

Mircea CĂrtĂrescu
Solenoid

HUMANITAS BUCUREȘTI

Mircea CĂrtĂrescu s-a nĂscut pe 1 iunie 1956, în București. A absolvit Facultatea de Limba și Literatura Română a Universității din București în 1980. În prezent este Profesor Dr. în cadrul Facultății de Litere a Universității din București. Este poet, prozator, eseist, critic literar și publicist.

A publicat urmĂtoarele volume: Faruri, vitrine, fotografii, poeme, Cartea Românească, București, 1980; Poeme de amor, Cartea Românească, București, 1983; Totul, poeme, Cartea Românească, București, 1985; Visul (în edițiile urmĂtoare Nostalgia), povestiri, Cartea Românească, București, 1989; Humanitas, București, 1993; Levantul, poem epic, Cartea Românească, București, 1990; Humanitas, București, 1998; Visul chimeric, studiu critic, Litera, București, 1991; Travesti, roman, Humanitas, București, 1994; a devenit roman grafic în limba franceză; Dragostea, poeme, Humanitas, București, 1994; Orbitor. Aripa stângă, roman, Humanitas, București, 1996; Dublu CD, poeme, Humanitas, București, 1998; Postmodernismul românesc, studiu critic, Humanitas, București, 1999; Jurnal I, Humanitas, București, 2001; Orbitor. Corpul, roman, Humanitas, București, 2002; Enciclopedia zmeilor, carte pentru copii, Humanitas, București, 2002; Pururi tânăr, înfĂșurat în pixeli, publicistică, Humanitas, București, 2003; Parfumul aspru al ficțiunii, audiobook, Humanitas, București, 2003; Plurivers vol. I și II, poeme, Humanitas, București, 2003; Cincizeci de sonete, poeme, Brumar, Timișoara, 2003; De ce iubim femeile, povestiri și audiobook, Humanitas, București, 2004; Baroane!, Humanitas, București, 2005; Jurnal II, Humanitas, București, 2005; Orbitor. Aripa dreaptă, roman, Humanitas, București, 2007; Dublu album, Humanitas, București, 2009; Nimic, Humanitas, București, 2010; Frumoasele străine, povestiri, Humanitas, București, 2010; Zen. Jurnal 2004-2010, Humanitas, București, 2011; Ochiul căprui al dragostei noastre, publicistică și proză, Humanitas, București, 2012; Fata de la marginea vieții, povestiri alese, Humanitas, București, 2014; Poezia, Humanitas, București, 2015. Scrierile sale au fost traduse în 22 de limbi. CĂrțile sale au fost premiate de Academia Română, Uniunea Scriitorilor din România și din Republica Moldova, Ministerul Culturii, ASPRO, Asociația Scriitorilor din București, Asociația Editorilor din România. Romanul Nostalgia a primit în 2005 Premiul literar „Giuseppe Acerbi”, Castel Goffredo, Italia. De asemenea, autorul a primit în 2011 Premiul internațional pentru literatură de la Vilenica; Premiul internațional pentru literatură, Berlin, 2012; Premiul internațional pentru poezie Novi Sad, 2013; Premiul internațional Spycher-Leuk, Elveția, 2013; Premiul La tormenta en un vaso, Spania, 2014; Premiul Euskadi de Plata, San Sebastian, 2014; Premiul cĂrții pentru înțelegere europeană al orașului Leipzig, 2015; Premiul de stat al Austriei pentru literatură europeană, 2015.

„Un om de sânge ia din pisc noroi
și zĂmislește marea lui fantomă

De reverie, umbră și aromă,
Și o pogoară vie printre noi.

Dar jertfa lui zadarnică se pare,
Pe cât e ghiersul cărții de frumos.
Carte iubită, fără de folos,
Tu nu răspunzi la nici o întrebare.”

Tudor Arghezi, Ex libris

PARTEA ÎNTÂI

1

Am luat din nou păduchi, nici măcar nu mă mai miră, nu mă mai sperie, nu-mi mai provoacă greață. Doar mă mănâncă. Lindenii am mai tot timpul, îi tot scutur când mă pieptăn în baie: oușoare de culoarea sidefului, lucind negricios pe faianța chiuvetei. Rămân destui și între dinții pieptenelui, pe care-i curăț apoi cu periuta de dinți veche, cea cu coada mușcălită. N-am cum să nu iau păduchi - sunt profesor la o școală de periferie. Jumătate din copii au păduchi, le sunt găsiți la începutul școlii, la vizita medicală, când asistenta le prefiră părul cu gesturile experte ale cimpanzeilor - doar că nu crapă-n dinți crustele de chitină ale insectelor capturate. În schimb, recomandă părinților o soluție alburii-leșioasă, mirosind a chimicale, aceeași pe care-o folosesc până la urmă și profesorii. Toată școala ajunge în câteva zile să miroasă a soluție împotriva păduchilor. Nu e totuși chiar așa de rău, măcar ploșnițe nu avem, nu s-au mai văzut de mult. Mi le amintesc și pe-astea, le-am văzut cu ochii mei când aveam vreo trei ani, în vilișoara din Floreasca unde am locuit prin '59-'60. Mi le arăta tata, când dădea brusc la o parte salteaua patului. Erau ca niște bobite stacojii, tari și lucioase ca fructele de pădure sau ca acele boabe negre de iederă pe care știam că nu trebuie să le bag în gură. Doar că bobitele dintre saltea și din scheletul patului fugeau repede către colțurile întunecate, atât de alarmate că mă apuca râsul. Abia așteptam să mai ridic tata colțul greu al saltelei (când se schimbau cearșafurile) ca să mai văd animăluțele durdulii. Rădeam atunci cu atâta poftă, că mama, care mă purta cu părul mare și tot numai buclioare, mă lua întotdeauna-n brațe, scuiându-mă să nu mă deoache. Tata aducea apoi pompa de analcid și le trăgea câte un duș urât mirositor ploșnițelor oploșite pe la încheieturile lemnăriei, de le mergeau fulgii. Îmi plăcea cum mirosea lemnul patului, brad încă mustind de rășină, îmi plăcea până și mirosul de analcid. Apoi tata lăsa în jos salteaua și venea mama cu cearșafurile în brațe. Când așternea unul dintre ele pe pat, se umfla ca o gogoasă mare în care-mi făcea o plăcere neobișnuită să mă vâr. Așteptam apoi să se lase, încet, cearșaful pe mine, să se muleze pe corpul meu, dar nu pe fiecare părțică a lui, ci desenând complicate cute și cutișoare. Camerele erau pe atunci mari ca niște hale, și-n ele se tot învăteau cei doi oameni uriași care, nu se știe de ce, aveau grijă de mine: mama și tata. Dar nu-mi amintesc întâmplările de ploșniță. Mama-mi spunea că sunt ca niște cerculețe roșii pe piele, cu un punct alb în mijloc. Și că mai degrabă te ardeau decât să te mănânce. Nu știu, fapt e că iau mereu păduchi de la copii când mă aplec deasupra caietelor lor, e ca o boală profesională. Port părul lung din vremea când aș fi putut deveni scriitor. Atât mi-a rămas din cariera asta, pletele. Și helăncile pe gât, cum purta primul scriitor pe care l-am văzut vreodată și care mi-a rămas ca o imagine, glorioasă și de neatins, a autorului: cel din Mic dejun la Tiffany. Părul mi se atinge mereu de cel al fetițelor, înfioat și plin de panglicuțe. Pe funiile astea cornoase, semitransparente, urcă insectele. Ghearele

lor au curbura firului de păr, pe care-l apucă perfect. Umblă apoi pe pielea capului, își lasă acolo excrementele și ouăle. Înțepă pielea, nevăzută de soare vreodată, de un alb imaculat, ca de pergament, și asta le e hrana. Când mâncărimile devin cu neputință de suportat, dau drumul la apă fierbinte-n cadă și mă pregătesc să-i extermin.

Îmi place cum sună apa în cadă, clocotul acela năvalnic, repezirea turbionară a miliardelor de stropi și șuvițe răsucite-n spirală, vuietul jetului vertical în gelatina verzuie a apei ce crește infinitezimal, cucerind pereții căzii prin umflări obstaculate și invazii bruște, de parc-ar fi nenumărate furnici transparente roind în jungla amazoniană. Închid robinetul și se face liniște, furnicile se topesc una-n alta și safirul moale ca un jeleu rămâne liniștit, se uită la mine ca un ochi limpede și mă așteaptă. Gol, intru-n apă cu voluptate. Îmi scufund imediat capul, simt cum pereții apei îmi urcă simetric pe obraji și pe frunte. Apa mă strânge, e grea în jurul meu, mă face să levitez în mijlocul ei. Sunt sâmburele unui fruct cu carnea verde-albastră. Părul mi se întinde până la marginile căzii, cum ar deschide o pasăre neagră aripile. Firele se resping între ele, fiecare e independent, fiecare plutește, mușat deodată, printre celelalte, fără să le atingă, asemenea tentaculelor unor crini-de-mare. Mișc capul brusc într-o parte și-ntr-alta ca să simt cum firele se tensionează, se-ntind prin apa densă, capătă greutate, o greutate neașteptată. E greu să le smulgi din alveolele lor de apă. Păduchii se țin bine de trunchiurile groase, se fac una cu ele. Fețele lor inumane arată un fel de nedumerire. Carcasele le sunt din aceeași substanță cu firele de păr. Se moaie și ele în apa fierbinte, dar nu se dizolvă. Tubușoarele respiratorii așezate simetric pe marginea pântecelor gofrate sunt bine-nchise, ca nările lipite ale focilor. Plutesc în cadă pasiv, destins ca un preparat anatomic, pielea degetelor mi se umflă și se-ncrețește. Sunt și eu moale, de parc-aș fi acoperit cu chitină străvezie. Măinile, lăsate-n voia lor, plutesc la suprafață. Sexul tinde și el să se-nalțe, ca un dop de plută. E atât de straniu că am un trup, că sunt într-un trup.

Mă ridic în capul oaselor și-ncep să-mi săpunesc părul și trupul. Cât stătusem cu urechile sub apă auzisem clar discuții și bufnituri din apartamentele vecine, dar ca prin vis. Acum aveam dopuri de gelatină-n urechi. Îmi plimb palmele pline de săpun pe trup. Trupul meu nu e pentru mine erotic. Parcă nu peste trupul, ci peste mintea mea îmi trec degetele. Mintea mea îmbrăcată în carne, carnea mea îmbrăcată în cosmos.

Ca și în cazul păduchilor, nu am o prea mare surpriză când ajung cu degetele pline de săpun la buric. De câțiva ani buni mi se-ntâmplă asta. La început m-am speriat, bineînțeles, fiindcă auzisem că se poate-ntâmpla să-ți plesnească buricul. Dar nu-mi făcusem niciodată probleme cu al meu, fiindcă buricul meu nu era decât o scobitură pe pântecul meu „lipit de șira spinării”, cum spunea mama. Pe fundul acestei adâncituri era ceva neplăcut la atingere, care nu ajunsese să mă preocupe vreodată. Buricul nu era altceva decât locul scobit al mărului, de unde iese codita. Am crescut și noi ca niște fructe pe un pețiol străbătut de vinișoare și artere. Dar cu câteva luni în urmă, pe când îmi treceam degetele grăbit peste accidentul ăsta de pe trupul meu, doar ca să nu rămână nespălat, am simțit ceva neobișnuit, ceva ce n-ar fi trebuit să fie acolo: un fel de țumburuș care mi-a zgâriat vârful degetului, ceva neorganic, nefăcând parte din trupul meu. Era încrustat în nodul de carne palidă ce se holba acolo, ca un ochi între două pleoape. Pentru prima oară m-am uitat mai atent, sub apă, depărtând cu degetele marginile crevasei. Cum nu vedeam bine, m-am ridicat din cadă, și lentila de apă din buric s-a scurs încetitor. Dumnezeu, îmi spuneam zâmbind, am ajuns să-mi contemplu propriul ombilic... Da, era un fel de nod palid, ce căpătase-n ultimul timp mai mult relief decât de obicei, pentru că la aproape treizeci de ani mușchii pântecului mi se mai relaxaseră. O încrustație ca o unghie de copil, într-una dintre vulturile nodului, se dovedi simplă murdărie. Dar din cealaltă parte, rigid și dureros, ieșea micul ciot negru-verzui pe care-l simțisem cu vârful degetului. Nu-mi dădeam seama ce putea fi. Am încercat să-l apuc cu unghiile, dar, trăgând, am simțit o mică durere care m-a speriat: putea fi un fel de neg pe care nu era înțelept să-l zgândări. M-am strădui să-l uit și să-l las baltă, acolo unde

crescuse. De-a lungul vieții ne iese destule alunițe, negi, oase moarte și alte mizerii pe care le cărăm răbdători cu noi, ca să nu mai vorbim de unghii și păr, de dinții care ne cad: bucăți din noi ce nu ne mai aparțin și care capătă o viață numai a lor. Am și acum, prin grija mamei, într-o cutie de tic-tac, toți dințișorii mei de lapte, și tot prin grija ei am codițele mele de la vârsta de trei ani. Pozele noastre cu smalțul plesnit și cu zimțișori ca de timbru pe margini sunt tot mărturie de acest fel: trupul nostru s-a interpus cândva cu adevărat între soare și lentila aparatului de fotografiat, lăsându-și umbra pe peliculă nu altfel decât își așterne luna, la eclipsă, umbra peste discul solar.

Dar după o săptămână, din nou în cadă, mi-am simțit iarăși buricul neobișnuit și iritat: bucățica neidentificată se lungise puțin și se simțea altfel, mai curând neliniștitor decât dureros. Când ne doare măseaua ne-o zgândărim cu limba chiar riscând să dăm pân-la urmă de o durere vie. Orice iese din obișnuit pe harta sensibilă a trupului nostru ne înverșunează și ne agită: trebuie cu orice preț să scăpăm de senzația de jenă care nu ne dă pace. Câteodată, seara, la culcare, îmi scot șosetele și simt că pielea cărnoasă, galben-străvezie de pe partea laterală a degetului mare s-a îngroșat excesiv. Apuc cu degetele umflătura tare, trag de ea și câte-o jumătate de oră până ce izbutesc să rup o margine, de care trag mai departe, cu buricele degetelor dureroase, tot mai iritat și mai preocupat, până desprind o coajă groasă, sticloasă, cu striatii ca de papile digitale, un centimetru întreg de piele moartă, ce atârână acum dizgrațios de deget. Nu pot trage de ea mai departe, căci deja ajung la pielea înervată de dedesubt, la mine cel care simte durerea, dar trebuie totuși să rezolv mâncărimea, neliniștea aia. Iau foarfecă și-o retez, apoi o contemp lu multă vreme: o coajă albă pe care-am produs-o eu, fără să știu cum, așa cum nu-mi mai aduc aminte cum mi-am produs oasele. O-ndoi între degete, o miroș, miroase vag a amoniac: bucățica organică, dar moartă, moartă încă de când făcea parte din mine și-mi adăuga câteva grame la greutate, mă înverșunează în continuare. Nu-mi vine s-o arunc, sting lumina și mă culc, dar tot cu ea între degete, pentru ca a doua zi să uit totul cu desăvârșire. Totuși câțva timp șchioapăt ușor: mă doare locul de unde mi-am smuls-o.

Așa că am început să trag ușor de grunțul tare ce mi se ițea din buric până când, pe neașteptate, am rămas cu el în mână. Era un mic cilindru de jumătate de centimetru lungime și cam de grosimea unui băț de chibrit. Părea înnegrit de vreme, mușcăit și năclăit și smolit de trecerea timpului. Era ceva străvechi, mumificat, saponificat, naiba știe. L-am pus sub jetul apei din chiuvetă și stratul de slin s-a mai dus, lăsând să se vadă că mai demult lucrșorul acela fusese galben-verzui, poate. L-am pus pe fundul unei cutii goale de chibrituri. Părea măciulia arsă a unui băț.

După câteva săptămâni am mai extras din buricul mușcat de apa fierbinte încă un fragment, de două ori mai lung de data asta, din aceeași substanță tare și alungită. Acum mi-am dat seama că era vorba de un capăt flexibil de sfoară, am putut și observa mulțimea de fibre răsucite care-l alcătuiau. Era sfoară, sfoară ordinară, de împachetat. Cea cu care, acum douăzeci și șapte de ani, îmi legaseră buricul la maternitatea mizerabilă, muncitorească, unde mă născusem. Acum buricul meu o avorta, lent, o bucățică la două săptămâni, o bucățică la o lună, apoi alta după încă trei luni. Cea de azi e a cincea și mi-o scot cu grijă și voluptate. O-ndrept, o curăț cu unghia, o spāl în apa din cadă. E capătul cel mai lung de până-acum și, sper, ultimul. Îl așez în cutia de chibrituri, lângă celelalte: stau cuminți, galben-verzui-negre, strâmbe, cu capetele ușor destrămate. Cănepe, aceeași din care se fac plasele gospodinilor, care le taie mâinile când sunt pline cu cartofi, aceeași cu care se leagă pachetele. De Sfânta Mărie primeam câte-un pachet de la rudele din Banat ale lui tata: prăjituri cu mac și cu miere. Sfoara deznodată, cafeniu-verzuie, era bucuria mea: legam cu ea clanțele ușilor, ca mama să nu mai facă încă un copil. La fiecare clanță făceam zeci, sute de noduri. Scap de grija sforii din buric și iese, cu apa șiroind pe mine, din cadă. Iau sticla cu substanță anti-păduchi de după closet și-mi torn în cap un deget din conținutul ei duhnitor. Măntreb de la ce clasă i-am luat de data asta, de parc-ar avea vreo importanță. Cine știe, poate că are. Poate pe străzi diferite ale cartierului și-n clase diferite ale școlii păduchii sunt de alte specii, de alte mărimi.

Mă clătesc de substanța aia scârboasă și-apoi încep să mă pieptăn deasupra chiuvetei cu porțelanul sclipitor de curat. Și deodată paraziții încep să pice, doi, cinci, opt, cincisprezece... Sunt extrem de mici, fiecare năclăit în propria bobiță de apă. Cu mare greutate le văd trupurile cu pânțele lățit și câte trei piciorușe, încă mișcând, de fiecare parte. Trupul lor și trupul meu, cum stau gol și ud, aplecat deasupra chiuvetei, sunt alcătuite din aceleași țesuturi organice. Au organe și funcții analoage. Au ochi care văd aceeași realitate, au picioare care-i duc prin aceeași lume nesfârșită și de neînțeles. Vor să trăiască, așa cum vreau și eu. Îi șterg de pe pereții chiuvetei cu un jet de apă. Coboară-n sifoanele de dedesubt, ajung în canalele subterane.

Merg să mă culc cu părul ud lângă biete mele comori: cutia de tic-tac cu dințișori de copil, pozele de când eram mic iar părinții mei erau în floarea vârstei, cutia de chibrituri cu sfoara desprinsă din buricul meu, jurnalul. Îmi răstorn, cum fac de-atâtea ori serile, dințișorii în palmă: pietricele netede, încă foarte albe, care-au fost odată în gura mea, cu care cândva am mâncat, am pronunțat cuvinte și-am mușcat ca un câțel. De-atâtea ori m-am întrebat cum ar fi să am pe undeva și o pungă de hârtie cu vertebrele mele de la vârsta de doi ani sau cu falangele degetelor mele de la șapte...

Pun dinții la loc. Aș vrea să mă uit și pe niște poze, dar nu mai rezist. Trag sertarul noptierei și bag totul acolo, în cutia de „piele de șarpe” îngălbenită, ce adăpostise odinioară un aparat de ras, un pământuf și-o cutie de lame Astor. Acum îmi țin aici amărătele mele de comori. Îmi trag plapuma peste cap și mă străduiesc să adorm cât mai repede, eventual definitiv. Pielea capului nu mă mai mănâncă. În plus, pentru că s-a-ntâmplat de curând, sper să nu se mai întâmple și-n noaptea asta.

2

Mă gândeam la vise, la vizitatori, la toată nebunia asta, dar nu e acum momentul. Deocamdată să mă-ntorc la școala unde lucrez, uite, deja de mai bine de trei ani. „N-o să fiu toată viața profesor”, îmi ziceam, țin minte ca azi, pe când mă-ntorceam cu tramvaiul, în adâncul unei serii de vară cu nori trandafirii, de acolo, din fundul Colentinei, unde fusesem să-mi văd prima dată școala. Și uite că nu s-a-ntâmplat nici o minune și că sunt toate șansele să fie chiar așa. Până la urmă nici n-a fost așa de rău până-acum. În după-amiază când, imediat după repartitia guvernamentală, m-am dus să-mi văd școala aveam 24 de ani și cam de două ori pe-atâtea kilograme. Eram incredibil, imposibil de famelic. Mustața și părul lung, pe vremea aceea de o nuanță roșcată, nu reușeau decât să-mi infantilizeze și mai mult figura, așa încât, dacă mă vedeam pe neașteptate în vreo vitrină sau în geamurile tramvaiului, credeam că văd un elev de liceu.

Era o după-amiază de vară, orașul era plin de lumină până sus, ca un pahar cu apă boltită peste buză. Am luat tramvaiul de la Tunari, din dreptul Direcției Generale a Miliției. Am trecut prin dreptul blocului alor mei din Ștefan cel Mare, unde stăteam și eu, m-am uitat, ca de obicei, undeva pe fațada nesfârșită ca să văd fereastră de la camera mea, acoperită cu hârtie albastră ca să nu intre soarele, apoi am trecut de-a lungul gardului de plasă de sârmă al Spitalului Colentina.

Pavilioanele bolnavilor stăteau aliniate în curtea vastă ca niște cruciștoare de zidărie. Fiecare avea altă formă, de parcă bolile diverse ale locuitorilor lor ar fi dictat arhitectura bizară a construcțiilor. Sau poate că arhitectul fiecărui pavilion a fost ales dintre suferinzii de o boală anume și l-a gândit în așa fel încât să-i reprezinte, simbolic, suferința. Le știam pe toate, cel puțin două mă găzduiseră și pe mine. De altfel, chiar în capătul din dreapta al curții am recunoscut, înfiorat, clădirea roz, cu pereții subțiri ca foaia de hârtie, a pavilionului de boli neurologice. Aici stătusem o lună, cu opt ani în urmă, pentru o pareză facială care și acum mă deranjează câteodată. În multe nopți rățesc în vis printre pavilioanele spitalului Colentina, intru în clădiri necunoscute și ostile, cu pereții acoperiți de planșe anatomice...

Tramvaiul trecea apoi pe lângă fostele Ateliere ITB, unde lucrase și tata ca lăcătuș o vreme. În fața lor fuseseră construite însă blocuri, așa că de la șosea

abia dacă se mai vedeau. La parterul unui bloc era un dispensar, chiar în dreptul stației Doctor Grozovici. Acolo mă dusesem o vreme să-mi fac injecțiile, vitamina B1 și B6, tot în urma parezei de la șaisprezece ani. Ai mei îmi puneau fiolele-n palmă și-mi spuneau să nu mă-ntorc cu ele nefăcute. Știau ei ce știau. La-nceput le aruncam în casa liftului și le spuneam părinților că le-am făcut, dar nu mi-a mers multă vreme. Până la urmă a trebuit chiar să mi le fac. Plecam spre dispensar, seara pe-ntuneric, cu moartea-n suflet. Mergeam pe jos, cât puteam de încet, două stații. Ca și în zilele când trebuia să merg la dentist, speram să se-ntâmpale o minune și să gădesc cabinetul închis, clădirea demolată, doctorul decedat sau doar o pană de curent ca să nu meargă turbina și luminile de deasupra scaunului dentar. Nu se-ntâmpla însă niciodată un miracol. Durerea mă aștepta acolo, întreagă, cu aura ei sângerie. Prima doctoriță de la Grozovici care, târziu în noapte, îmi făcuse injecția, era frumoasă, blondă, foarte îngrijită, dar curând am căpătat groază de ea. Era genul care-ți privea fundul gol cu un dispreț total. Nu gândul la durerea ce avea să urmeze, ci scârba femeii aceleia pentru puțoiul cu care urma să aibă o relație intimă (fie și cea de a-i înfige un ac în fesă) îmi lichida repede vaga excitație, iar sexul meu renunța la efortul de a-și înălța puțin capul ca să vadă mai bine. Așteptam apoi inevitabila umezeală pe pielea ce urma să fie martirizată, cele trei-patru plesnituri cu dosul palmei, apoi șocul acului înfipt în carne, mereu cu grijă ca vârful lui să-ți atingă vreun nerv, vreo vână, să-ți facă ceva rău, durabil, memorabil, augmentat apoi de otrava ce cobora prin canelura acului ca să ți se difuzeze, acid sulfuric, în toată fesa. Era oribil. După injecțiile surorii blonde șchiopătam o săptămână întreagă.

Din fericire, sora asta, probabil sadomasochistă în pat, cu iubiții ei, alterna la dispensar cu alta, la fel de greu de uitat, dar din motive diferite. Era o femeie care te speria de moarte, din primul moment când o vedeai, pentru că nu avea nas. Dar nu purta nici vreun bandaj sau un nas fals, ci avea, pur și simplu, în mijlocul feței un orificiu larg, vag despărțit în două compartimente. Era măruntă ca un pui de găină, brunetă și cu ochi care poate ți-ar fi atras atenția prin blândețe dacă aspectul de hârcă al feței nu te-ar fi descumpănit cu totul. Când o nimeream pe blondă, mă lua imediat în primire. În sala de așteptare sufla vântul. În schimb, pitica fără nas părea să aibă un succes neobișnuit: mereu era plin de oameni în sală, plin ca biserica în noaptea de înviere. Mă-ntorceam acasă de la dispensar la două noaptea. Mulți dintre pacienții care așteptau să între îi aduceau flori. Când asistenta apărea în ușă, oamenii zâmbeau fericiți. Cred și eu: nimeni nu avusese, probabil, vreodată o mână mai ușoară. Când îmi venea rândul și mă așeza pe mușamaua patului din cabinet, cu pantalonii în vine, mă amețea parfumul florilor care, încă în celofan, umpleau șapte-opt vase înșirate de-a lungul pereților. Femeia cea din cale-afară de brunetă îmi vorbea calm și egal, apoi îmi atingea o clipă fesa cu palma și... cam asta era tot. Nu simțeam acul, iar difuzia în mușchi a serului o percepeam doar ca pe o căldură ușoară. În câteva minute totul trecea, încât mă-ntorceam acasă vioi și fericit. Părinții mă priveau cu suspiciune: nu cumva aruncasem iar fiola pe cine știe unde?

Urma cinema Melodia, chiar înainte de Lizeanu, și-apoi coboram la stația următoare, la Obor, unde schimbam cu un tramvai ce mergea perpendicular pe Ștefan cel Mare, venind dinspre Moșilor și pierzându-se-n adâncul Colentinei.

Cunoșteam bine locurile, era într-un fel zona mea. De la Obor mama-și făcea aprovizionarea. Mă lua și pe mine, când eram mic, în marea de oameni a vechii piețe. Hala de pește unde putea de nu puteai să stai, hala mare apoi, cu basoreliefurile și mozaicurile ei înfățișând scene de neînțeles, în fine fabrica de gheață, în fața căreia muncitorii mânuiau mereu blocuri de gheață albe la mijloc și miraculos transparente la capete (de parcă s-ar fi dizolvat permanent în aerul dimprejur) erau pentru ochii mei de copil citadele fantastice din altă lume. Acolo, în pustietatea de luni dimineața a pieței Obor, mergând de mână cu mama, am văzut afișul, lipit pe un stâlp, care m-a urmărit apoi atâta vreme: o caracatiță uriașă apărea dintr-o farfurie zburătoare și-și întindea brațele către un astronaut ce pășea pe un pământ roșu, plin de pietre. Deasupra scria Planeta furtunilor. „E un film”, îmi spusese mama. „Să așteptăm să-l aducă mai aproape de noi, la Volga sau la Floreasca.” Mamei îi era frică de centrul orașului, nu ieșea din cartierul ei

decât când nu mai avea loc de întors, de pildă când îmi cumpăra, de pe Lipscani, uniforma de școlar cu cămașă pepit și pantaloni care deja aveau genunchi, de parcă-i purtase cineva încă din fabrică.

Și Colentina mi-era familiară, cu casele dărpănate de pe stânga și fabrica de săpun Stela pe dreapta, acolo unde se făceau mărcile de săpun de rufe Cheia și Cămila. Mirosul de grăsimi răncedă se-ntindea de-aici peste tot cartierul. Urmau clădirea de cărămidă a țesătoriilor „Donca Simo”, unde lucrase cândva mama la războaiele de țesut, apoi niște depozite de cherestea. Strada, mizerabilă și dezolantă, se-nfigea mai departe către orizont, în fierbințeala verii, sub cerurile uriașe, alburii, pe care nu le vezi decât peste București. De fapt, mă născusem acolo, în cartierul Colentina, la mahala, într-o maternitate dărpănată, improvizată în vechea clădire a unui semi-tripou, semi-bordel de dinainte de 1944, și îmi trăisem și primii ani undeva la Doamna Ghica, într-un ghem de ulicioare demn de un ghetou evreiesc. Mult mai târziu m-am întors acolo, pe Silistra, cu un aparat de fotografiat și am făcut casei copilăriei mele câteva poze care n-au ieșit. Zona nu mai există, a fost rasă, cu casa mea cu tot, de pe fața pământului. Ce e acum în locul ei? Firește, blocuri, ca peste tot.

Trecând, cu 21, de Doamna Ghica am intrat într-o țară străină. Casele de pe margini se răreau, se arătau lacuri murdare, pe malul cărora femei cu fuste crețe își spălau covoarele. Sifonării și centre de pâine, magazine de vin și de pește. Stradă goală, dezolantă, nesfârșită, șaptesprezece stații de tramvai, cele mai multe fără refugiu și fără sens, asemenea haltelor de cale ferată din plin câmp. Mame în rochii cu imprimeuri, cu câte-o fetiță de mână, mergând spre nicăieri. Câte-o căruță plină de sticle goale. Centre de butelii unde se stătea la coadă, de seara, pentru ziua următoare. Străzi perpendiculare, prăfoase, ca de sat, cu duzi pe margini. Zmee încălcite în sârmele electrice dintre stâlpii de lemn dat cu gaz. Am ajuns la capăt după o oră și jumătate de legănat în tramvai. Cred că ultimele trei-patru stații am rămas singur în tot vagonul. Am coborât într-un mare rond, unde tramvaiele întorceau ca s-o ia din nou, sisific, pe Colentina. Ziua înclina către seară, dar rămânea chihlimbarie și spectrală, mai cu seamă din cauza liniștii. Aici, la capătul lui 21, nu era nici țipenie de om. Hale industriale, lungi și cenușii, cu geamuri înguste, un castel de apă în zare, o livadă cu pomi literalmente negri de păcură și gaze de eșapament în interiorul cercului larg al șinelor de tramvai. Două tramvaie goale încremenite unul lângă altul, fără vatmani. Un chioșc de bilete închis. Contraste puternice între lumina trandafirie și umbră. Ce căutam acolo? Cum aveam să trăiesc într-un loc atât de îndepărtat? Am luat-o pe jos către castelul de apă, am ajuns la rădăcina lui, unde se afla o ușă cu lacăt, am privit cu capul dat pe spate sfera care sclipea în cer, la capătul cilindrului tencuit alb. Am trecut mai departe către... nimic, către pustiu... Acolo se termina, mi se părea, nu orașul, ci realitatea. O stradă care se făcea la stânga purta, pe o tăbliță, numele pe care-l căutam: Dimitrie Herescu. Undeva pe strada asta trebuia să fie școala, școala mea, prima mea slujbă la care urma să mă prezint pe 1 septembrie, peste mai bine de două luni. Clădirea vopsită în verde și roz a unei Automecanica nu reușea să distrugă atmosfera de sat a locului: case cu olane, curți cu garduri putrede, câini în lanț, flori de mahala. Școala era pe dreapta, la câteva case de Automecanica, și era și ea, firește, pustie.

Era o școală mică, un hibrid în formă de L, cu un corp vechi, crăpat și cu geamuri sparte și, în fundul miciei curți, un corp nou, și mai dezolant. În curte, un panou de baschet strâmb și fără plasă la inel. Am deschis poarta și am intrat. Am făcut câțiva pași pe asfaltul curții. Soarele tocmai începuse să coboare, așa că un nimb de raze se așezase chiar pe acoperișul clădirii vechi. Tășneau de-acolo, trist, negru într-un fel, căci nu luminau nimic, ci sporeau singurătatea inumană a locului. Mi se strânsese inima: aveam să intru-n școala asta încremenită ca o morgă, aveam să înaintez, cu catalogul sub braț, pe culoarele ei vopsite verde închis, aveam să urc la etaj și să intru în vreo clasă necunoscută în care treizeci de copii străini, mai străini decât dac-ar fi din altă specie, mă așteaptă. Poate chiar atunci mă așteptau, tăcuți în băncile lor, cu penarele lor de lemn, cu caietele lor îmbrăcate în hârtie albastră. La gândul ăsta mi s-a ridicat părul de pe brațe și, aproape fugind, am ieșit în stradă. „Oricum, n-o să rămân toată viața

profesor!", mi-am spus pe când tramvaiul mă reîntorcea în lumea albă, pe când stațiile rămăneau în urmă, casele se-ndeseau și oamenii populau iarăși pământul. „Doar cel mult un an, pân-o să fiu luat în vreo redacție, la vreo revistă literară.” Și primii trei ani de predare la școala 86 n-am făcut, într-adevăr, decât să-mi hrănesc iluzia asta, așa cum unele mame-și alăptează copiii mult după vremea când ar fi trebuit să-i întarce. Iluzia mea crescuse cât mine de mare și tot nu mă-nduram – și-ntr-un fel nu mă îndur nici azi – să nu mă deschii la piept, măcar din când în când, și să n-o las să mă canibalizeze cu voluptate. Au trecut anii de stagiatură. Vor mai trece vreo patruzeci și-am să ies la pensie tot de-aici. Până la urmă, n-a fost chiar așa de rău pân-acum. Am avut lungi perioade fără păduchi. Nu, dacă stau să mă gândesc, n-a fost rău la școala asta, și cât a fost, poate că a fost spre bine.

3

Uneori îmi pierd controlul mâinilor de la coate în jos. Nu mă tem, câteodată aș spune chiar că îmi place. Se-ntâmplă pe neașteptate, din fericire numai când sunt singur. Scriu ceva, corectez teze sau îmi beau cafeaua, sau îmi tai unghiile cu cleștișorul chinezesc, și deodată-mi simt mâinile foarte ușoare, de parc-ar fi umplute cu un gaz volatil. Se înalță singure, îmi trag în sus brațele din umeri, levitează vesele prin aerul dens, întunecat-sclipitor, din cameră. Mă-nveselesc atunci și eu, mi le privesc de parcă le-aș fi văzut prima dată: lungi, fine, cu oase subțiri, cu puțin păr negru pe falangele degetelor. Sub ochii mei fermecați, încep să gesticuleze singure, elegant și bizar, să spună povești pe care surzii, poate, le-ar înțelege. Degetele mi se mișcă atunci precis și infailibil, în serii de semne înțelegibile, cele de la mână dreaptă întreabă, cele de la stânga răspund, inelarul și degetul mare se-nchid în cerc, degetele mici răsfoiesc ceva, încheieturile pivotează cu o energie zveltă de dirigor. Ar trebui să înnebunesc de frică, pentru că altcineva, în propria mea minte, comandă mișcărilor astea atât de evident calificate, desperate după deciptare, și cu toate astea rareori mă simt mai fericit. Îmi privesc mâinile ca un copil dus la teatrul de păpuși, care nu-nțelege ce se-ntâmplă pe minuscula scenă, dar e fascinat de agitația ființelor de lemn cu păr de ață și rochii din hârtie creponată. Însufletirea autonomă a mâinilor mele (slavă Domnului, nu și când sunt la ore sau pe stradă) se liniștește în câteva minute, gesturile se încetinesc, încep să semene cu mudrele dansatoarelor indiene, apoi încetează, și încă două-trei minute mă pot bucura de fermecata senzație că mâinile îmi sunt mai ușoare ca aerul, de parcă tata, în loc de baloane, ar fi umflat la țeava aragazului două mănuși de menaj, din cauciuc subțire, ce-mi țin acum loc de mâini. Și cum să nu regret când adevăratele mele mâini, brutale, grele, organice, escoriate, cu striatiile mușchilor, albul hialin al tendoanelor și venele mustind de sânge reintră în mănușile de piele cu unghii la capete, și deodată, spre uimirea mea, pot face degetele să se miște cum vreau eu, de parcă aș putea, doar concentrându-mă, să rup o crenguță din ficusul de pe pervaz sau să trag înspre mine cana cu cafea fără nici o atingere. Abia mai târziu vine teama, abia după ce feeria asta (să se tot întâmple cam o dată la două-trei luni) devine un fel de amintire încep să mă-ntreb dacă nu cumva, între atâtea alte anomalii ale vieții mele - căci despre asta e vorba -, am în independența feerică a mâinilor mele încă o dovadă că... totul se petrece-n vis, că întreaga mea viață-i onirică, sau ceva mai trist, mai grav, mai nebunesc, totuși mai adevărat decât orice poveste care-ar putea fi inventată vreodată. Baletul înveselitor-însălmântător al mâinilor mele, mereu doar aici, în casa mea în formă de vapor de pe Maica Domnului, e cel mai mic, mai neînsemnat (căci benign, până la urmă) dintre motivele pentru care scriu paginile astea, doar pentru mine, în singurătatea incredibilă a vieții mele. Dacă-aș fi vrut să scriu literatură aș fi făcut-o acum zece ani. Vreau să zic, dacă-as fi vrut cu adevărat, fără efort conștient, așa cum vrei ca piciorul tău să facă un pas și el îl face. Nu trebuie să spui: „îți ordon să faci pasul”, nu trebuie nici să te gândești prin ce proces complicat dorința ta devine faptă. Trebuie doar să crezi, să ai credință cât un bob de muștar. Dacă ești scriitor, scrii. Cărțile vin fără să știi ce-ai de făcut

pentru asta, cum funcționează darul tău, așa cum mama e făcută pentru naștere și naște, cu adevărat, copilul care i-a crescut în uter, fără ca mintea ei să participe la complicatul origami din carnea ei. Dacă aş fi fost scriitor, aş fi scris cărți de ficțiune, aş fi avut până acum zece, cincisprezece romane fără mai mult efort decât cel pe care-l fac ca să secretez insulină sau să-mi tranzitez, zilnic, hrana între cele două orificii ale aparatului meu digestiv. Eu însă, atunci, demult, pe când viața mea încă putea să aleagă între indefinit de multe direcții, am ordonat minții mele să producă ficțiune și nu s-a petrecut nimic, așa cum degeaba-mi privesc degetul și-i strig: „Mișcă-te!”

În adolescență am vrut să scriu literatură. Nu știu nici acum dacă am ratat drumul. Asta fiindcă n-am fost cu adevărat scriitor sau din pur nenoroc. În liceu scrisesem poeme, am și acum câteva caiete pe undeva, iar din anumite vise știu că scrisesem și proză, un caiet mare, studentesc, cu copertile tari, plin de povestiri. Nu e momentul acum să scriu despre asta. Apoi, mergeam la olimpiadele de română, ce-aveau loc în duminici ploioase, la licee necunoscute. Pe-atunci eram un puști halucinat, aproape schizofren, care în pauze mergea în curtea liceului, la groapa de sărituri în lungime, se așeza pe bordura ei și citea versuri în gura mare din cărțile jerpelite. Oamenii se uitau prin mine, nu mă ascultau când vorbeam, eram piesă de decor, nici măcar reușită, într-o lume uriașă și haotică. Fiindcă voiam să devin scriitor, m-am hotărât să dau examen la Litere. Am intrat fără probleme în vara lui 1975. Pe vremea aceea singurătatea mea era totală. Locuiam cu ai mei în Ștefan cel Mare. Citeam opt ore pe zi, răsucindu-mă de pe-o parte pe alta în pat, sub cearșaful umed de transpirație. Paginile cărții luau culoarea mereu schimbătoare a cerurilor vaste bucureștene, de la auriul amiezilor de vară până la rozul întunecat, apăsător, al serilor cu zăpadă din adâncul iernii. Nu-mi dădeam seama când se-ntuneca total. Mă găsea mama citind în camera scufundată-n întuneric, când pagina și litera aveau practic aceeași culoare și nu mai citeam, ci visam că merg mai departe în poveste, deformând-o după legile visului. Atunci mă dezmeticeam, mă-ntindeam, mă ridicam din pat - de-a lungul zilei o mai făcusem doar ca să merg la closet - și, invariabil, mă duceam la marea fereastră a camerei mele, de unde se vedea, revărsat sub fantastici nori, întreg Bucureștiul. Mii de lumini erau aprinse prin casele tot mai îndepărtate, în vilele din apropiere vedeam oameni mișcându-se ca niște pești leneși în acvarii, mult mai departe se aprindeau și se stingeau reclame de neon, colorate. Dar ce mă fascina era cerul uriaș de deasupra, cupolă mai înaltă și mai copleșitoare decât a oricărei catedrale. Nici norii nu puteau urca până-n apexul ei. Îmi lipeam fruntea de geamul rece, elastic și stăteam așa, un adolescent în pijama ruptă la subțiori, până ce mama mă striga să vin la masă. Mă-ntorceam apoi în vizuina singurătății mele, adânc sub pământ, ca să citesc mai departe, cu lumina aprinsă și cu altă cameră, identică, dilatată-n oglinda ferestrei, până ce oboseala mă copleșea.

Ziua ieșeam să mă plimb în vara care nu se mai sfârșea. Mai întâi mergeam să-mi caut cei doi sau trei prieteni, pe care nu-i găseam niciodată acasă. O luam apoi pe străzi necunoscute, mă trezeam în cartiere despre care nici nu știam că există, mă rătăceam printre case străni ca niște buncăre de pe altă planetă. Vechi case roz, negustorești, cu fațadele încărcate de îngerași de stuc, ciobiți acum ca vai de ei. Niciodată nimeni pe străzile acoperite de bolta platanilor bătrâni. Intram în casele vechi, le străbăteam odăile pline de mobilă kitsch, urcam la etaj pe bizare scări exterioare, descopeream săli vaste și goale, unde pașii mei sunau indecent de tare. Coboram în pivnițe luminate electric, deschideam uși de lemn putred și ajungeam în coridoare mirosind a pământ, cu țevi subțiri de gaze de-a lungul pereților. Pe țevi, lipite cu o spumă băloasă, pupe de coleoptere pulsau încetitor, semn că sub coaja lor se modelau aripi. Ieșeam în pivnițele altor case, urcam alte trepte, intram în alte camere pustii. Ajungeam, uneori, în case foarte familiare, căci locuisem cândva în acele odăi, dormisem în acele paturi. Ca un copil furat de nomazi și regăsit după ani de instrăinare, mă duceam țintă la servante în care găseam piesa de cincizeci de lei, de argint, pe care mi-o pusese în albiuță la prima baie, acum înnegrită că nu mai deslușeai trăsăturile regelui de pe avers, punga cu moțul retezat la vârsta de un an, când de pe tăvița de metal alesesem, zice-se, creionul, sau bieții mei dințișori de lapte, set complet, despre care deja

am scris aici. Tot rătăcind, în fiecare zi din vara lui '75, pe străzile și prin casele orașului torid, ajunseseam să-l cunosc bine, să-i știu secretele și turpitudinile, gloria și candoarea. Bucureștiul, înțelesesem atunci, la 19 ani, când deja citisem totul, nu era ca alte orașe, care se dezvoltaseră de-a lungul timpului, schimbând cocioabe și depozite pe mari condominioane, înlocuind tramvaiele cu cai cu tramvaie electrice. El apăruse deodată, deja ruinat, fărâmițat, cu tencuiala căzută și nasul gorgonelor de stuc ciobit, cu firele electrice suspendate deasupra străzilor în mănunchiuri melancolice, cu o arhitectură industrială fabulos de variată. Se dorise proiectarea din capul locului a unui oraș mai uman și mai emoționant decât o Brazilie de beton și sticlă. Arhitectul de geniu proiectase străzi strâmbe, canale desfundate, vile căzute pe-o rână, invadate de bălării, case cu peretele de la fațadă căzut cu totul, școli impracticabile, magazine cu șapte etaje, șuie și spectrale. Și, mai ales, Bucureștiul fusese proiectat ca un mare muzeu sub cerul liber, muzeu al melancoliei și-al ruinării tuturor lucrurilor.

Era orașul pe care-l vedeam de la fereastra mea din Ștefan cel Mare și pe care, dac-aș fi reușit să ajung scriitor, l-aș fi descris la nesfârșit, l-aș fi trecut din pagină-n pagină și din carte-n carte, gol de oameni dar plin de mine însumi ca o rețea de galerii în epiderma vreunui zeu, locuită de un singur sarcopt microscopic, străveziu, cu fire de păr în capătul cioturilor sale hidoase. În toamnă m-au luat în armată și, timp de nouă luni, mi-au scos din cap poeziile și fumurile literare. Știu să dezasamblez și să reasamblez automatul Kalașnikov modernizat. Știu să-i afum cântarea cu fumul scos de coada unei periute de dinți în flăcări, ca să nu lucească în soare, la poligonul de trageri. Am vârat, unul câte unul, douăzeci de cartușe în încărcător iarna, la minus douăzeci de grade, înainte să intru în gardă ca să păzesc un colț îndepărtat al unității militare, în crivăț și pustietate, de la trei noaptea până la șase dimineața. M-am târât un kilometru prin noroi, cu masca de gaze pe figură și cu ranița de treizeci de kilograme în spate. Am inspirat și am expirat țânțari, cinci-șase pe fiecare centimetru cub de aer din dormitor. Am spălat closete și am frecat dușumeaua cu periuta de dinți. Mi-am spart măselele cu biscuiții de război și am mâncat cartofi cu tot cu coajă din gamelă. Am vâruit pomii din unitatea militară. M-am bătut cu un coleg pentru o conservă de pește. Alt coleg a fost gata să bage o baionetă în mine. N-am citit nici o carte, de fapt nici o literă, timp de nouă luni. N-am scris și n-am primit nici o scrisoare. Doar mama m-a vizitat la două săptămâni o dată, și de fiecare dată mi-a adus câte-un pachet cu mâncare. Armata nu m-a făcut mai bărbat, ci mi-a înzecit introvertirea și singurătatea. Mă mir și acum că i-am supraviețuit. Primul lucru pe care l-am făcut când m-am „liberat”, în vara anului următor, a fost să umplu o cadă cu apă fierbinte, albastră ca o piatră prețioasă. Am lăsat apa să treacă de rozeta de siguranță și să ajungă până la buza căzii de porțelan, să se curbeze puțin și deasupra ei. Am intrat gol în apa care se revărsa pe podeaua sălii de baie. Nu-mi păsa de nimic, trebuia să scap de slinul celor nouă luni de armată, singurul timp mort, ca un os mort, al vieții mele. M-am scufundat cu totul în binecuvântata substanță, mi-am ținut nările cu degetele și-am lăsat capul adânc în cadă, până am atins cu creștetul fundul de faianță. Am stat așa, lungit pe fundul căzii, un adolescent subțire, cu coastele vizibile patetic prin piele, cu ochii larg deschiși, privind, la kilometri deasupra, jocurile de lumină ale suprafeței apei. Am stat așa ore-n șir, fără să simt nevoia de-a respira, până ce de pe mine s-a desprins, și-a început să facă falduri moi, o piele întunecată. O am și acum, pe un umerăș, în șifonier. Pare de cauciuc subțire și se vâd limpede în textura ei trăsăturile feței mele, sfârcurile pieptului meu, sexul meu încrețit de apă, chiar și amprente de pe buricele degetelor mele. E o piele de jeg, jeg aglutinat, întărit, cenușiu ca plastilina în care-ai turtit toate culorile: jegul celor nouă luni de armată care aproape că m-au răpus.

În vara de după armată, pe care, ghemuit în tranșee, la tragerile de noapte, mi-o imaginasem ca pe un paradis de libertate nesfârșită, civilia cu aura ei mistico-

sexuală, dar care s-a dovedit la fel de singură și pustie ca și verile precedente - nimeni la telefon, nimeni acasă, nimeni cu care să pot schimba zile-ntregi o vorbă (în afară de părinții mei fantomatici) -, am scris primul meu poem adevărat, și cel care-avea să rămână singurul meu fruct literar părguit vreodată. De-atunci, aveam să știu întotdeauna ce-nsemnau versurile lui Holderlin: „Numai o vară-ngăduiți-mi, Parcelor, / Și-o toamnă, să mi se coacă poemul. ..” Am trăit și eu ca zeii câteva luni din 1976, cât timp am scris Căderea, iar apoi viața mea, care-ar fi trebuit să se deschidă către literatură cu naturalitatea cu care deschizi o ușă și, în camera interzisă, afli în fine, în fine, adevărul tău cel mai adânc, a luat-o pe alt drum, brusc, grotesc aproape, cum schimbi un macaz pe-o linie ferată. Din Holderlin am ajuns Scardanelli, închis timp de treizeci de ani în foișorul său înălțat deasupra anotimpurilor.

Căderea era nu un poem, ci Poemul. Era „acel unic obiect prin care neantul se onorează”. Era produsul ultim a zece ani de citit literatură. Timp de zece ani uitasem să respir, să tușesc, să vomz, să strănut, să ejaculez, să văd, să aud, să respir, să iubesc, să râd, să produc celule albe, să mă apăr cu anticorpi, uitasem că părul trebuie să-mi crească și că limba, cu papilele ei, trebuie să guste mâncarea. Uitasem să mă gândesc la soarta mea pe pământ și să-mi caut o femeie. Trântit în pat ca o statuie etruscă pe sarcofagul ei, îngâlbénind cearșafurile de transpirație, citisem până aproape de orbire și schizofrenie. Minte mea nu mai avea loc pentru cerurile albastre ogândite în bălți, primăvara, nici pentru melancolia delicată a fulgilor de zăpadă ce se lipesc de vreun colț de clădire tencuit în calcio-vecchio. Când deschideam gura, vorbeam în citate din autorii mei preferați. Când ridicam ochii de pe pagină, în camera cufundată în cafeniul-roșcat al înserărilor de pe Ștefan cel Mare, vedeam limpede pereții tatuați cu litere: erau poeme, pe tavan, pe ogândă, pe frunzele mușcatelor străvezii care vegetau în ghivece. Aveam versuri scrise pe degete și-n podul palmelor, poeme scrise cu cerneală pe pijama și pe cearșafuri. Înspăimântat, mergeam la oglinda toaletei, unde mă vedeam în întregime: aveam poeme scrise cu acul pe albul ochilor și poeme scrise pe frunte. Aveam pielea tatuată mărunț, maniacal, cu un scris de mână pe care-l puteam interpreta. Eram albastru din cap până-n picioare, puteam a cerneală așa cum alții put a tutun. Căderea trebuia să fie un burete care să sugă toată cerneala nautilului singuratic care eram.

Poemul meu avea șapte părți ce reprezentau șapte etape ale vieții, șapte culori, șapte metale, șapte planete, șapte chakre, șapte trepte căzătoare din paradis în infern. Trebuia să fie o colosală, înmărmuritoare cascadă între escatologic și scatologic, o scară metafizică pe care așezam demoni și sfinți, labii și astro-labii, stele și broaște, geometrie și cacofonie cu impersonala rigoare a biologului când schițează trunchiul și încrengăturile regnului animal. Era și un uriaș colaj, căci mintea mea era un puzzle de citate, era și un summum a tot ce se putea ști, amalgam de patristică și fizică cuantică, genetică și topologie. Era, în fine, singurul poem care făcea universul inutil, îl trimitea la muzeu, cum locomotiva electrică o trimisese pe cea cu aburi. Nu mai era nevoie de realitate, de elemente, de galaxii. Exista Căderea, în care pâlpâia și trosnea cu o flacără veșnică Totul. Poemul avea treizeci de pagini scrise de mână, așa cum, firește, scriam totul pe-atunci, căci visul meu de ani de zile, o mașină de scris, era de neatins, și îl reciteam zi de zi, îl știam pe de rost, sau mai bine zis îl pipăiam, îl verificam și-l ștergeam zilnic de praf ca pe o mașinărie ciudată, din altă lume, cine știe cum pătrunsă, prin ogândă, în lumea noastră. Îl am și acum, pe foile originale unde l-am așternut, fără să șterg vreodată vreo literă, în acea vară în care-am împlinit douăzeci de ani. Arată ca o scriere străveche, ținută sub clopot de sticlă într-un mare muzeu, în condiții de temperatură și umiditate controlate. Și el ține de artefactele cu care m-am înconjurat și-n mijlocul căroră mă simt ca un zeu cu multe brațe în centrul unei mandale: dinții de lapte, sfoara din buric, cozile mele palide, pozele alb-negru din copilărie. Ochii mei din copilărie, coastele mele din adolescență, femeile mele de mai târziu. Nebunia tristă a vieții mele.

În toamnă, o toamnă luminoasă cum nu-mi mai aminteam alta, am mers prima dată la facultate. În troleibuzul 88, pe când treceam de Zoia Kosmodemianskaia îndreptându-mă spre Batiștei, sfârâiam ca șampania de fericire: eram student, cum nici nu

visasem să ajung vreodată, student la Litere! Aveam să văd în fiecare zi, de-acum, centrul Bucureștiului, care mi se părea pe-atunci cel mai frumos oraș din lume. Aveam să trăiesc de-acum în splendoarea orașului ce-și înfloia, ca un păun, Intercontinentalul și Teatrul Național, Universitatea și Institutul „Ion Mincu”, Spitalul Cantacuzino și cele patru statui tutelare în urma sa, ca niște ochi hipnotici, cu ape schimbătoare. Prin aer sclipeau funigiei, fete tinere se grăbeau și ele către facultățile lor, lumea era nouă și frigea, abia scoasă din cuptor, și era toată numai pentru mine! Clădirea facultății mi s-a părut ridicată la proporții neomenesti: holul de marmură îmi părea o bazilică, pustie și rece. Pe jos, dalele albe erau mai tocite decât cele negre pe tabla de șah a podelei. Mii de pași le adânciseră suprafața dulce ca de agat. Sala bibliotecii era un pântec de corabie ticsită de cărți. Dar eu le citisem deja pe toate, absolut toate, de fapt citisem deja fiecare literă scrisă vreodată. Totuși, înălțimea acelei săli m-a luat prin surprindere: douăzeci de etaje tapetate cu vitrine de stejar numerotate, comunicând prin scărițe pe care suiau și coborau, cu vrafuri de cărți în brațe, bibliotecarele. Șeful lor, un tânăr bărbos, antipatic, stătea, la orice oră, ca un automat, la pupitru, primind și sortând fișele de la studenții ce făceau coadă în partea din față a sălii. De-a lungul pereților, ca într-un alt Castel, erau vrafuri de cărți ce urmau să fie sortate și care se prăbușeau mereu cu zgomot, făcându-i pe cei de la mese să tresară.

Pentru că asta va avea importanță mai târziu în această scriere care nu e, slavă Domnului, o carte, lizibilă sau nu, vreau să strecur aici un amănunt, și anume că, prima dată când am intrat în sala bibliotecii - unde de altfel n-am făcut mulți purici în facultate, căci nu eram obișnuit să citesc la masă, ci doar în pat (mobilă ce, alături de cartea însăși, era parte integrantă din trusa mea de citit) -, mi-a venit deodată în minte un gând de care n-am mai putut să scap. În centrul sălii erau fișierele, dulapuri masive, din secolul trecut, pline de sertare cu etichete scrise de mână, cu o caligrafie învechită. Am ingenuncheat în fața unuia dintre ele, căci litera V era jos de tot, pe primul rând de la podea, am tras sertarul și, ca fanoanele de balenă, am dezvăluit sutele de fișe îngălbenite bătute la mașină, cu numele, autorul și alte date ale cărților, din ce în ce mai multe și mai inutile, scrise pe lumea asta. Spre fundul sertarului am găsit numele pe care-l căutam: Voynich. Nu știussem niciodată cum se scrie exact, dar uite că-l nimerisem. Numele ăsta-mi suna-n urechi de pe când, în clasa a șasea, plânsesem prima dată-n hohote citind o carte. Mama m-a auzit și-a venit fuga, în capotul ei rufos, mirosind a ciorbă, în camera mea. A-ncearcă să mă liniștească, să mă aline, crezând că mă doare burta sau vreo măsea. Foarte greu a-nțeles că plângeam din cauza cărții jerpelitate aruncate pe covor, o carte fără coperti și căreia-i lipseau vreo cincizeci de pagini bune de la-nceput. Multe din cărțile noastre de-acasă erau așa: și cea despre Thomas Alva Edison, și cea despre polinezieni, și De la Polul Nord la Polul Sud. Întregi și necitite vreodată erau doar (le văd și-acum în fața ochilor) Bătălie în marș de Galina Nikolaeva și Așa s-a călit oțelul de N. Ostrovski. Printre hohote de plâns neconsolat i-am spus mamei ceva despre un revoluționar, un monsenior, o fată, poveste atât de ncălcită, că nici n-o pricepusem ca lumea (mai ales că o luasem de la jumătate), dar care mă impresionase teribil. Nu știam cum se numea cartea, de autori oricum nu-mi păsa pe atunci. Seara, când a venit tata, lăsându-și ca de obicei mapa pe masă (luam mereu din ea Sportul și Scânteia ca să citesc rubricile de sport), m-a găsit cu ochii roșii, încă gândindu-mă la scena în care tânărul revoluționar află că tatăl său era chiar detestatul Monsenior! „Ce carte-i asta, dragă?” îl întrebuse mama, la masă, iar tata, doar în maieu și chiloți, cum stătea el prin casă, a spus cu gura plină ceva ce semăna a „voinic”, la care a adăugat „Tăunul”. Da, tânărul era într-adevăr cunoscut acolo-n Italia sub numele de Tăunul, dar eu nu știam nici măcar ce-nseamnă cuvântul ăsta. „Un muscoi d-ăla mare și gri, cu ochii holbați”, m-a lămurit mama. N-am uitat niciodată seara aia în care am plâns patru ore-n șir citind o carte, dar nu mai avusesem vreodată ocazia să știu mai multe despre ea și autorul ei. O primă surpriză a fost că autorul era, de fapt, o autoare, îi vedeam acum numele trecut pe fișă, Ethel Lilian Voynich, alături de anul apariției Tăunului (The Gadfly): 1909. Am simțit un mic triumf, lămurisem o poveste veche de aproape zece ani, dar, de fapt, frustrarea mea

ar fi trebuit să se adâncească. Nu știam pe-atunci că de numele pe care-l căutasem în fișier - și pentru care plânsul meu de altădată fusese un fel de ciudată premoniție - aveau să se lege două dintre direcțiile cele mai importante ale căutărilor mele, căci nefericirea de a nu fi devenit scriitor mi-a eliberat, paradoxal, și sper ca asta să nu fie încă o iluzie, calea către adevăratul sens al vieții mele. N-am sens ficțiune, dar asta mi-a eliberat adevărata vocație: să caut, în realitate, în realitatea lucidității, a visului, a amintirii, a halucinației și în oricare alta. Deși emană frică și oroare, căutarea mea mă satisface totuși pe deplin, asemenea artelor disprețuite și neomologate a dresurii de purici sau a prestidigitației.

M-am aruncat în noua mea viață ca un dement. Făceam literatură veche cu profesori inepti și studiam călugări și călugărași care scriseseră trei rânduri în slavonă, și acelea după canoane străine, căci trebuia justificat golul istoric al unei culturi ce se trezise cam târziu la viață. Dar ce-mi păsa mie? Eu eram student la Litere, cum abia dacă-ndrăznisem să visez înainte. Prima mea lucrare de seminar, despre psalmii versificați, avusese aproape o sută de pagini. Era monstruoasă, parcurgea toată bibliografia posibilă, de la Clement Marot până la Kochanowski, la psalmii lui Verlaine și-ai lui Arghezi. Toate poemele cu care-mi exemplificam teza erau traduse de mine cu prozodia lor originală...

Dar cât de singur și fără șanse eram! Plecam de la facultate pe înserat, pe când asfaltul ud de la ploaia din cursul zilei reflecta reclamele luminoase de pe bulevarde. De multe ori nu mai luam troleul, ci mergeam pe jos până acasă, printre marile blocuri interbelice de pe Magheru, pe lângă librăria Scala și cinematograful Patria, apoi, pe când seara se facea galbenă ca petrosinul, mă-nfundam pe străduțele pline de case stacojii și albastru-ntunecate, apoi negre ca smoala, de pe Domnița Ruxandra și Ghiociei, uimit iarăși și iarăși că puteam intra în orice casă, în fiecare dintre camerele bătrânești, abia luminate de câte-un ciot de luminare, în odăile de la etaj, cu pianină, pe culoarele reci cu ghivece în care leandri prăfuiți se vestejeau în penumbră. Misterioase în afară, cu cohorta lor de figurine de stuc, casele astea străvechi erau și mai misterioase-n interior. Goale și tăcute, fără un fir de praf depus pe mesele încărcate de macrameuri, păreau părăsite brusc în urma unei panici teribile. Locuitorii nu-și luaseră cu ei nimic, ca la un cutremur devastator. Fuseseră fericiți să scape cu sufletul din ei. Acasă mă așteptau părinții, și asta era toată viața mea. Îi lăsam la televizor și mergeam în camera care dădea către Ștefan cel Mare. Mă ghemuiam pe pat și-mi doream atât de intens să mor, încât simțeam că măcar câteva vertebre ale mele consimt. Patul meu devenea atunci un sit arheologic în care, galbene și poroase, într-o poziție imposibilă, de ființă strivită, zăceau oasele unui animal dispărut.

5

Căderea mea, prima și singura hartă a minții mele, a căzut în seara de 24 octombrie 1977 la Căminul Lunii, care se ținea pe-atunci în subsolul Facultății de Litere. Nu am putut niciodată trece de trauma asta. Îmi amintesc și acum totul cu o claritate de lanternă magică, așa cum torturatul rememorează smulgerea unghiilor și-a dinților vii după ani întregi, când se trezește din somn urlând, leoarcă de transpirație. A fost o catastrofă, dar nu în sensul prăbușirii unei clădiri sau unui accident de automobil, ci a monezii azvârlite spre tavan, și care cade pe partea greșită. A bățului de chibrit mai scurt care-ți hotărâște soarta pe pluta Meduzei. În fiecare clipă a vieții noastre facem o alegere sau suntem suflați de-o adiere de vânt mai curând pe-un culoar decât pe altul. Linia vieții noastre reale se-nțepă în urmă, se fosilizează și capătă coerență, dar și simplismul destinului, pe când viețile noastre care-ar fi putut fi, care s-ar fi putut desprinde clipă de clipă din cea câștigătoare, rămân linii punctate, fantomatice: creode, diferențe de fază cuantică, străvezii și fascinante asemenea tulpinilor ce vegetează-ntr-o seră. Clipesc din ochi acum, și viața mi se ramifică, fiindcă-aș fi putut să nu clipesc și-atunci aș fi fost altul, tot mai îndepărtat de cel care-a clipit, asemenea străzilor ce pornesc radiar dintr-o piață îngustă. La sfârșit voi fi-nfășurat ca un cocon de firele străvezii a miliarde de vieți virtuale, a

bilioane de cĂi pe care-aş fi putut porni, schimbând infinitezimal unghiul înaintĂrii. Ne vom reîntĂlni, dupĂ o aventurĂ de-o viaţĂ, miliardele de euri ale mele, posibile, probabile, întâmplĂtoare şi necesare, ajunse la capĂtul istoriilor lor, ne vom povesti reuşitele şi eşecurile, aventurile şi plictisurile, gloria şi ruşinea. Nici unul nu va prevala asupra celorlalţi, cĂci fiecare dintre ceilalţi are-n jurul sĂu o lume cu nimic mai puţin concretĂ decăt cea pe care-o numesc „realitatea”. Toate nesfârşitele lumi generate de alegerile şi accidentele vieţii mele sunt la fel de concrete şi de adevĂrate. Miliardele de fraţi ai mei cu care stau de vorbĂ la sfârşit, în hipersfera însumĂrii tuturor istoriilor generate de baletul meu în timp, sunt bogaţi şi sĂraci, mor tineri sau la adânci bătrĂneţi (unii nu mor niciodatĂ), sunt geniali sau rataţi, clovni sau antreprenori de pompe funebre. Dacă nimic din ce-i omenesc nu-mi este, din capul locului, strĂin, în cele din urmĂ îmbrĂţişez prin fraţii mei real-virtuali toate posibilitĂţile şi-mplinesc toate virtualitĂţile angrenate-n încheieturile trupului şi-ale minţii mele. Unii vor fi atăt de diferiţi de mine încăt vor transgresa bariera sexului, imperativele eticii, Gestalt-ul schemei corporale, devenind sub- sau supraumani sau alternativ-umani, alţii nu vor diferi de mine decăt prin inobservabile detalii: o singurĂ moleculĂ de ACTH eliberatĂ de corpul lui striat cĂnd corpul tĂu striat n-a eliberat nici una, o singurĂ celulĂ K în plus în sĂngele tĂu, o sclipire strĂinĂ în ochii lui...

Nu ştiu cum aş fi fost acum, cĂnd scriu aici, în camera asta-mpĂienjenitĂ din casa-n formĂ de vapor, în penumbra asta în care doar muchiile geamurilor bătrĂneşti lucesc galbene, dacĂ poemul meu ar fi fost bine primit atunci, pe 24 octombrie 1977. Poate c-aş fi avut, chiar în spatele meu, o bibliotecĂ în a cĂrei vitrinĂ ar fi fost înşirate (îmi face rĂu sĂ mĂ gĂndesc la asta) cĂrţile mele, cu numele meu pe cotoare, cu titluri pe care nu mi le pot imagina. În treizeci de ani s-ar fi adunat, volum lĂngĂ volum, un studiu complet al lumii mele interioare, cĂci nu-mi închipui cĂ aş fi scris vreodatĂ despre altceva. Poate-aş fi ajuns, cum scrie-n Scripturi, un om îmbrĂcat în haine moi, în faţa cĂruia se ploconesc mulţimile din pieţe. Dacă ne-am întĂlni acum, dupĂ şapte ani, el, care-a avut succes la Cenaclul Lunii cu CĂderea, şi eu, a cĂrui CĂdere, deşi identicĂ literĂ cu literĂ cu a lui, a fost dispreţuitĂ, n-ar putea fi decăt la cine ştie ce întĂlnire a corpului profesoral cu un autor deja cunoscut, într-o sĂmbĂtĂ metodicĂ, la „Iulia Haşdeu” sau la „Caragiale”. L-am fi aşteptat rĂbdĂtori, turma de dascĂli de romĂnĂ acriţi de lefurile mici, de tirania inspectorilor, de aceleaşi lecţii cu copii care mor sfĂşiaţi de vulturi sau cĂnd vreun pod sare-n aer, de atribute şi complemente şi împĂrţiri ale frazelor în propoziţii, pe cĂnd el şi-ar fi bĂut tihnit cafeaua în biroul directorului, ar fi fĂcut glume la care s-ar fi rĂs slugarnic, apoi cu toţii ar fi înaintat, grup statuar plin de demnitate, pe culoarul cu portrete de scriitori pĂnĂ ar fi pĂtruns în sala de ceremonii, iar colega mea din dreapta s-ar fi aplecat spre cea din faţĂ şi i-ar fi şoptit la ureche: ce simpatic e, dragĂ... CĂci pentru ele toţi scriitorii sunt morţi, şi cu cĂt mai morţi, cu atăt mai buni. Intr-adevĂr, scriitorul de la prezidiu ar fi arĂtat mult mai tĂnĂr decăt mine. Ar fi avut siguranţa pe care ţi-o dau prestigiul şi opera, contestate zilnic de corul denigratorilor din lumea literarĂ, şi totuşi incontestabile. Ar fi vorbit simplu, cĂci complex şi subtil vorbeau oricum cĂrţile lui. Şi-ar fi permis sĂ fie modest şi cald cu o lume mĂruntĂ despre care n-ar şti şi n-ar vrea sĂ ştie nimic. Ar fi dat apoi autografe (Dumnezeule, sĂ dai autografe!), iar eu aş fi stat la o lungĂ coadĂ cu cartea lui în mâini, gĂndindu-mĂ cĂ ar fi putut fi cartea mea. M-ar fi ntrebat cum mĂ cheamĂ, cĂnd aş fi ajuns lĂngĂ el, şi m-ar fi privit o singurĂ clipĂ-n ochi. Nu s-ar fi mirat de numele noastre identice, totul ar fi fost - sau e acum, cĂnd scriu asta - ca-n transĂ, ca-n vis. Mi-ar fi scris numele, apoi ceva gen „cu cele mai bune gĂnduri”, şi-ar fi semnat cu acelaşi nume, deformat însĂ de obişnuinţa multelor şi grĂbitelor autografe. Ar fi trecut apoi la profesoara de la şcoala 84, care-l privea fericitĂ, ca pe-un logodnic. Mi-aş fi pus paltonul şi-aş fi plecat acasĂ prin zloatĂ, cu cartea lui în geantĂ, printre tezele de la clasa a şaptea. Aş fi citit-o dintr-o suflare, toatĂ noaptea, fiindcĂ, orice s-ar spune, iubesc literatura, o iubesc mai departe, e viciul de care nu pot scĂpa şi care-o sĂ mĂ distrugĂ.

Purtam în acea seară puloverul galben murdar, pe gât, de mohair, pe care mi-l împletise mama. Și helanca mea albă, și puloverul. Asta erau cumva livrești: știam că așa trebuie să arate un scriitor. Cu câțiva ani în urmă văzusem Mic dejun la Tiffany, iar autorul de-acolo purta o helancă al cărei guler era răsfrânt în jurul gâtului. Toată ziua bătea la mașină în acest soi de uniformă, și-n consecință îi soseau pe fereastră fete frumoase, ce urcaseră până la el pe scara exterioară de incendiu. Nu bănuiam pe-atunci ce ființe aveau să se arate la fereastra mea panoramică de la etajul cinci, de unde vedeam priveliștea revărsată, balcanică, a orașului, calcane vechi, fațade, frontoane baroce, înecate în vegetație. Aveam douăzeci și unu de ani, eram slab ca o umbră, tuns cu castronul și cu o mustață precară, roșcată, având un gol în partea stângă. Figura mea negricioasă, cu cearcăne, toată viața mea adunată numai în ochi, părea un desen în carbune. Dar scrisesem Căderea, spirala nebunească, largă ca un Maelstrom în primele cânturi, apoi tot mai frenetică, mai isteroidă, pe măsură ce divinul se schimba-n obscen, geometria-n anomie, îngerii în demoni de bestiar medieval. Intrasem în sala meschină, o sală de clasă obișnuită, cu tablă și bănci, cu lambriuri vopsite în cafeniu, odată cu vreo zece-cincisprezece alți studenți. Între pereții aceia parcă afumați, pe care atârnavă câteva portrete de lingviști, pătate de muște, avea să se decidă restul vieții mele. Știam asta în momentu-n care începuse ședința de cenaclu, când tânărul profesor și critic cu autoritate mai mare decât poate avea un om, cu voce oraculară, cu sentințe pe care nu le contestase nimeni niciodată, anunțase cele două lecturi de poezie. Alături de critic stătea o doamnă pe care n-o cunoșteam, îmbrăcată-n roz, asemenea uneia dintre călugărițele mimetice care pândesc în cupele florilor, deghizate-n inofensive petale. Ceilalți erau colegi de-ai mei, cei mai mulți poeți, obișnuții Cenaculului Lunii. Era un cenaclu tânăr, înființat doar cu un an înainte, care-și luase numele de la luna uriașă, perfect rotundă, care plutise deasupra Universității în prima seară de cenaclu, și care păruse în acea noapte să ocupe un sfert de cer. Neagră și doar cu două sau trei ferestre aprinse, clădirea Universității trosnea sub ea, comprimată la mijloc ca de-o bilă de o greutate incalculabilă. Citise mai întâi un tip cu mustață, pe care nu-l mai văzusem până-atunci. Grupajul său de versuri se numea Tehnologia toamnei – poeme concentrate, bizare, cu câte ceva neașteptat în fiecare dintre ele. Apoi am urmat eu. Foile mele, vreo treizeci, erau scrise de mână. Le-am parcurs, unele după altele, cu o voce impersonală. Lectura mea a durat aproape o oră, timp în care silueta mea subțire probabil că a dispărut cu totul din sală. Eu, în orice caz, nu mai aveam trup și nici foi acoperite de scris în mâini. Eram în poemul meu care substituise lumea. Mă roteam în spirala lui cu o curbură tot mai strânsă. Mă prăbușeam din vers în vers sfâșiat de rugozitatea pieilor de reptilă, de ghimpii cozilor de scorpion. Pentru mine, recitarea a durat o clipă, de parcă primele versuri:

Liră de aur, pulsează din aripi până-mi închei acest cânt
Capul de cal ți-l ascunde adânc sub tăcere
Liră de aur, pulsează din aripi până-mi închei acest cânt

s-ar fi răscutit în altă dimensiune și s-ar fi alipit cu ultimele, devenind identice, indiscernabile:

noroi versatil
noroi al lăzilor
noroi al noroaielor
noroi al cețurilor
noroi
noroi

Ultimul cuvânt al poemului, scris cu majuscule, era FINIS.

Ca de obicei, la sfârșitul lecturilor, s-a făcut o pauză, după care urmau comentariile critice. În pauză, nimeni nu s-a apropiat de mine. Simțeau probabil cu toții oroarea sacră a unei scrieri fundamentale. Eu aveam, oricum, pielea zbârlită

pe brațe. Fusesem în centrul țestei mele, văzusem statuia vie, criselefantină, de sub bolta de oase palide, ocupând-o în întregime, și totuși scăpasem viu. Acum, tot ce mai percepeam era mâncărimea stânjenitoare a lânii de mohair pe gâtul meu gol. Globii ochilor îmi divergeau de oboseală. Contururile sălii și-ale celor ce stăteau în bănci începeau să se topească în lumina jengoasă, până ce din toate rămăseseră numai schelete aurii, plutind fantomatic în aer. Respiram egal, cu buzele uscate, gloria. Avea să urmeze o sanctificare: eu, puștiul anonim cu-nfățișare de fratello încins cu funie, aveam să ajung speranța poeziei universale, dintr-un singur salt care altora le cere o viață. Nici nu mai trebuia să scriu altceva vreodată. Aveam să rămân autorul Căderii, cel cu o strană de marmură colorată, eternă, în edenui posterității. Spre sfârșitul pauzei, marele critic, mentorul cenaclului, s-a ndreptat spre mine ca să mă-ntrebe un singur lucru: „De fapt, cum te cheamă cu adevărat?” Purta în seara aceea un costum gri, impecabil, și cravată rece-albastră. Nu avea încă patruzeci de ani. Nimeni, dacă nu coboram cu un veac în urmă, nu mai avusese atâta autoritate și putere la o vârstă atât de tânără. M-am ridicat de pe scaun și i-am răspuns că exact așa, cum mă prezentasem. „Ah, am crezut că e un pseudonim...” Apoi mi-a întors spatele și s-a dus la catedră în semn că ședința se relua. Lângă el, cu o față împietrită de actriță kabuki, s-a așezat doamna florală. Nu știu dacă există Akasha, memoria universală a antropozofilor, unde se păstrează fiecare gest făcut și fiecare cuvânt spus de fiecare om, și fiecare nuanță de verde văzută vreodată de ochiul compus al fiecărei lăcuste, dar în biata mea memorie, carbonizată și spintecată de nenoroc, n-a dispărut nimic din ce-am trăit în seara aceea. Placa turnantă a vieții mele. Atunci, în acea oră nici măcar de măcel feroce: de măcel într-o doară, disprețuitor și cu zâmbetul pe buze, moneda a căzut pe partea greșită, bățul mai scurt mi-a rămas în mână și cariera mea de scriitor a continuat, poate, într-o altă lume posibilă, înfașurată-n glorie și splendoare (dar și conformism, falsitate, înșelare de sine, superbie, dezamăgire), dar aici a rămas doar ca o promisiune ne-implinită vreodată. Mi-am otrăvit nopțile, de șapte ani încoace, în efortul masochist de a-mi aminti grimasele, sunetele, mișcărilor curenților de aer din acea sală de subsol ce-avea să fie cavoul speranțelor mele. Cineva se juca învărtind un pix între degete. Cineva se-ntorsesese către fata din spatele lui și-i zâmbise cu înțeles. Cineva avea în picioare un fel de mocasini de piele întoarsă. Gulerul de mohair mă mânca, obrajii-mi ardeau. Despre poemul meu s-a vorbit ca despre un produs de patologie literară. Ca despre un amestec de detritusuri culturale nedigerate bine. Ca despre o pastişă după... (aici s-au înșirat vreo douăzeci de nume). Primul care citise era un poet adevărat, eu eram o bizarerie. „În cabinetul de orori al poeziei noastre de azi, se adaugă un artefact prețios.” „«Să vrei până la mie, să poți până la șase», teribilă sentință argheziană.” Pe măsură ce vorbitorii se desfășurau, uimirea și rușinea mea își ieșeau din sine, își depășeau limitele. Nu se putea, nu puteam să mă aflu într-o întrunire de orbi. Mă agățam de fiecare nuanță pozitivă, încercam să nu înțeleg ironiile și să nu aud sentințele trântite cu o duritate neatentă. Sigur, situația avea să se răstoarne. Primii vorbitori se înșelaseră, erau caracuda lipsită de discernământ. De câte ori lua cuvântul unul nou, mă concentram asupra lui cu iluzia c-aș putea să-l facă să spună ce voiam eu să aud, așa cum împingi din tot trupul în volan la o depășire riscată. De data asta va fi bine, de-acum lucrurile se vor schimba, îmi ziceam, dar tânărul comentator, un coleg al meu din facultate, se dovedea la fel de independent și neinfluențabil și crud ca un chirurg cu ferăstrăul de trepan în mână. Căci asta făceau: vivisecție pe trupul meu martirizat. Smulgere de inimă pe platforma din vârf a templului. Amputare fără anestezie, dar și fără ură, cum smulg copiii picioarele muștelor. Țipam și eu, inaudibil, asemenea lor, și la fel de inutil. Pompieristic, gongoric, de-o ambiție demnă de o cauză mai bună, poemul meu trecea din mână-n mână, se citau din el imposibilități prozodice și inconsecvențe estetice „evidente”. Uneori, „prin legea numerelor mari”, se putea cita și câte-o expresie „care, având în vedere vârsta autorului, ar putea da unele speranțe pentru viitor”. Pe măsură ce seara înainta, se vorbea tot mai puțin despre Căderea și din ce în ce mai mult despre versurile celui-lalt poet, mature și crud-grațioase, eliptice și enigmatice. În cele din urmă fusesem cu totul uitat, într-un colț de umbră milos, care-mi camufla turpitudinea.

Mi-era rușine, mai rușine decât îmi fusese vreodată. La-nceput fusesem uimit și indignat, acum voiam doar să dispar, să nu mai exist, să nu fi existat niciodată. Nu mai speram, nu mă mai apăram, gândurile mele nu se mai luptau cu gândurile lor. Eram asemenea șoricelului lăsat să înoate într-o găleată, fără puțință de scăpare, și care se lasă la fund când pierde speranța. Totuși, carbonizat cum eram de atâta obtuzitate și dispreț, păstram încă o fărâmă de nădejde: marele critic. Nu de puține ori, el întorsese de unul singur și fără drept de apel sentințele celor din sală, iar spusele lui erau dăltuite-n granit nemuritor. Asemenea unui medium, el nu putea greși, căci era locuit de daimon, iar dacă greșea, toți părăseau evidențele și-o luau pe urmele greșelii lui. Criticul, care vorbea-ntotdeauna ultimul și întotdeauna memorabil, avea să redea Căderii urieșenia ei inițială, abisalitatea și ecumenismul ei. Catedrala fusese transformată în closet public, dar, cu vocea sa, subțire, jucăușă, relativizantă și totuși plină de putere, criticul o putea stropi iarăși cu apă sfințită. Cuprins de febră, cu capul coborât în piept, nu mai așteptam decât discursul final al serii, pe care de fapt deja îl așteptau toți cei din sală. Și el a început să vorbească, după o lungă pauză ce arătase că nimeni altcineva nu mai avea nimic de spus.

A început cu mine și a descris poemul meu ca pe „un vârtej aiuritor de cuvinte”. Interesant, chiar tulburător în intenție, dar un eșec evident în realizarea concretă, „căci poetul nu are simțul limbii și nici pe departe talentul necesar unei asemenea întreprinderi”. Tocmai ambiția nemăsurată era ceea ce făcea poemul ridicol. „Trebuie mai întâi să înveți să pășești și apoi să alergi. Poetul care-a citit în seara asta e ca un copil în premergător care vrea să alerge la maraton și să-l și câștige...” A continuat în același registru, citând din loc în loc, amintind spusele celor dinainte, mereu de acord cu ele, iar în final, înainte de-a trece la a doua lectură, a întors degetul mare în jos cu ultima frază: „Poemul îmi amintește de filmele comice în care dintr-un tun uriaș, care se umflă din răputeri când ajunge fitilul aprins la pulbere, se rostogolește o bilă care cade, flop, în țărână, la un pas de gura țevii...”

Nu știu cum a vorbit apoi despre celălalt poet.

Manuscrisul Căderii poartă și acum amprente digitale ale tuturor celor care-au vorbit atunci. În sute de nopți de nesomn am ruminat apoi același scenariu rocambolesc: i-am urmărit și i-am pedepsit pe toți cei ce mi-au batjocorit poemul și mi-au distrus viața. Dar mai ales, de-atâția ani, mă răzbun pe singura ființă care, legată și neputincioasă, un simplu preparat anatomic viu, făcut pentru tortură, mi-a fost dată pe mână pentru totdeauna: eu însumi.

6

Sunt, deci, profesor de română la Școala Generală numărul 86 din București. Locuiesc singur într-o casă veche, „casa în formă de vapor” despre care am scris deja, și care se află pe strada Maica Domnului, în zona lacului Tei. Ca aproape orice profesor din specialitatea mea, am visat o vreme să devin scriitor, așa cum în viitorul care cântă pe la mese încă trăiește, chircit și degenerat, un Efimov ce s-a crezut cândva mare violonist. De ce nu s-a ntâmpat asta, de ce n-am avut destulă credință-n mine ca să trec, cu un zâmbet de superioritate, peste seara de la cenacul, de ce n-am avut convingerea maniacală că am dreptate împotriva tuturor, când mitul scriitorului neînțeles e atât de puternic, chiar și cu doza de kitsch aferentă, de ce n-am crezut în poemul meu mai mult decât în realitatea lumii, la toate astea am căutat un răspuns în fiecare zi a vieții mele. Chiar în noaptea aceea de toamnă deja adâncă și udă m-am întors acasă pe jos, orbit de farurile mașinilor, într-o stare de paranoia pe care n-o mai avusesem niciodată. Nu mai puteam respira de obidă și umilință. Părinții, care-mi deschiseseră ușa ca-ntotdeauna, rămăseseră fără voce. „Arătai ca un strigoi, erai alb ca varul și nu înțelegeai nimic din ce-ți spuneam”, avea să-mi zică mai târziu mama. N-am dormit toată noaptea. Mi-am recitat poemul de câteva ori, și de fiecare dată mi s-a părut altfel: genial, imbecil, imbecil-genial, genial-imbecil sau numai inutil, ca și când paginile lui ar fi fost albe. Citisem de curând Netocika Nezvanova a lui Dostoievski și mi se păruse cel mai minunat text al lui, neterminat pentru că nu

putea fi continuat, pentru că tânărul autor ajunsese prea devreme la una dintre extremele lumii lui. Mă gândisem mult la tatăl Netocikăi, la Efimov, cel ce învățase să cânte singur la vioară și care, mistuit de pasiune și inspirație, devenise faimos în gubernia sa îndepărtată. Trufia omului umil bântuit de o putere fantastică nu mai cunoștea limite: Efimov ajunsese să se considere cel mai mare violonist al lumii. Până când, scrie Netocika (dar o putem crede? Ce știa fata asta despre artă, despre muzică, despre vioară? Cât de mult o chinuise tatăl ei cu nebunia sa furioasă, cu crizele lui de orgoliu și-apoi cu prăbușirea în disperare, boală și bătură?), venise să concerteze în capitala guberniei un „adevărat” mare violonist din Moscova. Firește, firește, după ce-l ascultase pe „cel adevărat”, Efimov nu se mai atinsese niciodată de vioară și dispăruse din propria sa lume fantasmagorică, din lumea fiicei sale și din lumea lui Dostoievski însuși, abia dacă lăsând după el un damf de tragism penibil și de damnare în scherzo. Bietul om păcălit de diavolul meschin al provinciei. Cred că nimeni, niciodată, citind Netocika, nu s-a-ndoit de mediocritatea lui Efimov ca viorist, de derizoria lui glorie de chior în țara orbilor, de jalnica sa autoînșelare. Dar eu, care timp de câteva luni din vara lui 76 am trăit asemenea lui și-asemenea zeilor, îngrozit de propria mea măreție, de atotputernicia celui ce mă locuia și-mi conducea mâna pe hârtie, astfel că poemul meu cursese pe pagini fără ștersături, fără reveniri, fără adăugiri, fără rescrieri, ca și când doar așa fi înălțurat, rând pe rând, câte-o fâșie albă ce acoperea literele și cuvintele, știam că Efimov fusese cu adevărat un mare violonist, prea mare și prea nou și prea ieșit de nicăieri ca să poată fi-nțelea cu adevărat, că nici guvernatorul, nici cei din jur, deși simțiseră forța artei lui, nu percepușeră decât o mare lumină fără contururi și n-ar fi fost în stare să explice de ce acea muzică, total diferită de cea a locului, îi mișca totuși atât de adânc. Știam că nu el, care e mănuit ca o păpușă de o mână din altă lume, era impostorul, ci „marele”, „adevăratul”, desăvârșitul violonist-moscovit, faimos în toată lumea, care concertase-n fața capetelor încoronate, la Paris și Viena, și care catadicsise, la sfârșitul carierei, să descindă și-n fundul Rusiei ca să-i fericească pe barbarii de-acolo cu grația și noblețea artei lui. O artă după reguli, după canoanele respectate de secole, o muzică desăvârșită, firește, dar omenească. Și tocmai umanul ei era moneda care mergea pretutindeni, în palate și-n bordeie, căci e atât de plăcut să simți greutatea unei monede în podul palmei. Pe când arta inumană, dezordonată, ce nu ținea seama nici de alcătuirea urechii omenești, nici de alcătuirea viorii, ce nu cunoștea limitele mișcării degetelor pe strune, arta pătrunsă prin magie, din altă lume, în trupul lui Efimov îți apăsa în palmă lama-nghețată a briciului, ce o spinteca pe linia vieții, încât purtai apoi cicatricea ei pentru totdeauna.

Dintre miile de răspunsuri pe care le-am dat, în nopți de febră și chin și-n zile de reverie, la ore, pe când copiii lucrau la vreun extemporal, sau în vreun magazin de pantofi, în stații înghețate de autobuz sau așteptând în fața vreunui cabinet medical, la întrebarea de ce n-am ajuns scriitor, unul mi se pare mai adevărat decât celelalte în paradoxul și ambiguitatea lui. Am citit toate cărțile și n-am ajuns să cunosc nici măcar un singur autor. Am auzit toate vocile, cu limpezimea cu care le aude schizofrenul, dar nu mi s-a vorbit vreodată cu o voce adevărată. Am colindat prin miile de săli ale muzeului literaturii, mai întâi fermecat de arta cu care, pe fiecare perete, e pictată câte-o ușă, în trompe l'oeil, cu o minucie în însoțirea fiecărei așchii de lemn cu umbra ei ascuțită, a fiecărei coji de vopsea cu senzația de fragilitate și transparentă, ce te făcea să-i admiri pe artiștii iluziei cum n-ai admirat nimic pe lume, dar până la urmă, după sute de kilometri de coridoare cu uși false, cu aerul mirosind tot mai tare a vopsele de ulei și-a diluanți și-a stătut, rătăciră se-ndepărtează tot mai mult de plimbarea contemplativă și se transformă-n neliniște, apoi în panică și-n irespirabil. Fiecare ușă te păcălește și te dezamăgește, cu atât mai mult cu cât ochiul a fost înșelat mai tare. Sunt minunat pictate, dar nu se deschid. Literatura e un muzeu închis ermetic, muzeu al ușilor iluzorii, al artiștilor preocupați de nuanțele de cafeniu și de imitarea cât mai expresivă a canaturilor, balamalelor și clanțelor, de negrul catifelat al găurii cheii. Ajungea doar să-nchizi ochii și să pipăi cu degetele zidul continuu și nesfârșit ca să-nțelegi că nicăieri în edificiul literar

nu există deschidere și fisură. Numai că, sedus de mărșăria porților încărcate de basoreliefuri și simboluri cabalistice sau de sfiala unei uși de bucătărie țărănească, având o bășică de porc în loc de geam, nu-ți vine să-nchizi ochii, ai vrea să ai, dimpotrivă, o mie de ochi pentru mia de false ieșiri care ți se așterne-nainte. Ca și sexul, ca și drogurile, ca toate manipulările minții noastre ce-ar vrea să spargă odată țeasta și să iasă la larg, literatura e o mașină de produs mai întâi beatitudine, apoi dezamăgire. După ce-ai citit zece mii de cărți, nu te poți opri să nu te-ntrebi: unde-a fost viața mea în tot acest timp? Ai înghițit de-a valma viețile altora, mereu cu o dimensiune în minus față de lumea în care exiști, oricât de uimitoare tururi de forță artistică ar fi ele. Ai văzut culorile altora și-ai simțit asprimea și dulcele și posibilul și exasperantul altor conștiințe, care-au eclipsat și-au împins în umbră propriile tale senzații. Și măcar dac-ai fi pătruns în spațiul tactil al altor ființe ca tine, dar mereu și mereu ai fost doar rotit între degetele literaturii. Ți s-a promis mereu, pe o mie de voci, evadarea, în schimb ți s-a furat și bruma de realitate pe care o ai. Ca scriitor te irealizezi cu fiecare carte pe care o scrii. Mereu vrei să scrii despre viața ta și mereu scrii numai despre literatură. E un blestem, o Fata Morgana, un mod de-a falsifica faptul simplu că trăiești, adevărat într-o lume adevărată. Multiplici lumi, când propria ta lume ar fi de-ajuns ca să umple miliarde de vieți. Cu fiecare pagină pe care o scrii presiunea uriașului edificiu literar asupra ta crește, îți obligă mâna la mișcări pe care n-ai vrea să le faci, te constrânge să rămâi în planul paginii, când tu ai vrea poate să străpungi hârtia și să scrii perpendicular pe suprafața ei, așa cum pictorul e constrâns să folosească culori și muzicianul sunete și sculptorul volume la nesfârșit, până la greață și ură, și asta pentru că nu ne putem imagina că poate fi și altfel. Cum să ieși din propriul tău craniu pictând o ușă pe suprafața interioară, netedă și gălbuie, a osului frunții? Disperarea ta e a celui ce trăiește în doar două dimensiuni și e-nchis într-un pătrat, în mijlocul unei foi infinite. Cum să evadeze din închisoarea lui terifiantă? Chiar dac-ar trece de-o latură a pătratului, hârtia se-ntinde la nesfârșit, dar nici de acea primă latură nu poate trece, căci mintea în două dimensiuni nu poate concepe înălțarea, perpendicular pe planul lumii, dintre zidurile închisorii.

Un răspuns, poate mai adevărat decât altele, ar fi deci chiar ăsta: n-am ajuns scriitor pentru că n-am fost, de la-nceput, scriitor. Am iubit literatura ca pe un viciu, dar n-am crezut cu adevărat că ea este calea. Nu mă atrage ficțiunea, n-a fost visul vieții mele să adaug câteva uși false pe pereții literaturii. Am fost mereu conștient că stilul (care este mâna literaturii vârată în propria ta mână ca într-o mănășă), atât de admirat la marii mei scriitori, nu e decât raptus și posedare. Că scrisul îți mănâncă viața și creierul ca heroina. Că la sfârșitul unei cariere nu poți decât să constăți că n-ai spus nimic, cu mintea și cu gura ta, despre tine, despre faptele mărunte care-au format viața ta, ci mereu despre o realitate străină ție, ale cărei intenții le-ai urmat, pentru că ți s-a promis mântuirea, o mântuire simbolică, bidimensională, care nu înseamnă nimic. Literatura este de prea multe ori o eclipsă a minții și-a trupului celui care scrie. Pentru că n-am scris (am scris jurnal, e adevărat, în toți anii ăștia, dar cui îi pasă de jurnalul unui anonim?), îmi văd azi bine și trupul, și mintea. Nu sunt nici frumoase, nici demne de vreun interes public. Dar sunt demne de interesul meu propriu. Le privesc zi de zi și mi se par fragede asemenea tulpinilor străvezii, fără clorofilă, ale cartofilor ținute la-ntuneric. Tocmai fiindcă n-au fost întoarse pe toate părțile în douăzeci de cărți de ficțiune, poeme sau romane, tocmai fiindcă n-au fost deformate de caligrafie. Am început să scriu în caiet. ăsta (despre care n-am suflat până-acum nici un cuvânt) în împrejurări speciale, exact genul de carte pe care n-ar scrie-o nimeni. E o scriere condamnată de la-nceput, și nu pentru că n-o să ajungă niciodată carte, ci o să rămână un manuscris, aruncat peste cădere, în sertarul meu cu dințișori și ațe din buric și poze vechi, ci fiindcă subiectul ei e cu mult mai străin de literatură și mai înfășurat în jurul vieții, hrănindu-se din ea ca firul de volbură, decât al oricărui text care a fost vreodată așternut pe hârtie. Se-ntâmplă ceva cu mine, e ceva în mine. Altfel decât toți scriitorii lumii, tocmai fiindcă nu sunt scriitor, eu simt că am ceva de

spus. Și-am s-o spun prost și adevărat, așa cum trebuie spus orice merită să fie pus pe hârtie. Mă gândesc de multe ori că așa a trebuit să fie: să fiu desființat în acea îndepărtată seară de cenacul, să mă retrag cu desăvârșire din orice spațiu literar, să fiu profesor de română la o școală generală, omul cel mai obscur de pe pământ. Iată că acum scriu, și scriu chiar textul pe care, citind cărți sofisticate și puternice și deștepte și coerente și pline de nebunie și înțelepciune, de fapt mi l-am imaginat mereu și pe care nu l-am găsit nicăieri: o scriere în afara muzeului literaturii, o ușă adevărată măzgălită pe aer, și prin care sper că voi ieși cu adevărat din propriul meu craniu. Un text pe care cel care dă autografe la întrunirile cu profesorii sau prin cine știe ce străinătăți nici măcar nu l-a visat vreodată.

7

Mai întotdeauna ajung printre ultimii în cancelarie, mult după ce sună de intrare. Sala vopsită-n oliv (culoarea școlilor, a spitalelor și-a secțiilor de poliție) e săracă și dezolantă. Pe masa cea lungă, aproape singura mobilă din încăpere, fața de masă roșie s-a rărit de-atâtea coate ce s-au frecat pe ea. De obicei, în cancelarie găesc câte-un singur profesor, așezat la masă, cu un catalog deschis în față, făcând modificări în el cu cerneală albastră. Nici nu-si ridică ochii să vadă cine-a mai intrat. Profesorul de desen. Profesoara de latină, profesoara de fizică. Un fel de ceață melancolică se-nvârtește în încăpere, mai ales în diminețile de iarnă, când nu s-a luminat încă și când ninge pe ferestrele cu tocuri jupuite. Ești într-un vis, dar în visul cui?

Îmi iau catalogul, unul dintre cele ce zac în teanc pe masă, și ies pe coridoarele pustii ale școlii. Sunt culoare înguste, cu tavanul jos, asemenea galeriilor de cârtiță, luminate difuz de ferestrele ce dau în curtea interioară. Trec pe lângă nenumărate uși vopsite alb, dincolo de care se-ntâmplă fapte necunoscute. Se aud voci, ascuțite, isterice, autoritare. Se țipă, se explică, se imploră. Brusc, câte-o ușă se izbește de perete, ca o floare care, filmată accelerat, explodează din boboc, și un copil țâșnește pe lângă mine. Atunci strigătele profesoarei se aud de zece ori mai puternic. Ușa se-nchide la loc și murmurele se reiau. Copilul dispare la o cotitură a culoarului și nu se mai arată niciodată.

Culoarele par să nu aibă capăt, deși școala e mică. Mereu cotești în unghi drept, mereu urci și cobori scări cu mozaicul nespălat cum trebuie. Treci pe lângă WC-uri cu ușa larg deschisă, pe lângă laboratorul de fizică și cel de biologie, pe lângă cabinetul stomatologic. De trei ani rățălesc pe coridoarele vizuinii ăsteia, dar nu i-am aflat niciodată configurația. Și azi încurc cataloagele și nimeresc în clase străine. Laboratoarele par să-și schimbe mereu locurile, panourile cu elevii frunțași sunt când la ușa de la intrare, când în fața secretariatului, când în fundul coridorului celui mai îndepărtat. Mă opresc uneori în fața unuia: cele treizeci de poze, pe șase rânduri, poze de băieți și de fete, mi se par atât de spectrale în aerul vernil, că mă trece mereu un fior: sunt fețe de larve, toate la fel și totuși fiecare altfel, de parcă panourile frunțașilor ar fi mari insecte prinse pe pereții unui muzeu de științe naturale. Cu greu mă smulg fascinației lor și merg mai departe, profesorul de română cu catalogul lui uriaș sub braț.

Urc un etaj, apoi încă unul și încă unul. Știu că școala are doar unul singur, că nu m-am trezit încă bine (e opt și un sfert dimineața), totuși urc mereu, urc parcă de secole. E un turn infinit de săli și culoare suprapuse. Mă opresc într-un târziu într-un spațiu larg și întunecos (din curtea interioară vine prea puțină lumină) având aceleași uși albe de jur-mprejur. Clasa a V-a A, a V-a B, a V-a C... De-a lungul coridoarelor, literele claselor epuizează alfabetul latin, trec la cel grec, cel iudaic, cel chirilic, apar apoi semne arabe, indiene, hidoase capete maya, în cele din urmă semne total necunoscute. N-am știut niciodată câte clase paralele are, de fapt, fiecare an în Școala Generală 86.

E ceață și pustietate. Într-una dintre clase mă așteaptă patruzeci de copii, dar în care? Aproape-ntotdeauna nimeresc greșit. Deschid cu îndoielă o ușă, școlarii se-ntorc către mine din băncile lor, profesoara se-nterupe din șirul de fracții (dacă e preafrumoasa Florabela), sau din încremenirea de reptilă (dacă e temuta Gionea)

sau din ticurile de ins cu sindromul Tourette (dac-am dat peste Vintilă, proful de geografie). „Îmi cer scuze”, spun și-nchid spășit ușa cu sentimentul celui care a fost, fără voia lui, martorul unui secret rușinos. Ce se-ntâmplă între copii și profesori, acolo, în spatele ușilor, albe, numerotate, mi s-a părut mereu pecetluit cu un tabu la fel de puternic și de necălcă ca intrarea în toaleta femeilor. În fiecare pauză mă trec toate sudorile, nu la gândul că iarăși n-am să-mi gădesc clasa, ci la cel că voi deschide din nou și din nou uși străine, dincolo de care n-am ce căuta.

În fine, copiii din clasa cea mai improbabilă par să mă aștepte. În față, la catedră, nu e nimeni. Totuși, nesiguranța mea persistă: dacă e ora vreunui alt întârziat? Abia când îi văd că deschid cărțile și caietele și că mă acceptă, acolo, în micul spațiu din fața șirurilor de bănci, mă liniștesc puțin: e ora mea, sunt, în fine, unde mi-e locul. Dar la ce clasă sunt? A șasea? A opta? Copiii mi se par toți la fel. Fac efortul vieții mele să-mi dau seama, după trei-patru fețe pe care le recunosc, dacă sunt la clasa doamnei Rădulescu sau unde e dirigintă Uzun. Merg la catedră, pun catalogul pe masă, mă așez, fac prezența. Mă scol și-ncep să mă plimb printre șirurile de bănci, trăgând cu ochiul la foile manualelor deschise: ce Dumnezeu lecție am de predat? Am gramatică sau literatură? Sunt cel mai prost profesor care a predat vreodată. „Unde-am ajuns?” îi întreb. O fetiță din rândul de la geam îmi răspunde: „Am scos ideile principale din «La Broșteni» până la partea a treia.” Bun, sunt la clasa a șasea, probabil a VI-B, bun, măcar știu asta. De-aici mă descurc. Îi privesc pe elevi aproape recunoscător. Încep să vorbesc, automat, cu mințile aiurea. Ei scriu ce le dictez, tot automat, tot cu mințile aiurea. Probabil și ei s-au întrebat ce oră urma să aibă acum, ce animal ciudat și inexplicabil urma să intre-n clasă, adult, deci străin și monstruos, ca să pună stăpânire pe ei până la pauza următoare. Stăm acum față-n față, fața mea, pe care mi-o știu din oglinzi și pe care-o urăsc cum n-am urât nimic pe lume, și cele patruzeci de fețe ale lor, cu trăsături mici, neformate, fețele lor de care mi-a fost întotdeauna frică. „Lăsați copilașii să vină la mine”, îmi vine-n minte de câte ori intru în câte-o clasă, adică de cinci ori pe zi, „căci asemenea lor sunt cei din împărăția cerurilor”. Fețe de copii, fețe care nu sunt de pe pământ, ci dintr-o împărăție îndepărtată și străină. Aș avea atâtea să le spun, aș putea clădi cu migală puntea între două culturi sau între două civilizații (între două specii?), totuși le vorbesc despre caprele Irinucăi și le explic ce sunt sarcopții râiei, fiindcă-mi apăr pielea, fiindcă de trei ani fac totul ca să scap și să fug, să nu atrag atenția, să nu fiu încolțit.

Sunt clase bune și clase rele, clase în care intru liniștit și altele în care nu-ndrăznesc să pătrund. Într-una dintre ele, în fiecare an de studiu, sunt adunați copiii cu probleme, instabili, recalitranti, dislexici. Țiganii, văzuți de profesorii plini-ciucure de prejudecăți ca un neam de psihopați. Copiii care nu pot aduce flori și bomboane profesoarelor. Au avut învățătoare stupide, bețive, ținute de milă în școală, iar acum, când au profesori la fiecare materie, nu pot face față, și nici profesorii nu le fac față. „La a V-a D intru ca-n groapa cu lei, trebuie să mă apăr cu rigla și catalogul”, spune mereu, în cancelarie, câte cineva. Femeile, mai ales profesoarele debutante, ies de-acolo plângând. Toți îi bat de-i zvântă, și-n ora următoare o iau de la capăt. Nu e nimic de făcut. Eu intru într-o astfel de clasă ca-ntr-o sală de tortură, una dintre multele care ne așteaptă în viață (mi-am trăit viața în camere de tortură). Nu e nimic de făcut: cel mai bine e să nu te gândești înainte. Mergi automat, cu catalogul sub braț, spre acel colț de infern. Vei fi torturat o oră, după care scapi. Timp de o oră vei fi provocat, sfidat, batjocorit de ființe care-ți vin până la piept, dar care-s multe și atacă în valuri. Nu le poți opune vastitatea cunoștințelor tale despre lume. Lumea ta nu e și a lor. Autoritatea ta încetează la ușa clasei, de unde-ncepe autoritatea lor. Cel mai ușor scapi dacă treci pe lângă ei fără să-i privești în ochi și te-asezi la catedră, unde rămâi încremenit catatonie până sună de ieșire, impasibil la dezordinea, țipetele, alergatul prin clasă, bătaia cu gume și creioane, aracetul pe care ți-l toarnă pe scaun. Ai vrea atunci ca simțurile să ți se-nchidă, pe rând, ca niște ochi somnoroși, să devii propria ta statuie de peste ani, când eroismul foștilor profesori va fi răsplătit cu imaginea lor de piatră, așezată la catedră în

fața a patruzeci de copii de piatră, ca un memorial al dublului chin al scolii. Soneria de sfârșit al orei mă ia-ntotdeauna prin surprindere: nu știu dacă trâmbițele Apocalipsului vor suna mai tare, dar cea din fiecare clasă e de-ajuns ca să scoale morții din criptele lor. Mă sparg în bucăți de câte ori sună, și mă readun cu greu în forma mea inițială. Copiii fug din clasă mult înaintea mea și mă lasă singur între băncile goale și tablă, care mi se par deodată atât de triste, încât caut cu privirile, în tavan, un cârlig de care să mă spânzur. Împrejur, pe pereți, sunt planșe absurde: imagini cu porcul și vaca pentru clasele mici, cu tabelul lui Mendeleev și tubul digestiv al porumbelului disecat pentru cei mari. Bucăți dintr-o lume pe care n-o vom înțelege niciodată, îmi iau catalogul și, cu el sub braț, cobor spre cancelarie, și de data asta drumul îmi pare scurt și cât se poate de simplu, ca și când cancelaria ar fi după colț. Îmi ia totuși la fel de mult timp ca să ajung acolo, pentru că spațiul e ticsit de copii care mișună ca viespile-n stup, fără odihnă, țipând cu vocile lor de parcă ți-ar înfige ace-n timpan. Printre ei nu poți trece, căci sunt lipiți unii de alții asemenea siamezilor, dar te poți arunca pe deasupra lor cu un salt abil, pe care toți profesorii îl cunosc și știu să-l facă - restul n-au supraviețuit -, iar ei te vor purta din brațe-n brațe pe deasupra capetelor lor pline de lindenii, pipăindu-te pe sub fustă dacă ești femeie și buzunărindu-te dacă ești bărbat, dar depunându-te până la urmă-n siguranță în fața cancelariei. Acolo-ți netezești îmbrăcămintea, îți ștergi disperarea de pe față și intri afabil, pus pe bancuri și bavardaj, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat.

Colegii mei stau în jurul mesei. În jurul lor, pe pereți, sunt fotografiile mari și pătate de muște ale unor defuncte personalități. Pe fereastră se vede castelul de apă, ca și o străveche fabrică dezafectată, cu acoperișul spart și cu copăcei crescuți din semințe aduse de vânt pe cornișele de cârmidă. E terenul de joacă al copiilor din cartier, care pătrund, prin locuri doar de ei știute, în halele părăsite. Se-ntorc acasă vâlguiți, pătați de unsoare, cu ceva straniu în priviri. Când ies de la ore și-o iau prin fața Automecanicii spre capătul lui 21 îi întâlnesc, în grupuri de câte doi sau trei, cu acea privire care spune „am fost iarăși acolo”. La fiecare careu din curtea scolii, înainte să fie lăsați să intre la ore, copiilor li se controlează ținuta. Băieților li se trec degetele prin păr și, dacă părul depășește grosimea degetelor, sunt trimiși la tuns. Fetele au două vulnerabilități: bentița de pe cap (să fie de pânză albă și nu de plastic, să fie purtată permanent) și lungimea sarafanului, care trebuie să fie până la genunchi. Și unii, și ceilalți mai au și un alt semn al sclaviei școlare: numărul matricol, scris altădată cu ață galbenă, alături de numele școlii, pe un petic de muselină cusut pe mâneca stângă a uniformei. Matricula îi identifica pe elevii ce se comportau inadecvat în spațiile publice, cei care mergeau la film sau stăteau prin baruri în timpul cursurilor. Nu-mi mai amintesc data precisă când matricula a fost înlocuită cu tatuajul, dar țin minte că asta s-a datorat faptului că școlarii-și prindeau matricolele cu capse, așa că puteau fi smulse ușor la ieșirea din școală, când fetele-și scoteau și bentițele de pe cap de parcă le-ar fi fript. De ani buni, în prima zi de școală, când asistenta medicală îi căuta pe copii la burtă pentru semne de urticarie și în cap pentru păduchi, și când li se dădea tuturor să ronțăie vaccinul - un strop de lichid roz pe o bucătică de zahăr cubic - apărea și profesorul de atelier (băieții fac lăcătușerie, iar fetele croitorie) cu acul de pirogravat încins la roșu. Unul câte unul, cu mâneca suflecată, copiii răbdau înscrierea meticuloasă pe umărul stâng, cu litere necioplite, a numărului ce avea să-i identifice ca elevi ai școlii 86. După controlul la tuns, la cordeluțe (fetele se așază-n genunchi, pe culoarul dintre bănci, iar tivurile nu trebuie să atingă lemnul de la podea) și la matricole, urma invariabil avertismentul directoarei: „Și să nu vă prind că vă duceți în pauze la fabrica veche. Pe care-l văd, îl exmatriculez trei zile cu obligația să studieze în bibliotecă!”

Partea cu biblioteca își face efectul imediat: puțini copii îndrăznesc să mai riște. Biblioteca școlii e și carceră în același timp. De la cabinetul stomatologic cobori pe o scară îngustă de ciment mult sub pământ, ca într-unul dintre acele closete de la subsolul gărilor vechi. Bibliotecara e profesoara de matematică bolnavă de diabet, care-și completează jumătatea de normă de predare cu câteva ore

de gardian public. E lată, ocupă întreaga masă din holul bibliotecii, și are fața plină de negi. Copiii se strecoară cu greu pe lângă idolul barbar ce obține intrarea. Pe biroul ei de scândură negeluită, pictată de cerneală roșie, se află veșnic un borcan cu un lichid tulbure. Sunt algele ei, cu care-și tratează nu numai diabetul, ci și vederea, vezica, traficul intestinal, chisturile ovariene, lapsusurile, sforăitul, negii, eructațiile, plictiseala. Algele ei sunt panaceul mult așteptat de umanitate și revelat de un profesor rus numit Naumov. Prima dată s-au arătat în școală acum câteva luni, aduse de doamna Bernini, profesoara de muzică. Borcanelul mistic sclipea asemenea potirului sfânt într-o rază de soare. În el se aflau câteva ființe palide, translucide, cu o delicată anatomie internă, plutind într-un lichid hialin ce aducea cu sperma. Înconjurată de colege, doamna Bernini despăturise grav o foaie pe care, șapirografiate la mână a zecea, erau bătute la mașină la un rând, cu caractere înecate-n cerneală, aproape ilizibile, cuvintele marelui savant. Reieșea din ele că algele, având un complicat nume științific, creșteau și se înmulțeau în borcanul lor fără nevoie de hrană, și că lichidul în care trăiau trebuia băut o dată pe săptămână și înlocuit cu apă de la robinet. O cură cu miraculoasele alge trebuia să dureze cel puțin un an, după care se garanta sănătate perfectă în acest veac, iar în veacul viitor viața veșnică. Profesoara de muzică le trimisese pe colege după pahare, iar când s-au întors le pusese-n apă câte-o bucătică din animalele leneșe, alburii, din borcanul primordial. Fiecare ținea acum cu sfîntenie cura profesorului Naumov. Algele se înmulțiseră cu adevărat, iar lichidul cel tulbure, deși cam scârbos, putea fi băut la toaletă, ținându-te de nas. Profesoarele uitaseră cu totul multe alte tentative de tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte făcute în trecut, cum ținuseră, de pildă, câte-o lingură de ulei sub limbă, timp de șase ore, în fiecare luni, după rețeta profesorului ceh Nemecek, sau cum își reținuseră urina timp de trei zile, o dată pe lună, îndurând chinuri cumplite, ca leac împotriva nostalgiei. În bibliotecă nu sunt cărți. Fuseseră pe vremuri câteva sute de volume pentru copii, dar umezeala de sub pământ le-a mușcăit. Copertile sunt acum putrede, cu pete verzi și duhoare de penicilină, iar paginile mișună de scorpioni minusculi, fără ac. Cele mai multe dintre fostele cărți sunt acum grămăjoare de țărână pe rafturile putrede și ele. Încăperea e mică, lumina vine de foarte sus pe o ferestruică acoperită de plasă de sârmă, ca toate geamurile școlii. Copiii cei mai răi sunt pedepsiți să stea aici după-amiezele, până se-ntunecă, neavând altceva de contemplat decât spatele elefantin, revărsat, al bibliotecarei. Chiar și când ea dormea cu capul pe masă, vegheată de borcanul în care razele coborâte din ferestruică răsuceau o stranie lumină, școlarul arestat nu putea evada, căci să treci printre picioarele groase, păroase ale bibliotecarei pe care varicele suiau și coborau ca niște răme molatice era cu neputință. Colegii mei scriu mereu ceva-n cataloage, trec note, le modifică, le șterg cu gume tari, care rod hârtia până-i fac gaură, iar când își vorbesc, o fac în șoaptă, cu gura strâmbată către cel căruia i se adresează sau acoperită de vreun caiet, asemenea elevilor în timpul orei. Ca și lor, le e o frică patologică de director, de Borcescu. Când sunt chemați în biroul lui, se fac albi ca varul, de parcă o tarantulă uriașă i-ar îmbia să-i viziteze vizuina. Și mie mi-e teamă de Borcescu. N-am chef să-l văd foarte des, deși știu că are o anume sfială față de profesorii de română și matematică. Tot cabinetul lui miroase a pudră și-a fond de ten. E mirosul lui specific, impregnat în hainele lui, în mâinile lui, în fața și-n părul lui. Când duhoarea asta dulceagă se infiltrează-n cancelarie profesorii sar automat în picioare, căci știu că-n două-trei clipe se arată stăpânul școlii. Și iată-l, într-adevăr, iată-i trupul scurt și obez pe care capul, perfect sferic, disproporționat de mare, pare bulgărele final din alcătuirea unui om de zăpadă. Figura lui e de neuitat, căci pudra roz-cafenie de care pielea sa transpirată e acoperită ca de-o mască nu-i camuflează niciodată suficient bizareria, ci mai curând o-nlocuiește cu alta, la fel de mare. Omul e suferind de vitiligo, fața și mâinile (oare și restul corpului?) îi sunt acoperite de pete, de porțiuni jupuite și decolorate, de altele prea pigmentate, încât corpul îi pare un fel de mingă de fotbal cusută din piei divers colorate, peste care cineva a întins un fard gros, greșos parfumat. Sub trei fire de mustață de culoarea și textura tutunului, gura

lui știrbă nu poate articula siflantele și e neputincioasă în fața fricativelor. Borcescu e cu atât mai temut cu cât cuvintele lui sunt mai de neînțeles. Mereu îi dă cuiva câte-un ordin, pe care cel vizat se străduiește să-l priceapă, terorizat că ar putea să fi interpretat greșit băiguiala directorului. Timp de un sfert de oră îl poți vedea pe bietul profesor cu capul lipit de geam, combinând și recombinaud cuvintele lipsite de consoane esențiale.

Pe vremuri, în anii '70, specialitatea lui Borcescu fusese să invite învățătoarele și profesoarele tinere în câte-o excursie la munte. Era galant, curtenitor, păru-i era mai des și semnele bolii mai palide. Și, mai ales, lucru rar în acel timp, avea un Fiat 600, irezistibil pentru destule femei. Plecau veseli la drum și, în mijlocul pustietății, profesorul oprea și-o amenința pe cea de lângă el că o dă jos din mașină dacă nu-l lasă să... Multe din profesoarele școlii trecuseră-n felul ăsta pe la el. Altfel, se ocupa cu predarea biologiei, din care și-a făcut o afacere frumoasă: dacă predă anatomia iepurelui, toți copiii trebuie să aducă la școală câte un iepure. Unul singur e disecat, cu vâdită plăcere, de către Borcescu pe un mare platou de faianță pus pe catedră, iar ceilalți îi sunt duși acasă, unde crescătoria lui de iepuri prosperă. Dacă predă peștele, fiecare copil trebuie să cumpere câte-un crap de la alimentara din cartier. Unul e disecat, copiii îi văd branhiile, mâțele, bășica sidefie, icrele în pachete compacte, iar ceilalți sunt tot ai lui dom' director, care-i vinde în fața porții, cu un cântar de pe vremea lui Pazvante Chiorul. Cu puțină vreme înainte să vin eu în școală, pusese mâna pe el coana Mimi: bietul Borcescu plătise-ntr-o zi de ghinion pentru toate plăcerile lui de excursionist. Luase o autostopistă de pe drum și oprise câțiva kilometri mai încolo, cu obișnuitul șantaj, femeia nu spusese nimic, se lăsase înghesuită în spațiul minusculului Ficățel, dar apoi nu s-a lăsat până nu l-a adus pe nenorocit la starea civilă: se dovedise că Mimi, bătrâioară și urâtă ca porcul, profesoară și ea pe undeva prin Berceni, avea un grad mai mare decât viitorul nostru director, șantajistul șantajat căruia în fine i se-nfundase. De-atunci Borcescu nu pusese capăt doar escapadelor sexuale, ci de-a dreptul vieții, căci rareori a mai fost un bărbat terorizat de nevastă ca el de consoarta ce-i guverna acum, cu mână de fier, gospodăria. În primii doi ani de definitivat eram uneori chemat la el în birou, și, dacă era-n toane bune, convorbirea noastră se termina invariabil cu el chemându-mă din spatele biroului, ca și când ar fi trebuit să-mi spună ceva de o mare importanță. Mă apropiam cu silă, duhoarea de pudră devenea leșinătoare, el își apropia buzele roze de urechea mea până aproape s-o atingă și-mi șoptea cu ochii rotunzi de o spaimă irepresibilă: „Tinere... tinere, să nu te-nsori! Auzi ce-ți spun eu?” Intram în jocul lui și-l întrebam inocent: „Dar de ce, dom' profesor?” „Păi, măi băiete, știi cum e însurat?” „Cum, dom' profesor?” „Ceva mai rău ca spânzurat!” Se uita-n ochii mei și continua, chipurile, glumeț: „Nu mult mai rău. Doar ceva-ceva mai rău... Asta să ții minte de la mine...” Nu era profesor mai în vârstă care să nu fi povestit scena de necrezut, totuși adevărată și repetată la nesfârșit în treizeci de ani de când Borcescu preda în cartier, dintre care ultimii douăzeci ca director al școlii, cu coana Mimi năpustindu-se-n școală pe ușa de la intrare, cu geamurile făcute țândări dintr-un brânci al femeii turbate de furie, dând de perete cu un șut formidabil ușa de la secretariat, îmbrâncind eleva de serviciu cu pompoane în cap și intrând ca o furtună de zăpadă în biroul directorului. Profesori și elevi deopotrivă se repezeau atunci afară ca să vadă prin geamul cabinetului cum coana Mimi, găsind biroul gol, se oprește o clipă dezorientată, cum se uită-n toate părțile după soțul nefericit, cum în cele din urmă îl scoate de ureche de sub birou, ca pe-un școlar obez, și-ncepe să-i ciocănească țeasta sferică pe când el, roșu ca focul, băiguie ceva de neînțeles. De obicei stau lângă calorifer, privind pe geam spre fabrica veche și spre castelul de apă, deasupra cărora se-ntind cerurile prăfoase bucureștene. Nu bârfesc cu profesoarele, nu le beau lichidele din borcane, nu încerc să fiu cât mai aproape de gigantica Florabela, ai cărei săni și munte al Venerei rămân goale și fierbinți, oricât de decentă i-ar fi îmbrăcăminte. În cancelarie sunt o absență, un om de umbră: profesorul de română care vine și pleacă atât de discret, de parcă n-ar fi existat niciodată. După ultima oră mai trec prin cancelarie doar ca să las catalogul. Cobor scările spre parter și ies pe ușă. În orice lună aș fi, când plec

de la școală e-ntotdeauna toamnă: vântul rece învârtelă pe stradă praful gros, strălucitor, mi-l impregnează în gene și-n păr. Ajung la marele rond al tramvaielor care-ntorc la capăt. Vagoanele lor par dintr-un alt secol: tablele le-au ruginit, becurile sunt sparte. În stație e-o mare de oameni care privesc toți în aceeași direcție. De foarte departe, din adâncul Șoselei Colentina, vine clătinându-se tramvaiul 21, în care vor trebui să-ncapă de trei ori mai mulți călători decât poate duce. Unii vor merge pe tamponul din spate, alții agățați de mânerul de la ușă. Îl las să se ducă, încărcat de polipul uman, și, fiindcă următorul vine peste jumătate de oră, o iau pe jos de-a lungul fabricii de țevi sudate. Vântul mă-mpinge de la spate, îmi flutură părul, îmi lipește de trup hârtii și mizerii de pe drum. Trec pe lângă sifonării minuscule, centre de pâine, vulcanizări, depozite de cherestea. Soarele coboară, culoarea lumii devine stacojie, fiecare trecător pe care-l întâlnesc îmi sporește singurătatea.

8

Casa mi-am cumpărat-o în 1981 cu prețul unei Dacii. Locuiam pe-atunci cu părinții, pe Ștefan cel Mare, într-un bloc lung, cu opt scări, lipit de Direcția Generală a Miliției. Copilărisem în Parcul Circului, și mai târziu, în adolescență, m-am întors adesea în parcul toropit de soare, ca să mă afund spre miezul lui de umbră și sclipire, spre lacul plin de papură peste care se apleacă veșnic sălciile plângătoare. Coboram, în seri înspăimântătoare, cu nori care luau forme monstruoase, către lac și mă așezam pe o bancă. Rămâneam ore-n șir cu ochii-n apele cafenii, bolborosind versurile de care mintea mea era plină: Apollinaire, Rimbaud, Lautreamont... Împrumutam pe-atunci cărți de la biblioteca din cartier, cea de lângă Alimentară, unde nimeni în afară de mine nu părea să mai între vreodată. Mi se-ntâmpla să intru în bibliotecă încărcat de plase cu cartofi, roșii și castraveți de la Gostat. Le lăsam în holișor, lângă ușă, și pătrundeam în umbra încăperii pline de cărți. Bibliotecarul era un om discret, pe cât de șters în realitate, pe-atât de concret și corporal în nenumărate vise de mai târziu. Cărțile, așezate-n ordine alfabetică, erau pentru mine asemenea acelor panouri cu cutii poștale care ocupă la parterul blocurilor câte un perete-ntreg. De câte ori nu-mi dorisem, când eram copil, să am cheile tuturor cutiilor! Mi-aș fi petrecut diminețile citind scrisori și intrând, astfel, în viețile încălcate și triste ale tuturor oamenilor. Cu mare greutate reușeam să scot câte una prin fanta îngustă, folosindu-mă de un bețișor și vârându-mi degetele cât puteam de adânc în spațiul întunecat, cu o teamă teribilă de-a nu fi prins. Citeam atunci despre boli și înmormântări, despre cereri de împrumut, propuneri rușinoase și împărțiri de pământuri. Iar acum aveam în fine toate cheile! Fiecare carte era o fantă prin care priveam în țeasta unui om. Erau tot atâtea cranii cu bosele inteligenței, curajului, mândriei, melancoliei, vicleniei delimitate și numerotate cu creion chimic. Deschideam fiecare carte ca un chirurg care-ar trepana o țească, pe deasupra cu uluirea medicului care-n loc de mereu aceeași circumvoluții și aceeași substanță cenușiu-cafenie, irigată de arborescența vaselor de sânge, ar găsi altceva în fiecare dura mater spintecată: un copil ghemuit, gata să se nască, un păianjen uriaș, un oraș în primele ore matinale, un mare și fraged grapefruit, un cap de păpușă cu ochii întorși spre-năuntru. Ce osmoză ciudată se petrecea atunci între craniul meu și cel al vreunui vechi autor, ce straniu ni se limpezeau atunci frunțile! Cum se lipeau atunci capetele noastre în zona frunții, ca la doi siamezi, cum se contopea substanța lui cerebrală cu a mea! Priveam în mintea lui, îi citeam gândurile, puteam simți durerile, tăcerile, orgasmele lui. Momentele lui de iluminare. Îmi vărsam conținutul mental peste el, cum digeră stelele-de-mare câte-un cuib de scoici. Ne lipeam, ne amestecam, Apollinaire și cu mine, T.S. Eliot și cu mine, Valery și cu mine până când între noi se năștea, holografic, un hibrid neverosimil ce-ți dădea fiori pe șira spinării: cartea. Versurile. Nebunia topirii în cisterna de aur lichid a poeziei.

Priveam în apele lacului, care reflectau norii și blocurile de pe malul opus, până când se-ntuneca și parcul se golea de oameni cu desăvârșire. Nici măcar nu-mi mai percepeam nefericirea, așa cum nu suntem conștienți că ne alcătuiesc miliarde de

celule, că suntem un ciorchine de vieți. Abia când fața lacului nu mai oglindea decât stelele mă ridicam, cu toate oasele-nțepenite, și mă afundam iar pe alei. Într-o noapte am dat roată lacului plutind la jumătate de metru de pământ. Într-alta am văzut că pot călca pe suprafața apei negre ca smoala și l-am traversat în curmeziș. Dar Parcul Circului nocturn, la fel de diferit de cel din timpul zilei ca femeia de bărbat, nu m-a răvășit niciodată ca-n noaptea-n care am nimerit deodată într-o zonă a lui unde nici în copilărie nu fusesem, deși știam de existența ei: era foarte departe, către bulevardul Lacul Tei, unde alea șerpuitoare se deschidea deodată într-un spațiu vast și de o singurătate teribilă. În mijloc se afla un bazin plin de o apă neagră. Din bazin se ridica o statuie, un bărbat tânăr și gol ce se apăra cu brațele de o teribilă amenințare. Spaima lui înmărmurită și tăcută m-a cuprins și pe mine, căci evident eu eram acel adolescent, ochii lui lărgiți de teroare erau ochii mei.

Mi-a fost întotdeauna frică, frică pură, izvorâtă nu din gândul la vreo primejdie, ci din viața însăși. Am trăit continuu spaima orbului, neliniștea celui care nu aude. Noptile n-am putut dormi cu adevărat niciodată, căci în clipa când închideam ochii știam că e cineva-n cameră care mă privește, care se apropie-n cet de fața mea adormită. Cum aveam să mă apăr când simțurile mi se resorbeau, când mă predam lumii enorme? Spaima mea a venit mereu mai ales din faptul că nu știm cum e lumea, că nu știm decât fața ei luminată de simțuri. Știm lumea construită de simțuri în mintea noastră, cum ai clădi o machetă de casă sub un clopot de sticlă. Dar lumea enormă, lumea cum este ea într-adevăr, de nedescris nici prin milioane de simțuri deschise ca niște anemone-de-mare în fluxul neconținut al oceanului, e pretutindeni în jurul nostru și ne zdrobește os după os în îmbrățișare. Pe la doisprezece ani teama mea în fața lumii s-a acutizat și s-a precizat. Am înțeles prima dată atunci că nu falcile, colții, ghearele, cângile, acele monștrilor bestiali, nu fantasma sfâșierii trupului meu atât de fragil erau sursa neliniștii mele continue, ci golul, nimicul, nevăzutul. Citeam pe-atunci cu aviditate broșurelele unor colecții de literatură fantastică și de aventuri. Diminețile de joi mă trezeam cu noaptea-n cap și alergam la chioșcul de ziare ca nu cumva să pierd vreun număr. Facsimilele erau ieftine, modest și naiv ilustrate, dar poveștile pe care le spuneau mă umpleau de uimire, încântare și entuziasm uneori, de oroare și angoasă în alte cazuri. Fie că era vorba de temple și lingouri de aur din junglele continentelor sudice, de orașe submarine, de experiențele unor savanți psihopați, de extraterestri imposibil de înțeles, de virusuri inteligente care cucereau lumea, de spirite care-ți pătrund în minte și iau hățurile voinței tale, poveștile-mi populau orele de singurătate și, natural, se scurgeau în vise, omogenizându-mi viața interioară. Două dintre ele m-au marcat adânc până azi.

În prima poveste (de cine? n-am știut niciodată; numele autorilor erau pentru mine doar o hieroglifă neglijabilă pe copertă) era vorba de un mujic din îndepărtata Siberie, care dormea-n izba lui, alături de femeie, pe când prin crăpăturile buștenilor pătrundea gerul tăios, aducând fulgi de zăpadă. Țăranul se trezește puțin înainte de revărsatul zorilor și simte că femeia nu mai e în pat lângă el. Se gândește că o fi ieșit pentru vreo nevoie și se culcă la loc. Dar când se face lumină și vede că soața tot nu s-a-ntors în pat, iese-n pridvor, strângându-și cămeșoala de noapte la piept. Ceea ce vede îl lasă cu gura căscată: pe zăpada proaspătă, căzută peste noapte, atât de curată că nici bunul Dumnezeu nu s-ar îndura s-o calce, se vedeau urmele femeii, mergând de la pragul casei și până în mijlocul curții, unde se întrerupeau brusc. De jur împrejur zăpada era neatinsă. Ultimele fraze ale povestirii ăsteia, care nu dădea, ca atâtea altele, vreo explicație liniștitoare faptelor petrecute, îl arătau pe mujic uitându-se spre cer cu o privire nătlângă.

A doua era despre un ocnaș care putrezea de ani întregi într-o celulă de închisoare. Era condamnat pe viață și păzit cu atâta strâșnicie, încât nefericitul era sigur că va sfârși în carcera lui. Dar într-o noapte aude niște ciocănituri slabe într-unul dintre ziduri. Lipește urechea și le aude mai deslușit: limpezi, inteligente, repetând la anumite intervale serii elaborate de ciocănituri. Uimit, prizonierul crede că are o halucinație dintre cele ce-i însoțeau reclusiunea mizeră. Dar a doua zi la aceeași oră aude iarăși șirul de ciocănituri în zid, și-

apoi mereu, zi după zi. Învăț șirul de sunete pe de rost, începe să noteze ce aude pe partea zidului ascunsă de pat. Din când în când alternanțele devin mai complicate, ca și când noi și noi „cuvinte” ar fi introduse în cod de vecinul de dincolo de zid. I-au trebuit prizonierului luni de zile până să intuiască primele legături în țesătura secretă a loviturilor, și apoi ani până să stăpânească limbajul lor. În cele din urmă un dialog a-nceput să se-nfirișe, ocnașul răspunzând și el cu același cod (notat de el într-o grafie inventată, cu semilune, roți dințate, cruci și triunghiuri scrijelite pe tencuială). Vecinul, înțelegea acum bine, îi expunea un plan de evadare, de o îndrăzneală care-ți tăia răsuflarea și de o incredibilă simplitate. Într-o noapte, după ce făcuse toate pregătirile necesare, prizonierul a evadat, urmând cu strictețe îndrumările. Peste ani, bogat și faimos, cu o biografie contrafăcută, cere permisiunea să viziteze închisoarea, cu gândul să-l cunoască, în fine, pe cel căruia-i datora totul și să încerce să-l salveze la rândul său. E condus în celula în care i se irosise tinerețea, și-l întreabă pe gardian despre prizonierul de dincolo de zid. Dar dincolo de zid, află cu uluire, erau numai cerul și marea. Zidul dădea în exterior, la zeci de metri deasupra valurilor ce se spărgeau de țărmul stâncos...

Aceeași groază sacră, același sentiment că dincolo de macheta lumii construită de simțuri din materiale de duzină se află cineva care te privește intens, a căruia pradă ești, care se-apropie cu încetul pe miile sale de fire lipicioase fără ca tu s-o poți ști, tu, care ai doar un mănunchi de antene când ar trebui de fapt să poți percepe Totul, le-am simțit în noaptea din Parcul Circului, lângă bazinul tăcut cu margini de travertin în care se reflectau stelele, și același sentiment de singurătate fără speranță l-am avut mult mai târziu, în toamna lui 1981, când am trecut prima dată pe Maica Domnului. Era o toamnă putredă și luminoasă. Aveam douăzeci și cinci de ani și nici un viitor pe pământ. De un an eram profesor în fundul Colentinei, de unde știam (știi și acum) că aveam să ies la pensie. Apoi aveam să mor fără să fi lăsat vreo urmă a trecerii mele prin lume, fapt care-mi stârnea un fel de bucurie întunecată. Într-o duminică de octombrie, nefericirea - care era pe-atunci aerul pe care-l respiram - m-a scos din casă. Toată dimineața plouase furios, dar după prânz s-a făcut deodată liniște și blocurile de vizavi de sosea au devenit deodată clare și transparente, îmbrăcate-ntr-o lumină venită de nicăieri. Atunci am coborât, am luat-o pe jos, prin vântul sclipitor, către Aleea Circului și-apoi am traversat parcul. Lacul era acum mălos și-și scosese la suprafață înecații. Nu trecusem niciodată, nici în copilărie, nici mai târziu, de extremitatea îndepărtată a lacului, de șirul celor patru blocuri ce se oglindeau etern în apele lui, „blocurile diplomaților”, în balcoanele căroră fete ciocolatii și băieței cu ochi oblici se jucau cu sfârleze și oglinzi. Știam că dincolo era cartierul Lacul Tei, cu o topografie mitică pentru mine, căci acolo locuia nașa mea pe o străduță nesfârșită mărginită de șanțuri în care se aruncau lăturile. În curțile de-acolo, cât se vedea printre garduri, aracii pe care creșteau fasolea și roșiile aveau în vârf câte-un glob de sticlă colorată în care se reflectau norii. Acolo se aflau și liceul Galvani, și o școală generală pe jumătate prăbușită, și mai ales un mare depozit de cherestea ce umplea cartierul de miros de rășină proaspătă. Dar strada Maica Domnului nu ducea direct spre zona aceea, ci o lua oblic spre Colentina.

Am traversat linia ferată de dincolo de parc, pe care nu văzusem niciodată trecând vreun tren, și, cum bănuisem, m-a întâmpinat un loc fără asemănare pe lume. Când ai patru ani, fiecare loc nou este astfel. Starea de halucinație și visare te însoțește mereu, până ce urmele mnezice ți se bătătoresc în creier. Orice nou peisaj e fabulos și insolit în sine, oricât de banal ar fi cu adevărat, căci „în realitate”, „cu adevărat”, „așa cum este” sunt încă expresii fără sens pentru cel care percepe realitatea așa cum noi, mai târziu, trăim în primele amintiri sau în vis. Strada Maica Domnului mi s-a părut mereu un tentacul al visului în lumea trează sau, dacă totul e interior și realitatea e doar un artefact iluzoriu, o licărire venită din adâncă și scufundată copilărie.

Pe Maica Domnului nu există nici o casă și nici un om „normal”, căci însăși normalitatea încetează aici. Nici vreme normală nu există. Când intri pe acest tract, acest canal din altă lume și altă viață, clima se schimbă și anotimpurile se

dau peste cap. Aici e mereu, cum am scris-o, o toamnă putredă și luminoasă. Fâșia de asfalt trasă cine știe când peste strada altădată pietruită s-a decolorat și s-a ros ca o cârpă veche. E plină de umflături cauzate de germenii livizi ai plantelor de dedesubt. De-o parte și de alta a drumului sunt case vechi, negustorești, dar și unele construite între războaie, vilișoare cândva arătoase și moderne. Cât de ciudate însă! Căci fiecare are câte-un apendice monstruos, sau doar nelalocul lui, câte-o fantezie a unui arhitect ce pare că și-a proiectat o parte a edificiului în plină zi, iar alta când a fost trezit din somn în miez de noapte, silit să deseneze pe planșetă la lumina lunii pline.

Toate casele au aici geamuri rotunde, care ard cu putere în asfințit. Toate au porți de fier forjat, lujeri Art Nouveau între care pâlpâie ochiuri de vitraliu portocalii, azurii și liliachii. Toate sunt zugrăvite într-un calcio-vecchio înnegrit de trecerea timpului. Dar fiecare fațadă are cel puțin jumătate din tencuială prăbușită. Zidul astfel jupuit își arată cărămida prăfoasă. Între cărămizi sunt goluri de unde s-a dus de mult mortarul. Cele mai multe ferestre nu au geam: sunt acoperite cu ziare îngâlbenite, ajunse ferfeniță. Deasupra acoperișurilor se ridică, asemenea cioturilor ridicate spre cer a reproș și revoltă, ale unor mari estropiați, bizare și ruginite ornamente: turnulețe și cupole de tinichea, statui vulgare de ciment, cu fețele ciobite, pâlcuri de îngeri vopsiți roz-palid ce aduc cu o procesiune de larve. Una dintre case are metereze, asemenea cetăților medievale, alta seamănă cu un depou de tramvaie, o a treia e pur și simplu un cavou solemn în mijlocul unei curți fără o floare. Când cade seara, priveliștea se moaie-n sânge ca un tifon și devine insuportabilă.

În cele mai multe curți cresc flori de regina-noptii, albe și mov-decolorat, care serile întunecă aerul cu mirosul lor. În altele nu vezi decât bălării. În amurg, cei care locuiesc aici ies pe stradă și stau pe vine în fața caselor lor ciudate, mai ciudați și mai enigmatici ei înșiși. În fața lor se adună munți de coji de semințe. Cei mai mulți sunt țigani aciuși în ruine. Nu au apă curentă, nici electricitate, și nu plătesc nici un fel de impozite. Sunt și români de mahala, tâmplari ce muncesc la pompe funebre, sculieri-matrițeri la cine știe ce fabrică, taxatoare din tramvaie. Își fac veacul în inserare, cu mânecile cămășilor suflecate. Îi vezi și pe balcoane: fete tinere, îmbrăcate ca prostituatele, întind pe sârme maieuri, sutiene, izmene și cârpe neidentificabile, strident colorate. Bărbați tatuați, cu aer periculos, fumează privind către capătul străzii. Toți vorbesc tare, par că se ceartă la nesfârșit, și totuși e în ei ceva de o melancolie care te face să-ți spui că sunt cei mai potriviți locuitori ai străzii mele.

Trebuie să mergi mult de-a lungul străzii ca să ajungi la casa în formă de vapor. E singura care nu are gard, nici nu i-ar trebui, cum tronează sumbru în fundul unui maidan plin de arcuri ruginite și străvechi carcase de frigider. Cine vrea și cine nu vrea își aruncă vechiturile în fata casei mele. Nici măcar nu are, de fapt, formă de vapor, ci o formă ce rezistă cu încăpățănare descrierii. Partea de jos ar fi trebuit să fie cubică, dar, nu se știe cum, a ajuns un trunchi de piramidă cu baza largă deasupra, ca o bărcuță de hârtie. Pe platforma ei se înalță, strâmb și asimetric, un foișor spre care duce o scară exterioră-n spirală, de ciment brut, răsucită strâns până la singura ușă a încăperii, jerpelită de intemperii. Etajul de jos, casa propriu-zisă, are o intrare aproape monumentală: o poartă grea de fier forjat înfățișând două fecioare despletite, purtând câte-o lampă în mâinile subțiri. În stânga ei sunt două ferestre pătrate, zăbrelete cu același fier forjat, fier negru, în bare subțiri, torsionate convulsiv. Fațada e cenușie, străveche, jupuită ca toate celelalte case de pe stradă. Ferestruica rotundă a foișorului arde nebunește în soare în fiecare moment al zilei. Pe cerul limpede, plin de nori albi și pufoși, al dimineților de vară foișorul e de o frumusețe nepământască, dar în serile adânci flacăra stacojie a ferestrei te încremenește. Strălucirea asta dementă, disperată, chemarea asta în ajutor m-a făcut atunci, în seara aceea de octombrie, să-mi doresc casa cea urâtă și tristă mai mult decât orice pe lume. Atunci am străbătut maidanul până am ajuns în fața ușii. Dincolo de barele negre geamul era spart. La fel și la ferestrele pătrate. Din interior venea un suflu rece, mirosind a moloz. Lângă ușă era lipită o hârtie pe care scria cu pixul „De vânzare”. Dedesubt era un număr de telefon și, sub el, „întrebați de Mikola”. Am

dat ocol casei, pe când amurgul se făcea tot mai dens. În spatele ei era deja altă stradă, cu blocuri cenușii, ca și când numai pe Maica Domnului arborescența stradală a cartierului ar fi produs fructele acelea de o exuberanță și o tristețe creole. Pe zidul orb din spatele casei mai fusese cândva o intrare, care acum era zidită cu cărămidă. Atunci, în fața acelei intrări oarbe, m-am văzut locuind acolo întreaga viață, căci dacă orice casă e imaginea celui care o locuiește, oricât de anamorfotică și de înșelătoare, am știut și eu că acolo, în tesseractul acela de cenușă, îmi aflasem cel mai desăvârșit autoportret. Mă închipuiam deja în odaia îngustă din foișor, privind cerul prin fereastra rotundă, pe când, la orizont, el se face galben murdar și, pe nuanța asta de gaz lampant, încep să iasă primele stele.

Chiar în acea seară, întors acasă, am vorbit cu ai mei despre cumpărarea casei. Mama știa Maica Domnului foarte bine: stradă de curve și cuțitari. Au început țipetele și reproșurile: „De-asta ai făcut atâta școală? Ca să stai cu țiganii? Măine-poimăine-mi aduci o noră cu fuste crețe! Dacă nu te-or lăsa Aia-ntr-o zi în fundul gol să-mi zici mie cuțu!” „Tu nu-i cunoști, ascultă-mă pe mine”, turna și tata gaz peste foc. „Păi o să mai poți dormi nopțile de-acum înainte? În fiecare noapte o să ai scandal, lăutari, acordeoane, injurături, de, ca la țigani... O să-ți poți scoate o cămașă pe sârmă? A doua zi o s-o iei de unde nu-i.” Și tot așa până mi-am pierdut răbdarea și am coborât la parter, la cabina de telefon, ca să-l sun pe Mikola.

Omul părea foarte bătrân după voce. Casa, spunea, fusese construită de el în celălalt regim. Avea, prin urmare, vreo jumătate de secol vechime. Cum el a lipsit mult de-acasă (făcuse, mai mult ca sigur, pușcărie), locuința a rămas neîngrijită după război și, cu încetul, s-a degradat. Are nevoie de puțină consolidare, și instalația de apă și cea electrică trebuiau schimbate. Altfel, e o casă bună, că doar el a proiectat-o și-a ridicat-o acolo, în zona aceea a orașului ce părea să aibă viitor. De vreo șase ani e goală, ultimul locatar a plecat în Israel, iar țiganii n-au putut sau n-au vrut să intre. Asa că interiorul e relativ funcțional. Eventual, aş putea cumpăra și mobilierul. După ce mi-a spus toate astea dintr-o suflare, cu o voce găfăită, l-am întrebat de preț, și atunci nea Mikola, trăgându-și bascul mai pe ceafă, m-a privit cu ochii lui rotunzi și albaștri, ce păreau mereu mirați din cauza cutelor neobișnuit de adânci de pe frunte. Pe geamul bucătăriei în care vorbeam, înghesuită și cu mușama pe masă, se vedea Dâmbovița, cu malurile ei de iarbă. „Eh, o să ne-nțelegem”, mi-a zis. Păream un băiat de treabă, asta conta pentru el mai mult decât banii. Nu-și putea lăsa casa pe mâna oricui. Apoi, cu un fel de însuflețire senilă, mi-a spus o poveste mai întâi foarte confuză. Intram la ore la două, deja pierdusem ora de P.T.A.P. și nu-mi dădea mâna să lipsesc și la prima oră propriu-zisă. Totuși, până la urmă am pierdut-o, căci povestea bătrânului, incredibilă cum era, m-a prins și n-am avut inima s-o scurtez sau s-o ntrerup.

Omul fusese la viața lui ceva greu de definit: inventator, fizician, arhitect, chiar și un fel de medic, se numea Nicolae Borina, dacă numele ăsta-mi spunea ceva. L-am privit alb. Între altele, inventase „solenoidul Borina”, care însă nu fusese patentat niciodată, în primul rând fiindcă inventatorul nu avea nici un fel de studii. Făcuse doar câteva clase primare la Abrud, sau Alejd, „unde ar trebui să am deja statuie, domnule!”. Stătuse zece ani în Statele Unite, unde-l prinsese pe Tesla (care pentru mine era pe-atunci doar un nume de radio), și solenoidul lui era, din câte-am înțeles, o continuare, o prelungire a cercetărilor maestrului său în zona electromagnetismului. Întors la București prin 1925, dusesse o viață picarescă, adusesse îmbunătățiri tramvaielor electrice, studiase ascensoarele, încercase să producă energie electrică practic gratuită prin combinații de bobine și magneti... Construisese vreo trei-patru hale industriale și se produsese chiar și la circ, unde avusese un număr uimitor (zicea el) cu arcuri voltaice. „Produceam scântei electrice de până la opt metri lungime, domnule, până ce nenorocitul de cort a ars și m-au dat afară și de-acolo.” Ca element picant, o cunoscuse, printre, dacă l-ai fi crezut, zeci și sute de alte cuceriri, pe faimoasa Mița Biciclista, grizetă de lux cu ditamai palatul în Christian Teil, căreia-i montase un dinam pe roata din față a bicicletei sale roz Dorlay, se pare primul la o bicicletă din

România. Îl angajase în cele din urmă o întreprindere austriacă de materiale medicale care producea în primul rând scaune dentare și alte ustensile pentru cabinetele stomatologice. Casa o construise în acea epocă, desigur cea mai rodnică din viața lui, când faimosul solenoid era pus la punct și nea Mikola era pregătit să cucerească lumea. Locuise până-atunci la hotel, ca toată lumea bună bucureșteană, dar în ultimii ani, mai ales de pe urma practicării „medicinii unipolare”, acumulase destui bani ca să-și permită ridicarea locuinței. Ajuns cu povestea aici, l-am întrebat ce fel de terapie era aia, cum își trata bolnavii. „Să nu crezi că am fost ca toți vracii ăștia din Flacăra. Eu chiar vindecam, domnule. Nu mă-ntreba cum, dar vindecam. Venea la mine lumea cea mai bună și toți plecau mulțumiți. Ca să-nțelegi dumneata, foloseam o aparatură inventată de mine (după schițele maestrului Tesla, ca să fiu cinstit, dar și cu aportul meu original) și care consta într-o spirală roșie și una albastră (de bară de cupru foarte pur, vopsită și izolată) îmbinate în dublă elice. Spirala asta dublă avea doi metri înălțime și era destul de largă ca să încapă în ea un om. Ei, îi puneam să stea pe un cerc desenat cu tibișirul pe podea și coboram spirala, din tavan, peste ei. Făceam apoi să circule prin spire, în sens contrar, unipoli magnetici, cel mai mare secret al științei, domnule. Nici marele Tesla nu le-a dat de capăt. Ședința dura două ore, după care pacientul pleca vindecăt de bolile sufletului și ale trupului. Hepatită, tuberculoză, melancolie, sifilis, panarițiu, iubirea pentru persoane nepotrivite, visele rele, chiar și unele forme de cancer erau eliminate din organism, care înflorea deodată ca la vârsta de douăzeci de ani.” Bineînțeles, invidia breslei funcționase prompt, și-n doar câțiva ani de practică devenise ținta unor atacuri mizerabile. Îi băgaseră până la urmă la pușcărie pentru șarlatanie, și numai mărțuria unor persoane din high-life îl salvase de la pierderea averii. Locul pentru casă îl alesese după o procedură complicată, îl ascultasem pe bătrân, până atunci interesat și amuzat. De-aici încolo povestea s-a îngreunat însă de o mulțime de detalii tehnice pe care nu le puteam evalua și nici nu mă interesau. Am înțeles mai târziu sensul demonstrației lui: dom' Mikola părea să creadă într-o rețea energetică a Pământului care avea, din loc în loc, puncte de mare intensitate (noduri) și, dimpotrivă, puncte inerte (ventre). Casa lui trebuia așezată într-un nod, cel mai apropiat de pe hartă. Puteai să afli punctele astea printr-o sensibilitate de geomant sau prin calcule numerologice ametoitoare. Bătrânul folosisese ambele căi: când a găsit, prin arta combinatorie, unul dintre nodurile Bucureștiului, a și verificat acuratețea calculelor prin propriile lui facultăți Suprasenzoriale. „Acolo, în țigănie, pe locu-ăla viran, era zona magică. Am simțit-o de cum am ajuns. Imediat am perceput o liniște pură ca albul zăpezii, liniștea de dinaintea apariției urechii, de dinaintea noțiunii de sunet, domnule. Sau poate liniștea de dinaintea apariției lumii.”

Cumpărase un teren de vreo cinci sute de metri pătrați, având grijă ca nodul să fie cuprins în întregime în perimetrul său. Săpase o groapă adâncă și largă pentru fundația casei, și cu ocazia asta descoperise ruine foarte vechi, ce mergeau către abisul istoriei. Acolo, în groapa de lut proaspăt, își așezase Nicolae Borina solenoidul. Îl costase o avere. Era un tor de vreo nouă metri diametru. Pe un miez de ferită erau înfășurate, într-o incredibil de complicată structură, cu alternanțe de direcție și orientare calculate după un sistem numerologic abstrus, șaisprezece straturi de spire din sârmă de cupru, groasă de cinci milimetri. Bobina uriașă fusese fabricată la Basel și adusă în țară pe calea ferată, cu un transport special. De la gara Filaret fusese transportată noaptea și montată în secret pe un soclu cu cilindri hidraulici și rulmenți, în groapa din Maica Domnului, de unde vestigiile medievale fuseseră aruncate afară și-apoi cărate fără multă discuție la groapa de gunoi din Tei. Peste solenoid fusese turnată o șapă de beton și deasupra se construise casa.

Viața mea cuprindea, încă de pe-atunci, destulă nebunie, dar povestea bătrânului m-a lăsat fără suflare. Se dusese și a doua oră de școală și avea să se ducă întreaga zi. Nu mai dădeam doi bani pe asta. Bătrânul delira, dar știam mai bine ca oricine că delirul nu e un deșeu al realității, ci parte din ea, și uneori partea ei cea mai prețioasă. Alături de casă, ca un prospect al ei sau ca un mod de întrebuintare, cumpăram o poveste. De atunci înainte aveam să fiu proprietarul unei

case construite, chiar și în imaginația senilă a unui nonagenar, peste o bobină gigantică îngropată-n pământ, ca și când nea Mikola, în mărinimie sa inexplicabilă, mi-ar fi dăruit, sub un clopot de sticlă, propriul său creier, cu o căsuță în formă de vapor, înălțată pe emisferele ei.

„Pe doisprezece septembrie 1936, tinere, am terminat casa. Stătea singură, frumoasă ca o perlă, în mijlocul maidanelor și-al șandramalelor din Tei. Și pe dinăuntru era zugrăvită și mobilată, tablourile și fotografiile înrămate erau puse pe pereți până la una, pe jos covoarele prețioase (ajunse acum o urzeală decolorată) sclipeau în nuanțe vii... La geamuri lujerii negri de fier forjat dădeau boboci și mlădițe fragede... Era o minune de care te puteai îndrăgosti ca de o femeie cu șolduri largi, cu pulpe generoase... Aveam o casă pe pământ, dar nu m-am bucurat de ea, domnule...” Căci femeia se dovedise frigidă. Solenoidul, la orice Dumnezeu ar fi putut folosi, n-a funcționat niciodată. A fost cea mai mare deziluzie și înfrângere din viața inventatorului. Pornise mașinăria chiar din prima noapte. Pe lângă marea bobină, ea mai cuprindea și mai multe motoare, ca și alte dispozitive, în parte inventate de el. Aerul a-nceput să zumzăie, podeaua vibra ușor, dar minunea (despre care bătrânul, cu o încăpățănare neașteptată după atâtea dezvoltări, a refuzat să-mi dea cea mai mică indicație) nu s-a produs. Așa că mă sfătuia să uit de bobină și, dacă tot mai vreau casa, să mă bucur de ea ca și când ar fi una obișnuită, deși... Deși, adăugă cu obidă, e păcat...

Nea Mikola nu se bucurase nici măcar de casa obișnuită. Imediat după schimbarea de regim fusese închis pe motive politice (fost legionar? membru al vreunui partid istoric?) și fusese eliberat abia în 1964. Cu mare greutate își recăpătase dreptul de proprietate asupra casei, prin intervenția unui prieten la forurile superioare de partid. Din fericire, ea nu atrăsese lăcomia vreunui grangure dintre cei noi, fiind într-un cartier mizer și rău-famat. După ce stătuse goală și se mâncase în ploi și-n zăpezi, bătrânul o-nchiriasse unuia și altuia, dar de la o vreme nu mai găsisse nici chiriași. Acum, când își trăia poate ultimii ani, se gândise s-o vândă, deși nu credea s-o poată face. „Numai un om ca dumneata putea vedea în casa mea ceva demn de dorit. Simt că vrei să locuiești acolo. E clar că nu dumneata ai ales casa, ea te-a ales pe dumneata. Nu pot decât să-ți doresc să ai mai mult noroc cu ea decât mine. Uită de ce ți-am spus (am atât de rar șansa să mai stau de vorbă cu cineva), renoveaz-o și adu-ți acolo femeia pe care ți-o vei alege. E o casă bună, domnule, o să stați bine în ea.”

Mi-a vândut-o cu șaptezeci și cinci de mii de lei. Banii mi i-au dat în cele din urmă părinții, căci ce era să facă? S-au împrumutat la reciproc, unde mai plătesc rate și azi. Văzusem interiorul casei cu bătrânul, chiar la sfârșitul săptămânii în care stătuserăm de vorbă, și totuși, când am luat-o prima dată spre Maica Domnului, cu actele de proprietar în servietă și cu cheia de la intrare în buzunar, a fost de parc-aș fi ajuns acolo prima dată, și de fapt, de-atunci, așa e mereu: sunt întotdeauna surprins și fermecat de putreziciunea melancolică din jur, de liniștea și-ndepărtarea, ca de alt timp, de pe acea stradă altfel decât toate celelalte. Nu mai am o asemenea stare de fericire chinuitoare decât după-amiezele, când sunt gata să adorm și, într-o străfulgerare, îmi aduc aminte de peisajele din visele mele esențiale.

Intru-n casa mea, întotdeauna, ca într-un mare pântec. Aproape că aud, în jurul ei, susurul intestinelor. Când, nopțile, privesc stelele pe ferestrele zăbrebite, parcă văd ganglionii nervoșii mării femei în care locuiesc. Trosnetele mobilelor vechi și ale dușumelei mi se par uneori, în miez de noapte, pocnetele vertebrelor unei uriașe coloane de os spongios. Sunt fericit în casa mea. Am ajuns să-i cunosc atât de bine anatomia interioară. Camerele au pereții strâmbi, și nici una nu e la aceeași înălțime cu cealaltă. Dulapurile ajung până la tavan. Lemnul le e buretos, umflat parcă de niște curenți invizibili. De tavan atârnă lustre din același fier forjat ca al grilajelor de la uși și ferestre. Sala de baie e mereu umedă, vopseaua de ulei de pe pereții verzuie e decolorată, fierul robinetelor pare mâncat de sare. Cada e adâncă, din cele de demult, cu picioare de leu. Tot emailul de pe fund s-a dus ca smalțul dinților bătrâni. Când stau gol în fața căzii pline de apă cenușie mi se pare uneori că mă aflu într-o lume fără timp, într-o fotografie: așa am fost dintotdeauna, așa aveam să fiu mereu: încremenit acolo, lângă closetul cu țevă

ruginită, incapabil de vreo mișcare, privind apa tăcută, în care n-aveam să intru niciodată.

Casa mea are zeci, sute sau mii de camere. Niciodată, când intru pe-o ușă, nu știu unde ajung. Toate sunt tăcute, cu macrameuri uriașe pe mese, cu bomboniere de cristal roșu pe câte-un gheridon, cu vitrine în care navighează machete de veliere. Între camere sunt uneori culoare înguste, cu ferestre la care se-ngrămădesc flori palide, târătoare. Mereu urc și cobor câteva trepte între odăi, mereu sunt surprins, în spatele vreunei uși, de câte-un salon enorm, cu alegorii ciudate pe tavan, sau, dimpotrivă, de câte-o debara în care abia încap câteva măști și cârpe. Cum mă-ntorc de la școală, de obicei pe la șase seara, îmi încep rătăcirile prin casă. Lumina e trandafirie și limpede ca un jeleu care-ar umple tot spațiul. Uneori mi se pare că stau pe loc și toată casa se rotește-n jurul meu: ferestrele vin spre mine, culoarele mă încorporează lent, ușile se deschid când ajung în fața mea... Perspectivele se schimbă continuu și așa înaintez stând pe loc, uluit de mereu schimbătoarele priveliști.

În cele din urmă ajung în dormitor, care, între camerele schimbătoare, rămâne mereu același: singurul loc banal, prăfos, unde textura cearșafurilor decolorate, lacul mâncat al șifonierului, masa care se clatină, noptiera unde-mi țin comorile s-au transparentizat și-n cele din urmă au dispărut din câmpul conștiinței mele, cum nu mai poți vedea graalul moale, răsturnat, al meduzelor în apa oceanului. Totul în dormitorul meu este adevărat: pânza e pânză, tencuiala e tencuială, eu însumi sunt un mamifer neînsemnat care-a trăit o clipă pe pământ. Lângă șifonier e scara cu care urc pe terasă. E o scară ca de bibliotecă, dintre cele care glisează de-a lungul peretelui. Doar că aici e prinsă bine, cu șuruburi, de tavan. Deasupra e un chepeng, pe care-l ridic cu greutate când ajung în capul scării, și deodată cerul albastru, cu nori vârtici, se ivește în despicătura cu geometrie variabilă a tavanului. Ies pe terasa casei care, dacă n-ar fi turnul alb crescut strâmb și asimetric deasupra, ar semăna cu acele cuburi albe în care trăiesc oamenii în Orientul Apropiat. Foișorul e zugrăvit alb, cu o tencuială groasă care s-a coșcovit în ploi și arșiță. Trepte în spirală îl înconjoară, dând o dată ocol întregii circumferințe. Terasa e dreaptă, fără parapet, uneori verile întind acolo un cearșaf și stau la soare sub norii atât de joși, că-i simt, călduți și umezi ca niște bureți, cum îmi ating pulpele, sfârcurile pieptului, nasul și bărbia. Soarele se oglindește-n fereastra rotundă a foișorului, făcând-o să ardă ca un far maritim pe un colț de stâncă.

Turnul, pentru straniețea și metafizicul căruia am cumpărat, de fapt, casa, are o ușă în partea sa de sus, chiar sub acoperiș. Multă vreme a fost de neînțeles pentru mine de ce a fost nevoie de scara-n spirală și de intrarea aceea suspendată. Ușa fusese vopsită cândva stacojiu, dar în vremea mea doar urme și coji ale vopselei de altădată se mai țineau pe lemnul mâncat de timp, plin de pupe de insecte și fire străvezii de păianjen. Era mereu încuiată, dar nu cu un lacăt, cum te-ai fi așteptat, ci cu un cifru, ca unele valize de diplomați. Un dreptunghi de fier cuprindea patru piese, la fel de unsuroase (o vaselină negricioasă le făcea capabile de glisare în lăcașurile lor, în ciuda ruginei care aproape că ștersese cifrele), ce puteau fi întoarse cu degetul ca să-și arate fața cu câte-o cifră. Numărul care, printr-un clinchet de came, deschidea zăvorul era 7129. Mikola mi-l găjâise la ureche ca pe o mare taină: numărul era secret și nu trebuia scris nicăieri.

Când deschideai ușa, bezna dinăuntru ți se părea tare și compactă: unde-aveai să intri, unde puteai încăpea? Aveai să fii împins din nou pe ușă cu forța volumului de beznă dislocuit. Totuși, observai, după ce ochii ți se obișnuiau cu întunericul, că poți păși pe un mic palier, un grilaj suspendat deasupra noptii. Îmi amintesc când, cu inima bătându-mi neliniștit, am intrat prima dată în foișor: după ce-am închis ușa lumea a dispărut. Nu doar că nu mai puteam vedea nimic: vâzul dispăruse. Nu-mi mai aminteam ce-nseamnă să vezi. Închideam și deschideam ochii fără să simt nici o schimbare. Dispăruseră și celelalte simțuri, cu lumile lor aferente, în afara presiunii tălpilor mele pe grilaj. Extrem de speriat, am încercat să redeschid ușa. Dar nu mai exista nici o ușă. Nu mai erau pereții din preajma mea. Întindeam mâinile-n gol, în nimic, și vârfurile degetelor, ca niște antene de

insecte, încercau să se agate de realitate. Sau să genereze, ca niște mici scânteii electrice, realitatea. Se-ntorceau, însă inerte, fără nici o veste, din moarte și pustietate. Eram singur, suspendat ca o statuie pe grilajul meu, în infinitatea nopții. În starea asta am rămas atunci ore-n șir. Palmele mi se plimbau peste față și corp ca să-și dovedească existența, în continuare, a existenței. Strigam neauzit, simțeam deplin, ca în atâtea nopți de spaimă și sudoare rece, grozăvia încetării ființei, a dispariției lumii. În cele din urmă suprafețele și sunetele și gusturile și organele mele interne, și perceperea accelerației, și inefabilele arome s-au reîntors, sau creierul meu le-a construit iarăși, ca un țesător neobosit cu suveica lui zburătoare, încât în neființă s-au urzit mai întâi filamente imperceptibile, corzi și bucle infrareale, din care s-a împletit iar țesătura spațiului și-a timpului. Vag, fosforescent, în jurul meu s-au refăcut pereții, ca și când o lumină ar fi început să pâlpâie, crescând cu un singur foton în fiecare clipă, dar crescând și, prin ricoșarea pe suprafețe, inventându-le cu încetul. Am reînceput să percep lucrurile din jur și, când degetele mi s-au oprit pe extraordinar de vaga fantomă a comutatorului de ebonită, am simțit că, pentru o nanosecondă, am umplut pielea de lamură și vâpaie a creatorului. Am apăsă și s-a făcut lumină, orbitoare și de nesuportat. Mi-a luat altă veșnicie să-mi obișnuiesc ochii cu ea.

De grilajul de metal atârna o scară, de asemenea metalică. Ea cobora către podeaua foișorului, în centrul căreia, plutind însă, parcă, la jumătatea drumului până sus, se afla un obiect rotund, de culoarea fildeșului, ce ocupa cam un sfert din câmpul vizual, alcătuit în rest din datele rectangulare, de gresie, ale podelei. Obiectul părea că levitează în puțul turnului, dar, coborând până îl puteai atinge cu mâna, vedeai că se sprijină de fapt pe o coloană de metal de asemenea fildeșie, lipită de ceea ce apărea acum cu claritate: un scaun dentar vechi și complicat, cu pielea rezemătoarelor de cap decolorată, cu fierul bormașinii și-al turbinei acoperit de o sare fină, cu tăvița din față plină de ustensile nichelate. Corpul rotund de deasupra era plin de ochiuri de geam bombate, asemenea farurilor. În față, la înălțimea pacientului care-ar fi stat pe scaunul dentar, se afla fereastră rotundă, ca un hublou, cea care făcea ca locuința mea să semene atât de mult cu un vapor. Geamul îi era acoperit cu un fel de capac, având de asemenea un cifru, de data asta format din mult mai multe cifre. Multă vreme n-am încercat să deschid hubloul, pentru că toată atenția mea se-ndrepta către scaunul ce aștepta acolo de zeci de ani, poate, prins în buloane de podea. Nici un fir de praf, nici o pânză de păianjen, nici cea mai mică urmă de mușgai în camera aceea tăcută nu arătau trecerea timpului. Părea o imagine din centrul minții tale, limpede ca într-o camera lucida și la fel de enigmatică. M-am așezat atunci, cum am făcut-o apoi de atâtea ori, pe scaunul gălbui, acoperit cu o imitație de piele. O apăsare pe un comutator de metal aprindea becurile de pe farfuria uriașă de porțelan. Rămâneam scăldat în lumină, sprijinit de spătar, cu capul dat pe spate în rezemătoare sa, ca un navigator într-o navă ce-ar străbate golul dintre galaxii.

Ce era cu vedenia asta? Bătrânul nu-mi spusese nimic despre „cabinetul lui dentar”, cum îmi imaginasem la-nceput că ar fi fost foișorul. Dar ce cabinet putea fi ăsta, unde, ca să ajungi, trebuia să treci prin dormitor, să urci o scară, să ieși pe terasa casei, să urci iarăși pe scara îngustă și periculoasă, de ciment, ce se rotește în jurul turnului, și-apoi să cobori ca-ntr-un submarin ca să ajungi în fața medicului? Cine-ar fi intrat vreodată în capcana aceea claustrofobă și sinistră? Și unde era sala de așteptare? Mă gândeam la toate acestea în orele în care, retras în turnul meu, sub lumina clară a becurilor încrustate-n plafonul de fildeș, mă jucam cu instrumentele din fața mea, de pe tăvița emailată: clești ciudați și strâmbi, oglinjoare rotunde, cângi baroce, cârlige, ace, capete de freză, polizoare ca niște titireze... Lipseau substanțele care dau cabinetelor dentare mirosul specific: amalgamul, ghipsul, anestezicele. Nici un fel de miros nu exista în turnul meu. Era posibil ca nea Mikola, în cine știe ce moment de penurie al încurcatei lui vieți, să fi-nțercat să facă pe dentistul? Scaunul de-acasă să-i fi folosit pentru învățarea tehnicii dentare? Dar cine i-ar fi putut folosi drept cobai? Sau încerca, în calitate de inventator, să perfecționeze scaunele existente, să le îmbunătățească partea electrică, transmisiile, reostatele? Nici un semn de

meștereală nu se vedea însă, nici urme de unsoare, nici șuruburi slăbite: aparatul era perfect ca o insectă cu carapace dură și articulații mecanice fără cusur. Funcționa integral, deși demodat și din cauza asta părând cumva straniu: la fiecare întoarcere a unui comutator se aprindea un beculeț șters și capetele vreunei mașinării suspendate cu cabluri tari de spirală de metal începeau să sfârâie cu viteză. Un comutator ridica și cobora scaunul cu un zgomot de ascensor străvechi. Altul făcea ca un furtun de cauciuc roșietic, cu o piesă de metal la capăt, să înceapă să soarbă o salivă imaginară.

Multă vreme am fost musafir în propria mea casă. Pentru că vremurile erau groaznice și în magazine nu se găseau decât borcane în care pluteau legume livide, de nemâncat, și fiindcă sufeream câinește de singurătate, am preferat să locuiesc mai departe cu părinții, în Ștefan cel Mare. Mama știa măcar unde se dă rația de ouă, unde „se bagă” brânză. Mergeam din zori, uneori chiar de cu noaptea, în spatele unui bloc de vizavi, unde ne așezam la coadă, pe un ger îngrozitor, într-o gloată animalică, pentru o mortăciune de pui sau pentru o sticlă de lapte chior ca apa. Era totuși mâncare, eram totuși cu ai mei, aveam cu cine să mai schimb o vorbă. Doar câteodată veneam de la școală direct acasă și înnoptam în dormitorul meu tăcut din Maica Domnului. De câte ori, în epoca aceea de o tristețe fără sfârșit, nu m-am trezit în adâncul nopții cu sentimentul că mă aflu într-o celulă îngustă ca un cavou, îngropată adânc sub pământ? De câte zeci de ori nu mi s-a părut că aud prin perete ciocăniturile unei imposibile evadări? Câte caiete n-am umplut în acea vreme cu semilune, roți dințate, cruci și triumfiuri, limbaj obscur și totuși singurul esențial, asemenea notației logicienilor? Grozăvia de a fi în lume, frica mea animalică în fața nimicului vieților noastre, se arăta atunci în toată disperarea sa. Dar bătaile în perete încetau înainte de a putea fi descifrate, și le lua locul noaptea fără sfârșit.

9

Vreau să scriu o dare de seamă despre anomaliile mele. În viața mea obscură, în afara oricărei istorii, și pe care doar o istorie a literaturii ar fi putut-o fixa în taxinomiile ei, s-au întâmplat lucruri care nu se întâmplă, nici în viață și nici în cărți. Aș fi putut scrie despre ele romane, dar romanul tulbură și ambiguizează sensul faptelor. Aș putea să le păstrez pentru mine, cum le-am ținut până acum, și să mă gândesc la ele până-mi crapă capul în fiecare seară în care stau ghemuit sub pătură, pe când afară ploaia izbește furios în geamuri. Dar nu mai vreau să le păstrez doar pentru mine. Vreau să scriu un raport, deși nu știu încă în ce fel și ce-am să fac cu paginile astea. Nu știu nici dacă e timpul potrivit pentru asta. Încă n-am ajuns la nici o concluzie, la nici o coerentă, faptele mele sunt vagi fulgerări în netezimea banală a celei mai banale vieți, mici crevase, mici inadvertențe. Formele astea informe, aluziile și insinuările, accidentele de teren uneori insignifiante în sine, dar căpătând, luate-mpreună, ceva străin și obsedant, au nevoie de o formă ea însăși nouă și neobișnuită ca să poată fi relatate. Nu roman și nici poem, căci ele nu sunt ficțiune (sau nu pe de-a-ntregul), nici studiu obiectiv, fiindcă multe dintre faptele mele sunt singularități ce nu se lasă reproduse nici măcar în laboratoarele minții mele. Nici măcar nu pot face, în cazul anomaliilor mele, distincția dintre vis, amintiri străvechi și realitate, între fantastic și magic, între științific și paranoic. Bănuiala mea este că, de fapt, anomaliile mele își au sursa în zona minții în care distincțiile astea nu funcționează, iar zona asta a minții mele nu este decât o altă anomalie. Faptele din darea mea de seamă vor fi fantomatice și străvezii, dar așa sunt lumile în care trăim simultan.

Am păstrat multă vreme medalionul kitsch primit când aveam vreo șapte ani de la turiștii străini care veneau cu autobuzele lor la Circul de Stat. Când aflu că a sosit vreun autocar, lăsam baltă jocurile noastre la nisip și la leagăne, lăsam în pace broaștele din lacul încărcat de papură din fundul parcului și alergam spre clădirea Circului, cu uriașele ei ferestre prismatice și cu cupola azurie, vâlurită, sub care parcă am trăit întreaga viață. Ne adunam în jurul autocarului masiv și, în ciuda avertismentelor părinților noștri („Să nu vă prind că vă mai

milogiți la străini! Ce, sunteți cerșetori? Ce-o să zică oamenii ăștia despre noi?”), întindeam mâinile spre ei ca să primim câte-o lamă de chewing-gum sau câte un breloc cu turnul Eiffel, câte-o mașinuță minusculă de metal vopsit în culori vii... Aveam vreo șapte ani când o femeie ce abia cobora din autocar, într-o fustă cu imprimeuri și cu cercei rotunzi, roz, la urechi, mi-a zămbit și mi-a pus în palmă acel medalion aurit, de alamă. Am luat-o cu el la fugă și m-am oprit sub castanul încărcat de deasupra țâșnitorii. Aici nu mai eram în pericolul să mi-l smulgă vreun copil mai mare. Mi-am privit darul mai bine: strălucea puternic în soarele verii. Consta dintr-un bănuț rotund, auriu, prins într-un cadru metalic. Pe ambele părți ale bănuțului erau literele: A, O și R pe o parte, M și U pe cealaltă. Au trecut câteva zile până am descifrat misterul și asta s-a întâmplat când, într-o doară, i-am dat un bobârnac bănuțului, care a prins să se rotească atât de repede pe micile sale pivoturi din cadrul de metal, încât s-a transformat într-un glob de aur afânat și străveziu ca pământul, cu fantomaticul cuvânt AMOUR în mijloc. Așa îmi simt viața, așa simt că am fost întotdeauna: lumea cea unanimă, ternă și tangibilă pe-o parte a bănuțului, și lumea secretă, intimă, fantasmagorică, lumea de vis a minții mele pe cealaltă parte. Nici una nu e întreagă și adevărată fără cealaltă. Numai rotația, numai vertijul, numai sindromul vestibular, numai degetul nepăsător al zeului ce pune-n mișcare moneda, aducându-i o dimensiune-n plus, face vizibilă, dar pentru care ochi, inscripția gravată în mintea noastră, pe-o față și pe cealaltă a ei, pe zi și pe noapte, pe luciditate și vis, pe femeie și pe bărbat, pe animal și pe zeu, și pe care noi o ignorăm etern, pentru că nu putem privi ambele fețe deodată. Și totul nu se oprește aici, pentru că inscripția străvezie, de aur lichid, din mijlocul sferei trebuie și înțeleasă, iar ca s-o înțelegi cu mintea, nu doar s-o vezi cu ochii, ai nevoie ca mintea ta să devină un ochi într-o dimensiune mai înaltă. Globul de pământ trebuie la rândul lui rotit, într-un plan inimaginabil, ca să devină, față de sferă, ceea ce sfera este față de discul plat. Sensul se află în hipersferă, în inimaginabilul obiect străveziu rezultat din bobârnacul dat sferei din cea de-a patra dimensiune. Dar aici ajung, mult prea devreme, la Hinton și la cuburile lui, de care anomaliile mele par să fie într-un mod nedeslușit legate.

Faptele mele vor fi, deci, fantomatice și străvezii și indecidabile, dar în nici un caz ireale. Le-am simțit dintotdeauna pe propria piele. M-au chinuit inutil de mult. Într-un fel, mi-au furat viața la fel de mult cum ar fi făcut-o și cărțile mele, dacăș fi reușit să le scriu. În plus, ele mai au o sursă de dubiu și indecis: nu sunt încheiate, sunt în curs de desfășurare. Am indicii, am făcut legături, încep să văd ceva ce seamănă a coerență în șarada vieții mele. Este evident că mi se spune ceva, insistent, constant, ca o apăsare continuă pe țeastă, pe anumite baze ale ei, dar ce este acest mesaj, de ce natură e el, de la cine vine? Ce se cere de la mine? Mă simt uneori ca un copil mic pus în fața unei table de șah. Ai apucat pionul alb, minunat. Dar de ce îl bagi în gură? De ce apuci acum eșichierul și-l înclini, ca toate piesele să alunece? Sau poate că asta e soluția? Poate că partida e câștigată chiar de cel care înțelege deodată absurdul jocului și dă cu el de pământ, cel care taie nodul pe când toți ceilalți se străduiesc să-l dezlege?

Voi însăși aici, prin urmare, o poveste a vieții mele. Partea ei vizibilă este, o știu mai bine ca oricine, cea mai nespectaculoasă, cea mai ternă dintre vieți, viața potrivită cu figura mea ștearsă, cu firea mea retrasă, cu lipsa mea de sens și de viitor. Un băț de chibrit care-a ars aproape până la capăt, lăsând în urmă un fir albicios de cenușă. Profesorul de română de la școala 86 din capătul Colentinei. Cu toate astea, am amintiri care spun o altă poveste, am vise ce le întăresc și le confirmă, și care-mpreună, acolo, în subteranele minții mele, au construit o lume plină de întâmplări fantastice, indescifrabile și care strigă totuși după descifrare. E ca un etaj prăbușit al vieții mele: cablurile s-au sfâșiat și legăturile s-au rupt cu edificiile rămase la suprafață. În amintirile mele din copilărie și adolescență sunt scene pe care cu greu le pot localiza și pe care încă nu le pot înțelege, ca niște bucățele de puzzle aruncate într-o cutie. Ca niște vise ce așteaptă o tălmăcire. M-am gândit la ele de-atâtea ori, mi se năpustează cu asemenea limpezime în fața ochilor (ridic în lumină o piesă de carton

lucios, cu protuberanțe rotunde sau invaginații; desenul ei e clar ca oglinda: câteva flori albastre, o parte dintr-un lambriu, un șirag de perle pe un gât fără trup, laba unei pisici...), încât mintea mea este plină de imagini și de figuri alegorice, toate enigmatice, căci enigma e semnul incompletitudinii: zeul e doar partea vizibilă a lumii sale cu o dimensiune în plus față de-a noastră. Fiecare dintre amintirile și visele mele (și amintirile visate, și visele reamintite, căci lumea mea are mii de nuanțe și degradeuri) are semne de apartenență la un sistem, asemenea ieșindurilor și intrândurilor plăcuțelor de puzzle: în aparatul ăsta de mbucare stă mare parte din „anormalul” lor - „anormaliile mele” -, căci, din tot ce știu despre oameni, din literatură și din viață, nimeni n-a observat sistemul de prindere, capsele și acroșele unui anumit fel de amintiri străvechi și de vise. Când eram copil, părinții-mi cumpărau, de la neuitatul magazin „Scufița Roșie”, de la Lizeanu, ale cărui podele miroseau atât de pătrunzător a petrosin, cele mai ieftine și mai banale jucării, mereu aceleași: căruciorul de tablă cu desene naive, piticul ce ieșea dintr-un ou de cauciuc, găina mecanică a cărei cheiță o roteai ca să țopăie pe luciul mesei, cuburi cu imagini ale vacii, calului și oii, și „Jocurile din bucățele” cu imagini din basme. Acestea din urmă mă bucurau cel mai tare. Pe față aveau bucăți dintr-un desen înfățișat întreg pe-o foaie de hârtie, iar pe spate fiecare basm avea alt tapet, de culori diferite și cu alte modele. Firește că la-nceput asamblam bucățelele după imagini: partea cu ochiul stâng al Albei-ca-Zăpada se-mbina cu cea cu ochiul drept. Cotul unui pitic se prelungea cu umărul și o parte din bărbie. Dar curând construirea imaginii finale după cele fragmentare și amestecate a ajuns să mi se pară prea simplă și plicticoasă. Am început să asamblez piesele de puzzle pe dos. Le strângeam în grămăjoare cu tapetul de pe spate de aceeași culoare și le îmbinam numai după logica sistemului lor de îmbucare: cercul ieșit în afară dintr-una se potrivea cu cel decupat din pătratul lucios al celeilalte. Era uneori teribil de greu, dar dificultatea asta îmi mărea satisfacția și dădea un nou sens jocului.

Nu pot să nu mă-ntreb dacă străvechile noastre amintiri, cele care ne străbat viața atât de limpezi, pe când mii de alte momente, poate mai importante, ne-au ieșit din memorie, dacă, de asemenea, visele care ne obsedează cu claritatea lor, și care par a fi de altfel alcătuite din aceeași substanță cu amintirile noastre obsedante, nu sunt un astfel de joc, un test, o probă pe care trebuie s-o trecem în această inexplicabilă aventură a vieții. Poate că bătaia inimii noastre nu-i decât metronomul care măsoară timpul ce ne este dat pentru aflarea răspunsului. Poate că e vai de noi dac-am ajuns la ultima bătaie și n-am înțeles nimic din imensul puzzle în care trăim. Poate că, dac-am afla rezolvarea și-am da răspunsul, am fi eliberați din celula marelui penitenciar, sau măcar am urca un nivel al său spre eliberare.

Șoricelul alb care aleargă pe culoare de plexiglas nu știe că i se testează memoria, el doar își trăiește viața. Creierul lui nu e capabil să se-ntrebe: De ce sunt aici? Ce-i cu labirintul ăsta în care m-am pomenit? Oare nu e însuși labirintul, cu simetriile lui, cu bucățica lui de brânză de la capătul celui mai îndepărtat culoar, semnul unei lumi superioare, al unei inteligențe față de care biata mea minte e doar o băjbăială în beznă?

Faptul că n-am ajuns scriitor, faptul că nu sunt nimic, că n-am nici o importanță în lumea exterioară, că nu mă interesează nimic din ea, că n-am ambiții și nici nevoi, că nu mă păcălesc singur desenând „cu sensibilitate și talent” uși care nu se vor deschide niciodată pe ziduri netede de labirint îmi dă o șansă unică, sau poate șansa tuturor celor singuri și uitați: cea de a explora vestigiile stranie ale propriei mele minți așa cum îmi apar ele în șirul nesfârșit de seri în care, pe când se-ntuneacă progresiv în camera mea tăcută, creierul îmi răsar asemenea lunii și arde din ce în ce mai tare. Văd atunci pe suprafața lui palate și lumi ascunse, ce nu se arată niciodată celor care aleargă în labirint, obsedați de bucățica de brânză, fără o clipă de repaos, convinși că asta-i tot ce li s-a sortit în lume și că dincolo de pereții albi și curbi nu mai este nimic. Mă-ntreb câți oameni singuri și insignifianți, câți funcționari și câți manipulanți de tramvaie, și câte femei nefericite și-ndoliate, fără avere sau titluri universitare, fără putere și fără speranțe, nu sunt săpători în pământul gras al inserărilor de toamnă, plin de pupe și viermi, tremurător de la trepădatul cărțițelor prin tunelurile lor?

Din toamna lui 1974, de la vârsta de șaptesprezece ani, viața mea e dublată de o căptușeală de hârtie careia nu i-am dat până-acum decât importanța neantată pe care cerșetorul o dă ziarelor în care se-nfășoară ca să nu-i mai fie atât de frig. Vorbesc despre jurnalul meu, în care, timp de treisprezece ani, mi-am notat, fără nici o intenție, ca un reflex pur de voce interioară, întâmplări, exerciții literare, reflecții despre cărțile citite, frustrări și suferințe, vise și stări neobișnuite. Am scris în vechi caiete de școală, dictando sau cu pătrățele, cu coperta verzuie, dintr-un carton incredibil de prost, având pe copertă vreun pitic stupid iar pe spate tabla-nmulțirii, apoi în agende expirate, cu coperti de plastic scorojit, în caiete studentești cu spirală de metal, în alte caiete lungi și înguste ca niște cotoare de bilete, în ce s-a nimerit, în ce-am găsit mai repede la îndemână, cu pixuri și carioca de toate culorile (unele pagini sunt decolorate acum aproape până la ilizibil)... Toate sunt aruncate în sertarul de jos al bibliotecii mele din dormitor, în dezordine, dar le voi pune zilele astea în șirul lor cronologic ca să pot scoate din ele fragmentele care mă interesează și pe care le știu aproape pe de rost. Multe dintre anomaliile mele sunt notate acolo, în paginile acum aproape sudate unele cu altele. Sunt datate și consemnate uneori în treacăt și fără să le fi dat importanță, alteori cu o înfiorare și chiar cu o teroare ce străbat bine prin transparența textului. Măcar de-acele fapte nu mă pot îndoi, măcar ele au fost încrustate în realitatea ireală a vieții mele. Dacă n-aș fi avut jurnalul, de fapt, mă-ndoiesc că aș fi-nceput vreodată să scriu paginile astea. Mai întâi, pentru că mi-aș fi pierdut obișnuința scrisului, chiar și pe a celui neliterar, a umplerii, pur și simplu, a paginilor cu bucle de cerneală. E inimaginabil cât de tâmpitoare e meseria de profesor, cât de mult te degradezi, an de an, corectând teze și scoțând școlarii la lecție, repetând de zeci și sute de ori aceleași fraze, citind „cu intonație” aceleași texte, vorbind cu aceiași colegi în ochii cărora vezi aceeași disperare și neputință pe care ei o văd în ochii tăi (și pe care ți-o vezi și tu în fiecare dimineață când te bărbierești în oglindă). Știi că decazi, că mintea-ti devine o vomă de citate bombastice și clișee, și totuși nu poți face nimic, decât să urli neuzit, asemenea torturatului dintr-un beci subteran, singur cu călăul său, privind cu o luciditate totală cum i se sfâșie țesuturile trupului, cum e eviscerat de viu fără putința împotrîvirii. Apoi, pentru că aș fi uitat. Paginile sunt foițe vii ale memoriei mele, buclele literelor sunt sinapse flexibile și crude asemenea cârceilor de viță. N-am scris romane, și cred că și dac-aș fi scris, ele ar fi fost doar ramificarea jurnalului meu, a tunelului meu cu vene și artere, ca și când la fiecare capăt de ramură, ca la capătul a tot atâtea cordoane ombilicale, ar fi crescut câte-un fetus grăsuț și compact, cu fața asemănătoare cu-a mea. Jurnalul meu este mărturia mea, este dovada că, în câte-o clipă și-un loc cu coordonate precise, lumea s-a deschis, a făcut o breșă prin care s-au strecurat înăuntru pseudopodele, fermecătoare și teribile, ale altei lumi, nu ale uneia ficționale, nici ale unui creier înfierbântat, ci încrustate în ceea ce încă mai numim realitate. Nu în vis, nici în halucinații, nici în stări hipnagoge sau hipnopompe mi-au sosit vizitatorii și-am fost izbit cu violență de șifonier după ce-am fost smuls din pat de o forță irezistibilă, cu cearșafuri cu tot, nu în jocul secund al ficțiunii m-am dizolvat de-atâtea ori în flăcările unui extaz nebunesc, nu în fantasmări excitate am fost constrâns la oribile, oribile acuplări... Totul a fost real, totul a fost în planul existenței în care mâncăm și bem și ne pieptănăm și mințim și mergem la slujbă și crăpăm de dor și singurătate. Real e și visul, reale sunt și primele amintiri, reală (cât de reală!) e și ficțiunea, și cu toate acestea le simțim străine patriei cenușii, tari, țepene, încăpățănate, fără imaginație, sens sau izbăvire, celula în care-am fost aruncați după ce-am sorbit apele întunecate ale râului Lethe. Realul, patria noastră legitimă, ar trebui să fie cel mai fabulos tărâm, dar este cea mai apăsătoare pușcărie. Destinul nostru ar trebui să fie evadarea, chiar dacă spre o pușcărie mai vastă ce dă spre una și mai vastă într-un șir nesfârșit de celule, dar pentru asta ușile ar trebui să se deschidă odată în peretele gălbui al osului nostru frontal. Voi scrijeli aici, cu un cui ruginit, în luni sau ani de efort mizerabil, animalic, ușa asta pe zidul ce până la urmă (am semnele mele) va trebui să cedeze. Știu că nimeni nu face asta, că toți oamenii sunt resemnați și tăcuți. Din

închisoarea asta nu se poate scăpa. Pereții sunt, în definitiv, infinit de groși, e noaptea dinainte de nașterea noastră și cea de după moarte. „Ce sens are să mă gândesc la infinita neființă care urmează? Îmi voi întuneca viața degeaba. Mai am ani buni până acolo, mă pot bucura deocamdată de lumina asta binecuvântată, de luna plină ridicându-se peste pădure, de funcționarea discretă a vezicii mele biliare, de ejaculările mele în pânțele fericite, de roadele muncii mele, de buburuza ce mi se suie spre vârful degetului ca să-ntindă acolo aripi mototolite de celofan. Nimeni nu știe ce va fi dincolo de mormânt.” Nu gândim altfel decât cei din vechime: să bem și să mâncăm, căci mâine vom muri. Și nu e posibil să gândești altfel în logica închisorii cu pereți infiniți. Există vreo altă cale decât să sapi ca un sarcopt în derma lor nesfârșită?

Am avut, de când mă știu, un puternic sentiment de predestinare. Prin însuși faptul că am deschis ochii în lume m-am simțit un ales. Căci n-au fost ochi de păianjen, nici ochii cu mii de hexagoane ai muștei, nici ochii din vârful cornițelor de melc. N-am venit în lume ca bacterie sau ca miriapod. Am simțit că uriașul ganglion din craniul meu mă predestina căutării obsesive a ieșirii. Am înțeles că trebuie să-mi folosesc creierul ca pe un ochi, deschis și atent sub coaja străvezie a țestei, în stare să vadă cu altfel de vedere și să detecteze fisurile și semnele, artefactele ascunse și legăturile obscure ale testului de inteligență, răbdare, dragoste și credință care e lumea. De când mă știu nu fac decât să caut breșe în suprafața aparent netedă, logică, fără fisură a machetei de sub țeastă. Cum trebuie să gândesc, ce trebuie să înțeleg, ce-mi spui tu, ce-mi șoptești într-o limbă necunoscută?

„De vreme ce exist, de vreme ce mi s-a dat șansa imposibilă a ființei”, îmi spun de-atâtea ori, „fără-ndoială că sunt un ales”. Toți suntem aleși în sensul acesta, totii suntem niște iluminați, căci ne luminează soarele unanim al existenței. „Și sunt pentru a doua oară ales pentru că, altfel decât viespea sau crustaceul, pot gândi în spațiul logic și pot construi machete ale lumii în care să mă mișc la scară redusă și virtual, pe când brațele și picioarele mele se mișcă în inconcevabila lume reală. Și sunt pentru a treia oară ales pentru că, altfel decât negustorii și instalatorii și războinicii și curvele și clovnii și alte cohorte dintre semenii mei, pot medita în privința alegerii mele și mă pot gândi gândind. Obiectul gândirii mele este gândirea mea, și lumea mea se identifică cu mintea mea. Misiunea mea este, astfel, una de arpentor și cartograf, explorator al boselor și subteranelor, al ublietelor și carcerelor minții mele, dar și al Alpilor ei plini de ghețari și ravine. Pe urmele lui Gali, Lombroso și Freud, încerc și eu să-nțeleg colosalul, învălățucind, imperialul și, până la urmă, inextricabilul nod gordian ce ne umple camera interzisă a craniului, împletit din liță și cânepă, din mătase de păianjen și fire de salivă, din dantelăria obscenă a jartierelor și solzii fini ai lăntișoarelor de aur, din duetul flexibil al volburei și biciul negru antracit al antenelor de rădașcă.

Până aici, alegerea noastră e firească și vine ca un dar subînțeles, deși rămâne tot o minune. Dacă-ai fi fost scriitor m-aș fi oprit aici și aș fi fost fericit și ultrafericit cu puterea mea de invenție, cu frumusețea și insolitul cărților mele. În definitiv, trăim într-o pușcărie fermecătoare, nu mai puțin magică decât orice ne putem închipui. La sfârșitul vieții aș putea arăta cu mândrie, în urma mea, un șir de romane sau de cărți de poezie ca tot atâtea felii groase și senzuale din pâinea lumii în care am trăit. Să fii uman, să trăiești o viață de om, să aduci în lume noi oameni și noi ființe plămădite de mintea ta, să te bucuri de cele șaptezeci de rotații ale lumii tale în jurul bilei de lavă ce o-nsufletește – iată ce poate fi numit fericire, chiar dacă e amestecată, în fiecare viață în parte, cu sânge, sudoare și lacrimi. Dar există și o a patra alegere, față de care întreaga literatură a lumii are consistența volatilă a pufului de păpădie.

Portarul școlii noastre, Ispas, e un țigan bătrân, tabagic, veșnic nebărbierit, cu pielea uscată a celor ce s-au născut într-un oraș mare, urât și plin de miasme nesănătoase. Stă veșnic între cele două uși zăbrele de la intrare, la o măsută minusculă de brad presărată de mătreața ce-i cade din păr. Nu-l bagă nimeni în seamă, nici măcar copiii. Nimeni nu-l vede venind sau plecând de la slujbă. Zace împachetat, ca o păpușă de cârpă, în uniformă de cafenie, în cel mai umil post din

lume. Dar ochii lui cĂprui și lĂcricoși sunt umani ca ai cĂinilor vagabonzi. Nimeni nu se uitĂ la el, dar el se uitĂ la cei care trec prin fața lui, pĂrĂnd sĂ-i cĂntĂreascĂ, sĂ-i clasifice, sĂ le dea un rost. Singurele care stau de vorbĂ, din cĂnd Ăn cĂnd, cu el sunt femeile de serviciu, tanti Iakab, mai ales, care de multe ori, grasĂ și volubilĂ, cu fața mongoloidĂ și mustĂți pronunțate, se amestecĂ Ăn pĂlĂvrĂgeala din cancelarie. De la ea au aflat cu toți de mania portarului. E un om singur, care-și Ămparte viața Ăntre școalĂ și scara unui bloc de la RĂul Colentina, unde doarme pe-o saltea. Locatarii Ăl lasĂ acolo de milĂ, și chiar Ăi dau voie sĂ doarmĂ Ăn apartamentele lor dacĂ sunt plecați vreme mai ĂndelungatĂ, fiindcĂ bĂtrĂnul pilește cĂt poate, dar nu pune mĂna nici pe-un capĂt de ațĂ. „Ei, ce credeți voi cĂ este Ăn mintea omului Ăstuia?”, zice tanti Iakab pufnĂnd Ăn rĂs. CĂnd rĂde, pomeții mĂslinii Ă se ridicĂ de parc-ar avea sub piele douĂ chifteluțe. „CĂ Ăntr-o zi o sĂ vinĂ o farfurie zburĂtoare și o sĂ-l ia Ăn altĂ lume. Da, dragĂ, tocmai pe el dintre toți oamenii, ce sĂ zic...” Noptile, Ispas ieșea pe stradĂ și se oprea Ăn mijlocul vreunei rĂspĂntii. StĂtea ore-n șir acolo, Ăn picioare, pregĂtit, cu vechea lui servietĂ soioasĂ, umflatĂ ca un burduf de acordeon, și din care ieșea mereu un gĂt de sticlĂ Ănfundat c-un cocean. Se uita la cer și striga cĂtre „Ăia” sĂ vinĂ, cĂ el e gata. „Ce sĂ spun, s-au și gĂsit pe cine sĂ ia”, mai arunca și cĂte-o profesoarĂ plictisitĂ, Ănainte sĂ iasĂ cu catalogul sub braț. De ani de zile Ăi bĂteau cu toți joc de ideea fixĂ a portarului, dar el, tĂcut și umil Ăntre ușile lui, știa mai bine. Avea timp sĂ Ăștepte, avea și credințĂ. Noaptea privea, din minuscula noastrĂ lume, cerul Ănstelat și, chiar dacĂ n-avea sĂ fie niciodatĂ rĂpit acolo sus, mĂcar prin asta era mai bun decĂt cei din jur, oameni fĂrĂ speranțĂ și batjocoritori ce alergau zi dupĂ zi dupĂ brĂnza din labirintul de plexiglas. MĂcar privea stelele, el, cel mai jalnic om care-a trĂit pe pĂmĂnt, mĂcar arĂta prin asta dorința de a ieși la larg. CĂci orice alegere e un scandal. Ea nu ține seama de fața omului, nici de faptele sau de ideile lui. E inimaginabilĂ și, pentru o minte raționalĂ, construitĂ pentru aceastĂ lume, e de-a dreptul o nebunie. CĂnd credinciosul spune „Voi fi mĂntuit”, scepticul Ăi aduce aminte cĂ un acarian neĂnsemnat, care trĂiește o nanosecundĂ pe-un fir de praf Ăntr-una dintre miliardele de miliarde de galaxii, nu are nici de cine, nici de ce sĂ fie, tocmai el, privit de ochiul din altĂ lume și, Ăn cele din urmĂ, salvat. CĂ nu putem avea pretenția sĂ fim mĂntuiți mai mult decĂt o are o bacterie din flora noastrĂ intestinalĂ. De ce aș fi salvat, eu, tocmai eu, dintre toți oamenii de pe pĂmĂnt? Ce este prețios Ăn mine, ce rod ar putea culege, și cine, din boaba de luminĂ a conștiinței mele?

N-am rĂs niciodatĂ de portar și de farfuriile lui zburĂtoare. E doar unul dintre cei ce se simt strĂini Ăn lumea noastrĂ. Unul dintre cei ce se zbat, cautĂ și ĂșteaptĂ. Cred cĂ neliniștea celor ca el, oricĂt de ridicolĂ, e deja semnul unei alegeri. CĂci nimeni Ăn aceastĂ lume, Ăn care totul conspirĂ la construirea unei iluzii perfecte și a unei disperĂri pe mĂsurĂ, nu poate spera dacĂ nu i-a fost dat sĂ spere și nu poate cĂuta dacĂ nu are instinctul cĂutĂrii adĂnc gravat Ăn carnea minții lui. CĂutĂm prostește, cĂutĂm Ăn locuri Ăn care nu e nimic de gĂsit, ca pĂianjenii ce-și țes plasa Ăn sĂli de baie Ăn care nici o muscĂ, nici un țĂnțar nu poate pĂtrunde. Ne uscĂm Ăn plasele noastre cu miile, dar ceea ce nu moare e nevoia noastrĂ de adevĂr. Suntem ca niște oameni desenați pe o foaie, Ăn interiorul unui pĂtrat. Nu putem trece de liniile negre, și ne epuizĂm scotocĂnd, de zeci și sute de ori, fiecare colțisor al pĂtratului ca sĂ dĂm de-o fisurĂ. PĂnĂ cĂnd unul dintre noi Ănțelege deodatĂ, pentru cĂ a fost predestinat sĂ-nțelegĂ, cĂ nu se poate evada Ăn planul foi. CĂ ieșirea, largĂ și ușoarĂ, e perpendicularĂ pe foaie, Ăn inconcewabila pĂnĂ atunci a treia dimensiune. Astfel ĂncĂt, spre uluirea celor rĂmași Ăntre cele patru linii de tuș, alesul sparge deodatĂ crisalida, Ăntinde aripi enorme și se-nalțĂ ușor, aruncĂndu-și umbra, de sus, Ăn fosta sa lume.

Din cĂnd Ăn cĂnd vine la mine Irina. E profesoara de fizicĂ, uscatĂ și spĂlĂcitĂ, cu o fațĂ de martirĂ, luminatĂ ĂnsĂ de incredibilitatea ei ochi albaștri. NiciodatĂ n-

am văzut ochi ca ai ei. Irina e ca o fotografie veche și uzată, un portret în sepia al unei ființe clorotice, imagine a resemnării, dar e ca și cum ochii i-ar fi fost găuriți în poză și prin ei s-ar vedea cerul albastru. Mi-aduc aminte când am văzut-o prima dată în cancelarie. Era iarnă, iarna lui '81. Ajunsesem la școală pe întuneric, la prima oră, și stăteam la fereastră, pe care florile de gheață o acopereau pe jumătate. Mă bucuram, liniștit, de cele zece minute de până la începutul orei. Încă dormeam pe mine, singur în toată încăperea, când ușa s-a deschis și-a apărut Irina. De prima dată când am văzut-o m-au surprins ochii ei: era un colaj, o scamatorie. Nu doar că acei ochi nu se potriveau pe fața femeii încă de pe-atunci gălbejite, dar ei nu se potriveau cu însăși realitatea. Erau frumoși nu cum ai spune: o floare e frumoasă, sau: un copil e frumos, ci cum spui: e frumos că există flori sau copii. De aceea, cuvântul „frumos” nu li se potrivea decât ca un substitut pentru un cuvânt inexistent. Nu m-a salutat, deși am înclinat capul spre ea. Doar după câteva minute, când cancelaria a început să se populeze, am aflat, din discuțiile cu celelalte profesoare, că e o colegă nouă, că va preda fizică. Bineînțeles, în săptămânile următoare, Irina a devenit și ea parte din mobilierul viu al cancelariei. O vedeam în pauze, când își trântea, ca toți ceilalți, catalogul în dulap și se așeza la un colț de masă. Imediat cum își apleca ochii, și mai tot timpul stătea cu ei în podea, Irina dispărea. Se topea, pur și simplu, în fundal. Timiditatea ei era extremă, de obicei stătea singură, rar lua parte la eternele discuții ale profesoarelor care aveau copii mici: cât de greu se găsea laptele praf, de unde să cumperi un cărucior care să nu arate chiar ca o roabă... Cum mergeam la întoarcere cu același tramvai 21, singurul, de fapt, ce te ducea spre oraș, știam și pe unde locuiește: cam în dreptul țesătoriei „Suveica”, unde cobora de fiecare dată, ca și mine, ca să se piardă între blocurile de vizavi. Au trebuit să treacă mai bine de doi ani ca să ajung s-o cunosc, dacă poți cunoaște vreodată pe cineva. În tot acest timp abia dacă am schimbat câteva vorbe, ca și cu mulți alți colegi, așa cum, deși o vezi zilnic pe vânzătoarea de la centrul de pâine, nu știi nici după o viață întreagă dacă e și ea o ființă omenească, la fel ca tine, sau o pată bizară ce-ți apare din când în când, inexplicabil, pe retine. Pentru ca, primăvara trecută, să așteptăm tramvaiul împreună sub cerurile spălăcite, odată cu alți colegi, îmbrăcați subțire pentru prima dată, deși aerul era încă umed și înghețat, să mergem tăcuți, în picioare, în vagonul plin de călători, să coborâm la stația „Suveica” și să ajungem la mine în pat aproape dintr-o singură mișcare, aproape fără nici un gând, de parcă am fi făcut-o până atunci de nenumărate ori. Cât stăuserăm alături în tramvai, împinși unul în altul de mulțimea bestială, întorsese deodată fața spre mine și-mi spusese: „Ești cumva poet?” Zâmbea totuși inocent, ca și când ar fi vrut să atenueze ciudățenia întrebării. Am hotărât într-o clipă s-o iau ca pe o glumă, și i-am răspuns zâmbind: „Ce te face să crezi asta?” „Păi m-am gândit că un poet cam așa s-ar purta, ca tine: tot timpul, în cancelarie, te uiți pe geam fără să scoți o vorbă... N-am văzut vreodată un om mai tăcut.” Zâmbea mai departe, se uita în ochii mei, și o făcea prima dată, persistând în povestea asta absurdă: „Mi se pare că-ntr-un fel semănăm foarte tare”.

Așa a-nceput totul, nu între noi, căci nu e vorba de nici un fel de „între noi”, pur și simplu așa a început. Întâmplător lucrurile s-au deschis prin discuția asta, dar cred că ar fi fost totuna dacă mi-ar fi spus, atunci, în tramvai: „Uite, sunt primele zile calde din martie”, sau „Uite cum se reflectă soarele în ferestre”. Am simțit, deodată, pe când coboram, în urma ei, din stație și-mi aranjam pardesiul șifonat de înghesuială, că nu mai există nici o graniță între noi și aș fi luat-o chiar atunci de mână dacă n-aș fi știut că în tramvai mai erau colegi, părinți și copii din școală. Deodată, unde nu era nimic se deschide o poartă, deodată o casă pe lângă care-ai trecut de sute de ori are ușa de la intrare larg deschisă și te așteaptă cu toate ferestrele luminate în noapte. Nu e magie, pentru că e la fel de firesc cum e să-mbrățișezi pe stradă, în vis, o femeie necunoscută. În vis nimic nu e magic, magic e doar visul însuși. E firesc, dar într-o lume deodată nefirească. E normal, dar într-o viață dulce și tristă care nu e a ta. Mergeam lângă Irina pe Suren Spandarian, vorbind despre Krishnamurti, pubelele debordante începuseră să duhnească la fel ca-n fiecare primăvară, după ce se dezgheța... Câte-o cârpă căzută

de la etajele blocurilor cenușii se-ncurcase în crengile goale ale unui copac, câte-un câine scheletic ne reflecta, ghemuit la intrarea vreunei scări, în ochii lui galbeni... Când mi-a spus „Uite, aici stau eu”, arătându-mi unul dintre blocuri, dar fărâșă și încetinească pașii și fărâșă să se oprească și să se-ntoarcă spre mine ca să-și ia la revedere, certitudinea mea că vom sfârși acasă la mine și-n patul meu a devenit pur și simplu realitate, ca și când am fi fost deja în pat și ca și când asta n-ar fi fost nimic deosebit. Știu - și ea mi-a confirmat apoi totul - că în tot timpul acelui drum de zece minute împreună, din stația tramvaiului până-n fața blocului ei, când într-o poveste de dragoste se iau toate deciziile, noi n-am luat nici una, cum nu hotărâm niciodată nimic în viață, dar încă mai mult: cum nu iei decizia să mergi în aval când ai căzut într-un râu umflat de ploi și ești târât de ape, alături de copaci dezrădăcinați și bucăți de acoperiș, sau cum nu e decizia rădăștei prinse într-o boabă de chihlimbar să rămână încrămășată acolo pentru toată veșnicia. Suntem încrustați în existență, suntem brodați în marea tapiserie, nu se așteaptă de la noi să luăm hotărâri, căci totul e hotărât dinainte, cum stinghiile unui scaun nu se hotărăsc să alcătuiască scaunul, pentru că ele tocmai asta și fac. Că așa stau lucrurile nu simți în fiecare zi, ci tocmai în momente ca al întâmplării mele cu Irina - când n-ar trebui să fii acolo și totuși ești, când ar trebui ca totul să fie altfel și totuși e așa cum e, și ai sentimentul liniștit că așa și trebuie, trebuie să fie.

„E caraghios că tocmai eu predau fizică, îmi spunea, eu, care nu cred nici cât negru sub unghie în realitate... Le vorbesc copiilor despre materie și legi, eu, care știu că totul e iluzoriu...” Irina citea teozofie și antropozofie, învățase engleză de una singură ca să poată citi scrierile lui Krishnamurti, dar cum încă trebuia să ghicească jumătate din cuvinte își inventase, pur și simplu, un Krishnamurti al ei propriu, ghicind sensuri care nu existaseră niciodată și răstălmăcind fraze, oricum dezlănate și vagi, în bulboane luminoase și exaltate de text care, în ochii ei, era sacru, indiscutabil ca înseși datele simțurilor. Nici atunci, nici până azi sporovăiala extaziată despre Mme Blavatski și motanul ei alb, despre Rudolf Steiner și Gurdjieff, despre templieri și rosencreuzieni nu-mi spusese nimic și-i dădeam atenție poate doar inconștient, cum remarci parfumul unei femei la o petrecere. Cam asta și era toată povestea asta: fragranța Irinei, biata ei originalitate, fărâșă legătură nici cu viața ei adevărată, nici cu ochii ei din altă lume, mai metafizici și mai nebunești decât fuseseră vreodată scrierile iluminatilor și alchimistilor.

„Aș vrea să cred că lucrurile există”, îmi spunea pe când, cu aceiași pași leneși, fărâșă nici o grabă, ne depărtam de Nada Florilor ca să ieșim în bulevardul Lacul Tei, „dar nu sunt, sincer, în stare. Le pipăi și-mi spun: «e o iluzie, nu sunt reale». Mă pipăi pe mine însăși și nu pot crede că sunt învelită în trupul ăsta. Îți dai seama ce-nseamnă să trăiești așa? Să simți în fiecare clipă că ești altcineva, că ești din altă parte, că n-ai nici o legătură cu semenii tăi, cu slujba ta, că totul, în jurul tău, ți-e străin?”

Pe Maica Domnului casele-și jupuiau tencuiala în soarele violent și-nghețat. Le știam acum bine pe toate, în succesiunea lor teratologică. Era de parcă am fi trăit într-o cutie de insectar și-am fi străbătut intervalul dintre două șiruri de coleoptere uriașe, cu cruste metalice și apendice extravagante. Cum aburea de seară, fiecare grunț din tencuiala lor poroasă își lăsa umbra trandafirie, ascuțită ca un ac, pe perete. Și noi întindeam câte-o umbră trandafirie, ca un ac de ceasornic, de-a latul străzii. Când am ajuns în dreptul casei mele, Irina s-a oprit, lăsând neterminată o frază despre suferința lăsată-n creier de o ofensă din trecut. Am stat o vreme față-n față, cu maidanul plin de țevi ruginite și arcuri de la cine știe ce suspensii în spatele nostru, înainte să am timp să mă-ntreb de unde știa că locuiesc tocmai acolo, tocmai în casa-n formă de vapor din fundalul defocalizat al câmpului optic în care ne aflam, femeia palidă și obosită, dar zămbitoare acum (fărâșă ca ochii ei, mereu detașați și străini, ca stelele de peste un câmp de luptă, să participe la zămbet) m-a luat de mână, și așa, de mână, am parcurs cei vreo cincizeci de pași până la clădire. Într-o clipă am ajuns în dormitor și n-a mai fost între noi nimic de spus, ca și când nu doar că n-am fi fost colegi de cancelarie la 86, dar de parcă-ntr-adevăr lumea ar fi fost o iluzie

arbitrară, și cuvinte ca suferință, Gurdjieff, spirit, psihologie, chiar și biologie, s-ar fi topit ca zahărul în apă. Și vulva ei, și sânii ei, și mușchii trupului ei istovit, și puterea ametoitoare a minții ei sexuale îmi erau familiare, de parcă-mi fi performat ritul sumbru al jocului cu trupurile noastre de sute de ori până atunci. Nu vreau să scriu acum despre sexualitatea Irinei, dar am s-o fac mai târziu, în acest manuscris care are nevoie de asta, căci mai întunecată și mai fantastică, mai cărnosă și mai dulce-chinuitoare experiență n-am avut niciodată și cred că un drog mai puternic în lumea asta în care trăim înveliți în carne senzitivă nu e cu puțință. În prima noastră seară în pat, pe când se-ntuneca tot mai mult, șoaptele ei în ureche se-ntunecau și ele, până când amândoi vedeam negru-n fața ochilor. Am acceptat fantasmăle ei, din prima clipă, ca și când ar fi fost și ale mele dintotdeauna, cu naturalitatea cu care-i acceptam buzele și limba, gemetele și frenezia. Nici măcar când, complet liniștiți, culcați pe spate, unul lângă altul, în semiumbră, priveam pasiv dărele de lumină lăsate pe tavan de mașinile ce treceau pe stradă, nu m-am întrebat, așa cum am făcut-o de câte ori am făcut dragoste întâmplător, o singură dată, cu câte-o femeie: de fapt, ce caut aici? cine e însa asta de lângă mine?, așa cum trebuie că se-ntreabă clipă de clipă vagabondul privindu-și tovarășul cu care a ajuns să-și împartă culcușul. Țin minte că i-am arătat din acea primă seară pozele mele de când eram mic și dințișorii, care-au sclipit în întunericul luminos al lămpiței ca niște cristale lăptoase. Nu i-am spus însă nimic de jurnal, nici de cabinetul dentar, nici de fosta mea soție care abia jucase un rol straniu în patul nostru, în fanteziile noastre, dar despre care ea nu trebuia să știe esențialul. Am ales să păstrez mereu un loc secret și de nepătruns în relația mea cu profesoara de fizică, fiindcă, chiar și dacă ea n-ar avea nici un gând să-mi deturneze căutarea, putea fi totuși înlocuită oricând cu cineva identic și totuși diferit, cu o străină având aceiași ochi și aceeași frenezie erotică, dar subordonată unei puteri mai teribile decât sexul și decât mintea. Mai trăisem asta o dată. Ce mi s-a-ntâmplat cu Irina mă silește să fiu prudent și să mă-nconjur cu mai multe rânduri de ziduri crenelate pentru ca, și dacă vor cădea unul după altul, măcar turnul din mijloc să rămână-ntreg. Dințișorii și pozele îmi apără jurnalul, distrag atenția de la el și de la ce e pe cât de confuz, pe atât de fundamental în el, căci acolo nu mai e ficțiune, ci adevăr, în tot neplauzibilul și insuportabilul său. Când m-am întors de la baie am găsit-o pe Irina în mijlocul încăperii. Și nu pentru că s-ar fi ridicat din pat și-ar fi umblat prin casă, ci fiindcă plutea, goală și lividă, la un metru deasupra patului, cu mâinile sub cap și părul blond curgându-i spre pământ printre degete. „Trebuie să mă duc”, îmi spuse, „pentru azi e destul”. Nu puteam scoate o vorbă. Sticloasă, semitransparentă, cu organele interne mișcându-se moale, întunecat sub piele, Irina plutea în aerul cafeniu, și totul era ca dintr-o amintire veche, imposibil de localizat. Întinse degetul către butonul de ebonită aflat deasupra patului, pe care-l observam acum pentru prima oară, îl apăsă lin și coborî încetitor, pălpâind și ondulând, pe cearșaful boțit. „Ai o casă foarte plăcută”, mai spuse, ridicându-se-n capul oaselor. „Aș vrea să locuiesc și eu așa.” „E solenoidul”, mi-a trecut deodată prin minte. Cum de nu văzusem niciodată butonul, mai ales că, la pata aurie a lămpiței pe perete, era stacojiu ca un sfârc de femeie, înconjurat de o areolă mai întunecată? Din acea noapte, când am apăsă butonul imediat după plecarea Irinei, am dormit mereu plutind între pat și tavan, întorcându-mă uneori de pe-o parte pe alta ca un înotător într-o apă leneșă, sclipitoare. Când eram copil și mergeam în vizită la mătușa mea, în Dudești-Cioplea, o aventură pe-atunci, pentru că se-ntâmpla rar și ne sculam devreme, și diminețile de vară erau neașteptat de reci, mai ales că mama-mi trăgea pe mine doar un maieuț cu care aveam să stau toată ziua, și când drumul prin oraș, schimbând trei tramvaie, trecând prin locuri cu nume magice: Obor, Foișorul de Foc, Institutul de Endocrinologie, ce-mi evoca întotdeauna crinii ascunși în ciudatul său nume, era lung și întortocheat, primul lucru pe care-l făceam când ajungeam și mătușa ne deschidea ușa, cu gesturi largi de plăcere exagerată, era să explorez ascunzișurile casei ei de croitorească, să deschid sertărașele mașinii de cusut cu pedală și să-mi fac de lucru cu minunile din vitrina bufetului: peștele de sticlă, cutia de

remi, îndrăgostiții și bețivii de porțelan, obișnuiții locuitori ai sufrageriilor de la periferie. Din sertarele mașinii de cusut scoteam, pe lângă nasturi, degetare, elastic și bucățele de pânză colorată, și doi magneti negri, curbi, plini de ace cu gămălie lipite de cărbunele lor sticlos, ca și când ar fi fost doi arici burzuluiți, scoși cu forța din vizuinele lor. Îi curățam de stratul încăpățânat de ace și-ncepeam să mă joc cu ei, făcând lanțuri de monezi care se țineau unele de altele sau mișcând câte-un cui așezat pe-o masă sub care plimbam magnetul. Dar faptul că magnetii se lipeau unul de altul cu un puternic clic metalic de câte ori îi apropiam, sau că atrăgeau lucrurile de fier: agrafe, cleme, ace, monezi, nu mi se părea atât de ciudat - erau în definitiv magneti, îi știam bine de la Cooperativa Electrobobinajul de pe Ghiociei, unde săream gardul prin clasa a șasea ca să scotocim în mormanele de deșeuri din curte. Miracolul și chiar un fel de mică panică începeau din clipa când, întorcând magnetii în altă poziție, deodată apărea între ei o pernuță elastică nevăzută, și oricât ai fi încercat să-i apropii îți alunecau cel mult unul pe lângă altul, ca și când pernuța ar fi fost un sloi străveziu de gheață-n topire. Era prima dovadă că-n lume sunt lucruri pe care nu le poți vedea cu ochii și care totuși sunt acolo, care, ca orice obiect, îți opresc înaintarea și ocupă o zonă de spațiu cu aceeași legitimitate plictisită cu care-ar face-o o masă sau un pahar. Cei doi magneti detectau, între ei, o fantomă, o irealitate, deschideau o poartă către o lume de imposibilități concrete și palpabile. Ai fi vrut să ții în palme, ca pe-o vrabie bolnavă, pernuța aceea de aer durduț, să te joci cu ea ca și cu-o mingiuță de cauciuc, dar existența ei părea legată de cei doi magneti la fel de puternic și de neseplat cum pare realitatea însăși legată de magnetii miraculoși ai ochilor noștri. Orbii, mă gândeam atunci, pe când mătușa mea, ingenunchetă, prindea cu boldurile luate dintre buze pliurile noii fuste a mamei, și totul era în cadrul ușii ca în rama unui tablou vechi, se joacă întreaga lor viață cu astfel de lucruri invizibile, dar palpabile totuși, cu irealități, cu câmpul electromagnetic, metafizic și existențial al obiectelor din lumile fără văz și lumină.

Ore-n șir palpam fața nevăzută a lumii mele, deodată prinsă, revelată, făcută de rușine de cei doi magneti ce nu voiau și nu puteau să se apropie, căci apropiindu-se ar fi strivit însuși necunoscutul și misterul vieților noastre.

La fel plutesc, nopțile, în dormitorul meu, în lumina albastră de lună, pe salteaua nevăzută a câmpului magnetic, mai relaxat ca un yoghin, mai voluptuos ca un motan ce doarme încolăcit, cu o lăbuță peste ochi, în culcușul său. Solenoidul de sub podea umple odaia cu un zbârnăit aproape inaudibil. De patru ori pe noapte alunec în jos pe treptele somnului până ce somnul paradoxal mă îmbracă-n lumina lui de aur topit. De patru ori mă ridic iarăși, treptat, la suprafață, cu pielea încă lucind stins, în noaptea odăii, de la flăcările din adânc. Petrec multă vreme pe paliere de decompresie, ca scufundătorii, pentru ca spuma densă a visului să nu-mi arunce mintea în aer. Când deschid pleoapele în frigul cenușiu al dimineții, mă văd în oglindă și întotdeauna tresar: un bărbat nebarbierit, cu părul jilav, plutind ca un înecat, cu fața-n jos, în centrul unei camere tăcute.

Irina, fără de care n-aș fi aflat niciodată micul secret din dormitorul meu - căci aș putea să jur că butonul de ebonită nu fusese acolo până la prima ei vizită -, trece pe-aici o dată pe săptămână sau la două săptămâni, imprevizibil, dar destul de constant. Sexualitatea noastră a câștigat incredibil de mult prin levitație, ne iubim acum în aer, fără stângăcia de mari infirmi a corpurilor lipite de pat. Tragem draperiile, ne lungim goi pe pat, apăsăm butonul și ne-nălțăm ușor în întunericul total, atât de fără cusur, încât nu mai contează dacă închidem pleoapele sau stăm cu ele larg deschise. Ne-mbrățișăm fără să mai știm cine-i deasupra și cine e dedesubt, căci deodată spațiul nu mai are orientare. Suntem doar corpuri, cu zone uscate și zone umede, cu zone calde și zone aspre, cu pilozități și netezimi, cu gusturi acide și leșioase, cu moliciuni și tumefieri. Ne mâncăm unul pe altul, ne-nclăștăm unul cu altul, intrăm și ieșim unul din cavitățile altuia, ne pierdem în beznă și ne regăsim, din ce în ce mai uzi și mai fierbinți, după ce degetele noastre rășchirate în nimic și-n nicicând ating alte degete, sau o talpă, sau un umăr, sau părul, sau gura sau genele celui alt, ca să se-ndrepte-ntr-acolo și să atingă și să apropie. Aproape că facem și noi clic metalic, ca doi

magneți curbi, dar clicul nostru, care culminează într-o aură psihică și-o tăsnire de lumină de ne-nchipuit, nu e nicidecum sfârșitul întâlnirii noastre de deasupra patului rămas nebotit. După ce tipătul nostru epileptoid a ncetat și membrele noastre s-au liniștit, aprindem lumina, și imaginea, violentă-n oglindă, a trupurilor noastre plutind înconjurată de bobițe de spermă și sudoare, pârul desfăcut, ud flească, al Irinei, membrele noastre, sexele noastre umplu flămânde realitatea, deodată străină, insuportabilă. Ne lăsăm între cearșafuri, ne turtim de patul ce scârțâie sub noi, grei de parc-am purta platoșe de plumb și, stingând iarăși lumina, ne afundăm (am așteptat clipa asta încă de când, cu ore-n urmă, am început să ne dezbrăcăm) în adevărata noastră viață secretă, față de care dragostea fizică a fost un slab și neînsemnat preludiu.

11

N-am mai avut timp să scriu aici de vreo zece zile, fiindcă e perioada tezelor și stau îngropat în mormane de caiete subțiri, așezate în teancuri, pe clase. Corectez, umplu paginile cu sublinieri și observații de ortografie, apoi, cu o mișcare violentă a mâinii, arunc câte-o notă în colțul fiecărei lucrări. Citesc mecanic, cu gândurile aiurea, deși îi știu bine pe toți copiii. De câte ori deschid un caiet știu cu cine am de-a face. Scrisul însuși le arată firea, petele de grăsimi și cerneală de pe coperti sunt revelatoare ca un test de personalitate. Nici nu trebuie să le citesc compunerile și analizele gramaticale ca să știu și ce notă le voi da, și cât de nedreaptă, de greșită e nota asta. Cât de nepotrivit sunt eu, cel așezat deasupra lor și pus să-i judece, asemenea unui zeu derizoriu, cu obscenul meu stilou cu cerneală roșie. Uite-o pe Palianos: niciodată nu știe când se scrie „sa” despărțit și când legat, dar are grijă acasă de cinci frați mai mici, pentru care gătește, spală și calcă rufe, deși are doar doisprezece ani. Uite-o pe Teșoiu Mădălina: deja, în clasa a șaptea, miroase a parfum ieftin de impute toată clasa. Băieții de liceu o-nghesuie, trag de ea, o pipăie la petreceri și ea nu spune niciodată nu, chiar așa i se zice, „Mădă care nu-l știe pe nu”. Iar Mădă îmi scrie acum, destul de corect, o lucrare despre Alecsandri. Chintoiu e un jegos mic din ultima bancă: i-am confiscat pân-acum vreo patru reviste porno, dar odată, când le-am promis că le dau un zece tuturor care-o să-mi spună ora următoare un lung poem pe de rost, l-a spus, afurisitul, ca o turuială fără șir, dar fără să uite nici un vers. De când a triumfat în clasă cu poemul lui Eminescu, îl spune și de Crăciun, prin tramvaie, coborând în stațiile înzăpezite și continuând în tramvaiul următor: cu el face cei mai mulți bani. Iar cu Valeria Olaru, fata grăsuță și pistruiată dintr-a VII-a C, mi s-a întâmplat povestea jenantă de anul trecut, când am rămas cu ea, într-o seară de toamnă adâncă, în clasă, ca s-o meditez pentru olimpiada de română de duminică următoare, și tocmai îi explicam caracterizarea personajelor în nuvelă și roman când ușa s-a deschis brusc și fata de lângă mine a tresărit și-a scos un mic tipăt, și a intrat tanti Iakab cu o găleată-n mână. „Ce stați așa pe-ntunerice?” a spus într-o doară, încruntată și bănuitoare, după care a aprins scurt luminile și-a plecat, și-abia atunci mi-am dat seama că stătusem în bancă alături de fetița roșie ca focul și deodată transpirată pe toată fața, în clasa goală, fără să-mi dau seama cum trece timpul și cum se-ntunecase cu-ncetul, până ce-n clasă se făcuse aproape beznă.

Nu sunt profesor și n-am să fiu niciodată, ăsta e adevărul, deși până și țigăncile cu broboadă și fuste crețe care vând semințe pe Maica Domnului îmi spun când trec pe lângă ele „să trăiești, domnu' profesor”. Deși copiii care se tăvălesc, zbiară și joacă fotbal cu câte-o gumă pe culoare, în pauze, într-o viermuială de necrezut, se lipesc de pereți când trec cu catalogul sub braț și-mi spun „să trăiți, dom' profesor”, pe jumătate în serios, pe jumătate ironic, căci pentru ei sunt proful de română cel prost, care nu-i bate niciodată. În primul meu an de predare, când eram un adolescent cu câteva fire de mustată, mereu în cămăși cu pense care-mi arătau și mai bine halul de slăbiciune și-n blugi românești făcuți dintr-un material mizerabil, copiii aprindeau intenționat țigări când treceam pe culoar și-mi suflau fumul în față ca să vadă ceilalți că nu le fac nimic, sau rostogoleau o mingiuță la picioarele mele și-mi strigau să le-o trimit înapoi. În clase îmi turnau aracet pe

scaunul de la catedră sau îmi trimiteau avioane ce loveau cu vârfurile boante tabla la care tocmai scriam. Apoi lucrurile s-au liniștit, eu am învățat să-mi stăpânesc frica, ei mi-au învățat manierismele, iar acum funcționăm împreună ca un aparat vechi care-și face, cum-necum, datoria. Cu cât semăn mai mult a profesor - și trecerea anilor îi uniformizează pe cei dintr-o cancelarie până ajung să arate ca niște molii uscate într-un străvechi insectar -, cu atât lucrul ăsta mi se pare mai ciudat și mai nepotrivit, ca un ciorap negru, de damă, tras peste fața jefuitorului de bănci.

În pauza mare mănânc la Automecanica, lângă școală. E o clădire de ciment, vopsită, după imaginația cine știe cui, în vernil și roz, ca una dintre prăjiturile ieftine de la bufetul de peste atelier. În curte sunt mormane de cauciucuri de mașini, printre care trebuie să pășești cu grijă ca să ajungi în clădire, unde pe rampe înălțate spre tavan așteaptă Dacii și Opeluri cu noroiul pe ele de-un deget. Muncitorii în salopete, unii dintre ei părinții elevilor noștri, se-nvârt în jurul lor, se vârlă pe sub ele, vorbind aproape numai despre fotbal. Nici nu ne bagă-n seamă, cum urcăm scara spre etaj, unde e sala de mese. Totul e jegos și miroase a ulei ars de motor, dar în duhoarea asta mâncăm, fiindcă nu e alt loc pe toată strada. Stau la rând, după ucenici în aceleași salopete bleumarin impregnate de unsoare și după eleve de-ale noastre, dintr-a șaptea sau a opta, care cochetează cu ei fără nici o sfială. Multe au deja siluete de femei și când se văd ieșite din pușcăria școlii își schimbă și mersul, și felul de-a vorbi, părul începe să le sticlească în bucle ce parcă deodată li se revarsă peste umeri, și devin altele, seducătoare și agresive înainte de vreme. Sunt mici femei cu buzele deja deprinse cu rujul ieftin al mamelor lor, cu obiceiu, deprins de la surorile mai mari, de a se privi goale-n oglindă, de a se săruta serile, sub podul Voluntari, cu băieții de la periferie. Ucenicii îmi invidiază puterea asupra lor, căci, imediat cum îmi termin chiftelutele marinate sau șnițelul cu gust de carton, mă ridic de la masă și fac doar un semn fetelor, care-și beau și ele sucul, chicotind, punându-și părul în ochi și vorbind mult mai tare decât ar trebui, la care ele mă urmează cuminti, ca un harem platonic, și, redevenite eleve, se-ntorc cu mine la ore, în școala de-alături.

Imediat cum m-am întors de la cantină, exact acum o săptămână, am avut neplăcerea să-l văd pe Borcescu în pragul ușii de la intrare. Capul rotund și bălțat ca o minge de fotbal mi-a făcut semn să vin după el în biroul directorului. Mai aștepta acolo Goia, profesorul de matematică venit anul ăsta, un tânăr lung și cu fața tragic diformă, palid ca moartea, cu mișcări lente, reptiline. Chipul îi pare cioplit într-o carne pufoasă și flască, iar ochii exoftalmici sunt de-un câprui adânc pe care orice reflexie e limpede și tăioasă ca pe-un balon de săpun. E poate cel mai inteligent dintre profesorii școlii, vorbim adesea când avem câteva minute libere, fiindcă îi place să citească, mai ales poezie, și fiindcă eu am o foame de cunoștințe din anumite zone ale matematicii. Față de Goia simți la-nceput stânjeneală și teamă, eviți să-l privești prea insistent, așa cum menajezi un infirm. Au trecut însă doar câteva luni și deja e bine așezat în școală, profesorele îl simpatizează fiindcă e modest și incapabil de sarcasm sau de ironie, iar copiii îl simt cumva de-al lor pentru că, de la înălțimea siluetei sale, plutind ca o langustă uriașă peste capetele lor, noul prof de matematică le vorbește cum vorbește tuturor: direct, fără nici o emfază, cu o claritate de cristal. „Nici nu trebuie să mai citim lecția acasă”, spunea unul dintre ei, și așa și era. Nici eu n-aveam nevoie de tratate de topologie sau de ecuații neliniare: Goia știa să-mi facă simple și limpezi lucrurile cele mai incomprehensibil abstracte. Convertea neintuitivul în familiar fără grotescul cârților de popularizare, găsea pur și simplu cel mai normal fel de-a o face. Ne-am privit doar o clipă și-am înțeles că nici el nu știa despre ce e vorba și că era surprins de convocarea asta. Borcescu nu prea chema profesorii în biroul lui. Se jena poate de plasele cu vin sau cu cartușe de țigări care zăceau veșnic de-a lungul pereților, ofrande de la părinți, sau poate că acolo, în cămăruță, i se părea că damful de pudră și fond de ten devine prea puternic, în orice caz prefera să meargă el prin clase ca să facă ordine, ca un vechi jandarm mulțumit că e rege la colțul lui de stradă și că trecătorii îl privesc cu teamă și respect.

„Tinere”, îmi rĂcnește de pe scaunul lui, privindu-mĂ bonom și zĂmbind edentat, „tinere, îi spuneam bĂiatului Ăstuia... zi-i și tu ce ți-am tot repetat de cĂnd ai venit aici...” „Ce sĂ-i spun, dom’ director?” „Cum ce sĂ-i spui? DacĂ știe cum e sĂ fii Ănsurat...” „PĂi cum e, domnu’ Borcescu?” Fața directorului se lumineazĂ. Fondul de ten lipit de genele scurte se topește parcĂ și-i mĂnjește lentilele ochelarilor. „Ceva mai rĂu ca spĂnzurat, domnu’ Goia, sĂ ții minte de la mine! Nu mult mai rĂu. Doar ceva-ceva...” Și directorul aratĂ cu cĂt e mai rĂu, depĂrtĂnd douĂ degete, decolorate și ele, pudrate și ele, de la mĂna dreaptĂ. Goia zĂmbește strĂmb, dar evident se destinde, ca și mine, cĂci era clar cĂ nu fuseserĂm chemați ca sĂ fim trași de urechi.

Nu, era iarĂși vorba, ca de-atĂtea ori Ăn trecut, despre fabrica veche. Copiii fugeau de la ore, din cĂnd Ăn cĂnd, Ăn grupuri de cĂte trei-patru, iar cĂnd profesorul trecea absențele Ăn catalog cei rĂmași Ăn clasĂ strigau Ăn cor, alĂturi de „e bolnav” sau „chiulește”, și enigmaticul „sunt la fabrica veche!” Lucrul Ăsta se-ntĂmpla de ani buni, cu aceeași regularitate cu care se mĂnca la Automecanica, se trecea pe lĂngĂ castelul de apĂ Ăn jurul cĂruia Ăntorceau tramvaiele sau se vizita, Ăn cadru organizat, fabrica de țevi sudate unde lucrau aproape toți pĂrinții copiilor din cartier. FuseserĂ anchete Ăn școalĂ, generații de copii fuseserĂ luați la-ntrebĂri, vĂrĂți Ăn cabinetul directorului și bĂtuți la palmĂ, izbiți cu capul de pereți, plesniți peste obraji și smulși de perciuni, dar Ăn afarĂ de banalitatea fumatului Ăn grup, acolo, Ăn halele abandonate, nu se putuse scoate nimic de la ei. Era unul dintre secretele acelor oameni mici, cu cranii largi pe gĂturile subțiri și cu ochi negri strĂlucitori, ale oamenilor altfel decĂt noi, adulții, asa cum sunt altfel femeile și bĂrbații și chiar mai diferiți ĂncĂ, fiindcĂ trĂiau Ăn lumea lor mĂruntĂ, ĂnchisĂ, fĂrĂ trecut și viitor, dar plĂnĂ de mituri și ritualuri ciudate. MĂrunți, cu umeri Ănguști și oase fragile, ei pĂstrau secrete pe care cei mari le uitau cĂnd descopereau misterul sexului, drog și fantasmĂ pĂstrate de-atunci cu gelozie numai pentru ei. Ăn ostilitatea lor ireductibilĂ, cele douĂ specii umane ce gĂndeau altfel, visau altfel și secretau altfel neurotransmitĂtorii Ăn intervalele dintre sinapse se-nfruntau Ăntr-un joc neĂncetat al secretelor, și cei Ănalți și aroganți uitau adesea cĂt de vulnerabili sunt Ăn acest rĂzboi. Pentru cĂ erau larve umane, copiii trebuiau ținuti Ăntr-o stare de sclavie și ignoranțĂ. Eram mercenar fĂrĂ voie Ăn rĂzboiul etern dintre specii, și ĂncĂ unul ambiguu și trĂdĂtor. Sub crusta mea de specie dominantĂ, mereu fațĂ-n fațĂ cu zeci de membri ai celui alt grup, mereu ĂmpĂrtĂșindu-le, asemenea zeilor, rudimente ale unei Ăntelegciuni strĂine, mereu silit sĂ le suport, cu o spaimĂ prost ascunsĂ, ura și batjocura, la rĂndul lor mocnind sub o falsĂ supunere, ascundeam un copil rĂmas intact, ĂmbrĂcat ca un Charlot Ăn propria mea piele prea largĂ pentru el. Ăn ultima zi de școalĂ Ămi priveam colegii, panteonul de zei decrepiți din cancelarie, cum tremurau la ferestrele prin care se vedeau copiii alergĂnd, ĂmbrĂncindu-se, dĂrĂmĂnd aproape gardul școlii și cĂntĂnd imnul sĂlbatic al eliberĂrii din captivitate:

A venit vacanța
Cu trenul din Franța,
DĂrĂmarea școlilor,
Moartea profesorilor!

Nici o rĂzmerițĂ, nici o revoluție, oricĂt de sĂngeroase, nu fuseserĂ atĂt de radicale vreodatĂ, cĂci aici se vorbea de moartea zeilor și de distrugerea uneltelor lor magice prin care copiii luminii erau ținuti Ăn ascultare. Ăn milioane de ĂncĂperi prĂfoase și prost luminate, reci asemenea camerelor frigorifice ale abatoarelor, cĂte-un adult singuratic fĂcea fațĂ celor treizeci de pigmei scufundați Ăn visurile lor crude și fantastice. Cine erau ființele acelea cu ochi largi și hipnotici, ca de albine? De ce trebuiau ĂmblĂnzite, ani Ăn șir, și-n cele din urmĂ transformate-n ființe asemenea nouĂ? Doar ca sĂ nu fim devorați pĂnĂ la urmĂ de ele?

Borcescu vorbea de minute bune, mișcĂndu-și bostanul roz, Ăn spatele biroului, dar nici eu, nici Goia nu-l mai ascultam. De altfel, ca sĂ-nțelegi ce stropșește printre cei doi dinți galbeni, singurii de pe falca de jos, ți-ar fi trebuit o concentrare supraomeneascĂ. Era vai de biata doamnĂ Idoraș, secretara care trebuia

să bată la mașină după dictarea lui: nu putea dormi nopțile de țiuiri în urechi și-o vedeai toată ziua dormind cu obrazul pe carul gri-perlat al mașinii de scris, în camera rece și tristă a secretariatului, luminată verde doar de ficusul amar din colț. Nici o femeie n-avusese vreodată ochi mai apoși: un fel de lichid i se clătina între pleoape, și pupilele, asemenea bulei de aer dintr-o nivelă, îi glisau leneș, când într-o parte, când în alta, sclipind somnoros în cenușul încăperii. Am înțeles că trebuia să facem un drum până la vechea fabrică de peste maidanul din spatele școlii ca să vedem ce se întâmplă. „Te pomenești că dracii de copii fac și alte tâmpenii acolo în afară de fumat. Droguri sau... nu trebuie să vă zic eu ce altceva. Caprele astea de-a șaptea, a opta au țâțe cât gutuile și deja le mănâncă între picioare, ce s-o mai dăm după deget. Românii-ăștia mai vechi, mai arși de soare, într-a opta se-nsoară și nu mai dau pe la școală. Dacă te duci să vezi ce-i cu ei, îți iese puțoiul de paișpe ani la gard, doar în indispensabili, și-ți spune: „Păi cum să mai vin eu pe la școală, dom' profesor? Sunt om înșurat, mi-e rușine...” Trebuie să vedem ce-i acolo, că nu vor să spună. Așa-i cartierul, cu ăștia defilăm, noroc că avem copii de oameni simpli, cu bun-simț. Îi știam eu pe oamenii ăștia cu bun-simț. Veneau la mine serile, după ore, cu câte-un pachet de țigări, deși știau că nu fumez, și insistau să-i bat pe cei mici cu orice ocazie, că bătaia-i ruptă din rai: „Trageți-le după ceafa, dom' profesor, nu fiți molâu, că vă-ncalecă! Dați-le la palmă! Să știți că eu nu mă supăr. Pe mine tata mă bătea cu ciomagul de după ușă, și acum-a mulțumesc, că mi-a băgat mințile-n cap, nu m-a lăsat să bat mingea pe maidan.” Nu se știe de ce, toți bărbații din cartier, strungari, manipulanți, frezori, rabotori la Țevi Sudate, își lăsau să crească unghiile de la degetele mici, la ambele mâini, și asta le dădea un aer interlop și periculos, în ciuda burților de bere și maieurilor, a cămășilor cu pâr pe piept și-a șlapilor din picioare, cu care veneau și la ședințele cu părinții. Dacă nu primeai umila lor mită - sticle de rachiu cu coceanul îndesat în loc de dop, plase cu câte-un chil de carne, țigări și cafea, cartoane cu ouă - se simțeau jigniți până-n fundul sufletului și plecau din cancelarie înjurându-te de mamă. Femeile erau mai totdeauna gravide, cu ochii goi și fălcele căzute, cu câte-un copil de doi ani de mână. Îi țineau pe cei mici, iarăși o ciudățenie a cartierului, cu chiloți peste pantalonașii de cârpă roz și-n cap cu cel puțin două căciuli trase una peste alta. Și mamele mă rugau să-i altoiesc pe școlarii puturoși, care nu știau decât de bătaie, cu vorba bună nu scoteai nimic din ei. Se bătea în școala 86. Se bătea cu catalogul, se bătea cu linia în trei muchii, se ciocănea în cap cu ghiulul de aur de pe deget. Se trăgea de perciuni și se pocnea cu latul palmei după ceafa. Se dădea borșul pe nas și pe gură printr-un dos de palmă bine ținut. Se scotea la tablă și se trăgea la palmă cu un cablu electric pentru fiecare greșală. Se împungea cu arătătorul în coaste. Dacă deschideai brusc ușa unei clase vedeai mereu același rând de copii înșirați de-a lungul peretelui cu mâinile ridicate asemenea soldaților care se predau: stătuseră așa toată ora, cu junghiuri teribile prin brațe. Repetentele aveau vântăi pe pulpe asemenea prostituatelor. Băieții neastâmpărați, ce se jucaseră-n fundul clasei cu vreun iepure viu adus de-acasă, erau ridicați în picioare și loviți cap în cap de se auzea până-n curtea școlii. La rândul lor copiii se apăsau cu sălbăticie, și era vai de profesorul căzut într-o ambuscadă în regiunea cea mai îndepărtată, în curte, în spatele școlii sau la etaj, între cabinetul dentar și laboratorul de chimie. Nu era sfârșit de an în care vreunul, mai cu seamă dintre bărbații care băteau cel mai mult, să nu fie pândit când ieșea, în serile de iarnă, din școala luminată, și la primii pași prin bezna plină de fulgi moi de-afară să nu simtă faldurile grele și jechoase ale unei păături aruncate-n cap. Urma o ploaie de pumni și de șuturi cu bocancii cu ținte, căci între școlarii de-a opta erau și veterani de șaisprezece și șaptesprezece ani, deja teroarea cartierului. Am ieșit din biroul directorului după vreo douăzeci de minute de la-nceputul orelor. Să mergi umăr la umăr cu Goia pe coridoarele mizere, vopsite vernil, cu chipuri necunoscute atârinate pe pereți - ar fi putut fi scriitori sloveni sau fizicieni letoni - era neplăcut și ciudat: era cu două capete mai înalt decât mine. Chipul lui înțelept de coleopteră plutea la-nălțimea tavanului pe-un trup negru și lent, filiform. Mergeam parcă pe lângă unul dintre acei falși lungani de la circ

care ascund sub palton trei inși unul pe umerii celuilalt. Ne-am luat cataloagele din cancelaria pustie și ne-am despărțit în dreptul scării ce ducea spre etaj. Am urcat singur, simțind cum mi se pune vechiul nod în gât, scările către melancolicul, înfricoșătorul etaj superior, cu clasele lui înșirate de jur-mprejurul unui hol pe pilaștri, atât de larg încât ușile abia se zăreau prin ceața vernil. Prin câteva ferestre de la capătul lumii intrau bare oblice, solide, de lumină, ce spăreau mozaicul întunecat al podelei. Le străbăteam orbit deodată, cu hainele și părul incendiate, pentru ca-n clipa următoare să mă dizolv în întuneric adânc. Păraseam de fiecare dată realitatea când ajungeam pe acest palier. Nu știam și nici nu-ndrăzneam să bănuiesc ce se întâmplă în spatele ușilor de la laboratoare: de fizică, de chimie și de biologie, ca și, mai ales, după ușa cabinetului dentar. În spatele ușilor de placaj vopsit bănuiam câte-un zid compact de cărămidă străveche, sigilând cine știe ce osuar. Pe o margine a holului era un șir de copii, băieți și fete, tăcuți și palizi. Prin trupurile câtorva, care stăteau în ambra lichidă a câte unui stâlp de lumină, puteai vedea inima micuță bătând și traheile schițate cu creion de plumb, ca prin corpul puricilor de baltă sau al afidelor. O soră medicală pe care n-am recunoscut-o de la-nceput picura cu pipeta câte-un strop dens, roz, de lichid pe câte-o buclă de zahăr și-o puneă apoi pe limba fiecărui copil din coada care avansa încet. Fiecare dintre cei cu breton sau cu cozi prinse cu biluțe de plastic, care primiseră deja ciudata cuminecătură, trecea în spate și se așeza iarăși la coadă, încât întâmplarea de pe hol nu se sfârșea niciodată. Zahărul cubic, ca și lichidul vâscos din pipetă, se-nmulțeau și ele miraculos, iar asistenta părea că șoptește fiecărui copil, când îi așeza buclă friabilă pe limbă, aceleași cuvinte, cu aceeași expresie concentrată, pasionată aproape. Bineînțeles că am nimerit iarăși în alte clase - Florabela, doamna Rădulescu, Preda, Bernini, Spirescu, țipând și perorând în fața acelorași copii, întrerupându-se și privind-mă dezaprobat, și treizeci de perechi de ochi împungându-mă brusc ca treizeci de perechi de bolduri -, până ce-am descoperit, în fine, clasa în care copiii mei (aceiași cu ai celorlalți, tot Anghel, Arășanu, Avram, Boșcu, Bunea, Bogdan, Calalb, Corduneanu, Cană și tot așa până la Zorilă și nou-venitul Ion) mă așteptau în bănci, cu mâinile la spate și ochii sticloși. Nici unul n-a schitat nici cea mai neînsemnată mișcare cât le-am vorbit despre pronumele și adjectivul relativ. Aș fi putut să le predau zvidrida și hohabira, ar fi fost exact același lucru. Când a sunat, i-am lăsat încremeniți ca-necați într-un strat de azotat de argint și am ieșit cu catalogul sub braț, aproape alergând pe scări în jos către lumea noastră. M-am trântit pe-un scaun în cancelaria în care plutea un veșnic, fantasmagoric fum de țigară.

Goia a sosit printre ultimii, transpirat, intrând pe ușă odată cu profesoara de muzică. Ne-am îmbrăcat și-am ieșit împreună în cartierul cufundat în amurg. Ajunseserăm să-l cunoaștem destul de bine: sat modest de la marginea orașului, dincolo de care erau doar calea ferată și câmpul. Străzi perfect drepte, nesfârșit de lungi, nostalgice ca toate ulițele de mahala, cu zmeie multicolore eșuate-ntr firele electrice de deasupra, cu câte-o mașină ruginită și pusă pe butuci prin curți, cu țânci scoțând râme din pământ și oameni cărunți mâncând afară, sub vișin sau sub nuc, la lumina câte-unui bec înconjurat de molii și musculițe străvezii. O lună culcată, cu coarnele-n sus, galbenă ca o felie de dovleac. Aici, idiotul veșnic pe gard, cu căciulă de lână gri în cap chiar și-n miezul verii, dând mâna cu fiecare trecător. Acolo, chioșcul de unde-și cumpără copiii sirop și napolitane. Puteai merge pe străzile astea cu nume idioate: Arbustului, Păcii, Crivățului, Simfoniei, Mistrețului până dimineața, fără să ajungi, de fiecare dată, în alt loc decât la alimentara de unde se aprovizionau cu cartofi, brânză și țigări toți părinții copiilor noștri. Îi vedeam și pe cei mici dându-ne bună ziua din cozile nesfârșite.

Dincolo de centrul de butelii o luai pe Depozitului, printre aceleași case cu vițade-vie în față, cu aceleași pisici cu botul și-un ochi peticite cu blană neagră, până ajungeai la marginea maidanului în mijlocul căruia se ridica fabrica veche. Se lăsase seara, o seară uniformă, roz-murdar, pe fundalul căreia ruinele hălelor păreau negre ca smoala. Profesorul de matematică a luat-o înainte, afundându-se între bozii și graminee cu spicul înalt până la brâu. Era singurul loc prin care se

putea trece spre fabrică: o cărare abia vizibilă ducea, peste-un canal străjuit de papură, drept spre zidul cel mai apropiat, ce părea compact și orb pe toată lungimea lui. Peretele nesfârșit era de cărămidă înnegrită de funingine, fabrica era străveche, fusese ridicată în câmp gol și abia apoi în jurul ei se încropise cartierul, nu mai vechi de patru decenii, căci imediat după război Șoseaua Colentina fusese lărgită până către Voluntari, și de-o parte și de alta a ei se-nșiraseră depozite de ciment și de cherestea, sifonării și cârciumi cu tavanul scund, unități militare și hidoase pompe funebre cu firmă neagră și sicrie proaspăt geluite proptite de zid și dricuri de abanos, cu geamuri de sticlă și cai mascați, așteptând veșnic pe caldarâm în dreptul lor. Iar îndărătul lor, ca niște petice ale întinsei cuverturi a terenurilor agricole, se lăbărtau pe străzi tăcute curțile țărănești, cu căsuțe acoperite de tablă și carton gudronat ghemuite în fund, lângă cotețele cu iepuri și găini. Erau noii târgoveți, plecați de la țară odată cu războiul și foametea, apoi cu schimbarea regimului. Niciodată proaspeții sosiți, care-și făcuseră casele, din cărămidă sau chirpici, singuri, cu mâinile lor, nu lucraseră însă la vechea fabrică, fiindcă ea era deja abandonată și-n ruine la sosirea lor. O hală mai mică, așezată asemenea unei capele în fața marii construcții principale, fusese dăruită de primii veniți, și cărămizile ei, păstrând încă mortar pietrificat pe rectangulele lor de argilă, fuseseră cărate cu camioanele trase de cai slăbănogi și plini de răni de la hamuri ca să se ridice cu ele casele din împrejurimi. De clădirea principală nu se atinsese însă nimeni. Frontonul ei cu o mare deschidere circulară în mijloc se-nălța încă, în racursiu, deasupra machetei fragile a cartierului, atât de sus și atât de melancolic, încât, mai ales verile, când norii de pe cerul scânteietor traversau marea rozetă, construcția îți strângea inima, te făcea să-ți simți mai mult ca oricând singurătatea. Ca și castelul de apă de la rondul unde-ntorcea tramvaiul 21, ca și atâtea depouri, hale, piețe acoperite, fabrici dezafectate, mori cu aburi și rezervoare de gaz din orașul nostru crepuscular, arhitectura industrială a vechii fabrici era paradoxală și fascinantă, căci zidurile masive, netede, funcționale, din care ieșeau capete de rampe metalice, pline de buloane, geamurile zgârcite cu lumina, dintr-o sticlă groasă și plină de bule de aer, reliefurile și frizele ce serveau la sporirea rezistenței volumelor grele, se-mbinau improbabil, absurd, înduioșător într-un fel (ca o femeie corpolentă strânsă-ntr-un corset plin de panglicute colorate de satin, ce nu face decât să-i reverse și mai tare spatele gras și mânerile dragostei date pe dinafară), cu ornamente de stuc ieftin, grotești și inutile, ce se născuseră din estetica frustrată a unui secol pe cât de rafinat și eroic, pe-atât de lănced și visător. Căci pe zidurile fabricii întâlneai ferestre ovale încadrate de îngeri de ghips, acum ciungi și decapitați, cu aripile îngălbenite, ce le țineau ramele cum ai ține o mare și grea oglindă; creneluri, ciubucării și măști, indentații ce mergeau de-a lungul șarpantelor nesfârșite; câte-o fecioară clorotică de ghips, aproape fără sâni și șolduri, dar cu părul revărsat pe două etaje peste cărămida spartă a zidurilor; câte-un filozof în togă, având în mâini un instrument necunoscut. Alături de proporțiile neobișnuite ale construcției, înnegrită acum de parc-ar fi ieșit dintr-un incendiu - când de fapt nu fusese atinsă decât de devastatoarele rafale ale timpului -, ce părea de fapt, cu triumphiurile, dreptunghiurile și cercurile ei, una dintre acele construcții din ARCO pe care le clădeam în copilărie, ca să le dăruim apoi cu un bobârnac -, ornamentația halucinantă, deopotrivă neoclastică și Art Nouveau, dădeau fabricii un aer de artefact pătruns aici dintr-o altă lume. Știam însă că adevăratele surprize ne așteptau în interior.

Nimeni nu știa ce se fabricase-n aceste hale. Oare tot țevi, pentru canalizarea orașului sau pentru industria de război? Poate că Uzina de Țevi Sudate nu era decât avatarul modern al fabricii de-a lungul căreia înaintam acum printr-o clisă plină de fragmente de mortar. Dar știam din ce mai spunea câte-un profesor sau tatăl vreunui copil că nimic din ce puteai găsi în ventrele halelor nu se potrivea cu vreo linie de montaj pentru țevi, și că-n general nu se potrivea cu nimic. Mai curând, la fel ca întregul București, orașul cel mai trist de pe fața pământului, fabrica fusese proiectată de la-nceput ca ruină, ca mărțurie saturnină a timpului ce-și devorează copiii, ca ilustrare a neiertătoarei legi a doua a termodinamicii,

ca aplecare tăcută, submisivă, masochistă a capului în fața distrugerii tuturor lucrurilor și-a inutilității oricărui efort, de la efortul carbonului de a forma cristale până la cel al minții noastre de a-nțelege tragedia în care trăim. Asemenea Braziliei, dar cu cât mai profund și mai adevărat, Bucureștiul se născuse pe planșetă, dintr-un impuls filozofic de-a imagina orașul care să illustreze cel mai pregnant destinul uman: oraș al ruinei, al decăderii, al bolilor, al molozului și-al ruginii. Adică spațiul cel mai adecvat construit, după chipul și asemănarea locuitorilor lui. În liniile de montaj, acționate de motoare acum pietrificate, ale vechii fabrici fuseseră produse, și se produceau poate mai departe, într-o liniște și-o izolare neomenești, spaima și jalea, nefericirea și agonia, melancolia și chinul viețuirii noastre pe pământ, în cantități suficiente pentru cartierul din jur.

Când am dat colțul, am văzut deja intrarea, căci latura din față a clădirii era mult mai îngustă. Din câțiva pași am ajuns la ea. Era o mare și foarte înaltă poartă stacojie cu două canaturi. Pe sub ea ieșeau niște șine înguste, care se pierdeau în bălăriile maidanului. Zidul era, în față, atât de-nalt și de-ngust, încât părea înclinat înspre noi, gata să ne strivească. Deasupra porții, la o înălțime extraordinară, întindea aripile o mare himeră. N-o puteam vedea bine, căci lumina scăzuse spre un câprui uleios. Putea fi orice ființă înaripată, bufniță, șoim sau libelulă, dăltuită în piatră cenușie. Ochii-i erau transparenți și se umpluseră cu nuanța gălbuie a asfințitului.

Poarta era, firește, lăcătușită. O crustă compactă de rugină acoperea mecanismul lăcătușului, reliefată în dreptul celor patru căsuțe ale vechiului cifru. Cum lumina cădea razant pe suprafața grunjoasă, dându-i un relief de planetă pustie, se puteau desluși semnele din căsuțe: o cruce, o semilună, o roată dințată și un triunghi cu vârful în jos. Fărăndoială, nimeni, de decenii, nu mai descleștase de pe poartă mecanismul anchilozat. Nu pe-acolo era intrarea adevărată. A trebuit să dăm iar colțul, ajungând pe latura de nord. Aici zidul, de o nesfârșită întindere, era complet orb. Scoabe mari, arămii, susțineau peretele ce se bombase primejdios din loc în loc. Peliculele de mica din cărămizi scânteiau în penumbră așa cum sclipește un câmp acoperit cu zăpadă. Din loc în loc, dintre cărămizi se ițea câte-o rămurică umedă și fragilă: purtată de vânt, câte-o sămânță de plop, învelită în puful ei delicat, nimerise-n țărâna din crăpătură și desfăcuse acolo firișorul ei vegetal. Câte-o frunză palidă făcea ape în foarte slaba briză a înserării.

Nu zăream nici o fisură în zid, și totuși copiii pe-acolo pătrundeau în clădire, pe latura dinspre Arbustului. Măcar atâta scosese Borcescu de la ei în atâtea interogatorii gestapoviste. Poate că și acum se afla vreun mic grup înăuntru. Căci toți știau, toți intraseră măcar o dată în fabrică, pentru ei străvechea ruină era la fel de firesc de vizitat ca și școala. Mergând în fața mea, Goia își lăsa umbra de gnomon pe enormul zid. Dar peretele, singurul lipsit de zorzoane ciobite de ghips, singurul care, la o scară neomenească, se ridica până la acoperișul invizibil, era impenetrabil. Nici un contur de ușă, nici un ieșind metalic care să fi putut fi un mâner sau o pârghie.

Stăteam de-un bun sfert de oră în fața calcanului orb, privindu-ne dezorientați. Am fi renunțat, fiindcă se făcuse răcoare și soarele dispăruse după contururile blocurilor extrem de îndepărtate ce se-nșirau de-a lungul șoselei Colentina. Maidanul, de jur-mprejur, era presărat cu sârme răsucite, carburatoare strâmbe, cauciucuri de camion, mortăciuni cu blana noroită. Cerul era acum roșu ca dat cu ojă, și un singur nor, ca o foiță, plutea peste cartier. Nu mai aveam mai mult de-o oră de lumină.

N-am fi găsit intrarea niciodată, sau cel puțin nu în seara aceea, dacă n-ar fi apărut deodată un șobolan din cei care invadaseră de câțiva ani cartierul. Erau incredibil de inteligenți și de obraznici. Nu se temeau nici de pisici, nici de oameni. A venit de după colț, s-a oprit când ne-a văzut, rămânând o clipă incremenit, cu urechile străvezii în lumină, cu mustățile aurii tremurând, și-apoi a fugit printre buruienile și florile sălbatice din jur, umbelifere, mușețel și gura-leului, până ce freamățul lor s-a oprit brusc, de parcă animalul ar fi dispărut într-o vizuină. Maidanul a rămas apoi la fel de dezolant și de imobil ca-nainte, un simplu fundal neutru pentru construcția din mijlocul lui.

„Mi se pare că e ceva acolo.” Goia s-a-ntors către mine și ne-am străduit amândoi să privim prin firele încălcite ale ierburilor. „Un arc de cerc, vezi? La vreo cincisprezece metri. Poate fi un cauciuc de camion mare...” Lumina scădea văzând cu ochii, dar tocmai din cauza asta contrastul dintre formele luminoase și cele întunecate devenea mai puternic. După ce m-am întors acasă m-am întrebat toată săptămâna dacă nu cumva doar la o anumită oră din zi, exact în lumina crepusculară din acel moment, intrarea devenea vizibilă. Mai mult, am început să mă-ntreb dacă nu cumva lumina amurgului crea pur și simplu, din nimic, intrarea, așa cum pe fața imaculată a hârtiei fotografice scufundate-n revelator apar fantomatic contururile unei clădiri sau ochii unei ființe necunoscute. Am intrat în bălăriile și gramineele până la brâu, săcâiți de țântarii pe care-i stărniserăm cu sutele, și n-am făcut douăzeci de pași pân-am văzut, într-o groapă săpată-n pământ, marele tub de ciment ce-și ridica buza întărită puțin pe deasupra vegetației și dispărea, oblic, în adânc. Groapa, de vreun metru adâncime, era infectă: fecale de om, întărite, cu câte-o hârtie mănjită de ziar aruncată deasupra, cârpe arse și vreo trei-patru bigudiuri de metal, cu elastice pline de păr, zăceau împrăștiate pe fundul ei, încât era greu să nu calci în ele. Tubul era masiv, cu pereții groși de o palmă, cu câteva litere imprimate pe buză. Era destul de larg ca să pășești prin el mult aplecat, sau măcar în patru labe. Cum era îndreptat direct către zid și cum nu puteam vedea capătul țevii, topit în întuneric, ne-am dat seama că intrarea nu putea fi decât pe-acolo. „Problema e”, îmi spuse Goia, „că dacă socotești unghiul cu care coboră tubul, ajungem la câțiva metri adâncime în mijlocul incintei. Va trebui probabil să urcăm cumva după aceea.” Dar nu era asta adevărata problemă, și colegul meu o știa la fel de bine ca și mine. Problema era că ne era frică. Eram singuri pe-un câmp pustiu, lângă o clădire ruinată. Se făcea noapte. În groapă putea îngrozitor. Ne aștepta gura de canal ce se putea termina brusc într-o mocirlă imundă, în urină și fecale, într-o viermuială de șerpi sau șobolani. Sau putea fi barată de un grătar cu fierul mâncat de calcar și cu un câine de maidan, cine știe când retras acolo ca să moară neștiut, mumificat, cu dinții rânjiți, aproape încastrat în grilaj. Bineînțeles că am coborât până la urmă, cu oroare și frică de nestăpânit, dar măcar eram doi, și asta contează ciudat de mult în astfel de mprejurări.

Teava de canalizare nu se-nfunda. Devenea doar tot mai slinoasă pe măsură ce cobora în pământ. După câțiva metri alunecam deja și deodată ne-am dat seama că drumul e fără întoarcere. Cum panta era pronunțată, ne-ar fi fost imposibil să urcăm înapoi prin tubul acoperit tot mai mult de-un gel gros, negru, puțind a mușgai. N-am mai avut timp, însă, să ni se facă mai frică decât deja ne era. De la jumătatea tubului încolo am alunecat, pur și simplu, ca pe-un tobogan, mănjindu-ne de sus până jos de slinul negru-verzui. Până când gura tunelului ne-a aruncat pe-un sol tare și grunjos, ce ne-a rănit palmele.

Eram în incintă. Era un ținut al pustietății și melancoliei. Ne aflam, ne-am dat seama înainte chiar să ne ridicăm de pe podeaua ce păstra urme de excavație, într-o mare groapă, săpată lângă zid, într-un colț al halei, cine știe când, și care semăna într-un fel cu un șantier arheologic sau cu un cimitir străvechi. Câci pretutindeni se ridicau, pe jumătate dezvelite din pământul uscat, cavouri, morminte, monumente funerare sculptate în transparența gingașă a marmurei, travertinului, calcedoniei și malachitei. Erau coloane frânte și statui cu brațe lucioase, erau cruci împodobite cu ghirlande de porfir. Erau fețe dulci de copii înaripați, așezați, cu obraji în palme, pe lespedea câte unui mormânt. Erau cenotafuri semănând cu niște mari dulapuri de piatră acoperite de un scris mare, dăltuit cu o precizie mecanică. Totul lucea enigmatic într-o lumină oliv, coborâtă în șuvițe groase, contrastând violent cu umbra adâncului. Sursa barelor străvezii de lumină era acoperișul pe jumătate prăbușit al halei, aflat la o înălțime incomensurabilă. Acolo se aflau încă geamuri grele, cu armătură de sârmă, prin care lumina se filtra și căpăta culoarea cadaverică din marea groapă. Dar în acoperiș erau și găuri mari prin care se vedea, încă mai deschis la culoare ca zidurile, cerul. Am umblat câțva timp prin groapă, am privit îndeaproape fețele de copii, asexuate și pure, brațele cu mușchi reliefati, perfecte anatomic, veșmintele încrețite, fără urmă de daltă, ca și când pietrele ar fi fost moi cândva și-ar fi

fost turnate în forme de o netezime fĂrĂ cusur. Am contemplat unghiurile perfecte ale lespezilor, ne-am trecut degetele de-a lungul canelurilor dulci sĂpate în agatul marmorat, în onixul acum mai întunecat decât noaptea. Încrucișându-se în lumina ce venea de sus, de dincolo de marginile gropii, urcau spre suprafață două rampe mari și înguste de metal, proptite la-nțâmplare în solul argilos. „UrcĂm?” i-am șoptit colegului meu, care rĂmĂsese uluit de fantasticul priveliștii. Am suit pe una dintre rampele negre ca smoala și după un minut ne-am gĂsit în halĂ. Lumina era verde-oliv, clarĂ și uniformĂ. Pereții halei, în care erau încastrate bare lungi de metal, șine și traverse cu profiluri complicate, făcute sĂ gliseze de-a lungul lor un fel de cĂrucioare oprite acum la un capĂt al traseului, se-nĂlțau netezi și drepecți, cei mai îndepĂrtați dizolvându-se în luminĂ. Totul strĂluccea stins, totul avea un halou de indescriptibilĂ singurĂtate, așa cum doar în marile catedrale poți întâlني. Prinse în bolțuri enorme exact pe linia din centrul incintei, care-o strĂbĂtea unind intrarea lĂcĂtuitĂ cu partea din fund a fabricii, se înĂlțau cĂtre acoperiș, aproape ajungându-l, cinci gigantice agregate. Fiecare era așezat pe-o bazĂ circularĂ, înaltĂ pĂnĂ la pieptul meu, ca un inel colorat. Fiecare bazĂ avea altĂ culoare, care trebuie sĂ fi fost mult mai vie în luminĂ de-amiază. AtĂt cĂt ne puteam da seama, în umbra oliv ce denatura totul, prima bazĂ era de un roz murdar, a doua albastru închis, a treia stacojie, a patra un fel de oranj cĂtre siena, a cincea galben intens, parcĂ luminĂnd în depĂrtare. Diametrul inelelor de beton trebuie sĂ fi fost de vreo șase sau șapte metri. Mecanismele sau utilajele ridicate peste ele, și care erau, din cĂte ne-am dat seama, identice, îmi erau total necunoscute. Toate erau din metal lustruit și cuprindeau piese enorme ce-și puteau schimba poziția unele față de altele, alunecĂnd pe tije rotunde și pe cremaliere cu dinți mĂrunți și ascuțiți. Toate pĂreau recent unse și complet în afara timpului. Mizeria de pe podeaua plinĂ de cĂlți, ulei ars, cadavre de șobolan, șpan și bucĂți de metal ruginit nu le atinsese cu o scamĂ, un strop negru sau un grĂunte de țĂrĂnĂ mĂcar. ParcĂ ne-am fi aflat sub capota unei mașini nou-noute, cu chiulasa motorului încĂ strĂlucind de curĂtenie. Nici Goia, nici eu n-am putut identifica tehnologia din spatele uriașelor mașinĂrii. Nu pĂreau mașini cu aburi, dar nici electrice. Nu existau cabluri, doar foarte stranii linii de montaj, de-o parte și de alta a celor cinci monstruoase aparate, comunicĂnd cu ele printr-un fel de vene îngroșate-n podea. În jurul lor aerul era vast și gelatinos, iar noi doi pĂream neînsemnați și negri ca două insecte minuscule nimerite în carcasa unui radio strĂvechi. CĂci, într-adevĂr, hala nu semĂna cu nimic mai mult decĂt cu aparatele de radio sau cu televizoarele cu lĂmpi de care avuseserĂm și noi cĂndva. CĂnd minusculul ecran alb-negru, cu contrastul atĂt de slab cĂ totul se îneca într-un joc cenușiu de umbre, începea sĂ facĂ dungi, tata, în veșniciei lui chiloți de pĂnzĂ gen Dinamo Moscova, se scula enervat, trĂntea cĂțiva pumni îndesați în carcasa de furnir și apoi trecea la represalii. Una dintre marile mele plĂceri era sĂ asist la desfacerea aparatului, ceremonie care avea mereu solemnitatea unei operații complicate, cu pacientul deschis, avĂnd toate organele la vedere. Mai întâi mutam televizorul, surprinzĂtor de greu, pe masa rabatabilĂ din sufragerie, pe care jucam și ping-pong cu tata de multe ori, apoi mergeam după scule. Alegeam vechea noastră „șurupelniță” cu mânerul de ebonitĂ spart și un clește vechi, negru și strĂmb, ce-avea sĂ folosească drept patent. Apoi tata desfĂcea placa din spate, de carton presat, înjurĂnd ca un birjar, fiindcĂ șuruburile de metal moale aveau de mult floarea distrusĂ. ÎnĂuntru era incredibil de mult praf și un fel de pĂslĂ densĂ de scame, care trebuia curĂțatĂ mai întâi ca sĂ ajungi la piesele electronice. Desprindea apoi firișoare colorate și trĂgea cu mare atenție, ca pe niște sertare, rafturile cu lĂmpi. Pe cea arsĂ mi-o dĂdea mie sĂ mĂ joc, apoi o-nlocuia cu alta nouĂ. Nimic nu mĂ fascina ca priveliștea diodelor și triodelor, sub cupolele lor de sticlĂ avĂnd, ca fiolele pentru injectii, litere și cifre mĂrunte, cenușii, imprimate la baza lor. Iar acum mĂ aflam chiar acolo, în interior, în spațiul unde mi-aș fi dorit atĂt de mult sĂ cĂlĂtoresc ca sĂ-l explorez în copilĂrie. Aproape cĂ mĂ așteptam ca un zid al fabricii sĂ se desprindĂ brusc și sĂ vĂd fața colosalĂ, congestionatĂ de furie, a tatei și mâna lui cu degete înnegrite, de strungar, pĂtrunzĂnd în halĂ și pipĂind după lampa arsĂ.

Am dat multă vreme ocol celor cinci monoliți sculptați în metal cu o minuție maniacală. Ce făceau oare școlarii noștri în hangarul ăsta uriaș? Descoperiseră aici ceva care nouă ne scăpa, oare pentru că nu mai eram copii, oare pentru că nimeni nu ne inițiasse, prin cine știe ce șotron mistic sau numărătoare simbolică, în misterul din fabrica veche? Sau poate uitaserăm, cum uităm totul de câteva ori în viață, când creierul nostru năpârlește și trebuie să găsească repede altă lume, mai încăpătoare, în care să-și verse, asemenea crabilor, pântecul moale? Prin spărturile enorme din acoperiș se vedeau acum primele stele, palide pe bolta încă trandafirie, chiar dacă trandafiriul ei devenea aici, în incintă, ambră densă, cu sinistre insecte prinse-n sticla ei pentru totdeauna. Goia se-ndepărtase și dispăruse undeva spre capătul din fund al sălii. M-am auzit strigat de el, cu o voce sugrumată, pe când urmăream venele groase, umede și liliachii, asemenea celor de sub limbă, care reliefașu podu între agregate și liniile de montaj. Când călcam pe câte una, simțeam deslușit un puls moale sub talpă. Am alergat spre colțul acela îndepărtat, învelit în lumină verde, și l-am zărit pe Goia, mai înalt ca niciodată, mai asemănător ca oricând cu o mantidă înțeleaptă, dar și amenințătoare, făcându-mi semn cu mâna în care părea să țină un mic obiect moale. „Uite”, mi-a zis, desfăcând palma sa enormă de acromegalic și dezvăluind astfel dreptunghiul de pânză neagră cu un scris galben, crud și strident brodat pe suprafața lui. „Am găsit-o pe jos, i s-a desprins cândva din capse unui copil.” Pe matricolă scria numele școlii și, dedesubt, un număr. Firește, numărul nu-mi spunea nimic, nu fusesem niciodată atent la detaliile astea din ținuta școlarilor. Când eram de serviciu îi scoteam uneori pe elevi la careu în curtea școlii, dar toată treaba o făcea directorul, secondat de profesoara de istorie, faimoasa doamnă Rădulescu. Iar de când copiii aveau numerele matricole direct tatuate pe braț, acolo unde tații lor aveau sirene și inimi străpunse și mici texte strâmbe, fără ortografie, matricolele scrise cu ață galbenă căzuseră în uitare. Dreptunghiul de pânză din palma lui Goia trebuie să fi avut câțiva ani vechime, iar cel sau cea care-l purtase pe brațul stâng nu mai era acum, aproape sigur, elevul nostru. Am adăugat acest obiect comorilor mele și, din după-amiaza vizitei la fabrică și până azi, l-am scos la lumină aproape zilnic.

E un fel de dovadă, o mărturie a realității acelei lumi atât de străni, orice am vrea să-nțelegem prin realitate. Într-un fel, matricola mea e asemenea florii de crin desfăcute până la arcuirea totală a petalelor pe care-o găsește pe pernă, dimineața, cel care în vis primise floarea de la o ființă înaripată. E un obiect scos din lumea lui, dar neobișnuit și-n lumea noastră, un obiect-amfibiu, paradoxal asemenea mamiferelor marine ce respiră aer, dar seamănă izbitor cu peștii, căci, dacă matricola fusese cândva cel mai banal accesoriu al unui imperiu al sclaviei, numărul ei nu aparținuse și nu aparținea acestei lumi, pentru că era mai mare decât numărul total al atomilor cuprinși în ea și, în sine, atât de mare încât colegul meu avusese, citindu-l, o cramă mentală. „952 la puterea 76... E de neînțeles... Poate că mama care-a cusut cifrele le-a așezat greșit pe două planuri. Și totuși, ultimele cifre sunt evident exponențiale...”. Mîntea lui Cantor s-a făcut țândări după ce-a conceput infinitul la puterea infinit. Pentru ganglionul nostru din țeastă nu e nici o diferență: numărul de pe matricolă e, practic, la fel de inconcevable. Cred că n-am fi observat niciodată intrarea dacă n-ar fi fost matricola găsită de colegul de matematică în acel colț îndepărtat, cu pereții populați de mecanisme unei tehnologii necunoscute. Toate erau metalice, din același metal argintiu ca al marilor agregate ce dominau sala, și tot ca ele unse cu un ulei fin, ce-ți rămânea pe degete la atingere. Erau, intricate în rame decupate ciudat, cruci de Malta, tacheți și volanți, angrenaje melcate și, firește, roți dințate și mecanisme cu cremalieră, și totuși dominante erau alte forme, necunoscute mecanicii interioarelor de ceasornic. Pentru că, dacă stăteai în fața acelor panouri chiar numai câteva minute, observai că fiecare piesă-și schimba lent forma, de parcă metalul lor ar fi fost de fapt un fluid compact ce făcea la suprafață valuri sub formele cele mai elaborate. Toate aceste rame cu mecanisme îmbucate unele-n altele alcătuiau un mare panou, asemenea celor din sala de comandă a uzinelor sau a hidrocentralelor. În mijlocul său se afla însă, luminând albăstrui, conturul limpede-al unei uși. Ne-a trebuit destulă vreme să observăm, în colțul din dreapta,

jos, al uşii, chiar la nivelul podelei, o casetă cu cifre mobile, asemenea celor ce încuie valizele cu cifru. În mijlocul fiecăreia dintre cele cinci căsuţe se afla deocamdată cifra cea mai enigmatică gândită vreodată de om, cea care-si muscă etern coada nu delimitând, ci excluzând infini-tatea lumilor: zero. Se-ntunecase între timp atât de tare, că doar lumina stelelor mai vopsea linii şi contururi pe suprafaţa panourilor ce glisau, încet, către mereu alte înfăţişări. Cifrele se zăreau însă bine-n casetă, căci erau gravate într-un metal cenuşiu ce licărea chiar şi-n întuneric total.

Ne-am jucat cu cifrele, clinchetind cele cinci roţi cu câte zece feţe, o bună bucată de vreme. Nici o combinaţie n-a deschis însă conturul albastru al uşii. Şi totuşi fiecare copil al şcolii noastre trebuie să fi ştiut cifrul, căci eram siguri că acolo, în camera secretă a vechii fabrici, se întâmplau faptele - scandaloase, stranii, înspăimântătoare sau doar puerile? - despre care toţi ştiau, dar pe care, nu altfel decât în vechile mistere ale lumilor scufundate, nu voiau sau nu puteau să le divulge. „S-ar putea să nu existe o singură combinaţie, ci câte una pentru fiecare dintre cei care vor să intre. Poate că e un număr foarte personal, ce se combină cu amprenta degetului tău pe cifrele mobile, sau cu imaginea ta proiectată pe cadrul fotosensibil al uşii, sau cu, pur şi simplu, răsuflarea ta. Iar cifrul ar putea fi doar dovada chemării sau alegerii tale. În cazul ăsta, trebuie să fi primit combinaţia de undeva, trebuie să existe undeva în datele tale, în memoria ta, în lumea ta.” Eu credeam însă că numărul de cinci cifre ar fi putut avea o legătură cu culorile enormelor inele de beton pe care erau aşezate marile agregate din centru. Toate păreau acum cenuşii în întunericul sinistru, vast şi dezolant ca un câmp vizual pustiu, al incintei. Chiar asta era senzaţia mea în acea clipă, cum priveam dezorientat şi înspăimântat împrejur: că mă aflu în câmpul vizual al unei fiinţe străine. Goia nu renunţase la plimbarea, mereu în jos, a roţilor cu cifre. Stătea ghemuit la baza uşii şi puteam auzi clinchetul slab al rotirii mecanismului, care mi-era acum obliterat de corpul întunecat al profesorului de matematică. Şi deodată uşa a glisat şi raza de un albastru intens şi pur al conturului uşii a devenit un cadru dreptunghiular prin care se vedea un coridor scufundat într-o ceaţă albăstruie. „Nu ştiu, nu înţeleg, m-am jucat cu cifrele”, mi-a spus Goia ridicându-se de la podea, dar când am văzut numărul, pe caseta rămasă-n prag ca un penar de metal, mi-am dat seama cât de minunat lucrase memoria sa inconştientă. Numărul ce deschisese intrarea era 95276.

În uriaşa hală se lăsase întuneric total. Căzuse foarte repede, pe nesimţite, ca atunci când femeia de serviciu m-a surprins, în clasa întunecată şi pustie, stând în bancă lângă fetiţa pe care-o meditam. Aşa că lumina lăptoasă ce curgea prin uşa secretă aproape că ne orbea. Când Goia a păşit în faţa mea şi-a pătruns, fără o vorbă, pe coridorul care, vedeam acum, avea un fel de vitrine de-a lungul său, într-o parte şi-ntr-alta, lumina îi erodă silueta, făcându-l şi mai subţire, şi mai înalt, ca însăilat dintr-o sârmă neagră. Mişcările-i deveniseră prudente, capul triumphiular i se-ntorcea când spre dreapta, când spre stânga, licărind în ceaţa albăstrie. „Fantastic”, spunea din când în când cu vocea lui sugrumată, aproape inaudibilă. Nu m-am clintit din loc până când silueta nu i-a dispărut aproape cu totul. Foarte vagi urme de cafeniu, spre capătul culoarului, vizibile numai când se mişcau lent, mai arătau că e cineva acolo, aşa cum doar etichetele pânjenului se zăresc, ceţos, din coridorul său de vată. Mi s-a făcut deodată îngrozitor de frică. Mi s-a năzărit că nu noi găsiserăm intrarea, ci că fuseserăm atraşi spre ea, conduşi de teribila ruină în pântecul căreia ne aflam către gura ei din care nu mai aveam scăpare. Panica mi-a crescut deodată până la un paroxism insuportabil, am luat-o la fugă prin hala-mbeznată, doar cu stelele arzând prin găurile acoperişului, m-am împiedicat de câteva ori de venele gofrate de sub podea, aproape că m-am prăbuşit în groapa cu monumente funerare - singure formele lor dulci şi rotunde sclipeau trandafiriu întunecat în adânc -, şi deodată m-am gândit că visez, că am un coşmar, aşa că m-am trântit pe cimentul plin de şpan şi câlţi şi unsoare neagră, m-am zvârcolit şi m-am lovit cu palmele peste faţă ca să mă trezesc, dar durerea m-a făcut să-nţeleg că totul era real, căci durerea e un alt nume pentru realitate. Suprafeţele erau tari, ochii-mi erau larg deschişi şi mintea lucidă, numai frica deforma totul, doar ea împingea totul în halucinaţie şi delir. M-am

ridicat, m-am scuturat de noroiul industrial de pe haine și m-am întors, cu inima bătând mult mai puternic decât ar fi trebuit, la ușa deschisă în peretele marii construcții. Știam prea bine că, în exterior, clădirea era perfect dreptunghiulară, că n-avea unde să se deschidă spațiul de dincolo de ușă, și totuși el ducea într-un adânc virtual, inexplicabil ca adâncul unei fotografii, ca adâncurile perspectivei ce adaugă o a treia, falsă, dimensiune, picturii de pe un zid. Dacă ai intra într-o astfel de frescă în trompe l'oeil, nu ai înainta prin volumul ei fraudulos, ci te-ai micșora de-a lungul liniilor nevăzute de perspectivă. Nu tu te-ai mișca prin spațiile mereu schimbătoare, cu bolți și coloane de porfir, și imagini biblice de neînțeles deschizându-se și-nchizându-se-n urma ta, ci ele și-ar schimba ne-ncețat formele, dreptunghiurile-ar deveni paralelipipede și trapeze, arcurile de cerc s-ar schimba în hiperbole și cercurile în elipse, cu atât mai subțiate cu cât ar vrea să pară mai îndepărtate și mai adânci. De multe ori mă gândeam că lumea se ordonează și ea, cu cele trei dimensiuni ale ei, într-un trompe l'oeil la fel de înșelător, în fața ochiului infinit mai complex al minții noastre, cu cele două emisfere cerebrale cuprinzând lumea sub unghiuri ușor diferite, așa încât, combinând rațiunea analitică și sensibilitatea mistică, vorbitul și cântatul, fericirea și depresia, abjecția și sublimul, se dezghioacă în fața noastră uluitorul boboc de trandafir al celei de-a patra dimensiuni, cu petalele sale perlate, cu adâncimea sa plină, cu suprafețele sale cubice, cu hipercuburile volumelor sale. De parcă embrionul n-ar crește în pântecul mamei, ci ar veni de departe, și doar iluzia perspectivei l-ar face să pară din ce în ce mai mare, ca un drumeț care se-apropie pe-un drum pustiu. Drumeț care, după ce trece prin poarta iliacă, se-nalță iluzoriu mai departe, întâi cât un sugar, apoi cât un copil, apoi cât un adolescent, și-n cele din urmă, când e față-n față cu tine și te privește-n ochi, îți zâmbește ca un prieten de pe partea cealaltă-a oglinzii și care-n fine te-a regăsit. Am pătruns până la urmă-n pictură, pe peretele încărcat de o tehnologie străină, dar aerul de pe culoarul din spatele ușii era gustos și răcoros, iar pereții sclipeau de realitate. Din loc în loc, suprafața lor devenea sticloasă, și deodată m-am găsit într-un fel de muzeu de științe naturale, cu vitrine, diorame și acvarii înșirate de-a lungul coridoarelor. Căci după nu mai mult de zece metri culoarul inițial se ramifica într-un labirint de săli și sălițe înțesate de exponate, preparate biologice colorate artificial, borcane cu ființe hidoase, planșe demonstrative pe pereți, în care era celebrată exobiologia unor ființe de coșmar. Foarte departe, în altă secțiune-a muzeului, se auzeau din când în când, ca niște rari picuri într-o fântână, pașii colegului meu, rățâcit și el printre spectralele exponate. Am îndrăznit să-mi arunc privirea în marile diorame. Monștri, monștri pe care mintea nu-i poate concepe, nici adăposti, nici încăpea, atârnați, ca pânjenii pe firele lor scânteietoare, de reflexele noastre ancestrale, de paloarea pielii, de clănțănitul dinților, de ieșirea ochilor din orbite. De contracția mușchilor piloerectori, de sudoarea-nghețată curgând pe trupurile noastre deja cadaverice. Frica, groaza, împietrirea, teroarea, fascinația, oroarea, urletul și nebunia. Tortura dincolo de tot ce poate închipui creierul nostru ce învește infernul. Nu colții, nu ghearele, nu sfâșierea, nu ruperea perineului la naștere, nu sfârtecarea de viu provocată de cancer, nu îngroparea într-un mușuroi de furnici tropicale, nu legarea pe-o gură de tun, nu smulgerea ochilor și-a limbii într-o barbară ublietă, nu-ngrămădirea diavolilor, roșii și negri, ulcerăți ei înșiși de oroarea bucuriei drăcești, în jurul trupurilor albe, întristate și pure, cu țâțici de fecioară, cu cosite încă-mpletite fără cusur, sau măslinii, cu umeri largi, cu bărbi aduse de curând din foarfecă, dar afundate-n lavă până la brâu. Ci monștri în absolut, monștri psihici, forme făcute să chinuie etern în viața eternă a minții, ca regretul, ca remușcarea, ca penibilul, ca dezonoarea, ca amintirea unor fapte ce n-ar fi trebuit să se-ntâmpie și totuși îți ard cu fierul roșu memoria. Ca groaza de dincolo de groază, groaza cea mare, mama tuturor spaimelor noastre: cea de eternitatea în care nu mai ești. Supradimensionate, încât puteau concura ca mărime cu tigrii, bivolii, țestoasele uriașe și urșii polari din dioramele muzeelor obișnuite, se aflau în marile vitrine ființe pe care le știam bine. La șaisprezece ani părinții mă trimiseseră într-un sat pe malul Dunării, ca să mai ies și eu undeva în nesfârșitele vacanțe de vară,

când puteau trece săptămâni în care nu vorbeam cu nimeni, încât orice ieșire era pentru mine o aventură pe care-o așteptam cu aviditate, chiar să fi fost un drum în infern. Eram pe-atunci un adolescent în pragul nebuniei. Citeam mare parte din zi, și de multe ori mă prindeau zorii citind. Închideam cartea și mă culcam doar când auzeam primele tramvaie trecând pe Ștefan cel Mare. Nu aveam nici un prieten. Când singurătatea și disperarea-mi deveneau insuportabile, ieșeam la plimbare pe străzi lăturălnice, necunoscute, cu case vechi, negustorești, pline de amorași și gorgone de ghips. Plecam diminețile și mă-ntorceam seara târziu, odată cu luna. La prânz, cu cei trei lei pe care mi-i dădeau ai mei pe zi (o singură monedă pe care era gravat un tractor îndreptându-se spre nicăieri) îmi cumpăram un cico și-un pateu cu brânză. Când oboseam, intram în vreun parc și mă așezam pe-o bancă, în răcoarea paradoxală a verii. Treceam uneori pe la colegii de liceu, doar ca să nu-i găsesc acasă. Luam tramvaiul și mergeam cu el paisprezece stații, clătinându-mă în vagonul al doilea, până ce coboram în câte-o periferie îndepărtată, cu străzi pustii, unde bănuiam eu că locuia vreo colegă care-mi plăcea. Dar adresa se dovedea mereu greșită. Și iunie, iulie, august, pline de praf și sudoare în orașul dezolat, nu voiau să mai treacă. Fiecare vară mi se părea imobilă și eternă. Când venea în fine 15 septembrie și mergeam iar la liceu era ca o izbăvire. Colegii mă priveau ca pe-un alienat, profesorii erau răi și nepăsători, dar măcar vedeam fețe de oameni, măcar mai schimbam o vorbă cu cineva. Niciodată nu puteam înțelege cum îndurasem și vara care tocmai trecuse, cum de nu mă sufocase definitiv singurătatea. Citeam pe-atunci aproape două sute de cărți pe an. Aveam mereu pe lada studioului, la cap, teancuri de cărți din care citeam alternativ. Le luam de la biblioteca „B.P. Hașdeu”, de vizavi de șosea, aflată într-un bloc vechi care, când s-a lărgit șoseaua, a fost pus pe roate și retras cu vreo zece metri de la stradă. La stânga bibliotecii era alimentara unde ne făceam cumpărăturile, cu secțiunile ei pe care le știam atât de bine: mezeluri, brânzeturi și, într-o altă aripă, dulciurile. La dreapta era aprozarul, cu vânzători care mereu furau la cântar. Biblioteca era minusculă. Avea de fapt doar un antreu în care stătea bibliotecarul, singurul om în întregime cenușiu pe care l-am întâlnit vreodată (păr cenușiu, ochi cenușii, piele cenușie), și o singură cameră cu rafturi de cărți pe toate laturile. Cred că eram singurul cititor al bibliotecii. În orice caz, niciodată n-am mai văzut intrând acolo pe altcineva. Uneori îmi imaginam chiar că biblioteca și omul singuratic și tăcut aflat la cârma ei erau acolo doar pentru mine. La câteva zile o dată îmi alegeam, citind autorii și titlurile de pe cotoare, câteva cărți pe care le duceam cu mine acasă. Nici în registrul de pe masa bibliotecarului, unde semnam de fiecare dată, nu era trecut vreun alt client. Era doar semnătura mea, de sus până jos, pe toate paginile. Citeam multă poezie, pe care-o și recitam în gura mare pe străzi, încât oamenii întorceau capul, compătimitor, după mine, ca și romane și eseuri. Îndeosebi mă interesau cărțile despre oameni singuri ca mine, cu care puteam avea, în fine, un adevărat dialog: Însemnările lui Malte Laurids Brigge, Singur de Strindberg, Foamea lui Hamsun... Citind în camera mea, nu mai știam când e seară și când e dimineață. Doar când nu mai vedeam literele aprindeam lumina. Atunci mobilele camerei, în simplitatea și umilul lor muncitoresc, prindeau o glazură metafizică și tăcută.

Așa că acel drum la malul Dunării, unde-aveam să stau în gazdă, o lună de zile, la un inginer agronom și să lucrez ca pontator pentru camioanele care încărcău recolta de grâu, fusese pentru mine o mană cerească. Tot nu vorbeam cu nimeni, tot singur eram de dimineață până seara, ascultând la pickup discuri cu Los Paraguayos și plimbându-mă de-a lungul lanurilor de floarea-soarelui. Dar peisajul era altul, și asta însemna enorm. Respiram liber sub ceruri uriașe. Noptile ieșeam în curtea plină de maci înfloriți a inginerului ca să mă uit la stele: niciodată nu le văzusem atât de glorioase, de scânteietoare, niciodată nu se ordonaseră atât de clar în constelații. Niciodată nu mă speriaseră mai tare.

Agronomul nu avea multe cărți. După ce le-am terminat pe-ale mele (Nuntă la Tipasa a lui Camus, Piticul lui Par Lagerkvist, Doctor Faustus de Thomas Mann), am început să scotocesc prin sertarele lui, căci era plecat toată ziua. Abia seara se-ntorcea, când, fără să piardă o clipă, se-mbăta, îmi arăta diplomele lui din facultate, plângea și se ducea la vecina care-i era și amantă. Până dimineața nu mai știam de

el. În sertare ținea mai mult cărți de specialitate: tratate agronomice, vechi cursuri universitare despre îngrijirea viței-de-vie și creșterea ovinelor... Le-am citit și pe-alea, citeam și articolele din bucățile pătrate de ziar înfipite-ntr-un cui, la closet, în loc de hârtie igienică. Citeam și ce scria pe cutiile de pateu de ficat și pe borcanele cu miere, și instrucțiunile din cutia aspiratorului de praf. Într-o noapte însă am făcut, în dulapul unde erau stivuite scrisori, cărți poștale, caiete de toate felurile, o descoperire uimitoare, care mi-a marcat viața mai mult decât toate cărțile mele de literatură.

Era un tratat de parazitologie, jerpelit, cu o copertă mizerabilă și scâmoasă. Ca a tuturor caietelor mele de pe-atunci, ca și uniforma mea de licean ce părea făcută din hârtie sugativă impregnată de-un tuș decolorat. Pe coperta măzgălită cu un vernil jegos abia se distingea un fel de floare ciudată, pe care am identificat-o mai târziu cu scolexul teniei. Am răsfoit la-nceput plictisit gioarsa plină de praf și de scame, pe paginile căreia alergau să se ascundă minuscule insecte chihlimbarii, pentru ca apoi să găsesc, în lumea animalelor ce-ți infestază trupul, mâncându-te pur și simplu pe dinafară și pe dinăuntru, o poezie uriașă și sumbră. Nici Dante, nici Bosch, nici Lautreamont nu văzuseră îndeaproape, când și-au conceput infernurile, fața bestială a păduchelui, chipul larvei de muscă, picioarele flagelate ale sarcoptului. Nu fuseseră capabili să inventeze, ca să populeze cu ele cavernele de flăcări și lacrimi de sub lumea cea albă, demoni mai cumpliți ca puricii și căpușele, ca limbricii și tenia, ca viermele globului ocular și ca armatele oarbe ale acarienilor. Am văzut, desenate grosolan - și cu atât mai atroce - în planșele tratatului saga unor ființe ce nu-s de pe lumea noastră, metamorfoze perverse, trasee improbabile între gazde eteroclite, strategii diabolice, impregnate de un geniu malign ce nu putea veni decât de la Adversarul ce stăpânește galeriile subpământene, ca și cele săpate în pielea și-n carnea noastră. Am văzut figura de prunc angelic a parazitului care-ți mănâncă limba și-apoi i se substituie, luându-și tainul din tot ce îngurgitezi și învățându-te un grai necunoscut. Am văzut larva străvezie ce-ți pătrunde în creier și-ți modifică, scormonind cu perii ei lungi în hipotalamus, amintirile și dorințele. Am privit figura oarbă, cu appendice exuberante, cu un fel de mânuțe și un fel de cuțite în jurul ciocului de seringă hipodemică, a parazitului ce-ți sapă canale-n timpan, și m-am înfiorat la lipsa de chip și de trup și de organe a crustaceului parazit ce infectează crabul pagurus, pătrunzându-i în torace și-n abdomen, intrând în tuburile subțiri ale picioarelor, golindu-l de carne și substituindu-se lui pe de-a-ntregul, până ce crusta goală începe să-și miște segmentele la o voință străină, și falsul pagur își răspândește ouăle împerechindu-se cu paguri adevărați. Divizii de viermi, falange de arahnide minuscule, zeci și zeci de mii de specii bestiale, fărâ milă și fărâ binecuvântarea luminii, eliberând mări de ouă și oceane de fecale, locuind în porii și alveolele noastre pulmonare, invadându-ne noaptea sexele și sfârcurile cu gogoșile umede ale pântecelor lor purtate pe labe cu cângi și gheare, texturi matlasate, perlate, metalizate sau doar umede și sângerii ca ale rămelor, culori bălțate în care predomină rozul și violetul - o infra-lume a devorării și-a autodevorării, departe de bine, adevăr și frumos, de lumină și Dumnezeire. O lume damnată pentru totdeauna.

Vedeam acum, în îngrozitorul muzeu, în dioramele sale ciudat de limpezi, ființele din vechiul tratat, mari cât tigrii și cât elefanții, evoluând în medii greu de recunoscut, deși era doar lumea noastră la o scară enorm exagerată. Am văzut într-o vitrină o enormă boabă de sidef, cenușie, cu vagi reflexe roz, strâmbă și compactă ca unul dintre bătrânele mărgăritare din rama icoanelor făcătoare de minuni, dar de mărimea unei broaște țestoase uriașe. Nimic nu te putea face să crezi că obiectul neted ca o piatră de râu ar fi putut fi viu. Și totuși, când mă așteptam mai puțin, de la o margine a boabei lustruite, acolo unde o scobitură întunecată, asemenea celor ale boabelor de fasole, era singura neregularitate de pe pielea perlei, se iviră câteva puncte negre ca antracitul, ce se transformă în opt gheare subțiri și un cioc arcuit. Abia târându-și corpul plin de sânge pe labele negre, căpușa ce-și face veacul, de obicei, după urechea pisicii dădea acum ocol dioramei. În altă vitrină se afla păduchele lat al pubisului și subțiorilor, cu ochii săi mici și sceptici pe fața roză, cu trupul lepros, cu gheare modelate după o anatomie de

coșmar. Înaintam pe culoarele labirintice, fascinat și livid, năpădit de o sudoare rece. Larve vii, cu branhiile înfoiate, se agitau la trecerea mea, ventuze lipite de transparența sticlei își arătau în interior faringele cu vene liliachii, frunți oarbe izbeau în geam, apendice baroce și de neînțeles se chirceau și se relaxau printre bolovanii poroși și fâșiile de piele descumate, de mărimea șerpilor amazonieni, ce alcătuiau substratul acvariilor monstruoase. O secțiune prin epiderma unui animal viu, cu endoplasma hialină zvâcnind în fiecare celulă, cu fire de păr groase ca arborii și glande sudoripare, dădea la iveală, printre corpusculii Golgi și discurile sensibile la presiune, tunelele șovăitoare ale sarcopților râiei. Și-i vedeam și pe ei, mari cât oile, cu cioturi de picioare din care țâșneau flagele răsucite, cu burduhănoase trupuri străvezii pline de peri, târându-se orbi de la unii la alții, mușcând cu mandibule vorace din gelatina pielii uriașului animal în care trăiau, acuplându-se și mâncându-se și între ei, câțărându-se insensibili unii pe alții...

Erau ființe vii, dar trăiau ele oare? Simțeau, fărăndoială, lumea din jur, dar cum o simțeau și ce-nseamnă că o simțeau? Ce fel de viață era asta? De când găsisem, la șaisprezece ani, tratatul din casa inginerului agronom născut să măntreb cum ar fi fost oare să mă fi născut un sarcopt al râiei sau un păduche, sau unul dintre miliardele de polipi ce produc insulele de corali. Aș fi trăit fără să știu că trăiesc, viața mea ar fi fost o clipă de agitație obscură, cu dureri și plăceri și atingeri și alarme, și îndemnuri, departe de gândire și de conștiință, într-o gaură abjectă, într-o pată oarbă, într-o uitare totală. „Dar asta și sunt, asta și sunt, m-am pomenit deodată spunând cu voce tare. Asta suntem cu toții, acarienii orbi fojgăind pe firul nostru de praf în infinitatea neștiută, irațională, în fundătura oribilă a acestei lumi. Gândim, avem acces la structura logico-matematică a lumii, dar continuăm să trăim fără conștiință de sine și fără-nțelegere, săpând tunele-n pielea lui Dumnezeu, provocându-i doar iritare și mânie. Sarcoptul ce sapă canale în pielea mea nu mă știe și nu mă poate cuprinde. Ganglionii săi nervoși nu sunt făcuți pentru asta. Organele lui de simț nu-și întind pânzele decât la câțiva milimetri-mprejurul trupului său de care nu-i conștient. Nici noi nu putem cunoaște ființele miraculoase care sunt față de noi ceea ce noi suntem față de paraziții din pielea noastră și acarienii din perna pe care dormim. Secrețiile lor chimice nu ne pot detecta. La fel de neputincioasă-i gândirea noastră. Cunoașterea noastră e tot o tactilitate băjbăitoare. Dar cum substanța trupului lor e asemenea celei a trupului nostru, substanța gândirii noastre e similară celei a ființelor ce nu sunt decât gândire. Ca să ajungi să-i cunoști, însă, ai nevoie de o gândire de altă natură și de pe altă treaptă, o gândire a unui trup de gândire pe care n-o putem concepe, cum sarcoptul nu poate concepe gândirea noastră și nici nu va putea gândi vreodată.

Am rățăcit multă vreme printre dioramele cu paraziți, în lumina aceea crepusculară. Am privit în ochi păduchele și larva ichneumonidei. Am văzut cum, ca-n bolgia hoților din celălalt Infern, gazda și parazitul se contopesc într-o mbrățisare agonizantă, trec unul în celălalt, devin organe și membre unul pentru celălalt. Cu ochii cu-atât mai lărgiți cu cât încercam să-i strâng, așa cum aș fi vrut să mă chircesc și eu și să cad pe-o parte în vreun colț al labirintului, unde s-ajung cu timpul o grămăjoară de țărână, mă vedeam pe mine însumi: cât de straniu, de neverosimil voi fi părăd mării și minunatei ființe aplecate adânc asupra lumii noastre, cu globii mei oculari, cu mâinile mele terminate cu cinci degete, cu plămânii și intestinele mele baroce, cu penisul și ouăle mele și unghiile mele și creierul meu și circulația sângelui prin tuburile suple ale venelor mele! Eram făcut din carne, ca și monștrii elastici și compacți din vitrine. Soarta mea era aceeași cu-a lor. De la o vreme mă învărteam în cerc printre enormele diorame, și m-am învărtit așa poate ore. Am ieșit însă pe neașteptate într-o mare rotundă. Era formată dintr-o singură dioramă circulară ce îmbrăca, asemenea unui strat de gelatină, întreaga cupolă. Diorama era ocupată în întregime de un fantastic vierme de purpură-ntunecat, de catifea ce schimba ape, o ființă vie și mișcătoare de o frumusețe neasemuită. Naviga într-un mediu lichid pe care-l umplea aproape cu totul cu contorsiunile și undulările sale grațioase, cu trandafiriul penajului din jurul gurii rotunde, cu lunulele portocalii și dungile albastru electric de pe trupul său

musculos. De la baza clopotului până la apexul său, se mișca neîncetat, peristaltic, hipnotic, de parcă ar fi fost însuși șarpele Ouroboros ce-și mușcă veșnic coada. Iar pe podeaua de onix superlustruit, oglindea neagră-n care se reflectau cele mai mici detalii ale sălii, se afla culcată, cu pleoapele-nchise și respirând încetișor, o fetiță de-o colosală mărime. Putea să fi avut cincizeci de metri lungime. Era complet dezbrăcată, albă ca laptele și ca dințișorul de copil, cu părul cânepiu, lucios, prins în două cozi cu elastice de păr având în capete margarete de plastic, cât roțile unui camion mare. Săniile abia înmuguriți, șoldurile înguste și pulpele caste arătau că avea unsprezece sau doisprezece ani. Câțiva metri în jur, podeaua era caldă de la trupul ei. I-am dat ocol uluit, atingându-i în mers firele de păr din codițe, iar de partea cealaltă a imensului ei trup l-am regăsit pe Goia, ce-o privea cu gravitatea lui dintotdeauna. „Poate că-i fata care-a purtat matricola”, mi-a spus în șoaptă. „Locul ăsta e poate doar pentru ea.” Dar șoaptele lui reverberau neașteptat de puternic sub marea cupolă, încât, sub ochii noștri, fata se deșteptă tresărind. Ne-am tras într-o parte, pe când fata se ridică, încet, în capul oaselor, privind nedezmeticită în jur. Am ieșit repede pe-o ușă neobservată până atunci și-am luat-o la fugă pe culoarul ce ni se-ntindea, îngust, înainte. După vreo sută de metri, coridorul se termina brusc într-o săliță aflată sub un turn, prin tubul căruia urca o scară de metal în spirală. Am luat-o-nainte, urcând cu mare efort, treaptă după treaptă. Turnul era-nalt și rotund, cu pereți ce păreau de ciment masiv. Nici o fereastră nu le spărgea netezimea. Amețisem de la atât învățat într-o singură direcție. Inima-mi bătea să-mi rupă coastele. Viziunea fetei gigantice mă urmărea cu o putere fantastică, mi se-nșurubase de-a dreptul în minte. Foarte târziu am ajuns în vârf și-am ieșit, în fine, sub stele, pe o platformă metalică ce-nconjura o mare sferă vopsită-n alb. Sub noi, în noapte, licăreau ferestrele și luminile publice ale cartierului. Câteva tramvaie întârziate, la picioarele noastre, erau oprite în stație. Peste șoseaua pe care trecea rar, cu farurile aprinse, câte-o mașină se vedeau luminând verzui marile ferestre ale Uzinei de Țevi Sudate. „De necrezut, suntem în vârful castelului de apă”, i-am spus lui Goia. „Uite și fabrica veche!” Clădirea masivă din care-abia evadasem se decupa neagră și tăcută pe cerul roșietic al orașului. Câteva siluete de copăcei crescuți pe acoperiș, la fel de întunecate, măturau cerul la fiecare adiere de vânt. Luna, culcată pe spate, cu coarnele către vârful bolții, era mai mare ca oricând o văzusem vreodată, de parcă turnul ar fi avut mii de kilometri, lungindu-se șui după ea. Dar ce m-a uimit cel mai tare, cum stăteam cu spatele lipit de balustradă și cu părul umed fluturat de vânt, a fost când l-am privit mai atent pe colegul meu de cancelarie, ce mă domina, ca de obicei, cu două capete înălțime. Privea împrejur nepăsător, arătându-mi doar din când în când câte-un detaliu al cartierului: „Uite sifonăria. Și casa Roibuleștilor, aia cu etajul retras. Și departe, acolo, e alimentara. Uite și școala noastră, vezi panoul de baschet?” Dar picioarele îi dispăreau undeva-n casa scării, de parcă n-ar fi urcat încă toate treptele spre platforma din vârful castelului de apă. M-am uitat în golul luminat din miezul turnului și-am văzut, înfiorat, că trupul lui Goia se răsucea ca un șarpe negru până în josul scării, de-a lungul întregului turn, iar tălpile sale erau jos, pe pământ. „Hai să coborâm, să găsim ieșirea”, îmi zise, și se retrase, scurtându-se tot mai mult, în spirală, către baza scării. L-am urmat cu un fel de fascinație. Eram atât de obosit, că mintea mea nu-și mai puneă întrebări. Am ieșit pe poarta castelului de apă, descuiată de data aceasta, și-am luat-o-n jos, pe Dimitrie Herescu, pe lângă Automecanica, până-am ajuns în stația lui 21. Am urcat în remorca din spate-a primului tramvai și-am călătorit așa, legănându-ne, până la Doamna Ghica, singuri în tot vagonul puternic luminat. La Doamna Ghica am coborât, pe când el a mers mai departe. Am ajuns acasă frânt de oboseală, cu hainele noroite și pline de păcură, mirosind a fecale de câine și-a frică. Am stat mai bine de-o oră în cadă înainte de culcare.

A doua zi, la școală, am mers cu colegul de matematică la director în birou și l-am lăsat pe el să vorbească. A povestit, cu vocea lui stinsă și cu o sinceritate pe care n-o puteai pune la-ndoială, cum am ajuns la fabrica veche, cum am intrat printr-o spărtură-n zid ca să dăm, înăuntru, doar de murdării, moloz și pereți goi,

aşa-ncât rămâne mai departe o enigmă ce caută elevii noştri în hala aia dărpănată. Poate se strâng să fumeze în grup, poate joacă gajuri cocoşaţi pe străvechile poduri rulante... A rămas să mai dăm câte-o raită pe-acolo, „cel puțin o dată pe lună”, ca să nu scăpăm situația de sub control.

12

Mi-am adunat mai întâi bănuții de sub pat, de după dulap, de pe covor, din colțul camerei. Azi-noapte, când mi-am scos pantalonii, o cascadă de zgomete a spart brutal tăcerea totală din casă: pumnul de măruntiș din buzunare mi s-a-mprăștiat pe jos cu o brutalitate neașteptată, m-a scos din starea mea de reverie și adâncire-n gânduri ca una din acele treziri care te izbesc ca un baros de adrenalină: ești zgâlțâit, ți se strigă-n ureche, ți se toarnă o cană de apă rece-n cap sau, pur și simplu, scufundat în vise și-n fierbințeala plăpumii, auzi glasul îndepărtat al mamei spunându-ți că-i vremea să te scoli și să mergi la școală, pe-ntuneric, într-o dimineață de iarnă. Bănuții au sclipit brusc în lumina crudă și s-au risipit pe podea, sărind, rotindu-se și scânteind metalic cu un zgomet ce mi-a inflammat nervii. Două sau trei monezi s-au mai rotit pe parchetul lucios destulă vreme ca să mă lase să mă-ntreb pe ce parte vor cădea, stemă sau ban, și le-am privit, încremenit, cu un picior gol în aer, iar celălalt încă în cracul său de pantalon, până ce rotirea lor a devenit tot mai lentă și-a urmat balansul final, mai zgomotos și mai aleator pe măsură ce gravitația le reducea tot mai mult libertatea și exuberanța. Și-apoi iarăși tăcere și lumină întunecată, și discurile argintii și-arămii ale monezilor împrăștiate pe podea. Mici aparate de divinație, pe-o parte Urim, pe alta Tummim, acum golite de premoniții și viață.

Le-am pus una peste alta, fișic gros și inegal, pe colțul mesei de scris și încerc să m-apuc de lucru. Povestea vieții mele, așa cum aş vrea s-o-ncep azi, e povestea vieții unui anonim. Tocmai de-aceea se cere scrisă, pentru că dacă n-o scriu eu, singurul pentru care ea înseamnă ceva, n-o va scrie nimeni. O scriu nu ca s-o citesc, unicul ei cititor, cândva, la gura sobei, ca să petrec astfel câteva ore de uitare de sine, ci ca s-o citesc simultan cu scrierea ei și să-ncerc să-nțeleg. Voi fi unicul scriitor-cititor al acestei povești al cărei sens, o scriu a zecea oară, e neestetic și neliterar. N-am altă pretenție decât să fiu scriitorul-cititor-trăitor al vieții mele. Ar putea fi biografia unui păduche sau a unui sarcopt, dar pentru mine e la fel de importantă ca propria mea piele, pentru că se-ntâmplă ca eu însumi să fiu acea ființă obscură, canalele în care fojgăie să fie-ale mele, excrementele - ale mele, senzațiile - ale mele, turpitudinea - întreagă a mea. Chiar dacă sunt nimeni, mă doare dacă-mi înțepi palma, și durerea pe care-o simt e a mea și numai a mea, și dacă nu-i pasă de ea nimănui, mie-mi pasă.

N-am văzut lumina zilei într-o zi de iunie din 1956. O văd abia acum, în imaginație, pentru copilul de muncitori născut în acel an într-o maternitate mizerabilă dintr-o lume murdară. Cred, de fapt, că mult mai multă lumină văzusem înainte, prin pleoapele lipite, dar și prin restul pielitei subțiri ce-mi învelea trupuşorul, pe când încă pluteam în grota umplută de-un unic diamant lichid, ținându-mi imaginea din oglindă în brațe. După baia de ulei luminos din uter, după extazul vieții înmugurite din altă viață, trăîmu-n care am fost exilat, stors brutal din grota mea, împins prin tunelul de carne dintre picioarele mamei mele ce mi-a țuguia creștetul și mi-a lungit trupul ca pe o plăsmuire de cocă, mi s-a părut un sumbru, cenușiu ținut al ruinelor. Am venit pe lume într-o realitate putredă, cu găuri în țesătura ei prin care puteai băga degetul, și căutarea mea e chiar a acestor rupturi și sfâșieri din poveste. Părinții mei erau tineri în acea vreme și veniseră și ei pe-o lume nouă. Erau proaspăt orășeni, își lăsaseră rubedeniile la țară și-ncercau să se descurce în noua lor viață făcută din strunguri, șpan, emulsie, războaie de țesut, scame și urlete insuportabile în urechi. Dar și din intimitatea cămăruței lor închiriate, în care se iubeau nopțile, stângaci și puritan, mereu cu un fel de sentiment de vinovăție. Luna de mahala, filtrată prin mușcatele din fereastră, le albea fețele-ntoarse una spre alta. Multă vreme, chiar și după nașterea noastră, au rămas chiar așa: doi țărânuși nimeriți la oraș și-ncercând să-și refacă satul acolo, între blocuri de beton și uzine

huruitoare și tramvaie care clopoțeau trecând cu vuiet prin intersecții. Erau din zone diferite-ale țării și n-ar fi trebuit să se cunoască niciodată. Dar s-au nimerit în aceeași serie, trimiși de sindicat, într-o stațiune balneară, cred că la Govora, unde, fecioară și fecior, ea de 25 de ani, el de 22, vor fi răs împreună la chermize muncitorești și la bal, se vor fi călcat pe picioare dansând, se vor fi sărutat sprijiniți de zidul căminului de fete, o fostă vilă cochetă, și-și vor fi promis să se revadă în enormul București, unde nimeni n-avea încă telefon și unde cuplurile se pierdeau pentru totdeauna dacă ratau o întâlnire. Dar tata, bănățeanul brun și frumos ca un actor de cinema din anii interbelici, încât de câte ori apărea undeva culorile se retrăgeau și lumea redevenea alb-negru, n-a vrut s-o piardă pe Maria și s-a transferat la București, la Atelierele ITB, ca să rămână cu ea. Călare toată ziua pe șasiurile de tramvai, strângându-le șuruburile cu cheia înnegrită, se gândea mereu - și până și gândurile lui erau în dialect - la fata care nu era numai prima din viața lui, dar avea să rămână și singura. Mama nu era, în schimb, hotărâtă să-și petreacă viața cu „puștiul” ei, abia-și revenise după o mare dezamăgire, iubise un student care, după ce ajunsese doctor, o lăsase baltă, pentru că mama, cum era datina la ea, la Tântava, nu voise să i se dăruiască înainte de cununie. Cele ce se petreceau între bărbat și femeie erau o scârboșenie dacă nu erau sfințite de voalul, cununița și rochia de mireasă, de crucea sărutată la biserică și de pirostriile așezate pe creștet. Dar îi spusese surorii ei mai mari, ucenică la croitorie, că nu vrea să crească un copil, chiar dacă unul zvelt și frumos, cu cei mai catifelati ochi căprui cu puțință. Sora ei, mult mai practică, îi băgase însă mințile-n cap: avea douăzeci și cinci de ani, curând aveau s-o mărite babele. Cât mai voia să aștepte? Costel era băiat bun, serios, o iubea, avea o meserie, nu bea, nu fuma. Unde-o să mai găsească altul ca el? Și-n plus, o ceruse de nevastă-ntr-o seară, pe-un podeț din Cișmigiu, după ce un fotograf îi pozase sprijiniți de balustradă, ea coafată „cicero” iar el cu părul lins pe spate, dat din plin cu ulei de nucă... Ce mai voia? Să-mpletească cosiță albă? Să aibă grijă de copiii altora? Putea să și stea o vreme, după nuntă, la Ștefan și la ea, în Dudești-Cioplea, că aveau două camere, iar băiatul lor dormea între părinți, în dormitorul din fund. Atât o bătuse la cap, că Maria zisese da și se dusese după Costel. Am în față, acum, când scriu, poza lor de nuntă, cea oficială, doar cu ei doi pe fundalul cu falduri de catifea și cu un vas cu flori pe-un postament înalt, lângă mireasă. Poza asta, mărită și-ncadrată într-o ramă de stuc, a stat multă vreme deasupra patului lor, în chilia din Silistra. E retușată din greu, dar tot mai deslușești în ea, dincolo de veșmintele de gală, fără-ndoială închiriate, spaima și nedumerirea celor doi, stânjeneala și-nțepenirea în acel sicriu dublu, în diorama cu păpuși de ceară a inevitabilei poze. Nimic nu-i putuse face să zâmbească: tata e încruntat și strânge din dinți de parc-ar vrea să omoare pe cineva, iar mama se gândește deja, parcă, la datoriile cu care aveau să rămână după nuntă, căci nimeni nu le dăduse nici măcar o lingură. Ai lui nu veniseră nici unul din Banatul lor de la marginea lumii, iar rudele mamei erau sărace și zgârcite, munteni răi de gură și strânși la pungă. Tataie și mamaie, în poza de grup, sunt țărani get-beget, el cu mustață adusă din foarfecă, ea cu broboada din care abia-i ieșea vârful nasului, amândoi în port de la țară și cu ochii rătăciți. Un ofițer este fratele mamei. Altă țărancă e sora cea mai mare. Câțiva orășeni, ei cu chelie și pântec proeminent, ele planturoase și cu sarmale-n cap, sunt nașii, prietene de la țesătorie, vecini, cine-i mai știe? Costeluș și Aura, verii mei, sunt micuți, de 2-3 ani, și se uită țintă-n aparat cu ochii rotunzi. Toți arată de parcă-naintea lor, în partea de încăpere care nu se vede, s-ar fi ntâmplat chiar atunci ceva neașteptat și miraculos, un număr de prestidigitație cu porumbei sau flori scoase candid din mânecă.

M-am smuls greu, în acea zi de iunie 1956, la ora 11 dimineata, din îmbrățișarea lui Victor, fratele meu geamăn. Ne obișnuiserăm împreună, atârânerăm acolo, două baloane în azurul grotei cu diamante, fiecare legat de sforicică propriului cordon ombilical. Crescuserăm împreună, ne simțiserăm mai întâi, poate, câmpurile bioelectrice, ca niște lumini slabe, de forma trupurilor noastre ghemuite. Apoi, când ni s-au dezvoltat ochii, am deschis pleoapele, ne-am văzut și ne-am zâmbit. Victor era, firește, cel mai frumos lucru din univers, în lumina aceea

dumnezeiască. Avea trupul străveziu ca al minusculilor ființe din apele stătute. Ne-am privit luni de zile în ochi, apoi am privit și pereții organici din jur, atât de imaterializați și ei de lumina groasă ca mierea a lichidului amniotic, încât întrezăream prin ei lumea de dincolo, fără vreo bănuială că avea să fie cândva a noastră, așa cum și auzeam, filtrate prin bățile inimii mamei, prin gâlgăitul intestinelor ei, prin fâsăitul alveolelor ei pulmonare, vocile, muzica, zgomotul tramvaielor și plânsul, și hohotele de râs ale celor de-afară. Dacăș fi putut, l-aș fi avertizat pe Victor să rămână acolo, și uneori nu mă pot opri să nu mă gândesc ce bine-ar fi fost să se fi ascuns undeva, să se fi resorbit în placenta, să fi regresat la stadiul de ou, doar să nu se mai fi născut vreodată, în decurs de-un sfert de oră am venit amândoi, unul după altul, identici în precaritatea - nici unul n-am avut două kilograme, „doi pisoi”, i-a spus doctorul, mai târziu, tatălui nostru - și-n nefericirea noastră. Lumea cea nouă ni s-a părut scufundată-n întuneric, înecată asemenea pozelor din ziare, cu tușul prelins peste contururi. Câteva luni, părinții noștri stătuseră, într-adevăr, la sora mamei. Cum se vor fi descurcat cu noi, nu știu. Vremurile, mai e nevoie să spun, erau îngrozitoare. Mama n-a avut lapte, cum se hrănea numai cu macaroane și marmeladă. Lapte praf nu se găsea. Tatăl meu a ajuns să-și dea o treime din leafă pe lapte de vacă, de la cineva care creștea două-trei vaci într-o curte din apropiere. Era un lapte albăstrui, botezat cu apă și-n plus infestat cu bacili de tuberculoză. Așa am ajuns ca, peste ani, să-mi iasă IDR-ul mare cât o farfurioară pe braț și să fiu trimis în preventoriul de la Voila. După jumătate de an, ai mei ne-au luat, fiecare, pe câte unul - în afară de mama nimeni nu ne deosebea, chiar și mama a avut de multe ori ezitări așa de mari, încât nu sunt sigur că am dreptul să mă cred mai curând unul decât celălalt -, ne-au plimbat prin tramvaie și ne-au adus, adormiți, în odașita lor închiriată dintr-o casă cu vreo douăzeci de asemenea camere, pe strada Silistra din Colentina. Acolo am trăit până la trei ani, și tot acolo s-a întâmplat tragedia dispariției lui Victor, pe când amândoi aveam cam un an.

La drept vorbind, nu mi-l aduc aminte, deși e mereu prezent în mintea mea, uneori cred că mi-o ocupă cu totul. Mama n-a vrut niciodată să-mi vorbească despre el, cel pierdut. De câte ori nu m-am întrebat dacă nu cumva Victor e un copil imaginar, născut din cine știe ce nevoie adâncă a minții mamei, așa cum unele isterice mimează o sarcină inexistentă, simțind însă toate durerile facerii la fel de sfâșietor ca-n realitate. Buclițele și dințișorii mei sunt un fel de dovadă arheologică a ființei mele de-atunci. Pozele mele - e drept, cea mai veche fiind de la un an și jumătate - arată că, în zile de primăvară sau de toamnă, fotonii izvorâți din soare au ricoșat pe genele și obrăjorii mei și-au căzut ca o ninsoare pe pelicula filmului, corodând-o, așa cum astăzi alți fotoni, desprinși dintr-un soare cu treizeci de ani mai bătrân, ricoșează pe genele copilului din poză și-apoi îmi intră-n pupilă. Dar unde sunt buclele lui, dinții lui de lapte, pozele lui? Unde sunt hăinuțele lui de când era bebeluș? În fundul unui raft din șifonierul galben, din camera din față, mama le ține încă pe-ale mele... Buricele noastre au fost legate, unul după altul, cu aceeași sfoară de-împachetat, din același ghem grosolan, acolo, în sala de naștere cu tavanul infiltrat de intemperii, picurând o apă plină de moloș și rugină pe burțile albe ale gravidelor. Eu îmi scot și-acum, stafidite și innegrite, bucăți din ea; el a fost poate-ngropat cu tot cu sfoara din buric și-au putrezit în pământ împreună.

Fapt este că, după spusele rubedeniilor, în jurul vârstei de un an am fost luați amândoi cu salvarea și duși la spital, fierbinți ca niște sobe. Făcuserăm dublă pneumonie. Nici nu era greu: cămăruța era cu ciment pe jos, ca la pușcărie, ai mei erau săraci ca degetul, iarna fusesse grea, cu zăpada până la ferestre, iar lemnele costau. Amândurora ne rămăseseră plămânii șubrezi. Au fost de-ajuns câteva zile mai reci și mai ploioase ca lumea pestriță din acea curte-a miracolelor (hoți, prostituate, gunoieri, mici meseriași, dar mai toți mahalagii spurcați la gură care-o țineau într-un scandal continuu) să se umple de gripă și guturai. Cum ne pupau toată ziua de ne albeau, ca pe micii prinți ai locului, de care mama era teribil de mândră, nu-i deloc de mirare că eram mai tot timpul bolnavi. Dar ca atunci nu fuseserăm niciodată. Nu puteai pune mâna pe trupușoarele noastre chinuite de fierbințeală.

Spitalul era o clădire galbenă sub nori tot galbeni, de parcă și norii fuseseră construiți și-apoi zugrăviți odată cu spitalul. În salonul pentru copii erau treizeci de pătuțuri de fier vopsite-n alb, dar așa de vechi și de delabrate, că te mirai cum suportă greutatea fetițelor și băiețelilor bolnavi. Surorile erau urâte și sleampete. Se dădeau toate cu apa de colonie ieftină ce se vindea-n sticle în formă de mașinuțe. Acolo, în două paturi alăturate, am agonizat câteva zile. Din când în când ne făceau injecții, fără milă, cu una dintre seringile butucănoase ce-aveau să mă terorizeze întreaga viață. Alteori simțeam talpa-nghețată a unui stetoscop pe pielea roșie și-ncinsă ca o plită. Am agonizat acolo, laolaltă cu alți treizeci de copii, zile-n șir, până când febra mi-a scăzut, privirile mi s-au limpezit și am putut vedea, clar în fiecare detaliu al său, pătuțul gol de alături. Deși nu mi-l amintesc, nu-l voi uita niciodată.

Când ne aduseseră-n spital, îmi povestea mama, ne consultaseră pe-amândoi cu stetoscopul. Începuseră cu mine, nu mi-au dat cine știe ce atenție, deși eram aproape leșinat de fierbințeală. Când au trecut la Victor, a urmat un moment de stupeoare. Doctorul, un om în vârstă și chel, a plimbat la nesfârșit talpa aparatului pe pielea-nroșită-a copilului, fără să-i pese de țipetele lui, și-apoi a ieșit din odaia placată cu faianță, ca un closet public. Mama a rămas singură cu noi vreun sfert de oră, disperată că nu ne putea ajuta (de câte ori nu mi-a spus mai târziu că, de fiecare dată când am fost bolnav, s-a rugat să treacă boala la ea sau să i se-ntâmpie ei ceva rău, numai să mă fac bine), până ce doctorul a revenit cu încă doi medici și-au reînceput să-l examineze pe Victoraș, în loc să-i dea ceva care să-i aline suferința. Se purtau de parcă nu le venea să creadă, de parcă ceva în acel trupuşor nu era în regulă. Mama aştepta cu sufletul la gură să-i spună și ei ceva domnii doctori, dar era ca și când ea, pentru ei, ar fi fost invizibilă. Cum și era, cum erau toți pacienții, căroră, în afară de-un prim „ce te doare?” spus cu jumătate de gură, doctorii nu le mai adresau și a doua oară cuvântul, de parcă n-ar fi fost oameni cu înțelegere, ci câini sau pisici. Le completau repede o rețetă ilizibilă și-i dădeau afară cu aceeași privire acră și plictisită. Dar acum era și altceva. Mama auzea din timp în timp câte-un „imposibil”, un „fenomen foarte rar” și câteva expresii într-o păsărească pe care se chinuia degeaba s-o înțeleagă. Îndrăznise în cele din urmă, tot mai speriată de agitația doctorilor, să-i întrebe dacă e așa grav, dacă băiețelul ei era mai bolnav decât părea. Cei trei nici nu s-au întors spre tânăra muncitoare nedormită și plânsă, cu părul dezordonat, doar primul care ne consultase îi aruncase peste umăr că Victor era „anormal”, la-nceput crezuse că n-are inimă sau că inima nu-i mai bătea. Până la urmă o găsisese, numai că era așezată invers, cu botişorul spre dreapta. Și apoi din aproape-n aproape, ciocănindu-i coastele și apăsându-i burtica, își dăduseră seama că ficatul era-n stânga și că, probabil, Victor era cu totul și cu totul, cu fiecare organ și fiecare element de asimetrie din trup, un copil în oglindă. Tot ce-ar fi trebui să fie-n stânga era-n dreapta și invers. Iar un alt doctor spusese o frază, pe care-o găsisese răsfodind un vademecum gros și mult folosit, și pe care mama n-o ținuse minte, în afară de ceva care suna ca „invers” și ca „total”. Mi-a trebuit destul de multă vreme s-o identific, dar acum știu că doctorul spusese „situs inversus totalis”, adică extrem de rară condiție în care un om are toate organele corpului inversate față de axa de simetrie verticală a corpului nostru. Pentru mama, toate astea nu-nsemnau nimic, Victoraș putea avea și două capete, numai să fie sănătos, să nu se chinuie în fierbințelele de infern ale bolii.

Victor n-a fost, nu este identic cu mine, asemenea gemenilor născuți din același zigot, ci inversul meu, icoana mea răsucită-ntr-o altă dimensiune. Nu ne formaserăm în pântecul mamei îmbrățișați, ci lipiți de-o oglindă caldă, asemenea celor doi pui de rechin ce se zbat în uterele paralele ale mamei lor. N-aveam să știu niciodată cât de departe merge oglindirea asta, dacă ea ținea doar de inversarea organelor sau ducea până-n adâncurile biologiei, la inversarea aminoacizilor, schimbarea lor din dextrogiri în levogiri și la răsucirea inversă a spiralelor de ADN. Pe dinafară eram identici, abia dacă mama ne putea deosebi, dar în profunzimea biologiei noastre eram poate mai diferiți decât ar putea fi doi oameni vreodată. Victor a dispărut, și cu el a dispărut poate singura rațiune, singura strălucire, singura frumusețe, singura șansă a vieții mele. Fără el m-am simțit mereu un mare

mutilat, ca unul dintre acei jumătate-de-om care se-mping cu palmele pe asfalt, plantați într-un cărucior pe roțile. Un copil născut fără o mână sau fără un ochi n-ar putea fi mai buimăcit de ce i-au făcut zeii decât m-am simțit eu, fără Victor, întreaga mea viață. Am privit cu jumătate de privire, am ascultat cu jumătate de auz. Sunt bolnavi psihic ce nu-și mai percep jumătate de corp sau chiar jumătate de lume. De la vârsta de-un an am trăit și eu tot așa.

Nu-mi amintesc nimic din ce-a urmat, dar trebuie să fi fost câteva luni de agonie pentru ai mei. De la spital li s-a spus că fratele meu a murit, le-au arătat niște acte cu ștampile și semnături. În schimb, nu le-au arătat nici un trup. Unde-a fost îngropat? Cine-a fost de vină pentru moartea lui? Nu se știa. Tata începuse să strige pe culoare, dărmase de pe postament femeia gravidă de ghips, cu pântecul secționat și pruncul răsturnat cu capu-n jos în uter, îl apucase de gât pe doctor gata să-l sugrume. Venise paznicul, apoi miliția. Mama urla înnebunită la căpătâiul pătuțului gol, deja făcut pentru alt copil. Se temea acum să nu mă piardă și pe mine. Toți se purtasera cu ei cu cea mai mare răbdare, o soră chiar lăcrima, dar nu răspundeau nimic la țipetele părinților mei. Tatălui meu i s-a imputat mulajul spart și-a trebuit să-l plătească, lună de lună, aproape un an de zile. Au făcut petiții și reclamații până la Comitetul Central, dar cine erau ei? Nu li s-a răspuns niciodată, n-au fost primiți în nici o audiență. La Atelierele ITB, la tata, a venit după câteva zile un om cu înfățișare posacă. S-a legitimat discret și l-a sfătuit să se potolească. Oricum nu-l mai putea învia pe copil. Doctorii mai greșesc și ei, sunt oameni, ce-ar fi dacă i-ai băga pe toți la pușcărie? De unde-ai aduce alții? Tata se-ntorsese acasă nu consolată, ci speriat. Pe-atunci dormeam toți într-un pat, în cămăruța de pe Silistra, eu și Victor între părinți. De-acum le rămăsesem doar eu, reîntors acasă după o săptămână, înșănătoșit, dar scheletic și cu nenumărate urme de înțepături pe fese. În toată curtea, între toți vecinii, care de care mai deșucheat, a fost jale. Cu atât mai mult cu cât fratele meu dispăruse, am devenit stăpânul absolut al locului, căci eram singurul copil mic din casa de raport înțesată de lume. Hoatele și prostituatele se topeau după mine, nu se-ntorceau niciodată acasă fără dulciuri pentru „fetiță”. Treceam din brațe-n brațe, îmbrăcat după fantezia mamei, în rochițe și cu părul lung și buclat, pe-atunci blond întunecat. Muncitorii puțind a motorină și păroși ca gorilele mă luau pe motoretă sau pe bicicletă și mă purtau prin mahala ca pe-un trofeu prețios. Timpul trecea, și Victoraș, atât de prezent altădată, mai prezent chiar prin faptul că eram doi copii la fel, spectaculoși cum unul singur n-ar fi putut fi, se estompa în amintirea tuturor, cum se estompa și ființa dublă a gemenilor familiei noastre. Rămăsesem eu singur, iubit cum n-aveam să mai fiu vreodată, ținut de mama pe palme, răsfățat și ocrotit, nescăpat din ochi, chinuit din prea multă iubire și prea multă frică. Din acea toamnă am fost silit să port două și chiar trei căciulițe pe cap, una peste alta, m-am înăbușit iarna sub hainele cele mai groase, au băgat în mine penicilină și streptomycină în cantități atât de mari, la cea mai mică smiorcăială a nasului, încât puteam a mucegai de la o poștă. Au fost anii în care mi-au distrus, din dragoste, sănătatea și, tot din dragoste, m-au torturat înfiorător, cum aveau s-o facă decenii la rând.

Penicilină și streptomycină. Am auzit cuvintele astea de sute de ori în copilărie. Nu apucam să tușesc o dată, că se și-nfățișa doctorul. Deși-mbrăcat în alb, el a fost omul negru al copilăriei mele până când a fost înlocuit de dentist. Cine-a mai descris copilăria ca pe-o cameră de tortură? Și totuși asta a fost, pentru orice copil al anilor '50 și '60. Măcar poliomiелita, cu spaima ei, trecuse cu câțiva ani în urmă, lăsându-și victimele printre noi: copii ca și noi, plini de viață, alergând în spatele blocului, cu unul din picioare vârat însă într-un aparat de metal. I-am văzut apoi în școală, la orele de sport: un picior normal, iar celălalt subțire ca un baston, coșul pieptului ieșit în afară ca al păsărilor, mișcarea ruptă din șold, niște bieți copii schilozi, cu atât mai năuciți de tristețe cu cât ochii le erau la fel de limpezi ca ai noștri și mintea la fel de bună. Poate că idioții cartierului, cei doi-trei copii cu fețe deformate și tâmpa, plimbați în sus și-n jos, toată ziua, pe sub castanii de pe Aleea Circului de mamele lor mereu îmbrăcate în negru, ca și când ar fi purtat un veșnic doliu după fiica sau fiul lor întregi la minte de care n-au avut parte, erau mai fericiți cu mințile lor

incapabile să-și înțeleagă tragedia. Vederea lor, care pe unii colegi ai mei îi înveselea, mie-mi provoca mereu revoltă și-o suferință teribilă, ca și cea a piticilor cu care mă-ncrucisam aproape zilnic pe Aleea Circului. Cât trebuie să fi suferit omuleții aceia cu capete de oameni mari pe trupuri strâmbe de copii rahitici, câtă ură, furie neputincioasă și disperare trebuie să fi simțit: de ce tocmai ei? De ce trebuiau să trăiască-n infern, lipsiți de speranță ca eternii condamnați, în singura viață care li se dăduse pe pământ? La fel trebuie că te simți când te lovește deodată o boală nimicitoare.

Aveam acum câțiva ani, între elevii mei, o fată ca toate celelalte, copil muncit, care acasă avea grijă de doi-trei frățiori mai mici, și care totuși nu-și lăsa baltă lecțiile. Avea o față curată, încadrată de-un păr roșcat, drept, lucios ca oglinda. Un copil frumos care-n clasa a opta începuse să capete culorile, formele și tângirea adolescenței. Într-o pauză, băieții din clasa ei scosese război de la ușă ca s-o folosească drept pistol de jucărie. Fetele inventaseră pe loc un joc: se uitau pe rând, prin gaura rotundă rămasă de pe urma clanței, la alți colegi care mimau ceva în cealaltă parte a ușii. Nimeni n-a putut înțelege cum s-a întâmplat, ce nebunie a pătruns, doar o clipă, în lumea noastră, pe când a venit rândul fetei roșcate să se uite prin vizor. Și-ntr-o parte, și-n cealaltă a ușii copiii urlau, se-mpingeau, râdeau, băieții-ncercau să ridice fustele fetelor sau se loveau brusc între ei „la cutia de viteze”, și-n mijlocul acestei mandale de brațe și fețe și gesturi și dinți și nasturi și gulere, și pantofi, și cozi împletite, deodată cineva a-nfipt cu toată puterea fierul clanței în locașul lui, și ochiul fetei s-a spart și sângele a țâșnit pe ușă și pe podea, și, din roșii, fețele copiilor s-au făcut livide. Fata a rămas desfigurată. După două luni s-a-ntors în clasă, cu un tifon peste ochiul drept, și mi-a fost teribil de greu să-mi țin orele cu ea acolo, cu tifonul acela pe față, lipit cu leucoplast roz. Când trebuia să predau la clasa ei, parcă-mi cădea ceru-n cap. Avea să rămână toată viața o fată chioară, singură, cu un oribil ochi fix, de sticlă, ca al animalelor împăiate, o muncitoare chioară, aplecată peste aparatul ei de lipit tălpi în fabrica de încălțăminte, și-apoi întorcându-se cu tramvaiul spre casă, o femeie care-ar fi fost drăguță dacă nu i-ar fi lipsit un ochi, care-ar fi avut un soț și copii. Apoi a venit vara și fata a plecat în vacanță, cu tifonul și cu destinul ei cu tot.

Dar nu e nevoie nici de mașinărie nichelată care-ți cuprinde piciorul subțire ca o crochetă, nici de tifonul însângerat ca să simți hidoșenia vieții. Doctorul care venea, în casa noastră modestă de oameni ai muncii, la cel mai mic semn de răceală sau de umflare a amigdalelor, era însoțit de o soră. Iar sora avea la subraț o cutie de metal în care-mi vedeam adesea fătuca îngustă și negricioasă. „Parcă ești Sfântul Sisoe, numai ochii au mai rămas de tine”, îmi tot zicea mama. „Aveți un copil rahitic”, se băga-n vorbă și sora. „Soare, aer, mâncare bună, asta-i trebuie. Scoateti-l afară, să mai lase cărțile, că n-o să-l faceți filozof.” Dar mie nu-mi păsa nici cu spatele de ce spuneau, fiindcă în tot timpul cât ele pălăvrăgeau urmăream înspăimântătorul ritual: sora cea veselă și platinată, rujată și pe dinți, scotea repede seringă din cutie, îi monta acul și-apoi - iar asta mă speria cel mai tare - scotea două sticlute cu un lichid albicios, tulbure, și cu dopuri de cauciuc prinse-ntr-o armătură de metal subțire. Nu eram eu prima victimă a acului lung și gros, retezat oblic la capăt: mai întâi era înțepat dopul sticlutei. Acul suga apa aceea băloasă, sticluta rămânea suspendată-n aer, înfiptă-n ac, până ce toată doza trecea în cilindrul seringii, apoi sora scotea sticluta și apăsa pistonul, până când un strop mirosind a muced țâșnea din ac. Aerul se umplea de mușgai, mușgai verde și pufos, ca niște aripi de molie, se-ntindea pe toți pereții, ca o igrasie. O mazăgă de mușgai înțepător acoperea fereastra cu un fel de flori de gheață. Mușgaiul se-ntindea în ochii mamei și-ai surorii, pe tamburul de piele, ca de bășică de pește, al stetoscopului pe care doctorul îl purta la gât. Aveam mușgai pe cerul gurii și în plămâni, îl simțeam atât de bine, dar mai ales pe creierul meu paralizat de groază. Păianjenul, cobra regală, scorpionul cu trup străveziu se apropiau de mine cu acul lor din care picura venin, și n-aveam nici o scăpare, mai mult, însăși mama, eternul meu sanctuar, îmi trăgea pantalonii-n vine odată cu chiloții tetra, găuriți ca vai de ei și galbeni de atâta fiert în cazan, chiar ea era complicele călăilor mei zămbitori și rujați, care-mi atingeau o clipă

cu degetele fesa crispată și-mi spuneau răstit: „Nu te mai încorda, că nu te omor!” și-apoi, preludiu sinistru, îmi treceau vata muiată-n spirt teribil de rece pe piele. Vata umedă și albastră era aruncată-ntr-un colț: o vedeam acolo, boțită, cu urmele degetelor surorii mai albicioase, mai simțeam trei-patru izbituri rapide peste mușchiul martirizat de groază mai mult decât avea să fie de durere, iar apoi străpungerea acului, ruperea pielii și-a cărnii, pătrunderea-n fibrele musculare înervate de firișoarele albe prin care curgeam eu însumi - spiritul meu sensibil la rece și cald, presiune și zdrelire, arsură și ruptură, mâncărime și durere -, și eliberarea acolo a zemii aceleia de mucegai care forma o pungă infiltrată de șuvițe arborescente de sânge. Țipam scurt, ținut de umeri de mama, trădarea ei mă durea cel mai tare, toți zâmbeau în jur, era așa de straniu să te afli în mâinile unor călăi zâmbitori. Plecau apoi, lăsându-mi sticlutele de penicilină și streptomicină „ca să mă joc cu ele”. Mă sculam umilit de pe pat, îmi ridicam pantalonii și-ncepeam să șchiopătez încetișor prin cameră. Fusesse prima doză, primul punct roșu, umflat, pe fesă. Urmau încă douăzeci și trei, din șase-n șase ore, zi și noapte, când pe fesa dreaptă, când pe cea stângă. În miez de noapte, când mă trezeau pentru injecție, totul devenea de o mie de ori mai groaznic. Nu eram bine dezmeticit, lumina aprinsă brusc mă orbea, oamenii răi cu acele și cilindrii lor de sticlă lăsau umbre lungi pe pereți, începeam să urlu ca-ntr-un coșmar, mă zbăteam, mă apăram cu disperare, dar eram apucat de umeri și supus, ca un porc când i-a venit sorocul, întors cu fața la cearșaf și ținut strâns (de tata, de mama, de doctor, de cine era în preajmă), și insecta veninoasă se apropia iarăși, implacabil, de victima ei paralizată. Simțeam iar înțepătura vitriolantă, țesuturile-mi erau iarăși dizolvate-n saliva aceea ce putea a moarte și-a ruină, mi se năzărea că prin acul lung mi se injectase un animal suplu și feroce, care mă sfâșia în interior. Apoi pantalonășii de pijama, cu imprimeuri de flori și fluturi, mi-erău trași în sus și ființele vii din cameră se retrăgeau, și lumina se stingeă, și-n tot universul întunecat mai lumina doar durerea, ca o stea pulsantă, verde-gălbui, cu o corolă în destrămare. Gemând ca un animal singur, mă cufundam în somn, ca să fiu trezit iar, în zorii-nghețați, pentru încă o doză.

Căpătasem o asemenea groază de doctori, încât prima mea fotografie, la vârsta de un an și jumătate, mă înfățișează încruntat și înlăcrimat. Îmi amintesc bine momentul când mi-au făcut-o. M-au scos în curte, unde, într-un ȋarc, curcanii se umflau în pene și moțul de pe cioc li se făcea sângerieu, și m-au așezat în fața unui crâng de liliac. Nu știam ce-avea să se-ntâmpile. Fotograful s-a ivit deodată, cu aparatul lui nichelat la gât, zăbindu-mi ca toți doctorii sclerați cu stetoscoapele lor. Foarte greu au reușit să mă facă să stau nemișcat, dar chiar și așa lacrimile îmi curgeau pe obraji, și nefericirea de pe fețișoara mea se pia încă e-acolo, după decenii, ca un stigmat și ca o profeție.

Pentru unii, prima copilărie i-o dezvoltare feerică de culori și de fețe dragi, pentru mine a fost un spectacol violent de umbre și fulgerări de lumină. Nu mi-l amintesc pe Victor, dar știu că, la doar vreo șase luni după ce ne-a născut, mama ne-a dat pe-amândoi la creșă, fiindcă trebuise să se-ntoarcă la fabrică. Producția era mai importantă decât copiii și, la „Donca Simo”, mama era muncitoare fruntașă, avea-n grijă opt războaie de țesut care nu se opreau niciodată. Îmi amintesc, îmi amintesc, deși mi s-a spus de-atâtea ori că n-aveam cum, zorii însângerați în care mama, odată cu prima geană de lumină, pe-un frig cumplit, mă ducea-n brațe la creșă. Perindarea halucinantă de clădiri, soarele de purpură înălțându-se măreț drept în fața noastră, umbrele noastre roșii întinzându-mi-se-n urmă. Clădirea înfricoșătoare a creșei, coridoarele ei, polipul fețelor de copii din dormitoare. Dacă-mi scotocesc în memorie, prima, chiar prima și cea mai veche amintire a mea este de-acolo: sunt purtat în brațe, dar nu de cineva, levitez printr-un aer galben, apoi e o sală de WC cu uși despărțitoare, una dintre ele se deschide și sunt așezat (dar nu-l simt, plutesc de fapt deasupra lui) pe un uriaș colac de closet. Ce era asta, ce căutam acolo? Mama-mi spunea că aproape muriserăm la creșă aceea muncitorească: „Femeile alea de-acolo vă uitau pe olițe, uitau să vă dea să mâncați, nu le păsa de voi nici cu spatele. Când veneau mamele să-și ia copiii, îi găseau urlând, plini de rahat, vai de lume!” Noi doi nu ne adaptaserăm nicicum: urlam de dimineată până la cinci după-amiază, încontinuu, până ne-nvinețeam. Nu

mâncam nimic, ajunseserăm străvezii de inaniție și-abandonare. Până la urmă mama ne luase de-acolo, își înfruntase șefii de la țesătorie și își dăduse demisia. N-a mai lucrat niciodată. A rămas acasă cu noi până s-a-ntâmpat nenorocirea, apoi cu mine singur, jumătate de copil, cum am rămas jumătate de om până azi.

Mai am o amintire extrem de veche, și ea legată de zona de jos, a excrețiilor și rușinii, și totuși fără legătură cu prima. Sunt foarte mic, abia pot sta-n picioare. Mă aflu, în consecință, ca-n atâtea amintiri și vise-ale mele, într-o cameră foarte înaltă, luminată murdar. Zidul din fața mea este indescritibil. E cea mai concretă imagine din această lumeiluzorie pe care-am primit-o vreodată în țeastă. Un zid verde-galben, coșcovit, igrasios, umed, frământat, într-un loc de consistență noroiului, într-altul mucilaginos, în altul neted ca oglinda. Pârâiașe de apă șiroiesc pe el, se ramifică, se resorb în crustele și-n puroiul lui. De-a lungul acestui zid lung și înalt, pe podeaua plină de bălți, e un șanț. În șanț e urină veche, atât de stătută, încât a corodat grilajul, iar în urină sunt forme de neidentificat, putride și exhalând duhori otrăvite. Sunt pedepsit? Sunt încuiat în acel urinoar? Unde mă aflu? Cine m-a adus acolo? Îmi văd umbra turtită pe zid și podea, dar nu mă simt pe mine însumi. Nu sunt decât acel zid, acel șanț imund.

Viața noastră a continuat acolo, în casa de raport de pe Silistra, cu borfașii, tinichigiii, plăpumarii, curvele și hoatele ei. Au trecut câteva anotimpuri, pe care le percepeam ca pe-ntunecări și luminări alternative-ale pielii mele de la curgerea norilor. Mușcatele din geamuri, cu tulpinile lor păroase, deschideau boboci pe măsură ce florile li se vestejeau, se făceau cafenii și palide, se presărau pe pervazuri. În odaia noastră unică și strâmtă, cu un singur pat, o mașină de gătit și cu ciment pe jos, mama-mi citea. Ieșeam din când în când afară, în curte, iar apoi, pe la doi ani, am început să ies și pe strada plină de noroaie și de bălți în care se oglindea cerul. Acum mi se pare că anii din Silistra au fost o primăvară continuă, crudă, cu vânturi înghețate și soare de-nceput de lume. Pe stradă ieșeau și alți copii, din alte curți, dar la vârsta aceea încă nu știam să ne jucăm împreună, îi priveam doar, nu ca pe niște ființe omenești, ci cum ne-am fi uitat la oi, la pisici, la câinii vagabonzi. Nu ne recunoșteam ca fiind din aceeași specie. Trăiam mult mai mult în micile noastre cranii decât printre zarzării înfloriți și casele de cărămidă de-afară. M-apropiam de copiii de vârsta mea, mă uitam la urechile lor, la degetele lor, la saliva care le curgea din gură. Apoi mă uitam la lalelele gigantice, străvezii, colorate cum n-am mai văzut altceva vreodată, apoi mă uitam la cerul din bălți. Lângă casa noastră pestriță ca un polip se-nălța calcanul coșcovit, orb, al casei vecine, pe uriașa suprafață plană a cărăuia alternau neregulat, ca pe-o hartă jerpelită, porțiuni tencuite și altele cu tencuiala căzută, și străvechile cărămizi sclipind în soare. Poate de la acel zid care bara orizontul primei mele copilării, ca și când ar fi despărțit o etapă de alta, mi se trage fascinația pe care-ntotdeauna am avut-o față de pereții orbi, de suprafețele întinse de cărămidă lipsite de ferestre, invadate de licheni, pe care molii mari cât palma se soresc nemișcate. Abandonată cine știe de când, urca pe calcanul casei o schelă metalică vopsită, Dumnezeu știe prin ce capriciu, în roz (barele de metal încrucișate care suiau până aproape de acoperiș) și bleu deschis (motorul de la bază și platforma pe care o acționa ca pe-un lift fără pereți).

Mașinăria aceea invadată de buruieni era locul preferat de joacă al copiilor de pe stradă. Încă dedimineată eram acolo, în spielhosenii noștri bufanți, cu maieuțurile noastre murdare. Ne plăcea mult zidul acela, ne dădeam căpșoarele atât de mult pe spate ca să-i vedem capătul înfipt în cer, încât ne trosneau vertebrele gâtului. Ne plăcea să punem mâna pe zid ca să simțim ce încins e de la soare. Ne speriam, dar ne și plăcea când, la atingerea noastră, din golurile-mpăienjenite dintre cărămizi ieșeau brusc labele negre, articulate, ale unor păianjeni neobișnuit de mari și puternici. Câte unul ne trecea repede peste pălmițe, mai mare decât ele, dar nu ne mușcau, așa cum câinii de pe stradă, care adesea se dădeau la oameni, nouă nu ne făceau nici un rău.

Ne adunam cinci-șase copii pe platforma dintre barele roze (văd și acum rozul grețos, cu mult alb amestecat în el, cu găinațuri de vrăbii și porumbei uscate pe convexitatea barelor prăfuite) și cel mai mare dintre noi, Mia Gulia, ce trebuie să fi avut vreo patru ani, apăsa pe butonul spart, de ebonită. Motorul începea să

bârâie și să vibreze, iar noi ne înălțăm încetișor de-a lungul peretelui orb, pe când strada și casele se adânceau sub noi, și începeam să vedem globurile multicolore din vârful stâlpilor din grădina vecină și macheta de vapor de la etajul casei noastre, și alimentara cu balconul de deasupra ei și, departe, o amestecătură de copaci și acoperișuri care se-ntindea poate la nesfârșit, căci era peste tot împrejur și nici unul dintre noi nu știa cât de mare e lumea. Sau, mai curând, pentru fiecare dintre noi lumea era casa noastră, casa vecină cu calcan, porțiunea de stradă din față, alimentara unde mergeam duși în brațe de mama, iar restul era numai beznă și frică.

Când ajungeam în vârf, ne strângeam unii-n alții, ne țineam unii de hăinuțele celorlalți, aproape smulgându-ni-le de pe noi. Sus de tot erau niște scoabe strâmbe și ruginite, care țineau zidul bombat să nu se prăbușească. Între ele, printre copăceii care crescuseră acolo din semințe aduse de vânt, câteva cărămizi fuseseră scoase, ca un fel de aerisire pentru odaia de dincolo de zid. Apucam să privim câteva clipe în dăra groasă de lumină ce pătrundea oblic prin deschizătură. Dincolo de zid se făcea o încăpere mare și stranie, în care totul era-ncremenit. Totuși ni se năzărea că era cineva acolo, cineva fără față, de fapt în afara văzului, în afara lumii de umbre și de lumină. Frica noastră ajungea atunci de nestăpânit. Urlam de spaimă când coboram în fine cu acel lift fără cabină, din care orice rafală de vânt ne-ar fi putut da jos, dar nu de frica înălțimii și-a primejdiei, ci fiindcă privisem marea, înghețata pustietate din interiorul casei cu calcan. Săream de pe platformă înainte să atingă, bufnind, pământul și-o luam la fugă până-ntr-o picioarele mamelor noastre, de care ne apucam cu disperare. Oleandrii de care era plină curtea miroseau cu mult mai puternic decât ciulamalele și tocanele și ciorbele cu borș care fierbeau în douăzeci de încăperi deodată și decât parfumurile curvelor și decât muncitorii-n maieuri îmbibate de sudoare.

Știu acum de ce ne-nspăimânta atât de tare deschizătura, ca de cazemată, din vârful calcanului casei vecine. Fiindcă era ochiul casei, fiindcă nu noi ne uitam, curioși, prin fanta îngustă dintre cărămizile cenușii de vechime, ci casa cea veche și decrepită se uita la noi. Casa vecină, care de obicei vedea numai cerul, sorbea zi de zi cu aviditate fețișoarele noastre murdare, urduroase, mucoase, ochii noștri cafenii, dințișorii noștri strâmbi în gurile căscate de uimire. Cu singurul ei ochi din fruntea de zidărie nesfârșită, casa ne fura sufletele ca să-și plămădească din ele unul al ei, încerca să ne tragă acolo, în camera tăcută și-nghețată, ca să privim apoi cerul la nesfârșit prin singura ei deschizătură. Într-una singură din zecile noastre de-nălțări la cer de-a lungul calcanului orb am văzut pe cineva înăuntru. Prin fanta îngustă a zidului ne privea o femeie, ca o crâiasă-a zăpezilor. Norii de vară i se reflectau în ochii mari, larg deschiși, cu gene în care sclipeau - în plin iulie? - stelute de zăpadă. Și părul îi era nins și emana aburi. Simt și acum strânsoarea mâinii ei când, fără să-i privească pe ceilalți copii, a-ntins brațul din lumea ei cum l-ar fi scos din oglindă și mi-a prins palma în palma cu unghii făcute cu oă. Simt și acum acel clic, ca de magneti ce se lipesc brusc, fără să-mi pot da seama dac-a fost al ochilor sau al palmelor noastre lipite pentru o clipă ce nu se mai termina. Creșteam, crescuserăm cu toții, de parcă, azvârlindu-l pe Victoraș din nacelă, balonul nostru s-ar fi repezit în sus, ducând cu el casa de raport din Silistra, oleandrii, strada, alimentara.

Curând, cămăruța în care mama și tata, singuri și miraculos de tineri, se iubiseră și-și vorbiseră în două dialecte, în care apoi fuseserăm patru, dormind toți într-un pat, și-n fine doar trei, nu ne-a mai încăput și ne-a expulzat din pântecul ei. Victor devenise un mormânt gol, în Ghencea, unde ani de zile am dus flori de ziua mea, eu devenisem băiatul-fată cu codițe până la umeri, tata devenise student la ziaristică și viața noastră a luat alt curs. Numai mama a rămas aceeași gospodină care-avea grijă de noi toți. Numai în mintea ei n-am putut să intru nicicând, de parcă toate ușile și ferestrele către ea ar fi fost zidite. De ce-mi spusese atât de târziu că am avut un frate geamăn? De ce „nu-și amintea” (și cum e posibil asta?) data la care murise? De ce uneori Victor murea la patru luni, altădată la șase luni, la opt, și de câteva ori la un an? De ce uneori îmi era geamăn, iar din când în când - spre uluirea și disperarea mea - se născuse la un an după mine? Cum

era cu putință să persiste enigma asta-n familia noastră? De ce n-o-ntrebam direct ce Dumnezeu se-ntâmplase? De ce nu-i apucam odată mâinile înnegrite peste masă și n-o sileam să-mi spună adevărul? De ce nu-i ceream să-mi dea să sug lapte din țâța ei pe sub talpa casei, ca să apăs casa peste sânul ei căzut, cu areola neobișnuit de mare, până ce mi-ar fi spus tot adevărul? Așa se-ntâmpla în poveștile pe care chiar ea mi le spunea, așa aflau voinicii c-au mai avut o soră sau un frate. N-am făcut niciodată asta pentru că nu așa au mers lucrurile în familia noastră învelită-ntr-un fel de răceală. Eram ființe ce se-ntâlneau numai la masă sau în pat. Mama și tata nu vorbeau decât despre bani. Eu și tata nu vorbeam decât despre fotbal. Mama și cu mine n-am vorbit cu adevărat niciodată. A trebuit să-i dau ocol, ca unei statui dintr-o grădină, ca să-ncerc s-o-nțeleg. Dacă-ar fi-nceput deodată să vorbească așa fi fost uluit, de parcă-o femeie de marmură ar fi mișcat buzele la trecerea mea printr-un muzeu. Ne era frică să vorbim unul cu altul, nici nu ne-nchipuiam c-ar fi fost cu putință. Cred că nici dac-am fi fost în pericol de moarte n-am fi izbutit să vorbim cu adevărat. Cu anii, crusta de porțelan izolator ne-a acoperit fiecare bucățică de piele caldă, și-n casa noastră s-a mai auzit numai clinchetul ceramicii lovite de câte ori ne găseam în aceeași odaie.

A trebuit, de aceea, să inventez detalii, să-mi imaginez scene, să populez cu personaje și sentimente pustiul în care ne-am dus viața, a trebuit s-o nasc pe mama eu însumi, după chipul și asemănarea mea, ca să nu mai fiu orfan pe lume. Azi nu mai deosebesc halucinațiile mele de realitate, vorbele puse de mine-n gura lor de clinchetele de faianță, faptele translucide de cele opace. Știu doar că prima anomalie a vieții mele e Victor, și că incertitudinea și suspiciunea ce-nsoțesc mereu semnele cerești s-au născut din același pântec ca și mine.

13

Caty predă chimie, dar de fapt își petrece orele de curs povestindu-le copiilor, ca și când le-ar spune un basm, despre vila ei din Cotroceni, despre cele unsprezece camere ale ei, despre mobila ei Renaissance, despre zecile ei de vase de cristal de Boemia, despre gravurile originale de pe pereți, dintre care unele costă cât un apartament. Nici nu mai știe câte rochii are în uriașele șifoniere încastate în zid, dar le descrie pe toate copiilor, cu detalii pe care mintea lor le vizualizează avid. Nici nu-i greu: Caty poartă altă rochie în fiecare zi, altă pereche de pantofi, altă culoare a părului, și strălucește atât de tare, că până și părul cenușiu al copiilor prinde nuanțe roșcate, albăstrui sau portocalii numai de la radianța pielii ei pe care cremele și spuma de baie urcă și coboară, în flux și reflux, în acord cu fazele lunii. Șaizeci și opt de ochi strălucitori o privesc avid, ca pe o fee, pe când, cu suficiență și dându-și aere în fața unor bieți copii de periferie, le vorbește la nesfârșit despre gardul ei care-a costat patruzeci de mii de lei și despre fântâna arteziană din curte, care-și schimbă culoarea apei la fiecare cinci minute, și despre pisicile și covoarele ei persane și despre băiețelul ei care învață germana cu Fraulein și care-i uimește cu frumusețea și inteligența lui pe toți cei care-l văd. Nici o femeie n-a avut vreodată gura lui Caty, aproape rotundă, aproape un cerc roșu intens tăiat în două, orizontal, de o linie senzuală de tuș. Întreagă, e rubicondă și florală, mincinoasă și lăudăroasă, falsă cum poate fi doar o păpușă mare și caldă, cu ochi câprui catifelati. Ai mânca-o pe pâine, chiar și la cei patruzeci și ceva de ani ai ei. La douăzeci trebuie să fi fost un fruct omogen, cum e banana sub pielea ei, umplută cu aceeași substanță delicioasă de la cap la degetele de la picioare. Fără-ndoială, dac-ai fi penetrat carnea ei de piersică, substanța aceea de culoarea fericirii te-ar fi uns și pe tine de sus până jos, te-ar fi făcut una cu dulcea femeie gonflabilă desfăcută sub tine.

În ultimele cinci minute ale orei, Caty trece brusc de la Chanel, Coty, Lancome, Giorgio Armani și Dior la alte nume, la fel de străine copiilor: fluor, crom, brom, iod. Apoi iese din clasă cu o trenă de fetițe după ea, care-o mângâie din spate, se ating de poalele rochiei ei pastelate, respiră nesățios parfumul părului și subțiorilor ei. Toate-ar vrea să ajungă ca ea, să aibă o vilă-n Cotroceni și un soț

mare și lat, angajat la Ministerul de Externe, un copil genial și tone evanescente, parfumate, creponate, mătăsoase, unsuroase, transparente, crețe ca garoafele și ca labiile, de rochii în șifoniere uriașe încastrate în zid. Caty coboară scările mozaicate, străbate, luminându-le, culoarele întunecoase și sinistre și ajunge-n cancelarie, unde-ntâmpină surâzătoare, ciripitoare, fluturătoare din gene ura tuturor colegelor ei. „Dragele mele”, le spune când nici n-a intrat bine pe ușă, „sunt extenuată, nici nu mai știu ce-i cu mine. Imaginați-vă, am curățat ieri, unul câte unul, o sută cincizeci și șase de ochiuri de cristal la ușile mele interioare. Le-am numărat: o sută cincizeci și șase! Să nu înnebunești?” și se trăneste pe primul scaun, epuizată, dar privind cu colțul ochilor efectul spuselor ei pe fețele, care n-au cum să se facă mai verzi ca de obicei, ale celorlalte profesoare. Ele adoptă și-acum tactica obișnuită: Caty nu există. Nici măcar nu-și mai întrerup sporovăială despre supozitoare și pudră de talc ca s-o asculte. Vopseaua de ulei, verde-nchis, a pereților cu tablouri de savanți și scriitori uzbeki li se răsfrânge pe fețe, pe dinți, ca o îngălăre generală. Caty e un foc de artificii care nu există. „Când muncești atât de mult, fetelor, căci degeaba ai servitoare, oricum trebuie să mai pui și tu mâna, îți spui câteodată că nu-ți mai trebuie nici copil, nici bărbat, nici... amant, îți vine să-ți iei câmpii.” Caty nu ezită să insinueze că nu doar funcționarul de la Externe se bucură de fesele ei perfecte și de sânii ei cu boturi neobișnuit de ridicate, iar mica pauză din fața cuvântului e doar ca să-l facă mai incitant, și pe ea mai interesantă. Ar vorbi la fel bețivilor dintr-un birt, chivuțelor cu măști de nuielă de la un colț de stradă, orbilor și surzilor, poate chiar și pereților goi, căci conținutul de vorbe al pielii ei moi și înmiresmate trebuie să se golească periodic, ca un uger prea plin, indiferent cine-l mulge. Se mai fâțâie câteva minute pe scaun și, deși a sunat și „fetele” se-ndreaptă spre clase, dă drumul altei povești: „Sâmbătă noaptea am tras o spaimă... Erau să ne calce hoții, dragă! Noroc că am tras fire electrice până la clanță. Când a pus individul mâna... acolo-a rămas! Nu-i omoară, dar îi zguduie bine și le lasă arsuri în palmă, nenorociții... Vă dați seama, fetelor, că la casa noastră cu două etaje... unsprezece camere, gard de fier forjat care doar el ne-a costat patruzeci de mii de lei... E drept că bărbatu-meu are și pistol, dar cu clanța electrică, ideea mea, putem chiar să dormim liniștiți.” Ultima care iese cu catalogul, Băjenaru, de matematică, îi aruncă printre buze, uitând, în indignarea ei, că femeia de flori și minciuni gogonate de fapt nu există: „Dar poate intră vreun copil la voi și pune mâna pe clanță, la asta nu te-ai gândit?” Caty e netulburată, a și inventat ceva încă și mai tras de păr, dar ies și eu și o las să destăinuie savanților muntenegreni din tablouri micul secret al detectorului ei de copii. N-aș irosi aici pagini prețioase cu o asemenea gâscă dacă n-aș fi ajuns prin ea la pichetiști. Vara trecută m-au pus de gardă într-o duminică. Asta nu m-a deranjat niciodată, mai ales pe vreme frumoasă, căci pur și simplu ce făceam duminicile acasă (scrisu-n jurnal) puteam face foarte bine și în micul secretariat de la parterul școlii. Duminica nu era nimeni altcineva în toată școala. Dacă era trimestrul trei, pe timp de vară cu lumină strălucitoare, școala pustie era melancolică și închisă-n enigma ei ca un templu străvechi despre care nici măcar nu ești sigur că e un templu. Clasele pustii urlă atunci de singurătate ca o ureche suferind de tinitus, școala întreagă devine de fapt o ureche care-și ascultă propriile țiuiri și mârâitul infundat al cohleei. Nici măcar pe lumina asta fantomatică nu mă-ncumet să-i cartografiez culoarele nesfârșite. Îmi limitez rătăcirile la primul etaj și apoi mă-ntorc în secretariat, unde m-apuc de treabă. În duminica aceea cu nori de vară pe cerul spart de vechea fabrică și de castelul de apă eram adâncit în jurnal. Povesteam un vis terifiant care mă trezise noaptea trecută (în centrul orașului explodase o bombă nucleară, știam că undă de șoc se răspândește cu viteză, dărâmând clădirile și incendiind copacii, lichifiind oamenii, și fugeam din răputeri către adăpostul subteran de lângă casa noastră din Floreasca), și chiar atunci ușa s-a deschis și-a apărut Caty, radioasă ca un pseudopod al vântului pâlăitor și fierbinte de-afară. Gura ei zămbitoare, ca o petală de mac tăiată-n două de o linie tremurătoare de tuș. E mirată că mă vede acolo, unul din noi n-a-nțeles bine directivele lui Borcescu, probabil că ea, zăpăcită cum e. Ei, oricum, acasă ce să fi făcut? Tony e în parc cu Fraulein, Matei

iar a fost chemat la serviciu... Caty se așază pe scaun chiar vizavi de mine, între noi e biroul, ca o Mediterană dincolo de care radiază un Tanger intangibil. Tot ce poartă e „de la pachet”, sunt mărci de care oamenii au auzit pe la noi cum se-aude de Graal și de năframa Veronicăi. Câte un catalog Burda face ocolul unui cartier întreg, e împrumutat pentru câte-o după-amiază de vreo gospodină care-și ia o pauză de la oalele de pe foc, își face o cafea, își aprinde un BT și, cu catalogul în brațe, visează. Femeile și bărbații din paginile grele și lucioase sunt de pe altă planetă, din altă dimensiune. Nu poți ajunge la ei, cum nu poți depăși viteza luminii, cum nu poți călători în timp. Dar nici nu vrei să ajungi acolo, cum n-ai vrea, la cinematograful, să intri în ecranul uriaș și să-i dai replica lui Robert Redford. Nu vrei pentru că nu se poate, și tocmai pentru că nu se poate visezi, toată după-amiaza, cu Burda în brațe, privind rochiile și bluzele și pantofii și gențile și prețurile lor în mărci și, în ultimele pagini, pozele cu stațiuni de pe țărmul tuturor oceanelor și-al tuturor arhipelagurilor, cu piscine cu apă gelatinoasă, albastră, cu nave gigantice de croazieră, cu bărbați și femei tinere, perfecți ca perfecțiunea însăși, stând la o tejghea de bar, pe scaune înalte, și bând ceva vernil precum carnea meduzelor din pahare conice cu picior... Până și bărbații singuri împrumută câte-o Burda ca să se frece la paginile cu blonde și brunete neînchipuit de frumoase, doar în chiloți și sutiene, femei cu părul satinat, cu gene de două ori mai lungi decât cele firești, dovadă că nu sunt umane, că sunt altă specie, de pe o lume de neatins. E o diferență de fază cuantică între noi și ei, realitatea lor e cețoasă și neintuitivă, și la fel, în acea duminică de demult, era realitatea lui Caty, parfumul de mosc de sub bărbia ei, dintre sânii ei, dintre pulpele și fesele ei îmbrăcate în valuri de pânză cu imprimeuri roze, vâratice.

Nu sunt stânjenit de Caty, deși sunt deja divorțat și stau cât se poate de prost cu femeile. Mă bucur, într-un fel, că-mi ține cineva companie, deși regret că nu pot scrie mai departe în caietul meu, pe care trebuie să-l las închis pentru toată după-amiaza. E deja ora trei și aproape caniculă, sunt singur într-o clădire fără limite cu o femeie cu care n-am ce vorbi, dar trebuie să fac față și situației ăsteia, ca atâtor altora. Noroc că, firește, ea face toată conversația. Ce și-a mai cumpărat, ce i-a mai adus Matei (de obicei inele sau coliere: câte grame cântăresc, câte carate au diamantele lor...), ce deșteptăciuni a mai spus Tony... Astăzi, înainte să ajungă la școală, a trecut pe la o prietenă care s-a-ntors de la Copenhaga. Să vezi, nebuna, ce i-a adus de-acolo! Caty scotocește-n geanta de plajă, de împletitură, și scoate un pachetel moale, în hârtie de culoarea florilor de liliac. „Chiar aveam nevoie, că la noi să dai cu tunul și nu găsești decât orori”, sporovăiește ea pe când, cu unghiile ojate-n culoarea gurii ei uimitoare, se străduiește să desfacă nodul panglicutei. Lumina, în secretariat, e bălțată ca într-o pădure și pune sute de mii de nuanțe de oranj și pembe și ciclam și verde de lămaie necoaptă și liliachiu de smochină pe obrajii lucioși, nasul bont, corsajul perlat al mării femei de cauciuc care, în fine, a dezlegat nodul și-a dat la iveală, din hârtia creponată precum cea care înfășoară portocalele, câteva obiecte de pânză mătăsoasă pe care la-nceput nu le deslușesc bine. „Chiloți, dragă, chiloți de damă, îți poți închipui cadou mai trăsnet? E o nebună Miki, de-asta țin atâta la ea...” Fiecare chiloțel în parte e apucat și întins între degete în fața mea, cum ai ține de vârful aripilor niște mari fluturi tropicali. Caty se așteaptă să-i iau în mână, să-i pipăi, să le admir modelul, poate chiar să-i și probez. Oricum, știu că ar fi cea mai mare greșeală să interpretez totul ca o invitație și să săr pe ea. Sunt într-o situație tantalică: fructele ispititoare sunt în fața mea, dar dac-aș întinde mâna... „Da, sunt foarte frumoși”, îi spun, cum i-ar fi spus una dintre prietenele ei. Caty le mai aruncă o privire posesivă și, deplin satisfăcută, și-i strecoară iarăși în geantă. „La noi nici măcar tetra nu mai găsești, ce mizerie...” Cîrpește mai departe despre corpul prietenelor ei, care s-a mai îngrășat, care-a făcut cură de slăbire... Ridurile, n-ai ce face, apar cu vârsta, oricât te-ai îngriji, la fel și etichetele de gâscă... Slavă Domnului, ea n-are, deocamdată, dar...” Și-aici, dintr-odată, pe când înainte vorbea uitându-se pe geam la vrăbiile ce sareau prin copacii de pe Dimitrie Herescu, țâiate-n cubulețe fine de perdeaua de ață, Caty se-ntoarce spre mine și mă privește-n ochi. Vocea i-a rămas aceeași,

frivolă și sexuală și spartă, dar fața-i capătă deodată ceva bărbătesc, ca și când ar fi-mbătrânit brusc un deceniu sau două: „Nici nu pot să-ți spun ce rău mi-a părut când am trecut de patruzeci de ani! Ce disperare și ce jale-am simțit atunci... Cum am plâns toată ziua fiindcă cea mai frumoasă parte din viața-a trecut... De ce trebuie să îmbătrânim? De ce ni se iau frumusețea și bucuria?” Nu erau întrebări retorice. Caty era aplecată spre mine și aștepta să-i răspund. Mă privea cu atâta ură și disperare, încât, dacă i-aș fi furat cândva tinerețea și frumusețea și le-aș fi ascuns, ca pe niște piei bătute-n pietre scumpe, în vreo peșteră, acum i le-aș fi înapoiat pe loc, ba mi-aș fi cerut și scuze. „Dar, Caty”, îi spun, „tu ești ultima care trebuie să se plângă...” Nu mă lasă să continuu: „Ba da, mă plâng, e o nedreptate și trebuie să mă plâng. Altfel cum? Să rămân și bătută, și futută (iartă-mă, dar suntem între colegi), și cu banii luați?” Cuvântul obscen sună ca o împușcătură de pistol între pereții secretariatului. Ce naiba se întâmplă? Ereția de la vederea chiloților îmi trece, căci schimbarea de registru e subită și stupefiantă, de parcă pisica ta care cerșește la masă ar începe deodată să-ți vorbească, nu doar cu grai omenesc, ci și cu aluzii docte la mitul platonice al peșterii. Caty e concentrată, și atât de gravă acum, că abia dac-o mai recunosc. Sub masca ei pastelată, făcută din penele tuturor păsărilor din junglă, e o față neagră, transpirată, de șaman. „Ție-ți pasă că îmbătrânim și murim? Îți pasă de cancer și de paralizie?” Caty, cândva cel mai fermecător obiect din univers, avea să se zbârcească și să se acopere de sare asemenea perlelor care-mbătrânesc în lădițe mucegăite. Tipătul ei de spaimă în fața anilor ce-aveau, inevitabil, să-i carieze dinții și să-i păteze pielea era negativul țipetelor ei de plăcere din miez de noapte, pentru care-o cunoșteau toți vecinii, la fel de agonice și, cumva, la fel de vitale. Încet, spaima din ochi, care-o slăbea, i se calmă, și ea-și urmă vorbe cu automatismul implacabil al pocăiților care uneori ne mai băteau la ușă ca să ne lase pliante prost tipărite: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața.” Se pare că nici în lumea paralelă din Burda, de unde fusese parașutată profesoara noastră de chimie, lucrurile nu erau chiar atât de glamorose. În ziua în care-mplinise patruzeci de ani, atrași cumva de plânsetul ei în hohote din fața oglinzii, asemenea fluturilor cap-de-mort ce simt feromonii femeiei de la zeci de kilometri cu antenele lor penate, intraseră în viața ei pichetiștii.

„Casa mi se umpluse de invitați, era un balamuc întreg, dar eu, dacă poți să mă crezi, stăteam închisă în baie, pe capacul de la closet, și plângeam. Patruzeci de ani! Dar la patruzeci de ani, crezusem asta toată tinerețea mea, femeile erau babe! Așa le și spuneam profesoarelor, când eram fâșnețe de liceu: baba de matematică, baba de istorie... baba de română... Vârsta asta nu era pentru mine. Cum puteam să cred pe-atunci că aveam să ajung așa de repede baba de chimie? Da, dragă, totul a trecut prea repede, ca-n vis. Mă uitam în oglindă cum boceam acolo, cu o bucată udă de hârtie igienică-n mână: eram groaznică. Știi, rimelul întins sub ochi, fața buhăită... Matei îmi ciocănea din când în când în ușă... era sinistru.” Doar pichetiștii o salvaseră și-i dăduseră puterea să meargă mai departe, să-și acopere cu vopsea părul plin deja de fire argintii și să-și aleagă rochii care să-i atenueze silueta planturoasă. Fără ei, ar fi pus ea însăși mâna pe faimoasa clanță, „dar băgăm în ea zece mii de volți, că avem generator în pivniță pentru când se-ntrerupe curentul”.

Nu-mi era cu totul nefamiliar numele pichetiștilor. În școală veneau din când în când milițieni care le vorbeau copiilor despre regulile de circulație, despre etică și echitatea socialistă, despre cum trebuie să se poarte dacă o mașină oprește lângă ei și un necunoscut le oferă dulciuri. De asemenea, despre sectele extrem de periculoase care, se pare, se întinseseră în ultimul timp și făceau prozeliti prin tot orașul. Gras și transpirat, stânjenit de ochii copiilor care-l priveau cu gurile căscate, plutonierul se lăsa de pe-un picior pe altul și citea de pe-o hârtie boțită, scoasă din buzunar, numele celor mai suspecte dintre secte, împiedicându-se, silabisind, oprindu-se din când în când să-și tragă răsuflarea. Aflam și noi, profesorii, cu ocazia aceea, că prin cartierul școlii noastre își făcuseră apariția emisari ai unor moduri de gândire „care n-au nimic de-a face cu doctrina materialistă, marxist-leninistă, pe care, dragi copii, partidul nostru o promovează”. Cele mai groaznice și mai perverse dintre aceste secte erau:

esenienii, simoniții, menandriții, satorniliții, ofiții (să nu confundați cu ofițerii, dragii mei, hă-hă...), naaseenii, perații, barbelognosticii (Aștia nu se bărbieresc niciodată), carpocratienii, mandeenii, elchesaiții, nicolaiții, transcendentalii, misienii și pichetiștii. Mesagerii lor secreți par oameni ca toți oamenii, poate fi vânzătoarea de la alimentara, gunoierul, Aia de la centrul de butelii, poate chiar și vreun milițian, deși plutonierul n-ar prea crede, dar - și aici holbează ochii la cei mici - îi poți recunoaște după un singur semn pe toți. „Copii, dacă vreun om mare, chiar mămică sau tăticul vostru, când sunteți singuri cu el, deschide pumnul și vă arată o insectă care stă pe palma lui și se uită țintă la voi, Aia e un sectant. Să fugiți atunci rupând pământul, fiindcă el vrea să vă facă și pe voi sectanți ca el, să pupați șerpi în bot și să mâncați copii mici și să faceți tot felul de alte lucruri nepermise de morala comunistă.” Copiii îngheață. Săptămâni întregi după întâlnirea cu milițianul îmi scriu compuneri cu titlul „Prima zi de școală”, „Cum mi-am petrecut vacanța de vară”, „A venit toamna”, „Colegul la care țin cel mai mult” și-n care, indiferent de subiect, apare până la urmă omul cu insecta. Dacă se duc să cumpere pâine, vânzătoarea desface pumnul ei roșu și, cu un rânjat abject pe față, le arată o mare și elastică lăcustă verde. Fiecare trecător de pe stradă are-n palmă câte un gândac metalizat, câte-o scolopendră tare ca sârma, câte-un greiere sau măcar o buburuză. De spaimă, copiii nu mai dau pe la școală, unde profesorii întind palma deasupra clasei ca să ivească vreo rădăscă imperială. Se ascund prin pivnițe, se urcă-n copaci, așteaptă să treacă sectele ca niște nori de furtună. Omul cu insecta le pătrunde-n vise, unde gângania e concrescută din palma sa cărnoasă, e parte a corpului lui, omul cu insecta nu mai vede prin propriii lui ochi și nu mai gândește cu mintea lui: insecta vede și aude pentru el, de parcă și-ar ține capul în palmă. La petrecerea de ziua ei, Caty trecuse la pichetiști. Era spre revărsatul zorilor, după ce dansaseră noaptea-ntreagă, cu obstinația și excesul de zel al celor ce, trecând de patruzeci de ani, de apexul bolții, de piatra unghiulară a gârbovelor noastre vieți, refuză încă să privească în viitor. Dansaseră în întuneric, se pipăiseră ca-n adolescență, dar nu cu voluptate, ci demonstrativ, negru și trist: încă te mai doresc, deși știu și răștiu fiecare centimetru din pielea ta, deși spun copiilor că „dragostea se schimbă cu timpul într-un fel de prietenie plină de responsabilitate”, că oamenii stau în cupluri nu fiindcă se iubesc întreaga viață, ci ca să-i crească pe ei și, în general „să realizeze lucruri împreună”. Nu se prefăceau doar că mai există ceva între ei, de fapt ar fi vrut să mai existe, și-ar fi dat pielea de pe ei să mai poată simți dragoste și tandrețe, sau măcar poftă animalică unul pentru celălalt. Ar fi vrut să-și strecoare degetele, cum o făcuseră cândva în umbra deasă a holurilor unor case bătrânești sau pe băncile parcurilor, noaptea târziu, sau la ceaiurile adolescenței, în chiloții fetei candidă, dar curioase de altădată sau ai băiatului pasionat și stângaci, ca să simtă sexele umede și fierbinți, dar știau că acum buzele vulvei erau uscate și penisul semierect și aprilie, mai și iunie trecute ca-n vis, fără putința reîntoarcerii. Bărbații, deja cu calviție și fire sure în păr, ar fi dat orice să mai simtă, da, chiar și durerea atroce din testicule cu care se-ntorceau acasă, zece stații cu autobuzul, seara târziu, după ce ore-n șir stătuseră pe o bancă, într-un parc îndepărtat, cu fata ce acum, ca femeie matură, li se mișcă greoi în brațe, asudați și încinși pe-atunci cum n-aveau să mai fie niciodată în viața lor ce se degrada inexorabil. Să atingi sfârcurile fetei iubite, dorite cu un fel de nebunie chinuitoare, să simți cărlionții ei pubieni și ținutul atât de straniu dintre pulpele ei altfel modelate decât ale tale, să se reverse în tine, când privești în ochii ei doritori, când simți limba ei dulce și abandonul în fața agresiunii tale, zeama de aur a endorfinelor, drogul îndrăgostirii care e distilarea, într-o retortă de cristal de stâncă, a celuiilalt drog, al patimii și erecției și pătrunderii și ejaculării, să mori și să învie într-o oră de dragoste, să te topești în corpul celuiilalt și el să se topească într-al tău, să nu mai strângi sâni în palmă, ci să ai tu însuți sâni, să nu mai strângi în palmele mici, cu unghii ojate, cilindrul de carne fierbinte, cu vene umflate și cap umed al bărbatului, ci să ai tu însuși un penis, crescut pe corpul iubitului tău, adică pe propriul tău corp. Să vezi, cu patru ochi ai căror gene se unesc și se-ntretaie, a patra dimensiune, dansul

nupțial viitor, șirul de nopți de sex din viitor, să auzi țipetele femeii iubite, geamătul adânc al bărbatului iubit, repetate de sute și mii de ori, asemenea catenelor din lanțul sexual al vieților noastre, toate astea se duseseră, se scuturaseră, se veștejiseră, se ofiliseră, se uscaseră ca niște crengi prin care nu mai curge seva. Caty și Matei dansaseră toată noaptea fără să simtă nici dorință, nici dragoste, iar în zori, beată doar de Martini, cu lacrimile încă neuscate pe obraji și rujul întins dincolo de marginea buzelor ca o pată obscenă, femeia gonflabilă din visele mele ieșise în fața casei și se așezase pe treptele de la intrare. Era răcoare, norii deasupra erau fluorescenți și amenințători, dar sub ei se deslușea deja puțin albastru. Se gândea să-și ia un amant și să-nceapă o nouă viață, sigur, era doar un gând fără urmări, gândit la disperare și frică, de fapt se gândea la propria ei tinerețe, la lumina-n care fusese înfășurată ani lungi, la profilul ei botticellian, la zefirii ce răsfiraseră cândva părul crescut până la pulpe, era îndrăgostită fără speranță de ea însăși la tinerețe, era o lesbiană îndrăgostită de propriul ei corp de altădată, de gingășia și nebunia ei de atunci, de ochii ei curați și strălucitori, de rochiile ei, de pantofii ei delicați, cu tocuri nemaipomenit de înalte... Ar fi vrut să se-ntoarcă acolo, ar fi vrut să nu fi plecat de-acolo niciodată...

Și-atunci, mi-a povestit Caty în secretariatul sordid, bătut însă de-o lumină ca de jelu, atunci ieșise din casă și se așezase lângă ea, pe treapta rece, cu grădina în față, Virgil, „mă rog, nu-l cunoști, e un prieten de-al nostru, fizician la Măgurele, Matei îl știe de mult și, când e-n București, îl mai cheamă la o bere sau la petrecerile noastre”. Stătuseră alături, fumând și vorbind, vreo două ore, văzuseră cum se ridică globul purpuriu al soarelui chiar în fața lor, scăldând totul în ambră și prospețime. Bărbatul avea o-nfățișare ostentivă, ca și când ar fi venit pe jos un drum teribil de lung, atras de feromonii emanați de femeia de pe trepte. De data asta, mesajul nu era sexual, și fluturile mascul nu simțise, cu pieptenii stufoși ai antenelor, emanațiile infinitezimale, totuși imperioase, ale pântecului catifelat. Mesajul venea acum din marele ganglion neural din țeasta omului nefericit ce stătea acolo, în zori, privindu-și în față viitorul. Erau feromonii nefericirii, ai nostalgiei, ai dorinței îngrozitor de intense de-a se-ntoarce, de-a înota invers în apele reci ale timpului, asemenea somonilor ce se-ntorc la izvoare. Caty nu mai era acum femeie, era o ființă dezbrăcată de sex, un biet om ca toți ceilalți, ca absolut toți ceilalți. Un om făcut din carne perisabilă și din ură de sine, ce trimitea de jur-mprejur, ca un glob de păpădie, semnalele negre-ale nefericirii. Erau noile ei plete crescute pe țeasta cheală, noul fard de pe obraji ei pământii. Era noul sex, altfel de sex, sexul morții și-al risipirii, cel care-și căuta acum, trimițând în vânt mici țipete ca ale liliiecilor, partenerul întunecat. Virgil auzise țipetele subliminale, neauzite de ureche de om, și se-nființase în singura fereastră posibilă către mintea-nspăimântată a lui Caty, cum un versat Casanova știe precis clipa, rarissimă, când fata cea mai castă, cu inima de gheață, poate fi cucerită.

Iar Virgil rămăsese tăcut, o vreme, lângă ea, așezat pe lespedea rece, privind către globul topit al soarelui, ce aprinsese milioane de stropi de rouă pe pajiștea dinainte, ținând pe genunchi o mână cu pumnul închis, iar apoi desfăcuse degetele ca niște petale groase de plantă carnivoră ca să ivească, în mijlocul palmei, pe marele M pe care-l avem cu toții scrijelit acolo - și care nu poate veni decât de la Mors, căci toate drumurile din palma noastră conduc, prin vijeliile inutile ale destinului, prin derizoriile jocuri ale karmei, către unanimul osuar - o gingașă călugăriță verde, cu cap triumphiular întorcându-se-n toate părțile, cu priviri vădit inteligente, cu membre lungi și suple, cu trup fusiform acoperit de aripi rugoase ca niște lame aspre de iarbă. Virgil înălțase insecta până o-ncadrase în cercul de metal topit al soarelui, încât parea acum, pe pata incandescentă de ambră, o siluetă neagră, în rugăciune, înconjurată de-o aură pulsantă, un câmp energetic intens și hipnotic. Iar apoi începuse să-i vorbească femeii frunte de oboseală, tristețe și alcool despre pichetiști și despre răspunsul pe care ei îl dau marilor întrebări pe care mintea noastră le pune ne-nțet, prin simpla ei existență: De unde vine nefericirea? Cum e posibilă mizeria infinită a vieților noastre? De ce simțim dureri, de ce suferim de boli, de ce ni s-au dat chinul

geloziei și-al dragostei ne-mpĂrtĂșite? De ce suntem atĂt de rĂniți de semenii noștri? Cum a fost aprobat cancerul, cum s-a dat drumul schizofreniei în lume? De ce existĂ amputĂri, cine-a permis apariția-n mintea noastră a aparatelor de torturĂ? De ce s-au smuls dinți ca sĂ se smulgĂ mĂrturisiri? De ce s-au zdrobit oase în accidente de pe șosele? De ce se prĂbușesc avioanele, de ce sute de oameni se prĂbușesc minute-n sir cu avionul, știind cu o certitudine absolutĂ cĂ vor arde, vor exploda, vor fi sfărtecați și zdrobiți? De ce-au murit oameni de foame și îngropați de ziduri ce se prĂbușesc? Cum poate fi toleratĂ orbirea, cum sĂ te-mpaci cu sinuciderea, cum sĂ mai poți trĂi lângĂ mării amputați și lângĂ incurabili? Cum sĂ înduri urletele femeii care naște? Sunt milioane de boli ale trupului omenesc, paraziți care-l devorează pe dinafarĂ și pe dinĂuntru, boli de piele supurĂnde, ocluzii intestinale, lupus, tetanos, leprĂ, holerĂ, ciumĂ. De ce sĂ le-ndurĂm pasiv, de ce sĂ trecem pe lângĂ ele, prefacându-ne cĂ nu le vedem, pĂnĂ cĂnd ele ne lovesc și pe noi, și asta e o certitudine? SuferĂ mintea noastră, carnea noastră, pielea noastră, articulațiile noastre. Ne umplu bubele și puroiul, ne îneacă flegma și sudoarea, ne încovoae nedreptĂțile și tirania, ne înspĂimĂntĂ nimicnicia și vremelnicia.

De ce știu cĂ existĂ dacĂ știu de asemenea cĂ nu voi mai fi? De ce mi s-a dat acces la spațiul logic și la structura matematicĂ-a lumii? Doar ca sĂ le pierd cĂnd trupul mi se distruge? De ce mĂ trezesc nopțile la gĂndul cĂ voi muri, și mĂ ridic în capul oaselor, acoperit de sudoare, și țip, și mĂ zbat, și-ncerc sĂ-mi înĂbuș gĂndul intolerabil cĂ voi dispĂrea pentru eternitate, cĂ nu voi mai fi niciodatĂ, pĂnĂ la capĂtul timpurilor? De ce lumea se va sfărși odatĂ cu mine? ÎmbĂtrĂnim, așteptĂm liniștiți în șirul condamnaților la moarte. Suntem executați unii dupĂ alții în cel mai sinistru lagĂr de exterminare. Suntem dezbrĂcați mai întâi de frumusețe, de tinerețe și speranțĂ. Suntem înfĂșurați în veșmĂntul de penitenți ai bolilor, osteneții și putreziciunii. Ne mor bunicii, ne sunt executați în fața noastră părinții și deodatĂ timpul se scurtează, și-ți vezi brusc fața-n tĂișul securii. Și-abia atunci ai revelația cĂ trĂiești într-un abator, cĂ generații sunt mĂcelĂrite și le-nghite pĂmĂntul, cĂ miliarde sunt împinse mai departe în gĂtlejul iadului, cĂ nimeni, absolut nimeni nu scapĂ. CĂ nu mai trĂiește nici un singur om din cei pe care-i vezi în filmele lui Melies ieșind de pe poarta unei fabrici. CĂ absolut toți cei dintr-o pozĂ sepia de-acum optzeci de ani sunt morți. CĂ toți venim pe lume dintr-un înspĂimĂntĂtor abis fĂrĂ memorie, cĂ suferim inimaginabil pe-un fir de praf din lumea nesfărșitĂ și cĂ pierim apoi, într-o nanosecundĂ, ca și cĂnd n-am fi trĂit, ca și cĂnd n-am fi fost niciodatĂ.

CĂlugĂrița se rotise pe picioare în palma lui Virgil, ce vorbea monoton, de parc-ar fi spus un text învĂțat pe de rost, și-apoi țĂșnise-n zbor, lĂcustĂ uriașĂ, peste grĂdina perlatĂ de rouĂ. DispĂruse peste gardul împletit cu trandafiri roșii și mâna Maicii Domnului.

Caty îl ascultase aprobĂnd din cap la fiecare frazĂ, ca și cĂnd ființa ei frivolĂ, fĂcutĂ din mofturi și mĂtase, s-ar fi trezit abia atunci pe lume, ar fi evadat chiar atunci din catalogul Burda cu bărbați și femei perfecte și-ar fi pătruns în dicționarele bolilor de piele, în tratatele de medicinĂ legalĂ, în anatomiiile melancoliei, în istoriile infernurilor, în ale cĂror ilustrații sinistre striviții, arșii, amputații, oligofrenii, spĂnzurații, famenii, paraliticii se iveau triumfĂtor din toate gĂurile ororii, arĂtându-și fețele verzi, lunatice și globii ochilor dați peste cap ca ai pĂpușilor stricate. Din acea dimineațĂ, femeia multicolorĂ și dulce, cu minte de vrăbie, își începuse viața dublĂ de care aflam abia acum, stĂnd în fața ei în secretariatul pustiu, în care se veștejise și ultimul ficus. Ziua era mai departe profa de chimie invidiatĂ de toate colegele pentru țealele și pantofii și poșetele ei, pentru vila ei cu o sutĂ cincizeci și sase de ochiuri de cristal și soțul ei de la Externe, dar serile, de douĂ-trei ori pe sĂptĂmĂnĂ, îmbrĂcatĂ-n negru și nefardatĂ, și neparfumatĂ, și în pantofii femeii de la curĂtenie, și cu o broboadĂ pe cap, și cu lacrimi jucându-i în ochi, și cu o urĂ neagrĂ pe fața ei de defunctĂ zeițĂ a dragostei, și cu o pancartĂ de carton grosolan, de la vreo cutie de televizor, pe care scria „Jos bătrĂnețea!”, ieșea din vila ei pe furiș și se-ndrepta spre biserică Sf. Elefterie, unde se alĂtura unui pĂlc de siluete-n negru, venite toate din Cotroceni, dupĂ care, pe jos, în liniștea

oraşului ruinat, bântuit de nostalgie şi tramvaie vechi, o luau către cimitire: Ghencea, Bellu, Andronache, Izvorul Nou, Armenesc, Străuleşti, Adormirea Maicii Domnului, Metalurgiei, Israelit, Eternitatea, Colentina, Berceni, Luteran, Progresul, Sf. Vineri. Pe străduţele dintre clădirile părăsite, pustii, cu uşile date de perete, putrede ca nişte vechi doage de butoi, cu statui alegorice de ghips întinzându-şi aripile ciunte sub luna plină, grupul lor întâlnea alte grupuri, din alte cartiere, alţi oameni cu trăsături de cărbune şi ochi lucioşi. Ajunşi la porţile cimitirului, de după gardul înalt al căruia, profilate pe cerul încă vag luminos, se ridicau butucănoase micile cupole ale cavourilor şi cioturi de cruci negre ca smoala, pichetiştii, câteva zeci de oameni, uneori sute, îşi scoteau pancartele („Jos moartea!”, „Jos bolile!”, „Jos agonia!”, „Jos suferinţa!”, „Opriţi carnagiul!”, „Protestaţi contra durerii!”, „Pentru viaţă eternă!”, „Pentru conştiinţă eternă!”, „Pentru demnitate umană!”, „NU pasivităţii!”, „NU laşităţii!”, „NU resemnării!”) şi-şi începeau, tăcuţi, mersul în cerc, ore-n şir, prin frigul nopţii, cu îndârjirea celor ce, cum spusese cineva despre ei, „mor cu dreptatea în mână”. „Demonstrăm mereu, luptăm mereu contra tuturor mizeriilor pe care ni le fac, în ticăloşia şi orbirea lor, oamenii, dar cum e cu putinţă să acceptăm distrugerea spiritului, imensa absurditate a vieţii lui în carne şi pieirea lui odată cu ea? Cum e posibil să-ţi aştepţi rândul la execuţie, cu tăcerea cretină a oilor, nevinovat ca şi ele, când eşti spirit, când eşti parte din Dumnezeuire? Noi, pichetiştii, strigăm muţi contra incredibilului, incalificabilului, impardonabilului genocid uman. Noi susţinem că el trebuie să ia sfârşit. Şi că, în calitate de oameni liberi şi demni, trebuie să protestăm contra destinului şi fatalităţii. Nu le acceptăm, nu ne plecăm capul în faţa sorţii şi, dacă tot vom pieri, măcar vom şti că n-a fost fără revoltă, fără strigăt, fără indignare. Suntem singurii care măcar vor pieri în picioare, nu pe burtă, în noroi, sau îngenuncheaţi.” Caty auzise de zeci de ori cuvintele astea. După ce nu rămăsese nici un cimitir din Bucureşti nepichetat nopţi în şir, grupurile de sectanţi, toţi în negru şi agitând în faţa morţii oarbe şi analfabete cartoanele lor cu litere strâmbe, se mutaseră în faţa Crematoriului, a spitalelor, a Miliţiei şi Securităţii. Fuseseră arestaţi pe capete, internaţi în spitalele psihiatrice, închişi cu deţinuţii politici în celule mizere, dar cei rămaşi erau văzuţi mereu, cu pancartele lor, cu ochii parcă mereu scăldaţi în lacrimi, oriunde se deschidea ca o floare carnivoră suferinţa umană. De parc-ar fi avut simţuri speciale pentru durere şi nenorocire, ajungeau la incendii înaintea pompierilor şi pe şosele, la accidente grave, înaintea echipelor de descarcerare. De câteva ori Caty se-ntorsese acasă bătută de miliţieni cu bastoanele de cauciuc sau udă leoarcă de la furtunurile cu apă. Dar îşi găsisese, în fine, liniştea. În fine, nu se mai temea de îmbătrânire şi dispariţie. Lupta contra lor, spera contra lor. Nu contau şansele de reuşită, conta lupta. Caty se desprinsese de masa laşă de ostatici, de cei ce trăiau cu capul plecat.

Priveam, peste umărul ei, strada goală: era duminică şi un amurg leneş şi dulce cuprindea micul sat de la marginea Bucureştiului. Peste drum, idiotul cartierului, cu două căciuli tricotate trase una peste alta până la ochi, stătea cocoţat pe gardul casei lui şi dădea mâna cu fiecare trecător. Iar aici, în camera tăcută, în care vocea femeii sclipise ore-n şir ca un fir de mătase, aerul era încremenit ca un jeleu străveziu, ca într-un muzeu de antichităţi, serile, după ce pleacă ultimii vizitatori. Cât de fantastic era totul, cât de neaşteptat şi de complex! Ce umbră uriaşă, ce umbră psihică lăsa-n urma ei, mai adevărată ca ea însăşi, fiinţa asta ce părea frivolitatea întruchipată... Dar până şi ultima prostituată de la colţul străzii, ce n-a făcut nicicând altceva decât să strige obscenităţi, să calce pe tocuri şleampete şi să-şi facă meseria cu toate brutele şi beţivii lumii, are sub ţeastă acelaşi boboc metafizic, acelaşi portal către cunoaştere şi mântuire eternă, acelaşi castel de o infinită măreţie, aceeaşi putere de a respira nu doar aerul îmbăcsit al lumii noastre, ci însuşi Duhul, aerul cerurilor platonice. Până şi ea are, ca Bach şi Spinoza, puterea de-a vedea idei, de a-l folosi pe „şi”, pe „nici”, pe „sau” şi pe „dacă”, de-a înţelege că soarele va răsări şi mâine, scăldând lumea în borangicul splendorii sale. Până şi ultimul alcoolic, abrutizat, ars pe dinăuntru, mitoman şi lăudăros, care doarme în mijlocul străzii într-o baltă de

vomĂ, adĂpostește sub țeastă un creier demn de Kant și Da Vinci, ce generează clipĂ de clipĂ, ca o fântĂnĂ în formĂ de cap de leu, spațiu și timpul și halena de irealitate a lumii. PĂnĂ și el, poate el mai mult decăt alții, mai adĂnc și mai fĂrĂ cuvinte, trĂiește greața copleșitoare a gĂndului morții, și poate de aceea și-o ĂnĂbușĂ-n bĂutura ce-l Ămpietrește și-l carbonizează. CĂci suntem toți la fel, cĂmĂtarul venal și poetul naiv și criminalul Ăn serie și funcționarul de la arhive, psihopatul ce urcĂ pe cadavre-n politicĂ și savantul ce-mpinge cunoașterea un micron mai departe. Nici gorila, nici zeul nu știu cĂ vor muri, singuri noi, aflați la mijloc de drum, Ăntre carne și spirit, Ăntre bine și rĂu, Ăntre sex și creier, Ăntre existențĂ și inexistențĂ, avem scrijelitĂ pe frunte sentința. Doar pentru noi e acest lagĂr de exterminare. Doar pentru noi, care țeșem zi de zi, Ăn ochii minții, viitorul („și mĂine soarele o sĂ rĂsarĂ”), s-a pregĂtit, prin Ănsuși darul Ăsta miraculos, pedeapsa supremĂ: vom fi exterminați, toți, toți pĂnĂ la unul, la fel de sigur cum soarele va rĂsĂri și mĂine. Nu faptul cĂ asta se va-ntĂmpla e chinul ce ni s-a dat Ăn infernul nostru cotidian, cĂci și toți cĂinii și elefanții și eucaliptii și pĂduchii și lichenii și paramecii vor pieri de asemenea pĂnĂ la unul, odatĂ cu astrele și galaxiile și substanța diamantinĂ a lumii noastre, ci cunoașterea destinului nostru comun e fierul Ănroșit cu care suntem Ănsemnați, direct pe creier, ca vitele pe șold, Ănainte a execuției finale.

PĂpușa de cauciuc din fața mea, cu gura ei rotundĂ ca o petalĂ de mac tĂiatĂ-n douĂ de-o linie de tuș, cu sĂnii ale cĂror areole se zĂreau prin bluza floralĂ, era toatĂ umedĂ și sexualĂ, dar era plinĂ pe dinĂuntru cu o substanțĂ foarte amarĂ. Se-ntunecase cĂnd ne-am dat seama, Ăn aceeași clipĂ (și-am renunțat Ăn aceeași clipĂ sĂ ne gĂndim la asta), cĂ atunci, Ăn școala pustie, țiuitoare, am fi putut sĂ ne contopim disperarea Ăntr-o ĂncĂ și mai disperatĂ-ncleștare. O singurĂ datĂ ne-am privit Ăn ochi și am simțit, amĂndoi deodatĂ, valul de excitație adus de izolare, de intimitate și de feromoni, și totuși pentru nimic Ăn lume n-aș fi luat, atunci, Ăn brațe, amfora plinĂ cu nostalgie dupĂ vremurile cĂnd era o zeițĂ a voluptĂții și bucuriei, cĂnd locuia Ăn continentul Burda alĂturi de perfecției, nemuritorii sĂi concetĂțeni. DupĂ momentul Ăn care, deodatĂ, piepturile noastre au simțit efectul adrenalinei eliberate brusc, inundĂndu-ne sfĂrcurile și coborĂnd cĂtre pĂntece, ne-am zĂmbit Ăncurcați și-am ieșit amĂndoi din secretariat.

Seara era caldĂ și adĂncĂ, pustietatea deplinĂ. Am trecut, sporovĂind, de Automecanica și-am ieșit Ăn Șoseaua Colentina. Geamurile oblice de pe acoperișul Uzinei de Țevi Sudate sclipeau portocalii. Castelul de apĂ era Ăntunecat. Ăn rondul uriaș staționau douĂ tramvaie, și ĂncĂ unul venea foarte lent din zare, unde șoseaua se-ngusta Ăntre depozitele de cherestea și centrele de vulcanizare. Caty se așezase-n fața mea Ăn tramvai și, ĂntoarsĂ spre mine, continua sĂ vorbească despre una și alta, cum o fĂcea fĂrĂ oprire și-n cancelarie. Doar cĂnd a trebuit sĂ cobor, la Doamna Ghica, m-a-ntrebat dacĂ nu vreau sĂ vin și eu, luna viitoare, cĂnd se pregĂtea pichetarea Morgii, adicĂ a Institutului „Mina Minovici” din centrul orașului. Am primit imediat. Urma sĂ ne-ntĂlnim Ăn Vitan, lĂngĂ poștĂ, și sĂ pornim spre MorgĂ la miezul nopții, ĂmpreunĂ cu ceilalți pichetiști. Am coborât și i-am fĂcut semn cu mĂna lui Caty, care, Ăn tramvaiul bine luminat, pĂrea un grațios și multicolor pește cu voal Ăntr-un acvariu pustiu. M-am Ănfundat apoi prin strĂduțele labirintice care dĂdeau cĂtre Maica Domnului. Mi-a luat jumĂtate de orĂ sĂ ajung acasĂ.

14

Am simțit prima datĂ cĂ se-ntĂmplĂ ceva (deși tot ce mi se-ntĂmpla pe-atunci era stupefiant și nemaiĂntĂlnit, cĂci primeam zi de zi lumea, nu doar cu formele, culorile și sunetele ei, ci și cu modul ei de Ăntrebuințare: aflam, ținĂnd Ăntre degete un ziar, cĂ se poate rupe, apucĂnd o canĂ - cĂ pot sĂ-i dau drumul ca sĂ se facĂ țĂndĂri pe podea, privind-o pe mama - cĂ e zeitatea stranie ce mĂ apĂrĂ de toate celelalte stihii, trusa mea individualĂ de supraviețuire și icoana și talismanul meu magic și țĂțele din care sorbeam un lichid voluptuos) Ăn dimineața de iarnĂ Ăn care mama m-a dus la spital pentru o operație dentarĂ. Pentru un copil nimic nu e straniu, pentru cĂ el trĂiește Ăn straniu, de-aceea visele și amintirile

străvechi par făcute din aceeași substanță. Straniul era pe-atunci pur și simplu banalitatea lumii. Degetele mele erau stranii, cum mi le priveam uneori minute-ntrregi. Simțurile mele erau atunci atât de acute și sticla subțire, bombată, a corneei mele atât de scânteietoare, încât, privindu-mi unghiile, vedeam limpede cum noile albe și tulburi ca niște norișori se ridică încetul cu încetul, de la baza unghiei către vârful ei, până ce, ca un puf de păpădie, părăsesc unghia ca să se dizolve în aerul verzei al încăperii. Unghiile mele curbe, moi, lipite de pielea degetelelor, nu erau un perete neted: vedeam clar structura lor prismatică, dungile paralele de-a lungul lor, de parcă o mulțime de fâșii cornoase ar fi ieșit din tot atâtea filiere de la baza unghiei. Nimic, de altfel, nu era real, ci doar, într-un fel, abia schițat. Nimic nu era sculptat în materie, ci doar în sentimente: în frică, în bucurie, în strângeri de inimă, în poftă și-n curiozitate. Trăiam într-un peisaj psihic, mă dezvoltam încă într-un uter, al propriei mele țeste, pe care trebuia s-o sparg ca pe o coajă de ou ca să-mi întind oasele, stângaci, în ceea ce-aveam să numesc curând realitate.

Dar până și-n straniul general al vieții de la vârsta de trei ani se-ntâmplă, dacă ești un ales - pentru cînte sau pentru rușine - lucruri hiperstranii, ce nu-și au locul în cristalizarea obișnuită a lumii în jurul tău. Fapte despre care până și mintea ta ce încă trăiește-n vis își spune: „Asta nu poate să se-ntâmple.” Căci odată cu formele și cu modul lor de întrebuintare (mănerile și cârligele și butoanele lor invizibile: apucă-mă, rupe-mă, deznoadă-mă, împătorește-mă, molfăie-mă, gustă-mă, ascultă-mă, taie-mă) mai primim ceva, fără să știm cum și de la cine, super-eticheta sau super-mănerul „Asta se poate, asta nu se poate”, „Asta e adevărat, asta nu e adevărat”, adică alegem din talmeș-balmeșul de posibilități, probabilități, irealități și stranietăți o singură structură pe care-o numim „realitate” și pe care ne bazuim ca să putem trăi. Niciodată n-am putut percepe drept real ceea ce s-a petrecut în dimineața de iarnă când mama m-a luat în brațe și, înotând prin nămeți, am plecat „Către Doru, ca să ne jucăm cu jucăriile lui”. Doru era un văr al meu cu mulți ani mai mare, la care mai fuseserăm de câteva ori. Orașul, în jurul nostru, era alb strălucitor, îmi amintesc cum imaginea lui tresăla în ritmul pașilor mamei. O țineam de gât cu mânuțele și priveam în urmă. Mi se vedeau doar ochii din fularul tras peste gură și nas.

O vreme, orașul a fost blând și familiar, știam străduțele și clădirile din jurul casei noastre, peste care ninge acum greu, uscat, foșnind ușor. Trecătorii aveau broboadele și paltoanele pline de zăpadă, tramvaiele și puținele mașini erau și ele încărcate pe-acoperișuri și capote. Strângeam pleoapele de atât alb, de atâta lumină pură. Steluțele sclipitoare mi se adunau în gene. După un timp de tors leneș, orașul a-nceput însă să mârâie ca un animal iritat. Nu mai știam drumul: ceea ce fusese plăsmuit din tandrețe era acum plăsmuit din spaimă.

În mintea mea, drumul către Doru era bine conturat. Dar nu era cel pe care mergea acum mama. Mama mă mințea, îmi amintesc atât de bine că am gândit asta, doar o clipă însă, căci n-am putut suporta gândul până la capăt. Zeul ce te ține-n brațe și te strânge la pieptul său nu poate minți, căci el e însăși ființa, cu certitudinea ei. Am părăsit gândul ăsta chinuitor și pervers, dar orașu-a-nceput să ragă ca un leu din toate clădirile lui necunoscute, din străzile necunoscute, din ochii oamenilor necunoscuți. Era de parcă-am fi fost deodată înconjurați de-o haită de câini lătrând turbat, cu colții rânjiți demonic. Singura scăpare era mama, în ciuda bănuielilor mele. Am strâns-o de gât cu mânuțele înmănușate până aproape am sufocat-o și i-am spus scâncind: „Asta nu e drumul către Doru...” Mama m-a îndepărtat de ea și m-a privit în ochi: „Puișor, am luat-o pe altă parte. Uite, acum ajungem la Doru. Te las toată ziua să te joci cu jucăriile lui, doar știi că ți-am promis.” Fața ei îmbrobodită ocupa tot cerul. Ce citeam pe ea - căci îi învățasem trăsăturile ca pe-o hartă: vâile slabe ale obrazilor, vinișoarele de sub ochi, gura dată acum cu un ruj foarte deschis, pleoapele obosite, sprâncenele cu fulgi de zăpadă-n ele - nu m-a liniștit. Mama nu zâmbea. Icoana nu izvora apă vie. Nu știam ce e minciuna, dar am știut că mama mă mințe când am văzut harta cu cote inelare de înălțime a feței ei, la fel de străină acum ca și străzile și casele și perspectivele orașului înzăpezit.

Eram pentru prima dată singur pe lume. Mă-ndoiam prima dată nu doar de culorile și

de sunetele lumii, ci de însuși destinul care pân-atunci îmi zâmbise în față. Unde eram purtat? Spre ce pluteam în vâzduh, printre fulgii deși de zăpadă, dus în brațe de cea care mă ținuse-n pântec, cea care fusese una cu mine, cu care împărțisem venele și arterele, sângele și hrana de parc-aș fi fost unul dintre măruntaiele ei, asemenea ficatului sau splinei? Cui își dona, și de ce, acum, organul excedentar, pentru ce îl trăda, ce gând sau ce forță, sau ce altă dimensiune o-mpingeau pe mama pe drumul înmărmuritor al minciunii?

Primul lucru pe care mi-l amintesc, apoi, e ceru-nstelat. Stăteam culcat pe-un pat acoperit cu mușama roz-cafenie, neplăcut rece, asemeni celei ce acoperea toate paturile din dispensare. Deasupra aveam un cer nocturn plin de stele. Nu știu dacă mai văzusem cu adevărat stelele vreodată. Da, când coboram din tramvaiul care mă aducea de la mătușa mea, din Ducești-Ciopelea, somnoros și căscând, căci dormisem vreme de zece stații, aveam deasupra mea ceru-nstelat, pe care uneori coarnele lunii ardeau cu o intensitate extraordinară. Dar niciodată pân-atunci stelele nu mă copleșiseră cu adevărat. Străluceau acum deasupra mea, cum stăteam culcat pe pat și le priveam, fără să-mi mai aduc aminte de spaima drumului către spital și fără să mă-ntreb cum ajunseseam până la urmă în acea încăpere, se desfăceau deasupra mea, văzute ca printr-un ochi de pește, presărate pe toată bolta, unele mari cât niște cupe de crini imperiali, aplecând tija matematică de care atârnav, altele presărate fin, mandelbrotian, în vâioagele și cutele și scorburile cerului nocturn. Făină, semințe de flori și pepite de aur se amestecau deasupra mea, iradiau și pălpăiau deasupra fețișoarei mele de copil de trei ani, adunate-n sticla convexă dintre pleoapele mele. Haotice în prima clipă de când deschiseseam ochii - parcă prima oară pe lume, fără memorie, de parcă m-aș fi născut chiar atunci, pe acel pat de spital -, stelele erau grupate apoi de mîntea mea, făcând să catalogheze și să sorteze totul, cu forța, după logica visului și-a utopiei, în constelații în formă de cochilie, de șir de mărgăritare, de păpușă malignă, de peștișor-de-argint, de arc din tapițerie, de cotor de măr, de clovn de la circ, de mamă, de tată, de copil. Eram stropit peste tot de cerneala multicoloră a constelațiilor. Unde mă găseam? Tăcerea era desăvârșită. Ochilor mei le era greu să se desprindă de stele. Nu simțeam nici o emoție, ca peste câțiva ani, când mi-au scos amigdalele și polipii cu niște instrumente înfiorătoare, cum stăteam fără teamă, de fapt fără-de-sine, în fața doctorului cu șorțul și mănușile pline de sânge: atunci îmi dăduseră o pastilă albastră care-mi retezase în scurtă vreme frica și mă făcuse să intru doar puțin curios în sala de tortură. „Deschide gura”, îmi spusese atunci doctorul, „nu-ți fac nimic, doar vreau să-ți măsoar amigdalele”, iar eu îl crezusem și, deși am simțit, crudă și acută, fiecare tăietură în carnea gâtului meu, era de parcă simțeam durerea altcuiva, fără nici o legătură cu mine. „Gata, aproape am terminat”, îmi mai spusese omul din umbră, al cărui bec din frunte mă orbea cum stăteam, cu sângele curgându-mi din gură, în scaunul ca de dentist, „acum mai deschide o dată, dar larg, cât poți de larg”. Am apucat să văd cangea de oțel pe care mi-a vârat-o pe gât și deodată am simțit - nu știu dacă o pot numi durere. Ce-am simțit, ce-am trăit atunci depășea noțiunea de durere cum mângaierea e depășită de jupuirea de viu. Era ca o bruscă tăsnire verticală a unui gheizer de durere concentrată, pură, roșie și albastră ca flacăra arzătoarelor cu acetilenă. De parcă țeasta mea martirizată ar fi fost bulbul din care-ar fi ncolțit brusc tulipa intolerabilă a durerii. Dar n-am țipat, deși niciodată nu mai simțisem așa ceva, deși ce am simțit atunci m-a stigmatizat pe toată viața, căci pastila albastră despărțise până și pumnalu-ăsta de durere de mîntea din care se înălțase, și care, hipnotizată de ea însăși, nu mai avea nici un interes îndreptat în afară. Satisfăcut, doctorul îmi arătase apoi, în cârligul cîngii, o bucățică de carne roșie și-nsângerată, ce tocmai fusese smulsă din trupul meu.

Nu știu nici azi cum m-am trezit atunci, pe patul acoperit de mușama. Am încercat în destule ore de reverie să umplu în vreun fel banda neagră dintre amintirea drumului prin orașul înzăpezit, ținut în brațe de mama, și apariția mea pe pat, întins pe spate, cu ochii deschiși, sub stele. Nu știu să fi ajuns undeva, să fi intrat în vreun spital, să fi fost pregătit pentru operație. Nu știu dacă mi se va fi dat și-aici vreo pastilă, dar știu că mă simțeam la fel, și la fel cum m-am simțit mai târziu în atâtea momente din viața mea pe care nu pot să mi le explic

decât, poate, printr-o pătrundere bruscă și elastică a visului în viață, sau a vieții mele în vis: totală lipsă a friciei, luciditate a minții, dar a minții în sine, în lipsa oricărui proprietar, un cântec grav și puțin curios, o mirare fascinantă în fața peisajului nemaivăzut, fără nevoia de a ști ce caut acolo, cum am ajuns acolo, cum mă voi întoarce acasă.

Foarte târziu, după ce contemplesam fără de sine stelele amețitoare de deasupra, am întors capul și-am privit împrejur. Patul meu era în centrul unei încăperi circulare, cu perețele de-un crem lăptos, neted de jur-împrejur, peste care pur și simplu se arcuia bolta cerească. De va fi fost vreo cupolă de sticlă între mine și stele (iar acum nu mă mai îndoiesc de asta), sticla trebuie să fi fost nespus de curată și limpede, practic invizibilă. Doar din adunarea stelelor puțin neuniforme pe boltă, mai rarefiate chiar deasupra, în apex, și-adunate mai dens spre margine puteai bănuî clopotul străveziu. Priveam în jur, culcat încă pe spate, la perețele lucios, circular, și la podeaua de aceeași culoare crem, ciudat de liniștitoare, când deodată am intrat în mine însumi sau mi-am reamintit de mine. Nu știam cum ajunseseam acolo, dar știam că exist, nu-mi aminteam de mama, dar acum eram iarăși băiețelul de trei ani ale cărui degete le puteam contempla, știind că sunt ale mele, al cărui piept, într-un veșmânt care nu era al lui, tresăla încetișor în ritmul respirației. M-am ridicat brusc în capul oaselor, cu picioarele atârându-mi peste marginea patului.

Și atunci am auzit vocea. De o brutalitate înspăimântătoare, neomenească. Mi-e foarte greu, acum, s-o descriu. Căci nu era, de fapt, chiar o voce, nu avea nimic din înălțimea, intensitatea și timbrul unei voci adevărate. Vocea omenească e gând care trece prin carne. E un curent abstract, ca un cristal topit, care curge printre piele și cartilajii umede, care se opacizează de lubrifiției traiectului fonator: flegmă, salivă, care trece printre dinți și buze, frământat mai întâi de mușchiul ca piciorul de scoică al limbii. Vocea e sexuală, vine din ovare și testicule, e dominantă sau submisivă, e mănjită toată cu vâscozitățile trupului, cu materia de miliarde de consistențe a acestei lumi. Dar glasul asurzitor pe care l-am auzit atunci, în încăperea circulară, n-avea nici o impuritate. Era imperativul total, era vocea interioară care comandă mușchilor noștri, și în afara căreia nu există mișcare. Era vocea care poruncește eliberarea adrenalinei în sânge când ești în pericol, vocea care provoacă peristaltismul intestinelor. Era acea voce indistinctă de acțiune, porunca lipită de executarea ei, entitatea comandă-supunere, întrebare-răspuns. Am auzit-o în creier și cu creierul, și totuși a umplut sala circulară făcând-o să răsună ca un clopot. Mi s-a poruncit să mă culc la loc pe pat. Dacă s-ar fi urlat la mine (cum urla tata uneori), n-aș fi fost mai înfricoșat și nu m-aș fi culcat pe pat mai repede. Am fost pur și simplu trântit pe spate de suflul teribil al aceluia muget interior, pe care, deși nu pot să-l retrăiesc în toată oroarea lui, n-am să-l uit niciodată.

Ce-a urmat? Asta mi-e ușor s-o spun: n-a urmat nimic. Cum fusese o bandă groasă de nimic și înainte. Nu-mi mai amintesc absolut nimic din acel moment. M-am trezit pe spate și totul s-a-ntrerupt. Nu știu să-mi fi fost pusă pe față vreo mască de cloroform, să mi se fi făcut cu adevărat vreo operație, să fi părăsit spitalul. Nu știu, până azi, ce s-a mai întâmplat în acea zi, în acea iarnă din 1959. Dar totul mi-e prezent în minte puternic și clar, chiar și cu hiatusurile despre care-am vorbit. Toată mintea mea protestează la ideea că poate e vorba de-un insert oniric, că poate asociez amintiri din timpuri și locuri diferite. Nu, dacă se poate ști în general ceva cu certitudine, știu că totul s-a petrecut în aceeași zi, în succesiunea în care am povestit faptele, că spațiul circular a fost „sala de operație” despre care avea să-mi povestească mai târziu mama.

Ce operație mi s-a făcut atunci? N-am nici un semn pe corp de la vreo tăietură. Bineînțeles că mai târziu am întrebat-o pe mama, dar abia când am fost în stare să-nțeleg că amintirile mele cele mai vechi, care-mi apăreau din când în când în memorie, nu erau propriu-zis amintiri, ci vestigii ale unui sistem mai vechi de captare-a efluviiilor lumii, organe atavice ale animalului mnezic adăpostit în țeasta mea. Mă jucam uneori cu aceste pietre la rinichi ale minții mele cum te-ai juca, rotindu-le-ntr-un deget și bucurându-te de clinchetele lor cristaline, cu niște bile de sticlă colorată. Nu erau multe, erau șapte-opt astfel de relicve, de

fosile ale unui creier mai vechi, datând din vremea când visul nu se separase încă de realitate, dar prezervând, ca insectele-n chihlimbar, adevăruri întregi, detaliate, tulburătoare despre ce fusese, ce era, ce este cu adevărat viața mea. Mama mi le confirma-ntotdeauna, dar numai pe jumătate, le transparentiza bagatelizându-le, se prefăcea că le crede amintiri obișnuite, rememorate de mintea mea de-acum, ca și când aș fi avut-o și-atunci, înghesuită-n micuțul meu craniu de la un an și jumătate, de la doi sau trei ani, ocupat în mare parte de uriașii mei globi oculari. Era ca și cu Victor, era ca și cu doctoriile misterioase din casa noastră, era ca și cu băile mele în care mi se turna un lichid mirosind adânc, a vulvă și-a mușetel, un damf amniotic pe care-l păstrez și astăzi în nări. Era ca și cu, mai târziu, veșnicele mele drumuri la Policlinica Mașina de Pâine. Multă vreme, în adolescență, m-am crezut un mare bolnav. Sufeream de ceva oribil, de-un parazit care-mi substituise măduva spinării sau poate chiar conștiința. Purtam un germene ce nu trebuia să părăsească desaga pielii mele, căci, scăpat afară, ar fi corodat fundațiile lumii. Mama știa asta, poate că ea nici nu era de fapt mama, ci un supraveghetor, un inger care mă observa clipă de clipă, și-atunci înțelegeam de ce, purtându-mă-n brațe în iarna orbitoare din '59, printre blocurile vechi, înzăpezite, care alunecau pe lângă mine tresăltând în ritmul pașilor ei, mama-și arătase o clipă adevărata față, mințindu-mă, separându-se încă o dată de mine, după ruperea cordonului ombilical. Cum n-o puteam întreba nimic direct, de teamă că s-ar putea să-mi răspundă, mă mărgineam la mici aluzii, la vorbe întâmplătoare, la masă, pe când ea, transpirată și afumată de la cartofii prăjiți și de la carnea sfărâind pe plită, se lupta cu muștele în stilul ei dezgustător: le urmărea cu privirea-n zbor, cu palmele desfăcute, și deodată își plesnea palmele una de alta, strivind corpurile negre și grase. „Mamă”, o-ntrebam pe când aveam vreo zece ani, „ții minte când trebuia să mergem la Doru, dar până-la urmă am ajuns la spital?” „Când, dragă?” „Eram mic, ninge, mă duceai în brațe, și eu ți-am zis că ăla nu era drumul spre Doru”... Mama stă încremenită o vreme în fumul din bucătărie. E caniculă, murim de cald chiar și cu ușa de la balcon deschisă. „Când? Când aveai vreo trei ani? Doi ani jumate-trei? Daaa... te-am dus la spital ca să-ți facă o operație, îți creștea o măsea invers, ți-au scos-o pe sub falcă. Nu mai ții minte?” „La ce spital m-ai dus?” „Ei, parcă io mai știu... A trecut mult de-atunci.” „Și când m-ai luat din spital?” „Nu mai țin minte, dragă. Altceva nu mai ai și tu să mă-ntrebi?” Și viața noastră merge mai departe, cu școala, cu mesele, cu somnul de după-amiază, și nepotrivirile și contrazicerile și tăcerile și confuziile mamei se adună ca o bubă care crește neconținut, și eu văd tot mai clar că nu mă pot baza pe ea ca să-nțeleg enigma și melancolia vieții mele.

Căci nu eu, ci vărul meu, fiul surorii mamei mele, are o cicatrice sub falca dreaptă. Cum poate mama să se înșele așa de tare? E oare-o confuzie voită, o încercare cusută cu ață albă de-a mă-ndepărta de la direcția obsesivă a căutărilor mele? Dar atunci cum nu-nțelege că greșelile ei mă incită și mai tare, că ele devin indicii, asemenea scăpărilor unui suspect într-un interogatoriu-ncruciat? Sau mama e de partea mea și, atât cât poate, încearcă să-mi transmită ceva, să-mi comunice disperat, chiar și prin erori grosolane, că există enigma, că neliniștea mea e justificată? Poate că e ostatică unei puteri atât de fantastice, încât nu poate lăsa să-i scape, supravegheată continuu și intens, decât absurdități, dar absurdități flagrante, ce nu sunt fapte, nici informații, ci strigăte de avertizare.

Din acea dimineață de iarnă am știut că nu mă mai pot baza pe mama, trup din trupul meu până-atunci, așa cum hemiplegicul știe că nu se mai poate bizui pe jumătate din corpul său. Atunci, și nu cu trei ani în urmă, s-a rupt cordonul ombilical dintre noi. De-atunci mama, simbolul lumii mele și pilonul ei central, s-a dovedit mereu un aliat al doctorilor și dentiștilor, torționarii copilăriei mele. Îmi amintesc cât de mult voisem s-o păstrez doar pentru mine. De cum am învățat să fac noduri, legam toate clanțele cu sfori, cârpe și șireturi de ghetă, ca nu cumva să mai poată intra în casa noastră vreun frățior. Când știam că mama trebuia să plece la cumpărături, așezam o furculiță pe prag, ca să nu mai poată ieși. Mă legam peste brâu cu capetele cordonului ei de la capot, ca să fim iarăși unul singur, ca să rămânem inseparabili mereu. Mama era însă acum altcineva, distinctă de mine ca o

statuie, ca un şifonier, ca un nor ce trece pe boltă. Unde-am fost atunci, în acea încăpere de a cărei realitate nu mă pot îndoi cum nu mă-ndoiesc de cea a camerei mele unde scriu acum, în casa mea de pe Maica Domnului? Cum am putut vedea bolta-nstelată, cu fiecare stea ca de aur topit, când era iarnă şi cerul era acoperit de pături groase de nori? Ce s-a-ntâmplat în dimineaţa aceea, în iarna lui 1959? Nu ştiu dac-a fost, atunci, prima anomalie a vieţii mele de după Victor, dar a fost prima de care-mi amintesc. Seva izvorâtă din ea mi-a irigat ulterior viaţa, căci pe traiectul „operaţiei” mele de la trei ani şi ceva s-au înşirat apoi multe alte anomalii legate de boli şi spitale ce subîntind faţa ascunsă a vieţii mele. Şi care, dac-aş fi fost scriitor, ar fi rămas pentru totdeauna ascunsă, obscură, semiuitată, până la urmă nesemnificativă, căci nici un roman nu poate, prin definiţie, să spună adevărul, singurul care contează, adevărul interior al vieţii celui care scrie. Pentru că nu sunt romancier şi nu desenez uşi false pe ziduri, sunt fericit scriind, şi fericirea asta-mi ţine loc de glorie. Când scriu aici, în umflătura asta deja enormă-a jurnalului meu, îmi simt ţeasta înconjurată de-o aură albastră şi răcoroasă. Scriu pe-ntuneric, la lumina imperceptibilă-a gloriei mele. E singura care sporeşte întunericul lumii, singura de care nu se tem hoardele venind din adânc.

15

Prima carte ale cărei titlu şi autor le-am trecut pe fişa de la bibliotecă, în toamna aurie, plină de funigii, a primului meu an de facultate, n-a fost nici vreun compendiu de literatură veche, nici Istoria ieroglică a lui Cantemir, nici Cronicarii munteni, nici vreun curs de fonetică şi fonologie. Toate astea mi le cumpărasem de mult şi zăceau acum în camera mea din Ştefan cel Mare, pe Măsuţă, unele peste altele, încă neatinse. Nu uitasem nici o carte de pe lista primită la primele seminarii. Îmi amintesc şi azi cum am intrat, prima dată, în librăria „Eminescu” de lângă facultate. Centrul oraşului nu era pe-atunci pentru mine o parte a Bucureştiului, ci deodată Parisul, Berlinul, New Yorkul, Londra şi Tokyo. Oamenii mi se păreau aici frumoşi şi strălucitori, clădirile fantastice, zilele panoramice şi pline de exaltare. Nu priveam în jur când treceau pe trotuarele pe care fiecare bilet de tramvai şi chiştoc de ţigară străluceau ca sub reflectoarele de la circ, ce schimbă mereu filtre colorate, ci vedeam totul cu ochiul înfometat al fotografului. Aşa vedeam părul femeilor fluturând în aerul plin de praf, adunând în el funigii ce umpleau, duşi de vânt, spaţiul vast dintre Inter şi restaurantul „Pescarul”, luminile şi vântul răsucindu-se-n jurul autobuzelor şi maşinilor ce treceau sub privirile oarbe ale celor patru statui. De câte ori trecea pe lângă mine o fată cu mapă de studentă la subraţ şi cu fusta prinsă-n faţă, cum se purta atunci, cu un mare ac de siguranţă ornat cu onix şi calcedonie, inspiram adânc, să-i simt nu doar parfumul, ci şi feromonii ieşiţi din pielea ei odată cu moscul şi cu sudoarea. Aveam 20 de ani şi n-o ţinusem încă-n braţe, nici măcar la un dans, la vreun ceai, cum se numeau petrecerile pe-atunci, pe vreuna dintre ele. Femeile îmi erau străine asemenea lumii îndepărtate a vilelor de lux, a iahturilor, a oraşelor Occidentului, a restaurantelor în care nu intram niciodată, de parc-ar fi avut intrări zidite sau ar fi fost toalete pentru femei. Nu erau pentru mine, nu făceau parte din realitatea pe care-mi era dat s-o ating.

Am intrat în librăria „Mihai Eminescu”, pustie aproape la ora patru după-amiază, cu lista-n mână, dar căutând mai ales o carte, un dicţionar masiv de etnologie şi folclor, despre care noii mei colegi, cu feţe deocamdată goale ca nişte baloane plutind către tavanul sălilor înguste de seminar, îmi spusese că nu prea se găseşte. Am umblat mult printre rafturi, sub ochii unei librărese mignone îmbrăcate-n roşu. Cărţile-mi făceau poftă ca un bufet suedez: le-aş fi devorat pe toate. Unele titluri îmi erau cunoscute, le şi citisem, erau trecute-n agenda mea ca femeile deja posedate în carneţelul vreunui desfrânat, altele erau proaspete ca nişte flori abia deschise, pline de rouă, cu atât mai apetisante. Privirea-mi aluneca peste cotoarele lor, tocmai mă chinuiam să le citesc titlurile scrise vertical, lăsând capul mult într-o parte, când am văzut deodată dicţionarul. Era uriaş, aşezat pe raftul cel mai de sus, sub tavan, între cărţi mult mai subţiri. M-

am dus imediat la librăreasă ca să i-l cer. Cu expresia scârbită a multor vânzătoare tinere, care se simt jignite de meseria lor, fata în roșu, cu figură bizară (era ceva-n neregulă cu sprâncenele ei) m-a urmat, dar când a văzut cartea s-a uitat la mine cu o expresie pe care n-am știut s-o deslușesc. N-am putut crede că ura, disprețul și dezgustul din ochii ei rimelați erau pentru mine, un puști care-i ceruse, în definitiv, politicos, o carte. „Cară-te de-aici sau chem miliția”, mi-a spus cu voce scăzută, după care s-a-ntors și s-a-ndreptat spre locul din partea din față a librăriei, unde-o găsisem când am intrat. A rămas acolo, sprijinită de un raft, micuță și zveltă în taiorul ei roșu, fără să-mi mai arunce nici o privire.

Ce era nebunia asta? Ce era-n neregulă cu dicționarul? Sau cu mine? Stăteam încremenit, în mijlocul librăriei, rușinat și obidit ca un om acuzat pe nedrept de furt sau de purtare indecentă și care se-ntreabă, ca-n vis, dacă nu cumva e totuși vinovat. Am ieșit din librărie pe-o altă ușă, cea dinspre Facultatea de Matematică, și-am mers multă vreme, încet, pe trotuar, în aerul luminos al toamnei. Creștea-n mine o umilință teribilă, atât de grea, încât mi-am dat seama repede că nu puteam ajunge acasă și trece noaptea cu ea. M-am întors deci la librărie, în care acum erau doi sau trei clienți, și m-am dus direct la vânzătoare. „Iertați-mă, dar vreau să vă-ntreb de ce nu mi-ati dat dicționarul de etnologie. Am nevoie de el pentru facultate, uitați-l aici, pe lista mea...” Fata s-a uitat cu aceeași ostilitate la mine: „Văd că chiar vrei să chem miliția.” „Dar nu înțeleg, ce v-am făcut? Ce s-a-ntâmpat?” S-a uitat înc-o dată la mine cu oarece îndoială. „Ești student?” „Da, la Litere. Dicționarul e, uitați, pe lista mea...” „Bine, ți-l dau, dar să știi că nu mă urc pe scară.” „Pe scară? Pot să mă urc eu dacă vă e frică.” „Nu mi-e frică să mă sui, mi-e frică de alde voi...” Nu puteam înțelege. Am mers iar cu ea în fundul librăriei, m-am suit pe scară până sub tavan și-am scos cărțoiul din raft. Abia după ce l-am plătit, la casieria din față, mica librăreasă a venit cu mine până la ieșire ca să-și ceară scuze: „N-ai idee câți perversi sunt pe lume. Când m-am angajat aici, în primele săptămâni, nu-nțelegeam de ce câte-un client mă pune să-i aduc doar cărți de pe ultimele rafturi din fundul librăriei. Mă suiam pe scară și, când să i le dau, clientul - ia-l de unde nu-i... Pân-am înțeles ce le trebuia lor.”

Eram consternat. Cărțile, mai ales adunate-n sanctuarele librăriilor, nu erau, în mintea mea, compatibile cu sexul și senzualitatea. Cu atât mai puțin cu perversiunea. Povestea fetei din fața mea, ale cărei sprâncene, vedeam acum, erau puțin mai oblice decât ar fi trebuit, ceea ce făcea ca fața ei frumoasă și curată să devină neașteptat de expresivă, nu mi se părea nici sordidă, nici obscenă, nici revoltătoare, ci fantastică. Nu mă gândisem niciodată că o femeie atrăgătoare, de carne și parfum, învelită-n lenjerie și-n stofa, e la fel de ciudată-ntr-o librărie ca o fantomă-n lumea reală, ca un fragment de vis pătruns în realitate. Și că fantasma vânzătoarei în fustă scurtă care, suită pe scară, se-ntinde spre ultimul raft, dezvelindu-și în fața ochilor tăi pulpele până foarte sus, poate fi vânată de căutătorii de plăcere întunecată și clandestină. Am ieșit în mirosul de carburanți din centru, privind în urmă, de câteva ori, spre pata roșie din miezul librăriei, fără să știu că aveam să văd de-atunci acele pulpe (pe care le zărisem deja în imaginație) de nenumărate ori, și că fata mignonă scârbită deja de toți perversii lumii avea să aibă, peste ani, un rol înspăimântător și tulbure în viața mea. Dar pe fișa îngustă, dreptunghiulară, copiată la a suta mână, de la sala de lectură a bibliotecii de la Litere, transatlanticul cu zeci de etaje și încărcat de toate cărțile scrise vreodată, am scris totuși titlul unei cărți care nu era-n bibliografia mea obligatorie pentru seminarii. Căci după ce-am descoperit, în fine, autorul (ce s-a dovedit a fi autoarea) romanului Tăunul, căruia-i muiasem literalmente paginile cu lacrimi într-o după-amiază de citit în patul desfăcut, rufos, din camera mea din Șoseaua Ștefan cel Mare, pe când eram în clasa a șasea, n-am mai putut face altceva decât s-o împrumut. Am scris pe fișă, greșind rubricile, sau mai curând ignorându-le, Tăunul de Ethel Lilian Voynich, și-abia apoi am completat și celelalte fișe cu bibliografia obligatorie. Voiam să mă-ntorc în trupul băiatului de doisprezece ani, care nu știa nimic nici de unificarea Italiei, nici de revoluții, nici de biserică, nici de libertate, care, de fapt,

abia știa că e pe lume, și care totuși plânsese-n hohote, cum n-o mai făcuse niciodată - și cum n-avea s-o mai facă -, nici el nu știa de ce. Voiam să folosesc acel trup mărunț, negricios, anemic, total anonim, acei ochi negri și-nlăcrimați pe-o față subțire ca lama briciului ca pe-un fel de Regine Olsen, voiam să știu dacă repetiția este posibilă. Tăunul avea să fie madlena mea, iregularitățile macadamului meu, flash-ul ce-ar aprinde deodată, ca pe un bec de miliarde de wați, nesfârșitul tărâm al minții mele. Voiam să recitesc cartea asta și să plâng din nou, zăvorât din nou în trupul și mintea mea dispărute de opt ani din lume. Voiam să văd din nou ghiveciul cu aloe de pe masă, zugrăveala cu sclipiri de mica a pereților camerei mele și mai ales panorama Bucureștiului pe tripla fereastră dinspre șosea, amestec de case și arbori revărsat până la marginea vederii, sub nori de vară, încremeniți pe cerurile prăfoase. Voiam să-mi trec limba de-atunci peste buzele crăpate de-atunci, să mă răsucesc între cearșafurile de-atunci, umede de transpirație. Orele lungi ale acelei după-amieze trăiau în mintea mea ca o singură secvență, o singură clipă, un fragment sintetic și-ncremenit al unui fel de realitate difuză, nefocalizată și totuși precisă, în care simțeam (sau reconstruiam) usturimea genelor mele muiate de lacrimi, aerul veșted și stătut din cameră, sordidul așternuturilor de pat și mirosul de transpirație, fragmentele fantomatice de poveste și discurs din Tăunul, care-mi sfâșiau sufletul, care-mi făceau respirația fierbinte, ca și când aș fi suferit crâncen din dragoste. Cartea de la bibliotecă îmi dădea șansa să mă strecur din nou, clandestin și nefiresc, într-un univers luminat de-un soare mai tânăr.

Când m-am întors de la facultate, am mâncat cu ai mei și-apoi m-am trântit pe pat cu Tăunul. Bineînțeles că n-a fost nici o întoarcere. N-am mai avut răbdare să ajung nici până la pagina cu care altădată începusem cartea fără copertă și fără primele câteva zeci de pagini. Nu despre scrierea asta romanțioasă vreau să vorbesc acum. Dezamăgit și plictisit, am vrut să pun cartea deoparte, pe lada de la studio, unde țineam veșnic cele cinci-șase cărți pe care le citeam simultan. M-am gândit totuși să-mi arunc ochii o clipă și peste prefață. Era un reflex pe care-l căpătaseam în perioada-n care învățam pentru admiterea la facultate. Biografiile scriitorilor se dovediseră uneori mai fascinante, mai umane și mai surprinzătoare, în orice caz, decât chiar cărțile lor. Existau scriitori superiori romanelor și poemelor pe care le scriseseră, așa cum alții trăiseră atât de șters, că nu puteai atribui marile lor edificii literare decât unor demoni diligenți și tenace, care-i locuiseră timp de decenii. Ethel Lilian Voynich nu era nici dintr-o categorie, nici din alta, și cele câteva rânduri despre ea din prefață m-au plictisit aproape la fel de mult ca și cartea. Le notez aici doar pentru că, rememorate mult mai târziu, s-au dovedit prima piesă din motorul metafizic al scrierii mele.

Am spus „motor metafizic”, dar mă gândesc acum că i-aș putea spune și „motor paranoic”, în măsura în care orice metafizică e de fapt paranoia. Vezi într-o zi trei sau patru orbi, după ce ani de zile nu zăriseși nici unul, nici măcar în vis. Ai cunoscut o femeie numită Olimpia, și după câteva minute deschizi un dicționar de pictură la pagina cu Olympia lui Manet, apoi în două ore, pe stradă, vezi o firmă: „Florăria Olimpia”. Sunt noduri de sens, plexuri ale sistemului neural al lumii, care-i unifică organele și evenimentele, indicii pe care-ar trebui să le urmezi până-n pânzele albe, și ai și face-o dacă n-ai avea prejudecata stupidă a realității. Ar trebui să avem un simț care să discearnă-ntr-un semn și coincidență. Vezi într-o zi, una după alta, trei gravide: ce înseamnă asta? Dacă ar fi fost doar două, coincidența te-ar mai fi frapat la fel? Dar dacă la cele trei s-ar mai adăuga încă una, ieșită deodată dintr-o casă și mergând pe stradă în fața ta? Și dacă aceasta din urmă s-ar opri, s-ar întoarce brusc spre tine și ți-ar întinde un bilet mototolit, pe care scrie doar atât: „Ajutor!”, și-apoi ar fugi greoaie în susul străzii? Cât ține gheața realității? Când, în ce clipă simți trosnetul ei sub picioare? Vezi mai întâi crăpăturile fine-ale coincidențelor, ce se ramifică și se lărgesc neliniștitor, dar gheața încă te ține și nu-ți faci deocamdată probleme: e doar încă o gravidă, a patra. Se mai întâmplă. Nu e imposibil să-ți iasă toate-n cale de-a lungul unei singure zile. Dar grvida-ți întinde biletul, citești mesajul și brusc gheața se face țândări, și te prăbușești într-o apăsătoare, și deodată ești dedesubt, căutând ca o focă o copcă prin care să poți respira.

Ethel Lilian Voynich se născuse în 1864 în Cork și, trăind 96 de ani, murise doar cu opt ani înainte ca eu să-i fi citit, plângând în hohote, cartea. Fusese cea mai mică dintre cele cinci fiice ale lui Mary Everest (al cărei unchi dăduse numele celui mai înalt munte de pe planetă) și George Boole, faimosul matematician. La cincisprezece ani citise o carte despre Mazzini, care făcuse o impresie copleșitoare asupra tinerei fete, transformând-o pentru totdeauna într-o militantă în căutarea unei cauze nobile. Învățase rusește și intrase, locuind doi ani în Rusia țaristă, în mișcarea revoluționară a anarhiștilor ruși. Se căsătorise în 1892 cu revoluționarul și anticarul de origine poloneză Wilfrid Voynich, dar rămăsese într-o strânsă legătură cu maestrul ei Stepniak, care o introdusese în lumea revoluționară și subversivă a viitorilor stăpâni ai Rusiei, comuniștii. Publicase împreună cu soțul ei scrieri de Herzen și Plehanov, lucrări ale nihilistilor, îi cunoscuse pe Engels și pe Eleanor Marx, ca și pe simpatizanții britanici ai comunismului emergent, William Morris și G.B. Shaw (acum îmi explicam ce căuta exemplarul rupt și ferfenițit din Tăunul în casa alor mei: ca mai toate celelalte, era o scriere agreată de propaganda sovietică din acei ani), și-n cele din urmă, la Londra, după o aventură tumultuoasă cu anarhistul Sidney Reilly (modelul secret al lui Arthur Burton, alias „Tăunul”), Ethel Voynich își începuse faimosul roman. Ca să se documenteze asupra Italiei lui Mazzini, călătorise la Florența și Pisa. Cartea apăruse în 1897 în Statele Unite și devenise un bestseller internațional. În Uniunea Sovietică se vânduseră ulterior milioane de exemplare. Din 1914, familia Voynich se mutase la New York, unde Ethel a trăit până la sfârșitul vieții, publicând romane ce n-aveau să se mai bucure de succesul Tăunului și traducând din literatura rusă.

Cam asta era tot, oase subțiri de pește așezate pe marginea farfuriei, după ce conținutul adevărat al vieții fusese devorat de acizii timpului. Nici din portretul autoarei, prost tipărit pe prima pagină, nu aflăm mai mult despre cine fusese ea cu adevărat: o femeie austeră, cu părul legat la spate, cu ochi fermi și buze strânse, lipsită și de frumusețe, și de lumină interioară. O încăpățănare întunecată, întoarsă cu fața de la lume. Iuri Gagarin citise Tăunul, pe care-l socotea cartea sa de căpătâi. Șostakovici scrisese muzică inspirată de roman. Serghei Bondarciuk fusese Părintele Montanelli într-o ecranizare.

Ediția din care citisem acum era mai nouă, firește, decât cea pe care o ținusem în mâini la doisprezece ani, poate de-aceea n-o recunoscusem, de fapt, ca fiind adevărata carte. Nu mirosea a hârtie proastă, poroasă, înroșită și putredă. Cleiul nu era de oase, și nu se hrăneau din el, ieșind uneori la vedere, pe muchia paginilor, minusculii scorpioni de hârtie, palizi și fără ac. Culoarea foilor nu se potrivea exact cu amurgul pe când citeam, aproape fără să mai văd literele, ca altădată. Prima carte fusese un portal către cisterna mea interioară de lacrimi, a doua - doar o ușă desenată pe-un zid. Prima fusese anonimă și fără titlu, și fără primele capitole, așa cum ar trebui să fie de fapt orice carte, și mai ales fusese citită de niște ochi și de-o minte candidă, nediscriminatoare, deschise cum n-aveau să mai fie vreodată. Poate că nu citim decât ca să ne-ntoarcem la vârsta când mai puteam plânge cu o carte în brațe, atunci, între copilărie și adolescență, în spotul dulce al vieții noastre.

16

Urmele în zăpada afânată, îndreptându-se către centrul curții țărănești și oprindu-se-acolo, între hambar și fântâna cu cumpănă, și mujicul abia deșteptat din somn, cu un cojoc tras în grabă peste cămașa de noapte cusută cu arnici la mâneci și la gât, privindu-le din tindă, încă nedezmățit, crezându-se încă în vis, dar zgâlțâit de gerul zorilor până la venirea în fire. O singură geană de lumină, gălbuie, tivind șura și coroanele corcodușilor, pline de promoroacă, și trei-patru izbe cocoșate sub norii învărsoși ca niște blințele pe cerul jos, plin de păclă. Și Ivan sau Foma coborând cele două trepte de lemn și luând-o și el, prin zăpada până la genunchi, spre mijlocul ogrăzii, dar pe lângă primul șir de urme, temător să le-atingă, și oprindu-se chiar acolo, unde se oprise și muierea lui, unde-și sfârșise drumul ei pe pământ. De jur-mprejur zăpada curată, vâlurită, cu umbre

liliachii, cu câte-o stelută-n șase colțuri sclipind din loc în loc, ca sub o vrajă, în revărsatul zorilor. Țăranul stă acolo multă vreme, un cocoș cântă-n depărtare, un strigăt de căruțaș se-aude și el de pe-o uliță lăaturalnică, și deodată, după ce privise-n pământ pân-atunci, îndobitocit de neînțelegere și de groază, mujicul înalță privirile către cer. Fiecare fir din fuiorul bărbii i-e plin de cristale de gheață, promoroaca i-a crescut deja-n sprâncene, dar ochii fierbinți, plini de vinișoare roșii, și gura căscată arată groaza și cutremurul în fața unei minuni dumnezeiești. Muieră-i fusese răpită la cer, ca Domnul nostru Isus Cristos și ca sfântul Ilie. E ceea ce avea să spună vecinilor adunați după un ceas ca la urs în ogradă, ștergând cu uriașele lor opinci dovada urmelor întrerupte în gol, jandarmilor sosiți să-l ridice, judecătorilor care-l osândiseră la spânzurătoare pentru că-și omorâse nevasta și-o slobozise în cine știe ce copcă din râu, și-n cele din urmă gădelui, pe când îi trecea ștreangul peste urechile roșii și părul retezat scurt, cu castronul. „Când vor începe să se întâmple aceste lucruri, să vă uitați în sus”, își adusese el aminte din didahiile popii, „și să vă ridicați capetele, pentru că răscumpărarea voastră se apropie”. Și mai citise popa din Evanghelii: „Vă spun că în noaptea aceea doi inși vor fi în același pat: unul va fi luat și altul va fi lăsat; două femei vor mănca împreună: una va fi luată și alta va fi lăsată...” Nu mai fusese însă timp pentru mai multe amintiri din bisericuța plină de chipuri de sfinți și mirosind a tămâie: mujicul atârna curând, cu ochii holbați și limba vânătă și-nsângerată ieșindu-i dintre buze, în ștreangul spânzurătorii ridicate-n nesfârșirea guberniei.

Mă gândesc tot timpul la povestea asta, și niciodată nu-mi pot împiedica părul să se ridice pe ceafa, ca al lupilor încolțiți. Dar mereu am sentimentul că nu mă gândesc bine la ea. Ce spune, ce-mi spune povestea asta? Mă simt în fața ei ca-n fața unei ecuații mult prea complicate pentru biata mea minte. Și nici măcar asta nu e o imagine potrivită, căci ar însemna că măcar în principiu pot înțelege ce mi se spune sau mi se arată. De fapt, sunt în situația-n care-mi lipsește însuși receptorul, de parc-aș fi surd și cineva mi-ar vorbi intens, privindu-mă-n ochi, lipindu-și fruntea de-a mea, zgâlțâindu-mă de umeri în speranța că totuși voi înțelege, dar la mine n-ajung decât emoția lui, frica lui de după zidul ce ne desparte. Sau sunt mai degrabă ca o pisică tolănită pe gresia din bucătărie, privind cu ochi verzi, rotunzi și serioși către tine. Vrei să-i arăți ceva, un ciucure cu care să se joace, întinzi mâna cu degetu-ndreptat spre ciucurele din colț, dar pisica nu privește-ntr-acolo, ci la degetul tău, ba îl și miroase, îl și linge cu limbuță ei aspră. Indiciul pentru ea nu indică, arătătorul nu arată, ci devine el însuși lucrul arătat pentru un creier fără putere de gândire. Ce ne rămâne e încăpățănarea, care-i tot o formă de credință. Știm că suntem în labirint, știm că trebuie să evadăm, chiar în absența unei minți angelice, chiar socotind băbește, chiar bricolând, chiar greșind de o mie de ori calea pentru o singură întoarcere corectă, și-avem credința că vom nimeri ieșirea, chiar din noroc și prostie, căci fără credința asta n-am mai putea respira.

Sunt peste trei luni de când scriu aici, în singurătatea mea animalică, în care trăiesc de când mă știu. Imediat după masa de prânz am luat în fiecare zi tramvaiul spre școală. Serile m-am întors cu același tramvai acasă. În tramvai am citit mereu, am de fiecare dată câte-o carte în geantă, printre extemporale și ustensile de scris. Și nu știu dacă e o-ntâmplare sau dacă le caut dinadins, dar tot ce-am citit în ultima vreme se leagă de situația mea, de viața mea de om singur și fără speranță. Am citit în ultimele luni, de când am început povestea anomaliilor mele, hurducat prin tramvaie aglomerate, în picioare, sprijinindu-mi cartea de umărul sau spinarea celui din fața mea, mari cărți ale singurătății. Toate personajele cu care-am ajuns să mă identific poartă stigmatul ăsta. Pe noptiera mea sunt acum - căci le continui acasă, serile, până adânc în noapte, însemnările lui Malte Laurids Brigge, Singur, de Strindberg, Impudica moarte, de Dagmar Rotluft, Rătăcirile elevului Torless. Și, firește, cartea cea mai dragă mie, Jurnalul lui Franz Kafka. Pe când tramvaiul se-ntorcea alaltăieri în josul Colentinei, în asfințit, îmi amintesc că mi-am ridicat o clipă ochii din cartea lui Strindberg. Am avut în acel moment senzația clară că, dimpotrivă, în clipa aceea mi-am coborât ochii pe pagina cărții sprijinite pe piatra aspră a balustradei unui pod din Stockholm, după ce

privisem roată orașul marțial și cețos din jur, ca să citesc mai departe istoria unui om singur dintr-un București improbabil și-ndepărtat. Mi se năzărește uneori că am fost cândva, într-un vis sau într-o altă viață, un maestru al tatuajului, atât de abstrus și de pur, încât nimeni, niciodată n-avea acces la minunile de dantelă, tuș și durere ale artei mele. Încuiat în camera mea, singur în fața oglinzii, îmi acopeream pielea cu mărunte, strâmbe, încălcite, fantastice arabescuri, asemenea liniilor de la Nazca și rețelelor supurânde produse de răie. Centimetru cu centimetru, din creștetul ras și până la umeri, neocolind dosul urechilor, pleoapele și aripioarele nărilor, corpul-mi era cucerit de desenele dureroase și fine, de florile artificiale, asemenea celor de gheață care-nfloresc în nopțile geroase pe geamuri, ce curgeau, chinuitor de încet, din acul de metal cu care-mi martirizam pielea. Aceeași rețea de cerneală albastră, în care deslușeai toate peisajele lumii, toate obiectele dorinței și ororii, ca și himere, ca și inscripții, ca și sentințe caligrafiate sinistru pe epiderma flexibilă, îmi ocupa și spinarea, pe care-o încondeiasem, cu eforturi de fachir, marcându-i fiecare vertebră cu câte-un soare, o șopărlă, un nor, un embrion, un ochi triumfiular și senin, iar omoplații cu aripi ambigue, cu gheare, de archaeopterix. Uitând să mănânc, să dorm și aproape și să respir, umplut cu totul de zeul de aur topit pe care pielea-mi stătea ca pe-un manechin din colțul croitoriei, îmi tatuam cu migală, luni și săptămâni în șir, generoasele suprafețe dermice, înobilând cu arta mea cel mai greu organ al corpului omenesc. Cârceii cernelii-au coborât, cu încetul, către piept, așezând pe coaste oboale, cobre și corăbii, înconjurându-mi sfârcurile cu gurile căscate-ale plantelor carnivore. Mi-am ornat pântecul cu bolți de catedrale-nărcate de figuri alegorice, având ombilicul în centru, înconjurat de raze și porumbei, mi-am gravat apoi pe sex și pe fese demoni, gryli și troli și orgii imunde, am coborât cu acul de tatuaj pe pulpe, am gravat doi gheparzi pe genunchi și rădăcini pe labele picioarelor. Fericit în suferința vie a pielii mele, simțeam că nu mai am limite, că totul mi se permite, c-am încifrat, acolo, în buclele, volutele, cupele și spinii tatuajului meu, algoritmul ființei și formula dumnezeirii. Umflate de suflul unei inspirații continue, desenele nici nu-mi mai atingeau pielea, se desprinseseră de ea și levitau deasupra ei, la câțiva centimetri, ca o piele de halucinație și de vis. Curând, n-am mai găsit nici un centimetru pătrat pe care să pot înfige acul, căci și tălpile, și palmele, și gingiile, și glandul, și unghiile-mi căzuseră deja pradă luxurianței de junglă a tatuării.

Am simțit atunci limita artei mele, care e și limita cunoașterii mele. Nu poți avea mai multă piele decât cea în care te afli. Nu poți tatua peste vechile tatuaje. Eram încă tânăr, aveam ani lungi înainte: ce-avea să fie viața mea fără singurul meu sens și singura mea bucurie? Nu se putea termina așa. Mi-a luat ani să desprind ideea de tatuaj de ideea de piele.

Și-atunci, terminând cu suprafața corpului meu, am coborât înăuntru. Mi-am tatuat emisferile cerebrale, măduva spinării și nervii cranieni, numerotându-i ca pe planșele de anatomie. Mi-am tatuat plămânii, inima, diafragma, rinichii, acoperindu-le cu orașe necunoscute, telescoape, insecte și sisteme solare. Am migălit ani de zile la dantelele și plasele de pânjen cu care, ca un nou prapur, mi-am acoperit ghemul de intestine. Mi-am gravat oasele cu fraze din Coran, din Kebra Nargat și din Scripturi. Mi-am tatuat traheea cu marele tablou al lui Altdorfer. Am caligrafiat pe vezică galaxii ținute-mpreună de nori de materie neagră.

Iar când am fost gata, când scrisul meu mărunț, iluzionist mi-a umplut trupul cu cea mai frumoasă poveste din lume, spusă de-un milion de guri împreună, n-am mai căzut în melancolie, căci am știut deodată că, la fel ca și lumea insondabilă dimprejur, și la fel ca și corpul meu, care-o reflectă ca o boabă de rouă, arta tatuajului e fără sfârșit.

M-am îndreptat către granița dintre trup și spirit, am trecut-o, cu instrumentul meu de tortură în mână, și-am început să-mi tatuez, știind că n-am s-o epuizez niciodată, chiar dac-aș răni-o o veșnicie, infinita și infinit stratificata și infinit glorioasă, și infinit dementa citadelă a minții mele.

Mama mă crescuse ca pe-o fetiță sub cerurile uriașe ale mahalalei. Îmi lăsase părul auriu-întunecat să-mi crească până la jumătatea spatelui și mi-l împletise-n codițe. Mă-mbrăca-n rochițe fanteziste, din materialele căpătate de la sora ei, rochițe-n formă de clopot, asemenea celor de buret roz sau bleu al păpușilor ce populau pe-atunci odăile întunecate, alături de peștii de sticlă, fulgii vopșiți din vase și fotografiile colorate de mână, în ramele lor de sticlă pisată. În fiecare zi mă-mpodobeă altfel, îmi schimba pieptănătura, îmi puneă cercei de cireșe la urechi, mă dezbrăca și mă-mbrăca așa cum făcuse, când era copilă-n Târnava ei, cu lingurile de lemn înfășurate-n cârpe care serveau fetițelor de păpuși. Tuțurelul meu dintre picioare n-o-mpiedica să-și îplinească vreun vis sau vreo fantezie ascunsă adânc în întortocherile de cochilie ale minții ei. Trebuia să fiu fetiță, acum, când din doi băieți îi rămăsesem doar eu, și cu asta, basta. Tata se-ncrunta și-njura când mă vedea în astfel de travestiuri, dar el nu prea vedea nimic, iar ceea ce vedea nu prea ajungea în adâncul conștiinței lui, acolo unde-ar fi trebuit să fie el însuși, însă nu era decât o cameră goală. Înjura și-i trecea, cum trec norii pe cerul gol. Căci tata n-avea să trăiască, n-avea să se bucure sau să fie mândrit cu adevărat niciodată, trecea prin viață ca un somnambul cu frumoși ochi catifelati, fără să știe de ce trăiește, fără să știe măcar că ar fi trebuit să se-ntrebe din când în când ce e cu el pe lume. Ar fi dormit în pat cu o lupoaică și-ar fi crescut, în loc de-un copil, un pui de balaur dacă-ar fi fost lăsat în pace, dacă nu i-ar fi spus nimeni nimic. Rămânea atât de des cu ochii-n gol - și e singura moștenire pe care mi-a lăsat-o -, iar apoi făcea un efort atât de neplăcut să iasă din mistică derizorie a unei minți goale și mulțumite și plutitoare ca un sugar îndopat de lapte, încât mama și cu mine conveniserăm, de fapt, de multă vreme că tata nu era acolo, chiar dacă venea seara de la Atelierele ITB, mirosind a unsoare și-a emulsie de strung, chiar dacă mâncam împreună, chiar dacă ne culcam toți trei în același pat. Tot ce se petrecea în cămăruța noastră din Silistra era-ntr-o mine și mama.

Fetița-băiat era luată cu bicicleta și plimbată prin cartier de câte-un vecin. Tropăia pe scări până la etajul casei în formă de U, zugrăvită-ntr-un vânt sinistru. Întărâta curcanii-nfoiați din țarcul de plasă de sârmă. Ieșea pe stradă, printre bălți și noroaie, să se joace cu copiii. Toate florile din curte erau mai înalte ca ea. Mirosul de lături, cel mai puternic miros al mahalalei, îi umfla nările când vântul de primăvară lungea șanțurile de la marginea străzii. Casa cu calcan de alături, alimentara scundă și-ntunecoasă din josul străzii și curtea de vizavi, cu globuri colorate-nfpte în pari pe care se răsuceau cârceii verzi-străvezii ai fasolei, dar mai ales norii luminoși și compacti de deasupra o umpleau de uimire, deși nu cunoștea nimic altceva, de parc-ar fi fost o călătoare ce nimerise deodată-ntr-un ținut enigmatic, de o splendoare nemaipomenită, dar închis cu desăvârșire în propria lui stranietate.

Mi-aduc aminte cât mă mulțumea că sunt fetiță, ce mândru eram de cozile mele legate cu elastic de la chiloți, îmi amintesc niște sândăluțe roșii „de lac” pe care mama mi le-a păstrat multă vreme... Dar partea feminină a himerei care eram pe-atunci dispăruse în ziua-n care mama mă dusesse, pe-un drum necunoscut, în vifor și-ntr-un peisaj de-un alb insuportabil, „să mă joc cu jucăriile lui Doru”. Rochițele și cozile mele dispăruseră, din ziua aceea, pentru totdeauna, și niciodată nu m-a mai luat cineva drept fetiță. Astăzi, pentru mine, e ca și când aș fi fost fată într-o viață anterioară, e ca și când fosta copilă ar fi lăsat în cenușa pietrificată a minții mele un gol de forma corpului ei, asemenea celor rămase de pe urma

carbonizațiilor din Pompei. Cozile blond-cenușii le păstrez și acum, în punguța lor îngălbenită de hârtie. Un capăt e retezat și legat apoi strâns cu elastic, celălalt se subțiază, ieșind din împletitura moale a șuvițelor de păr, ca vârful unei pensule delicate. De multe ori, serile, când îmi cercetez bietele mele comori, scot cozile, le întind în palme ca pe niște animale mici și moi, apoi merg în fața oglinzii și mi le așez de-o parte și de alta a capului. Din oglindă mă privește atunci o stranie himeră: adult-copil și bărbat-femeie, fericit-nefericit în singura sa certitudine: singurătatea.

Apoi ne-am mutat în Floreasca, într-un blocușor cu acoperiș ascuțit pe care-l alintam cu numele nepotrivit de „vilă”. Era o clădire galbenă, cu tencuiala netedă și buboasă totuși ca o coajă de lămâie. În fața ei erau mereu trandafiri uriași, iar deasupra, ceruri cu vinișoare roz, ca o rășină. Cerul se arcuia ca un clopot, cuprinzând sub pocalul lui întreg cartierul. Ca să mergem undeva, trebuia să străbatem cerul. Nu existau, în preajmă, decât trei astfel de locuri: alimentara, cu centrul de pâine lipit de ea, dispensarul și secția de miliție. La prima mergeam singur, cu banii-n mână. Era-n josul străzii, imediat dincolo de zidul de gelatină al cerului. Treceam cu curaj prin gelatina albastră, groasă de doi-trei metri, și mă pomeneam afară, unde nu exista cer, ci un gol cenușiu deasupra. Vânzătoarea de la pâine se mira mereu de stropii azurii ce-mi rămăneau presărați în păr și pe haine de la traversarea zidului de gelatină albastră, îmi dădea pâinea făcută special pentru mine de-un brutar din vecini, împletită, rumenă, și mereu cu câte-o surpriză în carnea ei pufoasă: un mic biplan de plastic, un bilețel cu o inimioară desenată tremurat, un cercel cu pietricică de matostat... Apoi îmi puneam în palmă restul: două sau trei monezi mari de metal, pe care era desenată o stemă. Țistia erau banii, pe care cumpărați orice lucru. Ei stăteau în sertarul mesei de la bucătărie. Mai erau și bani de hârtie, cu desene minuțioase pe ei, dar erau atât de mototoliți și jerpeliți și lipiți cu cocă și scriși cu creion chimic, că fețele de pe ei nici nu se mai distingeau. Mama îi ținea pe Țistia în șifonier, între rufe. Mie-mi plăceau doar monezile, cu care mă jucam la nesfârșit. Făceam flori din ele pe luciul mesei din sufragerie și, la mătușa, îi apucam cu un magnet și făceam lanțuri de cinci-șase bănuți ce se țineau unul după altul pe muchiile lor, căci deveneau și ei magneți. Când îi apropiam, se lipeau brusc: clic. Iar când îi desfăceam se rupeau greu, cu părere de rău ai fi zis, unul de altul: declic... La dispensar și la circa de miliție mergeam doar cu mama. În doi, de mână, aveam forță mult mai mare și dislocam peretele curb al cerului lipit de asfalt atât de puternic, încât înaintea noastră se desprindeau din el două ființe albastre și transparente ce ne semănau perfect, ce se țineau ca și noi de mână și care după un timp se dizolvau sub cerurile cenușii. Rămăneam eu și mama, cu bobite azurii în păr, mergând pe alei întortocheate și necunoscute, pe sub copaci scheletici, prin lumea uriașă. Mama știa drumul și eu o știam pe mama, așa că ajungeam până la urmă la dispensar, care era o clădire lungă și scundă, împărțită-năuntru în foarte multe cabinete. În fiecare cabinet erau un pat învelit pe jumătate în mușama roz-cafenie, un cântar de fier alb, care te și măsură să vadă cât ai mai crescut, și un dulap alb, cu etajere de sticlă, pe care se aflau cutii de metal nichelate. În fiecare cabinet era și o doctoriță tânără, cu părul arămiu buclat, foarte afânat, coborându-i până la brâu, și cu stetoscop în urechi.

De asemenea, pe fiecare pat se afla culcat câte-un pacient dezbrăcat pe jumătate, cu coșul pieptului ridicându-se și coborând. Doctorițele le lipeau talpa-nghețată a stetoscopului de piept sau de spinare și ascultau concentrate, de parcă inima pacienților le-ar fi spus ceva serios și important. Un singur pat era mereu gol, și pe acela mă întindeau pe mine. Mama aștepta într-un colț, jucându-se cu greutatele glisante ale cântarului sau citind afișele din care microbi urâți îi rânjeau cu dinții lor stricați. Rujată și parfumată, cu gesturi dulci și moi, doctorița cea roșcată începea să mă cerceteze.

Mă puneam să scot limba și-mi apăsa un fier cu gust de cocleală pe ea ca să mi se uie-n gât. Tușeam și-mi venea să vărs. Mă căuta repede-n păr după lindeni, ferindu-și părul înfocat de capul meu suspect. Mă pipăia pe burtă după semne de urticarie. Îmi plimba stetoscopul peste coastele vizibile sub piele și mă puneam să respir adânc. Mă-ntreba dacă am viermișori. Oho, aveam tot timpul, nopțile mă mânca

îngrozitor, numai că pastila pentru viermișori arăta ca o bucătică de săpun de casă, verde și cu niște fibre prin ea, și era insuportabil de amară, așa că spuneam că nu am, dar mama, care mă auzea zvârcolindu-mă nopțile-n pat, îi divulga doctoriței secretul meu rușinos. Da, aveam oxiuri, cum le spunea doctorița, îi și văzusem o dată, mici și fini, foarte albi, lucioși și neastâmpărați, mișcând acolo, în sticluta cu proba de fecale. Înainte de-a deveni cineva eram propriul meu corpușor, poate de-aceea vorbeam despre mine ca despre un lucru din preajmă: el, spuneam, el. Apoi am înțeles că nu sunt, ci am un trup, că eu sunt locatarul și prizonierul lui. Nu aveam eu viermișori sau lindeni sau constipație sau urticarie, ci el, cel alcătuit dintr-o materie moale și mișcătoare, el, în care trăiam eu. Când sufeream de o boală, deși boala nu era a mea, ci a lui, era ca și când pereții celulei în care eram prizonier ar fi făcut igrasie sau s-ar fi încins atât de tare, că mi-ar fi luat respirația foc, sau ar fi înghețat bocnă. Trupul meu mă făcea să sufăr cu sadism, era dușmanul meu înverșunat, era un stomac care mă digera cu încetul. Era capcana plantei carnivore în care, ființă înaripată, nimerisem spre nenorocirea mea. Deja auzisem de organele interne și știam că, înăuntrul pielii mele, am inimă și ficat și plămâni, și chiar un schelet întreg, dar nu credeam nimic din toate astea. Cum n-aveam să le văd niciodată, ele nu existau. Preferam să cred că am înăuntru o substanță uniformă și luminoasă, o ceară lichidă, călduță, cu care gândeam și trăiam, vedeam și auzeam, râdeam și plângeam. Alții, da, poate aveau organe, asemenea porcului pe care-l văzusem despicaț și părilit la tataie, la țară, poate aveau mâțe pline de caca, dar eu eram cu totul altfel alcătuit. Am păstrat, de fapt, până azi credința asta, sentimentul că nu sunt asemenea celorlalți oameni, celorlalte ființe vii. Nici măcar cuvântul „viu” nu-l folosesc când vorbesc despre mine, căci nu mă simt viu, nu sunt parte a vieții ce-și face loc în orice spor și-n orice bacterie. Când mă țiam la deget, da, curgea sânge, dar preferam să cred că el a fost creat pe loc, atunci, de simpla pătrundere-a lamei cuțitului în degetul meu, decât să-mi închipui rețeaua-ncălcită de vene, artere și capilare prin care-ar curge la nesfârșit un sânge pe care n-aveam să-l văd niciodată. Cum ar fi putut fi acest sânge? Ce culoare ar fi putut avea el, acolo, în trupul meu, unde nu există culori, pentru că nu există lumină? Când, mai târziu, pe scara blocului din Ștefan cel Mare, unde ne-am mutat după alți doi ani, aveam să-mi țin degetul arătător pe becul de la lift, avea să-mi se confirme faptul că n-aveam structură interioară, că eram în întregime plin cu o substanță roză, hialină, translucidă ca aceea ce umple trupul meduzelor.

Ideea că trăiesc într-un animal, că până și la bibliotecă, pe când citesc Prolegomenele lui Kant sau La umbra fetelor în floare, închid în mine măruntaie cleioase, sisteme și aparate gălgâitoare, substanțe hrănitoare și substanțe putride, că glandele mele secretează hormoni, că sângele meu transportă zahăr, că am o floră intestinală, că în neuronii mei veziculele pline cu substanțe chimice coboară prin microtubuli și le eliberează în spațiul dintre sinapse, că se-ntâmplă toate astea fără știrea și voia mea, din rațiuni care nu sunt ale mele, mi se pare și azi monstruoasă, produsul unei minți saturnine și sadice, care-a petrecut probabil eoni ca să-și închipuie cum poți umili, teroriza și tortura mai crud o conștiință. Da, trăiesc într-un animal compartimentat, lunecos, mucilaginos, în continuu chin după o gură de aer, un tub ce aspiră materie structurată și elimină materie destructurată, ce se târâște timp de o nanosecundă pe un fir de praf dintr-un univers măreț și abject, uitându-se-n sus, din când în când, prin pelicula atmosferei, la cele mai apropiate alte fire de praf risipite pe boltă. Așteptând ceva de-acolo, ceva ce nu va veni niciodată, cât timp va ține veșnicia.

Doctorița mă puneă apoi pe cântarul alb, mișca greutățile până când ciocurile cântarului se aliniau, ca să dea dovadă de cât de mult mă atrage pământul cu puterea sa magnetică. Eram lipit de el ca bănuții de magnetul mătușii mele. În fiecare an, pământul îmi strivea și mai mult oasele, presându-le de caldarâm, de podele, de canalele din mijlocul străzii... Apoi mă măsură, punându-mi în creștet placa glisantă, și constata că animalul în care trăiam găsisese cumva o cale să se opună ruinei și destrămării universale: creșteam, pe când totul în jurul meu se turtea, se lipea de țărână, se făcea praf și pulbere. Înfruntam nesăbuit zeii nivelării tuturor lucrurilor până la nimicul care e podeaua ființei. Îmi facea apoi

injecțiile obișnuite, fărâ de care nu-mi închipui copilăria: penicilină, streptomicină. Pe vremea aceea doctorii socoteau că n-au rost pe lume dacă nu fac injecții. De pe-atunci bănuiam că aveau cumva nevoie de gemetele, plânsetele și lacrimile micuților care nu-nțeleg de ce sunt atât de rău pedepsiți. Cel mai tare mă durea faptul că de fiecare dată când mă zbăteam pe mușama, urlând ca din gură de șarpe pe când sora se-apropia cu acul ei de viespe neiertătoare, complice era mereu mama. Ea mă ținea, din toate puterile ei, ea țipa la mine, ea mă amenința cu bătaia. Uneori se trântea peste mine, pe pat, sucindu-mi mâinile la spate. Apoi simțeam acul în carne și otrava umplându-mi fesa. Rămâneam trântit pe mușama, umilit și plângând în hohote, și tot mama, apoi, de neînțeles, îmi ștergea fața udă și mă ridica de umeri, cu o blândețe care mă uluia și mă indigna: „Gata, gata, a trecut...” Ieșeam schiopătând din cabinet, ridicându-mi din mers pantalonii ca să nu mai vadă nimeni înțepăturile, risipite la-ntâmplare, ca niște stele inflamate, pe fesa mea dreaptă și pe cea stângă. Cuvântul „dispensar” mă înspăimântă și azi, are-n sunetul lui clinchetul cutiilor nichelate, zdrăngănitul etajerelor de geam și mirosul de mucegai al penicilinei, adevăratul miros al copilăriei mele.

Alteori, mult mai rar, mergeam la miliție. Ai mei trebuiau să-și preschimbe câte-un buletin, poate, sau naiba știe, fapt e că, serile, ieșeam de sub clopotul de jeleu, ce avea acum culoarea ambrei, și, cu stropi mari de ambră rămași între pleoape, și care dădeau stradelelor și clădirilor o înfățișare fantastică, ne-ndepărtam prin lumea sălbatică, mult mai mult decât când mergeam la dispensar. Nu-ntâlneam în drumul nostru niciodată pe nimeni. Erau aceleași clădiri, aceleași perspective ce se schimbau neconținut, aceiași copaci arămii în desfrunzire. Ajungeam la poarta de fier când ziua se-ngâna cu noaptea, când cerul era ca smoala, tivit doar la orizont de o dungă luminoasă, galben-verde ca veninul de șarpe. Poarta glisa pe roțile în fața noastră. Intram în clădirea cu geamuri zăbrele și urcam la etaj. Pereții erau kaki, vopsiți în ulei. Intram într-o sală de așteptare unde lumina nu era aprinsă, deși nu se mai vedea aproape deloc. Doar ferestrele cu zăbrele apăreau, cu peisajele lor sepia, prin aerul cafeniu. Era un crepuscul etern, în care pătrundeam, mama și cu mine, cu o mare sfială. Rareori mai era cineva în sala cu bănci cu spetează înaltă. Așteptam acolo mult, poate două-trei ore. O tot întrebam pe mama, plictisit să mă joc cu degetele, cât mai avem de stat, iar ea-mi șoptea doar să am răbdare. Mă uitam la panoul cu infractori, apoi mă duceam și priveam pe fereastră... Dușumeaua trosnea la fiecare pas și, ca toate dușumelele de-atunci, mirosea puternic a petrosin. În fine, ușa se deschidea și mama tresărea, apoi sărea în picioare, își lua poșeta și se grăbea să intre. Se-ntorcea doar o clipă, din prag, ca să-mi spună să fiu cuminte, că se-ntoarce repede.

Rămâneam stăpânul sălii întunecate. Mă plimbam printre bănci, mă uitam la tablourile lucioase de pe pereți. Peste tot, și la dispensar, și aici, la miliție, și oriunde ne mai duceam era pe câte-un perete un tablou înfățișând un om cu fața masivă, ochi grei și părul cărunt. Odată, pe-o bancă dintr-un colț întunecat, am descoperit o fetiță mai mică decât mine, cu cerceluși în formă de zmeură și fărâ un dințișor din față, ghemuită acolo cu picioarele la piept. Își aștepta, poate, și ea, mama. Lângă ea, pe bancă, era un sifon mare, de sticlă albastră, poliedric. Dacă apăsați pe maneta lui, o apă involburată țâșnea din ciocul unui vultur de cositor. Ne-am jucat multă vreme cu sifonul, apoi un joc cu lipirea palmelor unele de altele, în feluri mereu mai complicate, dar mamele noastre întârziiau, așa că ne-am hotărât să crăpăm ușa și să privim înăuntru. Ușa era mult mai mare decât cele din casele noastre, abia înălțându-ne pe vârfuri ajungeam la clanță. Am luat-o până la urmă în brațe pe fetiță, lipindu-mi obrazul de rochița ei săracă și pătată, care-n crepuscul își pierduse toate culorile, și am ridicat-o ca să poată apăsa pe clanță. Ușa s-a deschis câțiva centimetri și, cu capul meu deasupra capului ei, am privit amândoi în încăperea alăturată.

Ne așteptam să vedem un birou și milițieni în uniformă, și pe mamele noastre așezate pe scaune și dându-le acte din poșetele lor demodate, sau răspunzându-le modeste la întrebări. Sau, măcar, ne așteptam la puțină lumină. În uriașa încăpere de dincolo de ușă abia dacă era, însă, ceva mai multă decât în sala de așteptare. Uimiți de ce zăream, am pășit până la urmă pe podeaua de piatră a vastei hale. Era ca o grotă subterană, ca o cavernă cu aer ușor fosforescent. Nu se vedeau

stalactite, dar aveam sentimentul limpede că ne aflam sub pământ, sub un munte întreg, a cărui presiune o simțeam cu niște organe speciale, parcă. Podeaua era de piatră și, din loc în loc, întâlneai bănci de piatră și bazine de piatră, rectangulare, pline de o apă neagră. Bolțile de deasupra erau atât de magnifice, că abia dacă le vedeam striatiile, lucioase și ascuțite cum e cerul gurii pisicilor. Toată piatra din jur era, de fapt, lucioasă și semitransparentă, de parc-ar fi fost o mucoasă ce căptușea asprimea muntelui. Înaintam prin marea sală, vădă altfel de obiecte, căutându-ne disperați mamele. Ne țineam de mânuțe, și siluetele noastre minuscule se-ntindeau pe pereții și tavanul grotei în anamorfoze monstruoase, mereu altele, ca la bălci, în sala oglinzilor strâmbe. Când oboseam, ne așezam pe băncile de piatră. Și pe ele le simțeam organice, căci se-ncălzeau brusc de la pulpele noastre și începeau să pulseze ciudat. Parcă se contopeau cu carnea noastră. Atunci ne smulgeam, ca o coajă de pe-o rană, și orbecăiam mai departe.

De-a lungul acelui drum nesfârșit de lung prin grota enormă, trupușoarele ni se transformaseră, deveneam adolescenți, hăinuțele de copii căzuseră în zdrențe de pe noi, fluturându-și peticele în urmă. Dacă mamele noastre supraviețuiseră, ele trebuiau să fie acum în vârstă, încărunțite, cu ochelari și proteze dentare, cu trupurile lăbărtate de boli ale ficatului și ale splinei. Poate că nici nu le-am mai fi recunoscut. Dar noi mergeam mai departe, mână-n mână, în noile noastre trupuri fermecătoare. Eram deja adulți cu arhetipala formă omenească deplin împlinită, cu creierele, vizibile prin frunțile noastre translucide asemenea pielii crustaceelor, la fel de sexuale ca și organele noastre genitale, cu sexele la fel de cunoscătoare ca mintea. Eram omul, cu cele două întrupări ale lui, eram impersonali acum ca pășările și ca broaștele țestoase, ce n-au nume și identitate în afara speciei lor. Eram exemplare din specia umană, frumoși ca nimic altceva pe pământ, luminând pe dinăuntru, de parcă viața n-ar fi fost altceva decât lumină interioară. Comunicam prin palmele lipite, cum comunică, la vârf, cei doi versați ai muntelui, eram siamezi cu o porțiune de trup comună, prin care circulă sângele aceluiași dublu sistem de vene și de artere. Tot prin degetele-mpietite ne circulau și emoțiile, și gândurile, și senzația, mai ales, de fericire ce ne umplea trupurile de mărgăritar topit. În fața celor trei tuneluri de pe peretele opus al sălii - la care ajunseserăm după decenii - ne-am oprit și ne-am întors unul către altul. Mamele noastre trebuie să fi fost acum oase fărâmițate, dinți risipiți, vertebre amestecate cu nisipul și lutul. Vreo meșă de pâr putred pe-un craniu chel. O verighetă prea largă pe osul fostului inelar.

Tunelurile erau colosale, trei gâtlejuri căptușite cu aceeași piatră linsă și străvezie. Păreau traheile pământului. Înaintau, înclinate, către adâncuri, dar nu ale neînsemnatei noastre planete, fir de praf în infinitul la fel de minuscul al neînsemnatului nostru univers, ci în adâncurile firii, ale nopții, ale uitării, ale nimicului de necuprins. Să aluneci prin acele gropi fără fund, să te scufunzi în acele hăuri însemna, poate, să regresezi, să redevii copil, apoi un fetus înțelept, cu pleoape grele, făcând trapezul pe nori, apoi un embrion umed și transparent, apoi un ou în uterul unei femei din altă vreme și alt loc, gata pentru o miraculoasă renaștere. N-am să uit niciodată cele trei guri săpate-n peretele de stâncă din fața mea, nici intuiția mea înfrigurată că fiecare dintre ele se despărțea, în adânc, în alte tuburi întunecate ce șerpuiau suple în carnea ființei, iar acestea în alte și alte tuneluri, la nesfârșit. Poate însăși realitatea umbra prin ele ca o cârtiță oarbă, înspăimântată de propria ei singurătate.

Am îmbrățișat femeia de lângă mine și am rămas așa, în picioare, privindu-ne-n ochi, ca un zeu dublu, de safir moale, luminând tunelurile până-n adânc. Când mama m-a trezit, în bezna sălii de așteptare, eram ghemuit pe o bancă de lemn cafeniu. Pe ferestre se vedeau stelele. La lumina lor am văzut-o pe fetiță, trezită și ea de mama ei. Ne-am privit ca să ne recunoaștem mai târziu și-am plecat, fiecare, spre casele noastre.

Floreasca a rămas mereu pentru mine o lume aparte, nemaîntâlnită altundeva, așezată parcă etern sub o lupă strălucitoare. Din viața mea de-acolo, din micul apartament a cărui structură interioară nu mi-o mai amintesc, de parcă el ar fi o cameră interzisă pe coridoarele minții mele, am cele mai limpede-obscure, cele mai feeric colorate amintiri oarbe, căci în lipsa imaginilor, tot ce-mi amintesc sunt

emoțiile. Îmi vĂd bucuriile și spaimile de-acolo ca pe niște obiecte concrete, în toate detaliile lor, dar ca pe niște obiecte pe care le-aș vedea total, din toate părțile deodată, așa cum se și vĂd lucrurile pe sine, ca să poată exista. De multe ori m-am gândit să mă-ntorc în acel cartier în care-am copilărit printre trandafiri de dulceată, mai înalți decât mine, citind pe pervazul ferestrei, cu picioarele atârându-mi afară. M-am gândit să revĂd strada cu nume de muzician, alimentara, circa de miliție și dispensarul, ignorând faptul că nu poți revedea un cartier imaginar, săpat în piatra moale a minții tale, ci doar unul de cĂrĂmidĂ, moloz și tencuialĂ, și castani ce-și dezghioacă indiferent fructele țepoase, toamna. Nu există pe pĂmânt cartierele copilăriei. Și totuși de câteva ori mi-am zis: am să merg acolo oricum. Am să folosesc clĂdirile, copacii și norii de-acum ca să le proiectez umbra pe creierul meu dezvelit și sensibil, și poate cĂ-n jocul de umbre voi recunoaște ceva de atunci.

Odată am și plecat. Am luat tramvaiul 5 pe Barbu VĂcĂrescu și-am coborât în stație la Institutul de Proiectare și Planificare, lângă dezolantul depou de autobuze colindat de câini vagabonzi. Departe, ca să facĂ totul și mai imposibil de trist, se mâncau ruinele fostei fabrici de acid sulfuric. Floreasca începea la doi pași, și totuși n-am putut să pĂșesc din nou pe străzile ei niciodată, fiindcă marea cupolă de gelatină albastră ridicată peste cartier s-a pietrificat cu timpul, și acum e dură ca o sticlă groasă de jumătate de metru. Dincolo, lĂțiți de peretele curb, se pot vedea doar cei rĂmași prizonieri pe străduțe, elevii de la liceul Rosetti, cei care mergeau la Cinema Floreasca să revadă a zecea oară Comoara din lacul de argint, vânzătoarele de la pâine și alimentara, gestionarul de la aprozar, milițienii și doctorițele, pe care vitrificarea bolții i-a luat pe nepregătite. Își lipesc fețele de geamul gros și strigĂ, neauziți, cĂtre cei de afară, captivi ai unei bule de aer din cristalul enigmatic al amintirii.

18

Doamna RĂdulescu predă istorie. Copiii n-o iubesc, nu doar pentru că-i pune să învețe șiruri nesfârșite de voievozi, cu anii înscĂunĂrii și cei ai morții, cu anii băĂliilor și-ai edictelor, cu „cauzele rĂscoalelor” și „condițiile sociale”, ci și pentru că poartă pe degetul arĂtĂtor de la mâna dreaptă un ghiul de aur formidabil, atât de masiv, de ascuțit în muchii, de greoi ornamentat, că, oriunde apare doamna RĂdulescu, pe coridoarele kaki ale școlii sau în cancelarie, sau în tramvaiul care ne duce pe toți spre oraș, primul lucru care se-arată din ea e ghiulul, pentru ca apoi s-o observi și pe ea, ca pe un apendice lat și pufos, în stofe negre sau vișinii, al acestuia. Inelul de aur zgrunțuros, ciocĂnit, în filigranul complicat al cĂruia poți zĂri, după dispoziția în care te afli, lebede, tunuri de asalt, femei goale, xilofoane, motoare cu cilindri în V, hidre cu șapte capete sau orice mai voiești, nu e atât un ornament, cât o armă. E vai de copilul care nu visează și noaptea anul băĂliei de la Podul înalt sau cei între care-a domnit Dabija-Vodă: inelul se abate în creștetul lui ca o lovitură de trĂsnet, și părul lui nespălat începe să șiroiască de sânge. Nu e clasă în care să nu vezi măcar un copil purtând în creștet, neascunsă de părul scurt, cicatricea, cu două sau trei puncte de sutură, rĂmasă de pe urma întâlnirii cu ghiulul doamnei RĂdulescu. Cataloagele cu scoarță tare luate în cap de la majoritatea celorlalți profesori par mângâieri pĂrintești față de forța nĂprasnică a temutului inel, ce coboară neașteptat pe câte-o țeastă fragilă, ca o lovitură de cioc de struț. „Du-te și te spală, iar mâine să vii cu tata la școală”, aude cel izbit, după care iese din clasă lăsând picuri de sânge pe podea. Ceilalți copii îi șterg cu buretele de la tablă. Altfel, doamna RĂdulescu e o femeie de treabă. În cancelarie profesoarele fac roată-n jurul ei, pentru că știe nenumĂrate rețete de pus murĂturi. Soțul ei e maior la o instituție cu faimă sinistă, și au împreună o Skodă roșu-portocalie pe care-o iubesc ca pe ochii din cap. Doamna RĂdulescu vine cu ea la școală mai în fiecare zi, cĂci soțul folosește automobilul de la serviciu. O parchează pe terenul de fotbal, foarte aproape de zidul școlii, pentru ca furtunul de la gura de apă contra incendiilor să ajungă până la ea. Primul lucru pe care-l vezi diminețile, intrând pe poarta școlii, sunt cei trei-patru copii învoiți de la ora de istorie ca

să-i spele doamnei profesoare mașina. O stropesc cu tulumba de pompieri până fac toată curtea numai o baltă, o șterg cu bureții universali, îmbibați de oțet, de la tablă, o freacă și-o dichisesc până sclipește din răspuțeri, cum îi place doamnei profesoare.

Doamna Rădulescu nu predă doar istorie, ci și constituție, o materie cu un obiect incert chiar și pentru ea. De obicei, la constituție se face matematică sau română, ca și la orele de desen, calligrafie și muzică. De pe urma orei săptămânale de constituție copiii rămân doar cu o singură noțiune: numele persoanei din tabloul de deasupra fiecărei table din fiecare clasă. Nimeni nu știe, de fapt, pe cine reprezintă. E cineva care, de undeva, conduce țara. Despre această persoană, care apare și la televizor destul de des, vorbind parcă pe altă limbă, se știe doar că nu e voie să se spună bancuri. Poți spune bancuri despre țigani, evrei, olteni, că nu-ți face nimeni nimic. Dar nu și despre omul din portret. Dimpotrivă, despre el se recită și se cântă, iarăși nu se știe de ce. Mulți dintre copii sunt luați la cor, chiar dacă n-au voce. Cei fără voce sau ureche muzicală doar mimează. Iar corul școlii participă la un fel de spectacol anual numit Montaj. E pregătit în fiecare an de doamna Rădulescu și de domnul Gheară, profesorul de muzică și conducătorul corului. Toate cântecele de la cor sunt despre Patrie, Partid și omul din poza de deasupra tablei. Ciudat, versurile, ca și muzica, sunt pline de însuflețire, și totuși e imposibil să-i faci pe copii să aibă alte figuri decât ale unor cadavre. Treizeci de cadavre de copii, verzuși și nespun de triste, cântă, la serbări și concursuri, cântece însuflețitoare. Nici ghiulul doamnei de istorie, nici înjurăturile lui Gheară nu-i pot scoate din coma adâncă în care cad de cum deschid gura. Am crezut la început, când am venit în școala 86, că e un fenomen local, dar i-am însoțit apoi pe copii la concursuri între sectoare, apoi la faza pe municipiu. Toți, din toate școlile, se comportă identic: în sală, așteptându-și rândul, se ciupesc și se-mbrâncesc, își aruncă-n cap cu bucăți de sugativă și cu cotoare de măr. Suiți pe scenă, intră în putrefacție. Obraz lângă obraz, țepeni îngeri oliv, cu ochi teribil de triști, deschid doar gurile ce par să cânte prin magie, cum zvâcnește piciorul broaștei în experiențele lui Galvani. Dirigoarea se zbate-n fața lor, dă din mâini ca apucată în taiorul ei de ceremonie, dar copiii rămân aceleași cadavre cu ochi goi dinspre care emană un damf straniu de nefericire. Montajul e o combinație de versuri și muzică. Textul său nu e creația doamnei profesoare. L-am și văzut: vreo zece foi copiate după alte foi. Versurile, deja aproape ilizibile, sunt pe deasupra completate cu pix roșu și negru, tăiate, adăugate, inversate prin săgeți nervoase. Pare opera voit obscură a unui alchimist, a unui autor de șarade. Textul ar trebui să fie o panoramă grandioasă a unei epoci de aur, în care un Partid înțelept și atotștiutor a adus bunăstarea deplină într-o țară binecuvântată. Dar nenumăratele tăieturi și inversiuni au amestecat în asemenea hal vremurile și evenimentele, că nu mai poți alege nimic din ele. Eroii proletari ai anilor 50 irump brusc în contemporaneitate, cu mânia lor anacronică și cu lupta lor de clasă de care râd acum și curcile. Americanii își aruncă mai departe bombele peste tot. Nemții sunt condamnați să rămână de-a pururi hitleriști. Copiii recită conștiințioși, cu același vernil nesătos pe fețe, cu aceeași expresie de figuri de ceară, mișmașul ăsta fără logică și cronologie. Ar putea la fel de bine să recite un tabel de algoritmi, adresele din cartea de telefoane, numele străzilor din cartier. „Mai cu suflet, Mioara, ce dracu, parcă ești la-nmormântare”, țipă din cinci în cinci minute doamna Rădulescu în sala de sport, unde se repetă Montajul, dar Mioara, premianta școlii, cu bluza albă plină de șnururi, ceaprazuri și trese, nu reușește să-și așeze pe obraz o nuanță mai luminoasă de vernil. „Încă o dată! Atenție la mine”, spune și Gheară, de la pianina dezacordată, „nu începeți decât când ridic eu mână. Și țineți minte: accentul e pe «bi»: Iu-bi-tul nostru Președinteee...” Gheară, în ciuda numelui, e un bonom cu cap rotund, cu fâlcile etern nebărbierite și cu o voce în falset, caraghioasă ca de țârcovnic. Măcar el nu-i bate pe copii, ceea ce-l face imediat suspect în ochii părinților și-i aduce faimă proastă în cartier. Dar are o fire veselă, pusă pe chefuri și pe muzică de pahar. Când e binedispus se aruncă pe amărâta de pianină să o spargă, nu altceva: cântă vechi și răsuflăte canțonete italiene... Pe lângă Montajul literar-muzical, în sarcina profesoarei de istorie cade și cercul

de ateism științific, care-n fiecare an decernează premiul „Cel mai bun ateist”. Copiii mergeau cu bucurie la cercul de ateism și-și doreau mai mult ca orice premiul cel mare, căci el consta într-un aparat de radio cu tranzistori într-o foarte frumoasă husă de piele cafenie. Soțul doamnei Rădulescu le aducea din călătoriile sale-n străinătate și le dona, în fiecare an, cu generozitate, școlii. Dar ca să-l câștigi nu era de colo, probele erau numeroase și extenuante. Cine știe prin ce pod al cărei mătăși sau bunici descoperise doamna profesoară o icoană mare, străveche, cu verniul crăpat în mii de plesnituri subțiri și cu o ramă înflorată, de lemn prețios, perforat pretutindeni de cari. O înfățișa pe Maica Domnului, cu cearcăne mari sub ochii înțelepți și suferinzi, înveșmântată-n maramă viorie și ținându-l la piept, disperată parcă să nu-l piardă înainte de vremea prorocită, pe pruncul Isus, dolofan și dulce, dar care te ațintea cu ochi căprui de om mare, făcând semnul binecuvântării cu degetele aranjate, infinit de grațios, în postura rituală. Urme vechi de mărghăritare, acum smulse, și de pietre scumpe se-nșirau de-a lungul nimburilor aurite ale mamei eterne și-ale copilului cel sfânt. Doamna profesoară aducea icoana la școală în fiecare joi, ziua tradițională a cercului de ateism. După ce oprea mașina, o scotea, acoperită cu o pânză spălăcită, de pe bancheta din spate și-o căra, orbecând și-mpiedicându-se pe scări, până la cabinetul de istorie, ornamentat, pe pereți, cu chipurile voievozilor neamului. Copiii erau deja acolo, așteptând nerăbdători concursul care urma, privind cu ochii lor mari cum doamna așază icoana pe catedră, sprijinită de câteva dicționare masive, și-o dezvelește apoi cu gravitate, cum se inaugurează plăcile memoriale de pe zidul caselor unde-au locuit cândva oameni iluștri. Icoana veche și preacinstită domina fiecare oră a cercului de ateism. Fiecare copil care mergea la acest cerc ajungea să știe pe de rost, și s-o viseze nopțile, fiecare linie de tuș a faldurilor vestmântului Fecioarei, fiecare semn de-ncruntare dintre sprâncenele ei, fiecare nuanță a pupilelor de cel mai luminos și mai transparent cafeniu ale Pruncului, fiecare înțepătură de car din florile de mahon ale ramei. Într-un fel, de fapt, fiecare copil era prezent în icoană, odată cu doamna profesoară, căci stratul subțire de sticlă cu care străvechea pânză pictată era protejată îi reflecta pe toți, suprapuși peste imaginea personajelor sfinte. După ce mai îndrepta puțin icoana de pe catedră, doamna Rădulescu scotea din geantă „Biblia hazlie” și le citea copiilor, strâmbându-se de râs, sau uneori încruntându-se și izbind cu pumnul în bancă, povestioare caraghioase care arătau limpede ce de țapi imorali și mincinoși populau cartea „așa-zis sfântă”. Cum în tot cartierul școlii nu exista fie și o singură Biblie adevărată, copiii abia așteptau să mai audă povești cu Moise (un bălbăit), Noe (un bețiv), David, care-și dezvelea rușinea în fața altarului sfânt, Solomon, care tăia copii în două cu sabia, Abraham, care era gata-gata să-și prăjească fiul pe grătar, și câte și mai câte istorioare instructiv-educative de acest fel. Când doamna ajungea la povestea Sodomei, le explica elevilor neliniștiți că nu Domnul revărsase peste cetate foc și pucioasă fiindcă - ridicol! - niște nenorociți voiseră să se-mpreuneze cu îngerii, („dar astea nu sunt povești pentru vârsta voastră”). Nici vorbă, probabil venise peste ei vreun cutremur ca ăla din '40, care făcuse praf, pe vremea copilăriei doamnei profesoare, hotelul Carlton. Fața ei se aprindea de mânie și ghiulul ei teribil izbea în ce se nimerea când venea vorba - și venea ciudat de des - despre felul abject în care, îmbătându-se ca porcul, Lot, care fugise din Sodoma, făcuse ceva extrem de urât cu fetele lui, căci și dumneaei avea o fiică și nu i-ar fi convenit ca ea să fie tratată în felul acela. Dar, una peste alta, dincolo de toate scenele prostești și nebunești din cartea cărților, copiii trebuiau să rețină un fapt simplu: că Dumnezeu, un bătrân cu barbă cârlionțată și cu o carte mare, scrisă cu litere ciudate, roșii, deschisă în fața lui, nu exista în realitate, orice-ar fi spus bunicii lor. El fusese inventat de popi ca să prostească lumea, să ia banii oamenilor fără să muncească. De fapt, omul era stăpânul naturii, pe care o modela după dorință. El fusese creat prin muncă: maimuța învățase să folosească uneltele. Cel mai rău din cohorta de sfinți, martiri, îngeri, arhangheli și alte ființe imaginare părea să fi fost un individ numit Isus Cristos, care nu existase niciodată, dar în ciuda acestui fapt făcuse totuși o mulțime de nefăcute. El spusese: „Dați Cezarului ce-i al Cezarului”, adică se arătase de acord cu

exploatarea omului de către om. Era de acord și cu adulterul („adică tații voștri să-și lase nevestele și să umble după altele, teleleu”), căci nu-i făcuse nimic femeii ușuratică prinse în adulter. Se zicea că se născuse dintr-o fecioară, adică o femeie curată, înțelegeți, dar tocmai asta arată că Isus Cristos era de fapt un mit, opiu pentru popor, căci și alți falși sfinți și dumnezei se născuseră, chipurile, din fecioare. „De fapt, copii, să vă spun eu cum s-a întâmplat, că ne-a zis și nouă, la instructaj, un profesor universitar de la Filozofie: de fapt maicăsa s-a încurcat cu unul Pantera, un soldat roman, și după-aia, rămânând gravidă, a trebuit să se meargă repede cu cineva destul de prost ca să o ia și așa, și-a luat-o Iosif, tâmplarul din sat.” Totuși, trebuiau să rețină, în ciuda acestei povești, că nici Maria, nici Iosif, nici fiul lor născut în iesle nu existaseră niciodată, cum nu existau nici Moș Crăciun (ci doar Moș Gerilă, care le aducea an de an punguța cu eugenii și portocale mucegăite la școală), nici Muma Pădurii, nici zmeii. Cu toate că fusese în cosmos, adică în cer, Iuri Gagarin nu găsisese acolo nici un fel de dumnezei sau de sfinți.

După acest instructaj teoretic, doamna Rădulescu trecea la lucruri concrete, căci „teoria ca teoria, dar practica ne omoară”, cum spunea mucalit maestrul de atelier, Eftene. Tot el mai arunca uneori, pe când copiii trăgeau la pilă, câte-o observație neprincipială, pentru care nu era ședință în care să nu fie tras de urechi: „Munca l-a făcut pe om maimuță”, de pildă, sau „În capitalism există exploatarea omului de către om. În comunism e invers”. Profesoara îi împărțea pe școlari în grupe, după rândul de bănci în care stăteau, apoi trăgea o linie cu creta în intervalul dintre bănci, spre fundul cabinetului de istorie. Rând pe rând, copiii veneau la linie și, de la cinci-șase metri depărtare, se străduiau să scuipe drept pe icoana de la catedră, în semn că într-adevăr și-au însușit învățăturile cercului de ateism științific. Doamna Rădulescu nu lăsase nimic la voia-ntâmplării: icoana Maicii Domnului era împărțită în zone, asemenea siluetele de animale la măcelărie, și fiecare zonă era notată cu puncte de la unu la zece, căci, se înțelege, să proiectezi glonte de salivă pe cele două fețe era cu totul altceva decât să umezești, prin sticla pe care stropii gelatinoși se scurgeau atât de fascinant, o mănecă sau o palmă cu degetele prelungi. În concursul pentru cel mai bun ateist conta cel mai mult forța plămânilor, dar și precizia. Fetițele n-aveau nici o șansă, scuipatul le cădea aproape imediat pe bărbie, unele nici nu știau să scuipe, lichidul nu reușea să li se desprindă de buze. Dar derbedeii clasei, care-n pauze oricum se scuipau unii pe alții de se albeau, deveniseră experți în antrenamentul sport. Dintre ei se recruta, de obicei, cel mai bun ateist, cel care primea tranzistorul ca să asculte, vinerea, la ora șase seara, emisiunea științifică Roza vânturilor. Participanții mai adunau puncte făcând dovada că, de-a lungul anului, urinaseră pe crucile cimitirului Andronache, din apropiere, că agățaseră părintelui de la biserică din cartier, de spinare, un bilețel cu cuvântul „PROST”, că-și făcuseră să plângă bunicile bigote povestindu-le din „Biblia hazlie”. Dar performanțele la „ținta mama și copilul”, cum porecliseră icoana doamnei Rădulescu, erau totuși cele decisive.

Uneori, dintre toți copiii de la cerc, rămăneau în concurs numai doi, în tricouri și cu chiloți negri de sport, încurajați de galeria colegilor lor. „Scuipă ochiul, haide, ochiul!” strigau, sau „Acum între sprâncene!”, „Buricul Ăluia mic!”, „Degetul mare!”, iar campionii, repetenți plini de vitalitate, se conformau în aplauze și urale, încât, la sfârșitul orei, biata femeie de serviciu avea mult de lucru să șteargă, cu cârpa ei de spălat pe jos, geamul întinat al icoanei. O usca apoi bine cu hârtie igienică și-o acoperea cu învelitoarea. Copiii o cărau până la mașina sclipitoare, roșu-portocalie, parcată sub coșul de baschet, și-o așezau, cu mare grijă, pe bancheta din spate. Atât de prețioasă relicvă a unei epoci de mult apuse nu trebuia să sufere de la gropile de care strada școlii, Dimitrie Herescu, era plină, și care hurducau mașinile de aproape că le desfăceau în tablele și garniturile de cauciuc componente.

Într-o dimineață înghețată de decembrie, chiar dinaintea vacanței mari, doamna Rădulescu își pierduse inelul. Făceam atunci recensământul animalelor din cartier, așa cum vara, înaintea începerii anului școlar, sarcina profesorilor era să meargă din casă-n casă pentru recensământul copiilor de școală. Și vara, și iarna o luam

pe străzile lungi care dădeau în câmp, după ce se-ncruciau cu multe alte străzi pline de căsuțe în fundul curților, străduțe tăcute și sonore ca de sătuc, cu câte-o alimentară sau un depozit de lemne, sau vreun centru de butelii la colțuri, cu mașini străvechi parcate în fața caselor, cu copaci și pomi vâruți până la jumătate. Se lua după noi o puzderie de copii fără treabă, ce ne-nsoțeau din casă-n casă, băteau la porți pentru noi și vorbeau cu cei care, îmbrăcați doar pe jumătate, ca acasă, își arătau în poarta întredeschisă capetele nedumerite: „Ați venit cu lumina? Cu gazele?” Vara ne descurcam mai ușor, în ciuda dogorii care ne sleia. Cartierul era spectral, complet pustiu, străzile se îngustau în depărtare, lumina era galben-intensă, umbrele lipseau cu desăvârșire. Ni se năzărea că umblam printr-o machetă de cartier, lipsită de viață, zgomote și mișcare. Câte-o coadă murdară de zmeu atârna din firele electrice întinse deasupra ulițelor, câte-un cântec de turturele se auzea-n depărtare. „Aici stau doi bătrâni, nu sunt copii de școală”, ne spuneau fetițele și băieții care se luaseră după noi. „Aici stau Enache dintr-a șasea și-a opta, părinții lor nu sunt acasă, lucrează.” Îi scriam pe Enache în catastifele cu care umblam sub braț și treceam mai departe, sub arșiță, prin fața gardurilor nesfârșite, în curți, prin porțile întredeschise, ocupate aproape în întregime de capotele femeilor pieptoase și neîngrijite și de puloverele țărânești, grosolane, ale bărbaților cu basca până la sprâncene, zăreai biciclete ruginite, câini famelici, poiote pline de găinaț, prunci în fundul gol urlând din toate puterile. La capetele străzilor era linia ferată, după care începea câmpul întelenit ce se-ntindea până la marginea privirii, de nestrăbătut ca o mare fără țărături.

Iarna era mult mai greu, căci puteau fi crivăț, viscole, vreme atât de rea încât să nu scoți nici un câine afară, și totuși noi eram siliți să ieșim și, prin zăpada până la genunchi, izbiți de garduri de rafalele de vânt, orbiți de acele de gheață, îngroziți de urletele câinilor ce se luau după noi, clănțănind din colți, să trecem iarăși din poartă-n poartă, să batem de zeci de ori până să ne deschidă cineva și, când, în fine, un ochi suspicios se arăta-n crăpătura porții, să spunem pentru ce eram acolo: „Pentru recensământul animalelor. Ne interesează dacă aveți porci, păsări, vaci, oi și-așa mai departe, ca să le înregistrăm.” Urlam ca să ne facem auziți în vifor. Toți cei din curți ne țineau la poartă. Nici nu le-ar fi trecut prin cap să ne poftească-n casă și să ne dea un ceai fierbinte. „N-am, dom'le, de unde să am? Astă-vară am mai avut două-trei găini, dar... acum nu mai țin. Porc n-am mai avut de ani de zile...” Mîșteau cu toții, dar ce ne păsa nouă? Nu eram noi cei cu verificarea. Trăgeam câte-o liniuță-n registru, cu pixul abia ținut în mână înmănușată, și-o porneam mai departe, ferindu-ne de câini și de înspăimântătoare rafale de vânt. Către seara care cădea deodată, ca o placă de metal, peste cartier, pe la ora patru după-masă, nu ne mai simțeam trupul, înghețat bocnă. Ne-ntorceam la școală cu obraji roșii și uzi, cu acea buimăceală pe care ți-o dă gerul, ca să ne încălzim un pic în cancelarie înainte de-a pleca acasă.

Cât de stranie ni se arăta cancelaria, cu luminile aprinse în noapte, pe când tot restul școlii vuia întunecat! Lumina becurilor din tavan șiroia murdară, cafenie, ne vopsea chipurile într-un pământiu de ființe subterane, portretele de personalități herțegovene de pe pereți împrumutau ceva din olivul sinistru al zugrăvelii. Și totuși găseam acolo, în acea gaură luminată din smoala unanimă a lumii, un refugiu din calea stihii și singurătății. Cum ne descotoșmănam de paltoanele încă pline de zăpadă și tropoteam din picioare, aveam sentimentul unei tragice fraternități, ca a unei familii de cârțițe ghemuite în camera centrală-a rețelei lor de tuneluri, ca a unor sarcofagi orbi în pielea unui râios. Cum pe ferestre ningeă prăpădind, eram ca-ntr-o arcă înaintând la voia-ntâmplării prin damnarea universală.

În seara în care doamna Rădulescu și-a pierdut ghiulul din deget eram așezați cu toții în jurul lungii mese acoperite de pânză roșie și beam ceai, ca să ne-ncălzim puțin după umblatul de-o zi-ntreagă la recensământ, căci caloriferele erau, bineînțeles, reci ca gheața. Iernile așa se-nvăța: și profesorii, și copiii stăteau înfodoliți cu paltoane, căciuli rusești și broboade, cu mănuși în mâini, cu fiecare răsuflare vizibilă în aerul înghețat ca o garoafa albă, în destrămare. Ceaiul ni-l făcea secretara, în cămăruța ei unde stătusem cu Caty când făcusem de gardă.

Folosea un reșou improvizat dintr-o mare cârămidă de BCA în care fuseseră săpate canale pentru rezistențele ce se-nclăzeau la roșu. Sporovăiam plictisiți despre o nouă rețetă de slăbit, când a intrat deodată profesoara de istorie, țipând din răspuțeri: „Inelul meu! Mi-a dispărut inelul! Mi-au furat inelul!” Florabela, preafrumoasa profesoară de matematică, plină de nuri, aur și pistrui, încercase s-o potolească: „Stai, dragă, că nu ți l-a furat nimeni, o să se găsească... Unde l-ai lăsat?” Dar doamna Rădulescu se prăbușise extenuată pe-un scaun, cu-o mână pe inimă, și pentru noi toți era de-nțeles, căci, fără faimosul ghiul, trei sferturi din ființa ei dispăruse. Ghiulul de aur bătut fusese centrul vital, chakra ei esențială, ochiul ei mistic din frunte. Deja trupul lat și pufos îi devenise cenușiu, cum stătea prăbușit pe scaun, iar în ochi i se stinsese orice lumină. „Nu știu, nu știu... băiguia pierdută. „Poate la secretariat... l-am scos din deget fiindcă-mi înghețaseră mâinile... și-acum nu mai eeee!” urla ea lugubru. Da, da, îl pusese pe colțul biroului de la secretariat, apoi luase o ceașcă pentru ceai, secretara îi turnase ceaiul și... nu mai știa. Toți se perindaseră pe-acolo, putea să-l fi luat oricine. Chiar și portarul, chiar și femeile de serviciu. „Chiar și maistrul de atelier”, aruncase Spirescu, profesorul de desen, la care toți ciuliseră urechile, fiindcă Eftene era țigan, ceea ce pentru mai toți însemna ciorditor de profesie, și, pe de altă parte, nu era un țigan modest și la locul lui, ci unul amar și mușcător, care îi ironiza adesea, pe drept și pe nedrept, o fire sarcastică, ne-mblânzită, ce-și făcuse o grămadă de dușmani. Lui Eftene nimeni nu-ndrăznea să-i spună „măi țigane”, căci cei care o făcuseră, când venise prima oară în școală, își adunaseră dinții de pe jos. Era mereu în anchete pe la miliție, îl știau toți ca pe un cal breaz. În fiecare an, când își începea orele de atelier, le cerea copiilor să aducă o trusă de traforaj. În papetării se găseau două feluri de astfel de truse, unele de-ale noastre și altele, mai scumpe, cu pânze din oțel călit, aduse din Rusia. Eftene trecea calm printre bancurile din atelierul lui, cu câte-o menghină pe fiecare dintre ele, și cerceta trusele copiilor. Unde vedea una rusească, o arunca imediat de pe geam. Tot Eftene umplea lumea cu bancuri împotriva socialismului, ba chiar și împotriva Președintelui, încât autoritățile nu mai știau ce să se facă cu el. Până la urmă hotărâseră că era mai bine să-l lase-n pace, ca pe unul căruia-i lipsea o doagă. Eftene era, de altfel, cineva între cei din neamul lui, un fel de rege neîncoronat în fața căruia orice măturător de stradă sau vânzător de sticle goale sau florăreasă se ridica în picioare, căci era unul dintre puținii țigani cu carte. Era chiar inventator, patentase o mașinărie care fabrica roți de tomberoane și se lăuda că toate tomberoanele municipalității trecuseră prin mașinăria lui.

Maistrul nu se prea arăta prin cancelarie, stătea mai mult prin atelierul lui plin de pilitură de fier și de funingine unde copiii învățau să dea la pilă, să traforeze plăcuțele de lemn de tei sau să lipească lămpi de radio cu letconul și cu sârmă moale de cositor pe plăci imprimate cu circuite, dar mai ales pricepeau, din spusele dascălului lor în halat albastru, cu buzunarele rupte, că „socialismul e societatea leneșilor”, că inginerii capitaliști chelesc la ceafă (unde se scarpină mereu: ce să mai fac, ce să mai fac?) pe când cei socialiști chelesc în față (căci se plesnesc peste frunte: Doamne, ce-am făcut!), că directorii capitaliști stau cu fundul pe scaun și cu ochii la producție, pe când cei socialiști sunt cu fundul la producție și cu ochii la scaun... Dar mai ales învățau că tot ce-i rău ne-a venit întotdeauna de la ruși, marii noștri prieteni de la răsărit. Și în seara aceea, după ce colindase și el cartierul cu registrele sub braț, în căutare de rațe, găini, porci, iepuri, vaci, oi, cai, care nu erau de găsit nicăieri, deși îi auzai cotcodăcind, gâgâind, nechezând și mugind în curtea din dos, Eftene își scosese paltonul și căciula, își luase ceașca de ceai din mâna secretarei și se duse cu ea în atelier, fără să mai treacă prin cancelarie. Îmi plăcuseră de la-nceput înfățișarea lui hătră și totuși înțeleaptă, trecută prin necazurile lumii, scofâlceala lui de bătrân indian, gura lui știrbă ca a lui Gandhi, în care lucea un dinte de aur... În ochi avea nu inteligență, ci un fel de agerime cinică: vreți să știți cum e omul? Nu-l căutați nici în palate, nici în biblioteci: veniți în bârlogul meu de bătrân țigan singuratic, unde pute-a urină și-a țigări proaste. Uitați-vă la mine cum stau gol în lighean, în mijlocul camerei, și-mi frec pielea

neagră cu buretele. Priviți-mi pieptul slăbănog, plin de o încălceală de fire albe, sexul meu până la genunchi, vânos și-ncrețit ca al cailor, picioarele mele strâmbe. Și totuși în mine sălășuiește omul, omul adevărat, care știe să strângă din dinți și să rânjească-n fața ororilor vieții, care nu se dă bătut, care se agață ca un mărăcine râios de bucata de pământ pe care s-a trezit. Sunt eu, Eftene, înfășurat într-un halat jerpelit de materie vie.

Dar pentru colegii mei din cancelarie maestrul de atelier nu era nici spirit, nici vreun Gentleman Jim, ci un ciorditor încă nedovedit, un țigan borât și leneș. „Încă unul care și-a ales meseria cu capul și și-o face cu picioarele, ca profesorii de sport. Pe când noi, ăștia tâmpiții de română și matematică, ne-am ales-o cu picioarele și o facem cu capul, că așa ne trebuie: capul face, capul trage. Că puteam și eu, dragă, să le dau copiilor o minge și să le spun: jucați-vă, iar eu să stau la cafele, și cică sunt profesor. Sau să-i pun să dea la pilă ca să vând eu piesele și să bag banii-n buzunar, ca nea Eftene, care râde de noi și cu spatele când ne vede cu teancurile de caiete de teză... Iar la salariu - bani la fel ca și noi, care orbim tot corectând la greșeli în caiete, ba chiar mai mult, că au tot felul de sporuri, săracii...” De când Spirescu pronunțase numele lui Eftene, nu mai era nici o-ndoială: el furase ghiulul, cine știe când, poate secretara ieșise o clipă, se dusese și ea la veceu, și gata! Inelul dispăruse-n buzunarul țiganului... – Ia du-te, Jeana, și spune-i lui Eftene să vină puțin în cancelarie, că i-a uitat lumea mutra, îi spusese Gionea, profesoara de fizică, femeii de serviciu, după care toți rămăseseră tăcuți, așezați ca un tribunal sinistru în jurul mesei, cu adânci umbre pământii pe fețe.

Pe ferestrele negre ca smoala ningeă furios, oblic, încât toată încăperea părea că zboară spre cer cu o viteză uriașă. Tăcerea era atât de mare, că o ceașcă reasezată pe farfuria ei a răsunat în camera înghețată ca un foc de pistol, făcându-i pe toți să tresară.

Doamna Rădulescu deschise gura de cum apărură maestrul pe ușă:

– Ia-nchide ușa după tine, Jeana, și să nu cumva să tragi cu urechea. Du-te la secretariat, vezi că n-ai mai udat asparagusu-ăla amărât de nici el nu mai știe când, s-a uscat aproape tot, îi curg acele pe jos...

Apoi, întorcându-se spre maestru, continuă pe alt ton.

– Domnu... Eftene... Profesoara își dresă vocea. Domnu' Eftene, uite, nu te speria, că nu-ți face nimeni nimic...

– N-avea grijă, că rezolvăm între noi, o mână spală pe alta, intervenise și Gionea, încremenită ca o gorgonă.

– Uite, știm cu toții că dumneata ai luat ceva de pe masă, de la secretariat... Ai fost văzut, să știi...

– Păi am luat o cană de ceai, da' aveam de gând s-o aduc chiar acum, înainte să mă duc acasă, spusese Eftene, fără să-și piardă cumpătul, deși în ochii lui puteai deja citi nu bănuiala, ci certitudinea că iar dăduse de vreun rahat. Nu era prima belea din viața lui, nu plătea prima dată oalele sparte de alții, încerca doar să-și dea seama la timp despre ce era vorba. Știa că de la-nceput totul era-mpotriva lui, că se născuse ciorditor tot așa cum căpătase pielea asta smolită la naștere, ochii ăștia amărâți. Degeaba se străduise, chiar și când murea de foame, să nu pună mâna nici pe-un capăt de ață, degeaba încercase toată viața să fie de două ori mai cinstit ca inșii din jurul lui, ceva îl trăgea înapoi, îl vâra în mocirlă de fiecare dată, orice-ar fi făcut. Se obișnuise, socotea felul cum îl priveau oamenii ca pe-o fatalitate, cum cocoșatul nu mai pune la suflet, după o vreme, nenorocirea spinării lui încovoiate, cum orbul nu-și mai plânge soarta. Oare ce mai făcuse? Se ținuse departe de profesori, nu se considera egalul lor, deși se știa mai deștept decât cei mai mulți dintre ei, stătea și-n recreații în bârlogul lui plin de rumeguș și de span. Știa însă, o știuse de la-nceput, că avea să se-ntâmpale și aici ceva urât, cum i se-ntâmplase întotdeauna. De când era școlar în primele clase fusese pus în ultima bancă, îi găsiseră păduchi în cap, copiii se fereau de el, îl numeau maimuță și fund de tuci, profesorii-i trăgeau peste ceafă și-i smulgeau perciunii mai des și mai fără motive ca altora. Eftene trebuise să-nvețe de foarte devreme arta strânsului din dinți, și asta făcea și-acum, când corpul profesoral, „cadavrele didactice”, cum le mai zicea el cu gura lui mare, savura scena ca la un

film cu tribunale și inculpați, cu avocați ai apărării și-ai acuzării, cu jurați sovietici.

– Ei, cana, cana... lasă că știi dumneata mai bine. Te-a văzut cineva, să știi, când ai luat inelul doamnei Rădulescu de pe birou, de la secretariat. Gionea (căreia toți, copii și colegi, îi ziceau doar așa: Gionea, fără „doamna”, fără să mai țină careva minte numele ei mic) chiar avea stofă de procuror. Era o femeie de gheață, de care copiii se temeau mai mult ca de oricine. De când intra în clasă se lăsa o tăcere îngrozitoare și începea să miroasă-a cimitir. Gionea se așeza la catedră și rămânea toată ora complet nemișcată, ca o stană de piatră. Nu clipea, nu întorcea capul. Vorbea calm și tăios, n-avea nevoie să ridice vocea, cum țipau ca nebunii ceilalți profesori. Elevii scoși la tablă se pierdeau ca în fața unei reptile veninoase, deși știau lecțiile pe de rost. Nici un mușchi nu se mișca pe fața lui Gionea când dădea notele care cădeau ca un teribil verdict pe cefele copiilor. Patru, trei, doi, patru, trei. Dar nu notele proaste îi speriau, ci încremenirea, gravitatea monstruoasă a privirii, lipsa oricărui zâmbet, a oricărui răgaz în mecanismul continuu al terorii. Colegul ei de fizică râdea ca un copilăș gădilat când dădea doiuri și treiuri, și de-aceea școlarilor nu le păsa de notele-alea de nici un fel. La Gionea te cutremura o groază sacră chiar și când luai șapte, nota cea mai mare, aproape legendară, pe care-o dăduse, se pare, doar de trei-patru ori în viața ei, căci, spunea ea colegilor în cancelarie, „zece e doar pentru Dumnezeu, nouă e pentru profesor, opt pentru elevul care nu doar știe lecția la perfecție, dar studiază și în afara programei. Un școlar din capătul Colentinei trebuie să știe că nota cea mai mare e șapte, dar să n-o vadă niciodată...” Și în seara aceea de iarnă Gionea-și ațintea asupra maestrului ochii de-un verde aproape incolor, înghețați, pe cea mai palidă față cu puțință.

– Domnu’ Eftene, zice, nu vrem să facem un caz din asta. Nici nu mai continuăm aici discuția. Noi o să plecăm pe la casele noastre, că e noapte de mult, iar dumneata, când vrei dumneata, când îți spune dumitale conștiința, te duci la doamna profesoară Rădulescu și îi dai inelul înapoi. Și cu asta s-a terminat totul. N-o să știe nimeni nimic. Nu mai vorbim de miliție, că suntem colegi cu toții și ținem la reputația școlii. Să nu-ți fie jenă, se-ntâmplă oricui un moment de slăbiciune, suntem oameni cu toții...

Asta era chiar înălțător. Maistrul avea să aducă spășit lucrul furat înapoi, dar ei n-aveau să-l dea pe mâna autorităților, aveau să se arate îngăduitori, umani. Dacă te gândeai bine, un hoț dovedit putea fi chiar folositor pentru coeziunea unui colectiv: fiecare-ar fi văzut cum e să umbli prin lume în vârful picioarelor, lipindu-te de pereți când trec ceilalți, cu genele plecate, fiecare s-ar fi simțit un izbăvitor al nenorocitului, un binefăcător pe care gestul de caritate nu-l costa nici un ban. Fiecare profesor, cei din jurul mesei și grupulețul de lângă caloriferu-nghețat de sub pervaz, se străduia să-și compună o figură îngăduitoare, ca bietul om prins cu mâta-n sac să nu se simtă prost, că doar cine erau ei să-l judece?

Eftene își rodea, cu dinții lui galbeni, mustața de culoarea tutunului. Fața lui scofâlcită, de-o culoare nesănătoasă dintotdeauna, era acum mai veștedă ca oricând. Se uită repede la fiecare, lăsă capu-n jos, se gândi un timp, deodată smochinit tot și diminuat în veșnicul lui halat albastru, și apoi, hotărându-se brusc, zise:

– Bine, îl aduc. Mă-ntorc imediat cu el. Și ieși pe ușa cancelariei, închizând-o încetișor.

Mare bucurie și ușurare între profesori.

– Doamna Gionea, sunteți nemaipomenită, nu vă rezistă nimic, se entuziasmase Spirescu, care se felicita, în gând, și pe sine pentru intuiție. Vedeți ce putere-au cuvintele, chiar și asupra inșilor needucați?

– Ba mai ales asupra lor... Noi, Aștilalți, suntem blazați, nu ne mai speriem cu una, cu două...

– Doamna Rădulescu, fiți blândă cu el... Dați-l dracului de țigan, făceți-vă pomană, în definitiv vi-l aduce, și n-o să uite el cât o trăi ce-a pățit azi...

– Nu știu, oftă ea, rămasă-n picioare și luptându-se evident cu ea însăși. Nu știu, totuși e un furt, totuși cred că miliția ar trebui... Mă gândesc că tocmai noi, care le băgăm în cap copii etica și echitatea socialistă, să închidem acum ochii la

o asemenea faptă... Nu-i corect, dragă: orice-ați zice, eu tot îl reclam.

– Da' i-am promis, i-am spus că rămâne-ntre noi, altfel nu mai aducea el inelul... Prinde hoțul, scoate-i ochii... Mai bine, zic eu, e s-o lăsăm așa, cum a căzut. Nu mai țineți minte acum doi ani, cu bărbat-su lui Maței, cum a fost? Ala chiar a fost dovedit, prins cu teancul de bani în valiză, în ziua de salariu, filmat cu camera ascunsă... Și ce i-au făcut? L-au penalizat cu leafa pe trei luni. Și noi am rămas cu stigmatul de școală de hoți pe frunte...

Se porni scandalul. Unii erau de partea profesoarei de istorie și cereau darea lui Eftene pe mâna poliției, alții îl susțineau pe Gheară, care tocmai vorbise. Strigau tare, peste masă, nu se mai înțelegea nimeni cu nimeni, așa că nici n-au băgat de seamă că Eftene era din nou între ei, cu femeia de serviciu, cu mâinile-n șolduri, după el. L-au observat abia când a ajuns lângă masă și-a bătut o dată, zdravăn, cu palma-n pânza roșie de pe ea, de-au sărit ceștile și lingurițele-n sus. Atunci au tăcut toți. Nu se mai auzea decât zgomotul fulgilor de zăpadă ce frecau, în cădere, geamurile-nghețate. Profesorii, și parcă și bizarele personalități muntenegrene din tablourile de pe pereți, își ațintiseră privirile spre maistru.

– Ghiulu'... să vă dau ghiulu', zise el cu o voce obosită, care parcă-i ieșea nu din gură, ci se scurgea din ochii galbeni, deodată bătrâni ca lumea.

Totul s-a petrecut apoi atât de repede, că nimeni n-a putut interveni. Săriseră doar cu toții în sus, multe scaune se răsturnaseră, Florabela leșinase pe-al ei, învălmășeala de umbre și lumini era de nedescălcit.

Căci Eftene scosese deodată din buzunarul mare și jerpelit un clește pentru cuie, negru și vechi, și și-l vârâse dintr-o singură mișcare în gură. Își apucase dintele de aur și, opintindu-se și urlând ca un animal, îl smulsese din rădăcină. Apoi, cu gura plină de sânge și cu sângele siroindu-i pe bărbie și gât, îl ținuse drept, deasupra mesei, triumfător, cum ar arăta un alchimist bobul strălucitor de aur găsit în creuzetul cu plumb topit. În cele din urmă, cu o forță dementă, i-l aruncase-n față doamnei Rădulescu. Din pieptul ei pufos, unde lăsă o pată vie de sânge, dintele se rostogoli pe masă, mare și greu și lucios, aproape ca ghiulul legendar, dar cu două prelungiri de fildeș însângerate.

Eftene se-ntorsese cu spatele și ieșise, lăsând pe covor băltoace și stropi de sânge, iar profesorii, mulți stropiți și ei pe fețe și pe haine, s-au repezit la cuier, s-au înfofolit în paltoane, căciuli și fulare și-au năvălit pe ușă afară de parc-ar fi scăpat din vâlvălăile unui incendiu. I-am văzut de la geam cum se risipesc pe stradelele ninse, înnebuniți, încercând să uite scena de coșmar la care luaseră parte.

Am rămas singur în sala întunecată, între portretele lucioase de pe pereți. Am luat dintele de pe masă, l-am privit cu atenție și l-am azvârlit iar, ca pe-un zar, pe postavul roșu. Lucea acolo, în mijlocul odăii de umbră, a școlii de umbră, a lumii de umbră prin care orbecăim cu toții, așteptând un semn sau o minune. L-am lăsat în mijlocul mesei, cu sentimentul chinuitor că tocmai mi s-a dat un semn, pe care, ca și pe toate celelalte, nu m-am priceput să-l interpretez.

Firește, doamna Rădulescu și-a găsit a doua zi inelul, pe care uitase că-l pusese în compartimentul pentru scrisori din secretariat, și lucrurile au reintrat în normal. Primul cap spart de copil s-a ivit în ușa dispensarului de cartier după numai câteva zile, un cap dulce de fetiță aurie. Pentru cusutul răniei a fost nevoie de nu mai puțin de patru copci.

Am ajuns pe la opt seara în fața casei mele în formă de vapor, amestecată acum indiscernabil cu viforul și vârtejile de zăpadă. Pe maidanul din față vechile carcase de frigider și cauciucurile de mașini și mortăciunile cu blana smulsă erau troienite sub cerul jos, la fel de alburii ca și aerul, ca și pământul. Am fost îmbrâncit în casa-ntunecată de-o bruscă rafală, și am închis în urma mea, cu greutate, poarta de fier forjat. Eram atât de amețit de furtuna de zăpadă, de orele petrecute-n frig pe la porțile oamenilor, de mizeria fără margini a judecării lui Eftene, că, pentru prima dată, m-am rătăcit în propria mea casă. E drept că n-am știut nicicând prea bine câte camere, câte holuri, câte scări și câte culoare are,

și că de multe ori, în drumul spre dormitor, am nimerit în saloane sau în săli de baie nu doar total străine, de parcă-ar fi dispărut pereții dintre casa mea și vreo alta lipită de ea, ci și-ndepărtate-n timp, în spațiu și-n amintire, cu mobile sclipitoare și ciudate, cu pendule de nuc și candelabre cu frunzulițe de alamă, dar acum casa-întunecată, pe geamurile căreia ningeă prăpădind, mi s-a părut infinită. Am ajuns în dormitor abia spre dimineață, extenuat de zecile de kilometri de coridoare, de lucrul mecanic al apăsarilor a mii de întrerupătoare, de disperarea repetată de sute de ori a deschiderii ușilor, sperând mereu că-mi voi zări, în fine, patul mototolit din centrul mandalei de coridoare, așa cum desfăci sutele de petale ale trandafirului ca să găsești în centrul său înmiresmat organitele fragede ale unei sexualități androgine.

Am scotocit, în noptieră, după cutiuța de tic-tac în care-mi țineam dinții de lapte. M-am suit în pat, așa îmbrăcat cum eram, și-am apăsat butonul care provoacă levitarea. Suspendat între pat și tavan, cu oasele deodată afânate-n trup și cu membrele plutind lejer în aerul veșted, m-a invadat brusc o moleșeală teribilă, o nevoie irepresibilă de somn și de vis. Mă legănau curenții slabi ai viscolului, cei ce treceau pe sub geamuri și suflau de sub ușă, mă liniștea urletul imblânzit al vânturilor. De mult tânjiseam după intimitatea asta în care, ca sâmburele zarzării cu neputință de desprins de carnea portocalie ce-i invadează trupul, mă simțeam miezul unei lumi enorme și de neînțeles. Am răsturnat în palmă cele vreo douăzeci de oscioare albe și lustruite, ce semănau mai curând a perle sau boabe de coral, și care-ntr-un fel asta și erau: cochilii, boabe de sidef sau de calciu produse de gingiile mele într-o viață îndepărtată, care odinioară stătuseră pe două șiruri în gura mea, netezite mereu de propria mea limbă, care sfărâmaseră biscuiții și mărul, care se arătaseră-n zâmbet părinților mei, geamănului meu, vecinilor mei din Silistra și, apoi, din Floreasca. Înmușuriseră-n osul fălcilor mele și-mi spărseseră gingiile roze, provocându-mi mâncărimi și dureri, crescând ca niște cristale din carnea moale și suferindă. Iar apoi mă scuturasem de ele ca să las loc altor dinți, ce-aveau să fie tortura permanentă a vieții mele. Am frecat în palmă, între degete, grăunțele dulci, într-o reverie somnoroasă, iar apoi le-am dat drumul să plutească libere-n aer, ca un astronaut aflat în imponderabilitate. Iar dințișorii mei s-au răspândit încet deasupra mea, în boltă, formând constelații ciudate în penumbra odăii. Am adormit așa, îmbrăcat, luminat pălpăitor de dinții mei de lapte de altădată, ca de niște lumini izvorâte din adâncul trupului meu de timp.

M-am gândit adesea cum ar fi fost ca, alături de bucățile de sfoară cu care mi-a fost cândva legat buricul, de fotografiile păstrând efigia mea imprimată în azotat de argint, de codițele mele de când eram mic și de dinții mei căzuți singuri sau legați cu o sfoară de clanța ușii, trântită apoi fără milă de tata, aș fi păstrat undeva și o vertebră de-a mea de când eram copil, sau falanga vreunui deget, sau pe mama însăși, cea de-atunci, sau vreun nor de pe cerul de deasupra străzii... N-ar fi fost deloc mai incredibil și mai bizar, n-ar fi nsemnat pentru mine o strecurare mai intolerabilă a trecutului în prezent. Dințișorii mei, cozile mele, pozele vechi sunt fantome stranie răbufnite din osarele amintirii, memorie întrupată, tare, lucioasă, concretă. Nu dovezi ale realității copilăriei tale, ale trupului în care-a trăit odată ființa ta de copil, ci dovezi ale irealității timpului însuși, ale coexistenței și întrepătrunderii vârstelor, vremurilor, trupurilor în halucinația unanimă a minții și-a lumii. Aș fi putut păstra astfel, în sinistre sertare ca de morgă, sute de miliarde de ființe cu numele meu, fiecare mai tânăr cu o secundă decât cel precedent, aș putea vizita acest colosal edificiu, privindu-l în ochi pe fiecare, ascultându-i gândurile, visându-i visele, eu însumi fiind ultimul dintre ei și lăsând în urma mea, cum insecta își leapădă coaja de exact aceeași formă cu ea, câte-un alt eu în fiecare secundă, tot mai tineri, tot mai îndepărtați... Ar fi echivalenții perfecți ai dinților mei de lapte ce-au fost odată o parte din mine, ca acum să fie obiecte din universul cel fără margini și fără noimă.

Am visat sau mi-am adus aminte dintr-un trecut imemorial, căci în starea de vis ai acces la creierul tău de copil ca la un castel fermecat din centrul minții tale, dezafectat, ruinat și-mpăienjenit, transformat în sanatoriu sau în crescătorie de iepuri, dar păstrând în arhitectura sa un plan regal și, mai ales, conservând

intactă, în miezul coridoarelor lui încălcite, camera interzisă. Cea în care-ai vrut întotdeauna să evadezi, căci nu poți evada niciodată decât înăuntru. Am visat sau mi-am reamintit, în acea noapte de plutire, în zbârnăitul ușor al solenoidului de sub podea și-n şuierul crivățului de-afară, de înspăimântătorul mausoleu al durerii care-a fost, pentru mine, cât a durat copilăria și adolescența mea, Policlinica Mașina de Pâine. I-am revăzut construcția cenușie și greoaie, cornișele masive ale acoperișului, ferestrele meschine sub arcade enorme, sticlind ca niște ochi răi. Tot peisajul din jurul ei, fabricile străvechi de cărămidă pe zidurile oarbe ale cărora scria cu litere uriașe FUMATUL OPRIT și TRĂIASCĂ PCR, pasarelele dintre acele ziduri colosale, curțile vaste închise de garduri de beton, salcâmi aplecați peste ele, pustietatea aceea de dincolo de lume, tristețea piațetelor unde se-ncrucișau șine de tramvai, locul acela învecinat cu Doamna Ghica și cu Teiul Doamnei și cu Maica Domnului ca ochii minusculi ce formează un triunghi pe fruntea păianjenului... Toată tăcerea și încremenirea din jurul construcției cenușii făceau din ea un loc enigmatic și atroce, locul unor ritualuri barbare și-al unor torturi de neînțeles. Adolescenții din triburi îndepărtate sunt puși să-nghită otravă și s-o vomite la loc, pielea le e perforată și sunt lăsați să atârne de cârlige sau de crengi prinse în pielea de pe spinare, sunt tăiați pe brațe și arși pe piept, tatuați pe fiecare porțiune a pielii, încât poartă întreaga viață semnele unei inițieri al cărei sens, dacă i-ai întreba, le e cu totul obscur. Am și eu astfel de cicatrice, uneori cred că scoarța mea cerebrală a fost atât de-nțepată, de smulsă, de brăzdată, de sfâșiată, încât arată acum ca un vechi steag de luptă, zdrențuit și găurit de vârfuri de lance și plumbi de archebuze. La ce-a folosit atâta tortură, psihică și fizică? Cum s-a permis ca acizii corozivi ai adrenalinei să-mi dizolve organele interne doar la auzul numelui „Mașina de Pâine”? Am fost acolo la oculist, am stat la rând, de-a lungul unanimerelor banchete din cel mai prost plastic cafeniu, într-un lung șir de băieți și fete șalii, ochelariști, cu câte-un tifon pe un ochi, lipit cu plasture roz, mi s-a fixat capul într-un dispozitiv mecanic și-am fost silit să privesc printr-un fel de lentile încastate-n oțel planșe cu gândaci și litere din alfabet necunoscute. Am stat la rând diminețile, pe nemâncate, să mi se ia sânge, gata să leșin încă din sala de așteptare, și-apoi am intrat și-am îndurat să văd cum venele-mi ies în relief pe brațul subțire, perfect vizibile, roșii și albastre, sub piele, după ce garoul de cauciuc, un furtun ordinar, mi-era legat brutal în jurul brațului. Apoi seringă nichelată, cu părțile componente clinchetind, mi se apropia de braț și tifonul îmbibat de spirt rece ca gheața îmi spăla venele, și acul gros intra într-una dintre ele și-ncepea să sugă, și sângele gros și-nspumat, sângele meu, pe care n-ar fi trebuit să-l văd niciodată, pătrundea-n cilindrul de sticlă... Priveam cu ochii lărgiți de oroare cum doctorița detașa acul de seringă și-l lăsa să atârne-acolo, în vână, apoi puneă o eprubetă la buza lui și sângele meu, în țâșnituri scurte, o umplea cu încetul... Apoi umplea încă o eprubetă, apoi a treia... O soră mustăcioasă și musculoasă-mi storcea brațul ca pe-o rufă udă ca să mai scoată câțiva stropi din seva vieții mele. Eram în cuibul lor, eram în adâncul plasei dese de păianjen, acolo unde stă ascuns păianjenul, lăsându-și doar două labe negre afară. Scoteau apoi acul și-mi desprindeau garoul. Ieșeam palid ca moartea, cu tifonul albăstrit de spirt apăsător pe rană. În câteva ore, toată zona avea să-mi devină vânătă, cadaverică, și pete gălbui aveau să-mi aducă aminte apoi, cu săptămânile, de sordidul calvar. „Lasă, că n-o să mori din atâta lucru. Până te-nsori îți trece”, îmi spunea mama, iar după o vreme găsea iar vreun prilej să meargă cu mine la Mașina de Pâine, cu probe de urină și fecale în sticlute de medicamente înfășurate-n hârtie și cu câte-o ciocolată Primăvara în poșetă, pentru doctoriță. Clădirea era uriașă pe dinafară, dar mult mai mare pe dinăuntru. Mereu urcai scări monumentale, treceai prin holuri vaste și elegante, în ciuda pereților placați cu faianță albă, ordinară, de closet public. În contrast cu grandoarea planului general, spațiile pentru cabinete și culoare de așteptare erau meschine și-nguste, prost luminate și neaerisite. Banchetele de plastic puteau, mozaicul de pe jos nu era niciodată curat, și gândacii de bucătărie mișunau peste tot în voia lor. Era plin de lume, mai ales bătrâni și bătrâne, diformi, gheboși, cu fețe încrețite și edentate, la fel de verzi la față ca pereții culoarelor, vopsiți în ulei. Abia dacă puteai trece

printre ei ca să ajungi unde-aveau să te chinuie și pe tine. Masochismul lor mă uluia: veneau singuri, de bunăvoie, să se supună celor mai grele cazne. Se răzbunau pe propriul lor trup bătrân și neputincios, îl înțepau și-l trepanau, îl dădeau singuri pe mâna schingiuitorilor. Mereu se certau cu cei ce voiau să intre peste rând, de parcă-ar fi murit de nerăbdare să ajungă mai repede-n abator. Eu, dimpotrivă, dacă n-ar fi fost mama lângă mine, i-aș fi lăsat pe toți să intre-n fața mea, și-apoi s-ar fi făcut seară și-aș fi văzut, rămas singur pe scaun, pe culoarul deodată pustiu, cum doctorița iese din cabinet, nu în halatul ei alb apretat, ci într-o rochie de stradă și, ca o prostituată care-și închide în zori micul ei studio cu vitrină, încuie usa cabinetului și pleacă fără să-mi arunce vreo privire. Și rămân singur în organismul uriaș al clădirii, liber să-i explorez sălile și coridoarele, eliberat deodată de frică și neajutorare...

Făceam acolo și radiografii pulmonare, căci de la dubla pneumonie din primul an de viață rămăsesem, se pare, cu o slăbiciune de piept care-n câțiva ani avea să mă ducă în preventoriul de la Voila. Așteptam în sală sau pe culoar printre tot felul de bărbați, tineri sau în vârstă, dezbrăcați până la brâu, păroși sau cu pieptul ca de femeie, costelivi sau cu pânțele revărsate, negri ca tăciunile sau roșii ca racii fierți și, când îmi venea rândul, intram în misterioasa sală-ntunecată dominată de-un mare și straniu aparat cu plăci groase de sticlă și cu ecrane care glisau pe niște chingi îmbrăcate în piele. Doctorul mă așeza între plăcile înghețate. Pielea mi se făcea de găină, spatele și pieptul mi-erău strivite de plăcile reci pe care doctorul, învârtind o manivelă, le-apropia tot mai tare una de alta, până când eram turtit între ele ca un preparat anatomic între lamelele microscopului. „Nu respira!”, îmi zicea insul în alb, care deodată pierdea din cameră și se regăsea, printr-un fel de teleportare, într-o odaie de-alături, plină de instrumentar medical cu cadrane și butoane de ebonită. De nicăieri venea un zbârnâit care dura o veșnicie. Plesneam acolo, între geamuri, încercând să-mi țin respirația. Cineva privea în plămânii mei, prin carnea mea devenită transparentă, percepeam acea privire dintr-a patra dimensiune, capabilă să vadă teancurile de bani din seifuri, să pătrundă, ca ingerul ce l-a eliberat pe Pavel, în închisori cu gratii groase ca mâna și să contemple procesul de formare-a pietrelor în rinichii tăi. Simțeam adânc în mine greutatea acelei priviri care nu doar că mă percepea întreg, pe dinafară și pe dinăuntru și din toate direcțiile deodată, dar mă și înțelegea ca pe-un animal prelungit în timp, începând de la oul fertilizat din uterul mamei și până la ultima mea suflare pe patul de moarte, percepând dintr-o privire nu doar forma trupului, ci și a destinului meu. După o veșnicie puteam iar să respir, și doctorul deșuruba plăcile între care fusesem presat. Mă simțeam atât de liber, că puteam aproape să zbor, căci respirația nu e decât bătaia noastră din aripi prin azurul dumnezeiesc al vieții.

Dacă la recoltat sânge pentru analize ajungeam în zori, pe nemâncate, iar la consultații mergeam oricând și la orice oră, în afară de binecuvântata duminică, la cabinetul dentar ajungeam numai în mijlocul nopții. Nu se știe de ce, dentiștii lucrau aici doar în schimbul de noapte, alături de doctorii de gardă și de singura farmacistă, care noaptea nu mai deschidea ușa, ci, cu ochii umflați de somn, îți dădea doctoriile printr-o fereastră. Drumul meu către locul de tortură începea întotdeauna pe stadionul Dinamo, care se afla la o stație de tramvai de blocul nostru și care, toată copilăria mea, a fost cel mai greu de atins și cel mai râvnit loc de joacă. Încă nu mersesem la nici un meci de fotbal, abia peste câțiva ani aveam să-l însoțesc pe tata, să mă pierd cu el în marea de bărbați care urlau în cor, să privesc înspăimântat și fascinat la fețele lor roșii, mânioase, bestiale, să le-ascult cuvintele obscene, din cele care nu erau niciodată pronunțate la noi acasă și să ne-ntoarcem acasă pe jos, în mulțime, fără să fi fost o clipă atent la ce se-ntâmplase pe teren, doar ușurat că scăpasem cu viață din acea inexplicabilă adunare de războinici. Pe Dinamo săream gardul, mai mulți copii din spatele blocului, ca să umblăm apoi ore-n șir printre terenurile de tenis, printre sălile de sport, pe sub copacii bătrâni, culegând castane cu învelișul de țepi crăpat și uscat, încă lipit de castana lucioasă, să pâlăvrăgim și să ne lăudăm, cu inima strânsă totuși de singurătatea marelui complex sportiv. Aventura noastră se termina de obicei prost, câte-un portar se-apropia încet, pe la spate, ne apuca de urechi

și ne ducea așa, ca pe niște iepuri, până la poarta cea mai apropiată, unde ne trăgea câte-un șut în fund și ne-mbrâncea afară. Cu toate astea, ne-ntorceam acolo în fiecare săptămână, ca să vedem cum se antrenează sportivii, cum zboară moale și greu prin aer mingile de tenis, cum portarul se aruncă după mingi pe terenul de fotbal și mai ales cum cicliștii fac ture pe lungile alei cu bicicletele lor ușoare și fragile ca niște agrafe de prins hârtia.

Nu mersesem niciodată pe bicicletă, nimeni dintre copiii din spatele blocului nu avea - și nici nu visa să aibă - un lucru atât de scump și de prețios. Să te menții pe cele două roți cu spițe strălucitoare mi se părea un fel de levitație, o scamatorie, ceva imposibil pentru un om obișnuit. Îmi doream cu ardoare, pe când mă jucam în Parcul Circului, sărind de pe-o bancă pe alta, nu să am bicicleta mea, dar măcar să se mute-n blocul nostru un copil cu părinți bogați, care să aibă una. Poate că el ne-ar fi împrumutat-o și nouă din când în când... Cum ar fi fost să mă sui în ea și să-i dau drumul, pedalând, în josul aleii? Cum m-aș fi menținut în aer pe barele subțiri de metal?

Într-o dimineață am plecat către stadion, căci cu o seară-n urmă, ajuns cu părinții în acel spațiu pustiu și-ndepărtat, în drum spre Cinema Volga, citisem pe-un afiș că a doua zi se organiza o selecție pentru copiii de peste șapte ani pentru diverse sporturi. Poate că-ntre ele era și ciclismul. Chiar dacă n-aș fi reușit să trec de probe, măcar m-aș fi suit pe-o bicicletă, măcar aș fi putut pedala câțiva metri, tot ar fi fost ca un vis... Mama n-a spus nici că da, nici că ba, doar m-a-mbrăcat a doua zi cu hainele mele cele mai bune, cu care mergeam în oraș sau pe la mătușa. Am ajuns, ferchezuit astfel, ba chiar și cu puțin ulei de nucă dat pe păr, ca să-mi stea mai lins, în fața intrării în stadion, unde, spre bucuria mea, se adunaseră zeci de copii, toți băieți, mai mici și mai mari decât mine, între care o mulțime de țigani, de care mama-mi spunea mereu să mă feresc, fiindcă au păduchi și fură. Eram singurul îmbrăcat frumos, ceilalți erau ca la joacă, în tricouri pline de pete și pantaloni rupți, cu teniși din cei mai ieftini în picioare. Am stat printre ei, stingher, vreo oră-ntreagă, gândindu-mă doar la clipa când mă voi sui-n ea, o să-ncep să pedalez și, miracol, voi rămâne drept pe bicicleta ce va-ncepe să alunece ca prin magie. Nu-mi dorisem niciodată ceva cu mai multă ardoare. Mi-o-nchipuiam, galbenă cu negru, ca viespile pe care le-nfundam în borcanul cu miere, la bucătărie, pe când mama prăjea cartofi în tigaia încinsă. Cu dinam lipit pe roata din spate, cu far și sonerie. Mai ales dinamul nu trebuia să lipsească, pentru că el adăuga minunii plutirii pe bicicletă o a doua minune: transforma mișcarea-n lumină într-un fel pe care nu-l înțelegeam, dar care mă umplea de bucurie. Cine spunea că nu sunt posibile miracolele pe pământ?

În fine, a apărut cineva care ne-a deschis poarta și-am intrat cu toții pe aleile complexului. Ne târșeam picioarele prin mormanele de frunze veștede, căci era toamnă și frig, stătea să plouă. Tipul nebărbierit care ne luase de la intrare ne-a dus pe unul dintre terenurile de antrenament și ne-a aruncat o minge. Eram prima dată-n viață pe-un teren de fotbal. Nu știam regulile, habar n-aveam ce să fac. Ne-am împărțit în două echipe și-am început jocul, o-nghesuială fără rost, o fugă și-o-ngrămădire după mingea de piele murdară și udă, căci terenul era numai noroi, noroi gros până la glezne, în care pantofii mei buni se-nfundau cu totul. Am alergat și eu, bezmetic, cu ceilalți copii, pentru mai bine de-o oră, timp în care n-am reușit s-ating mingea niciodată. Mereu erau alții primii, mereu eram împrăncit și alunecam în noroi, încât până la urmă m-am umplut tot, în păr, pe față, pe haine, de mocirlă. În pantofi îmi mustea apa murdară. Alergam și plângeam, începuse să plouă bine, dar eu tot speram ca după meciul ăla mizerabil să-nceapă selecția și să mă sui pe bicicleta mea minunată. Am ajuns acasă mânjit și terfelit, cu vântăi pe picioare și-un buzunar rupt, căci după joc nu mai urmăse nimic, tipul neras alesese vreo trei copii și pe ceilalți îi trimisese acasă. Am plâns în cadă, în apa fierbinte, după bicicleta mea, pe care-o văzusem toată dimineața în fața ochilor de parc-ar fi fost reală.

Abia vara următoare aveam să-ncalec prima oară o bicicletă, într-o zi de vacanță în care-am fost imposibil de fericit, și care totuși mi-a rămas mereu în memorie ca una dintre cele mai triste din câte-am trăit vreodată. Mergeam cu mama prin Herăstrău, traversasem cu vaporețul pe malul celălalt, uitându-mă cum se răsfrânge-

În lac Casa Scânteii, pe care o visam atât de des, care pentru mine era clădirea cea mai majestuoasă din lume, și ne plimbam acum, de mână, pe nesfârșitele alei cu arbuști ornamentali. Pe pajiști, câte-un păun cu capul albastru lucios, făcând ape la fiecare mișcare, își înfioia deodată coada cu ochi strălucitori, semicerc enorm de culori metalice, întinse una-ntr-alta. În spatele blocului, unde ne făceam veacul în lungile zile de vară, nu vedeam cerul niciodată: aici, în Herăstrău, era o fantastică arcuire azurie sub care-naintam minusculi, doi acarieni într-o lume de negândit și de necuprins. Mergeam să ne dăm în roata mare, pe care o zăream deja la orizont, rotindu-se lent chiar lângă silueta de castel avântat a Casei Scânteii. În drum spre ea am depășit gherete de dulciuri și răcoritoare, vânzători de vată de zahăr tot învârtind bețigașul în cazanul lor nichelat, standuri de tras cu pușca în figurine mișcătoare... În mijlocul unui maidan pustiu, nisipos, la o margine de lume, am văzut deodată o bicicletă. A fost ca o viziune bruscă și strălucitoare, mi-a oprit inima. Căci bicicleta stătea-n picioare, ținută de-o bară care-o ancora de un stâlp. Lângă ea, o inscripție arăta că putea fi călărită pentru câțiva lei. Am alergat acolo târând-o pe mama după mine. Paznicul, în cea mai ponosită uniformă vișinie, care răspundea și de niște călușei cu cai ciobiți și măzgăliți, ne-a luat banii și, în sfârșit, m-am putut sui în ea. Bara lungă de câțiva metri făcea ca bicicleta să se-nvârtă-n cerc în jurul stâlpului din mijloc, ca un cal priponit. Era minunat, nu mă puteam răsturna, și pedalam, în fine, ca-n visele mele! „De douăzeci de ori”, ne spusese paznicul, așa că m-am învârtit, numărând până la douăzeci, și-apoi am mai vrut o dată, și am plătit încă douăzeci de ture, dar a treia oară bărbatul cu mutră de bețiv i-a spus mamei: „Poate să se-nvârtă cât vrea, că tot nu mai vine nimeni la ora asta.” Și m-am învârtit acolo la nesfârșit, sub cerurile tot mai roșietice, o tură după alta, și alta, și alta, până când s-a-nnoptat, protestând de fiecare dată când mama se-apropia ca să mă oprească, împingând-o cu piciorul, galopând mai departe în cercul îngust în care levitam fericit, la un metru deasupra pământului, simțindu-mă (ironie-a sorții pe care-o știm cu toții atât de bine!) mai liber ca niciodată...

A trebuit ca, la capătul multor ore, mama să mă smulgă de pe bicicletă, căci se-ntunecase de tot și rămăseserăm singuri în pustietatea Herăstrăului tăcut. Păunii se suiseră pe crengile copacilor și, din când în când, țipau de-acolo sfâșietor. Astăzi mă văd de multe ori, înainte de-a adormi, cum eram în acea seară adâncă: un copilăș făcând cercuri nesfârșite pe-o bicicletă grea și ordinară, în pustietatea sinistră a marelui parc. N-am avut niciodată o bicicletă a mea, nici în copilărie, nici mai târziu, până azi.

Plecăm mereu de pe stadionul Dinamo, chiar din mijlocul marelui teren de fotbal înconjurat de șirurile goale, curbe, de bănci. Pe cerul plin de stele arcuit deasupra, instalația de nocturnă își rășchira enormele labe de păianjen. Eram singur în valea uriașă a stadionului, și tot cerul se prăbușea peste mine. Înaintam pe gazonul întunecat ca o căpușă minusculă de sub aripa unei vrăbii moarte, mă-ndreptam spre ecranul unde vara se proiectau filme în aer liber și apoi începeam să urc treptele printre șirurile de bănci numerotate. Ajungeam sus, pe buza stadionului, și de-acolo, sub același cer presărat de stele, o luam pe alei, printre grămezile de frunze moarte. Ajungeam la piciorul unuiia dintre cei patru stâlpi de nocturnă și priveam în sus spre capătul schelei ciclopice: reflectoarele, acum stinse, atârnavă acolo ca niște ciorchini grei, fructe-ale nopții. Mergeam mult până ieșeam din complexul sportiv și-o luam pe jos, prin noapte, pe Șoseaua Ștefan cel Mare. Pe străzile transversale trecea, la lungi intervale de timp, câte-un troleibuz luminos și gol. De-atâtea ori urcasem în ele și umblasem printr-un oraș spectral, total necunoscut, cu clădiri luminate, transparente ca niște cuburi de zahăr, cu palate pline de statui, și ornamente, cu fântâni arteziene în piațete pustii. Nici măcar un singur om nu-ntâlneai pe drum, cum picoteai pe locul tău în troleibuzul gol. Doar fațade, vitrine, reclame, străzi întunecate, parcuri necunoscute. Coboram la capăt, mult după ce ieșisem din oraș, pe-un teren viran. Ciudate construcții industriale luceau în depărtare.

Treceam de-a lungul șoselei pe care nu circula nici o mașină. Lăsam în urmă chioșcul de ziare de unde, când eram copil, îmi cumpărasem fiecare fascicul din colecțiile „Povestiri științifico-fantastice” și „Clubul temerarilor”, depășeam

alimentara, aprozarul și centrul de pâine de vizavi, și biblioteca „B.P. Hașdeu” de unde-mi luam cărțile de citit. Șoseaua era încă îngustă, abia peste ani, când eram la liceu, avea să fie lărgită, și de-a lungul ei se-nșirau încă depozite de cherestea, ferometale și centre de remaiat ciorapi, cu câte-o femeie urâtă și grasă, îmbrăcată-n roșu, tot migălind la ciorapi de damă într-o minusculă vitrină. Știam fiecare piatră din pavajul de piatră cubică, fiecare clădire, fiecare cârciumă și magazin de pe șoseaua pe care-acum mergeam către dentist, era parcă o lungă venă ce-mi străbătea trupul și-mi ducea sângele către plămâni. Pe mijlocul străzii, stâlpii iluminatului public aveau câte-o bară orizontală, de care erau atârinate firele de tramvai, astfel că arătau ca un lung șir de cruci arcuindu-se larg, odată cu șoseaua, iar pe fiecare cruce vedeai limpede câte-un om agonizând, gol, în afara unui șervet încins peste coapse, sângerând în lumina palidă-a becurilor cu neon. Îi știam și pe ei, vorbisem atât de des cu fiecare, ne adunam de multe ori, noi, copiii din spatele blocului, Vova, Lumpă, Mimi, Marțaganul, Mona, Lucian, Mendebilul, Iolanda și toți ceilalți, la picioarele câte unuia, privind înfiorați groaznică rană făcută de piron în tălpile lui și întrebându-l câte-n lună și-n soare. Cu capul lăsat în piept și privindu-ne cu ochii umflați, șiroind de lacrimi, martirul ne vorbea despre țara lui îndepărtată și despre vina cumplită pe care-o ispășea. Când trecea tramvaiul, pasagerii înghesuiți înăuntru îi priveau indiferenți, ca pe niște statui de lemn pictate, de pe care picura sânge.

Depășeam Direcția generală-a Miliției, de care era lipit blocul părinților mei, cu cele opt scări ale lui și cu gangurile proptite pe coloane groase de beton, cu magazinul de mobilă și centrul de reparat televizoare, depășeam și Aleea Circului, blocul cu restaurantul „Hora” și treceam de-a lungul nesfârșitului gard al Spitalului Colentina. Întotdeauna intram în curtea pustie-a spitalului și rătăceam o vreme printre pavilioanele lui de cele mai ciudate forme și culori: clădiri în formă de zepelin, de cuirasat, de cazemată, de buncăr, de depozit, de hangar, de geamie, de bordel, de uzină, de orice cu gândul nu poți gândi. Depășeam dispensarul de la Doctor Grozovici, cu sora fără nas asaltată de clienții ei ce-i aduceau buchete de flori, treceam prin fața cinematografului Melodia, cel mai modern din zonă, traversam la Lizeanu și eram deja acolo. În noapte, clădirea policlinicii părea un mare sloi de smoală ce-ntrerupea pe cer praful scânteietor al stelelor. Înăuntru era pustiu. Urcam treptele scării monumentale, ce contrasta atât de straniu cu meschinăria pereților vopsiți în vernil sau placați cu faianță ieftină, asemenea closetelor publice, până ajungeam la etajul al doilea. De-acolo continuam urcarea până-n sala de așteptare din pod, chiar de sub acoperiș. Acolo era stomatologia. Din când în când, policlinica se zguduia toată la trecerea câte-unui tramvai pe strada unde se afla cimitirul Reînvierea. Sus, la ultimul etaj, abia trăgându-mi sufletul de atâta urcat pe trepte nesfârșite, mă găseam deodată într-un hol scufundat în umbră. Sala era vastă, și de-a lungul pereților ei se aflau aceleași banchete acoperite cu vinilin cafeniu pe care le găseai pe-atunci în toate clădirile publice. Pe ele ședeau mereu câte trei-patru pacienți, nemișcați, privind resemnați înaintea lor. Toată lumina din sala fără ferestre venea de la cele patru uși cu geamuri vopsite în partea de sus, ale cabinetelor stomatologice. Prin vopseaua galbenă, învechită și cojită de vreme, a geamurilor ieșea o aură tulbure, imposibil de tristă, care se-amesteca indiscret cu zgomotele misterioase ce răzbăteau prin uși: clinchete izolate, vâjăitul bormașinii, câte-un tușit, câte-un țârăit de apă care curge-ntr-un pahar.

Mă așezam și rămâneam și eu mare parte din noapte nemișcat pe banchetă, ca și ceilalți inși din sală, privind cu ochi goi înaintea mea și tresărind cu putere de câte ori se deschidea una dintre cele patru uși. Lumina era prea slabă ca să poți măcar citi. Nu era nimic de făcut decât să te prăbușești în tine, încercând să-ți înăbuși orice gând la ce-avea să urmeze. De fapt, așteptai să se-ntâmpile ceva înspăimântător și providențial, să vină un cutremur care să distrugă clădirea, să ți se oprească inima sau să vină sfârșitul lumii, orice, numai să nu trebuiască să intri acolo. În cele din urmă, însă, ușa se deschidea și pentru tine: în cadrul ei apărea mai întâi un pacient cu ochi nebunești, strângând între dinți un tifon însângerat, iar după el, îmbrâncindu-l parcă, într-atât de repede o lua la fugă pe scări în jos, se arăta și doctorul, cu mâini păroase și numele scris grosolan, cu

ață galbenă, pe buzunarul bluzei. „Următorul”, spunea, privind nu la cei de pe banchete, ci înaintea sa, ca un orb. Iar următorul eram eu.

De ce erau patru uși, dacă ele dădeau toate-n același cabinet în care, ca patru elefanți așezați alături într-o arenă de circ, așteptau patru masive, neiertătoare scaune dentare, de metal dens, mat, vopsit în alb, complicate și înțesate de unelte atroce? De ce era nevoie de uriașa pălărie plină de becuri aplecată peste fiecare? Cablurile, furtunurile, firele de oțel împletit ce ieșeau din zeci de orificii ale masivelor trunchiuri păreau o încolăcire de șerpi, o șaradă greu de urmărit, dar multe dintre ele se terminau, atârănând deasupra ta, cu capete de metal lustruit în care erau prinse burghie, dălțițe, cleștișori din același metal curgător parcă, moale și îngălbenit de atâta folosire. Pe tăvița din fața pacientului erau seringi ciudate, cu pistonul strâmb, cu inele pentru degete, cu ace orientate nu înainte, ci lateral, cum erau și clești dentari, și spatulele, și oglinjoarele cu cozile lor din același metal argintiu.

Pe trei dintre scaune vedeai mereu câte-o bătrână, câte-un copil, câte-un bărbat chel, cu capetele pe rezemăturile rotunde, cu ochii strânși și cu gurile roșii căscate larg, ca-ntr-un urllet. Cioturi de dinți umezite de limbile tumefiate își arătau negreala ca de igrasie, proteze grosolane de plastic, de culoarea vomei, se prindeau de ceilalți dinți cu cârlige de sârmă. Mirosea sinistru, mirosul de dentist care-ți rămânea-n haine săptămâni în șir, mai persistent și mai oribil ca putoarea de tutun prost după șederea într-un bar. Doctorii lucrau aplecați asupra acelor guri și acelor pleoape strânse, ca niște insecte care-și hrănesc larvele. Tot restul cabinetului rămânea scufundat în întuneric, căci lumina becurilor era insolubilă-n aer, căzând ca un jet de apă- ngețată doar pe fețele cu guri sângerii ale celor martirizați.

Mă așezam și eu, cu moartea-n suflet, pe fotoliul rămas liber, care mă-nclășa deodată cu cătușele sale. Gâtul mi-era și el cuprins de-o bandă de oțel, încât nu-mi mai puteam ridica deloc capul de pe rezemătoare. Lumina mă orbea, o percepeam la fel de viu și dacă-nchideam ochii. Eram fluturele catifelat, inocent, cu antene penate și aripi de pluș alb, imaculat, nimerit în oroarea densă a pânzei de păianjen. Eram victima dintotdeauna, neputincioasă, dizolvată-n propria ei groază, așteptând intolerabilul. Oricât de încremenit aș fi stat, oricât mi-aș fi stăpânit până și răsuflarea, fiara avea în cele din urmă să mă perceapă cu simțurile ei fără greș. Și doctorul ieșea, într-adevăr, până la urmă din colțul său imbeznat și mă găseam deodată-n puterea lui, sub ochii săi fără expresie, în brațele lui păroase care-mi manipulau deja trupul, căutându-i punctele vulnerabile.

Universul devenea atunci solid ca o rocă și-ntins în toate părțile la nesfârșit. În toată noaptea ființei, densă și mată, nu exista decât o singură iregularitate, o mică imperfecțiune: minuscula celulă, fără uși și ferestre, în care-năpeau doar o victimă și-un călău. Nu putea fi nici o scăpare, stânca nopții era infinită, erați tu și el, tu paralizat pe scaunul tău de tortură, el atotputernic, dominator, fără milă și fără umanitate, pus în mișcare de neurotransmițătorii furiei lui înghețate. Erați până la urmă unul singur, încleștați unu-ntr-altul ca bărbatul și femeia în acuplare, erați un angrenaj, o complicitate în urllet și în oroare. Tortura avea să fie ea însăși fără oprire și fără sfârșit, căci, aveam întotdeauna revelația asta imediat ce cleștii reci ai scaunului dentar îmi blocau brațele, picioarele și gâtul, lăsându-mi trupul neajutorat, mă găseam în infern, în cel hărăzit mie și numai mie, cu diavolul meu personal, apărut pe lume doar ca să-mi smulgă dinții, ce aveau să-mi crească la loc de miliarde de ori doar ca să fie smulsi iar și iar, cu firișorul nervului viu atârănând de coroana de porțelan. O sudoare-ngețată mă acoperea pe când doctorul își pregătea pe tăvița din față fiolele și acele și sculele lui clinchetitoare. Apoi eram silit să-mi descleștez fălcile, să-mi deschid poarta purpurie de intrare în trupul meu răstignit. De-acum, doctorul avea acces nu doar la dinții mei mizerabili, deja plini de plombe grosolane, fosile ale unei copilării petrecute-n teroare, ci și la laringele meu, la coardele mele vocale, la trahee și la plămâni, la inimă și la intestine. De-acum își putea vâri mâna-n treagă, pân-la cot, în trupul meu, îl putea apuca din străfunduri și-l putea întoarce pe dos, ca pe-o mânășă, lăsând să-mi atârne-n afară, în pungile lor de grăsimi însângerați, inima, rinichii, ficatul, rețeaua nervilor și cea a venelor

mele.

Venea, apoi, inevitabil, durerea. Mi s-a lucrat în dinți și-n mĂsele fĂrĂ anestezice, pe nervii descoperiți dupĂ ce smalțul lor protector fusese sfredelit. Iar cĂnd mi s-au fĂcut prima datĂ injecții în gingii, aș fi preferat sĂ nu fiu anesteziat, într-atĂt de atroce îmi difuza-n carne veninul din acele grosolane, ca pentru cai, folosite pe-atunci, aceleași pentru zeci de pacienți, cum și vaccinurile se fĂceau cu un singur ac pentru o școalĂ-ntreagĂ. Nu e de mirare, mĂ gĂndesc adesea, cĂ sunt azi plin ciucure de anomalii, de halucinație și nebunie - de mirare este doar c-am supraviețuit.

Durerea venea de la prima ciocĂnire, cu spatula, în dintele bolnav, și-apoi creștea ca o apĂ ce-ar fi inundat, încet, cabinetul dentar. În cele din urmĂ respiram durere. Nu mai eram o ființĂ omeneascĂ, nu mai gĂndeam și nu mai simțeam. TrĂiam doar anticiparea durerii, apoi intensitatea de miliarde de volți a durerii pure, trĂsnetul care-mi lovea dinții fĂcându-mĂ sĂ mĂ trag înapoi în rezemĂtoarea de cap pĂnĂ ce discurile ei îmi intrau aproape în creier. MĂ lipeam atĂt de tare de scaunul dentar, cĂ trebuia apoi sĂ mĂ rĂzuie de pe spĂtarul lui. Gura mi se umplea de salivĂ și sĂnge, aspirate la nesfĂrșit de-un fier coclit ce-mi sorbea și venele de sub limbĂ. Iar dinții, cochiliile secretate de gingiile mele cum melcul și-o secretĂ pe-a lui, cum clĂdesc coralii recife, cum se încheagĂ oasele copilului în pĂntecul mamei, erau deschiși ca niște sipete de faianțĂ albĂ ca sĂ iveascĂ filamentele nervilor, alcĂtuite din durere-nchegatĂ. Mi-au fost omorĂți nervii cu arsenic, mi-au fost extrași cu burghie legate la freza ce se rotea agĂțatĂ de pĂlĂria scaunului dentar, am urlat ore-n șir privind cu ochi dilatați de groazĂ fața dentistului, aplecatĂ peste a mea, la doar cĂțiva centimetri, mĂritĂ ca sub o lupĂ, sĂngerie de efort. N-avea sĂ se mai termine, avea sĂ fie la nesfĂrșit. Bormașina și turbina vĂjăiau fĂrĂ-ncetare, dinții mi-erău sculptați în forme fantastice, dar dincolo de toate zgomotele astea, și chiar dincolo de urletele mele puteam percepe clar, sub picioare, în trunchiul de metal alb-gĂlbui al scaunului dentar, un gĂlgăit slab și continuu, ca suptul mecanic al unui nou-nĂscut pus la sĂn, un fel de absorbire voluptuoasĂ de substanțĂ vitalĂ. Așa trebuie sĂ fi simțit lipitoarea, în inconștiența ei vorace, fluxul de sĂnge cald ce-i inunda stomacul, cu o asemenea fericire extaticĂ trebuie sĂ fi primit, prin lunga proboscie, puricele de plante seva groasĂ și dulce a florii pe care sta agĂțat cu gheruțele lui miniaturale. De cĂte ori scĂpam din strĂnsoarea scaunului dentar, total amețit, cu fața udĂ de lacrimi, observam imediat cĂ dalele de gresie-ale podelei pe care erau prinse, cu șuruburi enorme, cele patru tronuri ale durerii nu erau netede, cum ar fi trebuit, ci aveau lungi umflĂturi ramificate, ca rĂdĂcinile ce vĂluresc pĂmĂntul în jurul copacilor bĂtrĂni. Toate porneau de la trunchiul de metal masiv, și toate zvĂcneau moale din cĂnd în cĂnd. Dar poate cĂ totul era doar o iluzie de la atĂta strĂns din pleoape, poate cĂ globii mei oculari, înroșiți de suferințĂ, vedeau apoi spațiul deformat...

Ieșeam cu gura plinĂ de pansamente muiate-n substanțe cu gust oribil. Coboram scara monumentalĂ și pĂrĂseam dezolantul mausoleu. Zorii albĂstriserĂ strĂzile reci din jurul pieței Bucur Obor. Primele tramvaie, abia ieșite din depou, circulau goale, cu zgomote de fiare izbite unele de altele. MĂturĂtorii trĂgeau din țigĂri pe lângĂ tomberoane, frecându-și palmele de frig. Umblam prin ceațĂ, printre blocuri, fĂrĂ sĂ mai știu cine sunt și unde stau, dar în cele din urmĂ nimeream totuși pe Ștefan cel Mare. Ajungeam acasĂ înnebunit de durere în tot craniul, cĂci anestezicele începeau sĂ-și piardĂ efectul. Așteptam apoi, în fața ferestrei panoramice a camerei mele, contemplĂnd soarele perfect sferic, de metal topit, ce se ivea dintre blocuri, sĂ se facĂ ora la care plecam spre școalĂ.

„StĂpĂnul viselor, marele Isachar, era așezat în fața oglinzii, cu spinarea lipitĂ de suprafața ei, cu capul mult rĂsturnat pe spate și cufundat adĂnc în oglindĂ. Atunci a apĂrut Hermana, stĂpĂna amurgului, și s-a topit în pieptul lui Isachar, pĂnĂ cĂnd a dispĂrut cu totul acolo.” M-am întrebat de-atĂtea ori de unde vine aversiunea mea pentru roman, de ce m-aș fi disprețuit atĂt de tare dac-aș fi scris

romane, „cărți despre”, istorii nesfârșite, de ce-o urăsc pe Șeherezada și pe toți fiii ei care produc cu hârnicie narațiuni din care învățăm ceva sau cu care ne petrecem ceasuri oțioase. De ce n-aș vrea să scriu de plăcere și pentru plăcere. De ce nu vreau să desenez porți monumentale, sau doar ușițe pentru pisici, pe pereții muzeului literaturii. De ce mă definesc prin bolile și nebuniile mele, și nu prin cărțile mele. De ce sunt acum atât de mulțumit c-am fost izgonit din literatură. În fragmentul ăsta din Kafka e tot răspunsul. Pentru că nu găsești în nici un roman fraze ca astea, pentru că nici măcar Kafka n-a îndrăznit să le transforme în oscioarele urechii interne ale vreunei narațiuni. Au rămas încrustate în pagini obscure de jurnal destinate focului, pagini ce nu delectează și nu instruiesc, pagini ce nu există, dar mai semnificative decât tot ce-a existat vreodată. Pentru că nu e nevoie de-o mie de pagini ca să scrii o psihodramă, ci de cinci rânduri despre Isachar și Hermana. Nici un roman n-a arătat vreodată vreun drum, toate, dar absolut toate se resorb în inutilul neant al literaturii. Lumea s-a umplut de milioane de romane care escamotează singurul sens pe care l-a avut scrisul vreodată: cel de-a te-nțelege pe tine însuți până la capăt, până-n singura cameră din labirintul minții în care n-ai voie să pătrunzi. Singurele texte care-ar trebui citite vreodată sunt cele neartistice și neliterare, cele aspre și imposibil de-nțeles, cele pe care autorii lor au fost nebuni să le scrie, dar care-au izvorât din demența, tristețea și disperarea lor ca niște izvoare de apă vie. Isachar. Hermana. Le Horla. Malte. Și sutele de voci fără chip care-au scris pe fiecare pagină singurul cuvânt care contează: eu. Niciodată el, niciodată ea, niciodată tu. Eu, secțiunea prin timp a imposibilei persoane a patra.

Dacă poemul meu, Căderea, ar fi fost primit bine în ședința Cenaclului Lunii din acel noiembrie-ndepărtat, azi aș fi avut poate zece cărți cu numele meu pe copertă, romane și poeme și eseuri și scrieri academice, aș fi fost poate în manuale și-aș fi invitat la târguri de carte în îndepărtate țări nordice. Aș fi fost furat de jocul cu lumini și desăvârșiri. Aș fi câștigat lumea, în singurul fel în care e posibil așa ceva: prin pierderea pas cu pas a propriului suflet. Țesându-mi pânzele de păianjen narrative, urzindu-mi poemele de poleială și staniol, mimând drame niciodată petrecute, aș fi uitat că pielea e cel mai greu organ al trupului meu, mai greu decât creierul sau ficatul, și că numai și numai pe pielea ta proprie e decent să scrii, că nu sunt posibile alte cărți decât cele legate în pielea ta, cu pagini vii și inervate, pline de corpusculi Golgi și rădăcini ale părului și glomerule sudoripare și canale-n care mișună sarcopții. Aș fi uitat materia din care-au fost storși stropii limpezii ai suferinței, precum lichidul de aur ce curge la o puncție lombară, materia din care s-a plămădit Maldoror. Aș fi uitat că o carte, ca să-nsemne ceva, trebuie să arate-ntr-o direcție. Aș fi scris cărți imanente, autonome estetic, la care cititorul s-ar fi uitat cum se uită pisica la degetul care-i arată ghemul de pe covor. Dar o carte trebuie să fie un semn, să-ți spună „mergi într-acolo” sau „oprește-te” sau „zboară” sau „spintecă-ți pântecul”. O carte trebuie să ceară un răspuns. Dacă nu face asta, dacă-ți oprești privirile pe suprafața ei ingenioasă, inventivă, tandră, înțeleaptă, înveselitoare, minunată în loc să ți le ațintești încotro cartea asta arată, atunci ai citit o scriere literară și ai ratat încă o dată sensul oricărui efort omenesc: ieșirea din lumea asta. Romanele te țin aici, te-ncălzesc și te consolează, pun paiete sclipitoare pe rochia călăreței de circ. Dar când ai să citești, Dumnezeule, și o carte adevărată? La Judecata de Apoi unul va veni și va spune „Doamne, am scris Război și pace”. Altul va spune „Doamne, am scris Muntele vrăjit, în care lumea se sprijină pe sacrificarea unui copil”. Altul va zice „Doamne, am scris peste optzeci de romane și volume de povestiri”. Altul va spune „Doamne, eu am primit un mare premiu internațional”. Altul va spune „Am scris Finnega’s Wake, anume pentru Tine, căci nimeni altcineva nu-l poate citi”. Iar altul: „Doamne, iată Veacul de singurătate. Nu s-a scris nimic mai bun vreodată.” Vor veni șiruri-șiruri, fiecare cu teancurile lui de cărți în brațe, cu cifre de vânzare și citate din critici și decupaje din presă, asemenea ctitorilor desenați în naosul bisericilor, cu edificiile lor miniaturale pe palme. Toți vor fi conturați de curcubee și energii, fețele tuturor vor lumina asemenea sorilor. Iar Domnul le va spune: „Da, le-am citit, firește, pe toate, chiar înainte ca voi să le fi scris. Ați adus oamenilor ceasuri de

desfătare, i-ați îndemnat la meditație și reverie. Ați desenat în trompe l'oeil cele mai uimitoare, cele mai baroce, cele mai ornamentate, cele mai masive porți pe zidul interior al frunții, pe osul ei neted și gălbui. Dar care dintre aceste porți s-a deschis cu adevărat? Prin care dintre ele s-a ridicat pleoapa frunții de pe ochiul creierului? Prin care dintre ele creierul a început cu adevărat să vadă?" Mai la o parte vor sta, umili în zdrențele lor, Kafka și Președintele Schreber, Isidore Ducasse și Swift și Sabato, și Darger și Rizzori, lângă altă mie de anonimi, autori de jurnale rupte, arse, înghițite, îngropate în vuietul timpului... Ei vor avea mâinile goale, dar cu litere scrijelite în palme: „Stăpânul viselor, marele Isachar..." în urma lor vor veni milioane de scriitori care-au scris doar cu lacrimi, cu sânge, cu substanță P, cu urină și adrenalină și dopamină și epinefrină, direct pe organele lor ulcerate de frică, pe pielea lor escoriată de extaz. Fiecare-și va duce-n brațe propria piele scrisă pe toate părțile, din care Domnul va face, adunându-le-ntr-o copertă nașterii și morții, marea carte a suferinței umane.

O astfel de pagină aș vrea să fie scrierea asta, una dintre miliardele de piei de om scrise cu litere infectate, supurânde, din cartea ororii de a trăi. Anonimă și la fel ca toate celelalte. Căci anomaliile mele, oricât sunt de neobișnuite, nu umbresc anomalia tragică-a spiritului îmbrăcat în carne. Iar ce-aș vrea să citești pe pielea mea, tu, care n-o vei citi totuși niciodată, ar fi doar un singur strigăt, repetat pe fiecare pagină: „Pleacă! Fugi de aici! Amintește-ți că nu ești de-aici!" Însă nici măcar nu scriu ca să citească asta cineva, ci ca să-nțeleg ce se petrece cu mine, în ce labirint mă aflu, cărui test sunt supus și cum trebuie să răspund ca să scap teafăr. Scriind despre trecutul meu și despre anomaliile mele și despre viața mea translucidă, prin care se vede o arhitectură încremenită, încerc să deslușesc regulile jocului în care m-am pomenit, să disting semnele, să le pun cap la cap și să-mi dau seama spre ce arată, și să mă-ndrept într-acolo. Nici o carte n-are sens dacă nu e o Evanghelie. Condamnatul la moarte ar putea avea pereții celulei acoperiți de rafturi pline de cărți, toate minunate, dar ce-i trebuie lui e un plan de evadare. Nu poți evada cât timp nu crezi că se poate evada, chiar dintr-o celulă cu pereții infinit de groși, fără uși și fără ferestre. Pușcăriașul dintr-o bandă desenată poate ieși perpendicular pe pagina cărții, către mine, care-o citesc din altă dimensiune.

Am citit mii de cărți, dar n-am găsit vreuna care să fie un peisaj, și nu o hartă. Fiecare pagină a lor e plată, așa cum nu e viața însăși. De ce m-aș ghida eu, ființă-n trei dimensiuni, după cele două dimensiuni ale oricărui text? Unde voi găsi pagina cubică în care să fie sculptată realitatea? Unde e cartea hiper-cubică între copertile căreia să fie adunate sutele de cuburi ale filelor ei? Abia atunci, prin tunelul de cuburi, s-ar putea evada din sufocanta celulă, sau măcar s-ar putea respira aerul unei alte lumi. Dacă-aș putea respira norii și străzile și tramvaiele, arborii și femeile, ca pe aerul pur al unei lumi mult mai dense...

Azi e, firește, duminică, nu am ore la școală. Aseară-am citit până la unu noaptea din Kafka și m-am oprit la fragmentul cu Isachar și Hermana. N-am putut merge mai departe. Nu cred că s-a scris ceva mai adevărat pe lume. Stăpânul viselor, stăpâna amurgului. Isachar pierzându-se în oglindă, Hermana topindu-se-n pieptul lui Isachar ca-ntr-o altă oglindă, de carne și sânge, pe care-o infestază cu melancolie. Am lăsat cartea pe pat, desfacută și-ntoarsă, și-am mers și eu la oglindă. M-am privit în oglindă întreaga noapte. Din primele minute mi-am dat seama că trebuia să fiu gol, ca și Isachar, ca și Hermana. Mi-am scos în grabă toate hainele de pe mine și-am rămas deodată uimit: în oglindă eram femeie. Aveam un păr de aur care lumina toată camera de culcare, aveam sâni puțin lăsați, în formă de pară. În cameră eram Isachar, în oglindă eram Hermana, sora mea ascunsă de lumina prea puternică-a realității. „De-asta", mi-am zis privind-o-n ochi pe femeia cu trăsăturile mele, înfașurată-n plasa de pânjen a părului ei, „de-asta și-a cufundat stăpânul viselor capul atât de adânc în oglindă: acolo o poate vedea pe Hermana, care se topește în pieptul său." Căci Hermana e mereu de partea cealaltă a oglinzii, ea este, de fapt, partea cealaltă, lumea paralelă în care Isachar e femeie.

Mi-am lipit palmele de palmele ei, pieptul de sânii ei, buzele de buzele ei. Iar ea

s-a topit în cele din urmă în pieptul meu, unde-o simt și acum ca pe-o emoție copleșitoare.

Nu cred în cărți, cred în pagini, în fraze, în rânduri. Sunt câteva, în câteva cărți, așa cum într-un text încifrat, trimis către generalul de pe-un câmp de luptă, doar câteva cuvinte înseamnă ceva, înconjurate de-o sporovăială fără sens. Generalul scoate șablonul și-l suprapune peste scrisoare, și citește cuvintele ce apar în fereștriciile tăiate-n carton. Așa trebuie citit textul în trei dimensiuni care e existența. Dar cine-ți va da grila, cine-ți va spune care cuvinte sunt adevărate, cine va prefira diamantele din zgură? Ce fir vei tăia de la bomba ce ticăie lângă tine de parc-ar fi propria ta inimă, cel roșu sau cel albastru? Când totul e urgent, când nu mai e timp, când ești sub presiune poți greși chiar având grila. Când n-o ai însă, când te bazezi doar pe intuiția orbului, pe vigilența celui surd, totul devine inimaginabil de complicat, deznădăjduit și absurd. Voi muri fără să dezleg enigma, îmi spun în fiecare clipă a vieții mele. Mi-am umplut sertarul nopțierei cu ce-am crezut că poate revela o grilă: dinții mei de lapte, sfoara de-mpachetat din buricul meu, paginile mele de jurnal, fragmente din tot ce-am citit, copiate pe bucățele de hârtie: „Stăpânul viselor, marele Isachar...” În alt sertar, al minții mele, am amintiri străvechi, halucinații și năzăriri, de asemenea selectate de cine știe ce grilă a cărei noimă n-o pot pricepe. Cum le voi pune pe toate la un loc? Ce vor, ce trebuie să-mi spună ele? Sunt ele piesele unui puzzle? Sunt piese din același puzzle, sau din zeci de jocuri nelegate unele cu altele? Ce vreau să găsesc? Ce vreau să spun? Nu știu, știu doar că instinctul căutării mă-mpinge către ceva, îmi spune ceva, îmi arată ceva, așa cum te scarpini dacă te mănâncă și cum cauți de mâncare dacă ti-e foame. În rest, nimic nu contează.

Poți privi lumea ca pe-o enigmă, ca pe-un labirint, ca pe o-ntrebare care cere imperios un răspuns. Sau ca pe-o cutie de puzzle plină de piese amestecate. Ești condamnat pentru totdeauna dacă-ai trăit fericit, dacă-ai fost miliardar, mare actor sau mare savant sau mare scriitor, dacă-ai luat premii și-ai fost ovaționat minute-ntr-egri în picioare, în săli de teatru poleite cu aur. Ești mântuit dacă ești cerșetorul de la capăt de pod care-a dezlegat enigma, a dat răspunsul și a găsit ieșirea. Zornăi în palme piesele de puzzle, le lași să curgă, pe față sau pe dos, în cutie. Dacă ar fi doar pătrate cu fragmente de imagini pe ele, n-ai ști niciodată că sunt părți dintr-un puzzle. Dar forma lor, cu adâncituri și excrescențe pe laturi, prin care se pot îmbina, arată că fac parte dintr-un sistem, că au fost decupate și risipite intenționat, pentru ca o minte și niște degete să le poată pune la loc. Nu e o colecție de fotografii încadrate absurd, cum ni se pare atât de adesea lumea. Bucățica asta se-mbină cu cealaltă, nu e nimic întâmplător aici, totul trebuie refăcut prin inginerie inversă. Dar pot potrivi fragmentul cu Isachar și Hermana cu unul dintre dințișorii mei de lapte? Amândouă au invaginații și ieșinduri pe margini, sunt evident piese de puzzle. Dar sunt ele din același puzzle, parte din aceeași imagine? Fii atent aici, fii atent: în aceeași cutie pot fi amestecate piese din mai multe jocuri. Le recunoști după modelele de pe spate. Unele piese au spatelul verde cu mici trefle albe, altele sunt portocalii cu buline albastre. Ele trebuie mai întâi sortate, în grămăjoare, după spatelul lor. Fiecare grămăjoară-i o altă lume, o altă imagine, incompatibilă cu celelalte. Abia acum poți alege piesele tale, ale lumii tale, ale cărții tale, ale minții tale sau ale sorții tale. Abia de-acum te poți uita la imaginile crâmpoțite de pe fața lucioasă a cartonului.

Abia de-acum încep jocul și drama. Unde e locul fiecărei bucăți? Vei putea vreodată completa toată imaginea? Și ce va-nfățișa ea? Ce chip înspăimântător, ce priveliște tulburătoare? Ești făcut țândări și-mprăștiat într-o lume enormă și goală. Cum te vei pune la loc? Unde-i locul fiecărui organ al tău, al fiecărei plante și-al fiecărui soare din lumea ta? Cum se-mbină luna ta cu ficatul tău, visul tău de azi-noapte cu visul tău din noaptea trecută și cu amintirea primei tale zile la Voila? Din când în când câte-o piesă din puzzle e neagră. E inevitabil. Trebuie doar să te rogi să nu fie în creierul tău sau pe retina ta. De fapt, am scris tot acest fragment inutil ca să acopăr o piesă neagră. S-a petrecut și altceva la Policlinica Mașina de Pâine. Un fapt pe care încă nu mă hotărâsc să (mi)-l spun. Știu ce a

fost, măcar parțial, știu de fapt ce cred că a fost. Dar mă îngrozește ceea ce e posibil să fi fost, nu pot imagina și nu pot descrie încă. Nu vreau să mistific nimic: îmi amintesc totul, deși s-ar putea să fie o amintire falsă, dar nu pot să scriu aici, acum, despre asta. Nu am făcut pactul sincerității totale. Nimeni nu a făcut vreodată pactul-ăsta. Am mai găsit în mintea mea câteva piese negre. M-am gândit adesea dacă jocul, testul, viața în fine nu constă în iluminarea pieselor. Astora, la capătul întregii căutări. Nu-ndrăznesc să mă apropii deocamdată de ele. Sunt tumori neoperabile, ascunse-n adâncul minții. Poate scriu aici ca să le luminez sau poate că voi fi-nghițit de ele. Poate peste o sută, poate peste cinci sute de pagini, cum ai spune peste zece ani sau peste cincizeci de ani, în viitorul necunoscut și imprevizibil al cărții ăsteia care se scrie singură, și care nu seamănă cu nimic mai mult decât cu viața, care se trăiește singură, cu viitorul ei insondabil, poate atunci voi găsi-n mine forța și curajul de-a limpezi piesele-ntunecate sau de a le arunca pe toate-n closet ca pe niște pietre la rinichi extrase de mult, pe care m-am săturat să le mai țin în borcan.

21

Pentru că azi-noapte, prima dată de când am început caietul ăsta (al doilea caiet, de fapt, al scrierii mele), am avut iarăși un vizitator, m-am gândit că ar fi timpul să transcriu aici, cum am vrut de la-nceput, fragmentele de jurnal care dau seamă de viața mea nocturnă sau fantastică sau halucinatorie - deși mai reală ca realitatea - și pe care le-am ales deja de câteva luni bune. Numai că prezența de azi-noapte m-a tulburat adânc și mă face acum somnolent, distrat, înfricoșat în același timp, căci să fii un ales nu e niciodată o soartă bună pe pământ. Dormeam deja de cel puțin două ore, ba chiar visam obișnuitele mele vise cu trenuri și gări pustii în care cobor și rămân pentru totdeauna, cu valize pierdute, cu dormitoare tăcute de orfelinat, când m-am trezit și, cum am deschis pleoapele, l-am văzut. Ca de obicei, stătea pe marginea patului meu și se uita la mine. Era chiar un vizitator, asemenea vreunei rude care vine la spital când ești bolnav și intră deodată-n salon, dă bună ziua bolnavilor în pijamale și halate tolăniți în paturi și-ți așază pe noptieră pungi cu iaurturi, suc și ciorbă-n borcane acoperite cu celofan. Se-așază apoi pe marginea patului tău și te privește. Sporovăiți jumătate de oră și, până la urmă, ca la un semnal, se ridică și pleacă de parcă n-ar fi fost, lăsându-te să te privești iarăși în ochi cu hemiplegicul de vizavi. De data asta a fost un tânăr cu mandibula grea și masivă, cu ochii puțin dilatați, cu urechile depărtate de craniu. Mă privea intens, ca toți ceilalți, copii și femei și adulți și bătrâni, de parcă ar fi vrut să mă țină minte pentru totdeauna. Ca de obicei, m-a acoperit o transpirație înghețată. Nu mă puteam mișca, nu pentru că aș fi fost paralizat sau lipsit de voință, ci pentru că gândul la cea mai mică mișcare-mi stârnea o groază mai mare chiar decât imaginea celui care, în noaptea adâncă din dormitorul meu, mă ațintea cu privirea. Niciodată nu m-am obișnuit cu vizitele astea. Și-acum, când scriu despre ele, mă cuprind aceiași fiori înghețați. Au fost poate douăzeci, poate și mai mulți de câțiva ani încoace, de când a-nceput totul. Aș putea să-i desenez pe fiecare-n parte în cele mai mici detalii. Și totuși de fiecare dată a fost de parcă ar fi fost prima oară.

Tânărul părea, ca și ceilalți, cumva luminat din interior, căci în ciuda întunericului toate trăsăturile îi erau limpezi ca văzute-n lumina zilei. Culorile îmbrăcăminții sale - neobișnuite, deși nu-mi dau seama acum în ce fel - erau vii și nealterate de ciudata noastră orbire nocturnă care ne face să nu vedem culorile stelelor, și, retroactiv, îmi provoacă aceeași fascinație pe care poleielile de ciocolată din copilărie, cu culorile lor scânteietoare și modelele ciudate mi-o stârneau pe când le-ntindeam cu unghia pentru ca staniolul să devină perfect plan, neted și ușor ca hârtia.

Am rămas, deci, în poziția-n care eram, pe burtă, cu fața-ntr-o parte, cu plapuma acoperindu-mi doar picioarele, cu tăcerea totală ținându-mi în urechi, privindu-l oblic pe cel ce stătea așezat pe marginea patului meu, tăcut, zâmbind abia perceptibil și nedesprinzându-și privirile de pe mine. De când era oare acolo? Mă privea continuu de-o oră întreagă sau doar de câteva minute? Nu era o fantomă, ci

o ființă corporală, adevărată, cu mii de detalii ale înfățișării, cu, aş spune, personalitate şi psihologie proprie. Deşi nu schiţa nici un gest, ca toţi ceilalţi, nu era totuşi o imagine-ncremenită, o fotografie: respira evident, trăia acolo, intolerabil, în spaţiul cel mai privat şi mai securizant pe care mi-l pot închipui: propriul meu pat în propria mea cameră de culcare, în casa mea cu uşile bine-ncuiate. Mi-am spus de-atâtea ori, în dimineţile răvăşite de după câte-un vizitator, că n-a fost decât o halucinaţie, o imagine de vis care mi-a persistat pe retine câteva secunde, dar nici o clipă n-am putut crede asta. Nu doar pentru că nici un vis nu detaliază atât de precis, ca o camera lucida în care fiecare fir de păr apare limpede în toată geometria graţioasă a curbelor sale şi fiecare textură (a pielii, a cămăşii, a câte unei bijuterii) este ca simţită de nişte degete nevăzute, ci şi pentru că toţi sunt fiinţe omeneşti care stau lângă patul meu şi mă privesc. Dar mai cu seamă pentru că ştiu, dincolo de îndoială, fiindcă mecanismul minţii mele responsabil cu distincţia dintre real şi ireal dă de fiecare dată un verdict fără drept de apel: e adevărat, e aici, în realitate.

Fără să-ncerce să mă atingă şi fără să-mi spună o vorbă, tânărul a rămas lângă mine încă vreo zece secunde bune, iluminat de o radianţă interioară, după care a-ncetat să mai fie acolo. Ca de obicei, am rămas treaz, încremenit, cu ochii deschişi, simţind din plin frica, un timp pe care nu-l pot evalua, după care-am recăzut în somn şi în vis, reluându-mi tribulaţiile prin gări şi restaurante pustii, discuţiile cu femei palide ca insectele, escaladări ale unor ruine acoperite de licheni.

Aşa că am pierdut dimineaţa cu un umblat fără rost prin casa rece şi pustie, incapabil să-mi adun gândurile, cu o cană de cafea-n mână. M-am uitat cum ninge pe toate ferestrele, pe jumătate acoperite cu dantelăria florilor de gheaţă, am suflat aburi pe sticla lor şi am privit cum umezeala cristalizează într-o brumă jugendstil, am străbătut culoare total neîncălzite în care plantele mele-şi lipeau frunzele de geamuri şi lăsau să se vadă, prin tulpinile străvezii, fluxul sevei în vasele lemnoase şi liberiene. Mi-am amintit, privindu-le viaţa fără viaţă, de ziua în care am nimerit din greşeală-n laboratorul de biologie.

Îmi căutam, ca de obicei, clasa, la etajul de sus. Înainteam pe culoarul vernil, cu uşile claselor închise. Se intrase de mult la ore. Pe culoar nu era ţipenie. Am trecut de WC-uri şi-am dat colţul spre capătul care, neavând ferestre, era total întunecat. Am depăşit, în semiumbră, grupul de copii înşiraţi unu-n spatele altuia care aşteptau să primească pe limbă bucăţica de zahăr cubic cu un strop roz de vaccin, am salutat-o pe soră, care mi-a zâmbit cu buzele ei livide, şi am ajuns în fundătura în care bănuiam că mi-aş fi putut găsi elevii. N-avea rost să ţin minte locul claselor, pentru că oricum se schimbau în fiecare zi. Mă ghidam după un fel de instinct, poate că învăţasem să detectez, subliminal, mirosul elevilor mei, căci de obicei găseam clasa în primul sfert de oră de după pauză. În fundul culoarului întunecat erau trei uşi. Am deschis-o pe prima şi m-am tras repede înapoi: era cabinetul de fizică în care Gionea, încremenită şi cu braţele-ncrucişate, trona la catedră în fata a treizeci de surdomuţi cu ochi rotunzi de teroare. Vizavi era cabinetul dentar, încuiat. Am intrat pe a treia uşă, care s-a dovedit, spre dezamăgirea mea (căci de-acum trebuia să alerg pe culoare ca să mai prind totuşi ceva din ora de română), tot un cabinet, de biologie, încărcat de plante şi acvarii. Profesoara nu se arătase încă, era probabil în cămăruţa de-alături, în care-şi ţinea microscopul şi broaştele ţestoase. Copiii stăteau la măsute şi-n faţa fiecăruia era un borcan mare, plin de apă şi acoperit de-un tifon. Borcanele erau bine legate la gură cu elastic. Pe fiecare tifon se afla câte-o boabă zbârcită de fasole, din care ieşiseră deja rădăcini filiforme ce se-ntindeau şi se ramificau, ca nişte picioare de păianjen, în apa din borcane, pe când câte-o plănuţă galbenă, umedă, îşi înălţa gâtul lipsit de clorofilă dintre cele două cotiledoane. Fiecare băiat şi fată-şi ţinea palmele lipite pe curbura borcanelor, de parc-ar fi vrut să-ncălzească apa dinăuntru. Ochii le erau îndreptaţi către tablă, şi fiecare părea că aşteaptă cu-nfrigurare sosirea profesoarei ca să-i arate embrionul vegetal, aşa cum gravidele stau la rând în faţa cabinetului de obstetrică şi ginecologie. Copiii aveau să-şi crească acasă, pe pervaz, planta ieşită, clorotică, din boaba scofălcită, borcanul avea să se umple de filamente în apa tot

mai tulbure, tulpini și frunze lingave aveau să se-ntindă spre geam, averse de lumină, până când într-o zi toată comedia unei vieți de la-nceput sortite neșansei avea să se termine: mama avea să arunce la closet apa-mpuțită cu tot cu parodia de ființă vie din ea și cu tifonul înnegrit și putred. Deocamdată, însă, laboratorul era inundat de lumină și borcanele străluceau, aruncându-și lunulele de sclipire pe pereți și pe fețele straniei ale copiilor. Și deodată-am văzut cu coada ochiului oroarea: în spatele clasei, lângă ușa pe care tocmai o deschiseseam, stătea fetița roșcată cu ochiul drept acoperit de tifon. Își ținea și ea borcanu-ntre palme, privea și ea intens înainte cu singurul ochi ce-i rămăsese, dar plănuțu ei era mai mare, mai cărnosă și mai elastică decât a celorlalți, cum stătea ghemuită pe plasa de pânză albă și umedă, căci nu toate filamentele ei se-ncolăceau în apa cea lipsită de substanțe hrănitoare. O lungă și grațioasă țevă gălbuie urca spre fața fetiței și pătrundea prin tifonul prins cu leucoplast roz peste ochiul ei, absorbind din adâncul orbitei un lichid roșu-ntunecat și purtându-l, vizibil prin rădăcina străvezie, către embrionul ce zvâcnea în patul său de țesătură rară. Apa din borcanul ei se colorase și ea, tot mai dens către fundul lenticular, de un sângerieu evanescent, difuzat din firele încălcite-ale rădăcinilor. La fund de tot, decantase un strat cât unghia de sânge pur, nealterat, triumf al celei mai vibrante culori permise ochilor noștri. Viziunea a durat doar o clipă, căci am trântit speriat ușa și-am luat-o la fugă, cu catalogul sub braț, pe culoarele pustii. Când mi-am pierdut suflul, am deschis prima ușă din dreptul meu și mi-am recunoscut elevii, care mă așteptau pălăvrăgind în gura mare și fugărindu-se printre bănci. Am plecat spre școală fără să mai mănânc de prânz, căci de obicei mănânc la Automecanica, unde e destul de ieftin și mâncarea, deși mereu aceeași, nu e chiar așa de rea. Pauza mare e de douăzeci de minute, dar profesorii o fac de cel puțin jumătate de oră, și cum atelierul de reparații auto e la doar câțiva metri de curtea școlii, e timp suficient să înfuleci în grabă niște chifteluțe marinate, o ciorbă de perișoare sau un șnițel cu pielița lui ca de cauciuc îngălbenit. Câțiva copii din clasele mai mari mănâncă și ei zilnic la cantină, ca și mecanicii, în salopetele lor pline de mizerie. Azi am fost cu Gheară și cu Goia și-am stat la o măsută de plastic din margine, de unde se vedea, un etaj mai jos, atelierul incredibil de murdar, cu câteva mașini pe standuri și, într-o dezordine apocaliptică: jante, cauciucuri, cricuri, furtunuri și acumulatori risipite peste tot, toate atât de-negrite și unsuroase, că nu puteai spune ce culori avuseseră inițial. Maistrul principal, șeful atelierului, era un om în vârstă, îngrijit, mereu în costum, purtând ochelari cu rame de aur. El personal nu atingea nimic, era curat ca scos din cutie. Se spunea-n cartier că e un om teribil de bogat, ba chiar că dădea bani cu-mprumut, luând dobânzi nerușinate. În privința elevelor noastre de-a șaptea și de-a opta, nu diferea însă deloc de cel mai tânăr ucenic: i se scurgeau ochii după ele. E drept că și fetele erau cu totul altele la Automecanica: adunate câte trei-patru la o măsută, vorbeau tare și râdeau, se-ntindeau în sarafanele lor ca să-și reliefeze sânii și le răspundeau cu câte-un „ai vrea tu!” ucenicilor care le trânteau câte-o vorbă pe șleau. Când se ridicau de la măsute, cu tăvile-n mâini, călcau în pantofii lor vechi și scâlțiați de parc-ar fi fost în botine cu toc cui, mișcând șoldurile cu un tupeu incredibil pentru noi, profesorii, care le știam ca pe niște absențe insipide în bănci.

De când explorasem cu el fabrica veche din preajma școlii și avusesem halucinația din castelul de apă, cu trupul său lungit ca un șarpe uriaș și încolăcit de-a lungul scării-n spirală din inima turnului, nu prea mă mai simțisem la largul meu în prezența lui Goia. Deși, bineînțeles, ne mai văzuserăm în cancelarie și ne mai intersectaserăm, cu cataloagele la subraț, pe culoare, n-am mai îndrăznit nici unul să ne privim în ochi, căci atunci am fi știut că fiecare din noi știe, că fiecare-ia îi e frică să-nceapă o discuție, că, dacă-n sinea noastră-am fi decis că totul a fost un vis sau o stranie viziune, ar fi de-ajuns să ne privim în ochi ca să renunțăm la consolarea asta copilărească. Totul a fost real, știam amândoi, cum totul e real, întotdeauna. Nici azi n-am fi suportat să ieșim amândoi, noroc că apăruse și Gheară, grăsuț și jovial, cu părul lui rar adus peste țeastă ca să-i camufleze chelia. Îmi place Gheară, cum spuneam, chiar dacă ia parte la mascarada obligatorie-a montajelor. E un băiat de viață, lipsit de griji, al cărui vis a fost

să ajungă comediant, să spună bancuri pe-o estradă în mijlocul unei cârciumi pline de lume. Nici nu observi, când vorbește chicotind tot timpul, câte indiscreții și gafe îi ies din gură, dar bănuiesc că asta e șarmul lui, pentru care-l iubesc atât de mult colegile din cancelarie. Îl imită pe Borcescu, de pildă, atât de perfect încât toate sar în sus când aud orăcâitul pe care-l știu așa de bine: „Ce-i bulibășeala asta? Ce-i aici, sat fărâ câini? A sunat de cinci minute, ce mai căutați aici, doamnelor-tovarășe?” „Haide, Nicule, dă-o-n mă-sa, că ne-ai speriat de moarte”, îngaimă câte una, dar apoi râd cu toatele, ușurate. „Da’ ia spune-ne, Nicule, cum face nevastă-ta-n pat?” Când am auzit prima dată o colegă întrebând asta, cred că m-am roșit tot, dar mi-am dat seama apoi că era doar unul dintre ritualurile obișnuite în cancelarie, și că nu era săptămână în care numărul de succes al lui Gheară să nu aibă loc. Comediantul nu se lăsa mult așteptat: se trântea pe spate pe masa lungă din mijlocul cancelariei, peste caietele și cataloagele deschise, și-ncepea să tresalte de plăcere, împingându-și înaintea sâni imaginari, cu ochii dați peste cap: „Uh! Ah! Brrrr! Mai repede, mai repede, dragă! Uh... aaah!”, până când, după un spasm suprem, rămânea moale pe masă, cu un zâmbet cretin lățit pe toată fața. Se ridica apoi deodată și aștepta aplauze, iar dacă nu veneau, Gheară oricum nu se supăra. Toată lumea ștergea cu el pe jos. Era omul bun la toate al școlii. „Nicule, nu-mi aduci și mie un suc de vizavi?” „Nicule, nu vrei să-mi ții și mie ora de sâmbătă?” „Domnu Gheară, am nevoie de-un om de gardă săptămâna viitoare, m-ai înțeles?” Nicu Gheară nu știa să zică nu. Cu același zâmbet bonom rezolva problemele tuturor, făcea ore suplimentare cu corul și montajele, le explica băieților cum să demonteze o armă la PTAP, dar ce ne-a povestit azi la Automecanica le-a întrecut pe toate. „N-o să mă credeți”, ne zice cu gura plină, „da’ am pus-o cu Steluța”. „Cu învățătoarea Dudescu? Serios?” „Pe bune, da’ să nu spuneți la nimeni.” Acum câteva luni Steluța, căreia Gheară-i trăgea clopotele de multă vreme, l-a chemat într-o duminică la ea acasă s-o ajute să mute mobila. „Da’ domnu’ Dudescu ce face?” o-ntrebare el cu inima strânsă. „Ei, bărbatu-meu are treabă. Poți să m-ajuti?” Și Gheară se dusesse acasă la ea. Bărbat-su, mult mai în vârstă și cam surd, era în camera de zi, la birou, cu ochii-ntr-o carte. Tot însemna ceva într-un carnetel, nota câte ceva și pe bucăți de hârtie... Când Nicu-l salutase, avusese impresia că nici nu-l vede. „Lasă-l pe soțul meu, nu ți-am spus că are treabă?” îi spusese învățătoarea și-i pusese aspiratorul în mâini. „Cum, i-ai făcut curat Steluței?” „Păi da... Și săptămâna următoare la fel, și cealaltă la fel, până duminica asta. Aspirator, șters praful, spălat geamurile... Da’ până la urmă-a meritat, îmi cunosc eu marfa... Duminica asta i-am pus-o, fraților. E bună, domnule, vă spun eu. Cam lărguță, da’ merge.” „Și bărbatu-său?” „Nici n-a observat măcar. El la birou, cu hârtoagele lui în brațe, eu în dormitor, în brațe cu Steluța.” „Si chiar n-a simțit nimic? Dacă vă pomeneți cu el peste voi?” Gheară râde ca gădilat. „Ce mă-sa, i-am plimbat mâna prin dreptul ochilor, ca la orbi. Cât scribă-lărește, e mort pentru patrie, nu vede, n-aude, nu e pe lume. Nu-ș ce compendiu pregătește, e băgat în el până-n gât. Așa că m-am băgat și eu cu totul în Steluța, fată bună de nu se mai poate...” „Bravo, Nicule”, zice Roșu cu jumătate de gură.

Și eu auzisem că soțul învățătoarei e un maniac, dar măcar n-o bătea, ca primul ei bărbat.

N-aș fi avut puterea să-ncep acum să transcriu din jurnal dacă povestea lui Gheară nu m-ar fi înveselit puțin, după teribila-ntâlnire din noaptea trecută. S-a-ntunecat din nou, ninge furios pe geamul camerei mele, în lumina becului chior de peste drum. Înainte să-ncep scrierea asta mi-am recitat caietele jurnalului pe care l-am început pe 17 septembrie 1973, când aveam șaptesprezece ani. Când am transcris din el fragmentele care mi s-au părut mai semnificative am ezitat adesea: de multe ori totul mi s-a părut demn de-a fi transcris, chiar dac-ar fi rezultat o scriere de mii de pagini. Până la urmă-am rămas cu câteva eșantioane care, mi se pare acum, spun ceva, deși încă nu știu ce, împing spre ceva istoria anomaliilor mele.

Prima notă din jurnal pe care-o transcriu aici e datată 16 iunie 1974. Împlinisem de curând optsprezece ani și locuiam cu părinții în Ștefan cel Mare. Camera mea era la stradă, un dormitor destul de mare, cu o imensă fereastră triplă, panoramică, prin care se vedea Bucureștiul ca o nesfârșită revărsare de case amestecate cu

coroane de arbori, calcane, ferestre sclipitoare, siluete de clădiri enigmatice, totul sub un cer copleșitor, mai înalt și mai arcuit decât oricare altul văzut cândva de mine. Ziua era plin de îngrămădirea multicoloră a norilor, care, prin arhitectura lor abstrusă și curgătoare, cu pilaștri și colonade și bazilici și cenotafuri, alcătuiau deasupra orașului un alt oraș, la fel de labirintic, dar într-o veșnică alunecare de-a lungul clopotului de cristal al bolții. Noaptea, geamul meu se umplea de stele. Când stingeam lumina ca să mă culc, după ce citisem tolănit în pat mare parte din zi, le vedeam și-nghetam de spaimă. Nu știu dacă siderofobia mea (sau cum s-ar putea numi teroarea la vederea cerurilor înstelate) face parte din pitoreasca junglă rebarbativă a fobiilor cu ciudate denumiri grecești, lungi și întortocheate, dar am simțit încă din copilărie vertijul și oroarea de-a fi sub stele. La vârsta de câțiva ani mergeam cu mama la sora ei, într-o zonă îndepărtată-a orașului, pe care-l străbăteau cu tramvaiul ce se-nfunda prin tunelele de fațade îngâlbenite, cu tencuiala fărâmițată, ale străzilor. Pe fațade, între ferestrele murdare, erau suspendate statui de ghips, femei cu sânii goi și cu zâmbete disprețuitoare, îngeri roz cu nasurile ciobite, gorgone de granit cu capul plin de șerpi, atlași ce susțineau, încordându-și mușchii, arcurile intrărilor și stâlpii balcoanelor. Priveam cu ochi mari toată populația asta decrepită, plină de licheni ca niște eczeme pe pieile cu coji de vopsea, cu câte-un braț din care nu mai rămăsese decât o tijă ruginită... Țin minte neliniștea mea pe tot drumul, nevoia mea de a mă-mpinge-n rochia înflorată a mamei, de a-i privi fața, de a mă asigura că n-o să dispară ca să mă lase în acea lume a fricii și-a împietririi. Dar teama mea difuză din timpul zilei era nimic față de ce mă aștepta noaptea, când plecam înapoi, după ce toată seara mă jucasem prin casa mătușii, scotocind în fiecare sertar, scoțând toate bibelourile din vitrine și mai ales cadența ei mecanică. De cum ieșeam din casa de cărămidă, ultima din oraș, dincolo de care începea câmpul, ne copleșeau stelele. Încercam mereu să nu le privesc, mă uitam doar la silueta mătușii, care, cu figura ei de veveriță, ne făcea semn cu mâna din cadrul luminat, roz, al ușii. Zidurile de cărămidă netencuită sorbiseră deja toate razele soarelui și-acum era beznă totală. Pe străduță – nici un bec aprins. Iar deasupra - lumi de stele, legiuni de stele, popoare de stele cu idolii, zeii și istoriile lor, hărți înstelate ale unor ținuturi de neatins... Mergeam de mână cu mama pe sub covorul oriental al stelelor, întins până la marginea privirii și dincolo de ea. O mână gigantică luase-ntr-o degete fâină luminoasă și-o presărase, mandelbrotian, pe bolta neagră ca smoala. Mi se părea că, de câte ori respiram aerul rece al nopții, mirosind a trandafiri și petunii, trăgeam în piept și pulberea stelară. Din loc în loc, din fâină răsăreau bucățele de cuarț de stâncă, boabe de zahăr, cioburi pisate mărunț, care sclipeau din răspuțuri. Ochiul nu se putea-mpiedica să traseze linii abia vizibile între ele, așa că mașinăria siderală se-mbogătea repede cu axe cu came, cremaliere, inversoare, arcușoare minuscule de alamă, sub ticăitul mut al cărora mergeam către stația de tramvai. Strângeam din ce în ce mai tare mâna mamei, dar simțeam că și ei i-e frică, nu de câini sau de răufăcători, ci de liniștea înstelată, de-ncremenirea hipnotică a stelelor de peste noi. Dacă miliardele de păianjeni cu picioarele rășchirate, unii abia vizibili, alții mari cât o palmă, s-ar fi lăsat deodată asupra noastră, atârnat fiecare de firul lui sclipitor, n-am fi fost atât de înspăimântați. Până la urmă grăbeam pasul și-n cele din urmă fugeam din răspuțuri, țipând sub stele ca sub o ploaie torențială. În stația pustie ne-mbrățișam tremurând, eu cu capul lipit de pântecul ei, simțind (o simt și acum) asprimea fustei ei de diftină. Se-ntâmpla să treacă și câte-o oră până să vedem becul chior din fruntea tramvaiului lucind în depărtare, care se-arăta apoi întreg, făcând un zgomet teribil și clătinându-se pe șine. „Doamne, îți mulțumim”, zicea mereu mama și urcam recunoscători pe treapta vagonului, ca să ajungem în interiorul lui de lemn lustruit, liniștitor ca propria noastră casă. Mereu am avut sentimentul că dacă am mai fi-ntârziat doar un minut acolo-n stație, stelele ne-ar fi sorbit, pur și simplu, în imperiul lor ce ne-nghetea sângele-n vine.

Mai toate dintre amintirile mele cele mai neliniștitoare s-au întâmplat acolo, în camera aia unde nu era niciodată-ntuneric deplin, căci iluminatul public, de-a

lungul șoselei, cu Criștii lui rĂstigniți pe fiecare stĂlp Ăn formĂ de cruce ce susținea firele de tramvai, punea pe tavanul camerei dungi luminoase de diverse nuanțe și texturi, iar tramvaiele și foarte rarele mașini care treceau noaptea pe șoseaua ĂngustĂ mai desenau și ele evantaie verzuu pe pereți și tavan. Azi mi-ar fi teamĂ sĂ mai dorm acolo, ca de altfel și-n camera din spate, dinspre Moara DĂmbovița, unde avusesem, toatĂ adolescența, visele cu cvadrimotoare și nave ciudate ce pluteau Ăn dreptul ferestrei mele.

IatĂ nota de pe 16 iunie:

Ca sĂ nu uit.

Azi-noapte m-am trezit pe la trei și jumĂtate, cĂnd am auzit vocile pĂrinților, sau așaa mi s-a pĂrut. Nici nu am deschis ochii. Am adormit din nou. Nu știu ce am mai visat, dar apoi, tot Ăn somn, s-a petrecut ceva care m-a Ănnebunit.

Nu știu dacĂ deodatĂ sau progresiv au Ănceput sĂ-mi urle urechile atĂt de intens, ĂncĂt mi-am „vĂzut”cumva, interior, la limita dintre auz, vĂz și pipĂit, cutia cranianĂ, cuprinsĂ de niște trepidații fantastice, niște fiori dureroși, arzĂtori, insuportabili, totul conjugat cu o luminĂ galbenĂ, de foc, și o spaimĂ paroxisticĂ. Am avut douĂ accese, unul dupĂ altul, de care am fost deplin conștient, de parc-aș fi fost treaz. Ăn al doilea știu cĂ era ceva mistic, sau provocat de ceva mistic, terifiant, dincolo de simțuri sau cuvinte. Am visat cĂ mĂ trezesc, cĂ nu pot face nici o mișcare, am strigat și nu scoteam decĂt niște șoapte. Ăn acele momente n-aveam nici o ĂndoialĂ cĂ sunt treaz. Am reușit sĂ strig de douĂ ori,„Ajutor!”. Apoi am vĂzut-o pe mama Ăn camera din fațĂ, tot numai cenușiu și albastru. Nu-mi amintesc decĂt cĂ i-am spus cĂ aș avea meningitĂ.

Apoi m-am trezit cu adevĂrat, mai mult uimit decĂt speriat, trist, dar ciudat de puțin agitat. Am stat puțin cu ochii deschiși, gĂndindu-mĂ cĂ trebuie neapĂrat sĂ merg la un psihiatru. Aveam ciudat de bine conștiința timpului trecut de la prima trezire pĂnĂ la visul pe care l-am avut. Apoi m-am dus la baie, nu știu de ce, și m-am privit Ăn oglindĂ. Figura mea mi s-a pĂrut stranie, disprețuitoare, puțin crudĂ. PĂrul și, Ăntr-un fel, și pielea mi se zbĂrleau din cĂnd Ăn cĂnd. Rememoram visul și mĂ gĂndeam tot timpul la el. Mi-am tĂiat unghiile de la mâini, Ăn afarĂ de patru de la mĂna dreaptĂ, pe care le-am lĂsat, nu știu de ce, netĂiate. Mai știu cĂ am rupt, semiconștient, un capac metalic de la sticla de spirt și l-am aruncat Ăn apa din chiuvetĂ. Urechile mi-au țiuuit tot timpul. Mereu teama aceea molcomĂ, stĂpĂnitĂ de ea ĂnsĂși, nu de mine.

M-am Ăntors Ăn camerĂ, dar Ănainte Ăn sufragerie, unde am vĂzut ceea ce, curios, știussem dinainte: pĂrinții plecați, paturile desfĂcute și ora patru și jumĂtate plutind cenușiu Ăn camerĂ. O dungĂ roșie pe un perete m-a fĂcut sĂ mĂ uit pe geam, unde soarele rĂsĂrise lichid, purpuriu.

Tot ca Ăn transĂ am intrat Ăn pat, dar n-am mai ĂndrĂznit sĂ adorm. Am citit, și așaa m-au gĂsit ai mei cĂnd s-au Ăntors. Mama mi-a dat sĂ beau o canĂ cu lapte și mi-a spus sĂ mĂ culc la loc. Am adormit pĂnĂ la unsprezece și jumĂtate, timp Ăn care-am avut alte vise.

Dureri de cap, țiuuituri Ăn urechi toatĂ ziua de azi. Acum, seara, abia ĂndrĂznesc sĂ mĂ culc.

RecĂtesc de cĂteva ori textul Ăsta, singular Ăn primul meu caiet de jurnal, rĂtĂcit Ăntre note de lecturĂ - Confesiunile lui Rousseau, Doctor Faustus al lui Thomas Mann, Thaisde Anatole France -, poezii, tribulații sentimentale, crochiuri de prozĂ despre Ăngeri și monștri, ĂncercĂnd sĂ mi-l aduc aminte pe adolescentul slab și lunatic de-atunci. Ămi pot imagina tulburarea mea la experiența din noaptea aceea de iunie, prima de felul ei, care avea ĂnsĂ sĂ fie urmatĂ de-atĂtea alte nopți stranii. DacĂ nu-nțelegem deocamdatĂ nimic din ce mi se-ntĂmpla, dacĂ nopțile mele de puști singuratic și ciudat deveneau tot mai chinuitoare, cu timpul, cĂnd visele mele ajunseserĂ sĂ nu mai semene deloc cu ce socotisem pĂn-atunci a fi vis, apropiindu-se de viziune și profeție, Ăncepusem sĂ capĂt un fel de interes chimic fațĂ de ceea ce mi se-ntĂmpla și sĂ adun fapte și mĂrturii care sĂ ducĂ undeva. Cu Ăncetul, am Ănceput sĂ simt un fel de ciudatĂ și masochistĂ mĂndrie, sĂ mĂ simt un ales pentru cine știe ce operații mistice sau magice, sau teologice sau științifice sau poetice, nu eram deloc sigur, rĂmĂnea doar un sentiment, puternic și irepresibil, cĂ fusesem ales, cĂ se-ntĂmpla ceva coerent, chiar dacĂ

incomprehensibil, cu mine. Nu știu ce simt cobaii care sunt așezați în mod repetat în labirintul de plexiglas, cu trasee mereu altele, din ce în ce mai complexe, cu bucățica de brânză din ce în ce mai greu de găsit, injectându-li-se-ntr-un timp substanțe tulburi, înfigându-li-se electrozi în scalp... Nu știu dacă dincolo de senzații chinuitoare și situații absurde, și foame, și alergare pe culoare albe, curbe, antiseptice, încolțește vreodată în micii lor ganglioni din țeste gândul că e nefiresc ce li se-ntâmplă, că acumularea de fapte neplauzibile, de coincidențe uimitoare, de mâini uriașe care-i apucă pe neașteptate, scoțându-i din talașul lor plin de fecale, nu poate-nsemna decât că au fost aleși de-o inteligență atât de străină de-a lor, încât nici măcar n-o pot percepe ca inteligență, ci ca pe-un șir de manipulări și suferințe atroce. Vibrațiile insuportabile și sunetul ascuțit, ca de sirenă, aveau să fie-nsoțite, și-n visele mele ulterioare, de-un foc galben, ca o revărsare de aur lichid ce mi-ar dizolva craniul.

Notez mai departe fragmente din următoarele luni, din următorii ani, până azi, până azi-noapte. Sunt fapte și senzații de multe feluri, împrăștiate asemenea urmelor de gloanțe pe-o țintă de tir, dar sentimentul meu imposibil de contrazis a fost mereu că ținta a rămas aceeași, că totul se leagă și coexistă într-un plan al lumii pe care abia încep să-l intuiesc. Multe se repetă, identic sau în forme subtil diferite, conectându-se la vise pe care nu le-am notat aici, dar care sunt fundalul etern al celorlalte: gările mele, orașele mele necunoscute, casele mele, sălile mele pustii de cinematograf. Nu le mai notez data decât poate când mi se va părea semnificativă, dar o să-n cerc să le pun în contextul amintirilor mele și să le unific, provizoriu, pe cât o să-mi stea în putință, prin luminarea unor legături subterane-ntr-un ele.

Noaptea trecută m-am trezit pe la, cred, patru dimineața, sau mai devreme, când plutește ceața aceea caracteristică în cameră. Visasem chiar atunci, cum mi s-a mai întâmplat o dată, că văd o lustră, una obișnuită, ca a noastră, cu două sau trei brațe și cu abajururi albe, dar nu atârând din tavan, ci cu tija orizontală, ca încastrată într-un perete. Aveam impresia că e undeva în afara razei mele vizuale și n-o puteam vedea decât cu coada ochiului, forțându-mi mușchii oculari până la rupere. Făceam eforturi desperate să-mi întorc capul către lustra aceea, dar evident nu aveam cap, nici gât. Parcă eram numai privirea aceea periferică și dureroasă, chinul acela de a privi, care în cele din urmă a devenit nevoia trezirii. Spuneam că același lucru l-am visat mai demult, dar în alt cadru: era un fel de tablou cubist analitic, un fel de sculptură, un grup de obiecte tăiate de oglinzi: un scaun, o bucată de scoarță și, fantastică, țeapănă, orizontală, aceeași lustră, totul animat de neputința mea de-a le aduce în centrul privirii, dându-mi ochii peste cap și gemând de durere și disperare. Urmase trezirea, în plină lumină, dimineața.

Am citit, mulți ani după experiențele astea ale adolescenței mele, despre paralizia de somn, când te trezești, dar mușchii tăi sunt încă inerti, cum au fost în toate episoadele de vis, pentru ca totul să rămână acolo, în palatul țestei, pentru ca membrele noastre să nu ne poarte prin realitate urmând povestea labirintică din craniu. Dar cele două sau trei treziri de-acest fel, care nu mi s-au mai repetat niciodată, mi-au lăsat totuși o cu totul altă amintire. Văd și-acum lustra aceea cu tijă orizontală, o văd glisând încet către mine, cu luminile albe de la capătul ei, simt și-acum frica mea de-atunci, amplificată de imobilitate și depeizare. M-am simțit, de fapt, ca o insectă prinsă-ntr-o plasă de păianjen, deja injectată cu veninul paralizant, și care vede apropiindu-se animalul negru și gras, pe labele lui monstruoase. Întotdeauna am simțit că somnul și visul au în ele ceva cutremurător, că te abandonează celui care, încetișor, îți pătrunde-n casă, suie treptele spre dormitorul tău și îți se apropie de pat, pe când tu zaci în penumbră, inconștient și fără apărare, hălăduind prin lumea ta îndepărtată.

După câteva luni scriam:

Un vis cu levitație. Noaptea, lansându-mă de pe balcon, zburând în salturi largi peste curtea Morii, cu uluitor de exacte detalii, încât era realitatea, simțind goluri în stomac exact ca pe tobogan.

Vorbeam despre Moara Dâmbovița, care-a fost multă vreme cea mai enormă construcție pe care-am văzut-o vreodată: era chiar în spatele blocului părinților mei, o

clădire de cĂrĂmidĂ, de vreo șapte sau opt etaje, cu frontoane colosale deasupra, dominând acoperișul plinĂ de fainĂ, ca și nenumĂratele ei ferestre zĂbrelite. Norii se sfĂșiau în aceste piscuri triumphiulare, cu câte-o fereastrĂ rotundĂ în centru, ca rozetele catedralelor, iar în amurg, cĂnd cĂrĂmizile luminau ca niște rubine, toatĂ construcția respira o mĂreție și-un tragism uimitoare. Acolo, în spațiul dintre blocul nostru și MoarĂ, mĂrginit în extremitĂți de Fabrica de PĂine Pionierul și de niște clĂdiri ale Miliției, s-au petrecut, în timpul nopților mele, lucruri care mĂ cutremurĂ și despre care nu pot crede cĂ au fost doar vise. Spre acel spațiu vast dĂdea fereastra camerei din spate în care dormeam doar uneori, mai mult dupĂ-amiezele. Și pe geamurile bucĂtĂriei noastre, cu ușa ei ce dĂdea în balcon, vedeai Moara, care duduia din rĂsputeri, cu sitele ei acționate electric. OdatĂ, un morar, vĂzĂnd cĂ sĂrisem gardul cu un prieten și ne apropiam șovĂitori de colosala clĂdire, prin curtea vastĂ în care adĂstau cĂteva camioane strĂvechi, ne chemase și ne-ntrebaserĂ dacĂ n-am vrea sĂ vedem cum aratĂ Moara pe dinĂuntru. Și intraserĂm intimidatĂ în nesfĂrșitele ei hale, în care aerul era plin de fainĂ și pe jos, și pe geamuri, și pe marile site era fĂinĂ troienitĂ ca zĂpada, urcaserĂm scĂri nesfĂrșite cĂtre alte etaje, cu alte hale și alți morari cu pĂrul pudrat de fĂinĂ, cu altĂ luminĂ tulbure venitĂ de pe ferestre, și-apoi tot mai sus, pe coridoare lungi și întunecate, și-apoi iarĂși încĂperi cu utilaje, și-n cele din urmĂ privind blocul nostru cum nu-l mai vĂzusem niciodatĂ, de deasupra, prin fereastra rotundĂ a marelui fronton, de patru sau cinci metri diametru. Dincolo de terasa blocului vedeam orașul, ziduri peste ziduri, pĂnĂ la capĂtul privirii. Abia mai tĂrziu am fĂcut legĂtura între visele cu levitație, atĂt de obișnuite, dar și de magice, și atropina pe care, de obicei la-nceput de trimestru, ne-o picurau în ochi, la cabinetul medical al liceului, ca sĂ ne facĂ examinare de fund de ochi. Ora urmĂtoare n-o mai fĂceam, cĂci nu mai puteam citi. DacĂ ne priveam mĂna, o vedeam micĂ, roșie și-ndepĂrtatĂ, ca o inflorescență la capĂtul unei crengi. Apoi mergeam iar la cabinet, rĂzĂnd și vorbind porcĂrii, cĂci asistenta medicalĂ din liceul nostru era cunoscutĂ ca un cal breaz. Toți profesorii, se pare, trecuserĂ pe la ea, îi desfacuserĂ cracii atletici pe mușamaua patului din cabinet și-i frĂmĂntaserĂ țĂțele generoase, ce-i ieșeau din corset pe sub halatul alb. Ba chiar și mulți dintre elevi, cel puțin destui dintr-a douĂsprezecea, se lĂudau cĂ i-o trĂseserĂ. Era asistenta care ne fĂcea și educația sexualĂ, luĂndu-ne deoparte, într-o orĂ pe fete, într-alta pe bĂieți. Nu mai auzisem pe nimeni vorbind așă. Defila prin fața noastră, cu pĂrul ei vopsit roșu și cu un zĂmbet obraznic pe buze, pronunțĂnd senin cuvinte ca testicule, penis, vagin, masturbare, pe cĂnd noi, cincisprezece bĂieți în uniforme ponosite, cu erecții teribile la cuvintele interzise, am fi mĂncat-o de vie, acolo, pe catedrĂ, unii dupĂ alții, așă cum auziserĂm din poveștile despre „poște”. Dar asistenta pĂrea sĂ nu simtĂ nimic din tensiunea care creștea cu fiecare minut, dimpotrivĂ, se purta tot mai provocator cĂtre sfĂrșitul orei. Lua scaunul de la catedrĂ și-l așeza pe podium, alĂturi, apoi se așeza și-și punea picior peste picior pulpele formidabile, în ciorapi de nailon. AplecĂndu-se spre noi, ca sĂ-i vedem mai bine sĂnii, vorbea impasibil mai departe despre prezervative și pilule anticoncepționale, încĂt, congestionați, nu mai așteptam decĂt sfĂrșitul orei ca sĂ fugim la cĂsete și sĂ ne dĂm drumul, în fine, pe capacele murdare de WC și pe pereții plini de desene infecte...

DupĂ examenul de fund de ochi visam întotdeauna cĂ zbor. Uneori doar pluteam, cĂlare pe un fel de mic balon nu prea umflat, la un metru deasupra pĂmĂntului, pe aleile întunecoase ale unui parc vesperal necunoscut și totuși foarte familiar, rotindu-mĂ în jurul lacului din mijloc, ce sclipea din toate puterile în inserare. Ajungeam mereu, în adĂncul întunericului, într-un spațiu deschis, vast, luminat de stele, în care gĂseam mereu același bazin rectangular, plin cu apĂ neagrĂ. Alteori zburam deasupra cĂmpurilor, în plinĂ dimineatĂ strĂlucitoare, urcĂnd și coborĂnd prin aerul strĂveziu, aterizĂnd uneori în lanuri de grĂu, alteori pierzĂndu-mĂ în desimea norilor. Simțeam vuietul aerului albastru pe lĂngĂ urechi, pĂrul mi se zbĂtea-n curenții stĂrniți de înaintare, totul era adevĂrat și pieptul mi se spĂrgea de fericire. În curtea Morii și-n spațiul din spatele blocului zburam altfel: de obicei fĂceam salturi, tot mai înalte, ca niște bolți tot mai adĂnci ale unui viaduct, și fiecare înĂlțare cĂtre stele avea-n ea ceva nebunesc și amețitor.

Depășeam, în cele mai înalte sărituri, vârful coșului de ceară al fabricii Pionierul, pe care, când eram copii, unul dintre noi, cel mai mic și mai sfios, se suise într-o zi și stătuse acolo, sus, cu brațele-n cruce, ca să ne arate că nu e fricos, depășeam apoi și frontoanele uriașe ale Morii... N-am mers niciodată cu avionul, și cred că nu-mi e dat în viața asta. Dar felul în care văd de sus panorama câmpiilor și drumurilor și râurilor și orașelor obliterate de nori, sfichiuite de ploi, sticlind ca pietrele scumpe în soarele triumfător al zilei nu poate fi, mi-am zis de zeci de ori, decât cel în care ele într-adevăr se văd de la sute și mii de metri înălțime. În zborurile mele n-am survolat întotdeauna acest țărâm. Am trecut adesea peste orașe inexistente undeva-n lumea noastră, cu edificii galbene, ornamentate excesiv și baroc, cu o frenezie a mulțimilor pe largile bulevarde și-o aglomerare a unor vehicule stranie, unele plutitoare-n văzduh, cu totul necunoscute pe pământ. Dar despre zboruri și plutiri voi mai avea multe de spus de-a lungul acestei scrieri.

După câteva zile:

Azi-noapte, levitație deasupra Bucureștiului, cu senzația de zbor absolut naturală. Dar apoi, pe 5 iulie 1976, notam terifiat:

Un coșmar care mi se repetă în ultimul timp: sunt în camera mea întunecată, reală ca și când aş sta în pat cu ochii deschiși. Pe fereastră se vede cerul violet, plin de stele. Brusc, aud un zgomot ascuțit, oscilant, amplificându-se până la demență, până la o teroare care parcă-mi sparge țeasta-n bucăți. Sunt târât din pat de o forță imaterială, cu tot cu pătură și cearșafuri, ca să fiu izbit cu violență de șifonier. Umblu un timp prin casa întunecată, cu fiecare mobilă la locul ei, și-apoi mă-ntorc în pat și abia apoi mă trezesc, cu fața-n sus, cu conștiința extrem de acută a tot ce s-a-ntâmpnat. Senzația este că pur și simplu am umblat în vis prin casă, cu adevărat.

Și la două săptămâni distanță:

Să notez, noaptea trecută, încă un atac de pavor. Exact același scenariu. M-am trezit (ca de obicei, după o falsă trezire) cu fața-n sus, într-o poziție hieratică, de mort.

Niciodată n-am dormit decât într-o singură poziție. Așa mă culc și, așa mă trezesc: pe burtă, cu fața spre dreapta, înfundată-n pernă, și tot corpul, până peste cap, înfășurat în cearșafuri, cu doar un mic spațiu liber pentru respirație. Singurele dăți când m-am trezit culcat pe spate, cu brațele puse cruce pe piept, a fost după aceste „coșmaruri”. Cum aş putea să uit vreodată senzația de-a fi deodată apucat de picioare, smuls din pat și târât pe covor, izbit de zidul opus apoi, ca ultima ta amintire să fie cum zaci acolo, visător parcă, în orice caz calm și lipsit de voință, parcă așteptând să se petreacă un fapt ce te face vag curios. Și-apoi dunga de-ntuneric, golul abisal de memorie, apoi umbletul fără sens prin camerele pustii, apoi un nou blanc, apoi trezitul în poziția cadavrului pe catafalc, apoi frica... Să mai notez și vise absolut stranie, cu o invazie de ființe monstruoase, pitici cu capete foarte mari...

Visul ăsta mi s-a repetat apoi din ce în ce mai des. Cum noi locuiam lângă Circul de Stat, mi se-ntâmpla des să văd pitici ce lucrau acolo, singuri sau câte doi, plimbându-se pe Aleea Circului sau făcând cumpărături la magazinele din preajmă. „Nu te uita la ei”, îmi spunea repede mama, „să nu se simtă prost, săracii...” Dar nu mă puteam stăpâni să nu-i privesc. Ce ciudați erau! Capete de oameni mari, fără nimic deosebit, poate fruntea puțin mai bombată, în rest oameni ca toți oamenii, dar capetele-astea puse direct, fără gât, pe trupușoare schiloade de copii, cu picioarele strâmbe și brațe scurte, și adesea cu câte șase-șapte degete la mâini... De ce mă vizitau în visele mele din adolescență, de ce mă trezeam cu ei în cameră, pe când, în somn, le ofeream mintea mea vulnerabilă, lipsită de orice crustă sau carapace, cum ariciul zvârlit în apă își lasă pântecul moale la cheremul colților vulpii?

Dintre visele din anul următor am selectat câteva care mi s-au părut (dar ce drept am eu să selectez?) mai ciudate și mai tipice pentru lumea ce se adâncește, ca un sigiliu, în somnul meu:

...și, fiindcă a venit vorba, am visat azi-noapte, din nou după câteva luni, că puteam deplasa obiecte doar concentrându-mă. Și, ca și data trecută, visul avea o

concretețe extraordinară, mă știam treaz, nu aveam nici un dubiu. Eram fericit că mi-am descoperit o putere atât de fascinantă: telekinezia...

De zeci de ori am avut visu-Ăsta, în diferite variante, și cred că e unul dintre cele mai plăcute pe care le-am trăit. Rareori mă simt mai mândru de mine și mai bucuros. Mereu e la fel: privesc un obiect, de obicei nu prea mare, de obicei cam cât o minge de tenis, și-mi concentrez toate puterile undeva între ochi, ca și când s-ar crea acolo un vid puternic, în stare să soarbă lucrurile ca un aspirator. Nu trebuie să mă gândesc la nimic, așa cum, dacă vreau să mișc un deget, nu e nevoie să-i spun „mișcă-te!”, ci pur și simplu să-l mișc, ca și când comanda și execuția s-ar contopi într-un singur proces. Și-atunci ghemotocul de hârtie, sau cana, sau orice alt obiect venea, în salturi succesive, către mine. Concentrarea mea nu era dureroasă, ci puternică și liniștită, de parcă-ntr-o clipă aș fi avut atunci bobul de muștar al credinței fără îndoială, suficient ca să spui muntelui să se arunce în mare.

Am notat mai departe și-un mic fragment care nu e un vis, ci un text scris într-un fel de transă, într-o seară, după ce Irina plecase, lăsându-mă golit de vlagă, gol pe patul în care-mi suflase-n ureche, în întuneric absolut, fanteziile ei întunecate. Nu vreau însă să mă gândesc acum la ele. Am aprins lumina și m-am îndreptat către masa de scris, m-am așezat gol pe scaun și-am scris pe-o bucată de hârtie acele rânduri, pe care-apoi le-am pus într-un caiet de teze ce se afla întâmplător pe masă. A doua zi am dus tezele la clasa a șasea și-abia apoi, în după-amiaza următoare, mi-am adus aminte de hârtie. Am fugit direct de la școală, disperat, ca și când aș fi suferit o teribilă pierdere, către casa lui Bazavan, școlarul negricios ce-și luase nota împreună cu biletul din caiet, și i-am găsit pe toți acasă, bătrânul schiop și cei patru băieți ai lui, și n-am mai avut răbdare să vorbesc despre copii și note cu bătrânul muncitor ce-și creștea singur băieții. Am fugit către casă cu biletul recuperat și-abia atunci, în tramvai, l-am citit, căci nu-mi puteam aminti ce cuprindea. Am rămas apoi nedumerit, cu bucata de hârtie în mână. M-am gândit toată seara ce minunat ar fi fost dacă și caietul meu pierdut cu povestiri, pe care nu-l pot citi decât în vis, ar apărea deodată pe masa mea... Când visez, o fetiță sare din patul ei, se duce la fereastră și, cu obrazul lipit de geam, privește cum soarele apune peste casele roze și gălbui. Se-ntoarce cu fața către dormitorul roșu ca sângele și se ghemuiește iar sub cearșaful umed.

Ceva, când visez, se-apropie de corpul meu paralizat, îmi ia capul în palme și mușcă din el ca dintr-un fruct translucid. Deschid ochii, dar nu îndrăznesc să fac nici o mișcare. Sar brusc din pat și mă duc la fereastră. Tot cerul e numai stele. Și pe 11 martie, în același an:

Stăteam de vorbă cu cineva și deodată simt o amenințare în aer. Toți oamenii o iau la fugă spre un pasaj subteran. Era adăpostul nuclear. Abia am ajuns acolo și m-am trântit cu fața-n jos, că am simțit două explozii puternice, cu trepidații ale întregului adăpost. Când ridic fruntea, eram pe pământ, și în zare, pe vreme de noapte, se vedeau pâlcuri de copaci negri. „Ia uite, au răsar doi sori! Ba chiar trei!” zicea lumea. Mă uit și văd, într-adevăr, doi, apoi cinci-șase sori limpezi și roșii, așa cum răsar dimineața. Unul dintre ei se apropie de noi. Era o sferă transparentă în care erau înghesuiți cinci pitici jalnici cu figură de copii. Încă înainte să fi auzit, poate, de bombe nucleare, pe la nouă sau zece ani, cred, am avut vise care mi se repetau identic: mă aflam mereu într-un magazin mare, de îmbrăcăminte, cum erau pe-atunci doar câteva în oraș: Victoria, Vulturul de Mare, București. Urcam cu lifturi de cristal la mereu alte etaje, pline cu standuri pe care erau agățate rochii, costume, jachete, cămăși, toate înflorate și spumoase. Printre ele erau spații înguste de trecere, ca un labirint în care te puteai ușor rătăci. Liftul interior mă purta lent spre palieri aflate tot mai sus, în jurul unui gol central, spre care urcau și scări rulante - pe acestea sigur nu le mai văzusem niciodată și nu știam că există-n realitate, mi se păreau niște minunate fantezii ale minții mele -, vedeam totul prin pereții lui de sticlă strălucitoare, când deodată, prin geamurile magazinului, văd o mare explozie, ca o ciupercă roșie, în depărtare, spre centrul orașului. Toți oamenii fug înnebuniți, cobor și eu în grabă și ies din magazin, o iau la fugă pe străzi, pe când în urma noastră ciuperca de purpură crește tot mai mult și e gata să ne ajungă.

După un vis erotic oarecare, azi-noapte a urmat un altul, în care parea că se reia visul povestit în „Himera”, ceea ce-mi dădea groaza sacră a împlinirii unei profeții. Această groază a crescut brusc, tinzând spre infinit, odată cu țiuitul acela galben-auriu, insuportabil, din tâmpile. Firește că m-am trezit cu fața-n sus. Nu știu ce pot fi aceste stări de groază dincolo de orice limită.

Și-n aceeași zi:

Toată noaptea visez nave ciudate. Ele apar mereu deasupra Morii Dâmbovița.

Nu mai am puterea să comentez, acum, fragmentele astea. E aproape patru dimineața, oricum, și la opt trebuie să fiu la școală. O să reiau transcrierea din jurnal în perioada următoare, cu mintea ceva mai limpede, sper. Acum nu pot decât să-mi confirm sentimentul că e ceva acolo, că visele pe care le-am ales din sutele notate-n caietele astea deja delabrate și prăfuite s-au ales de fapt singure și au nevoie de toată atenția mea. M-am întrebat întotdeauna dacă viața interioară a tuturor oamenilor e atât de epuizant de complicată, dacă fiecare e așezat, ca un șoricel alb, în mijlocul minții lui labirintice, prin care trebuie să parcurgă un traseu, unul singur, cel adevărat, pe când toate celelalte duc spre capcane inextricabile.

22

Sunt trei profesori de matematică în școală. Doamna Băjenaru, o femeie ștearsă, gălbejită, cu buze subțiri, nu se remarcă decât prin ptoza pleoapei drepte, care-i dă bieteii femeii un aer șiret lipsit de orice plauzibilitate. Cealaltă, Florabela, e, dimpotrivă, un foc de artificii: mare, roșcată, plină de viață, aur și pistrui, e zeița absolută a școlii. Până și profesoarele ce se-nverzesc de invidie la vederea tinereții o iubesc ca pe fiica lor, căci e bună și generoasă, iar școala, așa mohorâtă cum e, se cutremură de clinchetul continuu al cerceilor și răsetelor ei. Dar și de țipetele ei isteroide din timpul orelor. Rareori a zbierat cineva mai tare la copii, și rareori copiilor le-a păsat mai puțin. Florabela dansează cu fulgere-n mâini în fața copiilor, mare și plină de rotunjimi ca o zeiță indiană, furiile ei sunt la fel de decorative ca și gura ei roșie ca sângele pe fața fardată din greu, coama ei se răspândește-n aerul oliv al clasei ca pletele lungi ale meduzelor otrăvitoare. Florabela aruncă pe tablă șiruri de fracții, numitori și paranteze, apoi se-ntoarce brusc, triumfătoare spre cei treizeci de gnomi, piticiți și mai tare de statura ei, deschide gura și țipă, țipă ascuțit și intens, i se vâd în țipăt dinții perfecți, amigdalele și omușorul, e ca o divă pe scena Scalei, pietrificată-n splendoarea ei când ia cea mai înaltă notă. Copiii vâd capu-ntre umeri, dar zâmbesc: femeia asta superbă ridică în ei marea unui dor obscur, clinchetele marilor ei cercei rotunzi le stimulează pituitara și gonadele cu atât mai mult cu cât le inhibă funcția taxinomică a emisferei drepte. Tabla neagră din spatele rochiilor mereu elegante și sofisticate pe care Florabela le schimbă ca pe batiste se umple de cifre, dar e ca și când ar rămâne neagră și curată până la sfârșit, căci profesoara lor e atât de intensă, încât se proiectează pe-un vid luminos ce șterge semnele și contururile. Copiii nu-nvață nici un strop de matematică, dar o-nvață pe ea, fetițele se vor strădui să fie ca ea, uriașe, pistruiate și cu gura mare, băieții vor căuta iubite cu un cap mai înalte ca ei și vor visa la focul roșu al unui pubis inaccesibil.

Nici unui bărbat nu-i trecea prin cap să se-apropie de ea. Inspira spaimă cu statura ei de baschetbalistă și țipetele ei de Krimhildă. Lângă ea, bărbatii păreau livizi și neputincioși, și așa trebuie să fi fost și-n pat cu o asemenea vâlvătaie-n brațe. Privind în urma Florabelei pe culoar, când trecea, în pauze, printre copiii ce faceau o gălăgie nemaipomenită, nu mă puteam gândi decât la Venus din Ille urcând scara ce trosnea sub pașii ei de bronz către camera nupțială în care doi bieți muritori își trăiau ultima clipă de fericire. Nu puteai să-ți dorești o asemenea femelă, n-aveai decât să respiri resemnat feromonii ce izvorau din ea ca o lumină de ambră și să treci mai departe, cu amărâta ta de viață-n căușul palmelor, ca un mascul de călugărie ce știe că nu poate scăpa viu din brațele pliate-n rugăciune ale statuarei, enigmaticei femele.

Și era, în fine, Goia, de care mă apropiasem mai mult în ultimii ani pentru că, deși retras și stângaci, poate din cauza chipului său mutilat sau dintr-o severă inadecvare socială, avea o pasiune specială și contagioasă față de disciplina pe care-o preda. De multe ori, după ce se terminau cursurile, sau în timpul verii, când veneam la școală ca să supraveghem curățenia în clase și pe culoare, spălatul geamurilor și zugrăvitul, ne așezam pe treptele din fața școlii și stăteam de vorbă. Are o voce înfundată, aproape neauzibilă, monotonă, care-ar fi adormitoare dacă n-ar contrasta cu migala și ardoarea aproape maniacale cu care povestește lucruri din singura zonă care l-a interesat vreodată: matematica. Din copilărie se-mprietenise cu cifrele, și nu cu copiii. Fiecare cifră avea pentru el formă, gust, miros, textură și personalitate. Fiecare se combina cu altele după afinități subterane pe care Goia nu se pricepuse să mi le explice dar pe care le simțeam limpede, cum simți rezistența aerului sau gravitația. Se-mprietenise apoi cu matematicienii, știa în detaliu viața fiecăruia, istoria matematicii și se desfășura înainte, cu zecile ei de mii de influențe, interrelații, idei uitate timp de secole și-apoi regăsite, erori și revelații, impasuri și eliberări orgasmice, cu o măreție pe care n-o egalau decât nașterea universului sau evoluția speciilor. Îmi vorbea despre matematicienii lui preferați, Galois, Cantor, Abel sau Godel, despre enigmaticul Bourbaki, despre teoria lui Fermat și matematica ecuațiilor neliniare, despre Rene Thom și Mandelbrot, fractali și benzi ale lui Mobius, desenând în aerul ce se făcea tot mai cafeniu, cu degetele lui lungi de câte douăzeci de centimetri, figuri în două și trei dimensiuni, ca și figuri paradoxale și imposibile pe care le puteai vizualiza doar dacă erai familiar cu șirul de manevre ale dimensiunii a patra. Goia mi-a împrumutat primul tratat de topologie pe care l-am citit vreodată (sărind peste șirurile de ecuații și storcând din paginile aparent aride intensă poezie a geometriei de cauciuc) și tot de la el am aflat detalii - care m-au făcut să tresar ca-n fața uneia dintre coincidențele ce sfidează aleatoriul nepăsător al vieții - despre George Boole și uimitoarea sa familie, din care, firește, făcea parte scriitoarea care m-a făcut prima dată să ud paginile unei cărți de lacrimi, Ethel Liban Voynich. Povestea lor mi-a rămas adânc săpată-n memorie. După toate aparențele, George Boole fusese primul ins prodigios din neamul lui, ce-avea să fie ulterior la fel de bogat în minți uimitoare ca arborele genealogic încărcat de har al lui Bach. Dar cine poate spune dacă oameni de origine modestă și fără studii strălucite ca Boole, ca Newton, ca Tesla, ca Einstein sau ca Da Vinci n-au avut printre zecile de mii de strămoși, cine știe când, la rădăcina încrângăturii lor miraculoase, câte-un Bețaleel, pe care Domnul l-a transformat, într-o clipită de ochi, dintr-un iudeu oarecare într-un inventator capabil să construiască marele templu? Mama lui Tesla, o gospodină simplă din Croația, putea face trei noduri la o geană și-și inventase din nimic mașinăriile de rășnit, cu complicate pârghii de lemn, cu angrenaje de roți dințate, cu sfoară groasă ce transmitea mișcarea. Boole provenea și el dintr-un mediu care nu promitea nimic în plan intelectual. Tatăl lui repara pantofii scâlțiați ai vecinilor săi din Lincoln. Viitorul reformator al logicii și matematicii a avut o educație mediocră, limitată la urmarea unei mici școli comerciale. Cu toate acestea (și cred că și dac-ar fi păzit caprele pe câmp), a ajuns până la urmă la cărțile după care mintea lui, de la-nceput orientată spre gândirea abstractă ca acul busolei spre nord, tânjea atât de tare, încât, dacă n-ar fi existat, probabil că le-ar fi scris ea însăși: Mecanica Celestă a lui Laplace și Mecanica analitică a lui Lagrange. Urmând linia de gândire descoperită aici, Boole dezvoltase, în următoarele decenii, metodele simbolice care-au făcut din logică o ramură-a matematicii (dacă nu chiar invers) și care-au fundamentat algebra modernă superioară. Algebra booleană, dezvoltată la jumătatea veacului al XIX-lea, a deschis toate căile matematicii din secolul următor prin formalizarea pe care Boole a adus-o în operațiile limbajului matematic. În o investigație a legilor gândirii, pe care sunt fondate teoriile matematice ale logicii și probabilităților, Boole revoluționase logica atât de radical, încât a fost nevoie de decenii ca opera sa să fie înțeleasă. Frege și Wittgenstein n-ar fi existat fără Legile gândirii pe care acest om cu puțină instrucție, acest autodidact prodigios, asemenea lui Newton, le expusese cu atâta rigoare.

La un an după publicarea, la vârsta de 39 de ani, a acestei scrieri cruciale, Boole se căsătorise cu o femeie la fel de dăruită în felul ei, Mary Everest. Unchiul ei era colonelul George Everest, cel care coordonase Marea cadastrare trigonometrică a Indiei la nord de Nepal și dăduse numele celui mai înalt munte de pe planetă. Mary avea 23 de ani când se măritase cu Boole, cu care-a trăit timp de zece ani, până ce el a murit de pneumonie după ce ținuse o conferință, ud până la piele, după o ploaie torențială. În tot acest timp, ea născuse cinci fete. Fiecare dintre surorile Boole fusese remarcabilă într-un domeniu, ca și mama lor de altfel, matematiciană autodidactă și bibliotecară la Queens' College, în Londra, unde se mutase după moartea soțului ei.

Mary Boole, figură anodină cu bonetă victoriană, cum apărea într-o istorie-a matematicii pe care mi-a împrumutat-o mai târziu Goia, fusese o excentrică de fapt, o entuziastă, o femeie plină de viață și senzualitate, căci nimic nu înșală și nu pervertește mai mult imaginea unui om decât o poză sau o gravură. Trebuie că soții Boole se iubeau frecvent și pățimasă de vreme ce, din doi în doi ani, cu o regularitate geometrică, li se născuse câte o fetiță. E greu să ți-i imaginezi în pat, nu doar pe Boole, ci pe oricare dintre bărbații iluștri ai veacului al XIX-lea, cu aerul lor de-o gravitate patriarhală, cu bărbile și mustățile pieptănate bizar, cu ochii ațintiți în zarea progresului continuu și neabătut. Cum își mângâiau oare femeile, și cu ce gesturi de dragoste răspundeau ele, lepădându-și în dormitor, odată cu hainele, onorabilitatea și pudoarea absurde în care erau încorsetate? Sau le păstrau și în pat, cum nu-și scoteau de pe ele nici cămășile de noapte? Oare împotrivirea îmbujorată a tovarășei de viață, stânjeneala ei aproape feciorelnică, violentarea gingășiei femeiești de către o brută bărboasă să fi făcut farmecul grotesc al sexului din acel veac? Sexul era demonic și totuși avea loc, în secret, în miez de noapte, în rușine și culpabilitate. Femeile se ascundeau de cum rămâneau gravide, căci pântecul ce creștea era dovada fornicăției, a poftelor, a faptului că doar cu câteva luni în urmă mama de familie care, seară de seară, le citea tuturor, lângă șemineu, istorioare morale, care era nedespărțită de ghergheful pe care țesea imagini naive de fluturi și flori, care era nelipsită de la slujba de duminică dimineața stătuse cu picioarele desfăcute obscen sub un bărbat, se lăsase pătrunsă de falusul lui dezgustător și poate chiar, oroare, îi și plăcuse... Dar nu putea fi acesta cazul familiei Boole, căci, în definitiv, nici măcar oribila epocă victoriană nu produsese doar farisei. Fapt e că doamna Boole rămăsese, și după moartea soțului, o senzuală, sublimându-și însă impulsurile într-o încrengătură de scrieri texturate capricios, ca o pătură țesută din zeci de petice din materiale și cu modele diferite. Inventase matematica pe gherghef, ce le ajuta pe tinerele femei să-nțeleagă noțiuni geometrice avansate prin țeserea de curbe pe canava și prin construirea, din ațe de diferite culori, a unor figuri sofisticate, scrisese Filozofia și amuzamentul algebrei, încercase să exprime emoțiile și subiectivitatea trăirilor în simboluri abstracte. Feminizase ariditatea, adusese lumea soțului ei între zănele înaripate, de numai un deget înălțime, ce invadaseră epoca. Trăise ca văduvă cincizeci de ani, timp în care-și crescuse fetele în spiritul liberal-fantast-spiritualist ce-avea să dea (printr-o altoire providențială) roade dintre cele mai exotice.

N-aș fi scris nimic aici despre familia Boole, despre felul cum făceau ei matematică și dragoste. Nici măcar faptul că fata lor cea mai mică avea să ajungă revoluționară, atee și autoare celebră în Uniunea Sovietică nu e o justificare, chiar dacă romanul ei a fost prima carte care-a căpătat un răspuns de la mine. Dar fără povestea asta dintr-un veac absurd și obscur (și totuși fermecător în naivitatea lui mecanică) n-aș putea ajunge la miza cea mai prețioasă a acestor pagini, la enigma lor și a lumii. Pentru că, încă de acum câțiva ani, când am vorbit prima dată cu Goia, pe treptele încinse de soare din fața porții școlii, am intuit că în povestea lui George Boole (sau a lui Ethel Lilian Voynich, sau la confluența dintre ele) începe să se contureze ceva, ceva ce căutam de mult, așa cum, când îți revii dintr-o comotie puternică, imaginea din fața ochilor ți se clarifică treptat. De-a lungul acestor ani am văzut cum poveștii începute în clasa a șasea, când am citit, fără să știu ce citesc, Tăunul, i se adaugă, din toate părțile, alte și alte fire colorate, ca pe ghergheful lui Mary Boole, unite toate

printr-o curbă amplă, lentă, molatică, dar îndreptându-se asimptotic și inevitabil spre absolut. Fiecare nou fir mi-a stârnit o uimire și niște așteptări tot mai mari. Noapți în șir, levitând deasupra patului meu, cu cărți deschise plutind în jur ca-ntr-o cabină de navă spațială, am citit despre Boole, Lewis Carroll, Edwin Abbott și tot ce-am mai putut găsi în această zonă, cu sentimentul că mă apropii încet de ceva sau de cineva care încă, frustrant, se ascunde. Dacă există semne, dacă un imposibil vecin de celulă (căci dincolo de zid sunt doar prăpastia și marea) începe să-ți bată-n perete ca să-ți comunice, cu semilune, roți dințate, triumfiuri și cruci, un plan de evadare, dacă viața e un test de perspicacitate sau, ceea ce poate fi unul și același lucru, de personalitate (desenează un copac; desenează un om; aranjează desenele în ordinea faptelor; interpretează fluturii multicolori împrăștiți pe pagină), ele trebuie că apar de unde te-astepti mai puțin, eteroclite și aluzive mai întâi, făcându-te să te-ndoiești nu de ele, ci de tine, să te rușinezi de propria ta paranoia și să-ncerci s-o uiți, să te-ntorci la pervaziva conspirație a normalității. Numai că nu poți dormi de ciocăniturile în zid, și privarea de somn duce la halucinații și nebunie, și până la urmă, inevitabil, la iluzia unor ciocănituri în zid. Și tot așa până ce metronomul se oprește, și tu n-ai dat încă nici un răspuns. Nimeni nu joacă jocul ăsta de bunăvoie. Nu-l alegi, ci ești ales de el. Nu cauți tu, ci tu ești cel căutat. Am mers deci mai departe, pe firul pătânjenului, cu capetele de ață pe care întâmplarea mi le scosese-nainte, urmărindu-le cu degetul până unde se legau, nod după nod, așa cum, în copilărie, legam zeci de sfori de toate clanțele, cu noduri multe și complicate, pentru ca mama să nu mai nască încă-un copil. Am privit apoi cu toată atenția fiecare nod, ca sub o lupă strălucitoare, urmărind cum se întretaie buclele de culori și texturi și grosimi diferite, sperând ca ele să fie literele unui alfabet necunoscut, căci de prima întrebare - sunt, ele, sau nu sunt semne? - depindea căutarea mea, fără ca răspunsul să fie și dezlegarea. Căci ar fi fost (și este) înspăimântător să-nțeleg că, da, peste tot sunt semne care mi se adresează, că ele strigă după descifrare, dar că mintea mea, ganglionul protejat de țesut osos, nu e în stare să le lege într-o coerență, necum într-un tunel sau într-o evadare. Nu am trăit degeaba, îmi spun în fiecare clipă a vieții mele, fiindcă n-am ajuns scriitor, fiindcă sunt un biet profesor de română, fiindcă n-am nici familie, nici avere, nici o noimă pe lume, sau fiindcă trăiesc și am să mor printre ruine, în cel mai trist oraș de pe fața pământului. Ci pentru că mi s-a pus o-ntrebare la care n-am aflat răspunsul, pentru că am cerut și nu mi s-a dat, am bătut și nu mi s-a deschis, am căutat și nu am găsit. Iată ratarea care mă înspăimântă.

23

Aveam cinci ani și trei luni când, într-o toamnă umedă și cețoasă, ne-am mutat în blocul din Ștefan cel Mare. Crescusem și trebuia să-mi schimb cochilia cu una mai spațioasă, așa cum și țeasta care-mi adăpostea grepfrutul tandru al minții se lărgise, pentru ca amintirile și dorințele mele să aibă unde-ncăpea. Îmi amintesc cum blocul cu opt scări zăcea pe-o coastă, în ceața groasă, ca o balenă eșuată pe țărm, cu pielea la fel de cenușie, cu la fel de multe cicatrice de la străvechi înfruntări. Prin fața lui treceau, cu zgomot asurzitor, tramvaiele bezmetice ale vremii, din tablă ordinară, cu interior de lemn lustruit și scări care se ridicau brusc, clămpănind, prinzând de multe ori piciorul călătorilor neatenți. Tata mă duse de câteva ori la Muzeul Tramvaielor, ce ocupa un depou dezafectat undeva pe la Predoleanu, și unde văzusem, pe o poliță, un șir de picioare retezate din glezni, în pantofi cu toc și pantofi bărbătești, și sândăluțe de copil, ale nefericiților prinși de scările carnivore. Am văzut și degete, unele cu verighetă, retezate de ușile rabatabile ale vagoanelor, la fel de inuman construite, care-i striveau pe cei ce se aruncau în ultima clipă în vagonul aglomerat. De câte ori, pe când eram copil, n-am auzit, mergând cu tramvaiul, câte-un răcnet teribil undeva către ușa din față, de câte ori n-am văzut, imediat după aceea, pe geam, profilată pe mormanele de zăpadă, câte-o femeie îmbrobodită care-și ținea la piept, plângând și gemând, mâna însângerată. În tramvaie era de obicei o-nghesuială atât de mare, că fața mi-era mereu strivită de fundurile și șoldurile oamenilor mari din jur,

oricât m-ar fi protejat mama, care-i împingea din răspuțeri ca să-mi facă loc măcar cât să pot respira. Când venea tramvaiul, oamenii se călcau în picioare în stații, se agățau ca înecații de barele ușilor, se-mpingeau animalic. Tramvaiul clopoțea disperat, din troleu îi țâșneau scântei, vatmanul abia mai putea roti maneta lui de alamă, înghesuit și el de mulțime, și-n cele din urmă hardughia de tablă se urnea, cu geamurile zbârnâind, acoperită de oameni agățați de uși și de tampoane, ca o albină copleșită de paraziți.

Iar în spatele blocului era Moara Dâmbovița, monstru de cărămidă ce-și înfigea frontoanele-n cer și care făcea un zgomot continuu, mai asurzitor încă decât cel al tramvaielor. Acolo, în apartamentul cu trei camere de la etajul cinci, mi-am trăit mare parte din copilărie, ca și toată adolescența mea de fantast și de schizofren, singur cum n-a mai fost o ființă singură pe pământ. Din acea primă toamnă nu-mi amintesc decât ceața-nghețată, întinsă pretutindeni într-un spațiu gol și cenușiu. Blocul nostru era izolat între maidane uriașe. Nu existau încă nici Aleea Circului, nici blocurile de dincolo de sosea, și chiar și blocul nostru avea încă schelele atașate pe fațade. Era toamna lui 1961. Cu un an înainte fusese construit, în mijlocul pustietății, Circul de Stat, improbabilă farfurie zburătoare coborâtă lângă infama groapă de gunoarie Tonola. În primele zile i-am dat roată, de mână cu mama, linși de ceață, nereușind să cuprindem în priviri cupola ondulată și geamurile prismatice ale clădirii Asteia care-avea să fie atât de importantă în viața mea, fiindcă țipătoria și-atât de emoționala lume a circului, cu luminile ei trecute prin filtre colorate și paietele de pe costumele călărețelor și petele de flacără vie de pe blana panterelor ce săreau prin cercuri de foc, mi-a rămas mereu în amintire ca o lume circulară, o monadă fără legături cu mizera conspirație a realității. Am plâns și eu, la galerie, văzând călărețul triumfătoare, cu sâni goi și părul vopsit într-un milion de culori, Semiramidă-a iluziei, efemeridă a veșniciei, dând roată arenei prin fața spectatorilor livizi și impersonali ca niște insecte uriașe. Am văzut și eu circul de purici, am privit și eu încolăcirile de necrezut ale Omului Șarpe. În spatele Circului erau casele pe roate ale artiștilor, ai căror copii mergeau la școala unde, după doi ani de la acele drumuri prin ceață cu mama, aveam să intru și eu în clasa întâi. Am avut atunci colegi ce jonglau serile, la circ, cu bile colorate sau cu torțe în flăcări, care săreau de pe-un balansoar direct pe umerii unui frate mai mare, așezat pe umerii tatălui lor, așezat și el pe umerii herculeeni ai bunicului cu mustăți în furculiță, care furau muzicuța clovnului și-o ascundeau într-o cutie învelită-n hârtie roză, creponată. Iar în clasă erau ca toți copiii, în șorțulețe pepit și cu fundă la gât, încât păreau ei înșiși un fel de clovni fără haz.

Fiindcă, într-adevăr, dacă mă gândesc la primii mei ani de școală, îmi vin în minte trei șiruri de mici clovni triști, așezați în bănci mângălite de cerneală, ei înșiși plini de cerneală până-n ochi de la tocurile cu penițe rășchirate și de la călimările care se răsturnau mereu pe băncile străvechi, dejghinate, în clasele sinistre în care-nvățam. Chiar și-așa, impregnarea asta cu lichidul albastru părea să nu-i satisfacă deplin pe educatori, căci, una-două, eram duși la cabinetul medical, unde, la cel mai mic semn de răceală, ni se badijona gâtul (dar și limba, dar și buzele, dar și bubulițele de pe fețe) cu albastru de metil de exact aceeași culoare, încât, plini de pete și pe dinăuntru, și pe dinafară, pe deasupra tunși la chelie dacă ni se găseau păduchi, ajungeam să arătăm ca elevii lui Makarenko, călăuziți de faimosul dicton: „Nu știi? Te învățăm. Nu poți? Te ajutăm. Nu vrei? Te obligăm.” Nici noi nu voiam, în rușina capului, așa că învățătoria noastră, o bătrână gârbovă, mereu cu iepurași și morcovi de carton în mâini, ne obliga în fiecare zi să ieșim rușinați din noi înșine. Din primele clase de școală n-am decât câteva amintiri:

La opt dimineața e încă noapte și pe ferestrele clasei ninge oblic și des.

Învățătoria citește dintr-o carte, dar eu n-o mai urmăresc de mult: mă uit pe geam și deodată am impresia că întreaga clasă zboară oblic în sus cu mare viteză, în aerul negru în care fulgii strălucitori stau încremeniți.

E tot iarnă, e tot noapte și globurile din tavan sunt aprinse. Toată clasa strălucește de lumina lor galbenă. Îmi privesc colegii prin rigla de plastic: îi văd înconjurați de curcubee groase, pufoase, mereu schimbătoare.

Decupez legume și fructe din hârtie lucioasă de diferite culori, care miroase ciudat a cerneală proaspătă. Limesc apoi, cu pelicanol, formele de castravete, roșie, strugure, măr, pară sau portocală pe o planșă albă, granulată, de bloc de desen.

Scriu la tablă și, fără voia mea, literele-o iau în sus, se-ndreaptă spre colțul îndepărtat, din dreapta, al tablei. Curând, trebuie să țin mâna cu creta deasupra capului, apoi să mă-nalț pe vârful degetelor și-n cele din urmă să mă-ntind cât pot, până-mi trosnesc oasele, ca să pot continua șirul cuvintelor. Creta îmi cade din mână înainte să pot duce rândul până la capăt.

În pauză îmi desfac, pe banca murdară și scrijelită, pachetul pe care mi-l face mama în fiecare zi: două felii de pâine cu brânză și salam și un ciorchine de strugure cu boabe mari, verzi, ude, într-o punguță de plastic. Strugurele-l mănânc afară, în curte, unde sute de copii se aleargă nebunește. Eu stau în singurul colț unde n-ajunge soarele și, boabă după boabă, mănânc întregul ciorchine privind vânzoleala celor ieșiți în recreație.

Nu exist, n-am personalitate, nu știu cine sunt. Când intră-nvățătoarea cu iepurașii ei de carton, mulți copii se ridică din bănci și-o iau în brațe, o mângâie, o alintă. Eu nu fac asta, sunt rece și distant. De fapt, nici n-o observ, cum nu-mi văd nici colegii, cum nu mă privesc nici pe mine-n oglinzi (când am făcut-o prima dată, peste doi ani, nici nu m-am recunoscut). Trăiesc într-o lume de contururi colorate, de mirosuri stranii. Nu sunt atașat nici măcar de propriii mei părinți, nu-i îmbrățișez și nu-i sărut. „Ai să pierzi mult în viață dacă ești așa de respingător”, îmi spune mama obidită, de câte ori vrea să mă alinte și eu îi împing indiferent brațele cât colo.

Suntem tot într-o recreație (în amintirea mea, școala primară pare să fi fost doar o recreație prelungită la nesfârșit), stau liniștit în banca mea pe când colegii mei, în cămășile și sarafanele lor pepit, sar peste bănci și aruncă unii-n alții cu gumele, când simt ceva deasupra capului. Ridic privirea și văd o sferă albastră, mai mare decât globurile din tavan spânzurate de tijele lor. Nu e chiar deasupra capului meu: e puțin către fereastră, dar se apropie încetișor de mine. Suprafața ei e netedă, dar nu-i nici sticlă, nici plastic. Nu e un balon. Suprafața ei e fără cusur, iar culoarea, albastrul acela palid și totuși puternic, mă emoționează deodată, ceea ce nu-i nici o surpriză: toate culorile mă impresionează adânc, de la cele ale poleielilor de ciocolată până la nuanțele cărnoase ale zambilelor. Nu pot picta sau desena, fiindcă roșul, galbenul, verdele, cafeniul lăsate pe foaie mă umplu de uimire: ele strigă și ard, îmi ajung până-n adâncul conștiinței. Sfera coboară încetișor, pare de aer, pare pictată gingaș pe aerul veșted al clasei. Nimeni altcineva n-o vede. Mă uit la colegii mei, i-o arăt chiar Mihaelei, premianta clasei, dar Mihaela nu înțelege. Sfera se oprește deasupra mea, îmi colorează-n albastru pal fața ridicată, îi simt culoarea pe nas, obraji și buze. Apoi nu mai e acolo.

Sunt decupat din tot ce văd, din tot ce trăiesc, de parcă un fotograf nepriceput ar fi focalizat nu pe chipul căruia-i face portretul, ci pe fundal. Dar nu e asta. De fapt, eu sunt fundalul, sunt tot ce e-n jurul meu, pe când silueta mea e decupată. Păstrez în cutia mea cu comori o poză din clasa a treia: suntem toți în bănci, cu uniforme pepit și cravate roșii de pionieri la gât. Toți avem mâinile la spate. Învățătoarea e-n fundul clasei, sprijinită cu-o mână de banca mea. Căci stau în ultima bancă, deși sunt copilul cel mai scund din clasă. „De, dacă nu-i dăm niciodată flori și bomboane” zice mama, care nu dă nimic din principiu și, deși credincioasă, nu se duce la biserică, fiindcă soțul ei e un comunist convins. Fiindcă sunt atât de mărunți și de negricios, mă văd în poza cu culorile înecate doar ca un punct maro, fără trăsături. Timp de patru ani am fost al treilea la catalog între treizeci de copii, fete și băieți, între care n-am avut nici un prieten.

Nu-mi mai amintesc nimic altceva, cum nu-mi aduc aminte în ce fel mi-am construit, din calcar poros, șirul de vertebre ascuns în carnea spinării mele.

În clasa a treia mi-au descoperit boala rușinoasă. Era în primăvară, în trimestrul al doilea. Clasa era plină de lumină când a intrat sora cu cutia nichelată în mâini. Colegii mei s-au făcut deodată livizi, căci știau că urma vaccinul. Din când

în când eram vaccinați, adică ni se făceau injecții. După ele, umărul sau piciorul ne-nțepeneau, și ne durea-ngrozitor. Asta nu-i oprea pe copii să se lovească fără milă, unii pe alții, peste vaccin și să se fugărească apoi prin clasă cu picioarele înțepenite, de parcă le-ar fi avut prinse în mecanismul de tije metalice ale celor bolnavi de poliomielită. Alteori, peste bășica înțepăturii, doctorița zgâria câteva linii cu un ac înroșit în foc. Mai toți oamenii aveau pe umărul stâng, imprimat în piele, un fel de sigiliu, de parc-ar fi aparținut cuiva. Se vedea limpede la vecinii care fumau, în maiouri, prin balcoane, la mamele noastre când își dădeau jos capoatele înflorate ca să intre-n baie. Acest fel de vaccin era cel mai temut, mulți copii leșinau când li se făcea, căci acul înroșit la lămpița cu spirt devenea portocaliu, semitransparent, nu mai avea nimic metalic, părea făcut doar din suferință pură, diabolică, sosită din altă lume. Când atingea pielea deja inflamată, suprafața ei umedă sfârâia, ieșea fum și mirosea asemenea cârnii de porc prăjită-n tigaie. Erau și vaccinuri ușoare, pe bucățica de zahăr cubic: o pipetă lăsa să pice un strop cleios și roz peste micile cristale presate, noi stăteam la rând și, în fața surorii, scoteam limba și primeam acel desert care ni se topea apoi, ca o bomboană fondantă, în gură. În sărăcia neagră de-atunci, eram hămesiți după dulciuri. Priveam chioșcurile cu jeleurii, ciocolată Pitic, napolitane sau bomboane sfărâmate, pietrificate, lipite unele de altele ca niște amalgamuri geologice, ca pe niște paradisuri de neatins, căci la orice rugămintă pe care-o înălțai către zeii cu care mergeai de mână pe stradă, cu fețele lor decupate pe cer, nu auzeai decât veșnicul „N-am bani, mamă, de unde să-ți cumpăr?” sau „Lasă că-ți cumpăr când ia tata leafa...” Muream de bucurie când găseam în geanta mamei, în care scotoceam de câte ori se-ntorcea de la piață, câte-o tabletă de glucoză sau o cutie de calciu granulat colorat în roz sau albastru, substitute scârboase de dulciuri, pe care le ronțăiam însă cu disperarea după glucide a trupușorului meu ce-și modela continuu, din hrana proastă, apa infestată, laptele albastru de diluare, pâinea cu tărâțe și excremente de șoareci, macaroanele vechi de când lumea, forma anemică, în bătaia tuturor vânturilor.

În acea dimineață de martie ni s-a făcut prima dată IDR-ul. Repetenții clasei îl știau, îl mai făcuseră, nu era cine știe ce. Da, te înțepa, dar cu un acușor mic cât al albinelor, și doar sub piele. Nu durea prea tare, nici locul nu se umfla. Așteptai la rând cu mâneca de la cămașă suflecată, ți se dădea cu spirt, apoi ți se injecta un lichid ca apa sub piele: chiar vedeai bășicuța plină de lichid cum se umfla pe când doctorița împingea pistonul. Apoi puneă din nou ghemotocul de vată albăstruie peste piele și ac, trăgea-napoi seringă și te lăsa să pleci cu vata apăsată pe-nțepătură. Caraghios era că în aceeași seară în jurul punctului lăsat de ac pe pielea brațului tău se insinua o roșeață, mai întâi difuză și nu mai mare decât o monedă de cinci bani. Te mânca ușor, aproape că nu simțeai. Te culcai cu mica înțepătură pe braț, sperând că a doua zi nu mai ai nimic, dar dimineața te trezeai cu ditamai pata roșie, cât o monedă de-un leu, iar seara era cât o farfurioară de ceai, în plus tumefiată și lucioasă. Sau cel puțin eu m-am trezit așa, într-o dimineață pe care-mi va fi greu s-o uit. Pata mă mânca dinainte să mă dezmeticesc bine, mă mâncase și-n vis. Dar când am deschis ochii și mi-am privit partea dinăuntru a antebrațului nu mi-a venit să cred: era ca o pecete de ceară pe pielea mea albă, ca un stigmat al unui trecut criminal, ca o marcă-a rușinii și vinovăției. Mi-era insuportabil s-o privesc mai mult de câteva clipe. La școală, copiii s-au adunat în jurul meu când a venit sora să ne măsoare petele cu o riglă de plastic. La cei mai mulți copii semnul aproape că nu se vedea, era cel mult un abur de roșeață, câteva granule cărămizii în jurul înțepăturii. La câțiva pata avea diametrul de vreun centimetru. Sora așezase rigla rece peste discul roșu și fierbinte de pe pielea mea și notase, cu o figură gravă, ceva în carnețelul ei. Apoi vorbise cu învățătoarea, care-și decupa și-și colora iepurașii la catedră, și-n cele din urmă veniseră amândouă la banca mea. Eram copleșit de zecile de capete aplecate deasupra mea, cum stăteam în bancă având brațul cu mâneca suflecată întins de-a lungul pupitrului murdar. Pata-mi zvâcnea, monstruoasă, pe mână, dar curând flăcărilor ei au părut să se stingă în roșeața generală, căci mă făcusem roșu din cap până-n picioare, îmi simțeam până și albul ochilor împurpurat de rușine, aș fi vrut s-o iau la fugă și să mă ascund în prima gaură de șobolan pe care o găseam

înainte. Dar ghemul de copii, capetele lipite unele de altele, ochii răi și batjocoritori, gurile deschise-n uimire și-n ilaritate păreau o spumă inextricabilă-n jurul meu. Era de fapt o mare infinită de copii, deasupra, dedesubt, pretutindeni, din care nu mai exista nici o scăpare. Dar de-abia după ce-a sunat de recreație s-a dezlănțuit cu adevărat infernul.

Cele două femei au ieșit, îndepărtându-se pe culoar, și-am rămas în mâinile colegilor mei. Am vrut să-mi trag măneca la loc peste pata infamantă, dar copiii m-au apucat și mi-au dezvelit-o cu forța, țipându-mi în urechi porecla pe care-aveam apoi s-o aud ani în șir: „Te-be-cis-tul!” Am luat-o la fugă, dar asta a stârnit roiul și mai tare. M-au prins din urmă, m-au înghesuit în colțul clasei, mi-au smuls măneca de la cămașă, mi-au ținut mâna strâns, cu pata la vedere, pe când alții-mi țineau picioarele și cealaltă mână. Erau prăvăliți peste mine, fete și băieți, avizi să mai vadă, iar și iar, stigmatul diferenței mele față de ei, al ciudățeniei mele pe care-ar fi vrut s-o șteargă de pe fața pământului. Eram un tuberculos, un mizerabil ce-i putea contamina și pe ei, un proscris pe care era datoria lor să-l arunce afară din clasă. Câte-o fetiță-și aduna puterile și mă plesnea cât putea peste pată, câte-un coleg care-mi fusese mai apropiat mi-o mânjea cu talpa pantofului. Urlam și mă zbăteam sub grămada lor, aproape sufocat, când a sunat de intrare și învățătoarea căruntă a intrat iar cu catalogul sub braț. Copiii s-au ridicat de pe mine și s-au dus în bănci, roșii de efort și cu ochii sclipitori, iar eu am rămas pe jos, în colț, ghemuit și năclăit de lacrimi, și așa am rămas toată ora, căci învățătoarea nu mă avea la inimă și n-a încercat măcar să mă aline. M-a lăsat să zac acolo, cu măneca ruptă de la cămașă alături, cu brațul lipit de piept, de parcă nici n-aș fi existat, sau mai curând de parc-aș fi fost pus la colț pentru cine știe ce vină.

IDR-ul a fost chinul vieții mele în primii ani de școală. Mi l-au repetat după o săptămână, doar mie dintre toți copiii. A doua zi nu m-am mai dus la școală. Am răătăcit pe Aleea Circului, printre castanii deja plantați, cu mâna zvâcnind și mâncându-mă mai mult chiar ca prima dată. Eram un tebecist, prin sângele meu umblau milioane de gângăanii teribile, precum cârțițele pe sub pământ. Eram plin de viermi și gândaci și păianjeni și lăcuste și purici și melci, toți îmi runtegau vinele, îmi spintecau plămânii, mă devorau pe dinăuntru. Acasă, mama mă luase-n brațe și-și blestemase zilele, căci își adusese aminte că, din disperarea de a nu mă pierde și pe mine, după dispariția lui Victor, mă hrănise cu lapte cumpărat de la un vecin din capătul străzii, când stăteam pe Silistra. Omul avea vacă, o scotea să pască prin bălțile acoperite cu mătasea-broaștei și prin mărăcinișurile de pe câmp. Vaca fusese sigur tuberculoasă, dar - ce să faci? Așa erau vremurile. Laptele din sticle era trei sferturi apă, era albăstrui și nehrănit. Prin laptele praf care se dădea pe la creșe umblau gârgărite și era atât de vechi, încât uneori trebuia spart cu dalta. Oamenii erau săraci, ai mei nu primiseră la nuntă nici o lingură măcar, vai de lume! „Dar lasă, mamă, că mergem la dispensar, vorbim cu doctorița Vlădescu, e o femeie tare de treabă, vedem ce e de făcut. Ce, așa se moare omu’? Dacă s-ar muri omu’ așa, una-două, ar fi numai oameni morți peste tot. Lasă, o să-ți treacă ție până te-nsori, n-avea grijă!” La dispensar însă, pe când mama stătea în fața cabinetului pe-o bancă de vinilin, eu citisem din plictiseală ce scria pe panourile de pe pereți, cele cu „Pericolele bolilor venerice”, cu „Musca - vector al transmiterii microbilor”, „Cum să spălăm legumele eficient” etc. Găsisem și unul cu tuberculoza, unde scria că „dacă se-ngrijește bine, bolnavul poate supraviețui mult cu această boală, chiar și douăzeci de ani”. Rămăsesem pe gânduri. Deci cam atât avea să fie viața mea: 28 de ani. Nu mi se părea chiar o catastrofă, până atunci mai era o grămadă de timp, dar față de alții, care ajungeau la 100... Chiar și părinții mei trăiseră deja mai mult, dar ei nu avuseseră ființe vii și înspăimântătoare în sânge.

Doctorița ne poftise-n cele din urmă înăuntru și, ca de obicei, mă culcase cu spatele gol pe mușamaa rece. Mă ascultase îndelung cu talpa și mai rece-a stetoscopului. Citise dintr-o privire fișele mele medicale, zdrențuite, scrise cu cerneală de diferite culori, cu un scris din care nu se putea-nțelege nimic. Mă cântărise, mă măsurase pe cântarul cel alb, ale căruia greutatea glisante mă fascinau atât de tare. „Măi băiete”-mi spuse, „de ce nu mănânci? Nu ți-e rușine să-ți iasă

așa coastele prin piele? Uite, ți s-a lipit burta de șira spinării...” „Dac-ați ști cât mă lupt cu el, doamna doctor! Nu mai știu ce să-i mai fac de mâncare, și el strâmbă din nas la toate: aia nu, aia nu... Păi ce Dumnezeu să-i mai dau, mierle fierte, scoici prăjite? N-am pomenit așa copil mofturos.” „Untură de pește, doamnă, câte-o lingură-n fiecare zi, o să vedeți că face minuni. Cât despre mâncare, ia nu-i mai dați nimic două-trei zile: să vedeți cum mănâncă el și mere pădurețe, ca ogarul turcului! Nu-i mai căutați, doamnă, atât de mult în coarne. Copilul trebuie să mănânce ce este și să spună slavă Domnului că e ceva pe masă. Puneți-i de-acuma mâncarea înainte și după cinci minute, dacă nu mănâncă, i-o luați și-o deșertați la loc în oală, și asta a fost mâncarea pe ziua de azi. Că nu-i de capul lui, să facă ce vrea. Ai auzit, măi... fecioraș! Te-ai ascuțit ca lupta de clasă, da' lasă că te punem noi pe picioare. Plecam de la dispensar cu câte o rețetă, băgau o vreme vitamina B complex în mine, mă sileau să înghit lingura de untură de pește care-mi întorcea stomacul pe dos, dar noile repetări ale IDR-ului la două luni, apoi la încă două luni distanță, nu arătau nici o schimbare. La școală nu mă mai dusesem tot trimestrul, îi amenințasem pe-ai mei că mă arunc în fața tramvaiului dacă mă mai târâsc la școală cu forța. Învățătoarea venise de mai multe ori la noi acasă, veniseră și niște tovarăși de la partid, vorbiseră cu ai mei: copilul nu putea rămâne fără educație. Dar când azeam de școală fugeam în camera mea și mă vâram în lada de la studio, printre plăpumi și perne care miroseau fad a transpirație. Degeaba-mi promiteau că de-atunci înainte copiii n-o să mă mai supere, au să se poarte cu mine ca și cu un coleg normal, degeaba încercau să mă atragă iar în clasa unde fusesem martirizat. Când tata, cu chipul dârz al ostașilor sovietici din filme, hotărâse că e cazul să dea milităria jos din pod, așa că-ntr-o seară-și scosese cureaua și mă croise-n lung și-n lat, nu mai dormisem toată noaptea. Târziu în acea noapte, când terminaseră partida de tabinet și acum dormeau de mult pe canapeaua lor extensibilă din sufragerie, m-am îmbrăcat în tăcere și, trecând pe lângă ei, în lumina albastră din cameră, m-am îndreptat către ușa de la ieșire. Fundul și spatelul mă usturau de parcă pata roșie a IDR-ului mi se-ntinsese acum pe tot trupul, acoperindu-mă cu turpitudinea ei. Înainte să ies, le-am aruncat o privire: cum dormeau pe spate, livizi în penumbra albastră, păreau două statui, un rege și-o regină culcați pe sarcofagele lor într-o criptă din fundul pământului. Ce-aveam eu cu oamenii-aceia? De ce trăiam în aceeași casă cu ei? De ce trebuia să-i ascult? De ce aveau putere nemărginită asupra mea? „Paștele mă-tii de copil, eu te-am făcut, eu te omor!” urlase tata, înălțând a zecea oară cureaua, mare ca un titan, și lăsând-o să cadă pe spinarea și peste pulpele mele. Am răsucit cheia-n ușa și-am ieșit încetișor pe palierul de la etajul cinci. Era beznă și nu se-auzea decât huruitul îndepărtat, continuu, al morii, de care, în afară de duminică, ne vibra blocul în fiecare zi, minut cu minut. Liftul nu mergea de câteva zile, așa că-am luat-o-n jos pe scări, ținându-mă de balustradă. Pe câte-un palier ardea slab un beculeț deasupra vizorului unei uși. La lumina asta ca de lumânare se zăreau și celelalte trei uși de intrare, ca și țevile care alergau de-a lungul peretelui. Palieretele erau uriașe și extrem de îndepărtate unele de altele. În liniștea nopții, în încremenirea aerului negru ca obsidianul, păreau o coloană de cavouri succesive, un cimitir pe verticală, care nu se mai termina. La-nceput număraseram etajele, dar curând o frică teribilă m-a făcut să uit nu doar de locul unde mă aflam, ci și de mine însumi. Alergam gâfâind și țipând scurt pe scări în jos, mă-mpiedicam de treptele greșit numărate, mereu găseam, în locul ieșirii de la parter, alte și alte palierete, cu uși străine, cu plăcuțe de metal cu nume necunoscute, cu plante îngălbenite și anemice. Gândacii de bucătărie mișunau, bineînțeles, peste tot, în coaja lor străvezie de chitină: se cățărau pe tocul ușilor și se târau pe mozaicul de jos. Învățătoarea ne arătase odată o molie ce aterizase pe geamul înșorit al clasei: „Copii”, ne spusese, „insectele sunt animale vii, ca și noi. În corpul lor e tot ce e și-n al nostru: carne, sânge, organe moi... Doar că ele au trupul acoperit cu o substanță tare și aproape transparentă, cum sunt unghiile noastre.” Atunci, în clasă, pe când colegii mei socoteau pe bețișoare de plastic, fusesem paralizat de gândul că aș fi putut să mă nasc îmbrăcat în întregime într-o unghie mare și lată, cenușie, pe care-ar fi produs-o trupul meu, așa cum îmi creșteau unghiile de la mâini și de la picioare. „Ia scoate

șosetele să ți le mai tai, că ți-au crescut copite de când nu au mai văzut foarfecă." Și mama-mi decupa, de deasupra degetelor, coronițele lor ciudate, în formă de lună, de seceri subțiri, de coarne de vită...

Mă jucam cu ele, le-ncercam elasticitatea și transparența, mă gândeam că fuseseră bucăți din trupușorul meu. „Ia uite ce multe și groase sunt, o să facem o ciulama din ele...” Gândul că aș fi fost zăvorât în armura de unghie, că oriunde mi-aș fi atins fața sau trupul aș fi dat de o unghie lucioasă, continuă, cu ciudate îndoituri și orificii, mă făcea să strâng ochii și să-ncerc să-ndepărtez, cu palmele, sinistru himeră, așa cum făceam când îmi mai imaginam că mestec hârtie sau că o lamă de ras de-a lui tata îmi spintecă ochiul.

Dar acum n-aveam vreme de astfel de gânduri. Blocul părea infinit. Coboram deja de ore-ntreg și palierelor nu se mai terminau. Nu găseam niciunde ieșirea din scara blocului. Terifiat, încercasem de câteva ori să urc înapoi, dar era în zadar: ușa părinților mei dispăruse cu totul. Mă rătăcisem, ieșisem poate din lume, eram acum în altă parte, în altfel de loc. Huruitul morii nu se mai auzea, nici rarele mașini care mai spărgeau tăcerea pe Ștefan cel Mare. O nouă frică m-a izbit deodată: dacă depășisem parterul și eram undeva sub pământ? Cu toată teroarea acestui gând, care mă umpluse de o transpirație rece, m-am oprit și-am încercat să deschid, înălțându-mă cât puteam pe vârful degetelor, ca atunci când scriam pe tablă la școală, gemulețele care, din două-n două palier, acolo unde erau ghearele împuțite dintre etaje, mai aduceau puțină lumină în scara blocului. Ziua se vedea prin ele enorma construcție a Morii, dar acum abia se deslușeau pe pereții întunecați. Am tras cârligul și-am simțit deodată un puternic miros de pământ. Am încercat să scot mâna pe geam și-am dat de pământ, pământ cleios, cu rădăcinițe de copac, pietricele și râme moi, retractile. Tot geamul era astfel blocat. Am fugit două palier mai sus, apoi alte două: era la fel. Amândouă mâinile-mi erau acum clioase, încât a trebuit să mă șterg pe mine, noroindu-mi cămașa de sus până jos.

Îmi pierdusem de mult orice simț de orientare. Cum să cobor era mult mai ușor decât să urc, am coborât deodată, în goană, împins de disperare, mai multe zeci de etaje. Palierelor nu mai erau identice, ca-nainte, cu câte patru uși fiecare. Acum se-ntindeau, ca niște culoare tot mai lungi, în trupul blocului, făcând unghiuri și cotituri, suind și coborând trepte la-ntâmplare. Câte-o ușă, din loc în loc, era monumentală, sculptată-n piatră, gigantică asemenea unui arc de triumf. Pe altele abia dac-ai fi putut intra aplecându-te. Penumbra devenise oliv, glacială și solemnă. Nu știu de câte ori m-am oprit, sfârșit de tristețe și oboseală, pe culoarele nesfârșite. Nu știu de câte ori m-am ghemuit ca un câine pe câte-un covoraș aspru de la intrare, minute sau ore-ntregi, ascultând zgomotul lemnos făcut de antenele gândacilor de bucătărie când tatonau mozaicul podelei. Mă ridicam însă și mergeam mai departe, încercând să ajung undeva. Spațiul degenera tot mai mult pe măsură ce coboram, putreziciunea și mușgaiul se-ntindeau pe pereți, mâncându-le tencuiala, lăsând să se vadă blocurile de BCA buretos din care erau făcuți.

Păianjeni palizi scoteau etichete din plasele lor pline de praf și mizerii. Pe jos, podeaua era tot mai crăpată, plăci întregi de mozaic începuseră să dispară, până când m-am pomenit umblând printr-un tunel clisat, cu noroiul până la glezne, ce cobora în pantă către-un capăt imbeznat. Unde fuseseră ușile apartamentelor erau acum găuri hăde, ținute deschise de resturile umflate și încrustate de ciuperci ale fostelor praguri, dar revărsându-se peste ele ca niște pliuri de burți noroioase.

În fostele apartamente mobilele erau și ele delabrate, mucedate, oglinzile erau cojite, căzile pietrificate. Curând, și ușile deveneau tot mai strâmte, apoi dispărură. Coboram oblic în conglomeratul de sisteme și aparate al pământului, printr-un maț unsuros, peristaltic, în pereții moi ai căruia se străvedea o viață intensă și confuză: omizi înghițind celule pline de cili, globule roșii aglomerându-se în vase pline de varice, totul însă atât de palid, de fantomatic, de șters, încât păreau mai curând altoreliefuri trecătoare pe caolinul organic al tunelului. Coboram de ani în șir, de vieți întregi, încercând să deslușesc mesajele fulgurante din pereți, când deodată peisajul s-a lărgit și-am pătruns în Caverne. Nu voi putea să exprim niciodată măreția lor fără de seamă. Era un întreg sistem carstic săpat în rocă linsă, semitransparentă. Bolțile succesive erau nemăsurat de înalte, și din ele curgeau stalactite sculptate cu trupuri de oameni, de zei și de

embrioni, izvorând unele din altele, străluminând gigantul, melancolicul spațiu din jur. Întinam ca un sarcopt pe sub copleșitoarele goluri, treceam prin găuituri în care-mi zdreleam pielea și-apoi dădeam în spații și mai vaste, în care-o rețea multicoloră de răușoare adăpostea tritoni cu pielea roză și mânuțe de om. Multe dintre stalactite, groase cât douăzeci de trunchiuri de stejari, erau presărate de găuri din care larve galbene scoteau capete oarbe, cu cângi și peri dezgustători. Din loc în loc, în acea-ncurcătură de mațe subpământene, într-o atmosferă oliv, femei grase, goale, de paloarea și consistența unor larve se îmbăiau, singure sau câte trei sau patru, în hârdaie-n care apa le ajungea până la pulpe, altora până la brâu. Nu păreau ființe omenești independente, ci mai curând fructe ale pământului, ciuperci și trufe palid-verzui. Mă urmăreau cu ochii lor încercănați, în care verdele întunecat al penumbrei se concentra deodată și se decojea, arătându-se limpede ca smaraltele. Stropii de apă din bălăceala lor li se umflau pe țâțele feciorelnice, neașteptat de mici și de fragede pe trupurile lor grase de omizi.

Îmi amintesc furtunurile gofrate ce se strecurau, roșiatice și albăstrui, pe sub sticla moale-a podelei, făcând-o să apară asemenea spațiului umed de sub limbă. Țin minte mânuțele tritonilor întinzându-se către mine în gesturi de implorare. Nu pot uita privirea galbenă a embrionilor sculptați în țurțurii atârnați de tavane, frunțile lor poești, ganglionul cerebral vizibil prin carnea lor. Canalele dintre caverne au devenit și ele, treptat, gofrate, și-n cele din urmă mai multe mănunchiuri s-au unit într-un canal mai mare, cu inele incomparabil mai ample. L-am explorat și pe acesta până când s-a ntâlnit și el, odată cu multe altele, într-o trahee ce părea săpată-n stânca roșie a unei planete îndepărtate. Animalul ce respira prin acest tunel cu diametrul de kilometri întregi trebuie să fi fost adânc adormit. Tunelul vibra de bubuitul îndepărtat al unei inimi. Curentul de aer, în inspirație și expirație, îmi înfoia părul ca o briză liniștită. Am înaintat pe membrana umedă și elastică până când, la capătul unor eoni întregi, am ajuns în locul unde divinitatea limbajului își desfășura operculele pline de branhii. Virtuale, lipite unele de altele ca niște labii somnoroase, strunele unei harfe mai mari decât mintea m-au înconjurat, lipindu-mă strâns de sticla osului hioid. Am rămas acolo pentru totdeauna, ascultând vuietul unei inteligențe captive, înfășurate în mucus, membrane și mușchi, plângându-și armonice și dizarmonice, melodios și sfâșiat, condiția ancilară.

A doua zi m-am trezit totuși în patul meu, plin de urme vinete pe fese și pe picioare. Tata, spre surprinderea mea, nu se dusese la serviciu, deși nu era duminică. Stătea la masă cu expresia pe care i-o uram cel mai mult: cea de vinovăție. Înainte să apuc să mă scol, a sunat la ușă, apoi mama, tata și doctorița Vlădescu au intrat în camera mea, unde zăceam între cearșafuri, cu pijamaua boțită și transpirată pe mine ca o cârpă de spălat pe jos. „Puișor”, îmi spusese tata după ce tăcuseră un timp cu toții, „din toamnă nu te mai duci la școală aici, pe alee. O să mergi în altă parte, la preventoriul din Voila...” „E un loc foarte frumos, la munte, unde o să te faci bine”, a zis și doctorița, uitându-se cu milă la mine. „O să stai acolo tot timpul, o să-nveți acolo, cu mulți copii... Din când în când au să vină și părinții în vizită, o să-ți aducă lucruri bune, chiar și jucării, nu-i așa?” Și-o privi cu veselie prefăcută pe mama. Dar mama n-a putut să răspundă, fiindcă-o podidise plânsul. Apoi doctorița a plecat, după ce-a lăsat alor mei foile de internare, iar mama mi-a adus o cană de cacao cu lapte. Au stat toată ziua cu mine, am mers și la cofetărie, dar chiar și când mâneau prăjitura Lotus, care costa cinci lei, o avere pentru ai mei și pentru mai toți părinții din bloc, încât nici unul dintre copii nu știa ce gust are, nu mă puteam gândi decât că acolo, sub blocul nostru, sub lumea noastră existau cavernele fantastice ale unei alte lumi, pline de ființe tulburătoare. Îmi săreau în minte șoaptele și vocile teribile, aspre, murmurătoare, tânguitoare, de bărbat, de femeie, de scapet, de heruvim, de fiară fără nume pe care le auzisem cum stăteam acolo, în cenotaful limbajului, cu urechea lipită de marele os hioid. Auzisem lucruri cumplite, pe care nu le e dat oamenilor să le audă și-apoi mi se poruncise, cu vocea-voință pe care-o știam din sala circulară, să nu le divulg nimănui, niciodată.

Înainte să merg mai departe cu transcrierea paginilor din jurnalul meu, mă gândesc să notez tot aici, în acest altfel de jurnal, o discuție ciudată pe care am avut-o dimineață, în cancelarie, cu Irina, care n-a mai trecut de mult pe la mine. Am stat toată ora a treia, care nu s-a făcut, din motive de colectat maculatură, la fereastră, lângă calorifer, uitându-ne pe geam la trecătorii înfocoliți în paltoanele lor grosolane, la fabrica veche și castelul de apă, la cerul alburui de deasupra. În atmosfera de acvariu sumbru a cancelariei, Irina a părut întotdeauna un pește palid, clorotic, cu mișcări lente, având pe față două pete de culoare intensă, ostentativă, culori de avertizare ca să nu fie devorată din greșeală de cosmos - fantasticii ei ochi albaștri.

Am vorbit mai întâi despre copii, despre puterea a jumătate din oameni de-a-i naște, despre teribila răspundere de-a aduce alți oameni în iadul nostru. Despre inumanitatea și straniețea lor, despre faptul că sunt o specie diferită de-a noastră, nu gradual, ci structural diferiți, cum e larva de insecta adultă. Despre frica noastră instinctivă de ei și izolarea antiseptică pe care le-o impunem prin tabuuri și bariere. „Pe copil se cuvine să-l primești în casa ta ca pe-un străin drumeț și să-l crești în cinste și demnitate”, îmi citează ea din Vedanta. „Nu e clar de-aici că fiul tău nu e tocmai uman? Că trebuie să-l cinstești cu înfiorare și teamă, ca pe-un lucru sacru poposit în casa ta? Iar sacru n-a însemnat niciodată decât străin și de neînțeles. Poate că mintea și simțurile copiilor sunt conectate la altă realitate, cea de unde s-au ivit printre noi prin singurele tunele dintre lumi și dimensiuni: uterele...” Peste câteva minute avea să sune de intrare, și-aveam să pătrundem iarăși în sălile unde treizeci de străini cu cranii disproporționate și ochi uriași ne așteptau ca să ne examineze, să ne manipuleze savant, să ne cerceteze-n detaliu anatomia, psihologia, etologia, cum șobolanul alb e manevrat de mâinile experte ale savanților...

După ce-a rămas o clipă cu ochii-n gol, Irina s-a uitat deodată direct la mine: Fiindcă tot vorbim de copii, hai să-mi răspunzi la o ghicitoare. Adică, nu chiar o ghicitoare, mai curând o fabulă etică (am găsit-o într-un comentariu la The First and Last Freedom). Știi, povești care te pun la-n cercare, un fel de teste de personalitate, totul e să răspunzi sincer... De pildă, asta: dac-ai ști că, apăsând pe-un buton, ar muri cineva din altă emisferă, pe care nu l-ai văzut niciodată, și-n aceeași clipă ai primi o avere uriașă, ai face-o?

Aha, știu poveștile astea, s-a scris și un roman pornind de la una din ele: ai ucide și-ai jeli o bătrână cămătăreasă, netrebnică și nenorocită, un adevărat păduche uman, dacă, folosind banii ei, ai deveni binefăcătorul omenirii? Numai că aici e mereu un clinchi: nu e nimic mai periculos pe lume decât să lași parabola să devină realitate. Un om inteligent și fantast ca Raskolnikov a făcut asta, doar ca să-nțeleagă mai târziu că s-a păcălit jalnic fiindcă nu se cunoștea deloc pe sine însuși...

Măcar a răspuns sincer, cum n-ar fi-ndrăznit nici un om dintr-o mie.

Tocmai că n-a făcut-o. Dac-ar fi fost sincer cu sine n-ar fi ucis. Dar n-a avut curajul să fie un nimeni. Irina, oroarea cărții Aleia e chiar asta: că omul de pe stradă poate ucide din stupidă necunoaștere de sine. Fiindcă nu-nțelege și nu suportă valoarea anonimatului. Haide, la ce ordalie mă supui?

Uite: ce-ai face dacă-ai putea salva un singur lucru dintr-o casă în flăcări și-ai avea de ales între o pictură faimoasă și-un nou-născut?

Mă uitam pe geam, gândindu-mă mai departe la Marele Inchizitor, pentru care pâinile erau mai importante decât cuvintele ieșite din gura Domnului. Marea fabrică ruinată se zărea prin ceață, închisă-n enigma ei. Caloriferul era cald, îl simțeam prin stofa pantalonilor, și din acest motiv partea de sus a ferestrei era aburită: milioane de stropi sticloși, ca ocelii din fruntea pătânjenilor, răsfrângeau în curbura lor strălucitoare interiorul oliv al cancelariei, cu noi doi stând la fereastră, cu masa acoperită de material stacojiu și cu portretele de pe pereți.

Hei, îmi șopti alintat, apropiindu-și fața de-a mea, te-am întrebat ceva. Răspunde-mi acum: ce-ai face? Ce ai salva?

Nu era o întrebare retorică, și, după privirea ei intensă, nici un joc de

societate. Am crezut întotdeauna că nu poți vorbi despre lucrurile care spun cu adevărat ceva despre tine. Nu față-n față cu celălalt. De-asta scriu în loc să vorbesc. Când ești față-n față, ochi în ochi cu aproapele tău, de parcă într-adevăr fața ta ar fi vârată-n fața lui, iar ochii tăi ar fi închiși, ca-n niște cutii sferice, în ochii săi, abia atunci simți zidul de neștrăbătut dintre mințile voastre („cum arată albastrul tău?”, „cum pot simți durerea ta de măsele?”). De-asta oamenii și-au spus lucrurile importante prin cărți, căci orice carte presupune-o absență, dintr-o parte sau din cealaltă: când e scrisă, lipsește cititorul. Când e citită, lipsește scriitorul. Dispar astfel greața și abjecția de-a pune față-n față judecătorul și condamnatul.

Aș salva copilul, am spus încet, după o lungă tăcere, uitându-mă mai departe pe fereastră, ca și când aș fi vorbit cu peisajul dezolant din spatele școlii. Irina m-a privit cu atenție încordată și neîncredere.

Ai salva copilul... Chiar dacă pictura ar fi un Rembrandt sau un Vermeer? Chiar dacă ar fi tripticul lui Bosch? Chiar dacă ar fi o minune-a lui Da Vinci de neînlocuit și de neuitat? Dacă prin ea s-ar defini umanitatea? Chiar dacă prin asta ai lăsa ca fața umanității să fie desfigurată de-o cicatrice ireparabilă?

Nu știam unde voia să mă ducă și nu mai doream discuția asta, dar Irina părea acum mult mai mult decât știusem până-atunci despre ea, mai mult decât profesoara de fizică ce nu credea-n materie și-n structura atomului și decât amanta răătăcită-n fantazări excitate. Era o miză-n ce mă-ntreba, avea nevoie cu adevărat de răspunsul meu, n-aveam cum să mă eschivez de la testarea asta, a mea, a ei sau a amândurora. Gândește-te cum ar fi ca nimeni, niciodată, să nu mai vadă Doamna cu hermina sau Femeia cu balanța, sau palatele lui Monsi Desiderio...

Aș salva copilul, am întrerupt-o fără să o privesc.

Acum Irina părea o păpușă de piele gălbejită, plină de un lichid albastru intens, care i se vedea doar în ochi. Dar era limpede că tot trupul ei avea un miez topit de azur, o lavă în mișcare lentă, o densitate lăptoasă asemenea celei dintr-o pupă în care fosta omidă s-a topit cu totul, pentru ca din smântână trupului lichiefiat să renască-o ființă înaripată, cu ochi de foc și pântec turgescent și piciorușe negre ca smoala, fragile, articulate straniu... Nu mă gândeam la ce-aveam să-i răspund, și de ce trebuia să-i răspund. Așteptam ca din clipă-n clipă pielea ei să plesnească de-a lungul spinării, să cadă pe jos în zdrențe și toată cancelaria să se umple de-o lumină de vis și de nostalgie, ca și când în locul savanților și literaților macedoneni de pe pereți ar fi fost cu adevărat atârinate Fata cu cercei de perle și Vederea din Delfi și Omul cu coif auriu și Venus în oglindă și Regele Asa distrugând idolii și Portretul Ginevrei Benei, iar în fața mea, interogându-mă cu o majestate ce n-avea nevoie de răspunsurile mele, ar fi stat, umplând cancelaria cu aripile azurii desfăcute, un arhanghel săpat în sidef străveziu, prin carnea căruia i s-ar fi zărit venele și organele interne.

Aș alege copilul, am repetat la fel de ncet și de impersonal.

De ce-ai face asta?

Poate fiindcă un copil nu poate fi atârnat pe perete decât crucificat.

Irina se reculese o clipă. Era acum clar că n-avea să renunțe așa ușor la pielea ei uscată și părul ei nespălat de curând, ce-i cădea-n șuvițe blonde peste gulerul paltonului.

Dar dacă-ai ști, adăugă, filându-și cărțile de joc ca un cartofor, că va fi un copil autist, care n-o să privească niciodată pe nimeni în ochi, care o să fie toată viața preocupat doar de roțile mașinilor, de găini, de felul cum cade lumina pe podea, de oglinzi sau de Dumnezeu mai știe ce? Dacă-ai ști că pentru el oamenii vor fi mereu obiecte sau peisaje?

Copilul, am spus, privind fabrica abandonată.

Și dacă-ai ști că pruncul care plânge-acum în mijlocul flăcărilor va deveni Adolf Hitler? Sau Pol Pot? Sau Stalin? Dacă-ai ști că va fi un monstru, un ucigaș în serie ce va aduce semenilor o nesfârșită, imbecilă, absurdă suferință? Dacă ar ajunge Messalina bălăcindu-se ca o scroafă-n abjecție sau Medeea ce-și va tăia copiii-n ciovârte și-i va arunca-n mare? Ce-ai salva din casa în flăcări, dacă n-ai putea scoate din iadul ăla decât un lucru? Mona Lisa sau pe Hitler? Adorația magilor sau pe Pol Pot? Ce-ai face? Spune-mi acum! Nu ezita, primul gând e cel sincer în

povești de felu-Ăsta!

Irina, i-am spus, uitându-mă mai departe pe fereastră, dacă mi s-ar spune că acel copil are să fie cândva Hitler, așa ști-n aceeași clipă că sunt înșelat și pus la ncercare. Că sunt ispitit de cel care-a spus cândva: „Dacă ești Fiul lui Dumnezeu, aruncă-te jos de pe cornișa templului, și îngerii te vor salva.” Cu atât mai mult așa alege copilul, Irina. Căci un copil n-are doar un viitor, ci bilioane de creode în fața lui. Orice pietricică pe care calcă, orice fir de iarbă pe care-l privește e un macaz care-i poate schimba direcția vieții. Fiecare clipă a vieții sale e o răspântie. Nici un prunc nu e destinat să ordone uciderea pruncilor. În alt viitor, el poate chiar să-i salveze. În altul poate doar să picteze pruncuciderea lui Irod. E o-ncrengătură de lumi în fața noastră, dar fără copilul de la-nceput nu există nici una.

Înainte să intre-n cancelarie profesoara de geografie, foarte discreta Ionescu, ce s-a dus țintă să-și lase catalogu-n dulap, Irina apucase să mă prindă de mână și să mă strângă cu putere. Peste ruinele de-afară se lăsase nserarea. Mi-a dat, firește, drumul imediat, dar n-am plecat de la geam, am rămas acolo, umăr lângă umăr, ca un imposibil cuplu, până ce cancelaria s-a umplut de lume zgomotoasă, multiplicându-se fantomatic ca-n filmele supraexpuse. Doar noi doi eram concreți, întunecați de strălucirea luminii de-afară, de parc-am fi fost nu doar un cuplu întors cu spatele către lume, ci ne-ar fi unit și-un copil, cel din parabolă, cel salvat din flăcări în ciuda tuturor icoanelor lumii, și care, prin grija și dragostea noastră, n-avea să devină niciodată criminalul, torționarul, călăul, sceleratul, demonul din poveste.

Merg acum mai departe cu notarea, fără dată exactă și fără context, deși ele-ar putea fi uneori revelante, a fragmentelor din jurnalul meu care m-au pus întotdeauna pe gânduri. Dacă scrierea asta e nebunească și greșită, sunt până la urmă foarte ușurat că ea cuprinde și adevăruri, că miezul ei s-a petrecut în această realitate și că acest miez, măcar el, înseamnă ceva, așa cum simetricele seminte sunt adevărul ascuns adânc în carnea vegetală a mărului.

Am avut vise, dintre care unul oribil, de nepovestit, de nereamintit, oroarea rimbaldiană a orei H, iar altul cu o îngrozitoare prăbușire-n gol (firește că m-am trezit cu fața-n sus și ceafa amorțită și părul ridicat în creștet).

Azi-noapte, din nou o „criză microepileptică” (?) de-o intensitate îngrozitoare. La apogeu, în somn, am strigat. S-a repetat de două ori, una după alta. Aceeași intensificare până la insuportabil a țiuitului în urechi, aceeași explozie galbenă de teroare. Totul urmat de obișnuita succesiune: visez că mă trezesc, merg în sufragerie, o caut pe mama.

Dorm agitat. Să fie „epilepsie morfeică neconvulsivă”? Și-n cazul ăsta, focarul să fie undeva-n creștetul capului? Sau poate doar o anomalie de circulație sangvină în pielea capului (asta ar explica țiuiturile în urechi și presiunea din creștet cu care mă trezesc, senzația de congestie, de răceală sau, poate, fierbințeală). Am citit La vie apres la vie de Moody. Înduioșător de naivă, de neștiințifică, dar tocmai pentru asta producând un efect primitiv de veridicitate. În orice caz, visul meu din care mă trezesc culcat pe spate are asemănări clare cu „scenariile” morților întorși la viață: soneriile, senzația de lumină copleșitoare, cu ceva divin în ea, precipitarea violentă, tășnirea din tine însuți, în decorul perfect realist al camerei tale, apoi plimbarea prin casă în aceeași stare de „corp spiritual”. Oare, în acele momente, se-ntâmplă ceva și „mor” pentru câteva secunde? Sau este, peste tot, o chestiune comițială? O excepție de la scenariul lui Moody, în cazul visului meu „funerar”, este teroarea infinită care mă cuprinde în acele momente, în loc de beatitudinea pe care-o descrie cartea. În plus, nu mi-am văzut niciodată corpul adormit în patul meu, ca și când nu m-aș fi întors înspre el vreodată.

Mai mult decât atât, așa spune acum, îmi amintesc bine cum, după ce fusesem smuls din pat și târât pe jos, încă înfășurat în cearșafuri, încât mă lovisem puternic cu capul și umărul de peretele opus, zăceam pe podea lipsit de gânduri și voință, dar, deși camera era umbrită, am văzut clar că în pat nu era nimeni. La sfârșitul drumurilor mele dezorientate prin toată casa, într-o stare de somnambulism, nu mă-ntorceam în pat, sau mai bine zis nu-mi amintesc să mă fi-ntors. Pur și simplu, mă

trezeam acolo, cu fața-n sus și mâinile pe piept, ca și când aș fi fost așezat pe saltea de cineva străin, care nu-mi cunoștea obiceiurile de somn.

Vise oribile, cu mari aparate de zbor planând lent între bloc și Moară, cu alte nuanțe amestecate de albastru și galben pal.

Acum trei nopți am avut din nou visul „epileptoid”. De data asta priveam un tunel întunecos de metrou sau un pasaj din cele prin care circulă mașinile. Priveam, cred, o siluetă umană aflată mai în față și care abia se distinge-n beznă. Cineva din afara mea comenta: „Îți închipui ce viziuni trebuie să aibă acest om, trecând prin tunel cu viteza lui?” Și deodată am luat eu însumi viteză. Din ce în ce mai mare, până la înspăimântător. Pereții fugeau înnebuniți în urma mea. Mă repezeam înainte cu mii de metri pe secundă, într-un urlet care se amplifică mereu. O lumină insuportabilă începu să-mi ardă creierul. O senzație de supranatural mă făcea bucăți. Venise sfârșitul lumii. Am strigat de două ori din toate puterile:

„Explodează! Explodează!”, și tot universul explodează în țeasta mea ca o ciupercă nucleară, dar de un milion de ori mai rapid și mai intens.

Și totuși, imediat, ca să vezi cum mă trădează memoria și cum dispare totul, fărâșmă cu fărâșmă, așa cum se topește un cub de zahăr în cafea, am selectat un fragment în care îmi amintesc exact ce scriesem doar cu-o pagină-n urmă, întoarcerea dramatică în propriul meu trup. Abia aici conștientizez ambiguitatea și irelevanța distincției dintre vis și realitate și înțeleg că seria de „vise” de acest fel nu a făcut parte din nici una dintre stările astea, ci dintr-o a treia, pe care am putea-o numi, cum a fost numită de-atâtea ori, „farmec”, „magie”, „încântec”, dacă n-ar fi atât de înspăimântătoare la reamintire. Un farmec întunecat, o magie neagră și distrugătoare, răstăcirea printr-o lume pentru care creierul tău n-a fost făcut, care cere o altă minte și alte organe de simț:

După trei luni - am rețut azi-noapte visul „epileptoid” în împrejurări absolut stranie. Aceleași etape - țiuitul insuportabil, groaza crescând la infinit, senzația că sunt „târât” până la capătul patului. Dar ce a fost nou și îngrozitor au fost conștiința acută că visez și eforturile disperate de-a mă trezi. Vedeam toată camera scufundată în întuneric, am simțit cum m-am izbit cu umărul de șifonier, iar apoi a survenit cel mai uimitor fapt: ca de obicei, m-am îndreptat spre sufragerie, în căutarea mamei, dar acolo, pe patul strâns, dormea doar tata. Pe mama am găsit-o în camera cealaltă, dormind singură. M-am „înapoiat în mine” și-am început să mă zbat, să mă mișc ca să mă trezesc. Corpul meu nu mă asculta. Într-un târziu m-am trezit cu adevărat. Dimineața am aflat de la mama că într-adevăr nu dormise cu tata, ci în camera cealaltă! Singura concluzie e că ies cu adevărat din trup în aceste coșmaruri care mă urmăresc de vreo 5-6 ani. Când m-am trezit, aveam gâtul rece ca gheața.

Și, pe neașteptate, mult mai devreme decât am crezut mereu, primul „vizitator”. Era la sfârșitul lui mai 1980, când aveam aproape 24 de ani. Am fost vizitat mereu, de atunci încolo, la intervale de timp neregulate, dar fără ca vreodată curgerea asta de străini în camera mea de culcare să se fi oprit, indiferent unde-am dormit și la ce ore din zi sau din noapte.

Azi-noapte, un lucru bizar: am deschis ochii și, în camera mea, în fața patului meu și privind la mine, stătea un tânăr sau un adolescent. M-am gândit instantaneu că asta nu e cu putință, și atunci tânărul s-a destrămat în aer. Am închis ochii și-am adormit la loc.

Apoi un „vis” pe care mi-l amintesc limpede, în detalii niciodată șterse din mintea mea, poate cel mai „real” pe care l-am avut vreodată:

Un coșmar oribil azi-noapte. Niște copii apăruseră la geamul meu (de la etajul V). Până la urmă au pătruns în camera întunecată. Unul era mic, vânăt, senzual, androgin... Mă luptam cu ei, aproape mort de groază.

Nu știu dacă să fac deja asocierea cu celelalte vise asemănătoare, care pentru mine sunt părți fragmentate, cum se fragmentează un șrapnel în sute de schije, cum explodează peștii abisali când sunt scoși la suprafață, dintr-o poveste care ar putea fi fața nevăzută a vieții mele. Nu-mi mai amintesc dac-am povestit vreodată visul cu „mama”, de pildă, mai curând nu, nici nu cred c-aș putea, dar mai bine aștept ca materialul ăsta zdrențuit să se adune și să vorbească de la sine, înainte să-i dau eu forma pe care-a luat-o pe jumătate în mintea mea.

Într-o seară de aprilie am avut următoarea halucinație feerică. Dacăș fi scris vreodată „un mare roman”, probabil că ar fi fost în siajul acestei panorame, mult mai măreață decât aș putea-o descrie în mai puțin de o mie de pagini: Noaptea trecută am avut unul dintre cele mai extraordinare vise din câte mi-au fost îngăduite vreodată. Am să încerc să exprim inexprimabilul. Primul lucru de care sunt conștient e că mă adresam unei prințese din Lumea Nouă, care venise după mine în Europa. Figura ei nu mi-o amintesc și, de altfel, ea lipsește din visul propriuzis. „Vei vedea lumi noi, diferite de tot ce-ai văzut până acum.” Și, într-adevăr, ni se înfățișa un copleșitor peisaj nocturn, de revărsat de zori. Vreo duzină de lune semicirculare, portocaliu-roșietice, luminau fantastic priveliștea văzută de sus. Era marginea vastă a unui continent, spre centrul căruia numeroase lumini închipuiau orașele, cu tot felul de detalii minuscule de arhitectură. Pe țărmul oceanului erau porturi din care porniră deodată sute de vase, cu hublourile aprinse, pe apa cu reflexe verzi-fosforescente și oranj. Mi se părea că văd un film și îi admiram, fermecat, finețea imaginii. „Ecranul” peisajului deveni circular, înconjurându-mă cu panorama unor munți cu brazi stilizați, cu orașe renascentiste, pline de coloane și capiteluri, fiecare minuțios desenat. Erau primării, temple și catedrale, galbene sau cenușii. Stăteam în centrul acestei diorame, lângă un bazin cu apă neagră, și priveam biserica majestuoasă din fața mea. Deodată parcă începură să bată clopotele, și știam că are loc o slujbă sfântă. Un fior mistic m-a cuprins și mi-am împreunat mâinile, îngenunchind lângă marginea bazinului. Din biserică a ieșit întâi un copil, în veșminte albe, cu o față zâmbitoare și curată. I-am luat mânuța, și gândurile mi s-au umplut de recunoștință. Apoi, tot din biserică a ieșit un om matur, cu trăsături blânde și de asemenea zâmbitoare, tot în odăjdii albe. Aducea cu el câteva lumânări care ardeau, translucide, într-un pahar de sticlă. Am început să plâng: „Eu, Doamne, n-am aprins niciodată o lumânare și-apoi, gândindu-mă la neliniștea mea, i-am strigat: „Iartă-mă! Iartă-mă!” Iar el a zâmbit și m-a iertat.

Au trecut mai mulți ani de la visul ăsta, și notarea lui m-a surprins, fiindcă nu mi-aminteam așa partea finală. Da, eram în piața unui oraș medieval, era acolo un bazin care mi se părea de-o importanță extraordinară, dar de la începutul visului, de-o parte și de alta a lui stăteau doi tineri blonzi, în haine albe. Așa apar ei în memoria mea. Mă priveau și parcă zâmbeau ironic, nu cu răutate, ci așa cum te porți cu un copil. „Ai fost iertat”, mi-au spus. La trezire am fost tulburat și fericit, căci era perioada în care mă chinuia un chist care-mi apăruse pe testiculul drept, și care-ar fi putut fi un cancer. După visul ăsta, el se redusese și, deși-l am și acum, nu mă mai deranjează.

Azi-noapte, alt vis: sunt într-un tramvai plin de estropiați, femei și copii cu răni și ulceratii oribile. Cobor repede și ajung acasă. Aici îmi dau seama că mi s-au desprins buzele! Le țin în mână. Au elasticitatea cauciucului și păstrează forma gurii. Mi le potrivesc la loc în fața oglinzii de la baie, dar ele cad iar și-mi rămâne-n oglindă un chip înfiorător, cu buze mici, palide, sângerii și cu ochii doar o rană. Am sentimentul că sunt paralizat, izbucnesc în hohote de plâns și o strig pe mama.

E o epocă îngrozitoare, infestată de-o viață nocturnă care mi se revărsa și dincolo de frontierele somnului, care-mi venea-n minte pe stradă și acasă, și-n timpul orelor, la școală, făcându-mă să mă-ntorc brusc cu fața la tablă și să strâng pleoapele cu aceeași putere dementă cu care-mi înfingeam unghiile-n carnea palmelor, doar ca să strivesc oroarea și infernul viziunilor nocturne. Dar viziunile nu-ncetau. Timp de câțiva ani ele s-au năpustit asupra mea în toată monstruoșitatea detaliilor lor, corporale nu ca-n vise, nu ca-n coșmaruri, ci ca într-un fel de altă realitate. Rareori m-am simțit mai neputincios în fața „ororilor proprii mele minți”, cum le credeam pe-atunci, alegând, poate, cea mai benignă explicație. Oare fiindcă predam la școala din fundul Colentinei îmi apăreau în vis atât de mulți copii? Atât de agresivi, atât de manipulativi și puternici? Oare-mi era atât de frică de ei fiindcă, în subconștient, eram cu adevărat terifiat de mulțimea lor, de neajutorarea mea în mijlocul a câte treizeci de larve cenușii, gata să mă devoreze la cel mai mic semn de slăbiciune? Merg mai departe cu fragmentele din jurnal, nu știu dacă am să le mai comentez ca până-acum. Le redescopăr eu însumi cu tulburare și

perplexitate: ce spune căptușeala asta descusută a vieții mele? Ce s-a păstrat, deformat de mularea acestei pânze nocturne, a acestui lînțoliu sinistru pe trupul meu, din mesajul unei lumi străine și nemiloase, alterat de cute, de circumvoluții, de oasele feței mele, de cușca mea toracică? Pe cine reprezintă, prin pete tulburi și aleatorii, giulgiul ăsta torinez?

Am visat toată noaptea aparate de zbor plutind deasupra curții Morii, foarte jos peste blocul meu.

Am visat că mă trezesc, în camera mea întunecată, și că mă scol din pat cuprins de teroare, mă duc la fereastră, dau jaluzelele la o parte și văd, proiectat pe noaptea de afară, un copil care, cu coatele sprijinite de pervaz, mă privește cu ochii rotunzi.

... Șir de vise teribile azi-noapte. Din câteva cadavre risipite pe podea ieșea un abur galben (de fapt, un flux de imagini fantomatice) din care se întrupară oribili copii galbeni ca lămâia, un fel de avortoni hidoși, cu capetele mari și membre diforme. Spaima creștea la infinit. Am deschis ochii și m-am găsit dormind pe spate, cu gâtul înțepenit.

Azi-noapte - coșmar. Senzație de sufocare, de înec. Eram pe fundul unei ape și-mi dădeam seama că trebuie să urc la suprafață, să respir. Urcarea s-a transformat într-o chinuitoare tentativă de trezire. Urcam spre conștiință, știam că dorm și că trebuie să mă trezesc. Senzația, apoi, că mă rostogolesc pe loc în pat, cu tot cu păături și cearșafuri, foarte rapid, de nenumărate ori. Efortul conștient de trezire a fost teribil.

Apoi, la interval de aproape două luni:

După ce ieri am avut numai halucinații complexe (în tramvai, la școală, peste tot) în care eram agresat, accidentat, torturat, azi-noapte-am avut următorul vis: mă aflam într-un tramvai, singur cu vatmanul. O ceață groasă începe să învâluie tramvaiul. Abia se mai zărea, pe margini, conturul caselor vechi, ornamentate, din oraș. Deodată, vagonul începe să ia viteză. Din ce în ce mai mare, încât tot peisajul se adună în jurul lui ca un tunel. Viteza devine colosală, fantastică, de necalculat.

Dar un vis fantastic a adus, azi-noapte, un spot de realitate în ficțiunea frântă de oboseală a vieții mele din ultimele zile. Am zărit, deodată, pe drumul meu, o mare și stranie clădire. Am intrat. Ușa era albă, de spital. În prima încăpere am văzut doar câțiva oameni care priveau prin microscop. Asta mi-a întărit ideea că mă aflam într-o clinică. Am deschis altă ușă și-am nimerit într-o lungă sală albă cu aparate nichelate prin colțuri și cu mese de operație. Pe mese - diverse organe omenești: mâini și picioare jupuite, însângerate. Prin colțuri, pe scaune și în ciudatele aparate - oameni infirmi, cu operații deschise. „Nici nu vreau să mă uit”, îmi ziceam. Am deschis încă o ușă după ce-am străbătut sala și - aici, cea mai copleșitoare scenă. Cum aș putea s-o descriu? Sala nu mai era albă, ci întunecată de un aer oliv. Singurele lucruri din sală erau niște forme verde-nchis-cenușii care se zvârcoleau direct pe podea. Erau niște femei care nășteau, era o sală de nașteri. Dar de ce erau toate verzi-vinete și de ce erau înfășurate în niște cearșafuri de pluri, de aceeași culoare, care parcă făceau corp comun cu ele? Păreau niște larve de plastilină verde-vântă care se zbăteau, părul verde-vântă fluturându-le greu și acoperindu-le fețele. Pe una am ajutat-o chiar eu să nască, apucând acel „cearșaf” organic cadaveric și răsucindu-l ca pe-o cârpă udă. Ușurată, deși nici un copil nu apăruse, femeia deveni și mai cenușie și împietri ca o statuie de pe-un sarcofag etrusc. Toată scena asta m-a tulburat adânc.

Telekinezie perfect veridică azi-noapte. Mă concentram puternic, încruntând sprâncenele, și obiectele se deplasau în orice direcție le împingea voința mea. Iată și camera rotundă în care m-am trezit după „operație”, în ziua-ndepărtată când mama m-a dus în brațe spre spital, prin zăpadă, reapărută după un sfert de veac într-un vis...

... coerent, de mare limpezime. Rețin doar imaginea emisferică a unei mari săli. Avea pereții de sticlă, ca o cupolă, dar aproape cu totul acoperiți de draperii crem. Atât cupola, cât și podeaua se roteau încet, cupola vizibil, podeaua extrem de lent. Totul avea cam șaptezeci de metri diametru. Stăteam împreună cu zeci de inși pe bănci circulare, de-a lungul pereților. Sprijineam cu umărul o fată de vreo

paisprezece ani, cu foarte frumoși sâni goi (era goală până la brâu). Apoi toată lumea s-a repezit la niște ghișee sau firide din pereții sălii. Când am ajuns în față, am văzut, dincolo de ghișeu, pe o masă lungă, un pește uriaș, cu ochii larg deschiși.

Mi-aduc bine aminte visul. Asta și mai ales „peștele”, de fapt o ființă greu de descris care zăcea într-un fel de tub de aceeași culoare crem cu pereții și draperiile. Avea cinci sau șase metri lungime și, nu știu de ce, deși-mi vin în minte câteva formulări pentru acest morun melancolic, prefer să-l las într-un vag mai potrivit cu prezența lui.

Vis oribil azi-noapte. Mă aflu într-un soi de muzeu. Tot visul s-a rezumat la un intens, disperat monolog al meu despre moarte, trăit imperios, din beregată, din ochii dilatați, din sudoarea înghețată și acră. „Doamne, mi-a trecut deja jumătate din viață, va veni ne-nchipuit de repede sfârșitul, se va termina totul în câteva clipe.” Plângeam în hohote, cu lacrimi galbene, simțeam în vertebrele spinării toată eternitatea în care nu voi mai fi nimic, niciodată. Dar nici un cuvânt nu e destul de expresiv să arate durerea și năprasnicul sentiment al finis-ului pe care le încercam. Pe un podium mai înalt, dar destul de fragil, alb, stăteau o bătrână și un bătrân, ea grasă, el cu figură de patriarh bonom, cu capul lipit direct pe torace. Mă chemau lângă ei ca să mă consulte cu un aparat pe bază de radiații. „Să vedem dacă nu ai tumori” - zicea bătrânul râzând, destrăându-se în mai mulți și recompunându-se la loc. Nu voiam cu nici un chip, mă trăgeam înapoi printre obiectele nedefinite din muzeu, eram convins că dacă urc pe acel podium voi ști cât de aproape sunt de moarte. M-am trezit cu mare greutate, și până acum, când scriu, mi-am simțit creierul învelit în vată.

Și, la câteva zile, un nou vizitator, de asemenea mai devreme decât am crezut întotdeauna:

Să nu uit ciudata viziune din noaptea trecută. Adormisem după un șir de spaime (trosnetul mobilei, zgomote suspecte la intrare și pe balcon), când, poate un zgomot, dar mai curând o presimțire, o bruscă neliniște interioară m-a făcut să deschid ochii. În semiîntunericul camerei, în fața patului, am văzut clar, zece secunde bune, imaginea unei ființe care mă privea. Avea o față negricioasă și puțin ascuțită la bărbie, pomeți înalți și părul lucios strâns la spate în coadă de cal. M-am ridicat în capul oaselor, speriat, și-am întins mâna spre el. Abia atunci imaginea a dispărut.

Un vis notat pe o hârtie, pe 26 iulie:

Vis care mi-a lăsat impresia de „extraordinar”, după un șir de nopți de o perfectă estetică realistă. Eram mai întâi în salonul unei familii nobiliare. Vorbeam despre fascinația bolții înstelate, și-atunci am observat că prin ferestrele înalte și înguste, de cristal, ale salonului se vedea luna, uriașă, plată, ca o hartă geologică. M-am trezit transportat în plin câmp, cu stele fantastice deasupra, scânteind roșii și galbene în constelații necunoscute. Am trecut în camera din spatele salonului și-acolo am găsit un tânăr salingerian, poate bolnav, oricum blazat și inteligent și inutil, care mi-a arătat, în nu știu câte vitrine, o colecție uimitoare de motoare și alte aparate miniaturale, între care solenoizi de liță fină, arămie, înfășurată de mii de ori, spiră lângă spiră, pe cadre în formă de tor. În fața lui, și construit de curând, se afla un obiect nedeterminat, de o structură complexă: tije cromate, angrenaje, cilindri, toate prinse între plăci ca de ceas mecanic. Extraordinarul visului începe de-aici și e foarte greu de exprimat. Deodată a-nceput să fulgere și să trăsnească-nspăimântător. Prin fereastră se vedea cum, în dreapta, cerul se-nnegrirea ca asfaltul. Mă aflu la geam, în camera din spate a părinților mei („camera mică”), și prin fereastră se vedea Moara Dâmbovița. Apoi a coborât un nor, de o precizie fantastică a contururilor, acoperind, rapid și lent în același timp, tot peisajul din fereastră. Avea o densitate uriașă, aproape cea a cauciucului, fiind totuși de abur înghețat și supraconcentrat. Mii de straturi halucinante s-au lăsat unul câte unul. Tot pământul, dedesubt, era un singur nor vâlurit și învăluitoare. Coborâseră și norii, și bolta cerului, și aerul, în straturi tot mai subțiri și mai aplatizate. Rămăseseră construcțiile vaste, de cărămidă, în vid aspru, limpede, arid, neomenesc. Clădirile pierduseră orice culoare, cărămiziul Morii devenise o cenușă

mâncată de licheni. Dispăruse, odată cu cerul și culorile, sentimentul de realitate. Totul era străin, îndepărtat, neconsonant cu simțurile. Umblam înspăimântat, fascinat, năuc printr-un oraș derealizat, cu simulacre palide de străzi și clădiri.

Și în aceeași noapte, !a doar câteva nopți distanță:

Am visat azi-noapte că Lacul Circului, devenit gelatinos și dens, se ridica din locul său în aer ca o imensă lentilă cenușie. Rămânea în locul lui o groapă perfect uscată.

Era pe 3 decembrie al acelui an. Pe 8 decembrie m-am căsătorit cu Ștefana, la Consiliul Popular al Sectorului 2, pe Olari, la minus douăzeci de grade temperatură, pe o ninsoare feerică și tristă. Îmi amintesc cum am ieșit pe Moșilor, între blocurile ca niște bucăți de carton murdar, pe șoseaua aproape pustie, încadrat de uriașe mormane de zăpadă. Ea avea brațele încărcate de flori, literalmente abia putea să țină uriașul buchet multicolor, și, fiind în capul gol, părul-i era plin de fulgi sclipitori, hexagonali, perfect uscați, de zăpadă. Mergeam pe mijlocul străzii, pe zăpada murdară, printre vitrinele goale ale magazinelor. Foarte puținele mașini ne ocoleau, autobuzele treceau cu „bombele” lor argintii montate pe acoperișuri, șinele de tramvai nu se mai vedeau sub zăpadă. Un tramvai tocmai venea din spatele nostru, din adâncul cetos al orașului. L-am auzit și ne-am întors. Am rămas nemișcați în fața lui, niși pe păr, pe gene, pe mâinile înghețate. În lumea albă de pe Moșilor florile miresei mele ardeau atât de tare, încât fulgii de zăpadă se evaporau înainte să le atingă. Tramvaiul a oprit, fața de fetus în borcan a vatmanului s-a întins într-un zâmbet larg, ușile s-au deschis și-am intrat în vagon, aplaudați de gospodinele și pensionarii pe jumătate adormiți. Am mers mult, până-n fundul Colentinei, în picioare, îmbrățișați, am coborât la rondul de lângă castelul de apă și ne-am înfundat pe străduțele cartierului școlii, unde locuiau părinții ei. Dacă mi-ar fi spus cineva atunci, pe când, ajunși la gardul casei ei, ne-am mai oprit un sfert de oră ca să ne sărutăm în ninsoarea deasă, strivind florile între noi, simțindu-le răsuflările parfumate din zecile de guri roșii cu fâșii galbene, azurii cu dantelări ciclam, albicioase-verzi-palide cu pistiluri străvezii, că în numai cincisprezece luni de-atunci încolo, într-o singură noapte, fata aceea micuță, cu sprâncene puțin mai oblice decât ar fi trebuit, avea să fie schimbată cu altcineva, care arăta la fel până la ultima aluniță și ultima geană, vorbea la fel, se mișca la fel și totuși era alta, străină și amenințătoare, n-aș fi putut să cred, cum îmi vine greu să cred și acum.

25

Am ajuns la morgă, cum îi promisesem lui Caty, nu după o lună, ci după mai bine de un trimestru, fiindcă de-atunci în toate serile m-am grăbit spre casă, în veșnicul tramvai 21, abia așteptând să-mi duc mai departe manuscrisul. Într-un fel, el a devenit pentru mine, în ultima vreme, realitatea, lumea în care respir și gândesc, pe când am început să fac nazuri, ca un copil mofturos, la platourile cu mostre de existență pe care viața mea mi le pune-nainte. Și alaltăieri seară am intrat pe poartă înfrigurat, nerăbdător să copiez din jurnal alte fragmente inexplicabile și obsedante, grefe pentru creierul unui cititor tot mai improbabil, dar după ce, ca de obicei, am răstăcit o vreme, fără să aprind luminile, prin casa mare, sonoră, niciodată aceeași cu cea din memoria mea, m-am trezit din nou în micul hol de la intrare, în fața ușii principale, prin ochiurile de geam ale căreia războatea, aur și cheaguri de sânge, amurgul. Nicăieri tăcerea nu e mai totală, tăcerea surzilor din naștere și-a lumilor în care urechea n-a apărut încă, decât în aceste antreuri, aceste interstiii unde nu locuiește nimeni, aceste locuri închise în umbra și enigma lor. Aici nu trăiești în lume, ci într-o fotografie cu nuanțe stinse și cu siluete încremenite.

De data asta, însă, bătea cineva în ușă. Am deslușit, prin sticla dintre volutele de fier forjat, și deformată de bulbucăturile ei, imaginea unei femei care nu putea fi decât Irina, singura mea prietenă de la 86. I-am deschis înainte să sune și-am traversat împreună saloane, odăi de lucru, ateliere de pictură, culoare cu ferestre

de sticlă galbenă, săli de bibliotecă tapetate de cărți și bucătării pline de lucruri eteroclite, până-am ajuns în dormitor, unde, ca-ntotdeauna, Irina m-a-mbrățișat fără să disloce tăcerea și - de data asta - spre frustrarea mea, căci eram într-o febră mai curând textuală decât sexuală, și pe de altă parte mă intrigase atât de tare imaginea fetei cu unghii din petale de flori, că nu mă mai atrăgea deloc înlocuirea unei serii de singurătate și meditație cu o simplă îmbrățișare sexuală. E atât de ciudat cum același trup de femeie poate fi uneori atât de sexual în mintea ta împregnată de hormoni, pe când altă dată, când lichidul de aur nu-ți mai scaldă mintea și simțurile, devine la fel de inert, de neutru și de discret ca o veioză uitată pe-o noptieră sau ca o umbrelă în întunericul debaralei. Deși goală și foarte dornică de dragoste, Irina era pentru mine, în momentele-acelea, nu o femeie, ci un om care se comporta ciudat, de neînțeles. Un accident cerebral ne poate face să nu mai percepem o direcție-ntreagă a spațiului, partea stângă, de exemplu, care rămâne deodată vidă ca abisul de dinaintea nașterii noastre. Sau putem orbi atât de deplin, că nu ne mai putem imagina vâzul. Dar astfel de lucruri nu ni se întâmplă de obicei în viață, și în nici un caz de mai multe ori. Pe când aprinderea și stingerea sexualității noastre, la fel de totale și uimitoare, ni se întâmplă adesea și nu-i dăm cine știe ce importanță. Când Irina m-a tras pe pat, când a apăsă butonul din perete și ne-am ridicat, plutind ușor, la un metru deasupra cuverturii, unde, în delicata penumbră, a-nceput, pasionată, să mă mângâie, sexul meu era flasc, dar nu asta era problema, ci faptul că nu-mi mai aminteam că există ceva numit sexualitate. M-am dezbrăcat totuși și ne-am îmbrățișat, prin forța lucrurilor cast, deși corpul ei subțire și costeliv s-a răsucit până la urmă, ca de obicei, până când fețele ne-au ajuns în dreptul sexului celuilalt. Câtă fericire înseamnă asta când ești locuit de propria ta nebunie erotică! Uneori ți se pare că nici n-ai nevoie de mai mult: vederea amănunțită a floriilor sexuale a celuilalt, floarea de piele-ncrețită, în ambiguitatea fermecătoare ei hidoșenii, stropii de rouă ce-i presară petalele groase, adâncul ei sângerieu și crestat, steluța anusului dintre fesele pe care pielea se-ntinde sidefie, toate dizolvate-n aurul lichid al voluptății, acolo dedesubt, unde se află cisterna de aur a vitalității tale, miezul tău de lavă incandescentă... Dar în acele momente îi priveam vulva cu un fel de indiferență, cum privești un tablou de pe perete, din propria ta cameră, pe care-l știi atât de bine, că nici nu-l mai observi. Era bine, eram relaxat, uitasem de manuscris, dar nu puteam decât să fiu foarte departe, percepând zadarnicele atingeri ale buzelor și degetelor femeii alături de care pluteam ca printr-o pâslă tăcută de imagini. Redevenisem cumva copil, fericirea-ntunecată a dragostei nu-mi tumefiase încă mintea închisă-n castitatea ei. Mângâiam cu tandrețe pielea prietenei de lângă mine, cum mi-aș fi trecut degetele peste paginile veline, mătăsoase, ale unui caiet proaspăt cumpărat. Torsul ca de pisică al solenoidului de sub podea umplea dormitorul cu un fel de tensiune mecanică, elastică, asemeni celei dintr-un vagon de tramvai care vibrează pe când traversează un bulevard cu clădiri necunoscute. Când s-a-ntors iar spre mine, Irina zâmbea. Pufni apoi de-a dreptul în râs: „Hai să-ncercăm altceva”, îmi zise, și, firește, am știut ce-avea să urmeze. Mereu, oricât de pasionat, de împlinit, de lipsit de orice inhibiții ar fi fost sexul nostru, și oricâte ore-ar fi durat, și oricât de extenuați am fi fost de atâtea biciuiri ale fețelor noastre de șuvițele ude și elastice-ale celuilalt, Irina avea nevoie, ca să se elibereze deplin, de bezna absolută în care-și juca jocurile ce mă înspăimântaseră, fascinaseră și excitaseră atât de mult de când durau întâlnirile noastre. Și-acum ne-am întors, plutind încet, în patul cu cearșafurile vraiste, am stins lumina și ne-am întins sub pled, cu trupurile noastre goale întinse unul lângă altul, ea cu capul pe umărul meu, abia perceptibilă în umbra adâncă, eu cu brațul de-a latul pernei ei și privind în tavan, fără să vreau să văd, căci ochii, deschiși sau închiși, deveneau în momentele acelea inutili, așa cum nu-ți mai servesc la nimic în cavernele din adâncul pământului. Căci într-adevăr coboram de-a lungul vocii ei schimbate, răgușite, melopeice, până-n vastele bolgii și carcere și ubliete ale sexului pur, desprins de orice umanitate, ale spațiilor din adâncul cărora rațiunea se mai vedea ca o constelație hiperîndepărtată, atât de sus și-atât de impersonală, încât în cele din urmă se

dizolva cu totul. Nu mai aveam, curând, nici nume, nici identitate, nici creier, nici inimă, totul fusese lăsat în urmă ca-ntr-o dezbrăcare pasionată și lentă a unor amanți care-și lasă hainele presărate de la ușa de la intrare până la pat. Fierbinte ca o statuie de aramă încinsă-n cuptor, arzându-mi urechea cu briza de vară toridă a răsuflării ei deodată găfăite și şuierătoare, Irina îmi vorbea despre orgii de neînchipuit pentru o minte trează, despre acuplări frenetice, despre grămezi de trupuri de bărbați și femei epuizând toate posibilitățile, aparent atât de limitate, ale sexelor noastre, despre pătrunderi și mângâieri ce stârneau un extaz dincolo de tot ce poți simți în biata ta viață conștientă. Despre călăi și victime voluntare, ce gem în langoarea și sudoarea fierbinte a unor torturi oribile și-nnebunitoare. Îmi vorbea despre plăcerea cumplită de-a fi cu totul în puterea altuia, legată și răstăgănată ca un preparat sexual, despre penetrări în care femeia se mișcă asemenea unei divinități indiene, în care unghiile lasă tatuaje-n sângerate pe piele. În beznă totală, dispensați de povara privitelor în ochi, care ne-ar fi putut reaminti cine suntem, Irina-mi vorbește despre nevoia copleșitoare de-a fi privită ca un simplu obiect de plăcere, despre nevoia de-a se-nclăca-n așternut cu altă femeie, despre răstăcirii pe străzi înnoptate în căutare de aventuri de-o noapte. Vid, blasfemie, degradare, dar prin ele și dincolo de ele o plăcere distrugătoare și radiantă ca un foc negru ce nu se stinge niciodată. Erai adânc, adânc, adânc în tine, acolo unde forma sexelor e doar un simbol pentru o altă lume și-o altă viață, în care trupul tău a scăpat din lanț, unde e liber, de o monstruoasă și periculoasă splendoare. Pe măsură ce înainta-n poveștile ei, mereu altele, mereu mai îndepărtate de orice-ai fi putut trăi vreodată într-o viață dată omului pe pământ, vocea femeii nevăzute de lângă mine se-ntrerupea tot mai mult, înecată-n gemete și găfăituri. Aerul ce trecuse prin plămânii și sângele ei, care-i irigase pelvisul supraexcitat, îmi năvălea-n obraz ca dintr-o gură de cuptor. La-nceput, rezistasem nevoii ei de-a mă conduce acolo, hipnozei vocii ei monotone, fusesem scandalizat și contrariat de fața asta a ei pe care n-aș fi putut-o bănuși niciodată. O-ntrerupeam imediat cum poveștile ei spărgeau limitele sexului casnic și ritualizat, cum existase el în mintea mea până s-o cunosc pe Irina. Apoi, însă, m-am resemnat, am luat-o de mână și, ca doi exploratori, goi și strălucind în beznă cavernelor subpământene, am urmat din ce în ce mai departe traseul labirintic, mereu descendent, până ce-ntr-o seară ne-am topit amândoi în metalul curgător, străveziu, din miezul pământului. Atunci, lângă ea și, prin voiajul mental, în lumea fără spațiu și timp a voluptății nelimitate, paradis infernal și iad celest, am avut deodată un orgasm neasemuit, ca deschiderea bruscă în craniu a unei inflorescențe scelerate și sublime. Am știut atunci că nu există cu adevărat nici eu, nici voință, nici rațiune, nici piele și nici organe interne, că dincolo de iluzia lor e o lume sculptată-n plăcere, plăcere pură, ca o izbucnire orbitoare dincolo de care nu mai e nici măcar nimic. Așa se terminau mereu orele noastre de dragoste, într-o înclăstare-nnebunită în întuneric total, cu atât mai violentă cu cât stătușorăm mai nemișcați înainte, lăsând doar planta ciudată a vocii care nu mai era a Irinei, ci a pântecului ei sexual să crească-ntr-unul, să ne-nclăcească-n cârceii ei fragezi. Iar după ce Iordanul de sidef inunda țara sfântă, ne reveneam, aprindeam lumina, ne-mbrăcam fără să ne privim și Irina pleca, spre ușurarea mea, căci abia așteptam să-mi reiau viața obscură și singuratică. De multe ori îmi spuneam: „Am scăpat și de data asta”, de parcă profesoara de fizică ar fi fost una dintre insectele ale căror femele își devorează meticuloși, după acuplare, masculul.

Așa că alaltăieri seară, când aveam proaspătă-n minte aventura de la „Mina Minovici”, nu m-am putut apuca s-o descriu, iar ieri am fost prea emoționat de povestea fetei cu unghii de petale ca să mă mai pot aduna. Oricât de mult îmi fură presiunea evenimentelor de fiecare zi din ceea ce-ar trebui să notez aici, încerc să păstrez o anumită ordine în istorisiri, pentru că fiecare organism viu e simetric și se dezvoltă asimptotic din cele câteva sedimente ce umbresc polii oului inițial.

Mina Minovici mă privește din Tratatul de medicină legală cu ochi vineți și obsedați, deloc diferiți de-ai spânzuraților, împușcaților, striviților, arșilor, defenestraților și otrăviților ce populează paginile acestei cărți la fel de esențiale ca Biblia. Când am cumpărat-o de la „Sadoveanu” și-am răsfoit-o prima dată mi s-a făcut rău, ca mai înainte cu câțiva ani, când mi-a trecut prin mâini (lăsând urme vezicante) un tratat al bolilor de piele, plin de fotografii cu spinări, pulpe și zone inghinale acoperite de-o floră exuberantă și fantastică: pustule, eczeme, excoriații, furuncule și urticarie explozivă, licheni încrustați în epiderme-îngroșate, de culoarea cenușii. Cu cât îmi fac mai mult rău, fizic și psihic, cu atât lecturile astea mă fascinează mai mult. Boli, paraziți, diformități, ruină a celui mai nobil templu durat pe fața luminoasă a lumii: binecuvântatul trup omenesc.

Ai lui veneau din Tetova, din Macedonia sârbească. Își purtaseră măgarii și oile, din adâncul timpului, prin Balcanii mirosind amețitor a trandafiri, apoi, prinzând cheag, suiseră spre gurile Dunării și se așezaseră ca negustori în Valahia. Tatăl său îi lăsase moștenire, ca și celorlalți opt copii, un pesimism adânc. Fusesse întreaga lui viață un om foarte religios. La Brăila era cunoscut ca unul dintre eforii bisericii din mahalaua Cuțitarilor, biserică nouă, splendid zugrăvită, în tonuri de purpură și safir, ce părea o piatră scumpă sticlind în bălegarul și jegul mahalalei. Ciudățenia ei, de care Minovici tatăl nu era deloc străin, era că, în marea scenă a Judecării de Apoi de pe peretele dinspre vest al bisericii, nu apărea nici un mântuit. Nimeni nu stătea în strana oilor, la dreapta Tatălui. Dimpotrivă, caprele îndărătnice, cu gâtul înțepenit, umpleau partea stângă cu trupurile lor femeiești, puțin prea roze și voluptuoase, și de bărbăți verzui-negri, cu coastele proeminente, ce se-ngrămădeau spre râul de sânge clocotit, împunși cu furcile de diavoli cu țacălii ridicole. Mina, un copilăș de șapte ani, n-avea să uite niciodată dezvelirea acestui perete la care zugrăvul de subțire lucrase în taină. Odată cu mulțimea enoriașilor, mulți dintre ei hoți și târfe, rămăsese cutremurat, nu atât de soarta cumplită a mulțimilor de păcătoși, cât de pustietatea din rai, de dezolarea ingerilor, de lacrimile din colțul ochilor lui Cristos la vederea neputinței mântuirii în neamul stricat, în lemnul strâmb, cu neputință de-ndreptat, al omenirii.

Cum de asemenea i se-ntipărise-n minte pentru totdeauna dimineața-n care-l aduseseră pe Terente, infamul bandit și violator, regele păpuriișului, mort de două luni, cu trupul mumificat de briza bălții, ciugulit de păsări și înșămăntat cu ierburi, purtat pe-un car înconjurat de gardieni, de parc-ar fi fost la fel de temut în moarte ca și când era viu. Îl aruncaseră-n fața primăriei, în piața în care bustul unui personaj mustăcios, necunoscut, patrona o fântână, și-l dezbrăcaseră pe loc, în vâzul întregului oraș, căci brăilenii erau nerăbdători să-și confirme-o legendă: bărbăția banditului, de-a lungul căreia era tatuată cu cerneală roșie o obscenitate lungă și înflorată, era, se zicea, cea mai lungă care s-a văzut vreodată la un om viu. Dacă l-ar fi-ngropat cu fața-n jos, rânjeau târgoveții, ar fi ajuns la Antipozi, în fumegoasa Australia... Mina, ținut strâns de mână de-un frate mai mare (ce-avea mai târziu să facă politică liberală, ajungând deputat și apoi ministru), văzuse limpede, înghesuit de mulțime, cum pantalonii de pânză țeapănă, încheați cu sânge, ai banditului sunt tăiați cu cuțitele, și auzise un „ah!” unanim când sexul, cu adevărat uriaș, al lui Terente, coborându-i de-a lungul coapsei până sub genunchi, își ivise monstruoșitatea vânoasă, cafenie, și inscripția infamă. După câteva zile, înainte să-l îngroape, fără popă și cruce, ca pe-un câine turbat, îi tăiaseră acest al treilea picior și i-l pusese în formol. Peste ani, avea să devină unul dintre cele mai admirate exponate de la Morgă, prin grija întemeietorului ei, care îi dăduse acestei instituții și numele de mai târziu.

După moartea tatălui, Mina plecase la București și-apoi, la sfârșitul veacului al XIX-lea, studiasse la Paris în domeniul medicinei legale și-al tinerei științe a thanatologiei. A debutat în publicațiile de specialitate cu „Moartea subită ca urmare a loviturilor în abdomen și laringe”, mic studiu ilustrat care-a atras atenția asupra lui. Au urmat scrieri monumentale ca Studiu medico-legal asupra alcaloizilor cadaverici, Putrefacția din punct de vedere medico-legal și igienic,

Asupra criminalității feminine în România, ca și un clasic Tratat complet de medicină legală în două volume. Mina Minovici fusese, de asemenea, taxidermist și specialist în îmbalsămări, la ale cărui servicii se apelase după moartea mai multor capete încoronate ale Europei.

În 1892 înființase la București (și construise după un proiect propriu, asistat de arhitectul francez Jean-Baptiste Leroux) unul dintre primele institute medico-legale din lume, și-n orice caz cel mai mare și mai modern. Era o construcție ciclopică, o cupolă uriașă de piatră, ca un ochi deschis spre cer, înconjurată, pe inelul lat care-i dădea ocol, de douăsprezece statui ale stărilor de umbră ale sufletului: Tristețea, Disperarea, Groaza, Nostalgia, Amărăciunea, Mânia, Revolta, Melancolia, Greața, Oroarea, Jalea și Reșemnarea. Toate erau de bronz înnegrit, de trei ori mai mari decât proporțiile umane, și reprezentau femei în vestimente sarbede, cu fețe de carbune. Singurele vii și pline de-o forță convulsivă erau brațele lor goale, neînchipuit de expresive în gesticulația lor încremenită. Măinile acelea terminate cu gheare, înălțate blasfemator către cer, păreau labele articulate ale unei căpușe exorbitante. În apexul cupolei se ridica un postament pe care levita, la jumătate de metru de piatra lucioasă (încât de jos nu se observa că marea și greaua statuie nu atingeja soclul în nici un punct), a treisprezecea statuie, Damnarea, de patru ori mai înaltă și mai masivă decât celelalte, ridicându-și direct către zenit fața cu gura căscată într-un urlat mut, înspăimântător, etern. Cum păsările ce umpleau orașul, vrăbiile și ciorile atât de tipic bucureștene, nu se-apropiau de cupola sinistră de pe Splaiul Unirii, mulți presupuneau că gura ce urla sub cerul prăfos emitea într-adevăr țipete pe care urechea omenească nu le putea auzi. Morga, cu statuia în levitație deasupra ei, nu mai e nevoie să mi-o spun nici măcar mie, era așezată într-un nod energetic asemănător celui în care-a fost construită și casa mea din Maica Domnului. Cum am bănuțit tot timpul - ca acum câteva zile să am și confirmarea -, sub cupolă exista un solenoid asemănător celui de sub camera mea de culcare, firește depășindu-l enorm ca proporții și putere.

Dincolo de marea cupolă, ce-adăpostea sala de disecții cu cele optzeci de mese-ale ei și compartimentele ei frigorifice, ansamblul Morgii mai cuprindea amfiteatre, biblioteci, un muzeu foarte vizitat, precum și dependințe în care nu pătrundea nimeni, niciodată, cu excepția directorului și-a câtorva dintre cadrele Morgii. Fascinant era (și este mai departe) muzeul, unul dintre puținele locuri unde merg din când în când. Căci ai, într-adevăr, ce vedea acolo. Pe lângă penisul lui Terente, care este Gioconda acestui Luvru morbid, este expus și craniul său cu maxilarul zdrobit, și-n alte vitrine mai poți găsi schelete cu malformații, trupuri mumificate și împăiate, borcane cu siamezi lipiți în zona craniană, copii mutilați ca să fie puși să cerșească, fiole groase cu exponate teratologice, de la avortoni hidrocefali la nou-născuți fără creier (cel mai straniu e cel fără ochi, cu fruntea netedă ce-naintează până la buze), adolescenți cu două sexe, androgini cu sâni conici și penis vinețiu, un uter spintecat, lăsând să se vadă fătul ce parcă amenință cu pumnisorul... Poți vedea, alături de nenumărate alte efigii ale nenorocirii umane, pitici și cocoșați, arși și desfigurați de război, obiecte dintre cele mai eteroclite: funii cu care-au fost spânzurați diverși criminali, instrumente atroce de tortură, păpuși de cauciuc pentru perversi, cu gura în formă de O și brațele îndoite, lenjeria prostituatelor celebre, tot ceea ce neagra melancolie-a minții omenești a putut născoci, fața întunecată și veșnic ascunsă a lumii. Organe mâncate de cancer, stomacuri ce încă adăpostesc stricnină, himene însângerate, sarcini extrauterine întregesc acest muzeu al ororilor și-al durerii, contraponderea tuturor pinacotecilor, sălilor de concerte, bibliotecilor și academiilor de pe fața-nșorită a lumii.

Mina Minovici colecționase timp de patruzeci de ani exponatele muzeului Morgii, care provocase adesea greață și vomă vizitatorilor săi. Mai interesant încă decât galeria monștrilor din muzeu este ce se petrecea-n sălile de lucrări practice și în laboratoarele de anatomie patologică ale Morgii. Șeful de lucrări fusese aici, timp de decenii, fratele lui Mina, Nicolae, al șaptelea copil al familiei brăilene și oaia sa neagră. Avea aceiași ochi vineți ca și fratele său mai mare, același gust pentru cimitire, chiparoși și infernuri, aceeași nebunie melancolică, dar întoarsă

cĂtre domeniul strĂlucitor al artei. De mic, spun cercetĂtorii vieții sale, fusese atras de arta abstrusĂ a tatuajului. Cuțitarii și pușcĂriașii de care era plin orașul dunĂrean pe vremea copilĂriei sale aveau pe trupurile lor slabe și viguroase, din frunte pĂnĂ la labelle picioarelor și de pe buze pĂnĂ pe testicule, nenumĂrate desene încrustate grosolan în piele, o adevĂratĂ cronicĂ primitivĂ, grotescĂ, hilariantĂ și terifiantĂ în același timp a cucerniciei lor, a iubirilor lor, a poftelor lor, a nelegiuirilor lor, a fricilor și extazurilor lor. Erau inimi strĂpunse, șerpi cu solzi verzi și albaștri, femei cu sĂni enormi și fețe oligofrene, icoane și dumnezeiești ochi triunghiulari, sfinți cu aureole, picioare crĂcĂnate cu vulve desenate obscen, roșii țipĂtoare, -ntre ele. Erau rĂbojuri ale celor înjunghiați, erau nume scrise cu litere strĂmbe și inegale, ca desenate de-un copil de șase ani, erau motive dantelate, erau meandre grecești, erau cuvinte crude și deșĂntate, lune, roți dințate, stele și cruci... CĂnd, pe la treisprezece ani, își însoțise frații mai mari la unul dintre pitoreștile bordeluri de pe malul marelui fluviu, risipite printre cherhanale și tarabe pe care peștii cu pĂntece roze și alburii se zbĂteau încă, Nicolae putuse contempla și tatuajele curvelor, încă mai exuberante, cĂci mai delicate și mai provocatoare decăt ale bĂrbaților. În jurul areolelor centrate pe sfĂrcurile cĂt dodele, în jurul vulvei și buricului, iar o tĂtĂroaicĂ pĂnĂ și-n jurul gurii, ca un inel de litere mĂrunte, tĂrfele aveau o florĂ și-o faunĂ fremĂtĂtoare. Fluturi, bujori cu petale înfoiate, pietre scumpe și lĂnțisoare, nume însoțite de declarații pasionate, cuțite de pe care se scurgeau stropi de sĂnge, cununi de spini, icoane întregi cu Maica Domnului și Pruncul sfĂnt zugrĂvite pe burtĂ, citate din Evanghelii pe fiecare din fese - toate sĂpate, cu chinuri atroce, în epidermĂ, de artiștii de prin pușcĂrii, toate fĂcuserĂ deliciul și uimirea copilului într-atĂt, încăt întreaga lui viațĂ nu s-a mai putut apropia de-o femeie cu pielea imaculatĂ.

CĂnd intrase student, în 1888, la Școala de Arte Frumoase din București, Nicolae își cumpĂrase un aparat foto Kinetograph, o simplĂ ladĂ de placaj cu douĂ lentile montate-n tuburi de alamĂ lustruitĂ, și se-ntorsese în fabuloasa lui BrĂilĂ. RezultaserĂ patru sute de fotografii de femei și bĂrbați goi, tatuați de sus pĂnĂ jos, și un studiu etnografic numit Tatuaje din zona dunĂreanĂ, care a fost excelent primit între specialiști. Cu aceeași ocazie încheiase contracte cu zeci de brĂileni care, contra unei sume nici mĂcar generoase, se angajaserĂ ca, dupĂ moarte, sĂ-i cedeze lui Nicolae pielea înainte de-a fi-ngropați. Și într-adevĂr existĂ și azi la muzeul Morgii cinci sau șase astfel de piei tatuate, umplute cu zegras de taxidermiștii abili ai institutului și cu ochi de sticlĂ, asemenea animalelor de la celĂlalt muzeu inițiat în epocĂ, cel de științe naturale, opera lui Grigore Antipa. ÎnsĂ vastul proiect a fost repede abandonat, cĂci, înainte sĂ termine facultatea, Nicolae Minovici și-a descoperit adevĂrata pasiune.

În timpul orelor de picturĂ, între tinerii învĂțĂcei în halate largi și comode, pĂtate de vopseluri, se arĂtau modelele, goale și indiferente, ce le pozau pentru diverse alegorii, întruchipĂnd fauni, nimfe, pĂstorite sau tritoni, cĂci fiecare dintre pictorii începĂtori visa ca odatĂ sĂ primeascĂ o comandĂ grasĂ: plafonul vreunei instituții artistice sau doar al vreunei case boierești, pereții clĂdirilor ce-adĂposteau ministere sau, de ce nu, cine știe ce salon al palatelor regale de la Sinaia... BĂrbații erau de obicei portarul facultĂții și vreun grĂdinar din vecini, iar femeile - domnișoare neînsemnate, stenografe la tribunal sau institutoare ce-și rotunjeau astfel veniturile. Unele erau accesibile și, de plĂcere sau pentru platĂ, se culcau adesea cu studenții ce le cunoșteau, oricum, fiecare cutĂ a trupului. Altele erau însă pudice și onorabile, respectate de bĂieții ce le creionau pe cartoanele de pe șevalete ca și cĂnd ar fi fost propriile lor surori. Una dintre aceste fete ce pozau goale în mijlocul unei duzini de juni cu mustĂți în furculițĂ și plete cĂrlionțate, ce cĂutau sĂ-și abatĂ atenția de la pubisul lor pĂros, cĂci arta era un lucru divin, departe de tentațiile vulgare, se îndrĂgostise de Nicolae, tĂnĂrul cu priviri melancolice, care-o privea însă cu o totalĂ rĂcealĂ, marcĂnd doar proporțiile cu degetul mare. RĂceala și melancolia, se spunea-n epocĂ, fac adesea un tĂnĂr irezistibil. Femeile simt în acele priviri o dramĂ adĂncĂ și-ncearcĂ sĂ-l salveze de sine însuși pe junele afemeiat, bețiv sau cartofor. Dar Nicolae n-avea nimic de dĂruit fetei modeste, cine știe ce croitoreascĂ de mahala,

cu pielea albă ca laptele. Se plimbase cu ea în câteva amurguri prin orașul spectral, o adusese la el acasă doar ca să-i arate colecția lui de fotografii cu tatuați și o lăsase apoi să plece neatinsă, privind-o de la fereastră cum urcă, plângând în hohote, în tramvaiul cu cai oprit în stație, în fața clădirii sale cu patru etaje. Scosese apoi planșa ce-o înfățișa în poziția Miciei Sirene și-ncepuse, pe când în odaie aerul se făcea tot mai cafeniu, să deseneze pe umerii și brațele fetei, în peniță, dantelării și-mpletituri de imagini. Pătase apoi planșa cu o emulsie de sidef.

După câteva luni de suferință, fata se spânzurase, după obiceiul codanelor nefericite de la mahala, diferite și-n moarte de surorile lor rămase la țară care, când rămăneau cu burta la gură, se azvârleau cu capul în jos în fântână. Studentul la arte frumoase fusese s-o vadă, cum încă atârna de-o grindă-n tavan, în odaia ei cu mușcate-n ferestre. Odaia mirosea a busuioc și-a curățenie.

Un lighean cu apă arunca o lumină tremurătoare pe perete. Vardistul fuma nepăsător, așezat pe pat, la o palmă distanță de picioarele țepene, desculțe, -ale fetei. Șeful îi dăduse ordin să nu atingă nimic până la sosirea lui. Fata atârna-n funie cu fața vântată și gâtul frânt. Rochița albastră îi părea de porțelan în lumina limpede ce intra pe fereastră. Brațele și picioarele, de-un albăstrui lăptos, erau mai frumoase decât ale fetelor vii. Ungھیile de la mâini și de la picioare aveau o transparentă aparte, de parc-ar fi fost luminate dinăuntru. Nicolae o privise cu fascinația întregului său neam pentru priveliști sinistre și funerare. I se păruse, de data asta, nespuse de frumoasă. Aceasta era fata pe care-ar fi putut-o iubi, și nu cea de dinainte, care se mișca, mânca și bea; această păpușă mare, din care dezgustătorul și viermuiala vieții se retrăseseră, era pentru Nicolae excitantă, irezistibilă în serenitatea ei îngerească. Dacă ar fi fost cu puțință, Nicolae ar fi tăiat funia cu un cuțit, ar fi luat-o-n brațe pe tânăra sinucigașă și-ar fi ntins-o-n patul ei ce mirosea puternic a levănțică. Ar fi acoperit-o cu un cearșaf ce-ar fi făcut mii de cute peste trupul ei impietrit și s-ar fi lungit lângă ea, privind și el țintă-n tavanul cu bărne. Ar fi fost iubita lui moartă, icoana lui vântată, lângă care-ar fi rămas pe vecie în cavoul vast al lumii, ar fi-mbătrânit acolo, privindu-i din când în când urma neagră, fermecătoare, lăsată de ștreang pe gâtul martirizat, ar fi murit lângă ea și s-ar fi fărâmițat amândoi, de mână, pe patul ajuns osuar, ar fi curs foșnind, ca tencuiala, în propriile lor vestminte, și-n cele din urmă ar fi rămas două schelete într-o învălmășeală de cârpe, el și iubita lui moartă, el și iubirea lui nemuritoare.

Îi privise chipul tumefiat și deslușise pe el, cum se rotea infinitezimal în aerul plin de praf scânteietor al odăii, o voluptate mistică, un zâmbet atotștiutor, o senzualitate abstractă. Era zâmbetul lui Buddha, erau pleoapele lăsate-ale știutorilor, era ataraxia celor ce înțeleseseră că ochii împiedică vederea ca două dopuri de carne și că doar cu ochiul înflorit sub țeastă se cuvine să privești. Ce văzuse fata asta neînvățată, copila asta care nu-nțelesese nimic din viață, în clipele înfricoșate-ale agoniei? Ce întipărise pe fața ei de culoarea mafului indigo liniile pe care le vezi doar pe chipurile de sfinți zugrăviți în biserici, de mucenice și cărturari și iluminați? Studentului îi trecu prin minte nebunii: să fure de la morgă globii oculari ai fetei, să le preleveze retinele, să le-ntindă cu unghia, ca pe niște poleieli de ciocolată, pe lamela unui microscop și să privească! Oare-ar fi zărit atunci, imprimate pe foițele cât un timbru, cu o pată oarbă la mijloc, viziuni pe care omul nu le-a avut încă? Își aminti de mărturiile celor ce, spânzurându-se, fuseseră salvați în ultima clipă: toți vorbeau despre orgasmul năprasnic pe care-l simțiseră după zguduirea căderii în gol. Toți spuneau că era de zeci de ori mai puternic decât spasmul suprem al împreunării, iar cei ce inhalau eter sau își injectau morfină vorbeau despre voluptatea incomparabilă chiar și cu cea dată de droguri a clipelor în care atârnaseră-n ștreang, cu sexul erect și pompând în jeturi subțiri o spermă fierbinte. Nu ipoteticele imagini lăsate pe retină de agonia trecerii-n altă lume erau calea de urmat. Nicolae știu deodată ce-avea de făcut în această viață.

Ieșise din camera spânzuratei schimbat. De-a doua zi nu se mai duse la atelierul de pictură, ci direct la fratele său, căruia avea să-i devină discipol și colaborator apropiat în știința thanatologiei. Timp de două decenii, Nicolae

Minovici avea să experimenteze pe el însuși tehnici tot mai sofisticate de spânzurare controlată, în cadrul programelor de cercetări ale Institutului de Medicină Legală. Inițial, construise un aparat simplu de autoasfixiere: o saltea, un scripete atârnat în tavan, o funie ce era trasă cu putere de chiar cercetătorul lungit, cu ștreangul de gât, pe saltea. Întreruperea brutală a respirației prin închiderea laringelui provoca un leșin de câteva secunde, după care mâna ce ținea funia devenea inertă și strânsoarea slăbea. Nicolae nota cu acribie fiecare fază-a leșinului: vâlul de purpură căzut peste ochi, apoi vâlul de beznă, fulgerările electrice și lumina tulbure ce precedau căderea în nesimțire.

Pentru că marile halucinații pe care le bănuia și după care, în mod secret, tânjea mult dincolo de un simplu interes științific întârziiau să apară, el trecu la un nou stadiu al experimentului, în care-un asistent îl ridica-n aer, trăgând de capătul liber al funiei, îi trebuiseră câțiva ani buni ca să ajungă să-ndure agonia timp de douăzeci și cinci de secunde, fără să atingă pământul cu tălpile, ceea ce-l transforma într-un fel de campion mondial la spânzurare controlată, cu un record neegalat până azi. Fotografiile pe care și le făcea pentru autentificarea studiului îl arată atârând de scripete, cu un trup imobil și-o față senină, pe care mustăța-n furculiță, tot mai îngroșată pe măsură ce savantul îmbătrânea, aducea o notă de farsă grotescă.

Nicolae Minovici se spânzurase astfel de sute de ori în cele două decenii, în adâncul straniu al Morgii, dar numai în ultimii cinci ani ajunsese-n Nirvana. Abia atunci publicase principala sa operă, Studiu asupra spânzurării. Din acei ultimi ani datează mulțimea de desene pe care, cu un talent dincolo de orice-ndoielă, același care-l împinsese în tinerețe către artele plastice, thanatologul le făcuse după viziunile din timpul asfixiilor sale tot mai prelungite. Erau imagini din pragul morții, erau chiar sculpturile mistice și luxuriante de pe pragul de fildeș dintre lumi.

Amicul meu Emil G., pictorul (pe care nu vreau să-l amestec mai mult în scrierea asta), mi-a arătat cândva, în adolescența noastră din Ștefan cel Mare, în casa lui răcoroasă de pe Galați, acoperită de iederă și răsunând de uguitul porumbeilor, niște copii după desenele lui Minovici, un dosar întreg de care făcuse rost într-un mod obscur, lăsându-mă apoi să mă distrez cu ele-n sufragerie pe când el, în dormitor, se ocupa de vulgara și voluptuoasa Anca, o colegă de liceu ce stătuse până-atunci picior peste picior pe biroul din camera noastră, lăsându-ne să-i vedem pulpele groase și, când schimba piciorul, chiloții. Excitat fără speranță, căci eram un puști virgin, speriat de fete și de propria lui sexualitate, și-așa aveam să rămân destui ani de-atunci încolo, am deschis dosarul jegos, cu șireturi, și-am început să privesc, tot mai absorbit, desenele thanatologului.

Erau tatuaje. Foia de hârtie era o piele moale și docilă ce suferise atrocități. Erau incizii cu acul înroșit, umplute imediat cu o pulbere neagră. Fiecare desen părea o cicatrice de operație sau amprenta florală a unei arsuri îngrozitoare. Căci, după ce trecuse de la faza blocării mecanice-a laringelui prin comprimare brutală, etapă-n care, dincolo de valurile fierbinți de purpură și smoală și de urlatul năprasnic din urechi, nu se mai arăta decât neființa, la spânzurarea adevărată, ce presupune șocarea vertebrelor cervicale și-a măduvei din canalul lor prin ridicarea trupului de la pământ într-un fel de ironică levitație, apăreau viziunile. Nu asfixia, nu strânsoarea ștreangului în jurul gâtului, nu ieșirea ochilor din orbite, nici învinețirea feței și-a limbii duceau la mistica apariție-a unei lumi cu neputință de dezvăluit, ci cumplita agresiune asupra centrilor cerebrali, temple de marmură și fildeș în care sălășuiau zeii unei alte realități. Ei induceau visele nocturne, ei generau, cu fețele lor de Criști și trompele lor de elefant și brațele lor de Krishna distrugători și buzele lor de prostituate, hipercuburile și supersferele și labirinturile cvadridimensionale ale unei lumi ce-și găsea acolo, în vastul și barbarul imperiu al structurilor cerebrale, punctul de inserție, portalul prin care halucinațiile, viziunile, trăirile în afara pielii trupului nostru și-a pielii ce-nvelește constelațiile difuzau în realitate. Aceste portaluri erau ținta tuturor căutătorilor lumii, a celor ce credeau în dictonul „cere și ți se va da, caută și vei găsi, bate și ți se va deschide”, a celor ce știau, asemenea lui Novalis, că adevărata cale duce către interior. Acești pori în

pielea compactă-a realității produceau orgasmele și extazele, înfiorarea-n fața poeziei și-a muzicii, excesele schizofreniei, brutalitatea gingașă-a revelațiilor. Sub greutatea trupului înălțat în ștreang, cu scripetele, de asistentul celui ce se supunea spânzurării voluntare, vertebrele cervicale începeau să pocnească ușor, cum îți trosnești degetele, iar măduva spinală se alungea. Minovici învățase să rămână totuși la limita supraviețuirii: dacă s-ar fi lăsat să cadă fie și numai jumătate de metru în gol (precum sinucigașii adevărați, care-și răsturnau singuri scaunul de sub picioare), gâtul s-ar fi fracturat brusc, iar măduva spinală, miliardul de șerpi neuronali împlețiți, s-ar fi subțiat deodată, ucigându-l instantaneu pe cel din ștreang. Acolo, între lumi, în starea de bardo, era zona-n care-nfloriseră vedeniile lui Nicolae.

Erau tatuaje pe fața pasivă a colilor. Erau fantastice coruri de sfinți, cu aureolele strivite-ntre ele ca boabele de strugure-n ciorchine, ca icrele de sturioni. Erau cruci zburând prin văzduh asemenea stolurilor de păsări și îndreptându-se gata să-i sfâșie corneea transparentă, către un ochi care adăpostea-n el un creier. Era un bărbat gol ce avea zeci de sexe erecte, așa cum străvechile sculpturi de femei din teracotă au zeci și sute de sâni. Era o figură geometrică atât de complicată, încât părea că iese din pagină ca un aisberg. Era o năpadă de insecte, o foșgăială de aparate bucale, picioare articulate și pantece cu peri lungi, și fiecare insectă avea o față de om, pictată ca de-un copil sau de-un primitiv. Erau râuri înfășurate-n râuri înfășurate-n râuri, rotocoale de ape cu pești totemici ce se năpusteau asupra privitorului. Erau ciorchini de ovule în pântecul transparent al unei femei. Era Dumnezeu, cu aureolă triumfiară, față-n față cu un păduche supradimensionat, care părea să-i ofere ceva pe o tavă. Erau pietre scumpe înșirate maniacal în sute de rânduri strâmbe. Erau planșe splendide cu plante necunoscute, ce păreau totuși familiare, cum ni s-ar fi părut un mac dacă n-ar fi existat maci pe lume, și pe care le-am recunoscut mai târziu în manuscrisul Voynich. Erau seringi cu acele-nfpte între vertebrele unor pacienți în decubit lateral. Erau raze fulgerătoare de lumină ce păreau să vină de departe și care, ajunse lângă privitor, deveneau mesageri cerești cu fețe cioplite parcă-n coral. Era poarta sacră dintre pulpele tuturor femeilor, ornată cu tatuajele cele mai exuberante pe labiile tumefiate. Erau mulțimi de oameni, mulțimi de mimi, mulțimi de heruvimi, mulțimi de ruguri în flăcări, mulțimi de orașe, munți și văi, ceruri și stele, dodecaedre și icosaedre, îngrămădite pe planșele pe care, în gemetele Ancăi și-n ciripitul sticlos al Păsărilor și-n umbra verde a iederii, le contemplam una după alta. Nu înțelegeam noroiul de aur și ambră al acelor imagini, ce mă speriau prin primitivismul lor. Nu știam unde să privesc în zecile de mii de fețe de omidă, de liliac, de sarcopți și de iluminat desenate de Minovici, de fiecare dată, imediat după resuscitare. Mi-a luat o vreme până să învăț tehnica, pentru că nu mi-am dat seama de la-nceput de asemănarea dintre planșele pe care le aruncasem pe masă pe măsură ce le parcurgeam și așa-zisele autostereograme, foarte la modă în anii '70 - eram în acea după-amiază în toamna lui 1973 -, desene ritmice, abstracte, colorate curcubeian, în care la-nceput nu puteai zări nimic. Când reușeai însă să-ți relaxezi globii oculari, în așa fel încât să nu mai focalizeze pe nimic, privirea ta visătoare suprapunea viziunea ochiului drept peste cea a ochiului stâng și deodată, ca printr-o minunată magie, vedeai o lume adâncă și strălucitoare, unde apăreau în relief ființe și obiecte imposibil de detectat până-atunci în cartea poștală colorată. Puteau fi viziunile lui Nicolae Minovici un fel de autostereograme? În următorul sfert de oră de când mi-a venit acest gând mi-am forțat ochii până la durere atroce. Imaginile glisau, dar nu reușeau să se suprapună și lumile orbitoare nu apăreau. Anca mormăia acum, răgușit, cuvinte de nereprodus, și se-auzea limpede zgâlțâitul patului.

M-am dus la fereastră. Fantome ale desenelor ce-mi persistaseră pe retine se proiectau acum pe cerul încă vârtic: tatuaje. Cu simțurile sumbre ale adolescentului, cel mai nefericit avatar omenesc, am perceput întreaga lume, deodată, ca pe-o uriașă ghicitoare. Lipsea un cuvânt, unul singur, în absența căruia totul era încălțit și pierdut, căci enigmele, labirinturile, puzzle-urile, criptografiile nu erau decât întrebări, lumi incomplete în absența răspunsului. Asta era ceea ce căutam cu toții: răspunsul, răspunsul care era adevărul. Au trecut

minute bune în care-am stat pur și simplu la geam, cu ochii-n gol, ascultându-mi zecile de voci interioare. Unul dintre fire dispărea și revenea, până când s-a precizat într-o imagine ciudată: și dacă emisferele noastre cerebrale sunt un fel de globi oculari? Dacă specializarea lor, cunoscută de-atâta vreme (cea dreaptă - rațională, matematică, vorbitoare, „masculină”, cea stângă - intuitivă, spațială, emoțională, artistică, „feminină”), este echivalentul diferenței de unghi al privirii dintre cei doi ochi? Dacă gândirea și, în definitiv, eul nostru se nasc la convergența celor două feluri de gândire? Tocmai focalizarea lor s-ar putea să ne împiedice să citim realitatea, să înțelegem mesajul ei codificat. N-ar trebui oare, în fața fiecărei enigme, să lăsăm cele două emisfere să privească neatenți și visători, făcând ca două fețe ale lumii să diveargă ușor, până ajung să se suprapună? Nu cumva totul e-n fața noastră, ca-n autostereograma pe care-o țineam între degete, dar obișnuințele noastre, învățate de la înaintași, ne-mpiedică să vedem mesajul din adânc?

M-am întors la masa plină de desene împrăștiate. Le-am privit pe toate deodată, cum zăceau la-ntâmplare, suprapunându-se și întoarse în toate unghiurile. Mîntea-mi era vidă, fascinată parcă de ea însăși. Suprafața mesei pline de tatuaje părea să se-nalțe ușor, ca un cearșaf pe care-l arunci pe pat și face sub el o trecătoare pungă de aer. Anca a țipat adânc, agonizant, de mai multe ori în camera de alături, și deodată-am văzut.

26

Am ajuns, deci, la Morgă pe la ora unsprezece noaptea. Se lăsaseră frigul și acel întuneric special pe care doar demisia totală a sistemului de iluminat public îl permite în marile orașe. Așa, probabil, te simțea în timpul războiului, când camuflajul obligatoriu stingeă felinarele de pe străzi și acoperea geamurile cu pături. În București nu era război, și totuși ruina cea mai dezolantă cuprindea totul. La tot pasul vedeai case pe jumătate prăbușite, cu geamurile-n țândări, cu copăcei crescuți pe acoperișuri din cine știe ce sămânță purtată de vânt. Pretutindeni ziduri oarbe de cărămidă radiau în noapte căldura acumulată peste zi, atrăgând astfel molii mari cât două palme de om, cu ochi roșii strălucitori. La etajele cu câte-un zid prăbușit ale caselor străvechi locuiau încă oameni, ce își mâncau cina mizeră la lumina stelelor și-a lumânărilor. Cerul vântos era obliterat de acoperișurile negre ca smoala. Când trecea câte-un tramvai care, la ora aceea, se retrăgea la depou, casele de pe stradă tremurau vizibil. De câte ori nu se prăbușiseră în mormane de moloz, rămânând așa cu anii, căci nimeni nu se sinchisea, în nenorocirea ruinei generale, de încă o casă căzută, cum nimeni nu aduna hoiturile turtite și ruginite ale mașinilor străvechi, făcute una cu asfaltul. Cum toate casele comunicau unele cu altele prin tuneluri și uși secrete, puteai petrece vieți întregi rătăcind din unele-n altele ca printr-un burete nesfârșit. N-ai fi-ntâlnit pe nimeni care să te oprească. Rarii locuitori te-ar fi privit fără mirare cum le străbați holurile și odăile, cum rupi câte-o filă dintr-un calendar rămas în urmă, cum deschizi un sertar în care sticlesc ochelari bătrânești și metalul rece al vreunui degetar...

În fața construcției monumentale, încoronate de statui funebre ce se profilau negre pe cerul doar cu o nuanță mai palid, așteptau deja pichetiștii, cu pancartele lor improvizate deocamdată lăsate-n jos. Vorbeau liniștit, în mici grupuri strânse unele-n altele, ca la înviere, înainte ca preotul să iasă cu lumina. Erau îmbrăcați în negru, iar femeile-și acoperiseră părul cu basmale subțiri de tul. Pancartele erau grosolane, confecționate în grabă din placaj și, mai ales, din carton gofrat, din cel în care se-mpachetează mobila. Să fi fost spre șaptezeci sau optzeci, îngrămiți cu grijă în umbra impenetrabilă a zidurilor și cupolei și, probabil, gata să se-mpărștie când vreun milițian mai zelos ar fi trecut pe-acolo. Dar milițienii, niște burtoși șpagari și paraziți, ocoleau din instinct zonele dubioase. N-aveau nevoie de complicații.

Am intrat în mulțime și mi-am făcut loc printre necunoscuți. Criza energiei avea și neașteptate părți bune: unui București iluminat modern i-ar fi lipsit cea mai frumoasă trăsătură a sa: înstelarea. La lumina stelelor am văzut deodată câteva

fețe familiare, colegi cu mine la școala din capĂtul Colentinei. Știam cĂ va fi acolo Caty, ispititoare chiar și-n negru, chiar și cu batic pe cap. Goia, la fel, n-avea cum sĂ lipseascĂ, sau cel puțin aș a m-am gĂndit atunci. Dar ce cĂuta în masa asta întunecată preafrumoasa Florabela, ce pĂrea sĂ clincheteascĂ de aur chiar și când își lĂsase bijuteriile-acasĂ? Privind-o pe roșcata de-aproape doi metri, cei din jur trebuie sĂ fi crezut cĂ una dintre statuile de pe cornișă templului ce ne-nvelea-n umbra lui, poate Tristețea sau Reșemnarea, a coborĂt între oameni ca sĂ-i umple de uimire. Mai erau acolo portarul bețiv al școlii, care implora noapte de noapte OZN-urile sĂ-l rĂpeascĂ, și profesoara de geografie, despre care n-am avut încĂ ocazia sĂ scriu, o ființĂ mĂruntĂ și tĂcutĂ, cu un mare neg trandafiriu între sprĂncene, care-o fĂcea sĂ semene cu o indiancĂ din melodramele la care oamenii udau batistele cu lacrimi. Toți sporovĂiau de una, de alta, ca în cancelarie, dar cu mințile aiurea. Pe pancarta adusĂ cu el de portar scria cu litere inepte, din cele cu care se scriu obscenitĂți pe gardurile de beton: „JOS CANCERU!”. Caty trĂncĂnea, dupĂ obiceiul ei de mitomanĂ, pe când ceilalți o ascultau în silĂ. CicĂ o femeie din cartierul școlii noastre voise și ea sĂ facĂ o curĂ de alge, ca sĂ scape de toxinele din organism, aș cĂ-i ceruse dirigintei fetei ei sĂ-i dea cĂteva bucĂți de algĂ într-un borcĂnel cu apĂ. MĂ rog, dusesse borcĂnelul acasĂ și, timp de cĂteva zile, îl ținuse pe pervaz, la soare. Spre bucuria ei, ființele bĂloase, alburii ca niște zgĂrciuri, se înmulțiserĂ considerabil și tulburaserĂ apa cu dejecțiile lor pĂnĂ când în pahar lichidul se fĂcuse dens și lĂptos ca... (aici Caty coborĂse vocea, pufnind în răs). Își fĂcuse curaj și bĂuse lichidul pĂnĂ la fund, dar sĂ vezi, dragĂ, nimeni nu-i spusese cĂ nu trebuie sĂ-nghitĂ și algele. Și uite cĂ la sorocul urmĂtor nu i-a mai venit ciclul... BĂrbatĂ-su nu se atinsese de ea, cĂ aveau deja patru copii, aș cĂ dormeau separat. Merge ea la doctor, ce mai încolo-ncoace: e gravidĂ. „DragĂ, e adevĂrat, e mama lui Angelescu dintr-a V-a D...” „Și acum ce-o sĂ facĂ?” întreabĂ femeia, dar nu mai e vreme de discuții, cĂci mulțimea începe sĂ freamĂte și pancartele sĂ se-nalțe. „A venit Virgil”, mĂ informeazĂ Caty, și-apoi se-ntoarce cu totul, privind fanaticĂ și extaziatĂ spre o siluetĂ care se-apropia de marea umbrĂ-n care ne aflam toți, ca sĂ se contopeascĂ dupĂ cĂțiva pași cu ea.

L-am privit curios pe omul care trecea acum printre pichetiști, stingher, lipsit de aurĂ și de carismĂ. Era de mirare cum mâinile tuturor se-ntindeau sĂ-l atingĂ de parc-ar fi fost un Crist vindecĂtor, și cum ochii tuturor erau ațintiți pe buzele lui, așteptĂnd sĂ le vadĂ grĂind revelații. CĂci Virgil pĂrea un inginer obosit dintr-o fabricĂ din provincie, șters, aplecat puțin de spate, îmbrĂcat neglijent, cu ce s-a nimerit. PĂru-i fĂcea golfuri adĂnci la tĂmple, unde și-ncĂruntĂse. Barba nerasĂ de cĂteva zile avea și ea mulțime de fire albe ce sclipeau în cĂte-o razĂ de luminĂ. A-naintat printre oameni uitĂndu-se când la unul, când la altul, oprindu-se și spunĂnd cĂte ceva, dar, la drept vorbind, pĂrea cu mințile-aiurea. Sau, mai degrabĂ, pĂrea cĂ nu-i acolo de voia lui, cĂ era pentru el o corvoadĂ sĂ se afle între pichetiști în noaptea aceea.

Virgil a avansat pĂn-a ajuns la greaua poartĂ de intrare, masivĂ ca o ușĂ de seif bancar, sculptatĂ-n altorelief cu imagini ale morții: chiparoși și cavouri, pĂlcuri de schelete rĂtĂcind pe drumuri ce nu duc nicĂieri, oameni disperați încercĂnd sĂ iasĂ din cadrul porții negre ca abanosul, întinzĂndu-și fețele urlĂnde spre pereții din preajmĂ și scoțĂndu-și mâinile cu degete rĂșchirate perpendicular pe planul porții, ca și când ar fi vrut sĂ evadeze din infernul bidimensional în care fuseserĂ zidiți. Între mâinile-acelea de bronz înnegrit, întinse ca ale înecaților cĂtre noi, pichetiștii, stĂtea acum Virgil, privindu-ne cu aceeași obosealĂ de om prea muncit sau care are insomnii chinuitoare. Caty mĂ luase de braț și mĂ strĂngea mai-mai sĂ mi-I rupĂ. Pichetiștii-și ridicaserĂ pancartele în tĂcere și le agitau de parc-ar fi vrut ca singurul privitor, Virgil, s-o citeascĂ mai înainte de toate pe a fiecĂruia dintre ei, aș cum elevii mici, când li se pune o-ntrebare, se reped cu douĂ degete ridicate pĂnĂ la catedrĂ, mișcĂndu-le frenetic în fața profesorului. Am citit iarĂși pe ele protestul unanim: „Jos Moartea!”, „Jos Putrefacția!”, „Nu bĂgați conștiințele în pĂmânt!”, „Rușine epilepsiei!”, „Opriți omorurile!”, „NU strivirilor!”, „NU îngropĂrii de viu!”, „Suferința e un pĂcat!”, „Nu vrem sĂ pierim!”, și multele altele ce inventariau viermuiala de boli, spaime și orori

aciuat în carnea ființei omenești și pe care le luăm drept soarta noastră pe pământ, resemnați ca sclavii de altădată cu sclavia lor pe care toți cei din jur o considerau naturală și inevitabilă. „Jos accidentele!”, „Fără fracturi de coloană!”, „NU agoniei!”, „NU dispariției definitive!”, „Jos nefericirea!”, „Destul cu nevralgia de trigemen!”, „Încetați masacrul!”. Caty agita vechea ei pancartă cu „Jos bătrânețea!”, iar mica profesoară de geografie ținea-n dreptul pieptului o foaie de hârtie pe care scria doar „Ajutor!”. Peste noi și peste cupola funebră-a clădirii se înălța colosală statuia plutitoare-a Damnării, escamotând stelele pe-un sfert de cer și făcându-ne să părem, sub picioarele ei enorme, o procesiune de acarieni abia vizibili în noaptea ce învelea orașul. Zbărânitul slab al marelui solenoid din cupolă și zgomotul îndepărtat al câte unui tramvai ce se retrăgea la depou erau singurele care tulburau liniștea, altfel totală. Parc-am trăi într-o ureche suferindă de tinitus, m-am gândit. Măinile negre ieșite din poartă se-ntindeau deznădăjduite spre noi, ca și când noi, cei vii și deplini, în volumele trupurilor noastre, am fi fost zeii de neatins și de neînțeleas ai unui infern plat, inextricabil.

Înainte să vorbească, omul din fața noastră a scos din geanta pe care-o purtase tot timpul pe umăr un teanc de foi dactilografiate și copiate la cine știe ce șapirograf clandestin. Le-a întins primului ins de lângă el și-apoi a așteptat, parcă din ce în ce mai obosit și mai fără speranță, ca ele să fie răspândite printre pichetiști. Când o foaie-a ajuns și la mine, am văzut că ea cuprindea, scrise la un rând, trei texte despărțite prin asteriscuri. Primul și ultimul păreau poeme. Nu era destulă lumină să le citim pe loc, așa că toți le-am împăturit și le-am băgat în buzunare, în genți sau în poșete ca să le citim acasă. Pentru că am, acum, când scriu, foaia-n fața mea, o copiez pe loc, deși abia aștept să-nfățișez nebuneasca urmare a pichetării Institutului de Medicină Legală.

Iată primul poem, fără titlu și fără vreun nume de autor. De când l-am citit prima dată am avut un sentiment nelămurit, vag neplăcut, ca atunci când un necunoscut ți se prezintă cu propriul tău nume, întâmplător și al lui. Mi s-a părut mereu stânjenitor faptul că există mai mulți inși cu numele meu pe lume, de parc-aș întâlni pe stradă, deodată, ființe care-mi seamănă întru totul. Mai mult, am crezut mereu că numai eu am dreptul să spun „eu”, că „eu” nu e un pronume, ci un nume propriu, numele meu. Folosirea lui de altcineva mi se pare-o absurditate și-o uzurpare, ca și când într-un vis toate personajele ar avea chipul și vocea ta.

privesc o fotografie puțin cam țeapănă realizată înainte de 1900
toți oamenii aceștia sunt morți. e totuși o viață
și asta, într-o glorie chimică; pe post de inger
pipăi coaja de emulsie nu cu ochii
și nu cu vârful degetelor, ci cu dimensiunea
pe care încă o păstrez în avantaj: sunt viu și gândesc
pot simți, pot vorbi. îmi pipăi degetele și apoi ating paharul
cu apă de pe masă. mă uit pe ziar: „situația din Beirut
din nou încordată, elicoptere ale forțelor de descurajare...”
și-apoi neant. neant istoric.

acolo cad bombe incendiare, aici ating paharul
și pot să-mi spun numele. văd o secundă
secțiunea cunoscută prin laringe din cartea de anatomie
într-o lumină neagră. lor, care au trăit
sau n-au trăit, puțin le pasă. e ca și cum ar trăi
cu intensitate maximă clipa
în care-ar fi tăiați în două de un tren, totul fiind filmat
cu încetinitorul. le văd sudoarea
încrămenită-n boabe uriașe pe gâturi, trăgându-i în jos
spre ce? în timp ce trenul desfășoară un întreg discurs
al teroarei. încrămenire
într-o cabină de presurizare, un palier
către moarte. și totul decolorat și sepie

până se-ntunecă.

am consistența fierului pe lângă ei. de altfel, paharul
tremură vizibil la atingerea mâinii mele.
lor, puțin le pasă. se uită drept în ochii tăi
ca niște revoluționari puși la zid
în fața plutonului de execuție. glorie chimică.
iar tu, din mijlocul cârnii tale, arunci o privire ca o monedă
în mijlocul siguranței lor.

Și-acum, după ce-am recitat poemu-ăsta anonim, poate a zecea oară, mă trec fiori,
fiori reali, fizici, ai mușchilor piloerectori de pe brațe și ceafă, și simt o
sudoare-nghețată pe șira spinării, ca atunci când, în copilărie, am dat peste
povestea celei care dispărea-n mijlocul curții înzăpezite și-a celui ajutat să
evadeze prin ciocănituri în zidul ce dădea în afară, la zeci de metri-nălțime
deasupra țărmlui stâncos al mării. Aceiași fiori de groază netrecută prin
conștiință pe care-i simt și la apariția vizitatorilor, același tremur violent care
zgâlțâie patul cu mine. Nu colecționez doar dințișorii mei de lapte, pozele mele
din copilărie („toți oamenii aceștia sunt morți”) și alte fosile din precambrianul
meu personal - codițele împletite, bucățile de sfoară putredă din buric -,
colecționez și spaime, tot mai multe și mai diverse, de diferite culori și
rugozități, asemenea pietrișului șlefuit de pe malul apelor curgătoare. Îmi privesc
spaimele-n lumină, una câte una: translucide, opace, cu vene de minereu,
fărămicioase: un conglomerat de frici disperate.
Textul următor e din Herodot (Istorie, 7, 44-45, cum am aflat din nota de sub
citat):

„Când Xerxes a ajuns la Abydos, a avut dorința să-și vadă întreaga armată; și-a
fost înălțat pentru el pe un deal un tron de piatră, pe care oamenii-l pregătiseră
dinainte la comanda lui. Acolo s-a așezat, și privind în jos către țarm a văzut
atât armata de uscat, cât și corăbiile; și privindu-le a dorit să vadă o întrecere
între corăbii; și când a avut loc, și fenicienii din Sidon au fost victorioși, a
fost încântat și de întrecere, și de armate. Și văzând tot Hellespontul acoperit de
corăbii și toate țărmlurile și câmpiile din Abydos pline de oameni, Xerxes s-a numit
pe sine un om fericit, dar apoi a-nceput să plângă. Artabanos, unchiul său, același
care la-nceput îl sfătuisse pe Xerxes să nu pornească împotriva Eladei, omul acesta,
zic, văzând că Xerxes plânge, l-a întrebat următoarele: «O, rege, cât de diferite
sunt lucrurile pe care le-ai făcut acum și puțin înainte! Pentru că te-ai numit un
om fericit, iar acum verși lacrimi.» El a răspuns: «Da, pentru că după ce m-am
gândit, am simțit milă la gândul scurtimii vieții omului, știind că din atâtea
mulțimi nici unul nu va mai fi în viață după ce vor fi trecut o sută de ani.» Apoi
zise din nou: «Și unui alt rău, încă mai mare ca acesta, suntem supuși în cursul
vieților noastre; căci pe durata vieții, scurtă cum e, nici un om, cei de-aici sau
alții, nu e făcut prin fire atât de fericit ca să nu vină peste el multe dăți, și
nu doar una, în care să dorească a fi mai curând mort decât în viață; căci
nenorocirile ce cad asupra sa și bolile care-i distrug fericirea fac ca durata
vieții, deși scurtă, să-i pară lungă.»”

Filele se terminau cu un poem adevărat, puternic și sonor ca un țipăt de disperare
și ca un imn al întregii umanități. Dedesubt Virgil trecuse și numele poetului:
Dylan Thomas.
Vreau să citesc mai mult din el, fiindcă evident e unul dintre foarte puținii care
știu cu adevărat despre ce e vorba:

„Nu intră lin în noaptea bună, fără zori
Bătrânii-ar trebui să urle-n asfințit
Ah, strigă, strigă contra stingerii de sori!
Deși-nțelepții au uitat adeseori
Să fulgere, și bezna i-a-nvelit,

Nu intrĂ lin în noaptea bună, fĂrĂ zori.
Cei buni, cei de pe urmă, orbitori,
Vestindu-și faptele în golful cel umbrat
Ah, strigĂ, strigĂ contra stingerii de sori.
Cei ne-mblânziți, ce-au prins soarele-n zbor
Și prea târziu sfârșitul i-au simțit
Nu intrĂ lin în noaptea bună, fĂrĂ zori.
Cei gravi, ce vĂd cĂ ochii orbi nu dor,
Ci strĂlucesc ca meteorii, fericit,
Ah, strigĂ, strigĂ contra stingerii de sori.
Și tu, părinte, în al tău pridvor
BlesteamĂ-mĂ, alinĂ-mĂ cernit.
Nu intrĂ lin în noaptea bună, fĂrĂ zori,
Ci strigĂ, strigĂ contra stingerii de sori!"

„De ce trĂim?” începuse Virgil, vorbind ca pentru sine însuși, dar aproape brutal de sonor în liniștea nopții. „Cum e posibil sĂ existĂm? Cine-a permis scandalul și nedreptatea asta? Oroarea asta, abominația asta? Ce imaginație monstruoasă a-nvelit conștiința în carne? Ce spirit sadic și saturnin a permis conștiinței sĂ suferi, spiritului sĂ urle-n tortură? De ce-am coborât în mocirla asta, în jungla asta, în flĂcĂrile astea pline de urĂ și furie? Cine ne-a dat brânci din locurile noastre înalte? Cine ne-a ncuiaț în trupuri, cine ne-a legat cu propriii noștri nervi și propriile noastre artere? Cine ne-a silit sĂ avem oase și zgârciuri, sfinctere și glande, rinichi și unghii, piele și intestine? Ce cĂutĂm în mașinĂria asta murdarĂ și moale? Cine ne-a legat la ochi cu propriii noștri ochi, cine ne-a astupat urechile cu propriile noastre urechi? Cine-a aprobat durerea, dar cine-a aprobat senzațiile? Ce-avem noi a face cu ciorchinele de celule ale trupului nostru? Cu materia ce curge prin el ca printr-un tub de carne agonică? Ce cĂutĂm noi aici? Ce e batjocura asta? De ce-notĂm în acizii ce ne ulcerează gândirea? Protestați, protestați împotriva conștiinței îngropate în carne!
De ce ne doare, de ce ne zbatem, de ce suntem sfărtecați de lame și sĂgeți otrĂvite? De ce ni se smulge inima din piept, de ce suntem legați, cu cagule negre pe cap, pe scaunul de tortură? De ce ne umple de bășici cea mai suavĂ suflare de vânt? De ce ne ulcerează și atingerea unui glob de pĂpĂdie? De ce zbierĂm în chinuri în agonia vieților noastre și de ce chinul cel mai mare și mai greu de îndurat este frica? Frica de pierdere, de dispariție, de desprindere din propria ta coajĂ lĂsatĂ-n urmă, de durere și de plăcere, de viață și de vis, de sex și de gândire, dar mai cu seamĂ de pĂianjenuț cĂ o sutĂ de universuri care țese iluzia-n care zĂcem. De ce-a fost permisĂ frica, de ce bem zilnic cupa cu venin de pĂianjen a fricii? De ce frica e substanța lumii-n care trĂim? Protestați contra fricii, strigați contra dejecțiilor ce ne-ntunecĂ limpezimea!
Minusculi în nimicnicia noastră, micelii pe-un fir de praf în infinit, protestați contra dispariției conștiințelor! E diabolic, e intolerabil ca un spirit sĂ moarĂ. E dincolo de limitele rĂului ca o ființă sĂ-și înțeleagĂ destinul. E crud, barbar, inutil sĂ aduci un spirit în lume, la capĂtul unei nopți infinite, doar ca sĂ-l cufunzi, dupĂ o nanosecundĂ de viață haoticĂ, într-o nouĂ noapte fĂrĂ sfârșit. E sadic sĂ-i dai dinainte cunoașterea deplinĂ a sorții care-l așteaptĂ. E abominabil sĂ ucizi miliarde dupĂ miliarde, generații dupĂ generații, sfinți, tâlhari, genii, eroi, curve, cerșetori, trudituri ai pĂmântului, poeți, speculanți, doctori fĂrĂ arginți, torționari, cĂlĂi și victime împreună, rĂi și buni deopotrivĂ, e melancolicĂ și dezolantĂ opera asta de criminal în serie. Lumea noastră se va stinge, universul va putrezi odatĂ cu celelalte miliarde de universuri, dar ființa și neființa vor dura cĂ ține veșnicia, ca un vis rĂu, ca o infinitĂ plasĂ de pĂianjen. Iar noi, mĂrgĂritarele lumii, cristalele ei ce-ar fi trebuit sĂ strĂlucească etern, nu vom mai fi niciodatĂ, niciodatĂ, oricĂt timp ar trece și oricĂte dezastre s-ar petrece în iadul care e lumea fizicĂ, în temnița infinitĂ a nopții. Protestați, protestați împotriva stingerii luminii!
Plângeți plânsul lui Xerxes, strigați, strigați împotriva morții luminii! Ieșiți din emulsia fotograficĂ în care-ați încremenit pentru veșnicie. ZbĂteți-vĂ și

plesniți-vă fețele ca să vă treziți din oroare. Pichetați locurile rele, morgile și pavilioanele canceroșilor, leprozeriile, lagărele de concentrare, saloanele arșilor și striviților, aruncați manifeste din vârful celor mai înalte clădiri, refuzați îmbătrânirea și bolile, sfidați moartea! Niciodată-n istoria omenirii, care-i o istorie-a abatoarelor, nu s-a protestat cum o faceți voi. Atât de disperat și de eroic. Niciodată demnitatea umană nu s-a arătat într-o glorie mai mișcătoare. Ridicați pancartele cât mai sus, agitați-le-mpotriva putrefacției și uitării!" După ce-a tăcut, ne-a mai privit o vreme cu aceiași ochi de om uzat cu desăvârșire de viață, apoi s-a-ntors încet către marea poartă din care țâșneau spre noi mâinile de aramă cu degete spasmodice, rășchirate. Și-a împletit degetele cu cele-ale ființelor sculptate-n altorelief, jelind printre morminte și chiparoși, și poarta a-nceput să se deschidă.

Și s-a căscat în fața noastră un culoar lung și adânc, căptușit cu metal incandescent, parcă. Și-am intrat cu toții în măruntaiele Morgii, urmându-l pe Virgil, care înainta tăcut la câțiva pași în fața noastră. Mă gândeam la Evanghelii, mă gândeam la mântuire. Să fie călăul generațiilor atât de crud? Mă gândeam la Kafka: mântuirea există, dar nu și pentru mine. Mă gândeam la Kierkegaard: dac-aș fi singurul osândit la chinurile veșnice-ale Iadului și toți ceilalți oameni ar fi mântuiți, tot aș înălța din adâncul flăcărilor un imn de slavă Dumnezeirii. Ar fi putut el ține degetul pe o plită-nroșită, fie doar și pentru-un minut? Știa el ce-nseamnă să arzi etern, fără speranță, milenii după milenii, eoni după eoni? Caty tremura la brațul meu pe când ne țâșneau picioarele pe culoarul ce parcă nu se mai termina. De-a lungul lui erau vitrine sordide cu instrumente de tortură, neidentificabile, dar repulsive, atât de vechi, că păreau acoperite cu un fel de sare. Agresaseră probabil, decenii la rând, mecanismul moale și neajutorat al trupului omenesc, care păstrează până la capăt ceva din gingășia și candoarea bebelușilor, făcând îmbătrânirea și moartea încă mai odioase.

Bălbăinindu-ne jalnicele noastre pancarte, am trecut apoi printre morți. La capătul culoarului se deschidea un salon cu zeci de mese de zinc, pe care zăceau cadavre verzui de bărbați, femei și copii, goi cu toții, întinși cu toții pe spate, privind în tavan cu ochi limpezi. Mirosul era dulceag, de priveghi. Complexitatea de necrezut a acelor trupuri, structura lor ierarhizată în planuri și holoni: sisteme și aparate, organe, țesuturi, celule, molecule, atomi, fermioni, însuflețite de vârtejul de energie ce trecuse cândva prin ele înălțându-le cu suflul său irezistibil, nu reușiseră să le salveze. Era indiferent dacă aceste trupuri trăiseră cincizeci de ani sau cincizeci de miliarde. Acum nu mai trăiau, acum erau bucăți inerte de lut ce încă mimau, în derădere, carnea și viața. De-acum n-aveau să mai fie niciodată, oricâte eternități aveau să mai vină și să mai treacă. Deși privești era funerară, nu puteai să nu te gândești, cu un fel de zâmbet întunecat, la cât de ridicol de mult se mobilizase materia ca să aprindă, ca două bucăți de gresie ciocnite una de alta, scânteia neînsemnată a vieții.

La capătul îndepărtat al salonului, care n-avea ferestre, ci doar, de-a lungul pereților, dulapuri de metal vopsite-n alb, cu geamuri largi, ca-n toate dispensarele, prin care se vedeau instrumente medicale și, probabil, de îmbălsămare, cu ciocuri, clești și zimți, articulații și șuruburi neobișnuite, ca mandibulele unor insecte de pradă, se afla încă o ușă, banală, deasupra căreia se zărea o plăcuță cu un număr. Când se zăvăli, numărul fusese însă acoperit de tencuială și era acum indescifrabil. N-aveai cum să bănuiești că dincolo de ușa asta de spital te-ar fi putut aștepta altceva decât un alt culoar cu uși laterale sau un alt salon. Virgil se opri-n fața ușii, se-ntoarse spre noi, păru că vrea să ne spună ceva, dar în cele din urmă renunță. Avea fața palidă și crispată a cuiva care are dureri. Se-ntoarse din nou cu spatele la noi și deschise ușa. Am intrat, unii după alții, în marea sală.

Era circulară și nemăsurată. Nimic în cuprinsul ei nu era de dimensiuni omenesti. Coloanele care, de-a lungul peretelui continuu, sprijineau bolta erau absurd, nerezonabil de groase. Și totuși, față de dimensiunile ciclopice ale sălii, păreau înalte și grațioase, sticlind din porfirul bălțat, lustruit, al curburilor lor. Podeaua era și ea lustruită ca o oglindă și avea-n mijloc, ca singur obiect, un gigantic scaun dentar, poate de douăzeci de metri înălțime, cu speteaza de mușama

stacojie. Era alb-gălbui, masiv, uimitor ca un obiect de ne-nțeles, aparținând unei alte civilizații, încremenit în tăcere și-n conul de lumină al becurilor lăptoase. Era-nfășurat în furtunuri gofrate și furtunuri îmbrăcate-n pânză și furtunuri metalice, scliffe de accesorii nichelate, de manete și cârlige de care atârnav bormașinile, frezele, clipsurile de prins radiografii. Măsuța dinaintea scaunului, ivită din trupul său prins în șuruburi enorme de podea, era mult prea sus ca să putem vedea ce cuprinde. Creștetele noastre abia depășeau înălțimea rezemătoarelor pentru tălpile pacientului, două grătare metalice prinse cu articulații mobile de masivul trunchi al aparatului.

Dinspre baza lui circulară și până la marginile sălii se-ntindeau, vizibile sub dalele dulci, semitranslucide, ale podelei, un fel de furtunuri ramificate, mănunchiuri noduroase de vene prin care gălgăia un lichid de densitatea mierii. Pretutindeni sub picioarele noastre se întrezărea acest sistem circulator, cu vase de grosimea mâinii ramificându-se la nesfârșit, până la o păsle de capilare, nu mai groase decât firele de păr. Mi-au venit imediat în minte miile de fire palide ale rădăcinilor bobului de fasole de pe tifon, ce se îngheșuiau în borcanele cu apă tulbure ale copiilor, la ora de biologie. Deasupra lor pășeam acum, fascinați de uriașul scaun dentar de sub boltă, făcut pentru cine știe ce specie de giganti. Părea tronul unui zeu rău, coborât în lume ca să o treacă prin ascuțișul săbiei. Mi-e foarte greu, nu doar să scriu, ci numai să-mi aduc în amintire ce s-a-ntâmplat mai departe. Căci viziunea monstruoasă care a urmat mi-a ars creierul. N-am dormit două nopți în șir de teamă c-aș fi putut să visez sfârșitul teribil al călăuzei noastre, că stropii de sânge pentru care mi-am spălat pantalonii s-ar putea întinde peste trupul meu și-al tuturor celor ce-au văzut abominația, ar putea umple camerele noastre de culcare cu o mlaștină stacojie, s-ar putea revărsa prin ferestre, prelingându-se pe străzile cenușii ale Bucureștiului, ar intra-n toate casele și-ar impregna lacurile, parcurile, metroul, până când sângele s-ar ridica la zeci de metri deasupra, ca o mare-a sargaselor ce acoperă pilaștrii unei străvechi Atlantide...

Virgil a-naintat până-n fața tronului de metal, desprinzându-se dintre noi. A pătruns în spațiul îngust dintre rezemătoarele pentru tălpi, unde, am văzut abia acum, se afla un panou cu douăsprezece butoane ca niște jumătăți de sferă, așezate pe patru rânduri. Păreau tot atâtea bile de piatră colorată, din cele pe care le clinchetesc copiii în pumni, lustruite și marmorate. Inginerul atinse ușor cu degetele, într-o anumită ordine ce reprezenta probabil un cod, butoanele rotunde, provocând mici zgomote ca de țiteră pe tonuri diferite. Atunci se ridicară, de jur-mprejurul sălii, un fel de lambriuri pe care nu le observasem până-atunci, lăsând să se vadă, încastrat în pereții circulari, solenoidul: un tor de un metru și jumătate înălțime acoperit cu o sofisticată împletitură de fire de aramă, bobinate, fascicul după fascicul, într-un pachet strâns și întretăiat de sârmă groasă. Bobina alerga pe toată circumferința sălii și lăsa o impresie de stranie perfecțiune. Părea cozile împletite-n roți la tâmpilele unor fete tinere din carnetele lui Leonardo. Virgil privi-n jur și păru mulțumit, așa că-și flutură iarăși degetele peste cele douăsprezece bile, atingându-le-ntr-o ordine deosebită de prima. Se-nfiripă altă mică melodie, și deodată bolta clădirii începu să se desfacă alert, ca un obturator fotografic sau ca un boboc ce se deschide, filmat cu încetinitorul, într-o mișcare unsă și spiralată, până ce petalele ei coborâră cu totul, topindu-se-n peretele circular al sălii.

Deasupra noastră se căsca acum noaptea. Un vânt rece, vertical, ne înfiora. Caty mă ținea de braț cu amândouă mâinile, strivindu-și capul de pieptul meu. Deasupra scaunului dentar din centrul sălii levita, în zumzetul pulsant ce umpluse sala, al solenoidului, sloiul negru, încă mai negru decât noaptea, al statuii din vârf: Damnarea. Faldurile vestmântului ei, deși de bronz înnegrit, păreau că flutură deasupra lumii. Virgil se-ndepărtă câteva clipe de scaun, ca să poată privi mai bine marea femeie ce plutea deasupra Morgii. Apoi reîntră între rezemătoarele pentru tălpi și spatele său acoperi panoul. Din micile zgomote zimțate am înțeles că formase o altă combinație atingând butoanele cu buricele degetelor. Deodată, zumzăitul continuu, ca de centrală electrică, al bobinei se schimbă: înălțimea sunetului coborî câteva trepte, și pe măsură ce sunetul devenea mai grav, statuia

începu să descindă încet, fluturându-și părul și faldurile, către podea. Am fugit cu toții spre pereții în care nu se mai vedea acum nici o ușă. Rămăseseră pe podea, abandonate-n dezordine, bietele noastre pancarte cu lozincile lor cu tot. Ne lipeam acum de peretele circular, și oricât de mult ne-am fi-mpins în el, tot ni se părea că nu facem destul loc pentru uriașa statuie.

Înainte să atingă podeaua lucioasă a sălii cu enormele ei tălpi goale, statuia, care era acum vie și lentă ca de sticlă moale, neagră ca antracitul, se așează în scaunul dentar, care trosni de greutatea ei. Faldurile togii se liniștiră, turtindu-se lent de-o gravitație pe care n-o simțiseră până-atunci. Calmă și dreaptă pe tronul ei de metal, iluminată de becurile de deasupra, care-i adânceau orbitele și-i accentuau buzele strânse, neglijent disprețuitoare, ca ale moai-lor din Insula Paștelui, femeia-și ținea brațele pe rezemătoarele fotoliului și tălpile pe cele două grilaje. Privea drept înainte ca o împărăteasă, ca o zeiță pe care n-o pot atinge ororile viețuirii-n această lume, căci ea nu e de aici, nici de-acum, ci din zarea de aur a miturilor și icoanelor, zarea lor eternă. Zumzetul solenoidului încetă cu totul.

Virgil se dădu-napoi câțiva pași, ca să poată vedea, într-un racursiu pe care nu-l corectase nici unul dintre artiștii din vechime, statuia căreia-i ajungea până la jumătatea gambelor. Era singurul care o-nfrunta, care-ndrăznea să stea primejdios de aproape de vibrația cărnii ei de obsidian. Privind cu capul dat pe spate fața ei încadrată de miile de năpârce încălcite-ale părului ce-i cobora către umeri, își pierdu echilibrul ca un copilăș ce se uită-n sus, unde, la o nemăsurată înălțime, se zărește chipul mamei, și făcu alți câțiva pași, stângaci și împleticiți, înapoi. Dar își reveni, se reculese și, nescăpând din ochi fața de idol mut a uriașei femei, se scotoci febril în buzunare, de unde scoase hârtia, copiată și recopiată pe cine știe ce Boston clandestin, cea pe care ne-o împărțise și nouă. Nu-i aruncă însă nici o privire, doar o pipăi cu degetele și-apoi o lăsă să scape pe podea, unde se-mpreună ușor, ca doi fluturi plăpânzi, cu imaginea ei oglindită. Poate că voise să citească-n fața statuii cele trei litanii ale jalei și înfricoșării, dar renunțase, cine știe de ce, iar acum își aduna toate puterile ca să vorbească, să vorbească liber. Fața sa era atât de lividă, încât îi deslușeai oasele craniului prin pielea străvezie. Buzele-ncepură să i se miște câteva clipe înainte de-a se auzi primele sunete. În același timp, degetele tremurătoare-ncepură să pipăie după nasturii și găicile hainelor sale ponosite. Pe măsură ce vorbea, Virgil se despuia de haine, pe care le arunca pe cleștarul podelei, în jurul său, până când rămase gol, strâmb, verzui, cu păr des pe umeri și pe fese, cu tendoanele genunchilor, coastele și oasele bazinului vizibile prin pielea neobișnuit de veștedă. Vertebrele cervicale-i trosneau uneori de efortul de-a privi în sus. Căci ei îi vorbea, către fața și ochii ei ațintiți înainte privea, ar fi vrut să-i prindă privirea, să ajungă până dincolo de coaja de bronz negru a frunții ei. Ar fi vrut ca aerul să se vitrifice între fața lui și a ei, cum se-ntâmplă-ntotdeauna când două minți fac transfer de gânduri, devenind o singură minte. Dar aerul, aerul rece al nopții, cobora din stele netulburat, nepărtinitor, curent vertical ce ne-ngheța creștetele. Câte-un claxon îndepărtat sau un lătrat de câine ne amintea că suntem încă inserați în lume, în viața care se viețuiește.

„Îți aduc ofrandă trupul meu, începu Virgil. Este minunat clădit. E o mașinărie neînchipuit de complicată, pornită dintr-un ou ce-a crăpat și s-a transformat în două, apoi în patru, apoi în opt, apoi în șaisprezece lumi izolate, dar comunicând uimitor între ele. Iată-mă la capătul a șaiszeci de multiplicări, iată-mă format din miliarde de universuri. Nu strălucesc ca un Shiva cu miliarde de brațe? Înainte de-a ști că sunt proprietarul acestui trup, i-am asamblat organele cu o precizie dincolo de-nchipuire, încât fiecare foiță organică și fiecare fascicul sunt irigate cu sânge, alimentate cu aer, inervate de nervi și animate de hormoni. Mi-am clădit singur scheletul cum nici un arhitect de pe lume n-ar fi putut s-o facă, mi-am proiectat intestinele ca pe-un labirint interior, mi-am asamblat, cu o răbdare nesfârșită, bazele purinice și pirimidinice ale mecanismului meu genetic. Ingerez alimente și elimin fecale, urină, sudoare și spermă, și toate substanțele astea sunt sfinte. Apa din corpul meu e sfântă, sângele și limfa sunt sfinte, scuipatul e sfânt. Mi-am modelat rinichii mai estetic decât orice statuie, mi-am făcut inima să

bată ca un metronom ce măsoară timpul pentru răspuns la o mare-ntrebare. Privește mandibula mea, cu alveolele dinților și măselelor, cu micile ei găuri prin care trec nervii, venele și arterele: e perfectă. Iată cum se îmbină cele opt oase ce formează cupola țestei mele: fără cusur. Iată osul lacrimal și osul hioid, iată pielea, iată măduva spinării. Aduc în fața ta corpul meu sfânt și genial, cu organele, sistemele și aparatele lui pe care le-am îmbinat, organizat și ierarhizat eu, eu, cel care locuiesc în țeasta lui ca tanchistul în mamutul său de otel, deși nu știu cum am făcut-o și deși n-aș mai putea modela azi din calcar și vânt nici măcar rușinosul și sfântul os al coccisului.

Aduc în fața ta creierul meu, cel mai paradoxal obiect din univers, căci el cuprinde universul acesta și celelalte 10500 de universuri ce conlucrează unele cu altele în corpul ființei în care trăim. Mandala mandalelor, trandafirul trandafirilor, gândirea gândirii. Aș vrea să-mi pot desface oasele țestei ca să-l poți zări cum zace acolo, moale și greu, pe aripile de fluture, multicolore, ale osului sfenoid. Aduc în fața ta această hiperarhitectură moale, această moluscă dumnezeiască. Doar prin acest frontal se vede strălucirea de pe partea cealaltă-a realității. Cum prin ochi și doar prin ochi pătrunde lumina. Țeasta mea e pleoapa lăsată peste ochiul cu care vedem câmpul logic așa cum ochiul proiectează-n fața lui un câmp vizual. Primește ofranda creierului meu, perla unică și splendidă din cochilia lumii.

Ce să-ți mai sacrific? Memoria mea? Ți ofer toate clipele vieții mele, ce-a trecut într-o clipă. Mușcă din creierul meu, ca dintr-un măr zemos, și-ai să le simți textura și savoarea. Aștern la picioarele tale, înspăimântătoare, stratul de lalele mai înalte ca mine pe care le-am văzut la doi ani în curtea buncii mele și pe care nu le-am mai uitat apoi niciodată. Melcul pe care l-am pus pe o frunză, în pădure, și-am privit apoi, o oră-ntreagă, cum îi roade marginile verzi cu faldul cenușiu al buzelor sale. Răceala de gheață a cearșafurilor din căminul unde-am locuit. Sfârscul fad pe care l-am supt când am dezbrăcat prima fată. Ziua când am ieșit din casă încălțat cu o sanda neagră și una maro și mi-am dat seama de asta doar stând la coadă la brânză. Panica stărnită la măgurele când manometrele din sala de comandă au luat-o razna. O nuanță fugitivă de frez. Clinchetul unei furculițe (unde?). Visul în care mergeam pe stradă-n cămașă, dar fără nimic în partea de jos a corpului. Țigara din care pufăiam când unul, când altul, trântiți pe somieră, Sanda și eu. Nenumărate alte momente, decantate acolo-n desișul de nepătruns al sinapselor. Ia-le pe toate, ridică-le câte unul în dreptul ochilor, râzi și plângi la comedia sfâșietoare care-a fost viața mea.

Vin în fața ta cu toată cunoașterea părinților mei, cu cărțile mele și invențiile mele și poemele mele și tabelele mele, cu matematica și fizica mea, cu puterea mea de-nțelegere. Vin cu muzica și cu arhitectura mea, cu astronomia și istoria mea. Vin cu cohorta mea de sfinți și iluminați care mi-au modelat ființa lăuntrică. Vin cu Hermes Trismegistos și cu Bețaleel, cu Hemon și cu Lao Tze, cu Isus și cu Platon, cu Herodot și cu Homer, cu Pitagora și cu Dante, cu Sapho și Sei Șonagon. Vin cu Shakespeare și Tycho Brahe, cu Michelangelo și Da Vinci, cu Newton și cu Volta. Vin cu Bach și cu Mozart, cu Rembrandt și cu Vermeer, cu Milton și cu Darwin și cu Gauss și cu Dostoievski. Cu Caspar David Friedrich, cu Monsu Desiderio. Cu Eminescu. Cu Kafka, Wittgenstein, Freud, Proust și Rilke, cu Einstein, Tesla, Maxwell, Frege și Cantor, cu Joyce și Canetti și Virginia Woolf, cu Planck și Feynman, cu Chirico, Max Ernst și Frida Kahlo, cu Faulkner, Ezra Pound, Cari Orff, Abel, Hubble, cu Lennon și Bourbaki, cu Chaplin și Murnau, cu Tarkovski și cu Fellini. Cu mii de alte genii care ne-au format, deformat și iarăși format mintea. Toți sunt aici, în pielea mea, în țeasta mea, în uriașa anvergură a aripilor mele. Vin în fața ta cu întreaga moștenire-a civilizațiilor, cu întreaga coadă de păun a culturilor, cu cele cinci mii de limbi și o sută de mii de rase ale spiței mele. Ți ofer firul de praf din cosmos pe care-am presărat covorul de bombe al minunilor noastre!

Ți ajunge? O să-ți ajungă vreodată? Ai să te sature vreodată? O să-ți iei vreodată umbra de peste viețile noastre?"

Statuia de sticlă neagră își coborâse privirea spre cel ce vorbea, grav și gesticulând stăpânit, la picioarele ei. Era o privire neutră, fără mânie sau

bunĂvoință. În timp ce Virgil începuse să-nșire numele „sfinților și iluminărilor” speciei omenești, ea prinsese-a se ridica de pe tronul sinistru pe care stătuse, iar faldurile togii ei, din plăci moi de metal, se-ndreptaseră trosnind. Îi privea mai departe pe cel ce perora tot mai întretăiat, făcând câțiva pași înapoi, căci, ridicată-n picioare, statuia pătrundea cu creștetu-n cer. Nu-mi puteam desprinde ochii de pe „unghiile ei pure, susținându-și foarte sus onixul” hipnotic. Și deodată pichetiștii lipiți de peretele circular țipară din toți rărunchii, cu pârul zbârlit și palmele la tâmpile. N-am întors capul, deși brusc am știut ce-avea să se-ntâmpile. Am vrut să văd totul până la capăt, martor al nenorocirii și-al catastrofei. Căci femeia ciclopică își ridicase brusc talpa și-o prăvălise peste Virgil, strivindu-l. O zeamă galbenă și roșie ieșea acum de sub piciorul ei, azvârlindu-și stropii grețosi până departe, pe podea și pe hainele noastre. Fugind dezordonat, disperat, în zigzag, fără țintă, de-a lungul pereților, am mai apucat să vedem cum zeitatea se ridică din nou, lent și greoi, în aer, ducând pe talpă mâțele și creierul strivit al lui Virgil. Mirosea-n toată sala a frică și a fecale. După ce statuia a depășit, înălțându-se, pereții rotunzi, cupola și-a inversat înșurubarea de la-nceput, ridicându-și petalele spre apexul bolții. Când s-a-nchis complet, statuia a rămas deasupra ei, încremenită, levitând la jumătate de metru de-acoperiș și-nconjurată de celelalte douăsprezece figuri din jurul cupolei, așa cum fusese când o zărisem de-afară. Abia atunci reapăru și ieșirea, în partea sălii diametral opusă grupului meu, așa că a trebuit să trecem în fugă pe lângă postamentul marelui scaun dentar și pe lângă hidoasele rămășițe ale celui pe care-l urmaserăm. Orbit de groază și de oroare, nu mai știu cum am străbătut sala, apoi culoarul cel străjuit de vitrine, cum am ajuns la ieșire și-n cele din urmă-n stația de autobuz.

Era mult trecut de miezul nopții. Am așteptat cursa de noapte mai bine de-o oră și n-a venit. În oraș era răcoare și pustietate. Stelele ardeau nebunește peste blocurile identice, puțind de la o poștă a otravă de gândaci și gunoi menajer. Am luat-o pe jos spre casă, lătrat de câini și legitimat, din când în când, de câte-un milițian plictisit. Oraș sinistru, enorm, nelocuit. Necropolis, așteptând parcă sosirea unui mare corp cosmic ca să-l radă de pe pământ. Necropolis, murdărind pământul cu blocurile lui muncitorești, deja în ruină din clipa când au fost proiectate. Am trecut, pe mijlocul bulevardelor necirculate, printre cartiere identice, pe lângă magazine întunecate și spitale goale de pacienți, și localuri din care se auzea câte-o vioară dezacordată. Am ajuns acasă când alba de ziuă și m-am culcat imbrăcat. Îmi amintesc ultimul lucru pe care l-am făcut înainte să mă cufund într-un somn negru și greu: am revăzut-o sub pleoape, în cele mai mici detalii, limpede și luminoasă, pe colega care venise de-acasă cu foaia pe care scria, cu litere mari trasate cu cariocă neagră, „Ajutor!”. „Ajutor!” am strigat și eu atunci, din toată ființa mea, înfundându-mi fața-n pernă, gata să-mi sparg laringele, de parc-aș fi fost încolțit, în casa mea, de-un ucigaș necunoscut: „Ajutor! Ajutor! Ajutor! Ajutor!”

27

Viața mea are o singură axă: acasă și la școală, așa cum cei cu coloana vertebrală fracturată sunt zidiți într-un corset de ghips. Zi după zi iau tramvaiul de la Teiul Doamnei sau Doamna Ghica (una dintre puținele mele libertăți de alegere) și mă cufund în citit, în picioare, înghesuit din toate părțile de oameni ce miros urât, unii a salam, alții a urină, alții a lână de oaie. După câteva zeci de pagini din Maldoror sau Gaspard de la nuit sunt la capăt. Castelul de apă se înalță, ruginit, deasupra vastei priveliști: fabrici, cele mai multe părșite, cu geamurile sparte, depozite de cherestea, chioșcuri cu suc și napolitane. Câțiva pruni, chinuiți ca niște martiri, între șinele de tramvai. Sunt negri de toate funinginile lumii. Frunzele le sunt uscate, gloduroase, zgârcite, de parc-ar fi frunzele din pachetele de ceai. Câte-o prună brumată e o minune în lumea asta de noroi și unsoare, dar curând se mânjește și ea. Deja mă-ntălnesc cu copiii care merg spre școală cu ghiozdanele-n spate: „Bună ziua, tovarășu’”, îmi spun și trec pe lângă mine, tunși aproape la chelie și cu ochii rotunzi. Fetele au în păr înduioșătoare

biluțe de plastic, prinse cu elastic murdar. Merg câte două sau trei laolaltă, povestindu-și de toate și râzând. Copiii. Uimitori și înspăimântători ca zânele, ca gnomii din fundul pădurilor. Poporul mărunț pe care-l înfrunt zi de zi. Fac la dreapta pe Dimitrie Herescu, trec de Automecanica și sunt iar la școală. Dinspre secretariat vine miros de nechezol, „cafeaua amestec” pe care-o bem cu toții. Amestec de ce cu ce? Nimeni nu-ndrăznește să-și imagineze: coajă de copac, ghindă, rădăcini - sunt doar câteva dintre presupunerii. Mai bună decât nimic, măcar te-ncălzește. În cancelarie e aceeași lumină verzuie care umple și coridoarele. Intru, încerc să fac stânga-mprejur, dar Agripina m-a și văzut, nu mai am scăpare. E colega mea de română, catedra noastră e formată doar din trei oameni, dar al treilea, de fapt, nu contează, e o imbecilă spălăcită care-și sâcăie mereu colegile cu întrebări penibile despre sex („Dragă, iartă-mă că te-ntreb, dar... tu ce faci când ești pe roșu? O faci și tu în fund? Vreau să zic... e normal? Bărbatu’ meu zice că...”). Suntem, de fapt, la română, doar Agripina și cu mine. Eu sunt mai bun la literatură, ea la gramatică, zice mereu, dar în secret se crede „un profesor de elită”, cea mai bună din școală, dacă nu chiar din tot sectorul.

„Ce mai creai, dom’ profesor?” mă-ntreabă de câte ori mă vede, asta pentru că avusesem cândva slăbiciunea să-i spun că scriu versuri, așa cum nu pot trece pe lângă Borcescu fără să-l aud sâsâind prin uriașa strungăreață a dinților lipsiți: „Tinere, să nu te-nsori niciodată! Știi cum e însurat? Cum, nu știi?” etc. etc. Femeie cu înfățișare de văduvă afurisită, o frumusețe brună la vremea ei, energică de-ar muta munții din loc, nu așteaptă să-i răspund, ci continuă clocotind: „Nenorociții ăștia de copii! Vitele astea încălțate! Nu-nvață nimic, nimic, nimic! Mereu le spun: Mă, eu am venit de la coada vacii și m-am ridicat până aici singur, nu m-a ajutat nimeni! Și-acum sunt cel mai bun profesor din tot sectorul! N-a visat cartieru-ăsta de țărani tâmpiți să aibă o profesoară ca mine! Dom’ profesor, am fost sâmbăta trecută la consfătuiri pe sector (dumneavoastră ați lipsit, probabil creai ceva pe-acasă...), și era despre adjectivul pronominal, și-o vită de la 24 a citit o lucrare în care spunea că nu există adjectiv interogativ, vă dați seama? Am trimis-o la manual, să mai învețe carte. Cu așa profesori te mai miri că ies elevii cum ies... Păi ce cauți io aici, dom’ profesor? Sau dumneavoastră. ăștia nu-nvață nimic, uitați aici, notele de la teză. Calalb: doi! Jugănilă: trei! Până și Ilinca, dom’ profesor, pe care am trimis-o la olimpiada pe sector: uitați, Ilinca, șase! Șase la română! N-a învățat caracterizarea lui Moș Dănilă! Cum se poate așa ceva, dom’ profesor? Când vine teza trebuie să vizezi comentariile.

Nebuna de Agripina, de care se temeau copiii aproape ca și de Gionea, are o singură metodă la literatură: le dictează copiilor „comentarii literare” lungi de câte zece-douăsprezece pagini, niște insanități luate din revistele pedagogice, și-i pune să le-nvețe pe de rost, cuvânt cu cuvânt. Era vai de cei care nu le turuiau ca pe apă când erau scoși la lecție: ploua cu cataloage-n cap, cu perciuni smulși și cu ghionturi care lăsau vântăi cât mărul: „Bovinelor! Cât să-mi mai mănânc zilele cu voi?” le urla-n față copiilor speriați, lipiți de perete și privind-o cu ochi mari. „Ce să vă mai fac? Cum să vă mai atrag? Că așa ne zice de la inspectorat, vezi Doamne, că trebuie să vă atragem... Să vă arătăm frumusețea literaturii... Ce să fac? Să mă sui pe catedră și să fac striptease pentru voi? Așa ați învăța? Că-n rest le-am făcut pe toate.

Vulgară, bârfitoare, plină de sine, trecând peste tot ca o furtună și răcnind până nu mai avea voce, Agripina nu era totuși un om rău. De multe ori ne făcea să râdem cu lacrimi, bătându-și joc și de ea însăși cum o făcea de toți și de toate. Știau cu toții, cei mai vechi la 86, că avusese o tinerețe foarte agitată, de care directorul Borcescu nu era cu totul străin, căci erau de treizeci de ani amândoi la școala din fundul Colentinei. Se zicea că amărătul își încercase și cu Agripina mica manevră cu mașina și cu lăsatu-n drum, dar o regretase toată viața, căci sub pumnii nestăpânitei femei pe-atunci tinere, demnă reprezentantă a organizației UTM, și țeasta lui Borcescu, și tabla Fiatului se umpluseră de cucuie...

„Mai ales caprele astea de-a opta! Tocmai acum, când bate admiterea la ușă, când știu ce greu se intră la liceele bune, că la Sanitar sunt cinșpe pe loc și la Economic optișpe, acum le-a apucat și pe ele vopsitul, fardatul și parfumatul, că arată ca centuristele, iartă-mă, dom’ profesor, da’ așa e! Au ieșit hormonii la

soare, dom' profesor! Le vezi cu cracii goi, cu sarafanul pân' la fund, domnișorite și cochete... rânjesc și le fug ochii cum vĂd vreun țăști-băști de mecanic de-aici de lângĂ noi... Ce vreți s-ajungeți, loazelor? Balerine de-alea Ia barĂ? Tărături la Inter? Le tot spun sĂ-nvețe, colo, sĂ citească, nu sĂ-și penseze sprâncenele și sĂ-și dea cu parfum de trandafiri bulgĂresc, de-ți mutĂ nasul. Unde-i bunul-simț? Noi la vârsta lor munceam pe șantier, la Bumbescu-Livezeni, unde era nevoie. Venea instructoroarea și ne spunea cĂ «cel mai bun parfum este apa cu sĂpun». NespĂlatele-astea de-acum nu mai știu de rușine și, dacĂ le-ntrebi de modestie, de bun-simț, se uitĂ ca bovinele la tine..."

Agripina se-ngrijea singurĂ de moralitatea fetelor din școalĂ. „Asta ar fi fost bunĂ de gardianĂ la hoate, la Tărgșor”, îmi suflase odatĂ Florabela. La fiecare-nceput de orĂ le ridica pe fete-n picioare și verifica lungimea sarafanului, care trebuia sĂ fie o palmĂ sub genunchi (iar palma „vĂduvei negre” era remarcabil de latĂ și bĂtĂtoritĂ, probabil tot fiindcĂ venise de la coada vacii). DacĂ nu era așa, fata era trimisĂ acasĂ scurt. PĂrul trebuia împletit în cozi. Bretonul era interzis cu desĂvârșire, „cĂ nu ești Mireille Mathieu”. Bentița nu trebuia, Doamne ferește, sĂ lipsească. Venea sfârșitul lumii dacĂ vreo fatĂ și-o uitase acasĂ. Agripina trĂia cu un personaj foarte popular în școala noastră, numit simplu Scriitorul. „Măine nu pot sĂ vin, cĂ mă duc la dispensar, dar mă înlocuiește Scriitorul”, îi spunea câteodată directorului, și-ntr-adevăr a doua zi ne pomeneam în cancelarie cu un scriitor în adevărata putere-a cuvântului, mai scriitor decât Dostoievski, Kafka și Thomas Mann la un loc. DacĂ la o selecție, la cinematografie, s-ar fi prezentat mii de candidați pentru un rol de romancier într-un film, prietenul Agripinei l-ar fi primit fĂrĂ multĂ osteneală, cu feliicitĂrile juriului. Era un bărbat la vreo cincizeci de ani, înalt și prezentabil, îmbrăcat mult mai elegant decât vĂzuse vreodată cartierul școlii. Avea ochi blânzi și inteligenți, pĂrul lung, pieptĂnat pe spate, totuși nu boem, fĂrĂ nici un fir rebel, vocea melodioasă și cumpĂnitĂ. Lavaliera, stacojie sau crem, pe care-o știam doar din filme, nu-i lipsea niciodată, cum nu-i lipsea nici unul dintre manierismele după care ultima coafezĂ recunoaște un pictor, un muzician sau un poet în biografiile romanțate de la televizor. Curtoazia sa față de profesoare le înĂlța în propriii lor ochi, cĂci, mai trebuie s-o spunem?, prietenul Agripinei avea un cult al femeii care nu ținea seama de vĂrstĂ sau de-nfĂțișare. Când Scriitorul apĂrea-n cancelarie, totul devenea sĂrbĂtoresc și semnificativ, bietele gospodine travestite-n profesoare simțeau cĂ nu e chiar totul pierdut, și pĂnĂ și personalitĂțile albaneze din tablourile pĂtate de muște pĂreau cĂzute-n admirație. Cel mai tare însă se bucurau copiii, care scĂpau de-o zi de teroare. Cuvântul „bovinĂ” era străin vocabularului acestui bărbat distins („bărbat bine”, cum spuneau, topite, colegele mele), și degetele lui cu manichiurĂ impecabilĂ n-ar fi atins niciodată ceva așa de murdar ca pĂrul negru și des al copiilor cartierului. Bineînțeles, cu acest nobil personaj mirosind, discret, a parfum bărbătesc, cum tații copiilor nu miroseau nici când mergeau duminicile în vizită la nași, elevii nu fĂceau nici un fel de carte, dar ieșeau în pauze transfigurați, fiindcĂ scriitorul le povestea în cele mai mici detalii romanul la care scria de trei decenii și pe care-l tot revizua fĂrĂ sĂ ajungĂ sĂ-l încheie vreodată. Nu publicase nimic din el, de fapt nu publicase nimic, niciodată, totuși nicicând un autor nu fusese mai înconjurat de simpatia și înțelegerea tuturor: pe scara blocului unde locuia, la alimentara și la debitul de tutun, la sifoane și la aprozar (cĂci, stând acasĂ, pe când Agripina muncea pentru amândoi, scriitorul fĂcea toate cumpĂrĂturile, plĂtea facturile, cumpĂra ziarele și gĂtea mâncarea de fiecare zi), pretutindeni era întâmpinat cu cel mai mare și mai sincer respect. Era mândria zonei din centru, de lângĂ Orizont, unde locuia. Spre cinstea lui, primea omagiile tuturor cu un zămbet modest, de cap încoronat ce face cu mâna mulțimilor din fața palatului regal. Așa trĂise toată viața, și acum, la maturitate, se simțea împlinit și-mpĂcat cu propriul destin, ca un profet înconjurat de iubirea și venerația discipolilor. Îmi dĂduse cândva, ca unui coleg în ale scrisului, un capitol din Roman, dactilografiat pe-o hĂrtie de calitate, albĂ strălucitoare. Personajul central era, coincidentĂ, tot un scriitor, o ființĂ superioară, care era-n centrul preocupĂrilor tuturor celorlalte personaje. Nici o femeie nu-i

rezista, dar iubirile sale erau trecătoare. De fapt, răsfațatul vieții era cufundat în melancolie. Iubise o singură dată cu adevărat, în zorii tinereții, o copilă gingașă și inocentă. Se numea Roza, și-ntr-adevăr fusese roza mistică a vieții scriitorului. Toată viața, după moartea Rozei - care se otrăvise crezând că scriitorul o părăsise, o neînțelegere complicată și tragică -, el trecuse, cum se spune, din floare-n floare, căutând-o pe Roza într-un lanț nesfârșit de femei. Una avea ochii Rozei, alta buzele ei, alta glasul ei, alta delicatețea de petală a pielii ei... O recompusesse până la urmă pe iubita pierdută din toate aceste impresii, dar - dezamăgire - femeia care avea toate trăsăturile Rozei nu era Roza. Întregul fusese mai mult decât suma părților. Spre finalul romanului, care se numea Trecătoarele iubiri, scriitorul facea cunoștință cu un savant care de două decenii perfecționa o mașină a timpului... Nu, Roza nu era cu totul pierdută...

„Și uite-așa, dom' profesor. Așa merge treaba-n școala noastră. Bordel, nu școală, asta o să ajungem, că păduchelniță suntem deja. Ai văzut-o pe Zgârbacea, dintr-a VII-a D? Cum, nu te-ai uitat la mâinile ei? Unghiile roșii ca munca de partid! Și ce dă din fund, de pe-acum! M-aș mira să n-ajungă și ea o boarfă ca mă-sa, laboranta, pe care-o țină la Sanepid doar ca să-și facă mendrele cu ea...”

Niciodată nu reușesc să scap de Agripina până nu-mi umple capul de prostiile ei. E călare pe mine, cum e mare, neagră și dominatoare; nu pot să-i întrerup fluxul mănios al cuvintelor. Părul ei mă plesnește peste față, când smucește din cap, cum mă izbea coada iepelor în copilărie, când stăteam lângă tataie pe capra căruței. Ochii negri-cărbune, de țărancă aprigă, mă ținutuesc în loc. Dacă nu intră nimeni în cancelarie sunt pierdut. Dar acum găsesc puterea să mă scuz (de altfel a sunat de câteva minute bune), să mă reped la cataloage, să-nșfac unul și s-o iau aproape la fugă pe culoar, pe când o aud strigând încă-n urma mea: „Niște vite-ncălțate, dom' profesor! Nu scoatem noi oameni din ei!”

Sunt tulburat, căci povestea cu unghiile ojate ale elevei dintr-a șaptea mi-a amintit de ceva. Unghii, unghii colorate. Cândva, la mătușa mea în grădină, în Dudești-Cioplea, verișoara mea Aura își făcea unghii false din petale lungi, ascuțite, încrețite, de nalbă sau de cârciumăreasă. Mă amenința apoi cu ele, rășchirându-și ca o vrăjitoare degetele. Cu imaginea asta-n minte, cu degetele fluturătoare, multicolore ale Aurei iluminând pereții vernil, pictați în ulei, ai coridoarelor școlii, mă rătăcesc pe miile de drumuri ce nu duc nicăieri. Trebuie să fie cea mai mare școală din lume, cu zeci de aripi și de etaje, toate scufundate-n penumbră. De după fiecare ușă numerotată aud glasuri, trântituri, țipete. Vocea ascuțită a Florabelei, care-ar scula morții din mormânt, vocea găjăită, înăbușită, a lui Goia, solfegiile doamnei Bernini. Clinchet de eprubete, trosnete de flacără Bunsen, mârâitul de fiară al frezei dentare. După ani de zile de profesorat, încă-mi nimeresc clasa doar din întâmplare, după ce deschid o mulțime de uși ale altor clase. De fiecare dată, treizeci de copii se-ntorc brusc spre mine. Ochii lor, în lumina strălucitoare a claselor, îmi incendiază trupul. Închid, scuzându-mă, ușa și se face iar beznă, mai beznă decât înainte. Mă lovesc de câte-un copil dat afară din ore, care așteaptă obidit în dreptul clasei, sprijinit de-un calorifer. Unele culoare au mozaicul de pe jos ud flească, abia spălat de femeile de serviciu, altele, în zonele îndepărtate, la zeci de kilometri distanță de cancelarie și secretariat, au țărâna pe jos de-o palmă.

Am ajuns câteodată prin locurile acelea în care rar se rătăcesc copiii și profesorii, subsoluri imunde, cu fecale pietrificate și schelete de șobolani, cu mari roți de pânjen la colțul zidurilor. Am deschis câte una dintre ușile numerotate straniu, cu numere iraționale și imaginare, ca să găsesc priveliștea sfâșietoare a unei săli de clasă pustii, părăsite, cu băncile răsturnate și tabla ciobită, cu planșe scorjite pe pereții încrustați cu licheni. Am privit fascinat acele planșe înfățișând puricele, tenia, sarcoptul scabiei, viermele de gălbează. Mi-am târșit picioarele prin țărâna plină de vârfuri de creion colorat, țândări de ascuțitoare de plastic, rămășițe de echere, foi corectate cu cerneală roșie. Am scos din pupitre gume sfărâmițoase, pachetele cu sandviciuri verzi de mușgai, câte-un stilou uitat, o căciuliță mototolită, mâncată de molii. Am mers la catedră și m-am așezat pe scaunul delabrat, pătât cu vopsea. Am deschis catalogul și-am început să strig elevii, făcând ca fulgii de tencuială să plouă-n clasă la vibrația

glasului meu. Pustietatea se-ntindea-n jurul meu pânĂ la capĂtul lumii. PĂianjenii își scoteau etichete groase din crĂpĂturile peretilor. Plin de mĂtreata fulgilor de tencuialĂ, simțind cĂte-o molie a zidurilor alergĂndu-mi pe piele, între omoplați, mĂ ridicam și plecam grĂbit, ca sĂ nu descopĂr, pe sub bĂnci, cine știe ce copil mumificat, înfĂșurat în plasĂ deasĂ de pĂianjen, fremĂtĂndĂ de arahnidele negre ca smoala...

La-nceputul sĂptĂmĂnii am avut ore cu a VIII-a C. Complementele circumstanțiale de scop și de cauzĂ. Ușor de confundat între ele. AmĂrĂții de școlari le-nvațĂ pe de rost, cu exemple și-ntrebĂri cu tot, dar nu pot aplica nimic din ce știu. Nici nu-i de mirare. Îi vezi toatĂ ziua la coadĂ la pește sau la brĂnzĂ, striviți de gloata ce se-mpinge-nainte, cĂci nimic n-ajunge la toți vreodatĂ. Îi vezi seara așezĂndu-se la coadĂ, vara sau iarna, în fața centrului de butelii, cu cĂrucioarele lor pe care strĂvechile, ruginitele butelii zac ca niște porci de metal. Buteliile pline vin abia în zori, și nici ele n-ajung pentru toatĂ lumea. Multe case n-au luminĂ electricĂ, nici canalizare. Cum își fac copiii temele, noaptea târziu, la lampa cu spirt din perete, dupĂ ce și-au terminat multele și grelele treburi prin casĂ, mai bine sĂ nu te-ntrebi. Ce-nseamnĂ pentru ei stupiditĂțile pe care le-aud la școalĂ (morfologia și sintaxa, algebra și trigonometria)? Ce legĂturĂ au ele cu viața lor? Doar una singurĂ: recitarea pe de rost, turuitĂ, de „comentarii literare” și rezolvarea de probleme sunt rugĂciunile lor rituale, invocațiile și incantațiile lor, toate conjurĂnd zeii de ne-nțelese ai școlii cu un singur mesaj: nu mĂ bate! Nu zbiera la mine! Nu mĂ trage de perciuni! Nu-mi plesni palma cu arĂtĂtorul! Nu mĂ pune la perete cu mâinile-n sus o orĂ-ntreagĂ! Nu-mi da sĂngele pe nas și pe gurĂ cu un dos de palmĂ! Nu-mi chema pĂrinții la școalĂ! IartĂ-mĂ, mĂcar de data asta, uite, știu incantația care te îmblĂnzește, cunosc formula magicĂ: pentru complementul circumstanțial de scop întrebarea e: „Cu ce scop?” Pentru cel de cauzĂ: „Din ce cauzĂ?” E de-ajuns? A dispĂrut sclipirea de cruzime din ochii tăi? Ascult distrat mai multe astfel de recitĂri. Nu prea au ardoare, eu sunt un zeu tolerant. Nu fulger și nu trĂsnesc. Așa cĂ mulți credincioși se iau cu treburile de fiecare zi, uitĂnd sĂ-și mai facĂ rugĂciunile. O scot la tablĂ pe Valeria, fata grĂsuțĂ, brunetĂ și transpiratĂ din banca de la fereastrĂ. Mereu, cĂnd dau cu ochii de ea, mi-aduc aminte de stĂnjenitoarea situație în care ne-a gĂsit, cu un an în urmĂ, femeia de serviciu: fĂceam meditații cu fata stĂnd în aceeași bancĂ în clasa întunecatĂ. Am tresĂrit amĂndoi violent cĂnd s-a deschis usa. Nu-mi dĂdusem seama de cĂderea-ntunericului. Iar oamenii din cartier s-ar fi putut gĂndi la orice. Acum, Valeria scria la tablĂ, și deodatĂ în clasĂ a rĂmas numai mĂna ei care ținea creta, pe cĂnd tot restul a intrat în ceațĂ. CĂci, acum am observat, unghiile îi erau colorate, ceea ce n-ar fi fost neobișnuit, multe fete dintr-a opta și le ojau repede la WC înaintea orelor cu puținii profesori mai îngĂduitori, ca apoi, tot la closet, sĂ și le șteargĂ cu acetone dacĂ urmau ore cu profesorele scorpilor. Valeria avea însă fiecare unghie de la mĂna dreaptĂ de altĂ culoare, ca ale Aurei, altĂdatĂ, dar ceea ce m-a uimit și m-a fĂcut sĂ pĂlesc a fost cĂ la cele cinci degete avea culorile inelelor de beton de la baza agregatelor din fabrica veche, în aceeași ordine și cu exact aceleași nuanțe: roz murdar, albastru închis, stacojiu, oranj-siena, galben intens și plin de luminĂ. Cum fereastră era inundatĂ de soare, unghiile sclipeau ca niște coji de sticlĂ, aruncĂnd mici pete colorate pe pereții vopsiți în vernil. Am trimis-o-n bancĂ, am predat, mecanic, lecția urmĂtoare și cĂnd a sunat i-am spus Valeriei sĂ vinĂ cu mine. S-a fĂcut roșie toatĂ, pânĂ-n albul ochilor, și m-a urmat resemnatĂ. Ne-am oprit la o fereastrĂ zĂbrelițĂ ce dĂdea spre terenul de sport. Fata se uita țintĂ în ochii mei, mai transpiratĂ și mai pierdutĂ chiar și decăt atunci, cĂnd intrase femeia de serviciu. I-am spus sĂ-mi arate unghiile, dar ea a pĂstrat mĂna-ntinsĂ în jos, cu degetele strĂnse-n pumn. „Ce-nseamnĂ asta?” am întrebat-o încruntat. „AratĂ-mi, te rog, unghiile!” Buzele-i tremurau. PĂrea o ființĂ sigurĂ cĂ i-a sunat sfărșitul, încet, a-ndoit cotul și a ridicat pumnul în lumina ferestrei. Apoi, și mai încet, și-a desfĂcut degetele. Palma ei pĂrea o floare care se desface aproape imperceptibil. Carnea degetelor și-a mĂinii, strĂvezie-n razele soarelui, lĂsa sĂ se întrevadĂ, ca la o radiografie, falangele subțiri în vârful cĂrora creșteau, ca pe niște pețioluri, unghiile colorate: ele însele, ca și metacarpienele care le susțineau, ca și carpenele din

podul palmei, aveau culoarea unghiilor, mai palidă însă și mai difuză. Radiusul și cubitusul păreau și ele, sub învelișul lor mult mai gros, colorate în frez și bleu, dar către cot radiografia iluzorie se stingea cu totul. Era ca și cum tot scheletul fetei ar fi fost multicolor ca aripile de fluturi și-ar fi dat, la extremitatea mâinii drepte, înflorescența unghiilor, codul secret ce se regăsea și-n fabrica veche. „Ce e asta? Ce-nseamnă asta?” am întrebat-o iar. Valeria și-a privit, pierdută, unghiile și deodată i s-au tăiat picioarele: a căzut acolo, pe mozaicul murdar al culoarului, printre copiii care se alergau bezmetici. Rotulele genunchilor ei, cum zăcea pe ciment în sarafanul sordid în care toate fetele erau încorsetate, aveau ceva din carnea sticloasă a portocalei. Deodată-n jurul nostru a fost o grămadă de uniforme și de fețe curioase, copiii și-au ridicat colega și-au dus-o la cabinetul medical, apoi a sunat de intrare și coridorul s-a golit. Am mers în cancelarie și, foarte tulburat, m-am uitat pe geam către fabrica veche ce se vedea în zare sclipind dement pe fondul de sânge-al amurgului.

Ce era lumea asta? În ce nebunie încremenită și stranie îmi era dat să trăiesc? Aveam să supraviețuiesc destul ca să-i găsesc răspunsul? Ca să aflu ieșirea? Aveam să-nțeleg vreodată, din miezul singurătății mele, aparatul-ăsta din alte lumi care era viața mea? Și deodată, acolo, în cancelaria goală, concretă, cu masa ei mare acoperită cu pânză roșie, cu dulapul ei pentru cataloage, cu tablourile ei pătate de muște, m-a cuprins o groază pe care nici măcar în cele mai terifiante vise-ale mele n-am simțit-o vreodată; nu de moarte, nici de suferință, nici de boli îngrozitoare, nici de stingerea sorilor; groaza la gândul că n-am să-nțeleg, că viața mea n-a fost destul de lungă și mintea mea destul de bună ca să-nțeleg. Că mi s-au dat toate semnele și n-am știut să le citesc. Că voi putezi și eu degeaba, în păcatele și prostia și neștiința mea, pe când învoalta, intricata, copleșitoare ghicitoare a lumii va trece mai departe, limpede ca-n palmă, firească asemenea respirației, simplă ca iubirea, și se va vărsa în neant, virgină și nedeșlegată.

28

Viziunea cu ființa care mă privea, de acum câteva luni, s-a repetat noaptea trecută. Ațipisem, când ceva m-a făcut să deschid ochii. Figura lui am văzut-o doar trei-patru secunde, apoi a dispărut. A rămas dormitorul întunecat, iar în mine o ciudată teamă caldă, nedureroasă. Era așezat lângă pat, în dreptul privirii mele, și mă privea. Era de data asta un bărbat cu fața prelungă, cu părul cărunț și rar, lipit de tâmpile. Purta un vestmânt alb, nedefinit.

Notez în continuare, aici, rândurile subliniate din jurnalul meu, care abia acum, după marcarea lor grosolană și mutilantă cu dăre de pix, se arată drept ce au fost întotdeauna cu adevărat: coloana vertebrală a lungului manuscris, a caietelor jerpelite cu scrisul deja îngălbenit, deja imprimat de pe-o pagină pe alta ca niște tatuaje prost făcute, ale căror linii se destramă-n sudoarea pielii martirizate. Fiecare fragment e o vertebră din coloana vertebrală a fricii, având în vârf, sprijinită pe mecanismul obscen al axisului înfipt în atlas, cupola de os în care m-am născut și din care nu există ieșire. Urc de-a lungul ei, mă cațăr pe oasele ei poroase, mă agăț de procesul spinos și de procesul transvers, îmi lipesc urechea de lama arcului vertebral și ascult: măduva curge-n interior cu vuiet, ca o cascadă. Sus e marele bazin neural, sunt un castel de apă ce alimentează cu frică îndepărtatul cartier al trupului meu.

Ce transcriu aici, mai departe, s-a petrecut !a mare și e poate cea mai puternică amintire a mea legată de vizitatori, cea de care nu mă pot îndoi, cum nu mă-ndoiesc că acum, în clipa asta, nu visez, ci sunt treaz, în lumea reală, scriind în caiet cu un pix real. În prima vacanță de vară după ce m-am căsătorit, am mers o săptămână cu Ștefana la Mangalia. Marea era plină de meduze moarte în acel an. Pe mal, algele putrezeau în mormane. Zăceam toată ziua pe prosopul nostru, cu un braț peste ochi, ca să nu ne orbească soarele. Pescărușii se încăierau pe gunoariile de care era plin nisipul. Eram cu toate astea fericiți: reușiserăm să ajungem la mare. Întorși în cameră, făceam duș împreună, ne iubeam în patul cu așternuturi dubioase, iar pe seară ieșeam la plimbare, în hainele noastre mai bune, cumpărate de la Bucur

Obor. Toată săptămâna n-am mâncat decât pui fiert la locantele de pe plajă. Marea era mai prietenoasă serile. Ne plăcea s-o privim când ultimii înotători înaintau pe dâra sclipitoare a soarelui în amurg. Mi se strânge inima când mă gândesc la Ștefana, la silueta ei mignonă, în costum de baie, când ieșea din mare și venea spre mine cu părul plin de apă, și stropi înghețați îmi picurau pe picioare. A doua sau a treia noapte s-a petrecut ceva alarmant și inexplicabil:

În noaptea de 14-15 iulie m-am trezit brusc, probabil de zgomot, și-am văzut limpede în cadrul ușii (mai bine zis, în holșor) un bărbat înalt și voinic, la 45-50 de ani, avansând lent în cameră. Am strigat „Ce se întâmplă aici, domnule?”, dar nu am ridicat capul de pe pernă. Eram ca paralizat. Mi-a răspuns Ștefana din partea cealaltă a camerei, întorcându-se de pe balcon. Atunci mi-am dat seama că în cameră era complet întuneric și că insul din hol dispăruse. Ștefana s-a dus să verifice dacă e cineva. Ce-i drept, ușa camerei fusese descuiată, dar nu era nimeni.

De ce era Ștefana pe balcon, la trei noaptea? Atunci faptu-ăsta nici măcar nu l-am observat, dar mai târziu, și din ce în ce mai mult, mai ales după substituirea ei cu altcineva, care s-a petrecut mai târziu, prezența ei pe balcon, sub stele, a ajuns să mi se pară chiar mai importantă decât apariția bărbatului, atât de concret în lumina holșorului.

Vis azi-noapte: în camera din față, din Ștefan cel Mare. Eu și o prezentă feminină observăm că în locul patului meu e un dreptunghi de pământ afânat. „Ce Dumnezeu o fi aici?” ne-ntrebăm, până ce am început să sap cu o lopată veche. Încetul cu încetul, au ieșit la iveală două cadavre înspăimântătoare, descompuse, imputite, verzuie. Mici și chircite, erau stârvurile a doi copii. „Și acum ce-o să facem? Nu putem sta în duhoarea asta.” Le priveam și mirosul ne-ntorcea stomacul pe dos. Nu știu de ce-am subliniat și fragmentu-ăsta. Am simțit, poate, ca și-n alte dăți, că face parte din rețeaua de vise care mi s-a impus cu atâta putere de când mi-am recitat caietele.

Am reluat, azi-noapte, după ani, seria viselor mele cu muzee. Am intrat pe poarta unui astfel de muzeu întunecat, în care doar exponatele de pe pereți și din vitrine luceau stins. Excepția era un mare panou, chiar din prima sală, care înfățișa Pământul, în cel mai fumos verde și albastru electric, plin pe deasupra de săgeți albe care indicau trasee ovale, ciudate. În celelalte săli, peste tot, erau hărți. Ale continentelor, țărilor, dar și ale corpului omenesc, ale organelor interne, ale picturilor celebre, toate străbătute de rețele rectangulare, numerotate.

Și un alt vis, pe care-l transcriu nu fiindcă-aș simți că-nseamnă ceva, ci fiindcă-mi place pur și simplu:

Viziunea unui bărbat ras în cap și transpirând groaznic. Tot capul îi era numai un șuvoi de apă. La un moment dat, și-a vârât arătătorul în gură, ca să se scobească, pare-se, în măsele. Dar am văzut uimit cum arătătorul împunge pielea de pe ceafă și începe să-și frece și să-și curețe vertebrele cervicale. Căci o fâșie din gâtul omului devenise transparentă ca sticla și se vedea cum degetul trece între vertebre și pielea cefei. Apoi fața și craniul începuseră să se jupoaie până când, prin piele și mușchi, apărură țeasta.

După două săptămâni în care aproape că n-am notat nimic (ceva despre ce citeam pe atunci, Stele reci de Guido Piovene, ca și câteva excentricități ale relațiilor mele ambigue cu Ștefana, încălecarea balconului, dușul rece în cap etc. - și, da, două-trei însemnări despre asemănarea tulburătoare dintre Da Vinci, Newton și Tesla, căci tocmai citisem din Vasari), găsesc în jurnal câteva alte însemnări în siajul celor de la mare. Îmi aduc aminte că în acel miez de vară eram speriat și trist, simțeam că se întâmplă ceva. Cred că de la episodul de la Mangalia am devenit cu adevărat atent la ce mi se întâmplă. Atunci am început să caut în jurnal visele și notele despre vizitatori. Atunci am înțeles amploarea și gravitatea anomaliilor mele.

Azi-noapte îmi priveam, în penumbră, mâinile. La toate încheieturile degetelor aveam pete violent colorate, fluorescente: carmin, verde-smarald, azuriu, de o intensitate extremă. În rest, mâinile mi-erău albicioase și stinse în cafeniul fundalului.

O fisură în pereții psihicului meu? Iarăși, cu câteva seri în urmă, pe când eram gata să ațipesc, am zărit lângă mine, privindu-mă, un fel defantomă străvezie,

verzuie, în curs de închegare sub chipul unei fete de 12-13 ani. A dispărut în câteva clipe.

Și, pe 17 august:

Azi-noapte m-am trezit în toiul nopții. I-am văzut, în ușă, fosforescenți, ca la mare, luna trecută. Erau doi bărbați. Unul era foarte înalt, iar celălalt cu capul până la umărul lui. Mă priveau. Hainele le erau colorate, vernil și stacojiu. I-am văzut perfect, pe fondul negru al camerei.

Și după alte câteva zile:

În vis, aveam o bară neagră în locul dinților de sus. Doar incisivii erau parcă lipiți de ea. Rânjeam în oglindă, bara metalică se arăta, hidoasă, în dosul buzelor, cu cei doi dinți lați ca două pietricele deasupra, și mă-ntrebam cum Dumnezeu ajunsesem în halul ăla cu dinții. Ce Dumnezeu se putuse-ntâmpla cu maxilarul meu.

Tot în vis am fost vizitat de un mare inger.

M-am gândit mult la această ultimă notație. Nu-mi amintesc nimic, nici o imagine, în legătură cu ea. Mă intrigă și faptul că am folosit majuscula. Nu mi se-ntâmplă des. Nu știu ce-a fost cu ingerul, marele inger care m-a vizitat în acea noapte. Cât despre placa dentară, mai avusesem în vis, și-aveam să mai am, halucinația chipului meu văzut în oglindă, dar deformat straniu, monstruos până la neînțelegere și nerecunoaștere. M-am întrebat de multe ori dacă el nu e de fapt decât o obscură amintire, deformată de apa unduitoare a visului, a unor fețe fantastice și maligne pe care le-am văzut cândva în realitate (dacă există vreo realitate). În orice caz, și ele formează o serie, asemenea visului meu „epileptoid” și șirului de „vizitatori” închegați în atâtea nopți stranie, în fața patului meu.

Unul dintre cele mai fantastice vise din ultimii ani. M-am trezit culcat pe spate, cu toată pielea capului congestionată - mi-o simțeam, pe țeastă, groasă ca de pachiderm, iar la ceafă mustind de sânge. Eram într-o uriașă groapă plină de un aer verzui, fumegător. Căutam disperat o ieșire. Pereții ei de pământ, înalți de vreo zece metri, erau total neescaladabili. Înaintând în ceața verde, agitată de lumina violentă venită de sus, am văzut cum se conturează două schele ce duceau deasupra și se-ncrucișau în formă de X în groapa adâncă. Lumina cădea pe ele dramatic, ca în Carcerele lui Piranesi. Am urcat pe una din ele până la jumătate, și-acolo am încremenit: la capătul ei, privindu-mă, au apărut două femei de serviciu cu înspăimântătoare figuri cretinoide. Înfrorât, le-am întrebat dacă pot urca pe-acolo, iar una din ele mi-a răspuns bolborosit, peltic, ininteligibil. Deodată am înțeles: erau demoni. Și atunci peste tot, pe toate pasarelele și punțile de scândură, au început să mișune ființe teribile, hidoase, descompuse, pe care le deslușeam în amănuntele cele mai fine. Se iveau de peste tot și mă priveau imbecil, rânjind.

E rânjetul pe care aveam să-l regăsesc, mai târziu, în câteva dintre cele mai copleșitoare experiențe nocturne, ca și-n cea mai teribilă dintre ele, despre care încă nu știu dacă am să suport să scriu aici, căci nu suport nici măcar să mi-o amintesc.

La jumătatea toamnei:

(...) Și-atunci m-am pomenit că îmi țin capul în mâini ca pe o bilă desprinsă de corp, și-l tot cufundam în apă. Părul mi-era ras, și numeroase insecte gălbui foiau pe țeastă. „Dar cum se face că-mi vâd capul?” mă-ntrebam gândindu-mă că ochii erau totuși acolo, pe bila aceea neregulată. Mi-am amintit curând, însă, că fusesem operat pe creier și că aceea nu era decât jumătatea de sus a capului meu, care cuprindea cutia craniană și creierul. Le-am ridicat cu grijă și le-am pus deasupra feței. Apăsam pe țeastă ca să se lipească, dar fisura tot rămânea. Mă uitam într-o oglindă: linia trecea chiar pe deasupra sprâncenelor mele. Un început de panică mă cuprinsese la gândul că niciodată cele două părți ale capului meu nu se vor mai lipi. Puteai băga degetul în fisurile dintre ele. Am lăsat țeasta să stea pe ceafa și pe față prin propria ei greutate și-am început să-mi pipăi figura. Trăgând mai tare de bărbie, am rămas cu mandibula în mână: un os uscat, cafeniu, în formă de U. Mă căzneau să mi-o pun la loc, când un pocnet puternic s-a auzit din spate: țeasta îmi căzuse pe cimentul de jos și se făcuse țândări. Creierul era ca o gelatină cenușie risipită pe podea. „Sunt un om mort”, mi-am zis și m-am trezit.

Și-n aceeași noapte, spre zori, stând cu ochii deschiși în pat, în camera mea, și privind cum albește de ziuă, mi-a trecut prin minte un gând care mi s-a părut esențial, deși, când am sărit din pat ca să-l transcriu pe caietul deschis de pe masă, mare parte din el pălise. Totuși, mi-a rămas ce retranscriu acum, ca un oscior al unui animal necunoscut:

Mi se pare uneori că am țeasta fragilă ca o coajă de ou și mânuțe ușoare și albe ca de copil.

Citeam pe-atunci din Biblia mică și neagră pe care mi-o dăduse pe stradă o femeie cu ochi resemnați (avea o sacoșă burdușită cu Biblii, dar - am urmărit-o apoi o vreme - nu le dădea nimănui decât în cele mai ferite locuri, în ganguri și-n holul blocurilor, și pe străduțe pustii) și-mi aduc aminte cât de tare mă izbiseră scenele în care ființe transcendente pătrunse-n realitatea noastră umilă se-nclăștau cu muritorii de rând, mutilându-i și transformându-i pentru totdeauna. Iacob izbit peste coapsă de îngerul cu care se luptase o noapte-ntreagă și schiopătând apoi, mândru și liniștit, de parcă lovitura cumplită ar fi fost o pată de aur din care izvora glorie și lumină; Moise gata să fie ucis de Domnul, care-l apucase în noaptea cortului său, sub stelele reci ale deșertului, pe când Sefora, soția lui, tăia prepuțul fiului lor cu un cuțit de piatră și atinsese dumnezeieștile picioare ale omorătorului, spunând: „Tu ești soțul meu de sânge”; Saul, cel cu un cap mai înalt decât toți oamenii, schimbat într-o clipă în altă ființă de același Iehova, căruia apoi îi păruse rău că-l alesese și-i trimisese împăratului nedemn un duh rău, care-l chinuia cumplit, dovadă de cât de înspăimântătoare e alegerea divină; Bețaleel, în sfârșit, căruia Domnul îi dăduse un duh de invenție și măiestrie și stăpânirea tuturor meșteșugurilor. Halucinațiile și visele mele nocturne alternau, în acea perioadă, cu notații din Vechiul Testament, cartea care termina cu toate cărțile, cartea care, la capătul a sute și mii de scrieri pe care le citisem până atunci cu voluptate: poeme, romane, nuvele, eseuri și studii despre literatură, îmi arăta, și arăta tuturor, că e posibil să spui adevărul, să așterni adevărul, peste niște pagini subțiri ca pielea desfoliată-a năpârcilor. Cărticica aceea cu mii de pagini străvezii, cu scrisul ei mărunț pe două coloane, cu numerotarea și trimiterile ei la subsol, cu hărțile Iudeei de la sfârșit mi se părea asemenea tablelor lui Moise, pe care, se zice, scrisul nu era gravat, ci plutea la un deget de suprafața de piatră șlefuită: degetul lui Dumnezeu le scrisese, plutitoare, în aer, unde licăreau albăstrui, holografic, aruncând o lumină blândă, ca și fața profetului care, în munte, nu mâncase și nu băuse patruzeci de zile. Așa trebuia să fie literatura ca să-nsemne ceva: o levitație deasupra paginii, un text pneumatic, fără nici un punct de atingere cu lumea materială. Știam că n-aveam să scriu nimic care să fie săpat în foaie, îngropat în șanțurile și canalele ei asemenea unor sarcopți semantici, așa cum scriau toți povestitorii, toți autorii de cărți „despre ceva”. Știam că nu trebuie să scrii cu adevărat decât Bibliei, decât Evangheliei. Și că destinul cel mai mizerabil de pe pământ e al celui ce-și folosește propria minte și voce ca să rostească vorbe care nu i-au fost niciodată dictate și puse în gură: falșii profeți ai tuturor literaturilor.

Azi-noapte-am citit ore-n șir și-am adormit abia pe la cinci dimineata. Am visat că (dar e atât de greu de exprimat) în camera mea apăruse... un fel de păpușă vie, un pitic pe un corp subțirel, îmbrăcat în negru, el însuși smead la față, cu un cap mare, evident cărnos, viu, dar cumva caricatural... Se mișca într-un fel straniu, dezorientat, dar atât de concret și viu - îl atingeam, îl vedeam privind spre mine, mișcându-se... Mă întrebam dacă nu cumva visez, dar nu mi se părea cu putință, totul era prea evident adevărat. „Nu poți visa așa, în cele mai mici amănunte”, îmi ziceam.

Și de-aici, o dezlănțuire de apariții, câteva săptămâni în șir. Zilele îmi treceau în confuzie, apatie, parcă nimic nu mai avea sens; nopțile aveau însă „un farmec sfânt” țesut din frică și curiozitate și sentimentul că în curând avea să se petreacă ceva decisiv cu mine, că eram subiectul unor manipulări (de ce fel, nu știam și nu îndrăzneam să presupun: o luptă ca a lui Iacob? ceva și mai nebunesc, mai sacru în ambele accepții ale cuvântului?), că eram ales pentru rușine sau pentru cinste, sau pentru ceva mult dincolo de ele.

Iar în noaptea care a urmat am deschis brusc ochii, în mijlocul unui vis, și am văzut, am văzut cu adevărat, un „vizitator” dintre cei care mi-au mai apărut în ultimii trei ani (și niciodată înainte). De data asta era o femeie tânără. Avea părul foarte blond, pomeții înalți și ochii albaștri. Stătea în picioare lângă patul meu și mă privea. Purta un veșmânt verzui. Am văzut-o bine câteva secunde, după care a dispărut. N-am avut nici timp să mi se facă frică.

Puteam invoca spiritele morților în visul meu de altăieri noapte. Ca dovadă, un tânăr mort devenise prezent în cameră. Eram în stare să deplasez, fără să le ating, cești de cafea, lingurițe, un pahar cu apă, pe o masuță. Cu un efort de voință, am vărsat apa din pahar: lichidul transparent și sticlos a curs oarecum cu încetinitorul, într-o cascadă ciudată, și paharul gol s-a rostogolit și-a explodat în cioburi pe pământ.

Mi se retează capul fulgerător, cu o lamă foarte subțire. Câteva secunde nu-nțeleg nimic, apoi sângele îmi înroșește gâtul. Îmi duc mâinile la tâmpile și deodată rămân cu capu-n mâini, cu mintea încă lucidă, și ultima imagine care mi se formează-n creier este a artezienei de sânge care-mi țâșnește din carotide.

O nouă fantomă, cea mai reală de până-acum, mi-a făcut o vizită de curtoazie azi-noapte. Probabil că garniturile s-au fisurat destul de serios în ultimul timp. Am deschis ochii deodată, în mijlocul unui vis, și am fost îngrozit s-o văd la un pas de mine: profilată pe ușa neagră a șifonierului, în picioare, o bătrână cocârjată, cu o față ireal expresivă sub o pălărie conică și într-o rochie cărămiziu-stacojie. M-a năpădit brusc o teroare inexprimabilă, cu transpirație înghețată. Bătrâna m-a privit câteva secunde, după care s-a topit în aerul îmbeznat. M-am străduit să mă calmez, să-mi spun că a fost o halucinație, dar inima îmi batea violent, și un ciudat frison, un tremur cum nu am mai simțit niciodată, mi-a cuprins bazinul și pulpele. Era lună plină, strălucitoare, și n-am putut readormi multă vreme.

Azi-noapte (după încă o săptămână, pe când toamna se-nclina spre iarnă și nopțile deveneau scurte hibernări în fierbințeala așternutului lângă o ștefană tot mai înstrăinată), câteva clipe, m-am simțit extrem de ciudat. Mi s-a făcut frică. Se apropiase ceva. Nu obiectual, ci parcă o întreagă altă realitate împinsese o frontieră în camera întunecată. Am ezitat o clipă dacă să mă las în voia fascinației sau să fug. Am respins până la urmă senzația aceea de prezență a cuiva în cameră.

Ah, azi-noapte, deschizând ochii, am văzut o mână întinsă spre mine, o mână rembrandtiană, cu degete delicate. Nu puteam zări a cui e, din cauza cearșafului tras peste cap. Oricine ar fi fost, și-a tras mâna încet, gingaș, și n-am mai văzut decât spațiul odăii întunecate.

Pe 12 noiembrie, în acel an, n-am scris decât atât:

Imagini rele de vis, despre care nu vreau să scriu nimic (azi-noapte).

Dar știu prea bine ce oroare am trăit în noaptea aceea când m-am certat, a milioane oară, cu Ștefana și-am lăsat-o-n drum, seara târziu, înjurând de toți Dumnezeii. Era la Teiul Doamnei, într-o pustietate totală. Nu m-am mai uitat înapoi, nu mi-a părut că o las singură pe șoseaua neluminată, străbătută rar de câte-o mașină. Am mers întins spre Obor și de-acolo pe imensul arc al șoselei Ștefan cel Mare. Îmi amintesc duhoarea de grășime răncedă venind dinspre fabrica de săpun Stela, apoi arcada de beton armat a cinematografului Melodia, apoi construcțiile ca de hârtie (vapoare, tancuri, citadele, adăposturi nucleare, mușuroaie, faguri, faruri maritime, căsuțe de raport, galbene, stacojii și roz-murdare) din curtea Spitalului Colentina. Am ajuns, în fine, acasă la părinții mei, m-am plâns lor, a zecea oară, că nevasta mea nu mai e aceeași, că nu mai putem comunica, ne-am uitat toți trei la o emisiune absurdă, la televizorul rusesc cu ecranul cât o carte poștală și apoi m-au culcat în camera mică, dinspre Moară. Și acolo am visat acel vis de neașternut pe hârtie, cel care și-acum îmi ridică perii de pe brațe, „visul rău”, sămânța stricată a vieții mele nocturne, cel pe care nici acum nu mă simt pregătit să-l dezvălui (să mi-l dezvălui, să mi-l aduc aminte, căci îl știu ca pe rezumatul în zece vorbe al unui manuscris ce nu se poate de fapt rezuma). Poate mai târziu, poate după multe alte capitole, poate în alt organ al manuscrisului meu voi lăsa să se desfacă, în abjecția sa fascinantă, floarea de puroi ce mi-a mănjit, atunci, oasele țestei pe dinăuntru. Săr acum, cum am sărit și-atunci, peste o noapte din

viața mea sublunară ca să pot merge mai departe cu consemnarea anomaliilor mele. Ce urmează mi se mai întâmplase, în forme ceva mai suportabile, și cu câțiva ani în urmă:

Eram în dormitor când s-a întâmplat. Deodată am fost apucat de picioare de o forță nevăzută și târât irezistibil de violent din pat către ușă. Nu mai era o atmosferă de vis. Eram treaz, îngrozit și nu puteam face față acelei puteri. Zidurile, ușile se repezeau către mine, străbăteam târât sălbatic holuri și camere, groaza creștea în mine la infinit. M-am oprit deodată în fața unei oglinzi mari, în care m-am văzut cu capul înfășurat în ceva negru. Abia atunci m-am trezit, pe spate, cu capul strivit de pernă.

Pe 30 decembrie:

În vis aveam dorința puternică de-a mișca obiectele doar printr-un efort de voință. Într-o stare de euforie, îmi concentram puterile în direcția câte unui pahar și el, cu salturi și alunecări, se apropia rapid de mine. Asta îmi dădea o satisfacție extraordinară.

Azi-noapte un vis înspăimântător, alb-negru cu contraste violente, expresioniste, între beznă și lumină. Tot ce-mi amintesc e imaginea finală, o bestială față de cadavru, ieșind din întuneric și îndreptându-se spre mine. „E moartea”, îmi spun și-mpietresc de groază. Iar moartea vine și literalmente mă ia. M-am trezit culcat pe spate, cu ceafa înțepenită și mustoasă de adrenalină.

Notez doar că azi-noapte mi s-a repetat, după multă vreme, „criza” mistică sau epileptică, sau amândouă deodată. Am văzut o mare lumină albă, care se afla parcă în țeasta mea, în spatele globilor oculari. Țin minte că, în paroxismul crizei, pe când eram cu totul dizolvat în lumină și-ntr-un fel de orgasm pustiitor, am strigat din răsuputeri. Mi se arăta Dumnezeu. Dimineată, în oglindă, aveam ochi nenaturali, înspăimântător de triști, fără să fiu, de fapt, trist cu adevărat, ci detașat, indiferent la tot ce există.

Și, în februarie, pe un fond exaltat și nervos, citind amintirile despre Kafka ale lui Urzidil și consemnând în jurnal senzații ciudate, ca în urma unei drogări (aveam sentimentul că sunt cu mult mai înalt, că privesc camera de undeva de sus, de parc-aș fi crescut vreo jumătate de metru... și-n tot timpul. Asta capul complet amețit, ușor ca un balon, iar în piept și-n stomac o senzație de fericire năucă...), am avut de mai multe ori un vis feeric, în care revizitam peisajul ce se putea vedea, în copilăria și adolescența mea, de pe fereastra triplă a camerei din Ștefan cel Mare: Bucureștiul întins sub stele până la marginea vederii și luminat cum n-a mai fost apoi niciodată, de parcă s-ar fi aprins de la ochii mei ce priveau din umbră, ochii mei cafeniu-deschiși ca două lacuri pe-o față palidă și subțire, luminând orașul care le lumina irișii străvezii.

Zăpadă grea peste București, aer întunecat și miros de cafea, mandarine și ciocolată în casă. Capul îmbăcsit de-un fel de morocăneală nostalgică și de visele din ultimul timp. Unul e o clonă a unei serii ce ține de câțiva ani: sunt în camera din Ștefan cel Mare și văd iarăși orașul așternut înainte. E noapte, casele sunt palide și deasupra e un cer fabulos înstelat. Deodată, o stea mișcătoare își frânge traiectoria spre pământ și coboară ca un trăsnet undeva în centrul orașului, explodând cu putere. Și apoi e zi, e o lumină galbenă peste case, eu sunt la marea fereastră ușor aburită și nu-mi vine să cred că a dispărut blocul de peste șosea, care, la 17 ani, mi-a răpit Bucureștiul. „Cu toate astea nu visez”, îmi spun, având certitudinea absolută a realității. Mintea mi-era complet limpede și discerneam net fiecare obiect, ca-n starea de trezie.

Închei cu notarea, pe 28 februarie, a fricii pure, neobiectuale, asemenea unei culori, a fricii endogene, difuzată în gelatina creierului ca un strop chimic care se răspândește prin miliarde de filamente și interstiții până la hotarele sale de os, care trece prin porii craniului ca să-l înconjoare cu o aură neagră.

Întotdeauna mi-a fost frică, mereu am primit nu obiectele, ci realitatea din spatele lor, realitatea în sine, cu o oroare paroxistică: De ce sunt aici? De ce mintea mea țese lumea ca o suveică? Ce-nseamnă toate astea? De ce mâna mea nu poate străbate pereții și suprafața dură a mesei? Cine m-a născut în această țesătură dementă de quarci și electroni și fotoni? De ce am organe și țesuturi asemeni gândacilor și târâtoarelor? Ce-am eu de-a face cu degetele mele, casa mea, stelele

mele, părinții mei, pielea mea? De ce nu-mi amintesc timpul de dinainte de a mă naște? De ce nu-mi pot aminti viitorul? Mi-a fost mereu atât de frică în fața lumii enorme în care sunt îngropat, încât până la urmă nu pot să nu mă gândesc că realitatea e doar frică pură, frică-nghețată. Trăiesc în frică, respir frică, înghit frică, voi fi înmormântat în frică. Transmit frica mea din generație-n generație, cum am primit-o și eu de la părinți și bunici.

Adesea-mi vine-n minte o imagine pe care n-am construit-o eu, care mi s-a impus cumva, nu știu când și cum, dar care mă chinuie periodic, așa cum ai câteodată viziunea unui cuțit care se-apropie de globii tăi oculari sau a unui miriapod care ți se plimbă în gură: strângi ochii, faci gesturi de apărare cu mâinile, încerci să scapi de imaginea chinuitoare, care are parcă o viață a ei proprie, independentă de psihologia ta:

Trăiesc între două plăci de sticlă, infinit de groase și-ntinse până la infinit. M-am trezit pe suprafața uneia din ele, cu cealaltă mult deasupra capului meu, asemenea unui cer plat, strălucitor și-ntins până la marginea câmpului vizual. Oricât de departe aș merge, totul e la fel. Nu mai e nimeni în preajmă, nu mai e nimic. E același lucru dacă înaintez sau rămân pe loc. Dar odată cu trecerea timpului îmi dau seama că, extrem de încet, spațiul dintre cele două plăci se micșorează: implacabil, ele se apropie una de alta. În primii ani (sau primele secole, sau primele milenii, n-are nici un fel de importanță), nu-mi fac multe griji: am un timp atât de lung înainte, încât mi se pare echivalent cu veșnicia. Dar, oricât de lung ar fi, el nu e o veșnicie.

Plafonul se apropie și deodată-mi dau seama că, după o lungă viață liniștită, „cerul” meu a ajuns doar la câțiva metri deasupra, apoi că-l pot atinge cu vârful degetelor.

Nici măcar atunci, deși întrezăresc deja sfârșitul atroce și inevitabil, nu mă cuprinde cu adevărat spaima. Dar devin mai mobil, îmi întind mai mult organele de simț în preajmă: poate totuși găsesc o imperfecțiune, o adâncitură în pereții netezi, unde să-mi pot adăposti trupul fragil chiar și după lenta, previzibilă coliziune. Ba chiar mă gândesc că tavanul se va opri, poate, din glisarea sa imperceptibilă. De unde-aș putea eu să știu ce legi îl guvernează? Dar tavanul coboară mai departe.

Mă trezesc alergând din ce în ce mai departe pe suprafața linsă și scânteietoare, dar totul, peste tot, e neted cu desăvârșire, iar plafonul de deasupra coboară mereu, nu mă mai pot păcăli pe mine însumi: mi-a atins deja firele de păr, deodată zburlite de groază, din creștet. Da, abia când sunt atins direct încep să știu, căci nu poți citi nimic decât când e scris pe propria ta piele.

Trec ore, ani sau veșnicii până când înțelegi că nu mai poți merge drept, ci doar aplecat prin tunelul întins în toate direcțiile. Apoi nu mai poți merge decât în genunchi. Apoi te târăști pe burtă, cu blânda, răbdătoare, aproape maternă apăsare a tavanului pe șira spinării. În cele din urmă nu te mai poți mișca din loc.

Istoria ta, de-acum încolo, e istoria locală a zdrobirii fiecărui os, lent și implacabil, a spargerii fiecărui organ, a lățirii pe podeaua de sticlă a bălții cu lichidele tale corporale amestecate. Totul mai lent decât se poate povesti, cu momente de rezistență și momente de cedare spontană.

Nu știi (căci de eternități viața ta e un urlet continuu, ca-n adâncul adâncurilor infernului) când e distrusă structura fragilă a construcției tale, când nu mai ești nimic altceva decât o mare pată cleioasă între cele două blocuri infinite de sticlă, dar poți fi sigur că apropierea lor continuă și mai departe, până când spărtura dintre ele devine milimetrică, apoi micrometrică. Dacă ai mai fi undeva în acest univers monstruos ai auzi plesnirea fiecărei celule din fostul tău trup, apoi ruperea-n bucăți, cu mici trosnituri, a fiecărei molecule. Ai fi martorul minusculului pocnituri la strivirea atomilor, apoi a nucleelor, a quarurilor individuali, a cărmizilor de spațiu la scara Planck. Pata materială s-ar întinde pe suprafețe inimaginabile în spațiul acum aproape nul dintre pereții metafizici, ar deveni cât o galaxie sau cât un univers, dar tot ar rămâne un accident neînsemnat în infinita crevasă.

În cele din urmă orice spațiu, orice pată, orice prezență ar dispărea și lumea s-ar

reduce la un bloc infinit, unificat, împăcat în enigma sa de o blândă atrocitate...

Iar azi-noapte, într-o beznă absolută, fiindcă draperiile erau complet trase, am simțit o teroare prăbușită asupra mea fără avertisment și fără nici o rațiune, teroare dementă, asemenea celei avute când am văzut ultimul „vizitator”. Ca atunci, am început să tremur din tot corpul sub plapumă. Mai ales mușchii abdominali îmi vibrau teribil. Mă apropii încet-încet de starea de medium, care altădată mă oripila și mă umplea în același timp de mândrie. Mă simt iar un ales, chiar dacă unul pentru dezastru și nebunie. Simt iar că nu sunt singur, căci dacă ești un ales, poți ști că există undeva măcar încă o singură ființă: cea care te alege.

PARTEA A TREIA

29

În toamna lui 1965 am plecat la Voila, preventoriul din munții Bucegi pentru copii bolnavi de tuberculoză. Aveam pe-atunci nouă ani și, dac-aș fi crezut ceva despre lume, ar fi fost că e formată din câteva nuclee aflate mai curând în mintea mea decât în imposibilul concept de realitate. Fiecare era-nsoțit de alt sentiment, cum ai spune altă culoare sau alt miros, de o altă stare a corpului meu: într-un fel simțeam realitatea locală a casei noastre, cu zona din orașul fără de margini în care se aflau Parcul și Aleea Circului, Șoseaua Ștefan cel Mare, centrul de pâine și alimentara de vizavi, biblioteca „B.P. Hașdeu” și chioșcul rotund de ziare de pe Tunari. În perimetrul ăsta înconjurat de spaimă și gol, fiecare construcție era un templu sau un mausoleu: blocul, autoservirea, circa de Poliție, biblioteca, școala nu erau clădite din cărămidă și mortar, ci din substanță psihică, din dulcile și lustruitele pietre ale emoțiilor. Astfel, cu totul diferit îmi reaminteam casele din vechime, în care trăisem altădată: Floreasca, Silistra, fiecare vopsită-n altă culoare a afectelor mele și populată de alte fantome: grupul de copilași de 4-5 ani din curtea casei în formă de U, cei care suiau, pe-schela cu motor sprijinită de calcanul casei vecine, până la fereastra din vârf, de unde se putea privi-n spațiul huior dinăuntru; clopotul de sticlă de peste cartierul Floreasca, unde era mereu primăvară, magazinul din capătul străzii unde mergeam să cer „o pâine și restul”. Era și casa de la mahala a lui tanti nașa, sub norii ei fantastici, mereu aceiași, de parcă zidurile vinete, terasa și turnul strâmb s-ar fi prelungit cu arhitectura abstrusă a norilor într-o pictură stranie și nemișcătoare. În același tablou încăpeau, cu veșmintele lor reflectând norii, cu fețele lor diforme, cu aerul lor periculos de trol, nașul, tâmplar necioplit mereu duhnind a clei de oase, nevastă-sa de două ori cât el, cu țâțele ei ce păreau goale oricât de acoperite de bluze și pulovere ar fi fost și copilul, Marian, cu chiloții peste pantalonași și botul veșnic mănjit de dulceață. Între globurile astea perfecte, închise-n senzațiile lor, altfel colorate și altfel gustate, legăturile erau mai curând mistice și de neînțeles: erau tramvaie, erau rate, erau chiar trenuri. Dar, cum nici timpul, nici spațiul nu-nsemnau nimic pentru mine, muguri embrionari ai conștiinței mele viitoare, nu-mi imaginam locurile astea la distanță unul de altul, nu le poziționez în succesiune sau în perspectivă arhitecturală: ele erau cinci-șase bile colorate într-un bol format din oasele mele craniene, ciocnindu-se una de alta și clinchetind, aruncând scântei de emoție pe pereții de caolin. Da, erau emoții înainte de-a fi desene, și desene înainte de-a fi realități, căci ideea de realitate, cea mai fantastică născocire a minții umane, abia atunci, în anii aceia, se-nfiripa.

Nici azi nu știu cum am ajuns la Voila. Ce-mi amintesc bine e altceva, de dinainte de plecarea autocarelor. E dimineață și ne-am luat deja la revedere de la părinți. Stăm în leagănele verzi, de patru locuri, câte două față-n față, în curtea unei clădiri. Sunt singur în leagănul meu, care stă nemișcat. Lângă mine e o valiză jalnică de carton presat: în ea trebuie să fie lucrurile mele, toate însemnate de mama cu monograma mea, cusută grosolan, în grabă, cu ață neagră. Autocarele

întârzie, așa că scot o carte din valiză și încep să citesc. Pagina pe care-am citit-o atunci, înainte să plec la Voila, e unul dintre cele mai importante lucruri din viața mea. Cu pagina aceea am început, de fapt, să citesc cu adevărat. Am vederea atât de bună, încât deslușesc, în albul ușor gălbui și parfumat al filei, minuscule scame albastre sau roșiatice, între literele brutale de tuș, parcă desprinse și plutind deasupra. Dar curând nu mai văd nici literele, nici paginile, nici leagănul și nici parcul. Lumea mea dispare și, ca-n alambicurile întortocheate ale visului, se arată deodată o altă lume, un alt spațiu vizual și mental, în care mă dizolv cu o uimire solemnă.

Acolo e seară. Este o apă sfântă și limpede sub luna ce plutește ca un măr de aur în cer. Este un rege bătrân care, cu capul său mare culcat între perne, se lasă purtat pe ape într-o barcă subțire și neagră. Sunt peisaje ciclopice, sunt construcții urieșești pe maluri. Piramidele și înalță vârfurile de metal orbitor către cerul învăpăiat. Grădinile suspendate se oglindesc în Nil, fluviul sacru, cu treptele lor infinite. Pe o insulă se ridică o domă a cărei înălțime și măreție n-ncap în cuvinte: regele pare, înaintând de-a lungul zidurilor ei incommensurabile, un gândac negru, pierdut în nimicnicie. Sub cupola domei se află o mare sală, sprijinită pe pilaștri, cu ferestre de jur-mprejur. Minuscul pe dulcile lespezi de marmură ale podelei, lustruite ca oglinda, regele trece pe la fiecare fereastră și coboară, în valuri de pânză roză, spumoasă, perdele lungi peste peisajul vesperal. Sala se umple de-un întuneric roz. Regele scoase din sân o fiolă cioplită dintr-un singur ametist și turnă trei stropi într-o cupă de carniol strălucitor. În întunericul trandafiriu al sălii circulare apa se colorase-n auriu, roz și apoi albastru adânc, asemenea cerului. Iar apoi se petrecu altceva, tulburător și straniu: podeaua ntreagă se transformă ntr-o oglindă, bolta domei se adânci-n adânc, iar regele stătea-n centrul ei, sprijinit pe tălpile celui alt rege, cel răsfărat în oglindă. Ce era sus era și jos, dar altfel, de un alt grad de prezență, de strălucire și de magie.

Faraonul iese apoi în noapte și se-ndreaptă către marea piramidă, tetraedru de smoală profilat pe cer. Coboară în măruntaiele de piatră de sub ochiul triumfiar al construcției ciclopice. Între mațele labirintului se face o grotă de-o mărime nemaivăzută, luminată de o făclie enormă. Pe fundul grotei e un lac transparent, pe lac e o insulă cu nisipuri de aur, pe insulă - două racle de cleștar. Într-una e o moartă, în cealaltă se-ntinde regele și închide ochii obosiți de viață ca să ntruchipeze, acolo-n adânc, două statui, de pulbere și de vis, Mama și Tata, aflate-n miezul minții noastre, a tuturor.

Citeam, în leagănul verde, acea primă pagină dintr-o carte mare și albă și nu puteam crede, nu că a putut cineva să o scrie, ci că eu eram în stare s-o primesc, s-o descifrez, s-o transpun din logica altei minți în logica minții mele, să-mbrac scheletul cu articulații fine și simetrice, cu oase suple al textului cu carnația propriei mele vieți, a propriilor mele amintiri. Cine construise acel Memfis, acel Nil încărcat de oglindirea stelelor, acele palate megalitice și bizare? Un om mort de mult implantase, în creierul meu, o grefă, o felie din creierul lui. Lumea Egiptului apăruse, fantomatică, la confluența minților noastre. Autorul era cititorul, cititorul era autorul, asemenea celor două capete de pod pe care circulă halucinațiile. Eram în el, și el, deși mort de mult, trăia-n mine.

Țin minte că, în acea dimineață, citind din cartea pe care-o luasem cu mine la ntmplare, mi s-a făcut frică. Nu-nțelegeam jumătate din cuvinte, dar vedeam pentru prima dată cealaltă lume, uitând de literele negre, de peisajul din jur și de mine. Fusesem acolo, în Memfis, văzusem totul, adăugasem, fără tramvaie, rate sau trenuri, încă o sferă colorată la celelalte care clincheteau, neierarhizate, în țeasta mea. După primele două pagini de fascinație și uitare de sine mi s-a zbârlit părul de pe brațe și-a trebuit să-nchid cartea.

Am ajuns la Voila odată cu toamna, venită brusc, de parcă vara toridă, cu zidurile și liniile de tramvai încinse la roșu, cu frunzele arborilor negri și găunoși sfarogite ar fi fost doar deasupra Bucureștiului. La Voila era altă lume. Nori grei și cenușii, de ploaie, atârând doar la câteva palme deasupra mării clădiri dreptunghiulare unde erau dormitoare, cantina și infirmeria, cu turnulețul său rotund. Tot complexul era înconjurat de pădure și mirosea a verde și proaspăt, a

pĂdure fĂrĂ sfârșit. După ce-am coborât din autobuze, nĂuciți de noutatea agresivĂ a suprafețelor de beton, a geamurilor ce ne reflectau fețele palide, a vĂrfurilor melancolice de copaci ridicați deasupra construcțiilor, am fost duși, fiecare cu valijoara sa în mĂnĂ, în dormitoare. Fiecare ne-am așezat valiza pe-un pat de metal alb, ca de spital, dintre cele treizeci cĂte se aflau în fiecare dormitor. Paturile erau lipite cĂte douĂ, așă c-am zĂmbit, probabil, bĂiatului care-avea sĂ doarmĂ lĂngĂ mine, iar el mi-a-ntors, probabil, o privire sumbrĂ și suspicioasĂ, pe sub sprĂncene. Paturile erau fĂcute toate la fel: o pernĂ cu fața apretatĂ și cu douĂ inițiale albastre, cusute stĂngaci, un cearșaf apretat și el, o pĂturĂ albastrĂ, de pĂslĂ cu fibre mari, incĂlcite, inconjuratĂ, la picioare, de banderola altui cearșaf. Totul era atĂt de ciudat, de sĂrac în repetiția de treizeci de ori a aceluiasi pat, incĂperea era atĂt de mare și de austerĂ, globurile din tavan atĂrnau atĂt de-ncremenit de tijele lor, incĂt probabil cĂ multĂ vreme nici unul dintre noi n-a scos o vorbĂ. StĂteam acolo, așezați fiecare pe patul sĂu, treizeci de copii cu privirile-n pĂmĂnt. Toți pĂream identici, asemenea paturilor, asemenea cușetelor de pe lungul perete cu ușa dublĂ, asemenea draperiilor de pe celĂlalt perete, cel cu ferestrele, și-ntr-un fel și eram, cĂci eram cu toții copii nĂscuți pe asfalt, în mijlocul cĂmpului nesfĂrșit de ruine care era orașul nostru, singura lume familiarĂ nouĂ. Copii crescuți în apartamente minuscule de blocuri muncitorești, care se jucaserĂ, de cĂnd se știau, pe platourile de asfalt și pe țevi de canalizare și țevi de gaze și pubele puțind a gunoi menajer din spatele fiecĂrui bloc. Acum zeitĂțile noastre familiare, Mama și Tata, ne lĂsaserĂ de mĂnuțĂ și rĂmĂseserĂ niște amintiri fantomatice.

Îmi amintesc patul meu sĂrac și impersonal, mirosind vag a oțet, cu așternuturile rupte pe alocuri de spĂlare și rĂsspĂlare. Aveam sĂ dorm cĂteva sute de nopți învelit cu pĂtura albastrĂ care nu ținea de cald, aveam s-aud frĂmĂntarea în somn a copiilor și aveam sĂ deschid ochii adesea, speriat de lumina de lunĂ care intra brusc pe marile ferestre spre care dormeam cu capul. Un instructor tĂnĂr, cu pĂrul creț și figurĂ bestialĂ - obraji emaciați, mustatĂ zbĂrlitĂ deasupra gurii crispate într-un fel de continuĂ grimasĂ de dispreț - ne-a ridicat probabil în picioare și ne-a dat de-nteles cine avea sĂ fie șeful de-atunci încolo. Ne-a strigat după catalog și ne-a repartizat cĂte-o cușetĂ fiecĂruia. Acolo ne-am depozitat hainele și valiza, pantofii și tenișii, după care-am fost lĂsați sĂ ieșim din dormitor pe holul larg din fața lui.

Era o salĂ mare, cu mozaic pe jos, spre care dĂdeau, din cealaltĂ parte, ușile de la spĂlĂtoare. Ce sentiment straniu am avut cĂnd am trecut dincolo de ele! Nu mai vĂzusem niciodatĂ așă ceva. Mai intĂi, spĂlĂtorul era cel mai strĂin și mai ostil loc pe care mi-l puteam închipui. Chiar plin de copii, pĂrea tot rece, tĂcut și solitar. Era tot numai nichel și faianțĂ. CĂzi de faianțĂ pentru spĂlat pe picioare, chiuvete cu oglindĂ, unele lĂngĂ altele, dușuri în intrĂnduri fĂrĂ ușĂ, cabine de closet. Pereții erau placați pĂnĂ sus cu faianțĂ albĂ, lucioasĂ, ca-n dispensarele unde mai fusesem cu mama, și totul era glacial, încremenit, de o tĂcere înfricoșĂtoare. CĂnd te duceai, seara, la baie, te rĂtĂceai în spĂlĂtor, nu mai știai dacĂ sĂ ocolești peretele cu cĂzile pentru spĂlat pe picioare prin dreapta sau prin stĂnga, dacĂ sala WC-urilor era înaintea sĂlii chiuvetelor, dacĂ nu cumva simetria antisepticĂ a spĂlĂtorului se inversase deodatĂ și-acum sudul era spre nord și estul spre vest... CĂnd stĂteam în fața chiuvetei, gata sĂ mĂ spĂl pe fațĂ, priveam îndelung robinetele de nichel, împietrite-n forma lor definitivĂ. Silueta mea, cum priveam, gol pĂnĂ la brĂu, în metalul lucios, aluneca pe țeava metalicĂ, șerpuind trandafirie, și a fost singurul mod în care-am reușit, un an întreg, sĂ mĂ privesc într-o oglindĂ, cĂci cele de deasupra erau mult prea sus ca sĂ ne vedem în ele. Chiuveta însĂși îmi venea cam în dreptul bĂrbiei.

De pe sĂlițĂ se vedea scara interioarĂ care ducea cĂtre etaj, unde erau dormitoarele fetelor. Cum ele au sosit în aceeași zi ceva mai târziu, cu alte autobuze, le-am vĂzut urcĂnd scara, cu valijoarele lor în mĂini, copii ca noi, dar cu pĂrul lung, cu bobite de cercei în urechi și cu altfel de haine: rochii de stambĂ, fustițe și bluze de pĂnzĂ asprĂ, multe fĂcute de mamele lor acasĂ, pe masa unde-ntindeau și coca pentru cozonaci cu sucitorul de lemn, care se transforma adesea și-n masĂ pentru croitorie, plinĂ de panglici galbene, cu centimetri

numerotați și clipsuri de metal la margini, de foarfece mari și ruginite și de șabloane de hârtie din revista Femeia. Degetarul, micul obiect care mă distra atât de tare, ca și câte-o bucată spartă de magnet, plină de ace și bolduri, nu lipseau niciodată. Lente și palide ca deportatele, cu genele ude, fetițele urcau către un loc care, asemenea toaletelor pentru femei din oraș, avea să ne rămână mereu inaccesibil. Un tabu puternic și amețitor, pe măsura tentației, ocrotea etajul unu și, deși nimic nu ne împiedica să suim scara către acele locuri pierdute-n fantasticul lor, multă vreme nici nu ne-am gândit măcar la asta.

După ce ne-am lăsat bagajele în cușete, pe paturi rămânând doar pijamalele noastre cu desene de girafe, elefanți și broscuțe, am fost duși de instructor - care se numea tovarășul Nistor - la sala de mese, în clădirea alăturată. Pe alei erau brazii uriași și mirosea puternic a pădure. Stătea să plouă. Foarte departe, peste vârfurile brazilor, se zăreau crestele munților. Totul era atât de diferit de lumea mea, de parcă nimerisem în alt univers, cu alte forme și-nchipuiri ale lucrurilor. Cum am intrat în sala de mese - un dreptunghi alb, vast, plin de măsuțe de patru locuri - ne-a izbit mirosul puternic, grețos, de mâncare de cantină, cel care avea să mă chinuie, mai mult decât orice, până la sfârșitul șederii mele la Voila. Încă de la-nceput mi-a nters stomacul pe dos, dar, pe măsură ce-am început să fiu supus torturii mâncării, de la o vreme n-am mai putut intra în sala aceea fără să dau fuga la closet și să vomit, pe nemâncate, un lichid acru și verzui. Mă așezam apoi la masă palid și resemnat, știind prea bine ce-avea să urmeze.

Căci în preventoriul de la Voila copiii trebuiau să mănânce tot. Nu exista o regulă mai inflexibilă. Tot ce era-n farfurie, oricât de scârbos, de imposibil de-nghițit ar fi fost. Dacă nu terminai în timpul rezervat mesei, erai dus, cu farfurie cu tot, la infirmerie, unde erai lăsat până seara, cu farfuria-n față, supravegheat de surori. Vomitai, o luai de la capăt, iar vomitai, iar luai câte-o-nghițitură... În timpul ăsta încasai adesea câte o palmă peste ceafă, ca să te grăbești.

M-am așezat la masă, îngrețoșat, lângă Traian, cel care-și alesese patul lipit de al meu. Se uita și-acum la mine pe sub sprâncene. Era masiv și blond, cu părul tuns perie, și părea mai mare, ca vârstă, decât mine și ceilalți copii. Avea ochii foarte albaștri, foarte depărtați unul de celălalt, plini de lacrimi. Câteva i-au picurat, pe parcursul mesei, în ciorba și tocănița în care tot învărtea cu lingura. Nici eu nu puteam mânca: fusesem întotdeauna un mofturos fără egal, nu-mi plăcea nimic, îmi aruncam de multe ori sub lift pachetele pe care mi le făcea mama pentru școală. Dar, altfel decât Traian și toți ceilalți, nu simțeam, și n-aveam să simt niciodată cât am stat la Voila, lipsa părinților. Era de parcă n-ar fi existat niciodată. Fuseseră, atunci mi-am dat seama prima oară, străvezii și fantomatici în viața mea, și-așa aveau să rămână. Era bine în preajma lor: eram slujit de ei ca un mic zeu de credincioșii săi. Dar dacă lipseau nu simțeam vreo nemulțumire. Îmi plăcea să explorez lumea de unul singur, în ciuda fricii de locurile străine. Iar la Voila totul era atât de nou și de vast, încât trecutul engramat în memorie îmi plăcea și devenea inaccesibil: eram întors cu totul spre viitor, spre surprizele care mă așteptau mai departe. De-asta nici nu aveam, asemenea celorlalți copii, vreo personalitate a mea proprie: eu eram spațiul în care ei se mișcau, eram câmpul vizual care-i integra. Mă consumam în întregime privindu-i, pe ei și locurile din jur. Nu știam nici măcar cum arăt, sau cum îmi sună vocea. Un băiețel de nouă ani, pierdut printre alții ca el.

Deși n-am mâncat atunci tot, nu m-au dus din prima zi la infirmerie. Ne-am întors în dormitor, unde-am așteptat venirea doctorului cu prima vizită medicală. A sosit, un bărbat blând în halat alb, însoțit de asistenta cu care s-a și căsătorit mai târziu. Ne-au căutat mai întâi de păduchi și de lindeni și, firește, au găsit la câțiva dintre noi, care au fost imediat trimiși la tuns „numărul zero”. Și eu avusesem „pușori”, cum le zicea mama, dar scăpasem de curând de ei: spălat cu gaz lampant și apoi pieptănat cu pieptenul de metal, cu dinți deși și ascuțiți, care-mi zgâriau pielea capului. „Ia uite pușorii”, îmi arătase, satisfăcută, micile semințe gălbui prinse-n dinții metalici. Erau capsule în care viermișorii ce-aveau să devină păduchi se zăreau ca niște minuscule puncte negre, pulsânde. Apoi ne-au dezbrăcat până la brâu, căutând pe pielea noastră semne de urticarie. Cine avea bubițe s-a ales cu câte o pată de albastru de metil peste ele, mângălită neglijent

cu o pensulă, aceeași pentru toți copiii. Doctorul avea păr mult pe falangele degetelor, dar unghiile îngrijite și o atingere delicată. Mirosea întotdeauna proaspăt, a apă de colonie. Stetoscopul, cu furtunurile lui de cauciuc roz și cu talpa sa rece, nichelată, ne fascina ca un obiect din altă civilizație. O creatură superioară se folosea de el ca să ne palpeze, în cine știe ce scop, trupurile ce-adăposteau, sub pielea catifelată, organe moi, complicate, ce zvăcneau, se-ntindeau și se retrăgeau ca niște animale vii într-o vizuină subterană.

Ni s-a distribuit atunci și medicația, după consultarea unor fișe din plicuri groase, folosite și refolosite, asemenea celor pe care câte-o femeie grasă și plictisită le dădea mamei când mergeam la dispensar. Eu aveam să iau hidrazidă, niște pastile mărunte și gălbui ca ouăle de păduchi, câte opt pe zi, în fiecare seară. Le-am luat mereu pe toate deodată, cu puțină apă, la spălător, grăbit să mă-ntorc ca să prind de la-nceput povestea de culcare. Ciudat, nu mă simțeam bolnav, mi-era rău zilnic doar din cauza mirosului de mâncare de la cantină, din cauza ciorbilor și ciulamalelor, a cârnii moi și insipide de pui, a pipotelor și ficaților pe care mai curând aș fi murit decât să le mănânc.

Am ieșit apoi, prin burniță, prin curtea preventoriului. Tovarășul Nistor ne-a arătat clădirile, dintre care unele erau noi și moderne, de beton armat, cu ferestre largi, nu prea potrivite cu peisajul sălbatic din jur, iar altele, și mai cu seamă casteluțul infirmeriei, cu frumosul său turn, păreau străvechi, înnegrite de umezeală, cu piatra acoperită de licheni. Aleile urcau și coborau, se-ntortocheau în mod ciudat în jurul clădirilor, se pierdeau apoi printre brazii care se-ndeseau, negri, în toate părțile, legănându-și, la mare-nălțime, conurile lemnoase. Toate drumurile păreau în cele din urmă să dispară într-o pădure adâncă și-ntunecoasă ce-nconjura complexul. Pe lângă marile construcții se mai aflau, presărate din loc în loc, barăci de lemn unde, aveam să aflăm mai târziu, locuiau bucătarii, profesorii și învățătorii, femeile de serviciu, grădinarii, sau care adăposteau mici ateliere de croitorie sau tâmplărie. Unde-aveam însă să-nvățăm? Nu se zărea nicăieri nici o școală, iar pedagogul era atât de-ntunecat și emana atâta răutate, că nu-ndrăzneam nimeni să-l întrebe. Eu treceam în clasa a treia și mama-mi pusese-n valiză câteva rechizite: caiete dictando și de matematică, un penar de lemn, un echer, câteva creioane chinezești cu gumă... Poate n-aveam să facem totuși școală, bolnavi cum eram cu toții? M-am uitat scurt la copiii din preajma mea: toți păreau zdraveni și, în ciuda despărțirii de părinți, din ce în ce mai vioi și mai curioși. Era o glumă să vezi în ei niște bolnavi de tuberculoză...

Ne-am reîntors în dormitorul nostru, întunecat acum și straniu ca o poză veche. Tovarășul Nistor a aprins luminile, iar noi ne-am răspândit pe la paturile noastre, pe care le-am desfăcut pentru culcare. Cât de tare și de ciudată era țesătura cearșafurilor! Stătea țeapănă de-atâta scrobeală, iar ochii mei, atât de limpezi pe-atunci, puteau vedea minusculele noduri în foaia lor netedă și aspră totuși ca șmirghelul. Și ce textură neobișnuită avea pătura! Scoteam din ea fibre lungi, albastre, răsucite-n toate părțile. Părea făcută din tulpinițele unor plante, uscate și presate, colorate cu o unanimă gențiană. Prin găurile cearșafului de pe pat se vedea salteaua, negricioasă, mucedă parcă, și-ntr-adevăr, în ultima zi de la sfârșitul fiecărui trimestru, când se desfătau paturile și cearșafurile stăteau grămezi pe podea, pe fiecare pat de fier rămânea la vedere câte-un fel de animal marin, slinos, negru-gălbui, desigur străvechi, cel ce ne răbdase-n spinarea sa după ce îndurase și răsucirile prin somn ale cine știe câtor alți copii... Dar ziua aceea, a plecării, cu valijoarele făcute și dormitorul pustiu, era atât de tristă, că și azi îmi apare-n vise, legată de tema mereu reluată a trenurilor și-a gărilor necunoscute și pustii.

Perna, pe care-n nopțile cu lună strălucitoare aveam s-o pângăresc de-atâtea ori, era plată, informă, lipsită de colțișorii și volanele pernelor de-acasă. Câte-un fulg de gâină, roșcat, cu țepișori încă nedezvoltați și alții expandați până la un puf imaterial, ieșea din pânza albă, mai moale și mai lucioasă decât a cearșafurilor. Stăteam cu toții pe paturi, ne uitam sfioși unii la alții. Pedagogul ne tot spunea câte ceva, pe un ton aspru și inflexibil: reguli de comportare, pedepse... Cum să ne organizăm cușetele - șirul de dulăpioare înalte și-nguste, lipite unele de altele pe peretele opus marilor ferestre - cum să ne purtăm cu

îngrijitoarele și femeile de serviciu... După ora nouă, când se dădea stingerea, ușa dormitorului se-nchidea și nici un copil nu mai avea voie să iasă pe culoar. Dar cei mai mulți dintre noi nici măcar nu-l ascultam. Totul era prea nou, era prea mult totul deodată. În trecut, când ajungeam în lumi necunoscute, îi avusesem totuși pe părinți ca o constantă, ca firul de ață tare pe care se-nșiră perlele cenușii. Acum eram singuri, trebuia să distingem singuri zonele bune și cele rele, zeii binevoitori și cei ostili. Tovarășul Nistor avea să fie unul dintre cei mai abjecți, și totuși un demon mărunț, lipsit de consecvență și importanță. Alte divinități mărunte aveau să se-arate în chiar acea primă seară, când cele trei îngrijitoare-au intrat în dormitor dând ușile de perete. „Gata! Fiecare în patul lui și să nu vă mai mișcați de-acolo! Să nu se-audă musca!” Semănau cu vânzătoarele de la pâine și lapte, cu taxatoarele din tramvaie, erau femeile grase și impersonale, tuciurii, cu care, nu se știe de ce, erau populate toate magazinele de haine de pe Lipsani și mezelăriile din hala Obor. În acea seară-au trecut cu mare viteză de la un pat la altul, ca să ne taie unghiile cu foarfece mari de fier dat cu unsoare: ni le-au tăiat din carne, în dușmănie parcă, insensibile la țipete sau la tragerea-napoi a degetelor rănite. Imediat cum terminau cu unul dintre noi, se repezeau ca niște vulturi la copilul de-alături, îl prindeau între sacii tătelor și pântecelor și coapselor lor uriașe și-i smulgeau unghiile fără milă, până când au terminat cu toți. „Și-acum, la baie! Dezbrăcarea și-ncolonarea la spălător!” Nu mai văzusem copii dezbrăcați. Știam de-acasă ce groaznic era să te vadă cineva-n fundul gol. De multă vreme n-o mai lăsasem nici pe mama să intre peste mine când făceam baie. Iar acum, douăzeci de băieți, cei mai mulți subțiri și costelivi, se-ncolonaseră, străduindu-se grozav să nu se atingă, dar mai ales să nu se privească, în fața ușii dormitorului. Tavanul plutea enorm de sus deasupra noastră, cu cele patru globuri rotunde atârând pe tijele lor. Mi-era foarte rușine, mă simțeam ca un mic animal într-o turmă, fusesem abandonat într-un loc în care dispărusese într-un grup de trupuri mici și goale ce așteptau, speriate, alte încercări, cu neputință de prevăzut. Am trecut goi și-nfrigurați prin holul rece, lipăind pe mozaicul podelei, și ne-am găsit într-o zonă de abur și bruscă fierbințeală. Căci în spălător mergeau toate dușurile, scoțând rotocoale albe ce se-ntindeau în toată sala, aburind oglinzile până la un mat brăzdat de stropi lungi și umplând încăperile cu ceață. Am fost vârați cu sila sub jeturile opărite ce cădeau din pâlnii și care-n câteva clipe ne-au înroșit ca pe niște raci fierți. În cămașă complet udă, pedagogul se plimba prin sălile unde chirăielile copiilor erau sufocate de aburi și străpungea cu privirile pe oricine-ar fi ieșit de sub jeturile de apă clocotită. Curând, nu-l mai puteam vedea nici pe copilul cu care-mpărțeam dușul. Așa că am fost complet luat prin surprindere când o mână m-a apucat de braț și m-a smucit afară din cabină, pe podeaua udă flească și alunecoasă. Era una dintre îngrijitoare, care, în mare viteză, a-nceput să mă frece peste tot cu un burete aspru, îmbibat de săpun. „Ridică mâna!” îmi spunea impersonal și repezit, ca o mașinărie moale. „Acum cealaltă!” Mâna ei trecea cu o energie nemaipomenită peste pielea mea roșie ca focul, îmi smotocea părul să mi-l rupă, îmi freca fața cu același burete ca de sârmă, îmi rașcheta pieptul, spatele și burta. Prin bluza femeii se vedeau cercurile stacojii de pe sâni, buricul întunecat, șuncile de pe solduri... Mă sucea și mă răsucea ca pe-o pană. „Acum lasă-te pe vine!” și deodată am simțit buretele trecându-mi peste fund, printre fese, și apoi peste cocoșelul și oușoarele despre care știam cât e de rușinos să le arăți cuiva, darmite să lași să-ți fie atinse. Am încercat să strâng picioarele, dar femeia cea masivă mi le-a desfăcut cu ușurința și nepăsarea unei insecte. Când a terminat, m-a-mbrâncit iar sub duș și s-a repezit la celălalt copil. Pe cât de palizi intraserăm în spălător, pe-atât de roșii ne-am întors la paturile noastre, ca să ne punem pijamalele noi, de diftină, aduse de-acasă, și să ne vâram în pat. „Cine are treabă la veceu să se ducă acum, că până dimineața să nu vă prind că umblați brambura pe hol”, croncănise pedagogul în timp ce-și schimba cămașa cu una uscată. După ce și vânzoleala asta a trecut, s-a stins lumina și-am rămas în cel mai deplin și mai adânc întuneric. A doua zi, lumina era însă mai strălucitoare ca oricând, lumină rece de toamnă. Muchiile ascuțite ale paturilor și tijele becurilor din tavan mă orbeau. Copiii se ridicau din paturi în capul oaselor și moțâiau, privindu-se unii pe alții. A fost

ziua schimbării de regn și de peisaj, căci a doua zi am văzut ce n-aș fi crezut că am să văd vreodată: pădurea. Încolonați, am fost conduși, după micul dejun, în pădure. Și pădurea era fără margini, adâncă și misterioasă, neagră și verde, plină de goluri, tăcută până la urlet. Trăisem toată viața mea pe asfalt, ca o molie-a zidurilor care-ar fi alergat veșnic, cu zecile ei de picioare, pe același calcan coșcovit și ars de străvechi incendii. Tot ce văzusem până-atunci fuseseră casele dărăpănate ale orașului, chioșcurile de ziare, alimentarele, liniile de tramvai. Iar acum, în dimineața orbitoare, lăsând în urmă castelul de lemn al infirmeriei, intram în pădure.

Nu știam ce să fac cu atâta lumină verde, cu atâtea mii de nuanțe de verde, transparente, opace, degradate la galben și ruginiu, pulsând și zvâcnind sub bolțile copacilor uriași. Nu știam ce să percep mai întâi din lumea aceea de sclipiri, mirosuri și triluri de păsări, scoarță neagră și umedă, atât de aspră, că-mi rânea ochii, pământ moale, elastic, plin de lăstari, acoperit de frunze în diferite stadii de fărâmițare. Între cele mai de jos ramuri înfrunzite erau mari roți de pânză de pânjen, sticlind din poliedrele lor aproape perfecte, umflându-se la fiecare adiere, suportând în arhitectura lor rigidă animalul din centru, greu ca o boabă mare de strugure. Peste tot erau trunchiuri căzute, găunoase, în interiorul putred al cărora crescuseră ciuperci alburii, cărnoase, băloase, contopite unele-n altele. Buturugi ancorate de rădăcini solide, ca niște masele înnegrite, plombate neglijent, mișunau de vacile-Domnului. Aerul era umed și ntunecos pe alocuri, ca să izbucnească-n flăcări insuportabile când razele străbăteau prin frunziș, bălțând pământul cu desene tremurătoare. Și fețele copiilor erau aici bălțate, și hăinuțele lor și brațele lor goale, de parc-ar fi crescut aici de când veniseră pe lume, împăstați în lumea asta de sclipiri și ntuneric, una cu ea, ca modelul din covoare.

Ne-am risipit din primele minute în toată pădurea, cum aveam s-o facem apoi de sute de ori, mai ales duminicile, avansând atât de-adânc, încât abia dacă mai auzai câte-un strigăt slab de la grupurile îndepărtate. Niciodată n-am dat de vreun capăt al ei. Era ca și cum s-ar fi ntins până la marginile lumii, în toate părțile, înconjurând în miezul ei preventoriul. Nu erau cărări, nu aveai repere, pădurea era la fel peste tot: pământul presărat cu frunze moarte, pietrele mari pe care le răsturnam ca să găsim cuiburi de furnici roșii, cu larve mai mari decât ele, trunchiurile negre ce susțineau bolțile flexibile și grațioase, frunzișul de deasupra, în care păsările, niciodată văzute, aruncau alte bolți, de tril, pe deasupra noastră. În grupuri de câte trei-patru băieți, înarmați cu bețe umede și cu centuri de scoarță, exploram în toate direcțiile lumea de transparente și putregaiuri, chemându-ne unii pe alții că să vedem câte-un mare miriapod agitându-și cângile-n aer pe-un ciot de buturugă, un rod-al-pământului cu bulbuci roșii și verzi pe trunchiul său falie - semn că anul acela roșiile și ardeii se vor face din plin -, câte-o semilună de iască, vâlurită, galben-verde ca fierea, pe care ne străduiam s-o rupem cu degetele. Alergam printre musculițele transparente care ne nsoțeau peste tot, ajungeam la pârâiașe din care-am băut apă-nghețată chiar din primele zile, deși mișunau de insecte palide, cu pântecul prins într-o armură de pietricele, ne aventuram pe delușoare și coboram în văioage, mereu în umbra umedă, mirosind dulce-a pământ reavăn și a sevă, mirosind amar, în același timp, a tanin, a secreții de gândaci pe jumătate striviți, a flori flasce cu detalii dezgustătoare.

Cel mai mult îmi plăcea când rămâneam singur. Mă străduiam, de fiecare dată când ne dădeau voie-n pădure, să merg cât puteam de mult într-o singură direcție, până când în jurul meu se făcea tăcerea zumbătoare-a pădurii. Era cu atât mai liniște cu cât câte-un brusc bâzâit, violent de parc-ar fi venit de la o elice de tablă, îmi vâjâia pe la urechi. Cu cât o pasăre necunoscută-și spunea fraza de câteva note, urmată de o tăcere verde. Mă opream și rămâneam în picioare. Dacă mi-aș fi făcut palmele căuș, aerul ar fi stat în ele ca o apă densă, plină de mătasea-broaștei. Aerul fulgera și se-ntuneca la fiecare mișcare a crengilor, punând aur gros, roșiatic, pe trunchiurile prăbușite. Eram în fundul pădurilor, în cel mai adânc ascunziș al lor, dizolvat în sucurile lor gastrice. Cât de mult mă bucuram de amănuntele noii mele lumi! Mă așezam pe burtă, peste

frunzele ude, amestecate cu pământul. Ridicam în fața ochilor o singură frunzuliță: era unică, diferită de toate celelalte, și totuși până la mine n-o observase nimeni, nici măcar ea însăși, nici măcar Dumnezeu. Era ea însăși: galben-lucioasă, ascuțită, cărămizie pe margini, cu nervuri vizibile, cu înțepături de insecte tivite cu cerculețe de-o nuanță anume de cafeniu, un aluniu deschis și înveselitor. Pețiolul îi era încă întreg, construit cu o grație anume și terminându-se cu o zonă poroasă, locul unde se desprinsese de crenguță. Frunza avea o zonă ușor zdrențuită, cu țesutul desfăcut de-a lungul nervurii, iar pe spate era mai mată, mai portocalie și mai afectată de umezeală decât pe cealaltă parte. Sub ea, peste ea, în jurul ei, erau mii și zeci de mii de alte frunze pestrițe, fiecare altfel, dar toate atinse de decădere: dintr-unele rămăsese doar scheletul într-un fel de puf cafeniu; altele se spărseseră în interior și se destrămau către margini. Din mijlocul altora țâșnea câte-un lăstar verde strălucitor care urca avid către soare, cu câteva zeci de frunzulițe crețe în vârf.

Cercetam apoi o buturugă putredă, al cărei lemn buretos îl puteam rupe ușor cu degetele. Ce găuri largi și neliniștitoare se căscău sub rădăcinile ei! Ar fi putut ieși de-acolo păianjeni cât șobolanii. În carnea fibroasă, cu inele și așchii, a buturugii găseam pupe livide, elastice, în care simțeau zăcniind ceva ce-abia atunci se alcătuia. Găseam gândaci cu platoșă verde, metalică, și viermi tari ca sârma, răsușiți în spirală. Priveam o veșnicie lumile bestiale de-acolo, îmi apropiam obrazul de ele, respiram mirosul de pământ de pe etichetele coropișnițelor și de pe inelele scolopendrelor. Furnicile roșii, care-și sprijineau de câte-un trunchi oblic mormanele de talaș în care trăiau, sticleau în toate părțile, oarbe și laborioase. Din când în când tăcerea devenea așa mare, că puteai auzi zgometul lemnos pe care-l scoteau antenele lor când două furnici se întâlneau și conversau pe mutește. Dar imediat era sfâșiată de alt tril ce se arcuia deasupra, foarte sus, asemenea bolților înverzite ale copacilor.

Dacă mă lăsam pe pământ, printre sutele de lăstari și plante mărunte, fiecare altfel, fiecare modelată într-un fel diferit de timp și de intemperii, dacă-mi lăsam trupul inert măturat de soare și umbre, dacă lăsam să se arcuiască deasupra mea ciorchinii de boabe roșii și negre ale vreunui arbust otrăvitor, nimic nu mă mai deosebea de lumea pădurii. Aș fi murit acolo, aș fi devenit curând o mortăciună cu sucurile interioare sleite, cu ochii păienjeniți și pielea crăpată, o mișună de insecte, un sol fertil pentru ciuperci, o carcasă tot mai descompusă, linsă de vânt și de singurătate. Ar fi plouat și-ar fi nins peste mine, și-n primăvară câteva oaze și câteva cârpe-ar mai fi rămas imprăștiolate acolo, sub clopoțeli mărunți cu cupe viorii și sub nuiielele cafenii ale copacilor tineri. Aș fi aparținut, în fine, unei lumi, una cu ea, una cu aerul ei verde și umed, cu covorul ei de frunziș transparent, cu mirosurile ei dulci și amare. Aș fi murit și-aș fi renăscut acolo, în lipsa desăvârșită a oricărei conștiințe, cunoașteri și îndoieli, doar un model în tapiseria fără sfârșit a pădurii.

Un fluier îndepărtat, străin ecourilor de sub crengile arcuite, ne chema înapoi, după câteva ore de alergare și reverie în locul pe care aveam să-l iubesc cel mai mult întreaga mea viață: pădurea. Era fluierul de arbitru pe care tovarășul Nistor îl purta atârnat de gât. Mă ridicam din patul de frunze putrede și mă grăbeam în direcția din care venea fluieratul. Printre copacii îndepărtați începeam să-i văd pe ceilalți copii, în grupuri, de obicei fetele între ele și băieții între ei, grăbindu-se și ei către locul de adunare. Cu timpul, aveam să ajung să-i cunosc, să mă mprietenesc cu unii, să mă feresc de alții. Am câteva fotografii din acei ani, în care încă-i recunosc fără șovăială pe aproape toți, pe Bolbo și Prioteasa, pe Nica și pe Goran, pe Iudita și pe băiatul cu ochelari al cărui nume nu-l mai știu, dar care ne-a spus, timp de un an de zile, în fiecare seară, înainte de culcare, cele mai uimitoare povești. Țin pozele astea, vechi și plesnite și pătate cine știe cu ce, între amărățele mele de comori, de-a valma cu cozile mele, dinții mei de lapte, hârtii și chitanțe, alte și alte poze și câteva obiecte ce-ar părea aproape oricui din cale-afară de eteroclitice și misterioase, dar care pentru mine sunt banale ca furculița și cuțitul, ca nasturii de la cămașă. Muzeul meu, casa mea memorială.

Ne-am regăsit în fața infirmeriei, ultimul avanpost al lumii oamenilor înfipt în

coasta pădurii, înconjurat pe jumătate de ea și, într-un fel, una cu ea, căci micul castel, cu turnulețul său octogonal și corpul de zid vâruit cu galben murdar, avea peste tot bărne aparente, încrucișate, smolite asemenea trunchiurilor din fundal. Încolonați, ținându-ne de mână doi câte doi, am fost conduși, pe aleile pavate dintre pavilioane, către poarta prin care intraserăm ieri cu autobuzele. Ziua era strălucitoare, una dintre acele zile de toamnă în care aerul arde cu lumină rece, mai curând ca o apă foarte limpede care-ar scălda totul. Chiar la intrare era o gheretă cu un geam deschis. Am trecut cu toții prin dreptul lui și-am primit, de la una dintre femeile grase ce păreau să mișune peste tot, o prăjiturică rotundă cu o jumătate de miez de nucă lipit deasupra ei. „Parcă-ar fi un creier”, spusese un copil, și am zâmbit și eu, căci exact așa arăta jumătatea aia de miez. Cam atât avea creierul o pisică, bănuiam eu. Apoi am traversat șoseaua către o poartă identică, deschisă într-un zid lung din prefabricate. Deasupra se ridicau munții, împăduriți și ei. Câțiva brazi se zăreau prin poarta de sârmă, la intrarea-n grădina școlii.

Pentru că dincolo de șosea era o livadă de meri, și-n mijlocul ei era școala. Aveam să văd merii, între care-am stat de-atâtea ori tolănit în iarba înaltă până la brâu, în toate avatarele lor, rotite odată cu anotimpurile: acum erau verzi, verzi până-n miezul lor, verzi în adâncul tulpinelor cu vase lemnoase și liberiene prin care curgea gâlgâind o sevă verde, verzi în nuanțele mereu schimbătoare ale frunzelor și-n carnea evanescentă ce se disloca la mușcătura noastră cu un pocnet, a fructelor de greutatea cărora ramurile se aplecau până la pământ. Cât am stat la Voila, m-am hrănit aproape numai cu mere și hidrazidă, pe când mâncarea de la cantină am vărsat-o în întregime. Am văzut apoi merii uscați și negri în mormanele de zăpadă, desenați parcă de niște copii pe-o foaie vâluită de bloc de desen. I-am văzut primăvara plini de flori roze, cu câte cinci petale de țesut creponat și cu stamine ca niște cornițe de melc în mijloc. Verile am apucat să mâncăm cleiul lor chihlimbariu, cu gust fad, înainte să fim trimiși acasă, pe asfaltul nostru unanim, în spatele blocurilor noastre carbonizate de vuietul timpului, pentru ca toamna să-i regăsim încărcăți de merele cele mai dulci pe care mi le-aș putea închipui și-atât de zemoase, că după ce mușcai din ele puteai vedea seva sfârâind pe carnea lor reavănă și cristalină. Între sutele și miile de meri ce atrăgeau toate insectele înaripate ale lumii, viespi și ihneumonide, fluturi de soiuri nenumărate, aidoma celor pe care-i coloram în frizele noastre din ora de desen, libelule tari și zbârnăitoare, se aflau căsuțele ca pentru păpuși ale claselor primare, scunde și cu acoperișuri țuguiate, cuprinzând fiecare câte două clase spate-n spate, fiecare cu pridvorul și intrarea ei și cu ferestre ca de casă țărănească. Clasele erau miciute, întunecoase, căci crengile de măr filtrau toate lungimile de undă ale luminii în afară de verdele unanim, cu șiruri de bănci străvechi, buretoase, asemenea trunchiurilor prăbușite din pădure. O tablă de lemn, cu trei picioare, cum nu crezusem să existe decât în desenele cărților pentru copii, se afla într-un colț. Pe bordura ei zăceau mereu o cârpă ce putea a oțet și câteva crete sparte, învelite pe jumătate-n hârtie roșie. Totul era îngust, mânjit cu cerneală, pe pereți atârnav planșe cu animale necunoscute, cu săgeți numerotate trimițând către organe exotice, iar catedra era atât de delabrată, încât s-a prăbușit într-un morman de scânduri, de câteva ori, chiar în timpul orelor. Acolo, în căsuța clasei a treia, aveam să-nvățăm în tot acel an, făcând lecții dimineața, iar după-amiezele, după ora de somn obligatoriu, aveam să ne reîntoarcem ca să ne facem temele, supravegheați de-o pedagogă tânără, urâtă și plictisită, care trecea veșnic printre rânduri și ne plesnea peste ceafă, neașteptat și scurt, fără să știm niciodată cu ce greșiserăm. Aveam să trăiesc aproape doi ani în lumea aceea artificială, la fel de departe de viața adevărată ca muntele vrăjit al lui Castorp, luându-mi serile cele opt pastile de hidrazidă, mărunte și gălbui ca semințele viermilor de mătase, chinuindu-mă nopțile cu o nestăpânită, agonică nevoie de-a urina, vomitând tocănițele și fierturile din sala de mese și scriindu-mi temele, încet și meticulos, cu tocul de lemn. Dacă n-ar fi fost Traian, n-aș fi știut niciodată ce se-ntâmpla cu adevărat în acel fals preventoriu pentru falși copii tuberculoși, și amintirile de-acolo mi s-ar fi amestecat netulburat cu toate celelalte amintiri din care-i țesută oroarea vieții mele, fără să știu să dibuiesc fisura. A fost cât pe-aci să fiu păcălit de

paradisul de la Voila, sã fiu sufocat de munții și pădurile lui și narcotizat de mireasma florilor de cireș, în lipsa unui punct din care perspectivele strâmbe sã se clarifice și jocul demonilor cu mintea mea sã aparã deodată în toată evidența lui de coșmar.

30

Pe învățătoare le văd rar, cu excepția Steluței, cu care sunt și aproape vecin, stă pe-o stradă paralelă cu Maica Domnului. Ni se întâmplă să luăm același autobuz sau tramvai spre școală, dacă avem vreo ședință dimineața sau dacă mergem la colectat maculatură sau castane. De fapt, în împrejurările astea le văd și pe celelalte. Lumea învățătoarelor e încă și mai mărunță decât a noastră. Sunt biete femei care croșetează veșnic macrameuri la catedră, când nu decupează iepurii și morcovii de carton pe care socotesc copiii. Aproape că nu ies din clase, stau acolo înconjurată de mărunții lor subordonați ca niște regine ale furnicilor, dolofane și indolente, curățate pe la încheieturi de către lucrătoare. E o faună întreagă în care, dacă predomină gospodinele cu sărmăluțe-n cap și cu rochii dintr-un material inoxidabil, biete femei muncite și-acasă, și la lucru, nu lipsesc nici cele mai excentrice exemplare. Doamnele Mototolescu și Călbătorescu (chiar așa!) sunt ca două gemene: mereu la clase paralele, ușă-n ușă, mereu în vizită una la alta, și la școală, se aude că și acasă. Niciodată nu le vezi pe fiecare-n clasa ei. În orice moment, dacă le deschizi ușile-n timpul orelor, găsești o clasă în care copiii, dresați să stea smirnă, sunt singuri și cealaltă cu două învățătoare care pâlăvrăgesc la nesfârșit. De nenumărate ori au fost trase de urechi în ședințe, dar nu li s-a putut face nimic: nici una nu rezistă, oricât ar încerca, asemenea fumătorilor înrăiți, mai mult de câteva minute despărțită de cealaltă. Doamna Spănu e o femeie-bărbat, înaltă și cu umeri lați, tunsă scurt, cu călcătură cazonă. Creta scârțâie, când o apasă pe tablă, mai tare și mai strident decât la orice alt profesor. Nu poți decât să crezi că-o face dinadins. Când intri pe Dimitrie Herescu, auzi scrâșnetul insuportabil încă de dinainte să treci pe lângă Automecanica. Adesea copiii din clasa ei au ajuns la cabinetul medical cu câte-un firisor de sânge prelins din cochiliile delicate ale urechilor.

Adevăratele probleme ale ciclului primar sunt alte două învățătoare. Una e o frumusețe de mahala, o madonă cu talie de viespe și gură în formă de inimioară. Ochii verzi ca de pisică te privesc languros pe sub gene pălpăitoare. Gușa dublă păstrează un fel de voluptate orientală, la fel sâni neobișnuit de abundenți, peste care se zbat lăntușe de aur cu cruciuliță. Gheară, care, cu toată frica de nevastă, dădea buzna orbește în haremul care e orice cancelarie, ne-a povestit de multe, prea multe ori cum a ajuns acasă la „otrava de Higiena”, cum i-a îndurat mofturile și fasoanele câteva ore, luptându-se pentru fiecare centimetru de piele dezvelită, până ce barajele au căzut brusc și s-a trezit violat cu o ferocitate terifiantă de posesoarea celui mai zemos fruct exotic pe care-l văzuse vreodată între picioarele unei femei: „Băi, n-am mai pomenit așa ceva, să se năclăiască o femeie în halu-ăla: clăia de păr dintre picioare udă flească și sucurile curgându-i pe pulpe până la genunchi.... Când intrai în ea nu mai simțeai nimic, parcă ai fi intrat într-o peșteră...” După aceea nu mai putuse scăpa de ea. Se pomenise cu anonime și la nevastă, și la partid, și la Securitate. Aflase că răspânda manifeste, că voia să-i ia locul lui Borcescu la 86, că l-ar fi călcat pe unul cu mașina și-ar fi fugit de la locul faptei. Niciodată nu regretase mai mult că se ncurcase cu o femeie. Specialitatea Higenei erau minciuna și manipularea. Copiii din clasa ei deveniseră experți în această singură materie pe care învățătoria lor le-o predase. Se mpărțiseră-n mai multe grupulețe care se urau reciproc și se pârau pe rând. Soseau la școală cu jumătate de oră mai devreme ca să deseneze obscenități pe băncile celorlalți. Veneau pe rând la catedră și șopteau în urechea învățătoarei ce se vorbea la ei în casă, ce posturi de radio ascultau părinții, ce băiat îi place vreunei colege și ce i-a văzut făcând în closet sau în cămăruța de sub scară. Așezată pe scaunul de la catedră, suplă ca o călugăriță cu cap triumfiar și pânțele prelunge, Higiena țâstăia din buze: ce rea e lumea... În cancelarie se făcea gol în jurul ei, căci de câte ori prindea pe cineva în etichetele ei neiertătoare,

pline de ghimpi, îl ținea strâns și-ncepea să-l devoreze pe îndelete. Profesorul astfel încolțit afla cine-l vorbește de rău, cine încearcă să-i taie salariul de merit, cum îl sapă colegul lui de catedră, ce i-a spus ofițerul care se ocupă de școală directorului în legătură cu el. Apoi trebuia s-o câineze pentru cât de persecutată și sabotată este ea însăși, cum copiii o mint, părinții o jignesc și colegii o desconsideră. Higena fusese ridicată-n picioare la multe ședințe și criticată pentru atitudinea ei distructivă față de colectiv. „Tovarășa... Floroiu, nu mai fi, Higena dragă, așa de rea, că rămâi nemăritată”, îi arunca Borcescu, care o avusese și el mai demult, se spunea, tot la ea acasă, tot sub privirile celor vreo zece păpuși de porțelan cu rochii de burete înșirate pe spătarul studioului. Și avusese de suportat cam aceleași consecințe ca și Gheară. Noroc că și cei răspunzători de școală ajunseseră s-o știe ca pe-un cal breaz, și delațiunile ei ajungeau de cele mai multe ori la primul coș.

Cealaltă, o bătrână decrepită cu părul cărunt smuls în toate părțile, duhnind a urină și-a țuică, era epava școlii, faimoasa tovarășă Zarzăre. Cu sânii și burta revărsate ca Venus din neolitic, mereu mahmură, cu un zâmbet șmecheresc de târfă pe fața cu fire de barbă și mustăți, Zarzăre era totuși învățătoare și scotea la patru ani o dată o menajerie de clasă cu care nici cei mai buni profesori ai școlii nu mai puteau face ceva vreodată.

De câte ori băgăm capul pe ușă, când eram de serviciu dimineata, o găseam trântită pe-o rână la catedră, iar în clasă o mizerie și-o debandadă indescritibile. Copiii se alergau, se scuipau și se-njurau, ridicând praful până la tavan. Se jucau cu ea, îi ridicau fustele, îi vopseau șuvițele cenușii cu cerneală, îi scriau cuvinte porcoase pe ceafă... Toți știau că madam Zarzăre nu era numai Pena Corcodușa a cartierului, împruțită și mereu pe șapte cărări, ci și Raselica Nachmanson. Trăia cu un bărbat tânăr și frumos (după criteriile cartierului școlii), și colegii credeau că știu cu ce farmece îl ține lângă ea boschetara noastră. De multe ori Agripina îmi spunea indignată: „Știi ce face lepădătura asta, dom' profesor, la ea acasă? Urgii, dom' profesor! Urgii în toată regula, cu câte doi și trei bărbați, cică și cu femei, nu m-aș mira deloc. Când era tânără a fost la Crucea de Piatră, că dac-au venit comuniștii prin '48-49, au închis bordelurile, și pe curve - ce să facă cu ele? - le-au făcut învățătoare. Pe unele le-au băgat în fabrici, dar pe cele care știau să scrie le-au trimis în școli, să le dea educație la copii. Să nu vă spun eu, dom' profesor, că sunteți tânăr și nu știți ce-i viața, câte curve sunt învățătoare în toate școlile, chiar și în alea din centru. Că aveau și ele relații, cunoșteau lume... Bărbatu-meu, scriitorul, îmi povestește de o mulțime de clasici ai literaturii române care se duceau la Crucea de Piatră. Ei, n-aveau și ei câte-o fată favorită, care știa ce le place? Credeți că nu le mai și citeau din ce mai scriseseră, că nu le învățau poezii și câte și mai câte? Să nu vă mirați că una ca Zarzăre ajunge să facă praf câte treizeci de copii deodată și rebutează cu miile în treizeci-patruzeci de ani până la pensie...

Și când vă gândiți, dom' profesor, că eu, mai săracă și mai prăpădită ca ele, m-am ridicat singură, de la coada vacii, și-am muncit la presa hidraulică, colo, și la lăcuit sârmă de bobine, iar serile învățam ca să mă fac profesoară, vai de lume... Mi-am mâncat tinerețile, dom' profesor, ca să-mi mănânce acum vitele astea, bovinele astea, zilele...”

Nici pe Higena, nici pe Zarzăre nu le putuse nimeni urni din școală, oricât încercaseră consiliile profesoriale și inspectorii. Toată lumea trebuia să aibă un loc de muncă. Colegii lor se resemnaseră și așteptau să mai treacă niște ani și cele două să iasă la pensie. Fiecare scotea copii după chipul și asemănarea lor, an după an și promoție după promoție. Ajungeai să prețuiești, cu timpul, mediocritatea celorlalți, măcar nu schilodea pe nimeni.

N-aș fi vorbit despre femeile astea mărunte, ascunse toată ziua ca niște gnomi în clasele lor și strângându-se laolaltă la ședințe ca să tricoteze-mpreună, dacă n-ar veni de la ele toate modelele nebunești care zguduie școala din când în când, borcanele cu alge și lingurile cu ulei și clismele cu Cico și cartea Mățăniile, nu se știe de cine scrisă, dar pe care-au citit-o cu toatele fiindcă era vorba în ea despre o fată bătrână care se-ndrăgostește de-un orb, singurul care nu știa cât e de slută, așa că plângeai de nu mai puteai, și pasiențele cu cărți de joc având pe

spate poze de fotbaliști celebri, și timbrele din Madagascar, Qatar și San Marino, și peștișorii gupi și hamsterii care aveau prostul obicei să trăiască doar o săptămână, „și ce nu i-am făcut, i-am tocat ziare în fiecare zi, i-am dat salată și morcov ras, parcă era bebelușul meu, dragă, ajunsese să mănânce mai bine decât mine”, și câte și mai câte nebunii de care, când trecea moda și apărea altceva, ele erau primele care râdeau și se-ntrebau cum de putuseră fi așa proaste.

Acum e o modă nouă, cubul cu fețe bălțate, multicolore, pe care-l sucesc toate, în ore și pe coridoare și-n cancelarie, încercând să-l facă de-aceeași culoare măcar pe-o față a lui. E ieftin, se vinde la Obor, și se strică foarte repede: una-două îi sar bucățelele prinse înăuntru cu niște bile de plastic. În cenușiul-verzui al cancelariei, cuburile sucite-n palmele livide sunt ca niște minuni sordide, ca niște flori modeste, de câmp, ce luminează totuși feeric sub cerurile joase, oprimante.

Bietele femei își pierdeau puținele minți pe care le-aveau cu cuburile lor de plastic, ajunse jengoase și lipicioase de-atâta sucit între degete. O dată pe săptămână, câte una aducea triumfătoare cubul cu două fețe făcute: toate cele nouă pătrate, și de pe-o față, și de pe alta, erau colorate la fel. Da, dar rămăneau alte patru fețe jignitor, insolent pestrițe, și asta le înnebunea. Câte una, după ce-și smulgea părul de disperare, dădea cu cubul de pământ de zburau țândări din el și se jura că nu-și mai mănâncă mintea cu tâmpenia aia. Femeile de serviciu curățau răbdătoare așchiile multicolore, clătinând din cap la țacăneala învățătoarelor. La fel păreau să facă și personalitățile calmuce din portretele de pe pereții cancelariei, ce chibițau compătimator la masa acoperită cu pânză roșie în jurul căreia câte patru-cinci femei în toată firea (dar și Spirescu, și Gheară timp de câteva zile) învăteau furios fețele cuburilor ce aruncau lumini pale pe pereți și tavan.

*

Pentru că bănuiam că noua isterie ce cuprinsese școala are un fundament logico-matematic, dincolo de exuberanța colorată a suprafețelor de plastic, l-am întrebat pe Goia dacă faimosul cub a fost studiat științific și dacă există un algoritm care să permită aranjarea monocoloră a tuturor celor șase fețe. Dar bineînțeles, găjâise el, stând alături de mine, și cu un cap mai înalt, chiar și așezat pe treptele din fața ușii de la intrarea școlii, cum ne era obiceiul în pauze sau în vacanțele în care trebuia să venim la școală, imediat cum dădea căldura primăverii. Nici unul din noi nu fuma, doar ieșeam la aer ca să privim cerurile de azur de deasupra cartierului, decupate parcă din alte fotografii, alte vremuri și alte priviri, cele din adâncul copilăriei noastre. Părul ni se răvășea în vântul încă-nghețat. Ne uitam uneori și câte o oră-ntreagă la oamenii simpli, îmbrăcați în pulovere țărănești, cu șepci proletare pe cap, care treceau, cărând mereu câte două-trei pungi soioase, la femeile cu baticuri vulgare, la câte-un milițian sau vreun popă înaintând cu demnitatea uniformei, fără să se uite-n dreapta sau în stânga. Goia era blândețea însăși, gravitatea însăși. Nu l-am văzut râzând niciodată. Chipul lui ar fi trebuit să fie ascuns, ca-n Salinger, de-o mască din petale de mac, pentru ca nimeni dintre cei care-l priveau în față să nu cadă jos, cu inima plesnită de milă și de oroare. Vocea sa ieșea, plină de scrum, dintr-un laringe cu corzile vocale arse. Dacă-l întrebai ceva personal - unde locuiește, dacă stă cu părinții, cu ce se ocupă acasă, cum stă cu femeile - tăcea, deloc ostentativ, de parcă n-ar fi auzit sau n-ar fi-nteles ce-l întrebi. Răspundea însă ca din carte la orice întrebare obiectivă, mai cu seamă legată de domeniul său, matematica. Dar și-aici pasiunea sa era egală, ca și vocea sa găjăită, venită din adânc. Răspundea un fel de oracol imaterial și aproape inuman, o sursă de învățătură care făcea apel la ceva ce trebuie să fie preexistent în tine (de vreme ce i-ai pus întrebarea), căci orice întrebare își știe de fapt răspunsul, fiind un gol exact de forma răspunsului în mintea celui ce întreabă. Goia nu-ți răspundea, îți reamintea răspunsul cu blândețea neatentă a unei mame care-i explică a zecea oară copilului cum să-și lege șireturile la ghetă. Bineînțeles, zicea el, cubul Rubik era un obiect matematic complex, subîntins de o teorie vastă. Ținea de domeniul topologiei, partea

vrăjitoarească a geometriei, și, deși ajuns o jucărie pe care-o poți lua cu zece lei din Obor, are origini nobile. Inventatorul său născocise multe alte astfel de jocuri logice, dar numai cubul avusese succesul comercial incredibil care-i îmbogățise pe toți cei din afacere, în afară de el. Ceea ce inventase Rubik, de fapt, fusese mai ales mecanismul prin care cuburile erau interconectate și se puteau roti în mai multe planuri. Pentru că principiul, primum movens al cuburilor colorate, provenea dintr-unul dintre cele mai fascinante experimente mentale din toată istoria matematicii (și poate chiar a gândirii umane) și se lega de numele unuia dintre cele mai brillante, mai enigmatice și mai controversate personaje din istoria logicii matematice, echivalentul lui Lewis Carroll în literatură. „Și unul, și altul”, îmi spusese domol Goia, „au încercat să treacă prin oglindă”. Într-un fel, au fost maeștri în cea mai nobilă artă, spre care se îndreaptă toate celelalte, marea artă a evadării. Fiindcă în definitiv Alice, urmând mesajele tot mai complicate venite din altă lume (semilune, roți dințate, cruci și asteriscuri, îmi spun ascultându-l), a găsit, prin vizuina iepurelui sau prin apele oglinzii, ceea ce noi toți căutăm din chiar clipa în care ne naștem: ieșirea din închisoarea sinistră a lumii. La fel de straniu ca și autorul lui Alice, ca Poe și ca Darger, ca Nabokov, ca atâți alți monștri iluminați pentru care fetele aveau aripi de fluturi și minți de erudit, întruchipând, concupiscent și arzător, îngerii ispitei, personajul din povestea lui Goia avea să mă captiveze ca una dintre cele mai importante piese din imposibilul puzzle din fața mea, cea cu chipul regelui și o treime din coroană. N-am făcut imediat legătura cu povestea străveche a cărții pe care-o citisem prin clasa a șasea, nemaiputându-mă opri din plâns. Abia acasă, levitând deasupra patului meu, gol și liber de presiunea pământului ce ne strivește-n îmbrățișare, am înțeles osătura fină-a scheletului în toate articulațiile lui: nimic nu fusese întâmplător. Nu fusese o întâmplare că trăisem prima descărcare emoțională, destul de violentă ca să n-o uit niciodată, citind Tăunul de Ethel Lilian Voynich, și nu întâmplător autoarea fusese una dintre fiicele întemeietorului logicii matematice, George Boole, și deloc din întâmplare, mi-era atât de limpede acum, Goia îmi descoperise, cu câteva ore-nainte, existența lui Charles Howard Hinton. Puține personaje, reale sau imaginare, pe care le cunosc au rezonanța, pentru mine, a acestui nume, care-a ajuns să reprezinte Căutătorul, neliniștea dementă a visului de evadare. Am fost uimit, fără să-nțeleg deocamdată (dar șirul coincidențelor nu se oprește deloc aici), că, după spusele lui Goia, Hinton fusese soțul lui Mary Ellen Boole, una dintre surorile lui Ethel, și avusese o influență copleșitoare asupra întregii familii a marelui matematician, până-ntr-atât încât o alta dintre surori nu se măritase niciodată și-și petrecuse viața construind fragile și pestrițe poliedre de carton în patru dimensiuni virtuale, ce ilustrau teoriile hintoniene.

Numele celui ce inventase termenul „teseract” (pe care-l folosisem în poemele mele fără să-i cunosc originea, știind doar că Isus al lui Dali fusese răstignit nu pe o cruce, ci pe o desfășurare în trei dimensiuni a cubului cvadridimensional) nu-mi era total străin, și timp de câteva zile m-am străduit să-l găsesc inventariindu-mi lecturile, până ce l-am găsit acolo unde, de fapt, mă așteptasem din prima clipă, în Tlon, Uqbar, Orbis Tertius a lui Borges. Chiar și așa, am găsit cu greu numele pe care-l căutam febril, de parcă s-ar fi ascuns de ochii mei în labirintul frazelor borgesiene. Dar, în fine, l-am găsit în pasajul încărcat de erudiție mistificatoare: „În martie 1941 a fost găsit, între paginile unei cărți de Hinton care îi aparținuse lui Herbert Ashe, manuscrisul unei scrisori a lui Gunnar Erfjord. Pe plic era ștampila poștei din Ouro Preto, iar scrisoarea elucida misterul Tlon, confirmând ipoteza lui Martinez Estrada. La începutul secolului al XVII-lea, la Lucerna sau Londra, a început acea istorie splendidă. A luat ființă o societate secretă benevolă (printre ai cărei membri s-au numărat și Dalgarno, iar apoi George Berkeley) al cărei scop era să inventeze o țară.” Hinton era, deci, un nume-jalon pe traseul ce ducea spre Tlon, planeta inventată de curând, precedată de o busolă de jeleu albastru, pălpăitoare, ce avea să se substituie lumii.

Hinton se născuse cu un secol înaintea mea, într-o familie engleză faimoasă (sau mai degrabă „infamous”) pentru libertinaj. Tatăl său predica poligamia și se numea pe sine „un Isus eliberator al femeilor”. Tânărul studiasă la Oxford și predase

apoi matematici la Rutland. Era în acea vreme - după câteva zile, văzând că opera lui Hinton mă preocupă, Goia mi-a adus un mare volum de istoria matematicii, în care-am găsit informații despre el și o poză sepie, foarte neclară, înfățișându-l într-un grup familial alături de o femeie urâtă și patru copilași - un tânăr cu înfățișare raskolnikoviană, cu bărbuță blondă și ochi palizi, având în expresie ceva de-un fanatism liniștit, de o senină agresivitate. Cu manierele lui impecabile, contrastând cu curajul nebunesc din priviri, trebuie s-o fi impresionat pe cea mai mare dintre fiicele celebrului, încă de pe-atunci, George Boole, pe care a luat-o de soție în 1880, având cu ea patru copii, ceea ce nu l-a împiedicat să părăsească în scurt timp pe urmele tatălui său. Pentru că, în ciuda realului său atașament față de Mary Ellen, și se poate spune față de întregul clan Boole, după doar trei ani Charles se căsătorise iarăși, în secret și sub un nume de-mprumut, John Weldon, cu o altă femeie, căreia i-a făcut doi gemeni. Scandalul a izbucnit la scurt timp, Hinton a fost trimis la-nchisoare și dat afară din slujbă, dar acest incident n-a zdruncinat legătura sa cu soția cea dintâi și cu familia ei. Charles și Mary au plecat în Japonia, apoi în Statele Unite, până ce urmele urâtului scandal s-au șters din amintirea oamenilor.

În America, familia Hinton a supraviețuit cu greu, cei doi au avut slujbe modeste în diverse orașe, au sărăcit și-au fost cuprinși de disperare. Una dintre cele mai limpede-văzătoare minți din istoria matematicilor și-un scriitor pe măsură a acceptat posturi inferioare la universități și instituții științifice risipite pe teritoriul american. O singură invenție, neașteptată și pitorească, părea să pună capăt tribulațiilor financiare ale familiei Hinton, dar matematicianul a supraviețuit prea puțin ca să se bucure de roadele ei: pe când preda ca asistent la Princeton a patentat o mașină de aruncat mingi de baseball pentru antrenamentele echipei universității. Era un tub de oțel cu manșoane de cauciuc, funcționând cu praf de pușcă, în stare să arunce mingi cu precizie, la diferite unghiuri și cu diferite viteze. O hemoragie cerebrală a pus capăt vieții bizare a exploratorului celei de-a patra dimensiuni, pe când abia împlinise cincizeci și patru de ani. Suntem cu toții gasteropode, animale moi și cleioase, târându-se pe pământul din care-am ieșit și lăsând o urmă de bale argintii în urmă. Dar melcul, viermele în veșnică lunecare orizontală, ridică în aer, în spinarea sa de bivoli moale, minunea geometrică a cochiliei spiralate, care nu pare-a avea nimic de-a face cu trupul ce-a produs-o din frică și singurătate. O secretă din sudoarea și mucusul pielii noastre, din carnea străvezie, solzoasă, a tălpii pe care ne târâm. Printr-o transmutare alchimică, schimbăm balele în sidef și spasmele cărnii în netulburată încremenire. Ne rotim, chirciți, în jurul pilastrului nostru central de caolin trandafiriu, îi adăugăm, în disperarea noastră de-a dăinui, spiră după spiră, tot mai încăpătoare, asimptotice și translucide, până ce miracolul se-implinește: viermele dezgustător, trăind în viața ce se viețuiește, dospit în păcatele lui, irigat de hormoni și de sânge și de spermă și de limfă, putrezește și piere, lăsând în urmă filigeanul de ceramică al cochiliei, triumf al simetriei, icoană fără moarte în lumea platonicească a minții. Ne secretăm cu toții, viețuind, poemele și picturile, ideile și speranțele, palatele sclipitoare-ale muzicii și-ale credinței, cochilii în care ne-am protejat cândva pântecul moale, dar care abia după dispariția noastră încep să trăiască în aerul de aur al formelor pure. Geometricul apare mereu din amorf, seninătatea din chin și tortură, cum lacrimile uscate lasă-n urmă cele mai minunate cristale de sare.

Viața chinuită a lui Hinton, mizeria și poftele lui, bizareriile lui, frumusețea lui perversă, vădită-n ochii palizi, atât de asemănători cu ai lui Rimbaud, au produs sideful curb al unei opere abstruse, spirală logaritmică asemenea celor care, după doar trei-patru rotiri în jurul pilastrului central, părăsesc pagina, după alte zece rotiri părăsesc planeta pe care viețuim, pentru ca, după încă douăzeci, universul să devină ne-ncăpător pentru saltul lor nebunesc. Opera lui Hinton n-a fost, în totalitatea ei, decât un cric metafizic în stare să te propulseze rapid, neintuitiv și vrăjitoresc, către marginile lumii, ca să te treacă dincolo de ele. Pui un bob de grâu pe prima căsuță-a jocului de șah, două pe următoarea, patru pe următoarea, opt pe următoarea. Pe cea de-a șaiszeci și patra căsuță nu vor încăpea toate recoltele pământului. Împătorești o foaie de hârtie o

dată, de două ori, de trei ori... La a cincizecea împăturire ajungi până la lună. Dublezi prin mitoză numărul de celule derivate din oul inițial: ai întregul trup omenesc după numai optzeci de diviziuni.

Hinton își folosea mintea în același fel ca să poată înțelege ininteligibilul, să noteze, asemenea poetului ai cărui ochi îi avea, inexprimabilul. Prin analogie și telescopare, el a încercat întreaga viață să depășească formele intuitive ale spațiului tridimensional, singurele în care mintea noastră se simte la largul ei, căci a fost modelată de ele și are forma lor, ca să silească un creier în trei dimensiuni, focalizat pe volumele lumii noastre, să-și lase emisferele să diveargă, să contemple neatent și visător până ce formele familiare se topesc și, brusc, epifanic, se deschide poarta către fantastica dimensiune imediat superioară, cea până atunci accesibilă doar sfinților și iluminatilor. Străpungerea închisorii celor trei dimensiuni prin raționament matematic egalează, de fapt (sau dublează, dovadă că până la urmă toate căile cunoașterii converg către un punct incandescent, mistico-poetico- logico-matematic), extazul, incubarea de către zeu, starea orbitoare de satori.

Lumea cu patru dimensiuni e, față de lumea (noastră) tridimensională ceea ce lumea noastră e față de cea cu două dimensiuni și, mai departe, ceea ce lumea bidimensională e față de cea cu o singură dimensiune. Iată cricul lui Hinton, mecanismul său mental prin care, cu mult mai mult efort decât se poate crede, putem intui un spațiu interzis altfel gândirii noastre. Punctul generează linia, linia generează planul, planul generează volumul - ce spațiu va genera un volum în mișcare? Prin ce se poate mișca un volum dacă e scos din lumea tridimensională? Cum punctul e o parte a liniei și linia o parte a planului, și planul o parte a volumului, cuprinzându-le într-un fel, deja, ca potențialitate, în structura lor, volumul presupune deja o lume cu o dimensiune în plus, a cărei parte este și pe care o poate genera printr-un anumit fel de mișcare. O putem vizualiza, putem avea bruscă ei revelație printr-un exercițiu de gândire. Ne putem închipui o translație între lumi paralele, fiecare cu o dimensiune în plus față de precedentă, a unor obiecte geometrice simple. Dacă un cub translatează lin din lumea noastră, îndreptându-se spre un plan bidimensional, el va fi perceput de prezumtivii ei locuitori ca un pătrat. Dacă va trece mai departe spre o lume cu o singură dimensiune (un fir lung plutind într-un plan ce plutește într-un volum), locuitorii filiformi ai acelei lumi vor percepe doar apariția pe firul lor a unui segment de dreaptă. În final, totul se comprimă în infinit în lumea fără dimensiuni a punctului. Pentru noi, cei ce trăim în trei dimensiuni spațiale (acum știm că sunt mult mai multe și că una dintre ele este timpul), locuitorii planului par incredibil de simpli. Putem privi de-a dreptul în creierul lor, putem vedea în casele lor - căroră le lipsește peretele dinspre noi -, putem să le jefuim valorile din casele de bani. Ei sunt ca niște personaje create de noi, căroră le știm dinainte viitorul pentru că tot noi le-am inventat trecutul. Suntem zeii lor, putem apărea brusc în mijlocul lor, ca niște proiecții spectrale, înspăimântându-i. Dacă o sferă le-ar străbate membrana, ei ar zări la început un punct, care-ar crește ca un cerc tot mai mare pentru ca apoi să scadă. Punctul final ar dispărea și el, inexplicabil, de pe cerul lor. Dacă ne-am distra să le străpungem membrana cu o furculiță, ei ar vedea întâi patru puncte, apoi patru cercuri, apoi o curbă în care cercurile s-ar contopi și care-ar dura mult, lățindu-se și îngustându-se până-ar pieri și ea cu un punct final. Ne putem, într-adevăr, imagina lumea lor ca pe-o suprafață ne-ntreruptă care-nconjoară lumea noastră, și pe care lumea noastră se proiectează ca pe un ecran.

Pentru cei scufundați într-o lume plană e cu neputință să-și imagineze a treia dimensiune. Un prizonier într-o închisoare ai cărei pereți sunt patru linii va rămâne acolo etern, fără să observe că ar putea evada perpendicular pe plan, luându-și zborul, pur și simplu, prin zidul inexistent către a treia dimensiune. Acel zid există doar în mintea și-n obișnuințele lui, a celui pentru care există dreapta, stânga, înainte și-napoi, dar nu și sus sau jos. Nimic nu e mai ușor decât să-l ajuti pe-un prizonier să evadeze, dacă ai, față de el, o dimensiune-n plus: îl apuci pur și simplu-ntr-o degete și-l ridici, perpendicular pe lumea sa, într-un spațiu pentru el inimaginabil. Cei din jurul său l-ar vedea dispărând miraculos:

urmele sale în zăpadă s-ar opri brusc în mijlocul curții...

Putem imagina (dacă nu și intui cu adevărat) o lume cu o dimensiune-n plus față de-a noastră. Fiecare obiect din această lume ar avea patru dimensiuni, ca și spațiul în care e scufundat. Lumea noastră ar putea fi închipuită ca o membrană tridimensională care-ar înconjura o lume cu patru dimensiuni ce s-ar oglindi în ea. Dacă o hipersferă ar străbate lumea noastră, noi am vedea pe cer mai întâi un punct, apoi o mică sferă care-ar crește până la o mărime maximă și-apoi ar scădea treptat până la dimensiunile unui punct, ca să dispară fără urme sub ochii noștri uimiți. Dacă o furculiță cvadridimensională ne-ar străbate membrana, am vedea apărând din senin patru sfere - proiecția în trei dimensiuni a dinților furculiței - contopite curând într-o elipsă tridimensională turtită, ce s-ar termina brusc, dispărând, în punctul final. Tot astfel, locuitorii unei lumi cu patru dimensiuni și-ar putea trimite oricând proiecțiile tridimensionale-ntre noi. Ne-ar apărea ca ființe umane obișnuite și nu le-am putea bănuși niciodată trupurile și mințile fantastice, puterile uimitoare. Dar ele-ar putea face miracole, ar putea vindeca bolnavii - căci au acces direct la fiecare organ fără nevoie de-a deschide trupurile -, ar putea învia morții, ar putea apărea și dispărea brusc dintre noi. Ființa lor, așa cum apare-ntre noi, ar fi doar umbra pe-un ecran a adevăratei lor ființe. Pentru ei n-ar exista, în lumea noastră, ziduri și lanțuri. Dacă am intui dimensiunea în plus, dacă ne-am putea imagina alte direcții decât dreapta-stânga, înainte-napoi și sus-jos, ne-am da seama că nimeni nu ne poate ține-n închisoarea lumii noastre, că un uriaș perete al ei este liber, nezidit, temnicherii mizând pe orbirea noastră la direcția în care se află poarta deschisă.

Un segment de dreaptă este mărginit de două puncte. Un pătrat e mărginit de patru linii. Un cub e mărginit de șase suprafețe. Tot astfel, un hipercub din a patra dimensiune ar fi un obiect, neintuitiv pentru noi, mărginit de opt cuburi. Acest obiect a fost numit de Hinton tesseract. Proiecția tesseractului în lumea noastră e cubul, așa cum proiecția cubului pe membrana cu două dimensiuni e pătratul, iar proiecția acestuia într-o lume cu o singură dimensiune e segmentul de dreaptă. Am învățat la școală cum putem construi un cub dintr-un fel de șotron cu șase căsuțe desenat pe o coală și decupat. Laturile șotronului sunt rotite în dimensiunea-n plus a spațiului nostru, lipite-ntre ele și avem pe palmă, fragil și minunat, un cub de hârtie. Desfășurarea în lumea noastră a tesseractului e ușor de vizualizat: e un șotron analog celui de pe hârtie, dar compus din cuburi. E însă teribil de greu de-nchipuit cum am putea alcătui hipercubul din crucea de cuburi pe care Dali și l-a închipuit răstignit pe Isus, sau mai bine zis icoana lui omenească proiectată în lumea de-aici de inconcevabilul lui trup cvadridimensional. Căci ai nevoie să rotești cuburile proiecției într-un fel de „hiper-sus” sau „ultra-jos” de neperceput, cum nu percepem infraroșul sau ultravioleul, cum urechea noastră nu aude ultrasunetele, cum psihopatul nu simte mila.

Tesseractul, creația majoră-a gândirii lui Hinton, descris prima dată în A New Era of Thought din 1888, este mandala mistică a lumii sale și cheia pe care el a văzut-o potrivindu-se-n broasca de cuarț a celei de-a patra dimensiuni, cea în care trăiesc îngerii, dar și demonii minții noastre. E așa de ciudat că folosisem cuvântul într-un poem, cu zece ani în urmă, pe când încă mai credeam în literatură, nu așa cum crezi că la noapte va ninge, ci cum crezi că după moarte urmează altă viață. Scrisesem atunci, într-un fel de transă:

dacă ai fi un număr, dar nu ești un număr
dacă ai avea vene, dar nu ai vene
dacă fiecare bob din plânsul tău ar fi o planetă
sau un soare, sau un univers.
tu ești un gnomon, o coajă de salcie, fața cealaltă-a oglinzii
gura rujată-a unei gagici
sau Iordanul. greșit.
fiindcă toate astea-s cuvinte, iar cuvintele nu intră în carne
sau în beton sau în gref. și chiar să fie imagini
greșit ar fi, căci nu ar fi bila, ci sfera
cubul, nu tesseractul. și dacă spațiul-timp

e plastilina cu care te-ai jucat pe când erai mic
ce va descrie oasele tale, glandele, organele tale interne?

dacă-ai fi un creier, dar nu ești un creier
dacă ai fi eu însumi, dar nu ești eu însumi
nici moartea, nici existența, e greșit să gândesc la tine, pentru că tu,
asemenea tahionilor, pornești de acolo
unde gândirea mea se oprește.
lumina mi se pare grosolană: mici bolovani auriți
curgând pe fața ta ca nisipul; hidoasă mi se pare galaxia
ca un fir de polen în sprânceana ta. eu însumi, un strop de grăsime
sfârâind o clipă pe plită, încercând să te știu.
poate că lumea poate fi descrisă
pliu peste pliu, ca statuetele de tanagra; poate că teoria
catastrofelor, poate cantor arepo
dar eu, ghemuit ca un șoarice în splendoarea ta
de Chrystal Palace pentru popor, căscând gura ca un nerod
printre buțile tale de giuvaeruri -
ce va descrie zbârciturile mele?

dacă ai transpira, dar tu nu transpiri
dacă ai exista, dar tu nu exiști
dacă ai face o lume cu milioane de anotimpuri, cu zece mii
de dimensiuni
și-ai distruge-o apoi prin foc și prin gheață...
fantomă dragă, arată-te! grăiește-mi, văd că vrei să-mi grăiești!
dar vorbele tale-ar fi oameni sau crenguțe de zarzăr
așa cum tăcerile tale sunt roci.
te citesc mai bine în petala de cerceluș
în vinele liliachii din urechea pisicuței mele
în amintirea răcitoarelor cu gheață de altădată. fiindcă tu
ești tot ce iubesc și tot ce urăsc și tot
ce mi-e indiferent; dacă-ai fi fost o femeie
oasele tale s-ar fi format în burta mea; așa, te simt pălpâind
și mișcându-te-n țeasta mea; te simt privind
prin ochii mei și mângâind cu degetele mele și înghițind
cu esofagul meu.
așezat în mine ca într-un car de asalt
tragi pârghii, apeși pe butoane
iar eu mă mișc și zâmbesc, plâng și visez
la ordinul tău, din mila ta... poate că tu
mă demontezi cum demontează un copil o mașinuță
să-i vadă arcul și volantul și roțile dințate... paradit,
cu vopseaua luată, ce va descrie
nimicul, nimicul meu?

dacă ai fi o îmbăcseală de stele
dacă ai fi o împâslire de lumi...

Teseractul, sau hipercubul, e dăra lăsată de-un cub ce se mișcă într-a patra
dimensiune, perpendicular pe lumea noastră, așa cum glisarea unui pătrat într-a
treia dimensiune generează cubul. E o figură geometrică total abstractă și
neintuitivă, un cub cu șaisprezece colțuri, treizeci și două de laturi, douăzeci și
patru de fețe și un hipervolum limitat de opt volume. Nu putem vizualiza un astfel
de obiect prin simpla putere a simțurilor și-a rațiunii, căci ele sunt instrumente
create de o lume tridimensională pentru ca un amalgam de organe moi să poată
supraviețui în ea. Suntem omizi ce ne târâm pe creanga noastră orizontală: ca să ne
desprindem de ea, perpendicular, spre inconceabilul „sus”, trebuie să fim, într-o
clipită de ochi, schimbați. Trebuie să ne crească aripi. Un teseract e un obiect de

contemplare și meditație, un vehicul spre ținuturile înalte pe care mintea noastră, izvorâtă dintr-un creier mult prea concret, prea bălos, prea moale, turtindu-se de propria lui greutate, le caută cu febrilitate și dor dintotdeauna. Un poet visa la vârful incandescent al piramidei cunoașterii, unde geometria și poezia se contopeau fericite. Tesseractul e deasupra chiar și-a acestui punct, căci el este față de nemuritoarele poliedre platonice ceea ce ele sunt față de poliedrele de carton sau placaj din lumea sensibilă.

Hipercubul, obiect levitând luminos într-a patra dimensiune, nu a fost limita, ci abia punctul de plecare al intensei meditații hintoniene. Căci, pornind de la imaginea lui, Charles Howard Hinton a-nceput să imagineze modalități practice prin care oricine, cu multă răbdare și exercițiu, putea vizualiza un tesseract, pătrunzând astfel în cea de-a patra dimensiune. În *On the Education of the Imagination* el descria un sistem de cuburi cu laturile colorate, trusă perfecționată de-a lungul anilor și adusă la desăvârșire în lucrarea sa *The Fourth Dimension* din 1904. Cuburile lui aveau laturile de câte-un inch și erau vopsite în cincisprezece culori diferite, câteva rămânând nevopsite. În total, trusa de vizualizare a tesseractului conținea optzeci și unu de cuburi. Ele puteau fi aranjate în așa fel încât să formeze cuburi mai mari, cu latura de trei sau patru cuburi Hinton. Tehnica de vizualizare a celei de-a patra dimensiuni era complicată, dar în esență ea presupunea vizualizarea simultană a culorilor interioare ale cuburilor, în așa fel încât în cele din urmă mintea să pătrundă în marele cub multicolor, văzându-i adâncul ascuns la fel de clar ca și suprafețele, intuindu-l deodată în integralitatea lui, exact așa cum l-ar vedea un locuitor din a patra dimensiune. După un enorm și istovitor exercițiu, în care novicii memorau culorile întâi câte două, de-a lungul unei muchii, apoi câte patru, apoi câte opt, barierele minții se prăbușeau deodată și - miracol uluitor - tesseractul apărea în mijlocul creierului, ca un portal deschis către-o lume mai înaltă, de-o măreție inexprimabilă. Viziunile provocate de hașiș, mozaicurile strălucitoare ce apar în fața adeptilor mescalinei, orgasmul nimicitor din țeasta epilepticilor, uimirea fermecată a amatorilor de autostereograme când din încălecarea de linii și culori apar, tridimensionale, scânteietoare ca de cristal, simbolurile ascunse, starea de satori a budistului zen când înțelege, după ani de chin și tortură, că în koan nu e nici o contradicție și că mintea e liberă ca pasărea, râsul curat al copilului de doi ani și toate celelalte fericiri permise ființei noastre sunt doar slabe aproximări ale sentimentului de copleșitoare ușurare și de spargere-n țăndări a craniului și toracelui ce ne țin prizonieri pe care l-au avut, după propria lor mărturisire și când au mai fost în stare s-o facă, cei care au văzut tesseractul. Trusa lui Hinton s-a comercializat în preajma începutului de secol și-a avut un oarecare succes în mediile oculte, care, pe urmele teozofilor și antropozofilor, ca și ale vulgarilor spiritiști, încercau de mult să găsească a patra dimensiune. Cutia cu cuburi colorate era expediată la comandă celor ce, aflând de experimentele lui Hinton, ardeau de nerăbdare să încerce și ei. Era epoca redescoperirii înțelepciunii străvechi a umanității, a căutării miticei Agarthi, a coșmarescului Shambala, epoca spiritelor conjurate de mediumi grotești, de bălci ambulant, cărora li se scurgeau din colțul gurii sau le ieșeau prin fontanelă ectoplasme ca niște fumuri alburii de țigară, epoca meselor mișcătoare și-a degetelor ce înaintau singure către literele de pe o tablă ca să alcătuiască mesaje venite de dincolo. Toate acestea erau exuviile unei epoci ce trecea de la tehnologia aburilor la cea a electricității, pentru ca oamenii să nu uite că tehnologia și magia nu sunt decât fețele aceleiași medalii, că în mintea lor primitiv-sofisticată miracolul tehnologiei era mereu contrabalansat de tehnologia miracolului. Comerțul cu trusa lui Hinton a fost curând oprit însă, căci spitalele psihiatrice au început să primească, din ce în ce mai des, adepți ai cuburilor colorate. Au fost zeci, poate sute de cazuri de femei și bărbați găsiți în odaia lor, cu poala plină de cuburi, cu un mare cub neterminat pe masă, pe care-l priveau pierduți, fără să-l vadă, într-o stare cataplectică din care nu și-au mai revenit niciodată. Pe alții extazul îi ajunsese în cadă, pe pajiștea din fața casei, la masa de prânz sau pe când citeau ziarul, sau chiar în somn, căci, asemenea rugăciunii continue a isihăștilor, manevrarea cuburilor și vizualizarea fețelor lor interioare ajungeau o

activitate continuă și automată a minții căutătorilor de absolut. Cuburile li se arătau clipă de clipă în fața ochilor, orice-ar fi făcut, și manipularea lor înfrigurată li se prelungea în vise. Cei cărora, după luni sau ani de lucru cu cuburile, li se arăta tesseractul poate că deveneau locuitorii lumii de deasupra, dar aici, în lumea noastră, nu mai rămânea din ei decât o carcasă-n prostrație, exilată într-un sanatoriu cu ziduri albe.

Mania cubului pestriț, a cărui târzie și inofensivă amintire (după cum atotputernicele mituri de altădată se regăsesc azi doar în basmele pentru copii) este cubul lui Rubik pe care, de la femeile de serviciu și până la profesoare, îl tot sucesc colegele mele de la 86, a cuprins curând întreaga familie Boole, dar a subjugat-o cu adevărat - poate odată cu ochii albaștri și părul blond, în dezordine căutată, a bărbatului ce devenise centrul mistico-sexual al clanului logico-matematic - doar pe Alicia, a treia fiică a cuplului Boole. Cea mai searbădă dintre surori, ce până la-nălnirea cu Hinton brodase stângace gobelinuri și citise romanțuri sentimentale, își descoperise deodată un incredibil talent de vizualizare-a obiectelor cvadridimensionale. Nu avusese nici o problemă cu măruntaiele colorate ale cubului format din 27 de cuburi Hinton (oare sângele nostru este tot roșu și în artere, acolo unde nu-l vede nimeni?). Tesseractul care i se ivise deodată, într-o după-amiază aurie, în mijlocul minții n-o impresionase prea tare, în ciuda celor treizeci și două de muchii ale sale de cuarț scânteietor. Alicia, ce fusese inițiată cu gingășie de cumnatul ei în dulcele ritual, își depășise cu mult maestrul. Hipercubul ajunsese curând s-o plictisească. În definitiv, lumea noastră nu se reduce la cuburi. Ajunse repede să-și dea seama că tesseractul poate intersecta în multiple feluri membrana tridimensională a lumii noastre. Ar fi rarism ca el să pătrundă perpendicular pe ea, în așa fel încât amprenta sa în trei dimensiuni să fie cubul. El poate pătrunde oblic, mai întâi cu un colț sau cu o muchie, sub unghiuri ce pot varia continuu. Mai mult, se poate roti în timp ce trece prin membrană. Așa încât el poate genera, în lumea noastră, un nesfârșit număr de poliedre tridimensionale, umbrele ascuțite sau obtuze aruncate de tesseract pe suprafața lumii. Mai mult încă, Alicia, o adevărată Alice în Wonderland, a-nceput să închipuie un lung șir de poligoane cvadridimensionale numite de ea politopi. Se pare că, de altfel, n-avea mai mult decât vârsta lui Alice când și-a lăsat degetele conduse cu tandrețe și abilitate de Charles printre volumele și suprafețele voluptuoase cu care de-atunci a lucrat întreaga viață. Politopii erau corpurile din a patra dimensiune care-și aruncau în lumea obișnuită umbrele în formă de poliedre: tetraedre, octoedre, icosaedre, dodecaedre. A redus curând numărul de politopi regulați la șase, care erau delimitate, în lumea cvadridimensională, de cinci, șaisprezece sau șase sute de tetraedre, opt cuburi, douăzeci și patru de octaedre și, respectiv, o sută douăzeci de dodecaedre. Le-a vizualizat pe toate în adâncul adâncurilor lor mirifice și-apoi și-a început munca. Întreaga viață, Alicia Boole a construit din carton și-a pictat de mână incredibile obiecte în spațiu, care reprezentau secțiuni mediane, tridimensionale, ale politopilor. Au rezultat geme uriașe, de-o frumusețe rară, bijuterii fațetate, briliante geometrice mai fascinante decât fluturii tropicali în insectarele lor. Violetul, rozul, purpura, șofranul pâlpâiau pe fețele lor, își întindeau culorile unele-n altele, își schimbau locurile și formele, uimindu-i pe cei ce le contemplau. Cei mai mulți vedeau în ele doar mingi colorate, dar Alicia avea harul, venit de nicăieri, căci tânăra victoriană nu primise nici o educație, de-a cădea-n transă în fața lor și de-a vedea-n ele adevăratele obiecte din adevărata realitate, care era cea a unei lumi cu două direcții în plus, ultra-susul și infra-josul, talent echivalent cu cel care i-ar trebui unui orb din naștere ca să vadă culorile. Din aceste încercări disperate, ale unor minți vizionare, de-a exprima inexprimabilul, a percepe imperceptibilul și-a intuit neintuitivul se ivise în cele din urmă și jucăria lui Rubik, la o distanță de șapte decenii de experimentele hintoniene. Doamna Diaconu, planturoasa și mereu joviala profesoară de rusă, îl învățea între degete până și-n timpul tezelor, pe sub catedră, fără să aibă habar că mica mașinărie de plastic, ce încerca obstinat să rămână în starea ei cea mai firească, de haos coloristic, fusese cândva unul dintre cele mai desăvârșite cricuri pentru înălțarea spre absolut pe care mintea umană era în stare să le

conceapă. Fiindcă, luptând cu spectrul insanității și cu limitele jalnicei noastre condiții de conștiințe învelite în carne, Hinton și discipolii săi au găsit poate calea către lumea superioară, plutind deasupra lumii noastre asemenea platonului Tărâm al Fericiților ce-și înălța fruntea deasupra oceanului de aer în care suntem cu toții scufundați.

Dar e cu neputință ca o minte ca a lui Hinton sau ca a Aliciei să nu-și fi dat seama că, departe de-a fi fost scopul suprem și ultima Thule a încordării lor mentale, atingerea celei de-a patra dimensiuni era doar un pas neînsemnat, primul ocol dat de spira asimptotică pilastrului central, prima treaptă din șirul progresiei infinite a scăării în care fiecare treaptă ar fi de două ori mai înaltă decât precedenta. Căci nici voluptatea contemplării tesseractului mistic (pe care spiritiștii îl puseseră repede la treabă pentru invocarea morților și aflarea comorilor îngropate), nici splendoarea politopilor, nici evadarea, fie și virtuală, prin peretele deschis spre dimensiunea superioară și totuși ascuns pentru totdeauna privirii noastre nu eludau faptul că, așa cum punctul genera linia, linia genera planul, planul genera volumul, iar volumul - hipervolumul mărginit de volume al celei de-a patra dimensiuni, puteam concepe și o lume în cinci dimensiuni, generată de un hipervolum în mișcare. Lumea cu patru dimensiuni ar fi pentru această nouă lume, și mai înaltă, ca o membrană cvadridimensională care-ar delimita o sferă cu cinci dimensiuni. Și această nouă lume ar fi, la rândul ei, ecranul pe care-și proiectează umbrele lumea cu șase dimensiuni, fiecare mai mărească, mai intensă, mai adevărată decât precedenta, dar nu proporțional, ci nebunesc, asimptotic, de necuprins în minte și-n priviri.

Poate că la această infinită progresie, la această concentrare a luminii în lumină, la acest trandafir mistic cu miezul de trandafir, cu miezul de trandafir, cu miezul de trandafir, tot mai concentrate și mai parfumate roze mandalice, se gândise și Kafka în marea parabolă din centrul scrisului său: paznicii șirului infinit de porți ale legii sunt din ce în ce mai puternici. Omul n-are de-a face decât cu primul, cu Klammm, cu Godot, dar el nu e decât cel mai neînsemnat Dumnezeu într-un șir nesfârșit, în care fiecare paznic al porților e de două ori mai puternic decât precedentul. Cât de puternic va fi al zecelea? Dar al 1010-lea? Când bietul om ce așteaptă în anticamera infinitului moare, ultimul sunet pe care-l aude constă în închiderea simultană a infinitului de uși ce-l separă de adevăr, fiecare de două ori mai grandioasă decât precedenta. Sunt ușile pe care le aud și Hans și Amalia, cele după care se ascunde monstrul din subterană. Sunt bățăile de inimă, fiecare de două ori mai puternică decât precedenta, care însoțesc cea mai uluitoare scenă imaginată și pusă pe hârtie, vreodată, de-o minte omenească: „Stăpânul viselor, marele Isachar, era așezat în fața oglinzii, cu spinarea lipită de suprafața ei, cu capul mult răsturnat pe spate și cufundat adânc în oglindă. Atunci a apărut Hermana, stăpâna amurgului, și s-a topit în pieptul lui Isachar, până când a dispărut cu totul acolo”.

Poate că aceeași infinită progresie se petrecea-n creierul meu (epilepsie morfeică neconvulsivă de lob parietal stâng?) când, în câte-o noapte, un ușor țiuit în urechi se amplifica asemenea unei sirene, lua amploare, devenea un urlet asurzitor ce genera, foarte curând, o intensă culoare galbenă, iar sunetul-culoare care-mi invada cu urletul său de aur țeasta mi-o spârgea-n țândări într-o teroare infinită, în jerbe de extaz și disperare, amplificate tot mai mult, până la nebunie și dincolo de ea, sărind din spiră-n spiră de foc, de foc superconcentrat, ultraconcentrat, hiperconcentrat, până unde nu mai există nici cuvinte ca să-l descrie, nici loc și timp ca să-l cuprindă... Poate-n acele clipe, în acel tunel al ororii, în acea țevă ghintuită, roșie de la frecarea cu glonte minții mele, mă azvârleam către adevăr, cel de dincolo de adevărul de dincolo de adevărul de dincolo de adevărul lumii noastre. Cel dincolo de care nu mai există nici progresie, nici adevăr, nici minte, nici sine, nici dumnezeire. Nu mă mir că după acele nopți rămâneam zile-ntregi într-o stare de abulie și visare nătângă. Mă mir doar că mai reușeam să trăiesc.

În cele din urmă mi-am cumpărat și eu un cub Rubik, chiar de la chioșcul de pe strada școlii. Dar, după ce l-am scos din foaia vulgară de celofan în care era ambalat, nu i-am tulburat fețele uniforme. L-am lăsat așa, rezolvat încă din prima

clipă, desăvârșit la suprafață, dar nu m-am putut împiedica să nu mă gândesc la tragica dezordine-a fețelor ascunse-n adâncul său, la încălceala lui de mațe din mijloc, pe care n-ajunge s-o vadă nimeni, niciodată. Cum nimeni nu va ști ce culoare are sângele care-mi curge prin vene, ce culoare au oasele mele, ficatul și splina și intestinele mele. Nu știu nici măcar eu, locuitorul singuratic al cârniei mele. Știu doar că am organe interne numai și numai pentru că altcineva, din lumea de super-sus, le poate vedea în toate formele, culorile și detaliile lor, de parcă ar fi pictate pe propria mea piele. Pentru acea ființă sacră, în sensul teribil al cuvântului, toate cuburile Rubik, în orice stare haotică ar fi, sunt rezolvate și desăvârșite, cum au fost de la-nceput și cum vor fi pentru totdeauna.

31

M-am gândit de-atâtea ori la femeile grase, presărate ca niște ganglioni bizari de-a lungul vaselor limfatice ale vieții mele. Masive, aproape rotunde în halatele lor, afabile, asexuate și fără vârstă, le-am întâlnit peste tot, din copilăria cea mai adâncă și până azi. Erau vânzătoarele de la centrul de pâine și de la toate alimentarele cartierelor unde-am locuit cu părinții, era femeia ce remaia ciorapi într-o gheretă de sticlă, lângă magazinul de fierărie de la Lizeanu, pe lângă care treceam, înainte ca anii '50 să se fi încheiat, în drumul nostru către feericul magazin de jucării Scufița Roșie de la Obor, aflat într-un buncăr subteran adânc de patru etaje. Erau toate surorile și asistentele medicale care se-ndreptau spre mine cu seringile lor primitive, în care bolboroseau penicilina și streptomicina, noaptea, în lumina brusc aprinsă, umplând camera cu un miros insuportabil de mucegai. Erau femeile rubiconde, goale, cu sfârcuri roșii și colaci de grăsimă pe pânze care populau cele trei gâtleejuri adânci ale tunelului subteran de dincolo de ușa biroului din Circa de Miliție Floreasca, și care comunicau într-o încrengătură complicată cu hăul de sub blocul din Ștefan cel Mare. Identice, cu trăsăturile feței abia schițate, de parcă doar grăsimă barocă de sub pielea lor ar fi fost expresivă, cu sexul închis între picioarele elefantine, se bălăceau în câzi și cisterne în care se-ncrețea o apă verde, alunecau prin tuburi alambicate, își scuturau pletele roșii, galbene și portocalii sub sorii grei, simetrici, incompreensibili ai unor zodii ciudate. Erau taxatoarele care moțăiau în tramvaie, revărsate peste locul lor închis cu furnir, care-ți vindeau, pe monede strălucitoare, bilete de 15 bani, de 25 de bani sau de 40 de bani, pe când moțăiau și tu, de mână cu uriașul tău tată, înfodolit cum erai, înzăpezit și cu fularul legat peste gură și nas în acele ierni ce nu se mai terminau. Erau femeile de serviciu de la Voila, care ne frecau la baie cu bureții lor aspri până ce ne-nroșeau pieile. Sunt jovialele mele colege de cancelarie, e sinistra bibliotecară-temnicheră, e femeia oarbă care, cu o icoană de hârtie pe piept, cerșește la bisericuța din cartier. Sunt îmbrăștiate mai mult sau mai puțin uniform prin întreaga mea lume, ca niște rezerve de hrană ce m-ar aștepta, din loc în loc, în labirintul experimental în care trăiesc, ca niște jaloane în drumul meu întortocheat către ieșire. Nu mi le puteam imagina la masă, în pat sau înconjurate de copii, ci doar acolo, la posturile lor unde probabil apăruseră din senin, fără să treacă prin copilărie și adolescență. Erau niște saci mari și rotunzi, cu aceleași trăsături abia schițate de locuitoare ale vreunei stepe din Asia. Până și sânii lor, mereu mult prea mari, erau total neutri, albi și placizi, ca și când ar fi fost doar niște cocoșe de câmilă fără nici cel mai mic rol în stărnirea bărbaților. Căci bucătăresele, taxatoarele, surorile medicale, chelnerițele și remaieuzele erau la fel de lipsite de sex ca dulăpioarele, casele de bani și cutiile de fierț seringi care le-nconjurau. La Voila, teroarea lor începea în amurg, când ne-ntorceam în dormitoare noastre de la masa de seară. Tovarășul Nistor se retrăgea atunci și el în gaura lui, iar noi rămâneam cu totul pe mâna femeilor care ne-ngrijeau. Vocile lor ascuțite, poruncitoare, ne-nșfăcau ca niște mâini brutale și ne vârău sub dușurile fierbinți, apoi ne băgau în pijamalele albastre, toate la fel, cu desene stângace de zebre și girafe, aceleași de pe creioanele noastre chinezești cu gumă. Din clipa-n care stingeau, la nouă seara, lumina, nimeni, sub nici un motiv, nu mai avea voie să

iasă pe culoar. Ușa rămânea închisă toată noaptea, iar afară, pe mozaicul holului, patrulau îngrijitoarele.

La-nceput, totul era suportabil. Mămprietenisem, pe lângă Traian, cu Bolbo și cu Prioteasa, de asemenea cu Mihuț, băiatul colegului de la ziar al lui tata. Cum ieșeau femeile din dormitor, ne dădeam jos din pat și ne suiam pe pervazul lat al geamurilor ce se-ntindeau de-a lungul întregii săli. Apoi trăgeam draperiile după noi și ne găseam astfel în cel mai intim loc de pe lume. Dincolo de geamuri și amplificată-n sticla lor strălucea luna plină. La lumina ei se vedea, neagră, nesfârșita pădure. Ne vedeam și fețișoarele albăstrui, gata să asculte o nouă poveste. Sub noi, placa pervazului era caldă de la caloriferul de dedesubt, așa că în curând intram într-un fel de transă în care vocea lui Traian apărea vizibilă-n aeru-ntunecat ca un firișor de liță, desenând între noi obiecte stranii. Bolbo era gras ca un urs și întunecat la față, nu se bătea niciodată cu alți copii, probabil fiindcă le-ar fi rupt gâtul din greșeală. Prioteasa era palid, cu o pată căruntă chiar deasupra frunții. Părea mai mare decât noi, părea să fi trecut prin întâmplări care l-ar fi înțeleptit înainte de vreme. Mihuț îmi era mult mai apropiat decât ei, era colegul meu de bancă, un băiețel cuminte ca o fetiță, ai cărui ochi negri implorau, mereu, ocrotire. Nu știu de ce, mi-am iubit colegii de la Voila mai mult decât pe toți ceilalți, am și acum o poză cu noi toți, în uniforme noastre îngrozitoare, de țesătură deja putredă din fabrică, grupați în livada de meri. Mi le-amintesc încă pe câteva fete: Sica, Iudita, Mihaela. Mai toți băieții îmi sunt încă familiari, de parcă ne-am fi despărțit abia ieri. Tovarășul Nistor, cu bestialul lui chip de nazist, e în mijloc, în picioare, iar noi stăm pe iarbă, sub crengile de măr, transparentizate de soare, întunecate de umbră, zâmbind. Năuci către stafiile noastre din viitor. Mă văd și pe mine, undeva în rândul al doilea, zâmbind trist, cu bărbia sprijinită-n palmă. Ca-ntotdeauna, mă-nfior: să mă văd pe mine însumi, în oglinzi și fotografii, mi s-a părut mereu sinistru, paradoxal ca o sabie care s-ar tăia pe ea însăși. Sunt convins că mare parte din copilăria mea, chiar dacă m-am văzut, accidental, în oglinda spartă și cu argintul mâncat pe care-o ținea mama într-un cui, nu m-am recunoscut, sau mai curând n-am recunoscut că sunt eu. Poate că încă nu existam, iar reflectarea mea îmi era la fel de indiferentă ca restul încăperii afundat, cu dulapuri, pleduri și ghivece cu garoafe, în apele virtuale ale ciobului de sticlă. O stranie prosopagnozie mi-a însoțit primii ani, când ar fi trebuit să trec prin obligatoriul stadiu al oglinzii și n-am făcut-o. Mi-am întârziat, sinucigaș poate, revelația până-ntr-o zi, la Voila, când ne-am repezit, toți băieții deodată, după chinul somnului de după-amiază, în spălătorul mare, alb și solemn ca un templu de faianță. N-am să uit niciodată acel moment: sala uriașă răsună de țipetele copiilor în pijamale, iar unul dintre ei, la fel ca oricare, de fapt comunicând, dincolo de frontierele pieilor și minților noastre, ca prin niște canale inefabile, cu toți, într-un ghem emoțional și acefal, un madrepor de brațe și tălpi și burice și dinți, eram eu, la fel de impersonal și de aservit grupului ca un pion de pe eșichierul minții noastre colective. Mă spălam pe dinți sau îmi aruncam apă pe față, sau pur și simplu rânjeam la spusele vreunui coleg, când Bolbo începu să strige cu vocea lui spartă: „Hai, calule, vino să-ți dau zahăr din palmă!” Crețu, un repetent de două ori cât noi, se-nfățișase imediat, și Bolbo-i sărise-n spinare. În fiecare pauză ieșeam din clasele noastre pe pajiștea lată din spate și ne luptam, călare pe câte-un coleg sau călăriți de vreunul, câte două perechi, trăgându-ne și-mbrâncindu-ne până una din alcătuirile îmbujorate și găfâind și răzând în hohote se prăbușea în iarba plină de furnici și de miriapozii. În spălător era periculos, perechile cal-călăreț se puteau lovi de marginile tari ale căzilor și chiuvelor, în cădere puteau da cu capul de podea... Știam toți că în câteva clipe îngrijitoarele aveau să intre zbierând, altoindu-ne cu cârpele lor ude. Totuși, mai toți au făcut perechi și-au intrat în luptă. Eu am sărit în cărca lui Horia, cel mai deștept dintre noi, în afară, bineînțeles, de Traian. El ne povestea-n fiecare seară, înainte de culcare, câte-un capitol din Băieții din strada Pal, așa de frumos și cursiv, încât, dacă lumina n-ar fi fost stinsă, ai fi crezut că citește din carte. Ne-am repezit în fața șirului de oglinzi de la chiuvelă, așezate prea sus ca să ne putem vedea-n ele când ne spălam. Într-o străfulgerare m-am văzut atunci în oglindă, prima dată-n

viața mea când m-am văzut și m-am recunoscut, cu oroare, pe mine însumi, ca-n visele cu autoscopie, ca și când, fără știrea mea, un savant nebun m-ar fi clonat și, fără să mă fi prevenit, m-ar fi adus în fața sosiei mele. Totul a durat doar o clipă, dar o clipă de strălucire unică și violentă. M-am văzut atunci, înconjurat parcă de o zeamă de aur ce-ntuneca lumea-mprejur: o fețișoară brună, mai brună decât a celorlalți copii, subțire, mai subțire ca a tuturor. Ochi atât de negri, încât păreau violeti, înconjurați de cearcăne neobișnuite la un copil. Un gât lung și palid, două clavicule ce-și arătau umflăturile sub piele, deasupra gulerului țeară al pijamalei cu imprimeuri. Un trup micuț, ușor ca hârtia, un copilăș care eram eu însumi și care totuși avea viața și lumea lui, speciale și străine, acolo, după peretele de sticlă. Niciodată identitatea și diferența, focul și gheața, femeia și bărbatul, visul și realitatea, helvul și helvolul nu plănuiiseră un cuplu mai obsedant, mai neliniștitor... Mă uitam la el și, prin el, mă priveam pe mine de parcă un ochi s-ar putea vedea pe el însuși, de parcă un sistem s-ar putea descrie complet din interior, de parcă ai putea determina deodată, precis, poziția și viteza unei particule, de parcă una din mâinile tale ar desena-o pe cealaltă, iar cealaltă, ieșind din pagină, ar desena-o pe prima, de parcă oglinzile și paternitatea n-ar fi doar abominabile, ci ar avea și un sens de dincolo de simetrie și reflectare, un sens la care numai printr-o supremă concentrare ai avea vreodată acces.

Îmi amintesc acum doar surprinderea și dezamăgirea la vederea chipului meu în oglindă. Eram cu totul altfel decât crezusem. Am lăsat baltă lupta, m-am dat jos din spinarea colegului meu și-am ieșit dintre copii. Am rățâcit mult, pe culoare întortocheate ce dădeau mereu în aceleași săli antiseptice, cu urinoare, cabine de WC și cuve pentru spălat picioare, toate impracticabile, făcute pentru adulți, am ajuns în locuri îndepărtate și pustii, cum îmi închipuiam Antarctica, și-n cele din urmă m-am așezat pe marginea unei căzi de faianță, cu obrajii-n palme. Existam, eram și eu pe lume. Și nu doar că existam, dar eram și-aveam să fiu mereu o ființă dublă, o ființă în căutarea propriei sale jumătăți. Aveam câte-un geam în fiecare oglindă, de parcă fiecare ar fi fost un cilindru de sticlă în care-ar vegeta o clonă de-a mea, resuscitată galvanic de câte ori ajungeam în fața ei. Numai așa, ochi în ochi cu mine însumi, eram întreg, de parcă eu cel nevăzut, deși eram eu însumi, și el, cel văzut, deși nu era eu însumi, am fi fost doi siamezi ce împărțeau un organ comun: privirea. Privirea ne lega unul de altul, ne curgea unul în celălalt, indiscernabil ca înșelătoarele contururi ale buteliei lui Klein. La fel, aveam un geam în zăvorât în fiecare fotografie, ca-ntr-o celulă din temnița amintirii...

Noaptea, în spațiul cald dintre geam și draperie, luminați de stele și lună, îngreunați de somn dar hotărâți să rămânem treji cât puteam de mult, vorbeam despre tot ce nu auzeam ziua în jurul nostru, despre ce nu ni se spunea la școală, căci nu ținea nici de cunoștințele despre natură, nici de limbă, nici de istorie sau geografie. Lumea era misterioasă. Exista o lume mică și intimă, ca a oamenilor primitivi ce se-ngrămădeau în peștera lor, în jurul focului, dănuindu-și umbrele pe pereți: era lumea noastră, a copiilor, mereu sub tutelă, mereu struniți și îndrumați, dar mai ales mereu mințiți de cei din cealaltă lume, la marginea căreia eram tolerați și noi, ca niște barbari aciuăți la granițele unui enorm și strălucitor imperiu. Ființele de-acolo erau aproape de două ori mai înalte decât noi și-aveau o minte mult mai cuprinzătoare. Dacă erau lăsați în mijlocul orașului, știau să se-ntoarcă acasă. Se foloseau de bani. Trăiau câte doi, asemănători și totuși diferiți, și împreună, printr-un fel de mister care-ajungea la noi degradat și aiuritor, ne făcuseră pe noi, cei mici și neajutorați, la fel, probabil, cum construiseră tot ce exista pe lume: case, mașini, avioane, grădini, chiar și preventoriul de la Voila. Da, oamenii mari erau zei, erau zeii noștri. Nu puteam înțelege cum, dar cândva aveam s-ajungem și noi ca ei. Floarea din miezul minții noastre era deocamdată doar un boboc, dar avea să crească și să se deschidă cu încetul până când, cândva, în acel loc obscur numit viitor, avea să strălucească din plenitudinea înfioată a petalelor ei. Fiecare creier avea să se lipească, prin miliarde de firișoare străvezii și cleioase, de nemuritorul, incasabilul spațiu logic al căruia nume mundan era Dumnezeu. Și-aveam să devenim, fiecare dintre noi,

câte-un ochi cu care Dumnezeu își contemplă lumea. Acum vedeam tulbure, ca prin oglindă, dar atunci aveam să vedem față-n față. Acum cunoșteam în parte, atunci aveam să cunoaștem deplin, cum deplin aveam să fim și noi cunoscuți... Lumea oamenilor mari era clădită pe două mituri, apărute cu gelozie. Toți știau, dar nimeni nu voia să ne-mpărtășească și nouă, oamenilor mici, secretele astea. Mai întâi, misterul împreunării, în miez de noapte, a celor doi zei personali, mama și tata. Era tabuul încuiat cu zeci de lacăte. Mulți dintre noi văzuseră lucruri pe care n-ar fi trebuit să le vadă, știau lucruri pe care n-ar fi trebuit să le știe. Chiar și acum, dincolo de draperie, când puneam cap la cap frânturile de adevăr ajunse la noi strâmbe și caricate, totuși înspăimântătoare ca idolii, ni se înfiora părul pe brațe: eram vinovați, aveam să ispășim furtul nostru obscen prin cine știe ce pedeapsă teribilă. Da, Bolbo îi văzuse, noaptea, pe părinții lui luptându-se ciudat unul cu altul, gâfâind și zguduind patul. Nu-ți puteai întreba părinții despre asta, nu era nici un mijloc să afli ce și cum și de ce se întâmplă. Nu era voie să-ți arăți, nici să vorbești despre anumite părți ale corpului tău. De ce puteai arăta tuturor mâinile, chiar și burta, dar nu viermușul pe care-l aveai sub burtă, între picioare? Și de ce colegele noastre, fetițele, nu aveau acolo nimic, doar o găurică, după cum se auzea? Da, așa e, spunea Mihuț, ele au acolo o crăpătură. Oricum, noi ne foloseam sexele ca să facem pipi, băieții din picioare, fetele stând pe vine, cum le vedeam câteodată-n pădure, când se ascundeau ca struții după vreun copac. Dar oamenii mari le mai foloseau și pentru altceva. Iar apoi tot pe-acolo ieșeau copiii. Da, după nouă luni, aflaserăm și asta. Că fetițele erau altfel făcute decât noi știam nu doar din pădure. Îndrăzniserăm odată să urcăm, toți patru, în timpul dușului de seară, la etaj, unde erau dormitoarele fetelor. Pur și simplu ne ascunseserăm, fiecare-n cușeta lui, până ce femeile grase îi mănaseră pe ceilalți în spălător, goi ca niște drăcușori, și ieșiserăm cu grijă, în pijamale, pe culoar. Scara ce ducea spre etaj era largă și măreață. Nu era nimic care să ne-mpiedice să urcăm, dar obstacolul din mintea noastră avea greutatea și inerția unei porți de seif blindat. Nu era voie, nu trebuia, nu se putea. Pe măsură ce urcam, temători și strânși unu-n altul, conduși de Traian, care era mereu capul metafizic al răutăților, aerul devenea umed și mirosea a săpun ca-n propriul nostru spălător. Dar a săpun parfumat, din cele scumpe, pe care mama le ținea în șifonier, între rufe, nu a veșnicul săpun Cheia cu care îngrijitoarele ne frecau pe noi. Și parcă aerul se făcea mai roz... De câteva ori am vrut să ne-ntoarcem, dar în cele din urmă, cu inimile bătând și cu groaza înfruntării unei cumplite interdicții, am ajuns la nivelul de sus și, încă pe ultimele trepte, am incremenit la vederea tabloului fantastic de pe culoar. Holul de la etaj, de-a lungul căruia erau înșirate ușile dormitoarelor, era cu mult mai mare decât al nostru. Capătul celălalt se pierdea cu totul în aburi și ceață. Ușile erau vraiste, până-n capăt, și păreau să fie cu sutele, nu doar patru, ca pe holul nostru. Mireasma era puternică, amețitoare. Ea se ridica, odată cu aburii denși și baloanele de clăbuc, din sute de cădițe roz, din cele în care sunt îmbăiați de obicei bebelușii, în jurul cărora stăteau acum fetițe, zeci și sute, cu păr blond și castaniu prins cu biluțe de plastic colorate și cu elastice alburii. Stăteau pe vine sau în genunchi și spălau, vesele, niște rufe mici și dantelate în căzile pline de spumă. Toate erau complet dezbrăcate, și trupușoarele lor erau ca ale noastre, doar că mai ușoare și mai grațioase. Erau ca niște păpuși din cele foarte mari, cu păr de nailon strălucitor și membre ce se articulau stângaci și rigid de trup. Fetițele umpleau tot spațiul, până unde se putea zări, iar aerul era plin de țipete de bucurie și miresme. Privindu-le din capul scării, am înțeles cât de diferite erau colegele noastre de noi, cât de străine aveau să ne rămână, cât de unită și de indestructibilă era uriașa lor sectă. Granița dintre sexe, aparent atât de tulbure și înșelătoare, era totuși la fel de inflexibilă ca și cea dintre specii, dar granița nu era în trup, ci în minte. Nu doar între noi și oamenii mari era o crevasă de netrecut, ci și între noi și fete. Eram închiși în multiple, ciudat intersectate închisori în pușcăria unanimă a lumii. Deodată, cea mai apropiată dintre fetițe și-a întors capul spre noi, și buzele ei s-au deschis a mirare. S-a ridicat brusc în picioare, și-n momentul următor toate erau în picioare, cu părul risipit pe umeri și cu pielea umedă de clăbuc. Apa din

cădițe se revărsase de la mișcările lor bruște, umpluse podeaua de mozaic și dăre groase, înspumate, se-ndreptau către noi, se scurgeau deja pe trepte în jos. Priveam încă fascinați trupușoarele cu sfârcuri de băiat, dar cu câte o liniuță fină între picioare, când ne-a cuprins o groază care ne-a ridicat părul în creștete. Sub ochii uimiți ai fetitelor încremenite ce încă mai țineau lucrășoarele de dantelă între degete, am luat-o la fugă pe scări în jos, izbindu-ne cu toată puterea, când am ajuns pe culoar, de una dintre îngrijitoare, al cărei corp imens a făcut valuri de la forța loviturii. Imediat i s-au alăturat celelalte. Am sfârșit toți patru târați de urechi în dormitorul pustiu, în care treizeci de paturi de fier zăceau desfăcute, lipite câte două, la lumina marilor globuri din tavan. A doua zi am fost scoși în careu imediat după intonarea cântecului cu care-ncepeau toate adunările, Republică, măreață vatră. Ni s-a făcut o morală pe cât de vehementă, pe atât de abstractă, din care n-a înțeles nimeni nimic, și ni s-a dat drumul cu un „rușine să vă fie!”.

Nu trebuia să știm ce fac părinții noștri noaptea, după ce ne trimiteau la culcare, nici prin ce plesnitură în suprafața netedă a realității pătrund copiii în lume. Începuturile noastre, ale tuturor, erau învelite în sacru și în enigmă. Un gargui de piatră, înaripat și cu degetul pe buze, pecetluia originile seminției noastre. Un la fel de impenetrabil monstru ne ascundea, cu aripile desfășurate pe oase flexibile de liliac, și sfârșitul. Între cele două figuri ale tăcerii se întindea viața noastră, într-o clipă eternă. Aveam să fim mereu la fel, eternități de-a rândul.

N-aveam să ajungem oameni mari niciodată, căci nimic, niciodată, nu se schimba. Mama și tata fuseseră mereu adulți, bunicii noștri erau bătrâni nu ca urmare a înaintării în vârstă, ci pentru că asta era esența lor, cum esența lupilor era să fie lupi și nu oameni. Totul era dat o dată pentru totdeauna, fiecare casă și fiecare pom și fiecare floare existaseră de la începuturile lumii și-aveau să existe la nesfârșit. Fiecare zi era aceeași cu următoarea. Trupușoarele noastre erau la fel: ne născuserăm școlari, aici, în preventoriu, aveam doar scame de amintiri din ce fusese-nainte, atât de vagi, că le confundam cu visele și reveriile de după-amiază. Dacă n-ar fi fost cele două mistere, dacă nu l-am fi avut printre noi pe Traian, ne-am fi complăcut la nesfârșit în iluzia cea mare a nemuririi care este aerul în care respiră plămânii fragili ai copiilor. Împreunarea și moartea spuneau însă o altă poveste, pe care încă nu trebuia s-o știm, dar care ne ajungea la urechi pe sute de căi ilegite și obscure.

Acolo, în pântecul cald din spatele draperiei, privind luna și stelele înmulțite-n geamul dublu, vorbeam despre toate astea până când aproape înnebuneam de excitație și frustrare. Ce era sexul? Ce era moartea? Ce legătură sinistră era între ele? Lucrurile nu se legau, ne certam pe amănunte, din jocul nostru de puzzle lipseau piese esențiale. Primul mit era înconjurat de murdărie, la el făceau aluzie înjurăturile și cântecele porcoase. Și totuși, trebuia să ni-i imaginăm pe zeii noștri cei mai venerați, cei mai puri, singurii care ne hrăneau și ne-ngrijeau, făcând, în întuneric, ca tâlharii, lucrul ăla scârbos, scris pe toate zidurile și pe băncile noastre de școală. Simțeam că nu pot îndura imaginea asta, că nu mă pot gândi că părinții mei au sexe, că nopțile și chiar după-amiezele, când mă trimiteau la joacă, ei se împreunează în pat, că sexele lor tumefiate se întrepătrund... „Și totuși o fac”, spunea Traian, „și totuși copiii vin pe lume din asta, pentru că oamenii mari se împreunează, asta e cauza. Apoi cresc, ajung oameni mari, se împreunează și ei, fac copii și apoi mor. Asta se întâmplă aici, pe pământ, de milioane de ani. Au murit miliarde de oameni numai pentru că s-au împreunat. Asta se pedepsește cu moartea. Spuneți că oamenii mari sunt față de noi ca un fel de zei, dar nu-i adevărat, noi suntem zeii. Mintea noastră e mai aproape de sfințenie ca a lor. Ei cad din starea de zei când se-mpreunează, apoi îmbătrânesc, se zbăresc, se-ncovoie, le cad dinții, le cade părul, fac boli groaznice și apoi mor cu toții. Da, știu mai multe ca noi: știu ce-i așteaptă în viitor. Le e mai frică decât nouă. Sunt mai resemnați și mai deznădăjduiți. Nu ne spun adevărul, nici despre naștere, nici despre moarte, pentru că nu trebuie să-i vedem cum sunt cu adevărat: umbre trecătoare pe lume. Păzesc cu sfințenie secretul fiindcă nu trebuie să aflăm că noi suntem zeii, că mintea noastră e de cristal, pe

când a lor miroase-a noroi și a frică." Traian era cu un an mai mare decât noi, era un băiat voinic, cu ochii albaștri, umblând mereu ca prin somn. Nu părea niciodată atent la ce e-n jur, în clasă se uita mereu, pe fereastră, la merii încărcăți care-și întindeau crengile spre noi și, dacă era întrebat ceva, tăcea, zâmbind și uitându-se pe geam mai departe. Doar se ridica, lent, în picioare, ca un somnambul. Dar învățătorii îl cunoșteau și nu-i luau în seamă visătoaria.

Când vorbeam despre moarte eram și mai tulburați. Oamenii mureau, știam asta, dar n-o puteam înțelege. Oricum, aveam nouă ani, până la șaptezeci sau optzeci mai era atâta timp, încât puteam la fel de bine să spunem că aveam să trăim veșnic. Totuși, cei bătrâni mureau, mai mureau și tineri, de boli îngrozitoare precum cancerul, mureau și copii. Știam copii, colegi ai noștri, care muriseră călcați de tramvai fiindcă traversaseră strada neatent. Alții căzuseră de la etaj, pe asfalt. Îl văzusem și eu pe fratele unui prieten, care se aruncase de pe terasa blocului: zăcea în propriul lui sânge, în spatele blocului, înconjurat de o grămadă de oameni. După ce mureai, nu mai existai niciodată. Nici nu mai auzai, nici nu mai vedeai, nu mai simțeai nimic. Era ca și când ai fi dormit fără vise, dar nu mai aveai nici trup (el putrezea în pământ) și nu te mai trezeai niciodată. Nici peste o mie de ani, nici peste un milion de ani. Când vorbeai despre moarte, totul era absolut: mureau toți oamenii, fără excepție. Și mureai pentru totdeauna. La gândul că aveam să nu mai fim ne apuca o frică animalică. Nu puteam să dispărem pur și simplu. Eram ca niște siluete de copii cusute, cu ață colorată, într-un vast gobelin: unde să dispărem? Nu puteam pieri decât odată cu pânza însăși. Eram un model, o înfloritură în canavaua existenței, legați de ea prin miliarde de ațisoare. Într-un fel curios, s-ar fi putut spune că noi o secretam și o țeseam, harnici ca păianjenii care-și țes roatele uriașe-ale pănzelor, asemenea celor din pădure. Noi țeseam realitatea, noi eram realitatea. Iar în afară de ea nu mai era nimic. De aceea, moartea noastră ar fi fost inimaginabilul sfârșit al existenței. „Dar nu este așa”, ne spusese într-o noapte Traian. „Moartea nu este sfârșitul vieții. După ce murim, încă ne așteaptă o lungă călătorie. Ni se pare că mergem pe un drum foarte lung, foarte întortocheat și foarte-ntunecos prin noapte. Pe cer nu sunt stele, de fapt nu știm dacă mai există vreun cer. E doar un drum care duce departe și pe care pășim tăcuți. Din când în când drumul nostru se-ntâlnește cu altul, pe care pășește altcineva care tocmai a murit. Și-apoi cu altul. Căci pe fiecare drum merge un singur suflet. Doar la răscruci ne-ntâlnim și ne privim, și rămânem înspăimântați de înfățișarea noastră. Căci nu mai semănăm a oameni, suntem acum altfel de ființe. Uneori cei morți, după ce s-au privit câteva clipe, la răspântie, trec mai departe pe drumul lor. Alteori hotărâsc să-și schimbe soarta cu celălalt, și-atunci, după ce s-au îmbrățișat cu jale, pășesc, fiecare, pe drumul celuilalt. Căci după ce-ai murit, știi ce te așteaptă. Rătăcești astfel mii de ani pe drumuri care se-ntretaie de-a pururi, uneori ai vrea să rămâi veșnic în nodul ăsta uriaș înconjurat de noapte, să întâlnești veșnic oameni care-au murit, toți cu același chip neomenesc, toți tăcuți și îngândurați. Am văzut astfel de oameni, mi s-au arătat în vise, au chipuri palide, ochi mari ca ai muștelor, buze strânse. Au gâtul subțire și brațele descărnate. Alunecă pe drumurile lor, e înspăimântător să-i privești...”

Când ajunsese aici cu povestea, ni se făcuse o frică teribilă. N-am mai așteptat restul. Am sărit cu toții de pe pervaz și-am băjbăit prin beznă spre paturile noastre. Ce stranie priveliște a dormitorului întunecat! Cum dormeau toți copiii, pe spate, ca niște statui întinse deasupra unor sarcofage... Și globurile din tavan păreau sfere ce levitează în aerul întunecat, fără vreo tijă de care să atârne. Ne-am aruncat și noi în așternut, nu înainte de-a ne pune păturile pe tăblia dinspre pat, ca protecție împotriva lunii. Auzisem despre somnambuli, știam că sunt atrași pe acoperișuri de puterea misterioasă a lunii.

Patul meu mirosea a pipi. Toate, de fapt, miroseau. Căci după ce se dădea, la ora nouă seara, stingerea nu mai aveam voie sub nici un motiv să ieșim din dormitor. Pe hol și prin spălător bântuiau femeile de serviciu, cu țâțele și fundurile lor uriașe, cu obrații lor atât de umflați, că nu mai era loc și pentru ochi pe fețele mongoloide. Dacă vreunul dintre noi, înnebunit de nevoia de-a urina, îndrăzne să deschidă ușa, se-auzeau de dincolo zbierete bestiale, care ne trezeau pe toți. În

câte nopți nu m-am chinuit în așternuturi, cu genunchii la gură, cu vezica gata să-mi plesnească, încercând să adorm ca să uit de senzația groaznică a nevoii de urinare! De câte ori n-am scos și eu capul în lumina limpede de pe hol, sperând că femeile sunt undeva la etajul fetelor, sau pe scări... Dar de fiecare dată am revenit în patul meu de fier alb, simțind că din clipă-n clipă-mi dau drumul. În cele din urmă strângeam pleoapele, invadat de o rușine teribilă, îmi luam pernă-nre picioare și-o udam flească, tremurând și clănțănind din dinți. O aruncam apoi sub pat și, ușurat, mă cufundam, cu genele ude de lacrimi, într-un somn greu din care mă trezea doar goarna de dimineață. Făceam cu toții pipi-n pat, n-aveam altă ieșire. Așternuturile ni se schimbau o dată pe săptămână, când dădeam la spălat și hăinuțele însemnate cu numele noastre scrise stângaci cu ață, și nimeni nu părea să se mire de marile pete galbene de pe cearșafuri și fețe de pernă, nici de mirosul de urină din tot dormitorul.

Dar în nopțile care-au urmat, în ciuda fricii, sau poate tocmai ca să simțim iarăși voluptatea ciudată a neliniștii noastre, l-am îndemnat pe Traian să ne spună mai departe povestea morților, în care credeam cu totul, căci știam că Traian nu e un copil ca noi, ci unul care știe secretele sinistre ale celor mari. Ne adunam iarăși în spațiul acela cald și protector de dincolo de draperiile înflorate, în pijamalele noastre cu imprimeuri de girafe, elefanți și purceluși, ne-apropiam capetele cu părul tuns scurt, școlărește, lucios la lumina lunii, ce-și accentua din zi în zi tăișul secerii, și ascultam avizi cea mai ciudată poveste, cea pe care nici bunicii, nici părinții noștri nu îndrăzniseră să ne-o spună, cea care nu se învăța, odată cu istoria, geografia și matematica, la școală. „Bine, vă spun”, ne-a zis Traian, dar mai întâi uitați-vă la asta. Și, sub capetele noastre îngemănate (eu, Bolbo și Prioteasa), a ridicat deodată pumnul închis. Apoi a desfăcut palma. Ne-am dat instinctiv înapoi, căci Traian ținea-n palmă, vizibilă în cele mai mici amănunte sub lumina clară a lunii, o mare insectă vie, o coropișniță cu uriașe labe săpătoare, cu torace puternic, acoperit cu peri. De sub aripile scurte se vedea pântecul umflat, inelat, cafeniu, în continuă zvâcnire. O ridică-n dreptul ochilor noștri: „Nu e frumoasă? Am găsit-o în spatele pavilionului, după masa de seară. O țin într-un borcan, la mine-n cușetă”. Am atins-o fiecare, destul de temători, cu degetul. Nu mai văzuserăm o insectă atât de mare, de voinică, atât de evident primejdioasă. Dar Traian o lăsa să-și frece labele, leneș, în palma lui deschisă ca o floare lividă. „O să fie secretul nostru. O ținem și o hrănim fără să știe nimeni. Dacă află tovarășul Nistor de ea, ne-o aruncă...” Traian a coborât de pe pervaz și s-a-ntors după câteva minute fără coropișniță, apoi ne-a spus mai departe ce se-ntâmplă cu noi după ce murim.

Viața noastră pe pământ, ne spunea el în șoaptă, nu ca să nu-i trezească pe copiii care dormeau în paturi, căci ei dormeau adânc și fericit, ci pentru că șoapta era singurul fel în care puteai vorbi despre tărâmul de dincolo, viața noastră de-aici e doar o pregătire pentru moarte. E ca o ghicitoare, ca o problemă grea și complicată. Cineva a pregătit lumea în care trăim ca să ne pună la-ncercare, a presărat-o cu indicii și aluzii, ne-a transmis mesaje ascunse în tot felul de locuri, așa cum, la orientarea turistică în pădure, trebuie să găsești biletele puse în scorburi și desenele făcute cu vopsea pe coaja copacilor. Toate se leagă-nre ele, toate se deosebesc strident de peisajul banal al caselor și străzilor și maidanelor unde ne jucăm, al școlilor unde-nvățăm. Din când în când auzim câte-o vorbă care nu se potrivește cu celelalte, parcă vine nu de-afară, ci din adâncul minții tale. Cine dintre voi nu s-a auzit, măcar o dată, în miez de noapte, chemat pe nume? Cine n-a găsit câte-un lucrușor deosebit de toate celelalte, cu care nu știa ce să facă și care zace și acum în vreo cutiuță de tablă ascunsă în vreun sertar? Și cine n-a rămas cu gura căscată când s-a-ntâmpnat ceva ce nu poate să se-ntâmpne: găsești în iarbă un craniu de vacă, albit și cu măselele vâlmurite, cu osul poros de parcă se sfărâmă-nre degete, îl întorci pe toate părțile, urmărești o buburuză ce se plimbă pe os și întră-n cele din urmă într-o nară, și deodată-ți ridici ochii spre cerul nesfârșit și-nvolburat și vezi că pe el plutește un nor care are exact forma craniului pe care-l ții în mâini, cu orbitele sale, cu fruntea teșită, cu coarnele vineții, din care unul e rupt pe jumătate... Viața e ca un joc, ca Nu te supăra, frate! sau ca Piticot. Trebuie să-i afli regulile și să deslușești

drumul printre locuri rele și locuri bune, printre chipuri blânde și chipuri setoase de sânge. Din jocul Țsta înveți tot ce trebuie să știi ca să răzbești pe drumul lung și greu care te-așteaptă după moarte. Nimic nu e întâmplător, de pildă că suntem toți aici, acum, că vorbim despre asta. Trebuie să ținem minte totul, căci o să avem nevoie de toate cheile și de toate bucățelele pozei, amestecate în viață, dar limpezite și strălucitoare după moarte. Cei care n-au înțeles, cei care-au trăit degeaba, fără să pună laolaltă semnele presărate peste tot, cei care s-au mărginit să mănânce, să bea și să se bucure, cei care-au urmărit banii, plăcerea sau faima aveau să se rătăcească cumplit și să cadă pradă focului, gheții, insectelor uriașe, păianjenilor și scolopendrelor, sau aveau să rămână veșnic închiși într-o cămăruță cu pereți infinit de groși, în care nu e nimic de făcut. Dar ceilalți, căutătorii, aveau să știe drumul și răspunsurile.

Căci după nodul de cărări pe care rătăcesc mii de ani, ființele ciudate în care ne transformăm după moarte ajung în fața unui șir de monștri, și fiecare dintre ei le pune o întrebare. Răspunsul poate fi un cuvânt sau un obiect întins în palmă, sau un cuțit înfipt în inima monstrului, sau pătrunderea-n gura lui cu colți strâmbi și ieșirea pe partea cealaltă, sau amestecarea unui pachet de cărți de joc și scoaterea din el a cărții care ți se cere, din prima încercare. Orice poate fi răspunsul, dar numai din ce-ai aflat tu singur, cu mintea ta, din viața ta unică. Fiecare avem propriul nostru drum cu propriii noștri monștri. Doar cei disperați, care se urăsc și care-au aflat în viață nu semne, ci dezamăgiri, fac schimb de soartă și se trezesc cu monștrii altuia-n față, de zece ori mai ne-ndurători decât cei proprii. Dacă nu știi răspunsul, ființa uriașă - care poate fi un animal inexistent sau un mecanism cu strălucitoare roți de aramă sau un fluviu lat, plin de insule înflorite, sau un inger cu sabie de crisolit, sau un fluture mai mare ca vulturii, care-ți înfige trompa între sprâncene - te încuie în iadul ei, unul dintre nenumăratele care există. Dar dacă-l cunoști, treci mai departe și, după milioane de ani, ajungi în fața monstrului următor.

„Câți sunt?” întrebă Prioteasa. „Pentru unii, sunt nenumărați. Pentru alții, doar unul, sau chiar nici unul. Nu poți ști niciodată dinainte. Dar după ce-ai trecut de ei se deschide-n peretele nopții o cavernă gigantică. Zei mai mari decât propria ta minte-și întind aripile de-a lungul pereților ei. Și-n mijlocul cavernei, lungită pe dalele dulci, lucioase, străvezii, doarme mama ta, care ți se pare uriașă, pare-a umple toată grota cu trupul ei. Mama ta poate fi o molie sau o șopărlă sau o leoaică. Poate fi o femeie cu pielea neagră sau cu pielea trandafirie. Poate fi chiar o larvă transparentă, cu cângile din fața gurii în continuă mișcare. Dar din prima clipă când o vezi simți că o iubești la nesfârșit, că te-nvăluie și ea cu iubirea ei. Te apropii, sub ochii prelungi ai zeilor din jurul peșterii, de marea femelă, ajungi la capătul multor zile de mers pe dalele dulci și sonore în apropierea trupului ei și-ncepi să-l escaladezi, până ce dintr-odată-i pătrunzi în pântec, unde te ghemuiești fericit, într-o lumină blândă, de început de lume...”

„Și te naști din nou, nu-i așa?” „Da. Te naști din nou și din nou. E cea mai mare înfrângere. Căci mama ta nu este decât ultimul din șirul monștrilor. E ultima întrebare, ultima capcană. Nu nașterea din nou și din nou e scăparea. Când îți vezi mama dormind în peștera aceea adâncă te cuprind o sete de viață, un dor și o dragoste fără margini. Mintea ți-e întunecată de ele și cazi pradă monstrului celui mai cumplit, iadului celui mai fără scăpare. Ca un repetent, ești adus iar în lume, ți se arată iar semnele. Asta nu trebuie să se-ntâmple.”

Din când în când, norii acopereau luna și stelele, apoi le eliberau iarăși, parcă mai strălucitoare ca-nainte, ca să ne decupeze din beznă fețele visătoare. Pădurea vuia departe, aerul era plin de divinități ce-și întindeau buzele transparente spre melcii urechilor noastre, șoptindu-ne răstit, gutural, poruncile lor într-o limbă necunoscută. Erau pretutindeni, implorau, gemeau și țipau, ne vorbeau intens, intens ca niște lovituri de pumnal, doar că noi n-aveam organe de simț pentru ele. Ne-ar fi trebuit penajul delicat din fruntea moliilor, limbile despicate ale ofidienilor, linia laterală a peștilor, simțul cu care păianjenii percep tot ce se petrece pe lume, adică în plasele lor scânteietoare. Ființe maligne sau binevoitoare erau peste tot împrejurul nostru, ne observau și ne ghidau mișcările, ca și meandrele gândurilor, încercau disperat să intre-n contact cu noi, dar pielea

noastră nu le vedea și retinele noastre nu le auzeau. Încă de-atunci, de când mă aflam sub puterea ciudată a vocii lui Traian, cel care știa ce-avea să fie după moarte, am înțeles că viața e frică, nimic altceva, că frica e chiar substanța aventurii noastre în lume. E frica orbului, de care oricine se poate apropia-ncet cu un instrument de nimicire în mâini, sau doar cu brațele sale sugrumătoare, frica surdului noaptea, frica de-a nu avea un ochi deschis în ceafă, frica de a dormi, da, mai ales frica de a dormi.

Ce lipsită de apărare era cetatea de carne și piele a trupușoarelor noastre! De ce nu puteam vedea bolile ce se-apropiau de ele, le penetrau și se instalau în organe? De ce n-aveam un organ de simț pentru sinucidere și nebunie? Și mai ales cum nu-și dezvoltase, de-a lungul a milioane de ani, trupul nostru un ochi care să vadă limpede-n viitor? De ce-naintăm în beznă și ceață, printre lighioane și hojme fără nume?

Vocea lui Traian, egală și convingătoare, săpase un astfel de ochi în stânca frunții noastre, vedeam acum în imagini strălucitoare lumea de dincolo în care-aveam să rătăcim, cărările livide, ființele cu înfățișare neomenească, ochii lor de muscă, nările hăde, gura cu buze strânse și seci, apoi șirul nesfârșit de monștri, fiecare altfel, fiecare punând altă-ntrebare, apoi concavitățile de piatră-n care dormea mama. Trecea de miezul nopții când, cu părul zburlit în creștet și pe brațe, ne dădeam jos de pe pervaz și ne-ndreptam spre paturi în tăcerea fantastică a dormitorului. O singură dâră de lumină se vedea de sub ușă. Mă băgăm sub păturica pe care-o știam albastră, dar care-acum nu mai avea nici culoare, nici formă, ci doar o textură aspră, acoperită-n parte de răceala și rigiditatea cearșafului apretat. Stăteam așa, culcat pe spate, ascultând răsuflarea celui de lângă mine, fără să mai știu dacă am închis pleoapele sau nu - oricum era la fel de-ntunerice -, împietrit de groază la gândul că-n cele din urmă voi adormi și voi simți sub tălpi cărarea palidă, nesfârșită, întortocheată, înaintând adânc în noapte.

32

Mă deschei la pantalonii de pijama și, într-un fel de devoțiune, ușor aplecat asupra receptacolului de faianță pe fundul căruia zace o apă-ncremenită, îmi privesc ofranda - jetul uneori limpede ca un pârâu, alteori gălbui, care iese, răsucindu-se ca un burghiu lichid, din trupul meu. Pentru că nu mi-am golit de mult vezica, simt obișnuitele dureri reflexe în venele antebrățelor. Alteori, când presiunea e și mai mare și nevoia golirii și mai imperioasă, mă cuprind insuportabile dureri de șale, ca și când rinichii mi s-ar topi și mi-ar curge ei înșiși prin canalele urinare, purtând la vale pietricele și nisip ca niște râuri adevărate. Întotdeauna, când se face vremea să vin în fața altarului de faianță pentru cotidiană rugăciune, pentru încredințarea în pântecul lui a unui elixir care-a fost odată în mine, care mi-a irigat țesuturile, a dus la vale deșeurile și care încă mai păstrează urme de spermă, lichid sacru ca și sângele, limfa, fierea și melancolia din trupul și mintea mea, îmi contemplan jetul turbionar golit de orice gânduri și de orice preocupări, fie ele practice, etice, filozofice sau mistice: eul meu, în acele clipe, dispare. Devin un simplu loc de trecere, o piatră din care izvorăște apă ce nu aparține pietrei, ci lumii largi, cu mult mai largi decât ea: apa gălbuie-a săpat în inima muntelui, s-a-ntortocheat în sistemul său carstic, a urcat și-a coborât în pânzele freatice din adânc, a primit trupurile moarte ale păianjenilor transparenti de pe ziduri și, odată cu ele, a tășnit în lumină, aruncându-se-n cascade-nspumate. Avea să-și urmeze apoi calea prin sistemul de canalizare-al orașului, catacombe imunde pline de șobolani, prezervative și bucăți de cârpă-mputită, apoi în râuri sinistru poluate, în fluviul plin de somni și de păstrugi, în fine în mare. Devoțiunea mea pentru apa ce curge prin mine și prin lume n-ar fi mai mare dacă aș urina sânge, lichid cefalorahidian sau salivă. Mi-aș privi, ușor aplecat, fără gânduri și fără eu, izvorul ce iese din mine, așteptând să treacă minutul în care n-am fost, încă păstrând în degete senzația pielii delicate, irigate de vinișoare fierbinți. Aș mai contempla o clipă apa galben intens de pe fundul cupei de porțelan, aș mai simți mireasma ce se-nalță din ea, apoi, la fel de gol de sine, i-aș da drumul să se scurgă-n pământ, ducând cu ea

materie organică din trupul meu, ca s-o risipească în trupul lumii.

Măntorc apoi în camera mea, din casa mea, din viața mea unică. Mă plimb printre mobile, trag sertare, privesc zecile de lucruri ce s-au adunat, cum îngrămădește viscolul zăpada prin colțuri și pe lângă garduri, și-au început să spună povești împreună. Căci, da, frumusețea e întotdeauna întâlnirea întâmplătoare, pe o masă de operație, a umbrelei și-a mașinii de cusut. Dințișorii mei de când eram copil. Fotografii mele străvechi, cu emulsia plesnită peste chipuri și rochii și costume și pulpe goale de copil. Bucățile de sfoară din buricul meu, manuscrisul Căderii, jurnalul. Seri întregi, până la limita vederii, în lumina cafenie remanentă, venită nu pe geam, ci din lucruri, din aerul vernil, veșted, de pe suprafețele pline de praf, am întârziat ca un strigoi peste comorile mele. Tăcerea și-ncremenirea, în astfel de seri cu pânză roșie-n geam, erau atât de totale, că de multe ori mă simțeam într-una dintre propriile mele poze vechi și mi-aș fi putut trece degetul prin plesnitura ce-mi străbătea fața, gâtul și pântecul în diagonală. Dar cel mai mare și mai tăcut obiect din camera mea, în continuă creștere, asimptotică poate, pe când celelalte rămân la fel sau chiar scad, corodate de timp și de nostalgie, e manuscrisul meu, cel pe care-l adaug acum, iată, cu fraza „cel pe care-l adaug acum, iată”. Au trecut peste caietele lui mai multe toamne, ierni, primăveri și veri. A strălucit în lumină orbitoare de iulie și-a pălpăit în aerul rece și fulguitor din decembrie. Bolta de cristal în care sunt stelele încrustate s-a rotit de sute de ori în jurul lui, și o himeră ciudată l-a umbrat cu aplecarea asupra lui, ore-n șir, de zeci și sute de ori, cu părul și genele aprinse de soare sau șterse de amurg.

Îmi place gestul meu disperat de-a scrie aici, și cu cât e mai disperat, mai lipsit de noimă, mai anonim, mai pierdut în noroiul secolelor și mileniilor, al galaxiilor și metagalaxiilor, cu atât îmi face o plăcere mai mare. Pentru că fac gestul absurd, fără nevoie și fără consecințe, fără istorie și fără psihologie, al scrierii manuscrisului meu, mă simt un privilegiat, una dintre puținele ființe care au șansa să-și răscumpere viața. Când mă gândesc acum că aș fi putut fi - că poate sunt în altă lume, despărțită poate de-o singură peliculă impenetrabilă de lumea noastră - unul dintre miile de scriitori, un salahor al literaturii, prins în păienjenisul orgoliilor și cabalelor lumii literare, cu destulă superbie ca să comită abominabilul gest de a-și semna însășiile, să-și dea incalificabila încuviințare ca manuscrisul său, transformat în impersonale volume, să fie accesibil unor ochi străini (cum se despoaie profesionistele în peep-show-uri și cum medicii privesc substanța cafeniu-cenușie din craniul trepanat), mă cutremur ca la gândul comiterii unei crime, a unui incest. De-atâtea ori îmi vin în minte fețele galbene de-atunci, din acel octombrie 1977, când, pentru prima și ultima dată, am citit cuiva din scrierile mele. Sunt sute de nopți în care, silabă cu silabă, mi-am reamintit sunetul Căderii mele în sala în care Cenaclul Lunii se ținea într-o seară cu lună plină, apoi tăcerea care-a urmat, apoi comentariile. Seara crucială a vieții mele. În păienjenisul complicat al șinelor de cale ferată se află din loc în loc piese mobile care, înainte de trecerea trenurilor, le schimbă traseul printr-o simplă și, uneori, abia observabilă glisare între șinele divergente. Fiecare clipă a vieții noastre e un astfel de macaz, în fiecare clipă ne aflăm la o răspântie și avem iluzia că optăm pentru unul dintre cele două drumuri dinainte, cu toate dimensiunile etice, psihologice sau religioase ale opțiunilor noastre. De fapt, drumul e cel care ne conduce, labirintul de șine ia fiecare decizie pentru noi, construindu-ne astfel de-a lungul traseului ca pe-o planșă anatomică, reală și virtuală, pe care am fi răstigniți, cu organele eviscerate, ca porumbeii și șoarecii din muzeele de științe naturale. Traseul pe care, optându-se pentru noi în fiecare clipă, cu fiecare respirație, bătaie de inimă, secreție de insulină, gând, dragoste, eclipsă și orgasm, avansăm prin păienjenisul vieții ca-n vis, se solidifică și devine istorie, adică memorie, pe când toate celelalte, posibile dar nerealizate, tot enormul rezervor al virtualității noastre, toate miliardele noastre de sosii (cei care, clipă de clipă, au luat-o la stânga pe când eu am luat-o la dreapta) formează, pe scheletul realității, pe solidificarea osaturii noastre de timp, organele hialine ce ni se arată în oglinzi și în vis, stafiile cu chipul nostru, pleromul pufos, abstract,

curbat în jurul nostru ca globul de pământ. Nu viața mea, traseul accidentat și zigzagat prin uriașul labirint, linia ce duce de la periferie la centru, sunt eu pentru ochiul divin ce ne privește de deasupra: pentru el, eu sunt însuși labirintul, căci există câte unul pentru fiecare dintre noi, construit inconștient de noi înșine, cum melcul își secretează cochilia calcaroasă, cum noi înșine ne secretăm, fără să știm în ce fel, craniul și vertebrele.

Dar, între miliardele de macazuri, sunt unele cruciale, indiscernabile la-nceput de toate celelalte, dar care te-ndepărtează violent și pentru totdeauna de traseul tău inițial. Dacă mă ridic în clipa asta din scaun, merg să privesc pe fereastră și-apoi mă-ntorc la birou, continuându-mi lucrul, schimbarea va fi aproape întotdeauna infinitezimală, revărsându-se ca un strop în oceanul posibilităților. Dar dacă, privind pe fereastră, sunt martorul unei crime, sau dacă, ridicându-mă brusc, mă săgetează o durere teribilă în inimă și mă prăbușesc pe podea în agonia infarctului - cel ce voi deveni în doar jumătate de oră va fi radical altul decât cel dinainte, care n-a bănuț, cum nu bănuim niciodată, criza și schimbarea. Înaintăm astfel, sau suntem astfel purtați prin labirintul nostru personal, desfoliindu-ne, clipă de clipă, în mii și mii de kaghemushe, cele mai multe identice, aproape, cu noi, altele însă străine, poate monstruoase. Doar însumarea lor sunt eu, însumarea vieților lor virtuale.

Macazul crucial al vieții mele a fost atunci, în sala aceea mizeră de clasă, sub ochii aceia neiertători. Atunci am plesnit în două, simțind despicarea ca o lovitură de sabie-n creștet, ca o fractură de coloană vertebrală. Două ființe s-au născut din ședința aceea de cenacul, sub ochii marelui critic și-ai celor ce asistau, care n-au observat nimic pentru că și ei, și sala, și matusalemica Universitate, și luna prăvălită peste ea au plesnit de asemenea, într-o succesiune mitotică de evenimente, până când două lumi, îngemănate în virtual, până-n acea seară, ca doi siamezi străvezii, au luat-o, complet separate, în două direcții, ca să nu se mai întâlnească niciodată. Într-una din ele, care pentru mine e cea reală, cea corespunzând vieții și memoriei mele, poemul meu a fost disprețuit de auditor, iar eu, ironizat și descumpănit, am renunțat pentru totdeauna la literatură. Am devenit, dureros de conștient de asta, un ratat, unul dintre cei foarte mulți, un umil, anonim, interșanjabil profesor de română într-o lume de cenușă. Dar în aceeași clipă decisivă a apărut și celălalt, scriitorul, omul de succes, cel care timp de decenii avea să scrie poeme și romane din substanța noastră comună, din trunchiul celor douăzeci și doi de ani în care-am fost unul singur. Dacă poemul nostru comun, căderea, ar fi avut succes, dacă, după ce am rostit în duet, el și eu, silabele lui fericit-nefericite, părul de pe brațele celor din public s-ar fi zbârlit de emoție, dacă s-ar fi lăsat apoi o tăcere sacră, dacă după o pauză de comentarii stupefiant-admirative studenții și criticul s-ar fi întors pe locurile lor și-ar fi început să-și arate surpriza și entuziasmul față de nesfârșitul poem, dacă verdictul final al criticului ar fi fost unul mai plin de încredere și speranță decât toate celelalte date de el până-atunci, un alt puști famelic, cu mustață firavă, dar cu o cu totul altă privire în ochi, s-ar fi născut atunci, pe loc, lepădându-se de umbra lui perdantă. Ar fi fost altcineva, încă de la-nceput, și-ar fi simțit interiorul trupului sfârâind ca șampania, coastele i s-ar fi desfăcut și mintea i-ar fi explodat pe drumul singuratic spre casă. Nici un drog nu l-ar fi putut face atât de înalt, mai înalt decât clădirile de pe Magheru, mai înalt decât luna plină. N-ar fi dormit în acea noapte de fericire, recitindu-și poemul mereu și mereu, până spre dimineață și hotărât să scrie altele, cu mult mai bune, în lunile și anii ce-aveau să urmeze.

Dar, așa cum orice succes în viață ascunde un eșec și orice eșec camuflează un succes, poate că este întotdeauna nevoie de două mâini ca să scrii un text ce nu se vrea doar distracție, consolare sau hipnoză. Una-i a celui ce scrie aplecat deasupra manuscrisului, umbrindu-l și dominându-l cu autoritatea sa, cealaltă a tenebrosului, văduvului, neconsolatului anonim care, aflat în manuscris, sub pagina pe care o scrie primul, o umple, de dedesubt, cu propriile lui semne, o împetritează cu imagini, ghemuit sub plafon, asemenea lui Michelangelo pe schela înaltă de scânduri, cu vopsele curgându-i în ochi și pe față, zugrăvind cerul interior al capelei cu personaje stranii. Poate că doar așa pielița dintre mine și

el, dintre glorie și rușine, poate rămâne dreaptă, netedă, fără adâncituri și umflături: eu îl susțin pe el, sprijin vârful pixului său pe vârful pixului meu. Scriem în același timp, frenetic, același text, doar că întors în oglindă: citit invers, paradisul lui devine infernul meu, soarele lui e noaptea mea, fluturile lui e păianjenul meu de obsidian.

Pentru că nu sunt scriitor, am privilegiul insondabil să scriu dinlăuntru manuscrisului meu, înconjurat din toate părțile de el, surd și orb la orice m-ar distrage la munca mea de ocnaș. Nu am cititori, nu am nevoie să-mi pun semnătura pe-o carte. Aici, în pântecul manuscrisului, rătăcind prin intestinalele lui întortocheate, ascultându-i straniile bolboroseli, îmi simt libertatea, îmi simt și însoțitorul ei obligatoriu: nebunia.

Dar în seara asta n-am să scriu nimic, pentru că mă înăbușă melancolia. Pentru că e o seară de primăvară, cu cerul verde-gălbui, iar eu sunt un bărbat singur, fără nici un rost pe lume. Ca de-atâtea ori, din adolescență și până azi, n-am să-mi pot suporta izolarea. Am să ies, nici măcar cu iluzia că voi întâlni oameni. Da, voi întâlni ființe cu fața-ntoarsă de la mine, îndreptându-se spre locuri unde eu nu pot merge. Voi ieși ca să respir un aer mai puțin îmbăcsit, mai emoțional, mai încărcat cu imaginile și culorile lumii mele. Am să ies în Colentina, după o ntortochere printre blocuri muncitorești, apoi am s-o iau în jos, prin seara caldă, până spre Obor, în direcția inversă școlii mele. Cerul deasupra mării piețe va fi bălțat de nori, vaști, complecși, luminați în grade diferite de soare, atârând foarte jos, colorând cu luminile și desăvârșirile lor fețele celor ce-așteaptă-n stații de tramvai, ale celor ce traversează. Voi lua și eu un tramvai, voi merge patru stații pe Ștefan cel Mare, trecând de Spitalul Colentina, apoi de dispensarul de la Grozovici, în fine de blocul părinților mei. Voi coborî la depoul de tramvaie din capătul șoselei. Mereu cobor acolo. Înainte de Piața Victoriei, șinele de tramvai ce-aleargă, într-o largă curbă, de-a lungul șoselei Ștefan cel Mare cotesc brusc și intră pe-o străduță mărginită de case vechi, negustorești, ornamentate cu o stucărie îngălbenită, cu cupole caraghioase de tablă deasupra, totul vechi, sepie, mâncat de timp și intemperii. În fundul străzii e depoul. Cum încă nu-i vremea să se retragă tramvaiele, merg pe o șină, în echilibru, în tăcerea sinistră a serii. O țigancă bătrână stă pe vine în intrarea unei case. Se uită după mine nedumerită: nimeni nu trece pe-acolo, doar tramvaiele zguduie casele fără electricitate și apă curentă, ruinele acelea bizare. Voi continua să merg, pe șina mea, către clădirea depoului, cu frontonul ei triumfiular în mijlocul căruia se află o fereastră rotundă, fără geam. Construcția e de cărămidă și, la colțuri, are ciudați gargui de piatră. Intrarea e mult mai mare decât le-ar trebui tramvaielor să pătrundă. Șinele, la un moment dat, se trifurcă, înaintea vastei intrări, așa-n cât tramvaiele ce se retrag, noaptea, se vor odihni în hală pe trei rânduri. Dar acum, în seara asta tot mai întunecată, roșie cum doar serile pe care ți le-amintești din prima copilărie pot fi, interiorul halei e gol, cu excepția unui singur vagon de serviciu, fără șasiu, prăbușit într-un colț, la capătul șirului din dreapta. Înfiorat, voi intra prin poarta ciclopică, asemenea unui erou din vechime pentru care se sparge zidul cetății. Voi fi minuscule și negru în pragul ei, voi simți deodată, în pragul ei, cum mă copleșesc absurdul și inutilitatea vieții mele. Cu singurătatea mea călcând pe singurătatea lumii, voi intra în vastul mausoleu, pășind prin bălți de ulei ars și-mpiedicându-mă de bucăți ruginite, prăfoase, strâmbe de metal. Construcția pare o catedrală în care cineva ar parca tramvaie, din cine știe ce capriciu al unei minți saturniene. Pe laturi are ferestre largi, și lumina stinsă, totuși lumină, vine și din tavanul cu grinzi de metal între care, înnegrit dar încă translucid, e un geam cu plasă de sârmă prin el, verzui și vâlurit. Hala e mult mai vastă pe dinăuntru decât ai putea bănuși, așa că-mi va lua minute bune până voi ajunge la vagonul de serviciu din fund, ale cărui geamuri, ca și singurul far din frunte, sclipesc roșii ca sângele în penumbră. Voi ajunge lângă el, fără să-ntălnesc nici portar, nici tehnician, nici lăcătuș. Aici pare că încă n-a călcat picior de om. Vagonul e o rablă străveche, o cabină care doar mimează partea din față a unui tramvai, pe când în spate n-are decât un spațiu mizer, fără scaune. Se termină cu o mică remorcă din care se-nalță o macara ce seamănă ciudat de bine cu o spânzurătoare. De câte ori, pe când eram copil și așteptam cu părinții

prin stații pustii, la marginea orașului, nu am fost dezamăgiți de câte-un astfel de vagon de serviciu ce sosea greoi pe șine în locul tramvaiului așteptat! Voi urca, la fel ca-ntotdeauna, în cabina vagonului, mă voi așeza pe scaunul vatmanului, rupt și cu buretele galben murdar ivindu-se din zeci de spărturi, voi mișca îmbătrânitele, coclitele manete de alamă, îmi voi privi fața adunată în marea bilă a uneia dintre ele. Voi rămâne acolo toată seara, ore-n șir, conducând vagonul meu printr-un oraș imaginar. Abia când voi auzi urletul, pe șine, al primului tramvai care, după miezul nopții, va trage la depou, mă voi dezmetici din reveria mea, voi coborî pe furiș din vagon și mă voi îndrepta, de-a lungul zidului, către ieșire. Apoi voi merge pe jos pân-acasă și asta-mi va lua o mare parte din noua dimineață.

33

Numai că n-am ieșit alaltăieri-seară nicăieri, pentru că, pe când scriam ultima frază, abia mai văzând literele, în manuscris, a venit Irina. Melancolia este și ea excitantă, dar altfel față de beția stringentă a sexualității. Când i-am deschis, n-am văzut în silueta din fața mea o femeie, deși nu mai făcusem dragoste de mai bine de două săptămâni, ci o soră clorotică, un alt eu însumi. În vastul și pustiu oraș de sub bolta țestei mele tramvaiul încă aluneca pe șinele lui către nicăieri. N-am mers, prin urmare, direct în dormitor, ca de obicei, ca să levităm goi, împerecheați ca o ciudată monograma, deasupra patului desfăcut, ci am condus-o într-una dintre camerele, nedefinit de multe, ale casei mele în formă de vapor. De fiecare dată, adâncindu-mă pe culoarele ei întortocheate, cu uși de fiecare parte, cu tablouri din care nu deslușeai nimic, cu câte-o plantă uscată din vremuri imemoriale, mai deschideam una dintre uși, și mereu surpriza mea era totală: fiecare încăpere era nouă, nemaivăzută pân-atunci, sclipind în încremenirea ei ca o fotografie: nici fir de praf, nici un semn de uzură, fețele de masă țepene, bibelourile lucind stins pe etajere. Am intrat, cu Irina, într-o cameră foarte înaltă, în care tot mobilierul era lăcuit roșu. Ne-am așezat la masă, în dreptul ferestrei pe care veneau ultimele raze ale serii, și ne-am privit. În lumina ce se transsubstanția, treptat, în beznă, fața Irinei se făcuse mai subțire, părul mai cenușiu, iar faimoșii ei ochi albaștri erau acum aproape negri, ca și buzele ei austere.

– Știi că a dispărut portarul? Îmi spune, uitându-se în ochii mei ca și când ar fi trebuit să-nțeleg mai mult.

– Care portar?

– Ispas, portarul de la școală, bătrânu-ăla jerpelit și bețiv...

– A, Ispas. Așa e, nu l-am mai văzut, mi se pare, de câteva zile, de luni, sau chiar de săptămâna trecută. De obicei nu-l observă nimeni, stă acolo, între ușile de la intrare, pe scaunul lui, dar m-am întrebat totuși de ce nu s-a mai arătat. Cum adică, a dispărut? Poate s-a-mbolnăvit. Are oricum culoarea aia de suferind de ficat...

– Așa au crezut toți, dar Borcescu a venit ieri în cancelarie cu un milițian. Ne-a adunat pe câți mai rămăseserăm în școală la ora cinci și ne-a luat la-ntrebări, cei cu el, unde stă, dacă are nevastă și copii. Nu știa nimeni. Un amărât ținut de milă. În pauza mare desface un ziar, cojește un ou fiert, mușcă dintr-o rudă de salam... Nu l-a prins nimeni că trage la măsea în școală, dar sigur o face, că pute-a țuică de-i ofilește pe copii. Trebuie să aibă o sticlută ascunsă pe undeva, poate-n spatele panoului cu „Hidrânt” sau după vreo ușiță știută doar de el. Se aude că doarme pe unde apucă, prin scările blocurilor, poate și prin boschete, vara...

– Și Borcescu a chemat miliția.

– Da, nu e el chiar așa cu capu-n traistă cum pare. Zici că e gaga, că uită ce-a mâncat la prânz, mie-mi zice mereu, și dacă mă vede de zece ori într-o zi, „Irinucă, unde ți-s caprele?”. Dar știe, nenorocitul, tot ce mișcă-n școală, își vârlă peste tot nasu-ăla pudrat. N-avea grijă, că el ne lucrează și la Securitate, ce să mai vorbim, cred că are-n birou șerpărie de microfoane. Cred că a văzut din prima zi că-i lipsește omul de la intrare, dar a așteptat să treacă o săptămână

până-a chemat miliția. Nu de alta, dar Ispas Țsta nu-i lăsa să intre pe copii cu pârul netuns, ceea ce-n mintea bolnavă a lui Borcescu e crimă de lezmajestate. Se dăramă școala dacă intră vreun elev netuns sau vreo fată fără panglicuță. A anunțat miliția, fiindcă nu știa de unde să-l ia, și Țstia l-au căutat la adresa din buletin, undeva pe la Sfântul Gheorghe, numai că nu mai stătea de mult acolo. Cine știe cum, au aflat că acum dormea, de vreun an, chiar într-o scară de bloc, pe-aici, pe Avrig, ca un câine. De fapt nu în scară, ci la subsol, unde e centrala termică. Avea acolo o saltea. Mecanicii, niște bețivi și ei, îl lăsau să se oploșească acolo. Dar nici ei nu-l mai văzuseră de când dispăruse și de la școală. Parcă-l înghițise pământul. În lipsă de ceva mai bun, milițienii, cu deșteptăciunea lor recunoscută, i-au umflat pe mecanici și i-au dus la secție, numai că n-a fost nevoie să-i atingă nici cu un deget, că au spus tot ce știau, și ce știm și noi: că se-mbăta ca porcul în fiecare seară și le spunea că într-o zi n-o să mai vină să doarmă acolo. Că o să fie răpit la cer, într-o navă din altă lume, că asta e soarta lui. Că i-o prevestise o ghicitoare încă de când era copil. Spunea asta oricui, cu zâmbetul lui Țla unsuros, o spusese femeilor de serviciu din școală și chiar copiilor, care râdeau de el și-l zgândăreau să le mai povestească. Râdea și el de prostiile pe care le debita, dar nu se lăsa, nimeni nu-i putea scoate din cap că tocmai el, ultimul om de pe pământ, avea să fie înălțat la ceruri. Își freca fălcile nerase și-o ținea pe-a lui: „Râdeți voi, râdeți, dar o să mă uit de sus la voi și abia dacă o să vă văd cât niște goange. N-o să treacă anu-Țsta până-or să mă răpească.”

– Iakab spune că l-au văzut oamenii căzuți în genunchi, mai încolo, spre câmp, la o răspântie, cu fața-ntoarsă spre cer și strigând „Sunt gata! Sunt pregătit! Veniți de mă luați, acum, în clipa asta!”.

– Păi l-au tot văzut, tot cu geanta aia făcută praf în brațe. Cine știe din ce gunoaie o fi cules-o. Că aici vine partea care-o să te intereseze.

Mobila lăcuită a sufrageriei devenise și ea neagră. Irina, peste masă, cu o mână-n mână mea, era doar o siluetă abstractă, o voce cu ceva împrejur, o știmă cum trebuie să fi fost inimaginabilele chipuri ale heruvimilor ce stăteau față-n față la capetele chivotului, acoperindu-i lemnul aurit cu aripile întinse către capac. Iar vocea ei, acum, când întunecimea umplea odaia, părea că vine chiar dintre noi, că se naște acolo, între fețele noastre, pe când noi eram doar două umbre impasibile, incremenite.

Mecanicii îl văzuseră ultima dată sâmbătă seara, la lumina tremurătoare a lămpii cu spirt. Le spusese atunci niște vorbe pe care le ținuseră minte, în ciuda votcii proaste care le ieșea și pe ochi, fiindcă parcă le mai auziseră undeva: „După un timp, nu o să mă mai vedeți”, le șoptise bețivul, rupând franzela-n două, în mirosul de chit și de motorină din subsol, „și apoi, după un timp iarăși o că mă vedeți”. „Păi ia-ne și pe noi!” îi spusese în derădere, totuși intimidat de ochii țicniți ai portarului. „Nu, unde mă duc eu, voi nu puteți veni.” Mecanicii se temuseră o clipă că bețivul, care ridicase un deget cu unghie bolnavă zicând acele cuvinte, ori înnebunise de tot, ori voia să se omoare. Dar Ispas se târăse pe salteaua lui și dormise-mbrăcat, după obicei, până dimineața, când mecanicii, venind la lucru, îl găsiseră încă zăcând cu o mână peste ochi.

Doar că seara nu s-a mai întors. L-au așteptat degeaba. Nu s-au gândit însă prea mult la asta, oricum îl lăsau să doarmă acolo de milă. Poate-și găsisese ceva mai bun, sau poate-l călcase naibii vreo mașină, oricum n-avea nici cățel, nici purcel, și nu știa nici el de ce mai face umbră pământului. Ridicaseră salteaua la perete și cu asta, basta. Aveau acum mai mult loc pentru barbutul de fiecare seară. Abia după ce portarul n-a venit câteva zile la școală miliția l-a dat dispărut și patrulele au început să-l caute. Au aflat și oamenii din cartierul școlii, au început să se întrebe și ei ce-o fi cu el...

Și, cum stăteau la masă în cancelaria prost luminată, milițianul pusese pe postavul roșu, plin de pete de cerneală, o servietă pântecoasă, de piele uzată și jerpelită, mirosind a călți, unsoare și țuică de prune. Îi desfăcuse cataramele și desertase conținutul chiar în fața lor, ca și când le-ar fi trântit-o în față: uite ce nenorocit ați oploșit în școală, în cartieru-Țsta de care răspund.

– Dar unde s-a găsit geanta?

- Au găsit-o Bazavanii dintr-a opta, pe câmp, dincolo de calea ferată. Se duseseră, știi cum fac băieții pe-aici, să prindă pânjenii de pământ.

- Știu, leagă o bilă de smoală de o ață și-o vârnă-n găurile de pe miriște. Am văzut și eu cum se-ntâmplă. După aceea pun câte doi pânjenii să se lupte într-o cutie de conservă de pește pe care-o încing pe foc.

- Nu-mi mai spune, ce porcărie... Servieta era pusă-n picioare, în mijlocul câmpului. Plouase înainte, și pământul era negru și moale. Copiii văzuseră niște urme de pantofi ce duceau până la ea, întipărite-n noroi, și se luaseră după ele. Dar ce-i mirase era că urmele dispăreau brusc acolo: în rest, câmpul era neted ca-n palmă, cât vedeai cu ochii, până la păduricea din zare. Nici nu se atinseseră de geantă, fiindcă aflaseră că milițienii îl căutau pe portar. Cum știau din Cutezătorii, dacă găseai ceva, un portofel, de pildă, pe drum, trebuia să-l duci la miliție și deveneai erou, te laudau toți și te puneau, la școală, la panoul de onoare. Așa că fugiseră de-a dreptul la secție. Milițienii se duseseră cu un IMS până la capătul cartierului. Dincolo de calea ferată era teren agricol. Văzuseră și ei urmele: un șir care mergea drept înainte, lăsat de pantofi de adult și, pe de lături, urme de copii ce se duceau și se-ntorceau neregulat. Într-adevăr, primele urme se-nterupeau în locul unde, solitară, inexplicabilă-n mijlocul câmpului clisos, stătea în picioare servieta. Pe omul care-o adusese până-acolo parcă-l înghițise pământul.

- Irina, asta-mi aduce aminte de ceva, am citit despre așa ceva demult, când eram copil. Doar că urmele erau pe zăpadă, era o poveste rusească, se petrecea undeva în Siberia...

Mă înfiorasem tot. Una dintre poveștile care mă făcuseră, în copilărie, să tremur nopțile, cu pătura trasă peste cap, până-n zori, închipuindu-mi grozăvia care i se-ntâmplase nevastei mușicului în acea dimineață cu zăpadă dumnezeiască se revărsa acum în lume și mă hărțuia mai departe.

- Atunci nici nu știu dacă să-ți spun ce-au mai zis Bazavanii la secție. Dar asta poate fi o halucinație sau pur și simplu o invenție ca să facă povestea și mai oribilă. Au zis, amândoi frații, că atunci când au ajuns la servietă au auzit din văzduh, de deasupra capetelor lor, un vaiet, niște strigăte desperate, în care-au recunoscut vocea portarului. Li s-a părut că se auzea „cum ar fi de pe la etajul cinci al unui bloc”, adică de la vreo douăzeci și ceva de metri înălțime. Dacă n-ar fi fost strigătele și tânguiala aia, ca de om căzut într-o capcană, poate că ar fi luat servieta fără să dea atenție urmelor care nu se mai întorceau. Era dimineață, senin, cerul era albastru deasupra, prăfos, fără nori. Nu se vedea nimic deosebit, țipetele atârnavă, pur și simplu, în aer. Fugiseră mâncând pământul.

Milițianul tăcuse, profesorii se uitau la el nemișcați, personalitățile letone, estone și lituaniene din tablourile pătate de muște li se uitau peste umeri. În mijlocul mesei, geanta zăcea pe-o rână și tot felul de lucruri soioase, în jurul ei, dădeau un aspect de groapă de gunoi în miniatură. Erau bucăți de pâine uscată, jumătate de salam înverzit, ambalaje foșnitoare de „Eugenia” mănjite cu cremă, o sticlă aproape goală, cu etichetă de ulei, cu dop de cocean duhnind puternic a țuică, hârtii mototolite, o sticlută fumurie cu pastile (era bicarbonat, probabil nenorocitul avea dureri de la vreun ulcer netratat), ca și un cubuleț de lemn cu fețe colorate, probabil de la un joc de construit, pentru copii. Mai era o păpușică goală, de cauciuc moale, mare cât palma și cu un păr arămiu lucios, ieșind din găurile vizibile pe țeastă. Poate Ispas, poate altul, îi desenase cu pixul, pe trup, sâni și un triunghi de păr între picioare. În mintea bolnavă a alcoolicului păpușica trebuie că servea unui scop sublim-obscen, era poate logodnica lui secretă cu care-și ducea la-mplinire mizeriile ritualuri.

Nu păpușa, însă, era problema sectoristului, care confiscase la viața lui, și le păstra acasă ca să-și clătească ochii cu ele-n secret, teancuri de fotografii pornografice și turnulețe-ntregi de reviste pe care etica și echitatea socialistă le condamnau. Nici măcar enigma dispariției subite-a portarului nu i se părea demnă de o cercetare serioasă din partea organelor. În definitiv, oamenii mai dispăreau, știa Securitatea ce face, doar nu era miliția să se uite la ei peste gard. Nu, era vorba de fapt despre secte și despre insecte, cea mai supărătoare problemă a cartierului, și pe care, cu slabele lor forțe, cei trei-patru sectoriști nu

izbuteau s-o eradicheze cu nici un efort. Mereu și mereu apăreau în informațiile lor blestemații de pichetiști, cu pancartele lor, cu gângăniile din palmă, cu tot tacâmul. Milițianul conta pe profesorii școlii ca să afle, de la copii, care părinți se duceau noaptea prin cimitire, morgi, spitale de cancerosi și alte locuri sinistre ca astea, cine-i instiga, ce scopuri ascunse aveau. În ce fel se pregăteau ei să submineze ordinea de stat. Ofițerul avea acum dovezi că Ispas era membru al sectei. Una dintre hârtiile împăturite găsite-n geantă era o poezie ce mai fusese găsită și la alții, care-acum înfundau pușcăria, poate un fel de manifest sau cod secret al lor. Pe alta scria „MOARTE MORȚII!”, o lozincă bine cunoscută de organele de ordine. Mai limpede dovadă nici nu se putea.

Ajunsă aici cu povestea, Irina, din care mai vedeam doar ochii lucind slab în întuneric, mă privi din nou, cu intensitatea de la-nceput, părând să aștepte ceva de la mine. N-aveam însă chef să-i povestesc nimic despre pichetiști și despre noaptea teribilă de la Morgă. Îmi ajungea că gigantica statuie de obsidian îmi bântuia visele. N-aș fi vrut ca ea să treacă și-n coșmarele Irinei. Bolta craniului ei mi se părea mai potrivită să adăpostească altă zeiță, care să privească, din când în când, prin ochii ei albaștri, cum se uită copiii prin luminatoarele misterioase ale podurilor.

– Ce-o fi? am șoptit, zâmbind, fraza cu care mama-și încheia, invariabil, toate visele povestite dimineața, și nu era dimineată în care să nu mă-mbrace în luminile și umbrele multicolore ale fantasticei ei scene interioare.

M-am ridicat apoi să aprind lumina, și candelabrul pe care nu-l mai văzusem niciodată a readus lacul roșu al mobilierului, încremenirea metafizică a odăii.

– Da, ce-o fi? răsese și Irina, redevenită profesoara de fizică lividă și exaltată, adeptă în secret a antropozofilor, spiritiștilor, mediumilor, exorciștilor, a oricăruia dintre cei care negau realitatea și noima vieții terestre. Și ce crezi că poate fi asta?

Atunci am observat că ținea-n mână stângă un petic de hârtie de împachetat, gălbui-cafenie, ruptă grosolan dintr-o bucată mai mare. Probabil o avusese-ntre degete tot timpul cât îmi ținuse, cu dreapta, mâna peste masă.

– Am subtilizat-o în cancelarie, pe când milițianul îngrămădea la loc păpușa și mâncarea aia veche în servietă. Au rămas pe masă hârtiile de „Eugenia” și, printre ele, biletu-ăsta... Probabil sectoristul a crezut că e doar o fâșie de ziar, ceva fără importanță.

Am luat bucata de hârtie și-am privit-o-n lumină. Acum e-n jurnalul meu, presată-nre foile lui ca o floare rară într-un ierbar. Mesajul de pe bilet, scris cu creion chimic, muiat probabil în gură, cuprindea un număr, lăbărțat în partea de sus, iar sub el, cu litere mărunte, un text. Numărul era - este - împărțit în două printr-un spațiu ușor mai larg decât celelalte: 7129 6105195. Dedesubt apăreau patru rânduri dintr-un text fără sens. Notez aici cu grijă fiecare literă:

polairy oair olpcheey ykaiin olpchedy opchedaiin dairody ysheodykeedy keshed quodaiin oteodair or chkar otaiin dsbedy qoedaiin ytoiin okair quotol doi okoldy qokedi opked olkeool orchsey qokeedy chdor olar ol keool chedaiin

Textul continua, se pare, căci în josul hârtiei se vedeau câteva puncte ce păreau codițele superioare ale altui rând de litere. Ruptura neregulată le separa de cele de pe bilet. De când m-am despărțit de Irina, am recitit de zeci de ori cele patru rânduri.

Nu-mi sună a nici o limbă de care am cât de cât știre. Dacă textul are un sens, el nu poate fi decât unul criptic: o scriere secretă ce necesită cine știe ce tehnică de descifrare. În schimb, numărul îmi spunea ceva, aveam impresia că văzusem undeva prima lui parte. Dar o văzusem ca prin vis, părea un detaliu din alt fel de realitate. 7129, îmi repetam în minte fascinat, revăzând nenumărate imagini cu care numărul ar fi putut fi asociat.

Era ca și când aș fi uitat un nume foarte familiar și orice-aș fi făcut nu-mi rămânea în memorie. Chinuit de lapsusul ăsta stupid, m-am străduit în cele din urmă să mi-l scot din minte. Femeia din fața mea încetase să mai fie un heruvim de ceață peste chivotul de eben, era din nou un trup în carne și oase, ispititor și dulce-n subțirimea și neajutorarea lui. Am ieșit, îmbrățișați, din locul de taină în care stătuserăm de vorbă. Pe culoare, ne-am frecat de toate zidurile, mâncându-ne

buzele, disperați să ajungem cu palmele la carne și la piele. Drumul pe care-l făcusem în mai bine de-o oră l-am străbătut la-ntoarcere în câteva secunde de febră sexuală. Ușa de la dormitor s-a repezit spre noi cu o viteză-nspăimântătoare, am străbătut-o prefăcând-o parcă-n țândări și deodată eram trântiți pe pat, amestecați unul cu altul într-o mandala de neînțeles, străduindu-ne să trecem unul prin altul ca osândiții dantești din cercul hoților, topiți unul în celălalt ca plastilina și ieșind, în cealaltă parte-a patului, eu în trupul Irinei și Irina în trupul meu, după ce mă ghemuisem în uterul ei și ea plutise-n țeasta mea în aerul de aur al orgasmului. Când ne-am întors în lume eram amândoi pe jumătate dezbrăcați, lipiți strâns de cearșafurile umede, adâncind salteaua cu trupurile noastre inerte, supuse gravitației. Uitaserăm să ne-nălțăm în aer, uitaserăm și cufundarea în labirintul demonic al fantazărilor și cuvintelor de-o abjecție extatică. Zăceam separați, dezlipiți, cum zac toți îndrăgostiții după-nclăștare, zăvorăți în ei înșiși, căci sabia dintre Tristan și Isolda nu e semnul castității, ci-al împlinirii, al sațietății ce te-aruncă iarăși în singurătatea ta dintotdeauna. Între femeia și bărbatul desprinși din misterul acuplării apar mereu două săbii, una așezată de ea, cealaltă de el, așa cum două piei, două trupuri și două creiere ne despart mereu de cel pe care-l iubim. Abia-n acea stare de sfârșeală și uitare de sine mi-am adus aminte: pe zăvorul din foișor, în chiar casa mea, se afla un lacăt numeric al căruia cod, pe care mi-l spusese cândva la ureche fostul proprietar, era 7129. Era o mare taină, mi se sugerase, nu trebuia să scriu niciodată numărul ăsta, nici să-l spun cuiva.

Ne-am ridicat, ne-am pus hainele-n ordine, fără să ne privim, și-am ieșit apoi din dormitor cu șovăiala și frica mocnită cu care-am fi ieșit din realitate. Căci, din toată casa mea labirintică și infinită, numai dormitorul era concret, cu texturi ferme, pe care vibrau și alunecau crestele papilare ale degetelor mele, cu sunete și culori împletite-ntr-un altfel decât în halucinații, narațiuni și vise, dar mai cu seamă cu acel mecanism de validare aflat dedesubtul fiecărei percepții, cel care spune: da, poți înainta, gheața e tare, te ține, ești în lumea ta, unde roșul e adevărat, răcoarea e bună, lumina e frumoasă, totul e cum l-ai învățat și cum s-a confirmat mereu din cea mai adâncă și mai obscură copilărie. Acolo, în dormitorul meu, dacă trăgeam de-o hârtie se rupea, dacă turnam apă curgea-ntotdeauna spre pământ, dacă zâmbeam, femeia din fata mea-mi întorcea zâmbetul. Numai acolo certitudinea statistică, starea cuantică mereu neschimbătoare, aerul veșted mereu clar, intact și liniștit îmi spuneau mereu cu o voce de înger protector: n-ai teamă, ești în realitate, unde nimic subit și teribil nu se poate petrece. Cum ieșeam însă pe ușă, credința în lume-ncepea să șovăie, creodele să se multiplice, infinitul de odăi, fiecare diferită de celelalte, să vuiască-n jur ca tot atâtea posibilități, probabilități, ființe hibride învecinate cu „dacă” și cu „poate”.

Ca să ieșim, am folosit vechea scară de lângă șifonierul care ne-a răsfărat o clipă în apele lui obosite. Am urcat-o, am deschis chepengul și ne-am găsit sub cerul uriaș, vântos, al toamnei ce-a căzut brusc și pe neașteptate peste oraș. În picioare, pe marea terasă de pe acoperișul casei, cu hainele și părul fluturându-ne ca niște drapele în vântul ce sufla-n rafale, împingând norii de ploaie spre nord, am început să râdem ca niște copii abia eliberați din cușca pe care o-mpărțiseră cu un monstru teribil. Eram pe puntea vaporului, ce părea că glisează sub cerurile măturate de nori, peste valurile de case și vegetație ale cartierului pitoresc și ruinat. Ne-am jucat câteva minute, cuprinși de extazul întomnării, de-a statuile, Irina a-ntruchipat, în aerul întunecat, Pusilanimitatea, eu m-am străduit să-mi contorsionez trupul în reprezentarea Venustrofobiei, apoi ne-am învățat, pur și simplu, în aerul turbionar, înfășurați amândoi în părul Irinei, în privirile mele, în mânele și poalele pardesiilor noastre deschiate. Praful ne intra-n ochi, ne umplea părul, dar sentimentul de fericire și de eliberare creștea tot mai mult între coastele noastre ce-adăposteau câte-un mic zeu al iluminării. „Știi ceva?” mi-a strigat în ureche pe când, cu mâinile-ntinse-n lături asemenea dervișilor, ne roteam în vântul turbionar. „Și eu aș alege copilul!” N-am înțeles de la-nceput ce-mi spunea, dar în cele din urmă, privindu-i ochii mai mult decât auzind-o, mi-am amintit, și i-am răspuns râzând: „Chiar dacă-ar fi Hitler?” „Chiar dacă ar fi însuși Antihristul!” La zece metri de noi se ridica foișorul. Fereastră

sa rotundă ca un hublou de vapor era acum opacă, pentru că n-avea altceva de răsfrânt decât seara vântoasă din jur. „L-am salva dintre flăcări și-am lăsa capodopera să se mistuie. L-am crește noi doi și poți fi sigur că în felul ăsta n-ar ajunge nici scelerat, nici dictator, nici demon. I-am curba destinul. I-am schimba macazul karmic, l-am face demn de noi și ne-am strădui să fim demni de el.” „Sau de ea”, i-am răspuns, „gândește-te că poate ar fi o fetiță”. „Ei, da, ar putea fi fetiță. Cu atât mai mult! Mi-ar plăcea s-o îmbrac ca pe-o păpușă, în toată nebunia de rochițe și sarafane, să-i prind părul în panglici, să i-l împletesc în colaci de cozi în jurul capului...” Ascultând-o, mă gândeam la puterea dintotdeauna a parabolelor de-a se revărsa-n lume. Dar lumea mea nu era de aici, ea rămânea acolo, între pereții de cuarț, în cochilia de vânt a eternelor analogii... Ne-am îndreptat spre foișorul coșcovit, alburii în noapte, am urcat, în fața Irinei, scara ce-i dădea ocol și-am ajuns pe platforma din fața ușii. Nimeni n-ar fi știut în acel moment că ușa era stacojie: acum părea de smoală. Pe lemnul buretos, în care-și săpau drum insectele cu cângile lor vorace, am putut vedea dreptunghiul de metal ruginit, cu cele patru cifre lucind slab în noapte. Am format numărul, același cu cel găsit în geanta paznicului, căci îmi amintisem până la urmă unde-l mai întâlnisem, de unde-l știam atât de bine... „De necrezut, e același”, șoptise Irina. „Cum se poate, de unde coincidența asta?” Mecanismul cifrului a eliberat cu un declic ușa și am pătruns în bezna cea mai compactă. Parc-am fi găsit un portal către neființă.

La fel ca prima dată când am pătruns în foișor, odată ce-am închis ușa după noi am rămas fără lume și fără trupuri. Nu doar ochii noștri nu mai vedeau: urechile ne erau oarbe, buricele degetelor oarbe, nările oarbe, pielea-ntreagă ca o corneă de orb ce ne-ar fi-mbrăcat în întregime. Tălpile noastre nu percepeau presiunea grilajului pe care stăteau, mâinile ni se-ntindeau în tot spațiul din jur fără să poată atinge nimic, pentru că nu se atingeau nici pe ele însele. Homunculul răstignit pe creierul nostru ne scăpase din mâinile lui uriașe. Rămăsese, buzat și cu o limbă tumefiată ieșindu-i din gură, cu trup subțire ca un firicel, dar cu mâini de strangulator, asemeni statuii unui zeu patec sub bolta țestei noastre, mai singur și mai străin și mai neajutorat ca oricând. Altădată mișcam degetele când el le mișca, vorbeam când el își desfăcea buzoaietele tatuate. Ca un tanchist în turela lui de oțel, ne-ndrepta trupurile încotro voia el să meargă pe șenilele ca niște șerpi ouroboros, și tunul trupului nostru își arunca sămânța la comanda lui. Acum tanchistul era orb, pierdut în bezna fără limite, și el însuși nu-și mai percepea corpul, nici brațele, nici chipul... Stăteam în beznă, deconectați de noi înșine, incapabili de-a mai închide ochii, gustam, fără muguri gustativi, negrul profund al morții, față de care nopțile noastre cele mai adânci erau explozii de lumină orbitoare. Știam acum unde e vechiul, sfărâmiciosul comutator de ebonită, și, fără atingere, ca printr-un pur efort de voință, l-am apăsat dintr-odată.

Ce-am perceput în clipa aia nu era lumină: două săgeți ni s-au înfipt în globii oculari. Ne chinuiam să le smulgem acum din noroiul de lichid vitros și de sânge. Am fi vrut să ne tragem pleoapele până la tălpi, să ne-mbrăcăm retina sensibilă a pielii cu peplumul pleoapelor, ca să nu fim devorați de focul acelei lumini în care ne scăldam trupul. Am rămas, Irina și cu mine, minute-ntregi cu palmele la ochi, văzând prin ele, până când am început să respirăm lumină, echilibrându-ne presiunea interioară cu cea din foișor. Abia atunci am îndrăznit să deschidem ochii.

Scaunul dentar se afla acolo, pe podeaua ca de sticlă lustruită a încăperii, sub tălpile noastre, lucind alb-gălbui din marea lui boltă cu becuri de deasupra. Am coborât pe scara de metal până când ne-am găsit în minusculul cabinet. Vechiul, demodatul scaun de metal îl ocupa aproape complet. Mai era, lângă el, în partea dreaptă, un taburet, iar în perete, deasupra lui, un dulap alb, cum întâlnești în astfel de locuri. Îl deschisese demult ca să mă joc cu straniile, imposibilele instrumente metalice prevăzute cu gheare, clești, mandibule, apendice incomprehensibile, mâner de care nu puteai apuca (nu erau făcute pentru mâini omenești cu cinci degete), lame atât de ascuțite, că secționau ochiul care le privea... Irina atinse cu degetele sprijinirea de cap, făcută din același plastic de culoarea cafelei cu lapte. Era ultimul lucru la care se aștepta. Uimirea îi era atât de mare, încât nici nu mă mai întrebă nimic. Am întors, cu un deget, un

mic comutator de metal și un con violent de lumină a ieșit din marea cupolă de peste fotoliu. Am apăsat pe-un buton de pe consola din față și una dintre freze, spânzurată ca un picior de pânjen metalic deasupra, a pornit să huruie înfundat. Scaunul dentar era cu totul funcțional, neatins de trecerea timpului, de parcă-n acel puț circular vremea n-ar fi vremuit.

Irina se așezase intrigată și amuzată în scaun, scăldată în lumina care-o învelea acum ca-ntr-un vâl de mireasă, umblase cu mâna prin instrumentele de pe tăviță, uimită cât de tare clincheteau când le punea la loc sau le răsturna, pornise șuvoiul de apă care se revărsa acum din pahar, încercase pe dosul palmei furtunul care colecta saliva, cu scârboasa lui prelungire metalică în formă de cârlig. M-am așezat pe taburet lângă ea și-am apăsat pedala care făcea ca scaunul să coboare și spătarul să se lase pe spate. Am scos furtunul metalic al frezei din orificiul lui, și reptila cu solzi strălucitori a-nceput să șuiere în mâna mea. Mi-am luat o-nfățișare amenințătoare și m-am aplecat, cu capul frezei aproape invizibil de la rotația sa nebunească, spre fața lividă a femeii, pe care gluma mea n-o amuzase. Căci nu era glumă. Ne aflam aici în fundul pământului, într-o bolgie fără ieșiri, cu pereții de o grosime nesfârșită. Aveam să jucăm aici, pentru eternitate, reiterându-l mereu și mereu, jocul torturii fără capăt și fără speranță, jocul celui mai terifiant dintre iaduri. Fram, aici, în ublieta cilindrică, victima și călăul contopiți cu instrumentul lor de suferință. Dinții vii, sântoși, puteau zbura aici în țândări, sângele putea curge umplând limba, gingiile, buzele și coborând, de-a lungul trupului chinuit, pe podea. Pe măsură ce smalțul și pulpa s-ar fi distrus în miros de fum și-n țipete bestiale, dinții ar fi crescut la loc, gata să sufere iarăși și iarăși și iarăși și iarăși, fără oprire, fără timp, fără loc, doar durere pură provocată de fiara aplecată asupra ta, ce nu putea fi nici coruptă, nici înduplecată, nici convinsă... Până la urmă, Irina s-a ridicat, răzând nervos, din scaun, dar am oprit-o în timp ce-și îndrepta trupul, căci observasem un lucru ciudat ce se petrecea în podea, sub picioarele noastre. „Așază-te la loc, doar o clipă!” i-am zis, dar scaunul parcă o frigea. Un tremur ușor îi cuprinsese trupul.

Până la urmă s-a așezat din nou, și-a pus iarăși brațele pe rezemători și a lăsat capul între cele două cupe de piele. Atunci am văzut iarăși, prin sticla podelei, ceea ce crezusem la-nceput că e o intersectare de umbre. Acum se vedea însă clar: din trunchiul gros al scaunului dentar coborau în podea un fel de vene sau rădăcini ușor viorii, ca văzute prin pielea antebrăului, iar tuburile groase se ramificau la rândul lor în alte tuburi mai fine, în franjuri și voaluri și filamente străvezii, fluturând parcă lent într-un lichid gelatinos ca protuberanțele unei uriașe meduze. Am stins luminile ca să putem privi, ea ridicată iarăși în capul oaselor, eu obraz lângă obraz cu ea, rețeaua palpitantă, fluorescentă, avidă de hrană de sub sticla moale a podelei. Spun „moale”, pentru că rădăcinile cele mai groase îi ridicaseră suprafața și șerpuiău de-a lungul ei ca niște furtunuri gofrate, în continuă mișcare peristaltică. Ce voia animalul subteran, celenteratul atârnat de piciorul metalic, cu pedale și prize exterioare, al scaunului dentar? Dacă Irina părăsea cu totul instrumentul, podeaua se opaciza cu încetul, umflăturile se aplatizau și lespezile erau iarăși tăcute și banale. Imediat cum se reaseza, spectacolul subteran se relua: gurile și tentaculele și filamentele vezicante își reîncepeau tângirea, foșnetul imperios, mișcările de sorbire și pompare... Distrat, am luat până la urmă unul dintre acele dentare de pe tăviță și i-am înțepat ușor obrazul, făcându-i semn să stea liniștită între brațele scaunului. În clipa în care i-a pătruns în dermă, excitând unul dintre miile de nervi cu terminație liberă, am perceput la fel de fulgerător schimbarea de sub podea: firele și cablurile organice ramificate în adânc s-au făcut de purpură și-au început să absoarbă stropul viu de durere cu ahotnicia cu care flămânzii se reped la blidul cu hrană. Am înțepat buza Irinei, care-a țipat ușor, și frenezia de dedesubt a crescut și mai tare. Erau acum intestine ce preluau oribila hrană și-o transmiteau mai departe, dincolo de limita pereților, pe conducte străvezii și zvâcninde. Nu mai era nici o-ndoielă: ne aflam într-o alveolă ce absorbea energie algică, ce transforma durerea în impulsuri care alimentau, cine știe unde, cine știe cum, niște ființe monstruoase. Noi hrăniserăm cu lingurița

animalul flămând de substanța incandescentă-a durerii, dar alții, poate, înainte de-a fi cumpărat eu casa, îl îndopaseră cu hălci, ciosvârte, căldări de durere vie și disperată.

Am aprins din nou luminile, ne-am ridicat și-n scurt timp spațiul din marele cilindru era la fel ca-nainte, de parcă sistemul digestiv de dedesubt ar fi fost doar o bizară iluzie. Chiar în fața celui care-ar fi stat în scaun, în peretele curb al foișorului, se afla fereastra rotundă ce sclipea uneori atât de puternic în amurg. Niciodată nu reușisem să-i deschid capacul prins în stânga cu o balama groasă, iar în partea cealaltă cu un cifru format, de data asta, dintr-o mulțime de numere, fiecare-nscris pe cubulețul său de metal. Era inutil să-ncerci combinații la-ntâmplare.

– Uite, mă gândesc... Dacă primul număr de pe biletul lui Ispas a deschis foișorul, celălalt poate se potrivește aici.

N-aveam decât să-ncercăm. Am format, umplându-mi degetele de unsoare, 6105195. Imediat am auzit zgomotul mecanismului care elibera zăvorul. Am dat capacul la o parte până am lovit peretele cu el și am privit prin micul hublou. Priveliștea ne-a surprins și ne-a nfiorat, căci nu era de pe acest pământ.

Mai întâi, dincolo de sticla bombată era lumină. Nu era nici dimineată, nici amiază, nici seară, era altfel de lumină, unanimă, constantă, puternică și transparentă, izvorând din nimic peste lucrurile pe care, parcă de la înălțime, le vedeam așternute până în zare. Am văzut forme, texturi aspre, granule îngrămădite unele peste altele, fulgi de materie cornoasă. Câmpii străbătute de orificii, bălți de substanță lucioasă, închegată. Porozitatea, latescența, translucidul alternau, se adunau și se despărțeau în această lume pe care limbajul nostru n-o putea acoperi, așa cum n-ai să poți mula o rogojină peste șoldurile și sânii unei femei. Perspectiva era copleșitoare, obiectele pe care le priveam, aflate-n afara geometriei și-a familiarului, urcau și coborau, micșorându-se, până la un orizont neclar, dincolo de care zăreai, prin ceață, un fel de involburare de culori șterse ce ținea loc de cer. Singura constantă era lumina de cleștar, cu efecte de lentilă și dublări de contururi, din loc în loc, ce învelea totul ca o mare tranchilă și adâncă.

Prin această priveliște treceau, cu o melancolie imposibil de redat în cuvinte, procesiuni de ființe, turme de creaturi ce păreau când elefanți - dar pe picioare de păianjen, asemeni celor din vedenia Sfântului Anton al lui Dali -, când vite cărora li s-ar fi așezat pe capete măști bestiale, când insecte dintr-o încrengătură dispărută de mult. Abia-și târau, pe niște labe articulate, asemenea degetelor unei mâini, trupul lor inform acoperit cu o cuirasă moale din care țâșneau fire răzlete de păr. Fiecare protuberanță, fiecare asperitate, fiecare neg și firisor li se vedeau limpede ca sub o lumină razantă. Fețele lor, dominate de ciocuri și cângi, erau oarbe. Își pipăiau drumul printre fibre și-mpletituri cu perii lor senzitivi, ce atingeau spinările celor dinainte.

Miile de ființe ce-și urmau calea, orbi conduși de alți orbi, către cine știe ce ținuturi îndepărtate, păreau că jelesc, asemenea rudelor îndoliate ce pășesc după carul funebru. Și tot asemenea lor, trebuiau să treacă minute-ntregi între mișcări, între pașii ce se-așază unul în fața celuiilalt. Mai multe astfel de turme se-ndreptau, sub ochii noștri, în direcții diferite, cele mai îndepărtate vizibile doar ca niște șiruri de furnici printre munți de gunoaie.

Chiar sub hublou se mișca, fojgăind lent, asemenea racilor dintr-un coș, o procesiune de astfel de ființe masive, șovăind pe labe subțiri. Am putut vedea acum, din punctul nostru înalt (oare o lentilă sau un hublou sau un aparat necunoscut corespundea ferestrei noastre în acea lume, încastrat în vreunul din obiectele fără nume din vastul peisaj?), detalii ale fiziologiei lor: peristaltismul organelor interne, vizibil prin crusta translucidă, ouăle adunate ciorchine în pântecul femelelor, și din care câte unul, cu aceeași exasperantă lentoare, aluneca afară, căzând pe câte o piatră poroasă, stropul de fecale ce ieșea, răsucit, ca să orneze, cu câte-un ciudat grăunte-n formă de burghiu, o suprafață sticloasă. Dar lucrul cel mai teribil de crud era că în convoiul de osândiți în drum spre o țară îndepărtată fiecare îl devora de viu pe celălalt. I-am văzut cum se hrăneau: de obicei forfecau, lent, cu mandibulele, câte-o pieliță

uscată de materie, câte-o granulă de pe sol, chiar și câte-un burghiu din propriile fecale. Dar din când în când câte-un elefant livid își înfigea cângile în spinarea celui din față, îi spărgea crusta ce facea cute și-ndoituri și-i smulgea apoi organele fragile din pântec. Victima nu părea afectată, dimpotrivă, am văzut cum pașii-i deveneau și mai lenți, până se oprea pe loc, lăsându-se pe burta, de parc-ar fi vrut să-i ușureze munca devoratorului său. Din trupul lui se-nfruptau mai mulți, fără luptă, ca la un priveghi, și când din cadavru nu mai rămăneau decât ghearele o porneau cu toții înainte, puțin mai iute, ca să-i ajungă pe ceilalți, orbi, cocârjați și înspăimântător de triști. Aproape imediat altul, în altă parte-a convoiului, spărgea pântecul celui din fața sa, și totul se relua la nesfârșit. Câteodată, o vită cu picioare articulate se cățara-n spinarea alteia și-și înfigea-n carnea ei un organ în formă de pumnal. Nu exista orificiu femel, rana putea fi oriunde. Totul era ca vârful pumnalului să ajungă în pântec și să-și verse acolo lapții fluorescenți, direct peste ouăle cu coajă străvezie. Din ele, odată depuse pe zdrențele de pe sol, ieșeau puii, aidoma părinților, și încă de la eclozare porneau în rândul celor ce înaintau prin lumea lor tactilă și olfactivă. Lumina acelei lumi ne pictase fețele într-o nuanță mierie. Am stat până spre dimineață să observăm obiceiurile ființelor care-o populau. Câteodată una dintre ele ridica drept spre noi fața oarbă, de parc-ar fi simțit că e observată, și-și agita prelung palpii bucali, de parc-ar fi vrut să vorbească. Fețele acelea tragice, inexpressive, încremenite în masca lor abjectă ne strângeau inima. Nu puteam să nu ne-ntrebăm de ce viața lua forme atât de insuportabil de triste. De ce se născuseră aceste făpturi? Ce sens avea veșnica lor înaintare printr-o lume de care nu știa nimeni, de care nu-i păsa nimănui?

Sfârșiți de oboseală, până la urmă am închis hubloul și-am schimbat la-ntâmplare ordinea numerelor din cifru. Am coborât iarăși în casă și-am condus-o pe Irina până-n holul de la intrare. Prin înfloriturile Jugendstil ale ușii se revărsa de ziuă.

34

Nu vreau să-ncep să vorbesc despre Vaschide, nici, cu adevărat, despre manuscrisul Voynich - deși nu m-am putut abține să nu fac câteva aluzii la el până acum - până nu termin notarea viselor semnificative din jurnalul meu, cele pe care le-am ales dintr-o mie altele nu pentru trama și personajele lor, ci pentru emoția pură din care sunt țesute, căci, da, Vaschide, visele sunt emoții, și nu peisaje sau povești.

Notam pe 18 ianuarie, acum doi ani:

O aluniță ciudată-mi crescuse pe piele și cumva o străpunsese, creând o configurație complicată. Merg la spital și dau de un oarecare doctor Funda, care-mi vorbește mult despre necesitatea rezecției formațiunii. Mă așază-ntr-un aparat care, cu niște bisturie neobișnuite, îmi retează toate cele trei protuberante ale ei de pe spinare.

Adevărul e că m-am umplut de alunițe. De toate formele, mărimile și culorile, livide ca niște ciuperci, negre și zbârcite, transparente și cu câte-un strop de sânge-n ele, bobite ce se țin doar în câte-un filament, ca niște nasturi abia înținați, sau licheni aspri ce-și întind crustele pe piele. Noaptea, câteodată, când n-am la ce mă gândi, îmi întind mental pielea jupuită, ca o hartă, pe peretele de lângă pat și privesc alunițele presărate de sus până jos, imaginându-mi că sunt literele unei ciudate criptografii. Oare ce scrie pe pielea mea, mă întreb. Au apărut, tiptil, de-a lungul vremii, mi-au luat în stăpânire foaia albă a pielii, pergamentul ce mă-nfașoară, de parcă, neobișnuit de lent, cineva ar fi scris pe mine un text ilizibil. Ca un cabalist, în nopțile de veghe, mă străduiesc să găsesc corelații, să des-cifrez cifrul, să de-criptez cripta, să dez-vălui vălul ce mă-nconjoară.

Și o însumare, de pe 12 a aceleiași luni, a vieții mele nocturne:

În orice caz, pare să fi rămas în urmă încă o etapă onirică a vieții mele, după cea a „visului esențial” (între 16 și 24 de ani) și cea a „vizitatorilor” (24-28 de

ani, dar încă activă, cum spui despre un vulcan ce poate erupe oricând): perioada viselor cu case ale copilăriei mele, cu desperate încercări de reconstituire/reconstruire a trecutului meu literalmente imemorial (28-41 de ani). Totul e, de altfel, mult mai complicat, căci, legând aceste mari zone împreună, sunt și alte vârtejuri de virtualitate: visele feeric-panoramice, poate cele mai minunate care se pot imagina: cel de la 27 de ani, cu marea și dealurile încărcate cu temple și pagode, cel cu enorma coastă a Africii, cel cu castelul roșu și panorama golfului, cel cu strămoșii Magellan... Apoi cele cu escaladarea munților și-a turnurilor, cu zborurile magice (dar terminate pe la 20 de ani), cu sexualitatea barocă și polimorfă. Toate astea sunt risipite din copilărie și până azi, ca și multe, multe altele, intersectându-se, repetându-se și colaborând, formând o textură infinit mai bogată decât a vieții mele diurne, ca și când covorul vieții mele ar fi fost așezat pe podea, din greșeală sau perversitate, cu fața-n jos, lăsând nodurile urâte la vedere și ascunzând splendoarea modelului multicolor.

14 februarie:

... eram acum într-un pat moale, cleios, și eram femeie, înconjurat de ființe care-mi spuneau că un zeu mă va vizita ca să mă fecundeze, și așteptam venirea lui într-o stare de langoare și abandon.

Niște tuburi de cauciuc roz-pal pompau un fel de lapte în acea saltea ca o vată udă flească, și eram deja gravidă, și una dintre acele ființe se apropia cu o seringă: asta o să-ți declanșeze contracțiile... M-am trezit încurcat în alte gânduri, alte vise...

Feminitatea mea nu e un lucru nici nou, nici surprinzător pentru mine. Mereu am simțit că sora mea ascunsă, ivită-n mine odată cu strania fantezie a mamei de-a mă-mbrăca, până la vârsta de patru ani, în fetiță (până la viziunea sălii circulare cu masa de operație-n centru, sub stelele goale și crude), a rămas acolo, ca un siamez stafidit, dar nu mort, în mintea mea, ocupându-i un spațiu dinspre care-am auzit continuu șoapte, implorări și suspine. Trăiește permanent în mine un discurs oprimat, subțire și pur, lipsit de cutia de rezonanță a mărului lui Adam, ca și când în șinele meu soarele masculinității ar obscuriza luna, dar fantoma ei încă ar pluti pe cerul luminos al serii. Ce ușurare e pentru mine să fiu feminin! Cât de mult datorez ambiguității minții mele! Am crezut întotdeauna că între androginismul lui Tiresias și puterea lui de-a vedea viitorul e o legătură causală adâncă. Nu poți privi cu adevărat ființa de timp a trupului tău decât, simultan, cu un ochi de bărbat și unul de femeie, așa cum e nevoie de amândouă sexele pentru nașterea navigatorului în timp care e nou-născutul. Dar în visul de mai sus nu era numai atât. În vise, persoanele sunt interșanjabile. Esențial, era vorba despre o fecundare miraculoasă și-o naștere. Participasem la acea scenă, poate că o văzusem, iar mecanismul visului, ce sparge-n țândări imaginea mitică, îmi distribuise mie rolul de mamă, poate-n virtutea feminității mele. Uneori simt extrem de puternic legătura subterană a tuturor viselor notate de mine, puternica lor șovăială, limpedea lor băjbăire către un sens unitar.

După aproape patru luni, într-o serie pe care mi-o amintesc tot mai bine, pentru că e din ce în ce mai aproape de data la care scriu:

Acum două nopți - un vis „esențial”, nedus însă până la capăt. Cred că am dezvoltat mecanisme de apărare contra agresiunii din interior, căci de la un timp așa mi se întâmplă: mă trezesc înaintea momentului critic, înaintea intrării în tunelul nebunesc (poate chiar al nebuniei sau a altceva cu mult mai teribil). Eram într-un fel de oraș-cetate, noaptea, sub stele, într-o atmosferă de vrajă și de așteptare intensă. Erau cerurile înstelate, sclipind ca diamantele, din atâtea vise ale mele: copleșitoare, deloc naturale, ceruri din alte lumi. Priveam către stele așteptând să se întâmple ceva acolo, să sosească cineva. Când am știut însă că se va întâmpla, că era iminent să se întâmple (stelele se modificaseră într-un fel inexplicabil), am luat-o la fugă pe străzile pustii ale orașelului, printre ziduri galbene, trecând și prin interioare la fel de tăcute, până-am ajuns într-o zonă cu lumină de zi. Era, îmi dau seama abia acum, Scara Unu, dar altfel decât în realitate, colată parcă pe un fundal străin. Eram pe podul de deasupra gropii, în dreptul intrării zidite. Așteptam acolo, încremenit, incolțit, prins în vrajă. Și deodată, de după colț, a izvorât către mine un aer de aur, un râu de lumină vie, tremurătoare, sclipitoare

din mii de mici particule purtate cu el. Veniseră, deci, erau aici, lumina lor curgea către mine, curând avea să mă-nglobeze și să mă preschimbe. Priveam încremenit, cu încântare extatică dar și cu spaimă avalanșa de aur intens, plin de fluturi, ce venea, implacabil, spre mine. Când a ajuns la piciorul podului m-am trezit, cu un efort de voință de care-mi aduc aminte. Firește, dormeam pe spate și porțiunea aceea din spatele creștetului (pe care, dacă apăs, aproape că-mi simt creierul, atât e de fragilă) era toată congestionată și păstra o senzație de apăsare. De fapt, și acum, când scriu, simt același lucru acolo, în acea zonă vulnerabilă a craniului meu: un fel de arsură apăsătoare ce difuzează spre ceafă. M-am pipăit de multe ori în zona aceea, dincolo de păr și de pielea capului. Craniul mi-e, acolo, aplatizat parcă artificial, de parcă mi-ar fi aplicat cineva o șampilă mare și grea. Zona care mi se congestionează, după vise de acest fel, e rotundă, cât un ban mare, de fapt parcă ascunde un disc în grosimea pielii. Îl simt acolo, îl pot deplasa ușor, dar în momentele de după trezire e fierbinte și iritat ca o lentilă incandescentă.

Iată și un demon grotesc:

Mi-am întors capul și l-am privit pe controlor. Avea un cap masiv, cu părul tuns perie. Undeva, craniul lui avea o deformare melancolică. Era greoi și lent în întregime, ca un animal fără dușmani naturali. Pe buza de sus avea două umflături care, când lăsa capul în piept, îi transformau gura într-un bot ușor alungit.

Legat de toate astea, visul următor, întâmplat în luna mai anul trecut:

Acum două nopți, după vreo două atacuri paralizante de frică, am avut un vis în care eram în mijlocul unei camere, cu largi ferestre dând afară spre cerul înstelat, și deodată am început să mă simt straniu, era ca și când aș fi fost umplut cu o lumină acidă, agresivă, cu o revelație irezistibilă. Exaltarea îmi creștea paroxistic. Am căzut pe spate, străpuns de raze care veneau din toate părțile, și imediat m-am trezit. Eram culcat pe-o parte, și nu pe spate. Pielea țestei nu-mi era amortită și nu mă ardea, totuși o simțeam ușor congestionată. Nu ca o cauză, ci ca o consecință a visului, mi-am zis, și poate că-ntr-adevăr visele acestea cu dizolvarea mea într-un soare epileptoid produc senzațiile mele fizice, și nu invers, cum am crezut.

Pe 11 iunie 1988:

Am văzut cum erau arse corneele unui condamnat cu două lupe puternice, focalizate lent în câte-un singur punct, pe cei doi globi oculari.

În loc de orice comentariu la situația mea onirică notez fragmentul care urmează și care, cred, arată o limpezire progresivă, lentă, dar fermă, a ideilor mele stărnite de toate astea:

M-am gândit la acel vis, la acea lume, la cei doi tineri care nu puteau fi decât vestitori. La crizele mele, la lumina având în centru „ceva mistic”, cum scriam atunci. La felul cum m-am trezit pe prundiș, în siguranță, când era să mă-nec în Sabar. La căderea mea pe spate de la doi metri înălțime, la Voila. Cred că încep să deslușesc ceva în toate astea, ca și când pân-acum le-ar fi învăluit o ceață. Caut, cel puțin asta fac cu sinceritate, dacă altceva nu e-n mine. Viața mea se deschide, se poate-nainta, chiar dacă marea poartă a literaturii, singura pe care-o știusem cândva, nu mi-a mai fost accesibilă. Azi însă ea-mi apare ca ușița pentru trecerea pisicii deschisă-n partea de jos a adevăratei uși.

Da, manuscrisul meu depășește literatura, pentru că este adevărat. Săgeata lui zboară, e drept, peste țintă. Dar nu-mi mai pasă azi că regula jocului e să nimerești centrul inelelor concentrice. Nu mai dau doi bani pe coroana estetică. Nu mai accept să trec pe sub furcile caudine ale ușii pentru pisică.

În vis mi se tăia limba în ciosvârte de carne. Nu simțeam nimic însă, căci eram anesteziat, pe masa de operație. Se tăia tot mai adânc, spre gâtlee, până ce au început să se vadă, în secțiunea groasă, vene retezate, goale de sânge. Răul era în laringe, dar nu se putea ajunge acolo fără operația asta. „Mi se va scoate și laringele” am întrebat. „Nu”, mi s-a răspuns după o ezitare.

Vis înspăimântător chiar la-nceputul nopții trecute. O femeie avea o boală incurabilă, probabil o tumoră la cap, care făcea ca fața să i se strâmbă într-o grimasă sălbatică. Colți de animal îi ieșeau în afară, ochii i se holbau, o suferință agresivă se vedea pe fața care-ar fi fost, altfel, de ființă blândă și

tristă. O radiografie îi arăta oasele alburii ale craniului și tumoarea din spatele urechii, o pată mai intensă, de parcă filmul albicios s-ar fi concentrat acolo. Dar radiografia era dublă, acum vedeam că nu prezenta un singur craniu, ci două, și că și băiețelul ei avea aceeași boală, cu aceleași simptome. Urla mut la fel, rânjea la fel ca mama lui. Și deodată eram într-un spital, vârat într-un fel de celulă cu gratii. Nu eram pacient, ci cumva un vizitator. Un pitic oligofren îmi aducea, una după alta, orori de neprivit, cadavre de copii, putreziciuni infecte, cranii trepanate, și mi le arăta cu un fel de sadism tembel, rânjind și bucurându-se de dezgustul meu. Veneau una după alta tăvi de inox pline de avortoni, acvarii cu oase sfărâmate, monștri uscați cărați în brațe de același pitic. „Nu mai vreau să mă uit”, îi spuneam, „am văzut destul”. Mi-era rău și greață. Când, îl văd că vine cu un fel de mare focă de gelatină albastră, înflorită de un fel de mușgai, și se așază pe banca mea cu ea-n brațe. Forma aceea alungită mă scârbea mai mult ca toate ororile de pân-atunci. „Du-te mai încolo”, i-am zis, căci foca putredă aproape că mă atinge cu botul. Dar piticul rânjea și mai libidinos. Atunci m-am ridicat și-am dat de pământ cu cele câteva caiete pe care (acum îmi dădeam seama) le avusesem în poală. „Eu sunt aici ca să-nvăț, nu ca să vă bateți joc de mine!” și m-am repezit afară din celulă. M-am trezit zguduit, pur și simplu, de visu-ăsta. Camera mea era ostilă și-ntunecată, iar capul mă durea mai tare ca oricând.

N-am încă tăria să fac aici paranteza ce se cerea făcută de mult, să vorbesc despre rânjete, despre grimasa neomenească a gurii pe care-o numesc așa pentru că n-am nume pentru acea vădită imitație a zâmbetului omenesc pe care - și nu doar în vise, în nici un caz doar acolo - am mai văzut-o în momente esențiale și mi-a rămas ca o arsură pe meninge. Nu acum, dar am să-mi adun puterile cândva ca să descriu o scenă fărâ de care tot fluxul ăsta de vise e inutil, e suspendat în aer. Deocamdată să notez doar una dintre amintirile secundare, poate pe același traiect, dar devitalizată cumva față de teribila scenă reală. Nici această întâlnire n-am notat-o-n jurnal, dintr-un fel de teamă superstițioasă.

S-a petrecut acum mulți ani, dormeam încă în camera mea din Ștefan cel Mare, cu capul orientat către marea fereastră triplă. La picioarele patului era șifonierul, masiv și gălbui, iar între el și pat rămânea vreun metru de podea liberă. Acolo am văzut-o. Nu în vis, sau cel puțin nu pot crede asta. Am deschis ochii-n miez de noapte, simțindu-mă complet treaz, cu camera arătând normal în jurul meu, cu dungile de lumină alergând, ca-ntotdeauna, pe pereți de la farurile rarelor mașini ce treceau noaptea cinci etaje mai jos, pe șosea. Și-am văzut-o acolo, în acel spațiu îngust, profilată pe șifonier, reală ca și el. Nu știu de ce mi s-a părut că era mătușa mea, sora mamei, deși ființa fragilă și verzuie era evident pitică, doar puțin peste un metru înălțime. Stătea acolo, mă privea și rânjea. Gura-i era strâmbată într-o linie ce se voia poate binevoitoare, dar care nu reușea să fie decât grotescă. Ne-am privit încremeniți vreun minut, până când groaza m-a făcut să mă sucesc brusc cu fața-n jos și să-mi trag cearșaful peste cap. N-am nici o amintire dincolo de spaima aceea teribilă.

Pe 16 mai notam secvența următoare:

Azi-noapte am deschis ochii și-am văzut bine, profilat pe draperiile întunecate, un bărbat care stătea lângă patul meu, privind gânditor către mine. Era tânăr, de vreo 30 de ani, și purta un costum albastru deschis. Fața-i era prelungă, ochii (poate albaștri pe-o față smează) inteligenți și, mi s-a părut, plini de compasiune. Foarte ciudat îi era părul: cu cărare pe mijloc, cânepiu spre alb, cădea în bucle mărunte până pe umeri ca o perucă de avocat, ca perucile din teatrul lui Moliere. Din cauza distanței față de mine, era (părea) considerabil mai mărunț decât vechile mele cunoștințe, ceea ce-mi sporea sentimentul de realitate. L-am văzut bine 7-8 secunde. Continuă întunecarea mea, divorțul tot mai net al minții mele de viața mea. Ce o să-mi aducă înaintarea lentă, răsucită, a glontelui numit viitor în peretele tare al craniului meu?

Mă-ntreb asta și azi, deși azi nu mai văd totul ca pe-o întunecare, ci ca pe-o derutantă fluturare de lumini și umbre pe culoarele unui întortocheat labirint. Perioada foarte aglomerată în privința „vizitelor” din primăvara și vara trecute mă terminase cu desăvârșire. Galeria de oaspeți nocturni nu se mai sfârșea. Citeam tratate de neurologie, psihiatrie, fantomatică, mistică și metafizică încercând să-

nțeleg, dar nu era vorba despre cunoaștere, ci despre frică, despre străneri de inimă, despre un sentiment de topire-n plexul solar. De ce eram vizitat? Nu puteam înțelege. Căutam în tratatele de psihiatrie cazuri asemănătoare și n-am întâlnit nici unul. Da, halucinații caleidoscopice, citirea și furtul gândurilor, confiscarea voinței, voci imperioase care te-mping la fapte abominabile. Dar nu oameni reali, vii, concreți până-n cele mai mici amănunte, ce te privesc, așezați pe patul tău, în miez de noapte.

Erau doi. Unul însă complet mascat de celălalt. Nu l-am văzut bine decât pe cel care se aplecase peste patul meu, privindu-mă atent. Era chel, înalt, cred că gol până la brâu sau purtând un tricou de culoarea pielii. Știu sigur că n-a emers din visul din care-am deschis brusc ochii, fiindcă-mi amintesc acel vis: nu erau în el oameni, ci peisaje în contraste foarte violente de culoare, mai ales largi pete de un roșu pe care cuvântul „roșu” nu e-n stare să-l definească: ruj moale, lucruri sculptate-n ruj moale. Prin urmare, ca-ntotdeauna, vizitatorii mei nu sunt ultima imagine a unui vis, rămasă pe retină sau în conștiință când deschid ochii. Căci sunt întotdeauna oameni, femei și bărbați, îmbrăcați în general normal, bine vizibili chiar și-n întuneric. Îi pot descrie sau desena pe toți cu o precizie satisfăcătoare. Au dimensiuni umane, sunt concreți, acolo, lângă mine. Când deschid brusc ochii pare că-i surprind, de fapt, căci se grăbesc să se topească-n întuneric și-n locul lor rămân tremurul și frica.

Iar anul ăsta, la-nceputul lui, pe o vreme ploioasă de iarnă caldă, am fost iarăși agresat de forța care altădată mă apucase de glezne și mă izbise de peretele opus. Patul meu actual, din casa-n formă de vapor, e considerabil mai înalt decât cel din Ștefan cel Mare, așa că am resimțit chiar mai puternic izbitura finală:

Dormeam pe burtă, cu fața-ntoarsă către dreapta, când am auzit clar un mic scâncet răzbătând dintr-un colț al camerei. M-am ridicat alarmat în capul oaselor, dar brusc m-am simțit înșfăcat de-o forță nevăzută și tras prin aer, pur și simplu, spre tavan, prin dormitorul întunecat, către ușa ce se vedea limpede pe perete. Simțeam, pe piept, punctul exact în care se exercita acea forță, și-mi aminteam alte vise în care fusesem smuls din așternut în același fel. În dreptul ușii știam deja că visez și-am făcut un efort îngrozitor să mă trezesc. Am deschis ochii și-am rămas în starea obișnuită de confuzie ce urmează acestui fel de vise. Multă vreme m-au străbătut fiori de groază, iar când micul scâncet s-a repetat, exact în același loc din colțul camerei, toată fiziologia spaimei m-a înfășurat ca niște fire lipicioase.

Cupola de sticlă, cea din amintirea mea din spital, cea din atâtea vise risipite de-a lungul anilor, a revenit în lumea mea nocturnă acum câteva săptămâni, când, în vis, mă aflam tot într-un fel de spital, având pe deasupra un copil, un fiu pe care nu l-am avut, în această lume, niciodată. Poate de-aceea și-n visul meu era pierdut:

Eram într-o clădire informă de cupolă, cu un culoar care urca-n spirală, pe ea, până-n apex, de-a lungul mai multor etaje. Îi duceam pe fiul meu în brațe, sau mai curând la subțioară, cumva, și urcam pe panta ușor înclinată. Mă aflam, credeam eu, într-un fel de spital, și pe ambele părți erau într-adevăr uși albe ca de salon. Le priveam ferestrele cenușii, zăbrelete, când mi-am dat seama că l-am pierdut pe băiat! Nu mai aveam sub braț decât un fel de capac de metal, bombat, în care, știam acum, stătuse cumva copilul. Cuprins de disperare, m-am întors ca să-l caut. Unde să-l mai gădesc? Coborând, la fiecare etaj era tot mai întuneric. Într-una dintre camere, cu ușa dată de perete, erau mai mulți copii care mă priveau cu interes. „Tată!” mă strigă unul dintre ei. Îl regăsisem pe băiat și eram prea fericit ca să mai văd cât de ciudat arăta. Căci copilașul de 7-8 ani care m-a luat în brațe era îmbrăcat în fetiță și avea craniul crunt deformat. De-a lungul lui, din frunte până la ceafă, avea o creastă de os înaltă de câțiva centimetri, iar pe-o parte o umflătură rotundă cât un pumn strâns. „Ah, aici sunt centrul vorbirii și-ai înțelegerii”, mi-am zis. „De la-nceput se vede cât de inteligent o să fie...” și-ntr-adevăr, băiatul vorbea cu o voce ciudată, un discurs mult peste nivelul unui copil...

Și ultimele vise, din ultima lună, ultimele seminte întunecate din carnea de măr a manuscrisului meu. Sunt fericit că măcar atât am apucat să fac, că măcar acest

eșantion din marea clocotită a vieții mele interioare va depune aici mărturie pentru enigmă.

Dacă-aș avea măcar un moment de pură, neomenească luciditate, de kantiană, de cantoriană claritate a minții, aș începe să deslușesc din amorful și redundanța viselor mele un model, care nu e însăși enigma, dar care duce către ea, ca un drum care se-ncheagă sub pașii drumețului. Dar știu și că ar fi, poate, ultima imagine permisă ochilor minții mele înainte ca ea să se topească, sloi limpede de gheață într-un cazan pe foc. Amân deslușirea până-n ultima clipă și poate dincolo de ea, așa cum aș amâna la nesfârșit o explicație cu o ființă dragă, după care n-ar putea urma decât despărțirea.

Am avut vise care-n loc să mă-nspăimânte m-au fascinat, dezgustat și chiar amuzat un pic. În primul, țineam în mâini o scoică rugoasă, spiralată, de mare melc subacvatic. Mă gândeam că e forma perfectă pentru o navă spațială. „Da, dar pentru asta”, îmi spuneam, „ar trebui curățată de franjurile astea de carne colorată...” Și-am început să jupoi de pe scoică spirale de materie grăsoasă. Și deodată țeasta mea o jupuiam, craniul meu îl țineam în mâini și-l dezghiocam din învelișul lui de piele, apoi îl desfăceam și-ncepeam să-i scot, cu degetele, creierul umed... Al doilea vis a urmat spre zori. O fată gingașă ca un bebeluș, complet goală dar neerotică, cu pielea subțire și albă. Nu avea cap. Mai mult, gâtul și spatele îi erau excoriate până la mușchi și oase dezvelite. Capul, încă viu, era pe alt trup, stând pe gâtul acestuia doar prin presiunea mecanică a gravitației. Eu urma, într-o singură noapte, să-l transplantez pe trupul adevărat al iubitei mele. Dar îmi dădeam tot mai clar seama că n-o să fiu în stare: „Să știi că n-am să-ți pot conecta toate venele, nervii, mușchii... e prea complicat”, îi strigam capului care stătea liniștit pe trupul lui provizoriu ca o statuie pe-un pedestal.

Și ultimul, de-acum câteva zile, mult atenuat în notarea lui față de dezolarea adevărată din vis, pe care-o trăiesc și-n clipa asta:

Dorm singur și mi-e teamă de întuneric, tresar și mă trezesc de câteva ori pe noapte. Visez sfârșitul lumii, valuri furioase lovind în balustrada balconului nostru din Ștefan cel Mare (da, la etajul V), o navă solemnă apare deasupra morii, lățindu-se pe cerul gol, ca-n atâtea vise străvechi. Emite o prelungire de energie, ca un pseudopod, către geamul strălucitor în spatele căruia, singur, aștept.

Da, asta sunt, asta am fost de când mă știu pe lume: un om singur, așteptând în spatele unui geam. Am răsturnat aici, în cutia de carton a manuscrisului meu, o grămadă de piese de puzzle, fiecare de ne-nțeles în sine, fiecare căzând peste celelalte cu fața-n sus sau pe dos, risipindu-se în vastul spațiu de joc. Din ele, degetele lungi ale logicii visului ar putea ajunge, prin manevre migăloase de îmbinare, rotire, poziționare, augmentare și diminuare, centralizare și lateralizare, întărire și estompare, la un tablou măcar parțial coerent, măcar pentru mine coerent, dacă pentru toți ceilalți ar fi mai departe o absurditate, căci există coerențe inteligibile și ininteligibile, ca și absurd de-nțeles și de neînțeles. Poți înțelege inteligibilul și aceasta este seninătate, poți înțelege ininteligibilul și aceasta este putere, poți să nu-nțelegi inteligibilul, iar asta este teroare, poți să nu-nțelegi ininteligibilul, și aceasta este iluminare. Așa cum, în bezna cea mai adâncă, nu-ți mai dai seama dacă ții ochii deschiși sau închiși, uneori simt că-n spaima și cutremurarea vieții mele nu mai știu de ce parte a craniului meu mă aflu.

35

În fiecare seară, la spălător, în freamătul și larma corpușoarelor goale ale colegilor mei, ce se stropeau unii pe alții cu apă sau se alergau pe dalele ude, îmi luam cele opt pastile de hidrazidă, cu oroarea și repulsia cu care-aș fi înghițit opt semințe de viermi de mătase. Erau așa de mici, uscate și gălbui, încât uneori îmi dispăreau în șanțurile liniilor din palmă, pierzându-se între faldurile de piele străvezie ce-mi delimitau linia vieții, a norocului, a inimii și-a capului. Trebuia să-ntind palma, ca pe-o floare cu cinci petale, ca să dau de ele, să le culeg cu limba, de care se lipeau imediat, și să le-nghit cu puțină apă. Toți ne închipuiam, de fapt, că sunt ouă de insecte. Prietenii mei, Bolbo, Prioteasa și

Mihuț, primeau, fiecare, altfel de pastile, pe care le numeau cu alte împerecheri fără sens de silabe, la fel de ciudate ca „hidrazida” mea. Ale lui Bolbo erau mari și rotunde ca niște ouă de păsări cântătoare, cele mai multe verzi ca iarba, dar și câte una de culoarea ametistului. Prioteasa lua niște cristale străvezii, limpezi ca apa. Mihuț nu primea nici un fel de pastile, dar marțea și joia era luat de doctor și adus la loc în dormitor după două ore (timp în care noi ne chinuiam cu somnul de după-amiază); nu voise niciodată să ne spună unde-l ducea doctorul și ce-i făcea, dar întors în dormitor rămânea pierit și cu ochii-n gol, așezat pe marginea patului de fier, și-abia spre seară zâmbetul lui, pe care toți îl iubeam, îi revenea pe buze și băiatul, cel mai micuț și mai delicat dintre noi, își mai venea-n fire. În schimb, pe Traian îl îndopau cu medicamente. Și el lua opt pastile, tot seara, tot în fața chiuvetei de faianță strălucitoare, uriașă pentru dimensiunile noastre. Bănuiesc că el își putea vedea creștetul capului și fruntea, poate chiar ochii, în oglinda fixată-n perete pentru adulți. Sora medicală, una dintre femeile foarte grase în grija căroră eram, dar care nu se arăta decât seara, cu căruciorul ei ticsit de doctorii, îi puneă-n palmă, în mod ciudat, ca un fel de ritual, opt pastile, fiecare de altă culoare, unele ovale, altele sferice, unele imaculate în stacojiul, fisticul sau azuriul lor, altele înscrise cu litere sau semne necunoscute. Am fost primul care-a văzut că Traian nu le lua, pentru că, având patul lângă al lui, mă obișnuisem să-l însoțesc peste tot, mai ales că era atât de deștept, de neobișnuit, de matur între noi, ceilalți copii. Serile ne spălam la chiuvete alăturate din șirul ce ocupa un întreg perete de faianță. Chiar dintr-una din primele seri am observat că, atent la femeile de serviciu ce ne supravegheau pe când luam doctoriile, se prefăcea doar că le-nghite, vârându-le ca un scamator pe mânecă, unde descususe tivul unei manșete. După ce s-a dat stingerea, în aceeași noapte, l-am întrebat de ce făcea asta. Nu era folositor pentru noi să luăm doctoriile? Toți cei de la Voila eram bolnavi, aveam în noi germenii tuberculozei, ne-o spusese părinții, ne-o repetaseră doctorii din dispensare. Părinții noștri plăteau ca să fim ținuți aici un an, doi, cât era nevoie pentru ca răul să fie scos afară din noi. Făceau mari sacrificii pentru binele nostru... Dacă Traian arunca doctoriile, avea să se-ntoarcă acasă încă mai bolnav decât fusese înainte, avea să moară tânăr și toată familia să aibă să plângă în jurul lui, cum va zăcea, inert și rece, pe masa din sufragerie.

„Da, ce n-ar face ai mei pentru binele meu”, mă îngânase Traian, abia vizibil în lumina slabă ce venea de după draperii.

„Ar mânca și-un pui fript...” Tăcuse apoi, cum stătea pe pat, cu fața-n sus, dar nu dormea, îi vedeam ochii strălucitori privind țință spre globul de deasupra noastră, ce spânzura de tija lui din tavanul foarte înalt. Deși aveam cu toții o pătură pe tăblia dinspre fereastră a patului, de frica lunii ce ne putea transforma-n somnambuli, pe măsură ce ne obișnuiam cu întunericul tot mai multe detalii deveneau vizibile-n dormitor: copiii dormind pe paturile lor așezate pe trei șiruri și lipite câte două, rândul de cușete ce ocupa în întregime lungul perete de la picioare, dunga de lumină de sub ușă. Camera uriașă mirosea a pipi și-a transpirație de copii, dar la drept vorbind nu mirosea respingător. Erai ca într-un staul sau într-un grajd, unde balega nu miroase-a closet, ci a țară, a sat, a căldură și intimitate animală.

Apoi Traian se-ntoarse către mine: „Știu că n-o să spui la nimeni că nu-mi iau pastilele. Dacă ai să spui, o să fie rău, foarte, foarte rău. Și-ncă un lucru: să nu mai crezi niciodată ce-au să-ți spună oamenii mari. Tu nu știi cine e tatăl tău, dar eu știu cine-i tata. Și știu că sunt mulți ca el. Nimic din ce spun ei nu e adevărat și nici spre binele nostru. Nu știu de ce ne-au trimis aici, la Voila, dar nu ca să ne facem bine. Poate că mamele noastre-au crezut minciunile lor, deși mă-ndoiesc. Dar ei, ei, tații... ei știu bine ce fac. Ei sunt mână-n mână cu doctorii.” Șoptea cuvintele astea încrâncenat, aproape cu lacrimi în ochi. Eram speriat nu atât de lucrurile fără sens și măsură pe care le auzeam, ci tocmai de felul în care Traian, vorbind mai curând cu tavanul decât cu mine, le șuiera. Am adormit greu în noaptea aia. M-am gândit la tata, un străin pentru mine. M-am întrebat ce știam despre el. Era bărbatul din casă, omul care aducea banii. Venea doar seara, puțin înainte de masă. Citea Sportul, mânca și se uita puțin la micul

nostru televizor alb-negru și se culca în același pat cu mama. Ce facea-n restul zilei? De unde veneau banii din care trăiam? Nu știam, nu era treaba mea. Mi-era frică de el, de răbufnirile lui de furie dezlănțuită, mă bătuse de câteva ori cu cureaua, dar de cele mai multe ori era pur și simplu absent, cu ochii-n gol, ca un automat pictat de mână, uitat, cu ziarul Sportul, într-un fotoliu. De vreo două ori ai mei veniseră-n vizită, în câte-o duminică, la Voila. Erau în balonzaide lungi, legate la mijloc cu cordon. Tata avea părul dat pe spate, negru până corbului și ținea o mapă la subraț, mama purta batic cu imprimeuri. Ca-ntotdeauna, mi se păreau un grup statuar, inseparabili și solidari, detașați eroic pe fundalul cenușiu al zilelor de toamnă. Dar cine erau ei, cei doi, între care apăream mereu și eu în poze vechi, ofilite, cu emulsia plesnită, noi trei în fața Casei Scânteii, noi trei la pădure, la Băneasa, noi trei în curtea mătușii mele din Dudești Cioplea, asta nu știam și nu știu nici acum, decât cu încețoșarea și subiectivismul cu care „stim” orice în această lume.

Diminețile ne trezeau devreme și, după ce mâneam la cantină veșnica felie cu unt și dulceață care ne leșina pe stomac pentru toată ziua, și după ce ne beam ceaiul de zahăr ars, care ne plăcea, în mod ciudat, destul de mult ca să mai cerem câte-o cană, eram scoși pe alee și încolonați. Plecam apoi, cu tovarășul Nistor sau tovarășa Cucu mergând ca un sergent pe lângă noi, către poarta cea mare dinspre șosea, trecând pe sub brazi uriași și pe lângă clădiri umede, apoi traversam șoseaua și intram pe cealaltă poartă, a livezii de meri în mijlocul căreia se aflau căsuțele școlii. Treceam printre merii încărcăți de flori roze sau de mere mici și verzi, sau cu crengile negre și goale, după anotimp, dar mereu cu aceiași nori ca de porțelan deasupra, sute de meri pe sub care iarba era lungă și moale, de multe ori venindu-ne, în adâncul lui iunie, până la brâu. Intram în clasa noastră, a treia, lipită spate-n spate cu a patra, și ne așezam în băncile străvechi, înnegrite de timp, de parcă preventoriul de la Voila ar fi avut sute de ani vechime. Pe fiecare pupitru, făcut dintr-un fel de rumeguș presat, se afla un loc rotund pentru pus călimara, mereu inundat de cerneală, și mulțime de scrijelituri și de litere îngroșate se lăbărtau peste tot, amestecate cu desene urâte de prințese și tancuri și pistoale. Mirosea a petrosin, cu care dușumelele de casă de țară erau frecate adesea. În clasă era mereu întuneric de la crengile merilor ce umpleau fereastra și, primăvara, pătrundeau adânc înăuntru prin geamurile deschise. De multe ori câte-un copil din rândul de la geam era ridicat în picioare pentru că își vârâse fața printre frunze și mușcase dintr-un fruct acru și mustos fără ca măcar să-l rupă de pe creangă. Acolo, în clasa ca o căsuță de pitici, cu tabla ei pusă pe colț, sprijinită-n trei picioare, ne petreceam diminețile, râzând, făcând solnițe și vapoare din hârtie, răspunzând la istorie și la română, îmbrâncindu-ne cu fetele pentru câte-o gumă chinezească, parfumată, căzută sub bancă. Nu era școală adevărată: de fapt, acolo-n livadă, nimic nu părea adevărat. Pedagogii și învățătorii alunecau prin fața ochilor noștri, străluceau ca peștii de sticlă din vitrina bufetelor când îi atingeai vreo rază de soare și, dacă te uitai bine, puteai vedea direct prin ei planșele de pe pereți și scrisul de pe tablă. Numai noi, băieții și fetele, aveam trupuri adevărate, pline, în trei dimensiuni. În jurul nostru totul era doar schițat, totul era o acuarelă nostalgică sau un desen făcut cu limba ieșind printre buze, cum pictam la ora de desen casele și brazii încărcăți de zăpadă, și câteva păsări ca niște treiuri înclinate pe cerul fumegos. În timpul orelor nu făceam decât să ciocnim unul de altul creioanele chinezești, cu un model de girafe pe toată lungimea lor, să desenăm, chiar sub nasul învățătoarei, câte-un tanc cu creionul Papagal, al cărui vârf avea patru culori, și mai ales să așteptăm duminica, ziua literalmente nesfârșită în care ni se dădea drumul (eram vărșați, mai bine zis) în pădure, în pauze ieșeam grămadă pe ușa îngustă și alergam în spatele căsuței, unde, dincolo de vreo trei șiruri de meri în floare, începea dealul plin de ierburi, în care dispăream cu totul. Acolo ne jucam întreaga pauză, „fetele cu fetele și băieții cu băieții”, ne trânteam și ne tăvăleam în „cuiburi” ce ne cuprindeau strâns, acolo am aflat, într-o dimineață strălucitoare de aprilie, când vântul ducea printre ierburi petalele scuturate, roze, ale merilor, despre mascarada feerică în care trăiam și-n care, dacă n-ar fi fost, din cine știe ce greșeală în planul general, Traian, am fi fost fericiți să trăim nu doar cei doi

ani pe care-aveam să-i petrecem obligatoriu la Voila „ca să ne facem bine”, ci întreaga noastră viață. Într-un fel, viața noastră se opriase acolo, era numai prezent, o fotografie cu noi toți adunați sub crengi de măr încârcate de roade, dar în care totul era fermecător pentru că era concret și palpabil, părul castaniu, moale și irizat, al Iuditei, cu fiecare firisor având propria mișcare și flexibilitate în vântul primăvărat, obrazul oval, cu puf auriu, al lui Mihuț, textura cămășilor pepit, de uniformă, pantofii din materiale proaste, mereu juliți și scâlțiați. Figura deosebită a fiecăruia, contrastând atât de tare cu anonimatul copacilor, al ierburilor și-al norilor, al merelor verzi, toate la fel, ca atomii și ca valurile mării. Stăteau între ierburi, în fiecare pauză, așa cum nopțile stăteau pe pervaz, după draperie, dar aici nu vorbeam despre împerechere și moarte, ci respiram sevele ce se evaporau din lamele ierbii, din pământul plin de răme și rădăcinițe, și priveam zdreanța de cer aruncată peste cuibul nostru de iarbă strivită. Norii se desfăceau acolo ca fumul de țigară, mai lent și mai hipnotic însă, ca să se-ntremeze din nou într-o mișcare imperceptibilă și fără sfârșit. Uneori, Traian aducea cu el, bine ascuns de ochii pedagogilor, și borcanul în care ținea coropișnița. Acolo, ascunși între ierburi, îi dădea drumul pe pământ, și insecta cafenie, plină de țepi și rugozități, mai mare decât palma noastră, începea să-și sape, cu etichete de cârtiță din fața mandibulelor monstruoase, galerii în pământul moale. O lăsam acolo pentru ca, în timpul orei noastre de aritmetică, să-și vâneze pupilele de cărbuș și viermii plini de vinișoare sângerii, și-o recuperam în pauza următoare, când, la auzul vocii lui Traian, se iveau din gaură și se lăsa luată-n palmă și vârată-napoi în borcanul ei. Nu ne mai minunam de mult de numărul ăsta de dresură, fiindcă deja-l credeam pe băiatul blond și greoi din clasa noastră în stare de orice vrajă și orice scamatorie. Nu ne-am mirat nici când, într-o pauză mare, când urcasem departe, pe vârful dealului, de unde livada se vedea în toată întinderea, splendoarea și ceața ei parfumată, Traian ne-a șoptit, mie, lui Bolbo și lui Prioteasa, că tovarășul Nistor nu era om, ci automat. Doar am început să râdem, pentru că pedagogul dormitorului nostru, cu mustăcioara lui hitleristă și cu brutalitatea tâmpită cu care ne pedepsea (de-atâtea ori, în imposibilele după-amieze de somn, când nu dormea de fapt nici un copil, dar trebuia să zăcem în paturi cu ochii-nchiși, am primit pe neașteptate o palmă grea după ceafă, urmată de câte-o înjurătură: „Mama ta de copil, ce-ai de tot dai din picioare? Ai viermi?”), chiar părea o marionetă, dar nu, insista Traian, tovarășul Nistor era chiar un robot, se convinsese el însuși într-o noapte când nu putuse adormi - fiindcă pastilele te făceau să dormi, era unul dintre efectele lor - și putea să ne arate și nouă oricând ce descoperise. Dar trebuia ca măcar câteva zile-nainte să nu mai luăm medicamentele, să le-aruncăm în closet și să tragem apa peste ele. Bolbo și Prioteasa au râs mai departe, și mi-am dat seama că n-aveau s-o facă, le era frică. Femeile de serviciu erau cu ochii pe noi, dar nu ele îi speriau, erau doar convinși că sunt tuberculoși și că aveau să moară, cum ni se spusese, înainte de douăzeci de ani, dacă nu mâncau tot, la fiecare masă, și dacă nu-și luau doctoriile. Pe mine poveștile lui Traian mă zdruncinaseră, mă făcuseră să mă-ntreb, pentru prima oară, dacă nu cumva aveam un vâl peste ochi, dacă nu cumva tot ce promisem fără să pun la-ndoială de la cei mari, ca de la niște oracole infailibile, era doar înșelătorie și iluzie. Știam acum că eram ținuti cu forța în lumea noastră, că eram mințiți despre naștere și despre moarte, despre boli și despre agonie, că adulții-și foloseau puterile superioare ale minții ca să arunce o rețea de fantasme sclipitoare peste noi, „pentru binele nostru”, așa cum ne amăgiseră jalnic cu Moș Gerilă, cel ce ne dădea-n fiecare an o pungă cu portocale mucegăite și ciocolată albicioasă, de nemâncat. Eu eram gata să-l cred pe vecinul meu de pat și - cu toate că numai gândul la răzvrătirea asta îmi strângea stomacul ca o gheară - m-am hotărât să nu mai iau, timp de o săptămână, hidrazida. Chiar din seara aceea am aruncat-o, după sfatul lui Traian, în closet, fără să mă pot opri să mă gândesc, înfiorat, cum acolo, în țevile ruginite unde se scurgea apa, din minusculele semințe aveau să iasă larve palide ce s-ar fi hrănit cu slinul de pe țevi, ar fi crescut, ar fi mișunat prin labirintul de coturi și cilindri, s-ar fi lipit, schimbându-se-n pupe de culoarea fisticului, de țevi, și din coaja crisalidelor ar fi ieșit fluturi oribili, palizi ca moartea, grași și orbi, care s-ar fi cățărât

din nou spre lumină...

Era la jumătatea lunii mai, florile de măr se scuturaseră și, între frunzele moi, verzi-cenușii, între care sclipeau ca safirele bucăți neregulate de cer, vedeam cum se bombează deja, pe petiolul lor, ca niște bile verzi cu punctișoare albe, viitoarele mere, având încă-n capăt staminele pe jumătate uscate, încă pline de polen, și sepalele deja înnegrite. Ierburile de la marginea livezii fumegau verde, își amestecau aburii cu norii leneși, în imperceptibilă înaintare spre nicăieri. Zi după zi, mintea mi se limpezea și organele de simț răspândite, ca niște ventuze averse, la suprafața pielii mele, ochii din degetele, din buzele, din orbitalele, din stânca tâmpelor, de pe limba și din nările mele, își pierdeau solzii cornuși care-i acoperiseră și-ncepeau, ca-n prima zi afară din pântec, să vadă. Încetaseră să-mi iau doctoriile marți, iar duminică, după micul dejun, când am alergat cu toții pe miile de cărări ale pădurii, unde-am fost lăsați să rătăcim, ca de obicei, complet liberi, vreo șase ore, până la masa de prânz, eram deja eliberat de tot veninul, ca un pahar cu apă scânteietoare, rece și pură, având la fund mocirla densă, ca o lentilă de jeg, a dejecțiilor ce infestaseră lichidul. Oasele mi se roteau mai ușor în încheieturile lor, culorile lumii erau mai aprinse, cuvintele-mi ieșeau de pe buze mai bine așezate-n matricele transparente ale sintaxei, aproape vizibile-n aerul parfumat al nesfârșitei păduri.

Alergam mai liber ca oricând pe pământul elastic, saream peste trunchiurile prăbușite, pline de tufe de ciuperci și de vacile-domnului pe piciorușe de smoală, îmi zdreleam pielea-ntre lăstari și striveam cu tenișii mei noroiți plante de rodul-pământului ce deja arătau că-n acel an roșiile se vor face din plin. Tot pământul era acoperit de plănuțe de zeci de feluri, împletite-ntre ele, întinzându-și florile cât mai sus, violete și roze și bleu, ca și când s-ar fi mândrit cu ele, iar sub fiecare pietricică plată, cu partea de dedesubt neagră și udă, găseai spirala strânsă a vreunui miriapod, sau cuibul plin de pupe, ca niște drajeuri albe, străvezii, al unor furnici. Alergam pe sub bolțile colosale ale arborilor, sub care sclipeau chemările păsărilor, pâlpăiam între umbre și lumini, între fierbințeala peticelor însoțite și răcoarea sumbră a umbrelor. Ca de obicei, dar cu un aer cu mult mai pur în copacii interiori ce mi se ramificau în fiecare plămân, mă-ndepărtam de ceilalți, căci nu eram, cum aveam să fiu întotdeauna, decât un copil solitar, și mă afundam în pădure, mergând o oră-ntreagă drept înainte, într-o singură direcție, între trunchiurile neregulate, abrazive, rănite, între buturugile cu lemnul putregăit, între clopoțeli ce vibrau în vânt prin luminișuri, între enormele plase alburii, umflate de fiecare briză, ale pânjenilor, prinse între trunchiuri și lăstari, elastice și rezistente, cu oribilul animal ce le țesuse drept în centru.

Monotonia uimitor de diversă, plictisul entuziasmant al verdelui unanim, de o mie de nuanțe, mă-mpingeau din ce în ce mai departe, până ce deodată mă găseam în singurătatea totală după care tânjeam atât de tare, cea de dinainte de venirea oamenilor pe lume, cea a locurilor neumblate, singurele în care e decent să-ți lași oasele să albească, pentru că dintre orificiile vertebrelor tale poroase și dintre coastele tale zdrobite și din ochii ca de pe aripi de fluturi ai oaselor iliace se vor înălța doar aici, doar în adâncul tăcut al pădurilor, doar de pe patul frunzelor galbene și cafenii și pline de gale, și fărâmițate și putrede tulpini de iarbă, și copăcei minusculi ce vor crește și-ți vor disloca scheletul, și-l vor face una cu miezul pestriț al pădurii. Mult dincolo de granița de unde se mai auzeau încă, slabe și risipite de vânt, vocile copiilor, începeam să percep un alt sunet, tot mai puternic în tăcerea activă, tăcerea foșnitoare, ciripitoare, zbârnăitoare din sanctuarul verde: curgerea continuă, clipocitul grăbit al unui izvor. Era încă departe, ocoleam desigur bălțate de soare și delușoare cu crengi înnegrite, fragile ca de grafit, prăbușite pe pământ ca să ajung, pe o cărare întortocheată, până la el. Clipocitul și susurul deveneau tot mai puternice, doar trilurile arcuite deasupra îl acopereau din când în când, sau ihneumonidele ce săgetau pe lângă urechile mele. În fine-l vedeam, sticlă topită, cu câte-un ciob arzând în soare, printre ierburi aplecate. Cursul lui prelung, ce se pierdea printre trunchiuri, era obturat din loc în loc de pietre aspre și rotunde, mereu stropite de turbioanele apei, mereu uscate iarăși de soare. Aici era mijlocul, mai

departe nu se putea merge. Aici, în singurătatea și liniștea și lipsa de timp (aici curgea numai pâraul) a pădurii, în mireasma amniotică a pădurii, mă lăsam în genunchi lângă izvor și mă aplecam apoi asupra lui, umbrindu-i apele înghețate. Într-un loc, departe de pietre și crengi alunecate-n apă, fața apei era netedă și, punându-ți mâinile de-o parte și de alta a ochilor, puteai vedea, la fundul apei, proteii orbi, cu mânuțe de copil, care-o locuiau, și câte-un mormoloc alunecos, cu coadă în continuă mișcare. Dar peste imaginea asta tulbure, de-un altfel de verde decât a aerului plin de sevă dimprejur, se suprapunea chipul meu, tremurând ușor pe suprafața mereu curgătoare, fețișoara mea neînsemnată, foarte albă în umbra adâncă, având ceva spectral și trist în ochii cafenii, ce parcă nu-i aparțineau, pârând găurile ce țin loc de ochi ale unei măști de porțelan. Și totuși pentru acei ochi goi, prin care se vedea fundul apei, venisem aici, pe ei voiam să-i văd și mai mult decât să-i văd - să-i sorb, odată cu întreaga mea față de copil, ca să-mi regăsesc, în fine, frățiorul pierdut. Mă aplecam și mai mult, și buzele mele atingeau buzele înghețate ale copilului din oglindă, și, cu pleoapele-nchise, înghițeam substanța sa pură și rece simțind că astfel l-aș putea scoate din racla sa ca să-i iau locu-n eternitate.

De data asta, apa de izvor pe care-am băut-o mi-a gonit și orice urmă de ceață care-mi mai rămăsese-n minte. Mă simțeam pregătit, deși nu știam încă pentru ce, așteptam, pentru prima oară-n viața mea, să se sfâșie vâlul. Acolo, lângă izvor, în acea lume ce n-avea nimic de-a face cu calcanii sfărâmicioși, tencuielile-ngâlbănite, scările de bloc și șinele-ncinse de tramvai ale orașului în ruine în care trăiam, mi-am adus din nou aminte de iarna strălucitoare în care, dus în brațe de mama, cu obrazul lipit de obrazul ei și privindu-i înapoi peste umăr, am înțeles prima dată în această viață că mergeam pe un drum greșit. Nu, nu era drumul spre Doru, mama se-nșela, o luase printre palate necunoscute, aflate sub ceruri ale altei lumi. Fiecare om cu care ne-ncrucisam, trecând peste nămeți, ne privea cu ochi de fiară. De la toate geamurile se uitau la noi ființe înspăimântătoare. Dar cea mai înspăimântătoare dintre toate era mama, zeita care mă trăda și-al cărei gât îl țineam strâns cu mânuțele, ca și când aș fi vrut să fim iarăși o singură ființă. Întâi mă expulzase din pântecul ei de ambră și căldură, acum simțeam contracțiile teribile ale pierderii credinței în ea. Mi-am amintit locul cel mai inexplicabil din orașul abstrus al memoriei mele, sala circulară în care m-am trezit, în aceeași zi, pe un pat așezat sub stele. Visasem deja, până la cei nouă ani pe care-i aveam atunci, de câteva ori sala aia, îmi sunase iarăși imperativ și brutal în urechi glasul doctorului nevăzut. Ce-mi spuneau visele astea, cine eram cu adevărat când nu eram copilul fără nimic deosebit de la etajul cinci al blocului de pe Ștefan cel Mare? Pădurea se rotea încremenită-n jurul meu, ca o fotografie circulară în mijlocul căreia ai adăsta. Dacă nu m-aș mai fi-ntors niciodată în preventoriu și-n lume? Dacă mi-aș fi continuat drumul tot înainte, atât cât aș fi putut să mai merg? Dar nu exista un „înainte”, căci ajunsesem deja în cercul cel mai concentrat al țintei. De-acolo nu te puteai decât întoarce, și asta am și făcut. Deodată, subliminal, am început s-aud ecourile vocilor de copii, iar mai târziu i-am și văzut, înarmați cu bețe și-ncinși cu scoarță de copac, fugărindu-se pe cele o mie de poteci ale pădurii. Traian stătea singur, cu un genunchi în pământ, la picioarele unui trunchi uriaș, cu venele rădăcinilor întinse ca niște tentacule negre-mprejur. Privea, între ferigi pline de spori cafenii, o forfotă de găngăanii. Când m-am apropiat de el, s-a ridicat, m-a privit cu ochii lui albaștri-cenușii și mi-a spus: „Să stai treaz la noapte.”

După ritualul de culcare, pedagogul a stins lumina și-a închis usa dublă care izola dormitorul nostru de cosmos. Știam că nu doarme departe de noi, ci undeva pe același culoar, pentru că, de câteva ori, când un copil năvălea pe coridor spre WC, înnebunit de nevoia de-a face pipi, și dacă femeile grase nu reușeau să-l apuce imediat de urechi și să-l care la loc în patul lui, de multe ori cu pantalonii de pijama uzi flească, tovarășul Nistor se iveau de undeva, îmbrăcat nu de culcare, ci cu aceeași vestă și-aceeasi cămașă albă dintotdeauna, chiar având și cravata la gât, de parc-ar fi dormit îmbrăcat, și-l încolțea pe copil cu o ură și-o cruzime supreme. Îi aducea la subțioară și-l trântea fără o vorbă în așternut, trăgându-i o palmă teribilă peste ceafă. Apoi ieșea, și dormitorul se scufunda iarăși în beznă.

Simțeam că Traian stă cu ochii deschiși, ațintiți în tavan. Timp de o oră și mai bine, toți copiii se foiau și vorbeau între ei: pastilele nu-și făceau efectul soporific decât cândva spre miezul nopții. Prieteasa, cu pata albă din păr lucind stins în întuneric, a venit la patul nostru ca să mergem pe pervaz, ca de obicei, dar de data asta Traian i-a spus că vrea să doarmă. Priveam și eu în tavan. În cercuri tot mai largi, bezna se dilua, dunga de lumină de sub ușă ajungea o lamă orbitoare, suficientă să contureze fețele și mâinile cu degetele străvezii ale copiilor. Unul câte unul, colegii mei picau în somn. Rămăneau întinși pe spate, identici cu sine ca niște sculpturi în ambră translucidă. Pierdeam foarte repede orice orientare în spațiu, nu mai știam dacă patul meu era-ndreptat cu capătăiul sau cu picioarele către ușă, tot dormitorul părea o cutie minusculă, ca de insectar, cu ciudați fluturi palizi, ținuiți pe straturile lor de vată, plutind în noaptea fără de margini. Nu mai eram de aici, din visul unanim, dar nu pătrunsesem bine nici în visul meu interior. Eram în limbul în care trăiești încă-n lume, dar fără mecanismul de validare-a realității, de parcă-ai umbla pe-o gheață uniformă fără să auzi vocea care-ți șoptește continuu: da, mergi mai departe, gheața e fermă, totul e-n ordine, te ține, nimic monstruos și illogic nu se poate-ntâmpla. Cum am putea crede altfel în ficțiunea realității fără instanța asta, fără comisia care aprobă și stampilează, care atestă și-și ia răspunderea pentru fiecare textură a fiecărui perete și-a fiecărei fețe de masă, pentru fiecare nuanță și fiecare vibrație-a vocii, pentru senzațiile vestibulare, pentru îngheț și fierbințeală, pentru iubire și ură? În vise, comisia de validare-a realității se ridică de pe scaunele ei desfundate, pleacă să-și ia prânzul și să-și fumeze țigările, lăsându-ne, uimiți și ne-ncrezători, pe o gheață fără certificat de rezistență, unde ne copleșesc emoția și euforia și oroarea și încântecul unei lumi fără birocrația psihică a realului. Atunci am simțit mâna lui Traian pe-a mea și ne-am ridicat ușor în capul oaselor. Am trecut prin paturile de fier, abia conturate-n întuneric, cu copiii respirând ușor, parcă la unison, și ne-am îndreptat către peretele de-a lungul căruia se-nșirau cușetele și la mijlocul căruia era ușa. Traian m-a condus chiar la colț, în fața primului dulăpior înalt și îngust. Știam că aceea nu era cușeta nici unui copil. A deschis ușa și, în loc să ni se deschidă-n față doar un dulap, adânc cât să vărăm brațul, cu etajere pe care ne țineam hainele, am pătruns, după prietenul meu, într-un alt spațiu, o odaie mică, luminată de-o lămpiță prinsă-ntr-un zid, având toți pereții de cărămidă. În cameră mirosea a vechi, pe jos era mortar sfărâmat căzut dintre cărămizi, și găurile din ziduri erau împăslite de plase dese și cenușii de pânjenii. Tovarășul Nistor zăcea acolo, pe-un pat de fier, ca ale noastre, singura mobilă din odaie. Când l-am văzut am incremenit, dar Traian zâmbea nepăsător: „Am fost de multe ori aici”, mi-a spus, nici măcar în șoaptă, de parcă temutul tânăr care ne șmotrea atât de tare în fiecare zi ar fi fost surd sau adormit buștean. S-a apropiat de pat, i-a apucat bărbia și i-a întors de câteva ori capul într-o parte și-ntr-alta. „Vezi, nu poate să facă nimic...” I-a ridicat o pleoapă, și globul ochiului s-a arătat, cu corneea gălbuie. „Pentru că uite ce-am găsit aici”, și i-a ridicat puțin pantalonul, dezvelindu-i, deasupra șosetei, pielea păroasă a gambei stângi. Lumina era slabă și roșiatică, totuși am văzut limpede acolo, ca tatuat în piele, un dreptunghi având desenate pe el șapte sau opt semne, cruci, semilune și roți dințate, trasate parcă de-o mână nesigură, de copil. Traian apăsă ușor pe unul dintre semne și, spre spaima mea, tovarășul Nistor s-a ridicat brusc și-a rămas așa, pe marginea patului, privind sever înainte. „Stai, că nu-ți face nimic”, mi-a strigat băiatul, dar nu m-a putut opri. Îngrozit, am trecut prin deschiderea îngustă a cușetei și-am ajuns într-o clipă-n patul meu, ghemuit sub pătură și tremurând de spaimă. Traian a venit și el aproape imediat lângă mine, mi-a tras pătura de pe cap și mi-a spus că putem să vorbim pe pervaz. M-am ridicat din pat încă tremurând și-am urcat pe placa de marmură de dincolo de draperie. Afară era aceeași lună strălucitoare, de data asta subțire și înclinată deasupra vârfurilor pădurii. „Am văzut tatuajele astea și pe pulpele femeilor de serviciu, chiar și pe brațul doctorului, sus, acolo unde avem toți urma de vaccin. I s-au agățat o dată coarnele stetoscopului de mâneca de la halat și-am văzut. Sunt toți la fel, sunt dintr-o poveste cu toții. Să nu-ți fie frică, încă n-ai văzut ceva chiar de speriat. Îți spun, trebuie să plecăm

de-aici cât de repede, ca să nu ni se-ntâmples ceva foarte rău. Sau poate că deja ni s-a-ntâmpnat, și-atunci nu mai putem face nimic... Așteaptă încă puțin, încearcă să nu adormi, fiindcă de obicei se-ntâmplă chiar în partea asta a nopții." „Dar ce?” am întrebat, gândindu-mă că poate totuși visez, deși eram acolo, cu Traian, în lumina lunii, și lespedea de sub noi era dulce și caldă, și totul putea fi pipăit, mirosit și văzut fără puțință de îndoială. „Nu știu, să așteptăm zgomotul.” „Ce zgomot?” Traian trase puțin draperia și cele treizeci de paturi metalice se arătară-n penumbră, în șirurile lor ordonate, lipite câte două de parc-ar fi dormit acolo o populație de gemeni siamezi. „Așteaptă”, mi-a spus. Răsuflările copiilor se auzeau continuu, ca un cântecel obosit, evanescent, și chiar se vedeau spectral în noapte, de parc-ar fi fost foarte frig în dormitor. Am stat așa cel puțin o oră, fără să știu ce gândeam, dar presimțind ceva ce-avea să mă-nstrăineze și mai mult de locul mental, supus tuturor vânturilor karmice, pe care-l numim lume. Și până la urmă am auzit zgomotul. Un clinchet limpede și pur, dizolvat repede-n întuneric. Imediat după ce s-a stins, ca un fulger după care noaptea-i și mai adâncă, am văzut cum unul dintre paturi începe să se scufunde, încetișor, de parc-ar fi fost așezat pe platforma unui mare și silențios lift. Am crezut că mi se pare, și m-am uitat la Traian, dar el a-ncuviințat din cap: „În fiecare noapte, sau aproape, e luat câte unul din noi.” Patul, cu copilul adormit în așternutul lui, cobora sub podea, fără nici cel mai mic sunet, și, când și trupul băiatului s-a aflat cu totul dedesubt, podeaua s-a-nchis deasupra, ca o-nterupere de ne-nțeles a șirurilor regulate de paturi. Nu puteam să-mi cred ochilor. Dormitorul era mai departe tăcut și scufundat în întuneric, copiii gemeau în somn încetișor, se-ntorceau din când în când de pe-o parte pe alta, în pijamăluțele lor albastre, cu imprimeuri de girafe, hipopotami și elefanți, doar că unul dintre ei fusese răpit din lume, scufundat de viu în pântecul pământului fără ca ei să observe și să se teamă. Ce era Voila? Pentru ce eram acolo? Mi s-a făcut deodată atât de frică, încât am început iar să tremur și să clăntăn din dinți ca un câine-ncolțit. Părul de pe brațe, înălțat de minusculele fibre piloerectoare, îmi dădea senzația unui spațiu plin de electricitate, tensiunea și plenitudinea și insondabilul fricii. Mă scufundasem și eu, vreodată, în somn, sub podeaua mișcătoare? Fusesem și eu luat în primire de-acele mâini străvezii și-acei ochi ce ți se-arată doar în coșmaruri? Fusesem manipulat de ele așa cum viespile frământă ceafa pătânjenilor răpiți din plasa lor, în căutarea ganglionilor vulnerabili? Mi se făcuse o injecție paralizantă în trunchiul cerebral, în zona numită locus coeruleus? Mă trezisem deodată, fără să pot face nici o mișcare, într-o sală cu pereți albi, luminată orbitor de faruri suspendate peste zecile de mese de operație? Mă orbise instrumentarul metalic, monstruos, etalat pe pereți - crabi de metal, languste de metal, cângi, ace și lanțete cu mânere nefăcute pentru mâini omenești? Văzusem fețe desfigurate aplecate asupra mea? Auzisem cuvinte de taină, cuvinte teribile pe care omul nu trebuie să le audă vreodată? Traian mă ținea strâns după umăr, tremurând și el de zgâlțâiturile mele. „M-au luat și pe mine?” am reușit să șoptesc, retezând cuvintele cu dinții. „Nu, n-am văzut, stai liniștit... Poate că nu te-au luat...” Dar visele mele spuneau altceva. Simțisem, țineam limpede minte, într-unul dintre visele avute la Voila, că mă-ndrept spre miezul pământului, avusesem senzația de descindere în adânc. Da, nu mă puteam îndoi, fusesem acolo, trupușor deschis și inert în sala puternic luminată. Atunci m-am hotărât să fug. N-aș mai fi putut sta nici o clipă la Voila. „Vin și eu”, mi-a șoptit Traian, și imediat am coborât de pe pervaz și ne-am dus la cușete. Ne-am îmbrăcat pe-ntuneric, ne-am pus restul hăinuțelor în micile valize cu care veniserăm. Traian si-a luat și borcanul în care uriașa coropișniță stătea proptită oblic pe peretele de sticlă. Am făcut din cearșafurile de pe paturile noastre o funie pe care-am legat-o bine de mânerul unui geam. Am fugit pe fereastră, dându-ne drumul în iarbă, în spatele pavilionului, de la o înălțime destul de mare, căci funia nu ajungea până jos. Am luat-o prin imensa curte a preventoriului până-am ajuns, nevăzuți, la gardul de la intrare. L-am sărit tăcuți și-am luat-o pe șoseaua întunecată spre oraș, printre dealuri împădurite, sălbatice, vuitoare. Nu trecea nici o mașină, nu era nici un fel de iluminatie. Greierii țârlăiau din răspuțeri. Am mers toată noaptea spre casă. În zori ne-am ascuns o vreme într-un canton ruinat,

pe marginea căii ferate, apoi ne-am continuat drumul. Ne-au prins abia către Ploiești.

36

Alături de Mangalia, unde-am fost doar câteva zile cu Ștefana, Voila e locul cel mai îndepărtat unde-am călătorit vreodată și va rămâne-așa, nu măndoiesc, pentru totdeauna. Am auzit că există provincii și mai mărginașe, mi s-a arătat la școală un atlas cu petice colorate numite China, Africa, Argentina, Noua Zeelandă, mi s-a spus că trăiesc pe-o sferă acoperită-n mare parte de apă. Mi s-a descris un univers fantastic și haotic, din care stelele de deasupra capului meu sunt primele vecine ale lumii terestre. Știu despre galaxii și quasari, dar nu pot să nu mă gândesc că, în copilărie și-n școală, ar fi putut să mi se spună orice, să mi se vorbească de Rogaviria și Lezotixia, de râurile infraroșii din Zoroclasia, de stâncile de zirconiu din Nbirinia. Mi s-ar fi putut preda o altă matematică sau nici una, mi s-ar fi putut cere să-nvăț pe de rost literaturi întregi inventate doar pentru mine, fenomene chimice cu neputință de reprodus. Într-atât de puțin ce-am învățat de la părinți și din școală se leagă de viața mea de zi cu zi. Cum pot ști că există Malibu când n-am fost niciodată acolo și n-am să-ntâlnesc niciodată pe cineva care-a fost acolo? Cum putem numi realitate în același timp ce percepem direct, lucrurile din preajma noastră, cu topografia lor pe care-o intuim prin ochi, urechi, vârful degetelor și-al limbii, și pe de altă parte zvonurile despre ținuturi, orașe și stele pe care nu le vom vedea niciodată? De unde știu că există, însă, chiar și ce e-n fața mea, suprafața cu peri de pe dosul mâinii mele, unghiile mele cornoase, cana de cafea de pe masă? Ce este realitatea? Ce motor visceral și metafizic convertește obiectivul în subiectiv? M-am gândit de multe ori cât greșim când privim realitatea ca pe un dat simplu și bazal, când ea-i, de fapt, animalul cel mai întortocheat, mai stratificat, mai plin de organe, cleiuri, tuburi, grăsimi și cartilagii care se poate închipui. Animalul în care trăim, viermele anelid cu carnea făcută din pulbere infinită de stele.

Trăiesc în țeasta mea, lumea mea se-ntinde între pereții ei poroși și gălbui și constă, aproape cu totul, într-un București plutind acolo, săpat acolo asemenea templelor dăltuite-n stânca roz de la Petra. Lipită ca un fibrom de meninge, la marginea ndepărtată a lobului meu temporal stâng, mai este și Voila. Restul e speculație, fantomatică, știința reflectării și-a refractărilor în medii translucide. Lumea mea e Bucureștiul, orașul cel mai trist de pe fața pământului, dar totodată singurul adevărat. Spre deosebire de celelalte orașe despre care mi s-a spus că există - deși e absurd să crezi în Beirut, unde n-ai să mergi niciodată -, Bucureștiul este produsul unei minți urieșești și s-a ivit deodată, ca urmare a eforturilor unui singur om de-a produce singurul oraș care poate spune ceva despre umanitate. Ca Sankt-Petersburg și ca Brasilia, Bucureștiul n-are istorie, ci doar o mimează. Arhitectul legendar al orașului s-a întrebat cum ar putea reflecta mai bine, mai adevărat și mai adânc o aglomerare urbană destinul teribil al umanității, tragedia măreață și deznădăjduită a seminției noastre. Constructorul Bucureștiului l-a proiectat în întregime așa cum apare el azi, cu fiecare clădire, fiecare teren viran, fiecare interior, fiecare răsfrângere-a amurgului în ferestrele lui circulare din mijlocul frontoanelor mâncate de intemperii. Ideea sa de geniu a fost să clădească un oraș deja ruinat, singurul pe care oamenii ar trebui să-l locuiască. Oraș al calcanelor cu bulbuci abia ținuti de scoabe de fier ruginit, al ornamentelor caraghioase de ipsos, al tramvaielor antediluviene, al tocurilor de la usi și de la ferestre mâncate de cari și delabrate, al pavajelor desfundate, al curților triste, cu câte-un leandru uitat, fărâ apă, pe-o treaptă mâncată de vreme. Al marchizelor cu vitraliul spart, al școlilor-tip cu pereții zugrăviți în galben murdar, al statuilor coclite, al cupolelor ruginite de peste palatele distruse din centru. Oraș al magazinelor universale cu lifturi străvechi, cu standuri pline de haine demodate, al croitoriilor unde nu se mai duce nimeni, al frizeriilor cu uscătoare de păr stricate. Oraș al muzeelor cu mortăciuni împăiate, ce te privesc cu câte-un singur ochi de sticlă, al sifonăriilor cu câte-o roată mare, albastră, ce acționează un piston de alamă, al cinematografelor ale căror tavane se

prĂbușesc, la intervale previzibile, peste spectatori. Oraș al plopilor prĂfoși, cei mai triști copaci din lume, care an de an umplu strĂzile cu mormane de fulgi ca de pĂpĂdie. Oraș al caselor netencuite, al prĂvĂliilor cu câte-o cupolĂ stacojie deasupra, plinĂ de cuiburi de viespi. Al cartierelor cu sfori de rufe întinse de la o casĂ la alta și cu idioți cocoțați pe garduri...

Arhitectul proiectase cu toate detaliile mobilierul strĂvechi al fiecĂrei case, bufetele verzi din bucĂtĂrii, studiourile cu salteaua bombatĂ, bibliotecile „Doina” și „Felicia” în care se etala orice în afarĂ de cĂrți, vitrinele cu pești de sticlĂ, pĂpușile cu rochii de burete, strĂvechile mașini de cusut Singer. LĂsase uși și culoare de acces, tunele de acces și punți de acces între toate clĂdirile. DĂduse o preponderență ciudatĂ locurilor încĂ mai sinistre decăt obișnuitele cartiere: cimitirele cu cavourile lor baroce, extravagante, uneori mai vaste decăt casele locuite de cei morți înainte, morga centralĂ și zecile de pompe funebre rĂspândite pe la periferii, fiecare cu sicriele, dricurile și coroanele de flori de hĂrtie proptite-n vitrine, spitalele mizerabile, adevĂrate lazarete medievale, pline de cele mai hidoase ilustrĂri ale bolilor necruțĂtoare, ale bolilor de piele și-ale tuturor chirciturilor și metehnelor mașinĂriei umane, bisericile cu sfinți asudați sub cupolele de tablĂ încinsĂ de soare, pușcĂriile revĂrsându-și peste mahalale cĂntecele triste, pĂduchii și amorurile nefirești... Arhitectul lucrase mult și migĂlos la forma norilor de pe cerurile prĂfuite - globuri de porțelan în continuĂ cĂlĂtorie, și la felul unic, tipic bucureștean, în care ei sunt incendiați de amurg, în care se scufundĂ treptat, searĂ de searĂ, în marea de ambrĂ topitĂ-a amurgului. Cerurile de peste București, înalte și-nguste ca turla centralĂ-a bisericilor ascunse-ntre tei și platani, erau mereu la fel zugrĂvite, migĂlos și artist, cu imaginile alegorice cele mai neașteptate.

Bucureștiul nu e un oraș, ci o stare de spirit, un oftat adânc, un strigĂt patetic și inutil. E asemenea bătrĂnilor ce sunt doar rĂni umblĂtoare, nostalgii închegate cum se încheagĂ sĂngele pe pielea zdrelitĂ.

Ca un bonus la urbea de palate-n ruinĂ, cu un centru nostalgic în jurul cĂruia se rotește armata blocurilor muncitorești, a fabricilor de cĂrĂmidĂ, a depourilor de locomotive și-a castelelor de apĂ, arhitectul avusese ideea de-a îngropa în fundații, din loc în loc, printre pivnițe prĂbușite, schelete imemoriale, cabluri și țevi de canalizare, câte-un solenoid ce crea frumoase efecte de levitație în cele mai neașteptate zone ale orașului. Erau cinci, cu unul central deasupra cĂruia se înĂlțase uriașa clĂdire a Morgii. Celelalte erau risipite la periferii, totuși într-o legĂturĂ ocultĂ cu solenoidul central, așa cum se-ating bănuții cu care faci o floare pe suprafața lucioasĂ a mesei. Deasupra lor ridicase clĂdiri eteroclite, pentru ca secretul sĂ fie descoperit treptat (sau niciodatĂ) de locatarii lor care, apĂsând distrați un comutator neobservat pĂnĂ-atunci, s-ar fi trezit într-o zi plutind între podea și tavan, într-o stare de grație și ușurință nu doar a trupului, ci a-ntregii ființe, de parcĂ o mĂnĂ de gingașĂ luminĂ i-ar fi prins între degete și i-ar fi ținut în palmĂ în fața unor ochi nepĂmăntești. Sau ar fi vĂzut uluiți cum nu ei înșiși, ci întreaga clĂdire, casĂ negustoreascĂ de-un gust detestabil, ornamentatĂ ca un tort de nuntĂ, s-ar fi smuls din temelii și-ar fi plutit lin deasupra fundațiilor hĂde, clĂtinându-se ușor, ca un balon de bășicĂ de porc, în bătaia vĂntului, cu ei la fereastrĂ, făcând semne de adio mulțimii de gurĂ-cascĂ din stradĂ. Sau, la FontanelĂ, faimoasa, deși pĂrĂsita halĂ de vise-a lui Vaschide, de la marginea Ferentarilor, ar fi luat-o la fugĂ ca potĂrnichile, vĂzând, deasupra domului în formĂ de craniu uman (cu oasele bine delimitate de comisurile în zigzag), cum se-nalțĂ, levitând în vĂzduh, visul lor din noaptea trecutĂ. Mi-e greu sĂ-nțeleg cum s-a-ntâmplat cĂ și eu, cel ce, prin definiție, nu conteazĂ, am primit, în viața asta, bobina mea misticĂ, în punctul focal al cĂreia, la peste un metru deasupra patului din dormitor, îmi desfĂșor constelația personalĂ - bieții mei dințișori de lapte - și caligrafiez mandala mereu fluturĂndĂ și schimbĂtoare și altfel innodatĂ a-mbrĂțișĂrii cu Irina. Știu cĂ nu doar pentru asta, pentru cele două regresii în paradis, mi s-a făcut acest dar, și n-am pierdut nĂdejdea cĂ-ntr-o zi am sĂ aflu la ce servesc cu adevĂrat solenoizii din punctele energetice ale orașului. DeocamdatĂ mă bucur de spotul gingaș din camera mea de culcare ca de nimic altceva pe lume. Când Irina și cu mine, întorși fiecare cĂtre

pântecul celui alt, hrănindu-se acolo ca lotofagii, cu pleoapele pe jumătate-nchise și simțind fluxul voluptății curgând lent, ca mierea-ngroșată, prin noi, cum plutim ținându-ne strâns șoldurile-ntre palme, formăm inelul de aur topit, nodul de brațe și pulpe de aur topit radiind în camera-ntunecată, simt atât de bine că tot restul lumii e de vânt și de vis, și că evadarea, singurul scop al vieților noastre, e aproape, e la porți, a și sosit. Dar după ce explodăm amândoi, învinși de orgasmul imperios, zvâcnitor, care, dacă ar dura mai mult de câteva minute, fără-ndoială că ne-ar ucide, ne retragem în spatele pielii noastre la fel de neștiutori și înfricoșați cum am fost de când trăim pe lume.

Oricât de caduce ar fi ele, totuși momentele de dragoste fizică sunt, pentru mine, asemenea punctelor aurii de pe armurile și decorațiile și pupilele personajelor din picturile-n clarobscur, ce sclipesc cu-atât mai tare cu cât tot restul e cufundat în penumbră. În afară de ele, și-n afară de continua mea căutare, din care ele sunt parte de nedespărțit, nu există-n viața mea, de, iată, aproape zece ani de zile, decât șinele de tramvai pe care glisez la amiază către capătul Colentinei și pe care mă re-ntorc seara acasă. Viața mea de suveică, de piston, viața mea liniară între polii derizorii ai planetei mele: casă – școală. Școală - casă. Acolo, în locul acela îndepărtat, industrial, pătat de uleiuri și motorină, unde până și cerul miroase-a hidrocarburi, unde amărății de meri din bucla șinelor, de la capăt, sunt negri ca dați cu păcură, acolo, la zece stații de tramvai distanță, unde se termină depozitele de materiale de construcție și vulcanizările, e spațiul public al vieții mele: deja când cobor îmi întâlnesc elevii ce merg și ei către școală, colegii deja plictisiți, părinții ce-i aduc pe cei mici, care-au terminat orele. Îmi recunosc reperele: castelul de apă, fabrica de țevi sudate, fabrica părăsită. Chioșcurile de răcoritoare. Intru pe strada școlii, cu case ca de la țară, cu zmeie-ncurcate în firele de telegraf, trec de Automecanica și iată-mă la școală. Zi de zi, vară și iarnă, pe ploi torențiale și-n arșița insuportabilă a verilor bucureștene. Cretinul de pe gardul casei de-alături, cu cele două câciuli de lână puse una peste alta, îmi rânjește cu buzele lui nefiresc de groase: bine-ai venit. Intru pe ușa principală și mă aflu deodată în iadul meu personal, unde pedeapsa e eternitatea. Cancelaria, cataloagele, colegile vorbind despre filmul de-aseară, caloriferele vopsite-n verde, tablourile pătate de muște. Irina, pe care n-o privesc, căci aici suntem profesorul de română și profesoara de fizică. Spirescu. Gheară, ce-mi întinde mâna și-mi spune fără nici o introducere un banc cu ardeleni. Sunetul incredibil de strident al soneriei. Fiecare-și ia catalogul la subraț și se duce pe culoare și pe scări. Ne-nghit singurătatea glacială și penumbra.

Azi școala era-ntr-o agitație evidentă chiar și pentru mine, dispariția portarului i-a dat pe toți peste cap. Fiecare mai vine cu câte-un detaliu de la clasă, unde copiii se pare că nu fac altceva decât să-nfrumusețeze povestea lui Ispas, s-o împăuneze cu detalii care mai de care mai trase de păr. Urletele desperate din vâzduh s-ar fi auzit, deasupra întregului cartier, patru zile la rând, mai cu seamă în miez de noapte, când oamenii s-au trezit acoperiți de sudoare rece. Apoi strigătele, implorările, promisiunile către Dumnezeu și toți sfinții, gemetele ca în urma unor lovituri surde și zbieretele ca de jupuit de viu ar fi scăzut, s-ar fi molcomit, devenind niște băiguieli și mormăieli tot mai lipsite de vlagă, ca de om prins sub dărâmături într-o mină, mort de sete și de foame, pentru ca-ntr-a șasea zi să se-aștearnă iar liniștea peste câmpul negru, cu găuri de pânjen în brazdele proaspete. Pe când strigătele de martir erau în toi, ar fi sosit în câmp o mașină roșie de pompieri, care-ar fi intrat vitejește, până la jumătatea roților, în mocirlă și-ar fi întins spre cerul uriaș o scară telescopică, în vârf cu un ins în uniformă, cu cască pe cap și, pentru orice eventualitate, cu un topor strâns cu nădejde în mâini. Copiii-i povestiseră Florabelei, văzând-o mai impresionabilă și avidă de senzații morbide, că pompierul dăduse, acolo-n vâzduh, de-o sferă nevăzută, de câțiva metri diametru, a cărei piele era elastică la atingere.

Dinăuntru ei se auzeau țipetele lui Ispas. Uimit că nu vedea nimic acolo unde degetele întâlneau rezistență, pompierul lovise și cu toporul, dar rău făcuse, căci unealta-i fusese smulsă din mână, căzând la pământ, unde-ar fi ajuns și el, rupându-și oasele, dacă nu s-ar fi agățat în ultima clipă de barele de aluminiu... Bineînțeles că-n povești și mai deșucheate, venite din căpșoare încă mai încinse,

se arătau ingeri, cercuri de lumină și comete cu locuitori așezați turcește-n miezul lor, ba chiar, reminiscențe din icoanele pe care mulți le aveau pe pereții din casele bătrânești ale cartierului, deasupra câmpului se deschideau cerurile și sfera, acum vizibilă, ca de sticlă neagră acoperită cu un fel de solzi, se ridica-n vâzduhurile de aur și purpură, pierind în gloria eternă a Dumnezeirii. În alte relatări, Ispas, gol-pușcă și fără nici o sferă, se-nălța la cer într-o rază venită din nori. Cel puțin așa se juraseră că-l văzuseră câțiva pensionari care, la șase dimineața, stătuseră la coadă la butelii, în vecinătatea câmpului de la capătul cartierului. Profesoarele uitaseră de rețete și panacee și pălăvrăgeau la nesfârșit despre portar, făcându-și frică una alteia și adăugând, fiecare, pe ascuns, propria contribuție la poveste. Concluzia generală era că „mai știi, dragă, o fi avut și nea Ispas presimțirile lui, n-o fi fost el atât de nebun cum am crezut noi. Poate că l-a luat într-adevăr o farfurie zburătoare. N-om fi noi cei mai deștepți din univers.” Și urmau nesfârșite filozofări despre formarea cosmosului, milioanele de lumi în mod sigur locuite, minunea de la Fatima și nu știu ce documentare de la Teleenciclopedia care dovedeau științific că... Pălăvrăgeau și femeile de serviciu, ce-și făcuseră obiceiul să stea la masa din cancelarie cot la cot cu profesoarele, încât sigur ajunseseră să-și închipuie că sunt și ele cadre didactice, pălăvrăgeau despre același Ispas și personalitățile ucrainene înșirate pe pereții vopsiți în ulei ai sălii.

Așa că m-am bucurat, cred că pentru prima dată, când a sunat de intrat la ore. Mi-am luat catalogul și-am urcat la etaj, în căutarea clasei a V-a B, D, F sau cine știe care, mai îndepărtată, mai cețoasă și, până la urmă, mai îndoielnică decât Ultima Thule. Pe drumul nesfârșit și labirintic mărginit de uși închise am salutat-o iar pe sora medicală care puneă pe limba fiecărui copil încolonat în fața ei câte-o bucățică de zahăr cu un strop roz, cleios, de vaccin picurat pe ea, iar ea mi-a răspuns politicos, zâmbind și trimițându-l în coada șirului pe băiețelul ce-și băgase zahărul la falcă. Din spatele ușilor, ca de obicei, veneau sunete ca de menajerie: cârâieli, vociferări și mârâituri confuze, de parcă animale din specii necunoscute, ilustrând o exobiologie flamboiantă, ar fi fost ținute acolo cu zece rânduri de lanțuri. Undeva la marginea școlii locuite am dat, în fine, și de clasa mea, având pe tăblița ușii o literă din vreun-alfabet uitat și, la intrarea mea, treizeci de fete și băieți s-au ridicat în picioare. Mi-am dat seama încă o dată cât de mult mi-e frică de ei, cât de greu suport zecile de priviri căprui concentrate, ca boabele cleioase ale unei unice plante carnivore, asupra trupului meu în haine ieftine de stradă. Asta era fiecare clasă, o plantă de roua-cerului cu șaizeci de sfere căprui ce te prindeau ca să nu-ți mai dea drumul decât ca schelet cenușiu, golit de sucul gros al substanței tale cerebrale. N-am avut nici un chef azi de substantivele și adjectivele obișnuite, nici de scoaterea ideilor principale din Bunicul. Le-am dat ceva de lucru și, așezat la catedră cu capu-n palme, am început să mă gândesc la povestea mea, pe care-o construiesc strat cu strat de rotițe dințate, șurubele infinitezimale și lagăre de rubin fără să fiu în stare să-nțeleg nici cum funcționează mecanismul, nici ce sens are, de parcă-aș fi sub cadranul pe care-s înscrise orele al unui ceasornic, locuind ca un acarian pe-un fir de praf răstăcit între colosalele roți și arcuri, lipit de uleiul fin de la suprafața lor. Percep mișcările ca de planete greoaie ale pieselor de metal, dar nu pot vedea cifrele gigantice și nici limbile ce se mișcă imperceptibil sub cerul de safir al capacului. Ele sunt pe fața cealaltă a lumii. Chiar dacă m-aș înălța deodată, printr-un miracol, din încălceala mea de balanțiere, rotițe și pinioane, chiar dacă-aș ieși la suprafață, deasupra cadranului, tot n-aș fi-n stare să-nțeleg că am trăit într-un mecanism ce măsoară timpul.

Pot da mărturie despre primele mele amintiri, despre fratele absent din ele, despre momentul în care mama m-a părăsit în spitalul cu neputință de localizat în care m-am trezit, pe-o masă de operație, sub stele. Pot vorbi despre incomprehensibilul meu sentiment de predestinare. Despre doctorii și dentiștii care mi-au torturat copilăria. Despre cartea pe care-am scăldat-o literalmente în lacrimi, deși nu-nțelegeam din ea absolut nimic, pe când aveam vreo 12 ani: Tăunul de Ethel Lilian Voynich. Despre felul în care-am redescoperit romanul cu carbonari și conflicte freudiene mult mai târziu, la biblioteca Facultății de Litere. Despre cât de uimit

am fost când Goia mi-a vorbit despre familia Boole și cele cinci fete prodigioase ale marelui matematician, și despre tulburarea pe care tânărul blond, amoral și genialoid, prieten cu Lewis Carroll, o produsese în această familie, destrămându-i geometria logico-matematică, aruncându-i în aer principiile victoriene și infuzându-le-n cugete nebunia telescopică a celei de-a patra dimensiuni: lumi în lumi, din adânc în înalt, înșirate pe-o spirală asimptotică de-o măreție pe care bietul ganglion încarcerat în țestele noastre n-o putea cuprinde. Cum să nu crezi că succesiunea Tăunul- Boole-Hinton e un semn, un traiect exemplar, o hartă în marele tău plan de evadare? Și cum să iei drept o-ntâmplare faptul că Ethel s-a măritat în cele din urmă cu cel la care-a ajuns, după o aventură rocambolescă de șase secole, manuscrisul ce-i poartă numele: incomprehensibilul, monstruosul manuscris Voynich? Și de ce femeile grase reprezentate-n acest manuscris, goale, cu sfârcuri roșii și plete crețe, îmbăindu-se-n căzi ce comunică-ntre ele printr-o tubulatură bizară, sunt aidoma celor din subteranele Bucureștiului, de pe traiectul Circa de Miliție din Floreasca - blocul de pe Șoseaua Ștefan cel Mare - Policlinica Mașina de Pâine? Si, iarăși, de ce viziunile lui Nicolae Minovici, din timpul spânzurătorilor controlate la care s-a supus, într-una dintre dependențele Morgii, timp de câteva decenii (din ardoare științifică? dintr-un sumbru hedonism?) sunt atât de asemănătoare cu cercurile cabalistice pictate pe filele manuscrisului Voynich?

O altă fibră mnezică mă ducea încă și mai departe, fără să-mi pot da seama unde, fără să pot înțelege, deocamdată, cum se îmbina, cum se intersecta, cum se atrăgea și se respingea alternativ, ca polii unui magnet, cu prima. La Voila, datorită lui Traian, aflasem că, așa cum poate se-ntâmplase și-nainte, trupușorul meu fusese supus, într-o clinică subterană, unei manipulări despre care nu-mi puteam aminti nimic, dar de care visele mele de mai târziu aveau să dea seamă, cu imageria lor înfricoșătoare. Îndrăznesc să leg coșmarurile mele și vizitatorii, și fenomenele epileptoide ce le-nsotesc, sau poate le generează, de traiectul spital - Mașina de Pâine - Voila, fără să am pretenția că am limpezit măcar un colț neînsemnat din uriașul puzzle. Speranțele mele în potrivirea pieselor din acest colțișor se leagă de ce-am aflat recent despre împlânzitorul viselor, Nicolae Vaschide, dar despre el nu acum.

Și este-apoi suprafața vieții mele, traiectul casă-școală, certitudinea după gratiile căreia se-aude mârâitul surd al fiarei. Banalitatea lumii și-a ființei mele, ce-și au originea în plesnitura originară: seara de cenacul-n care Căderea mea a căzut. Verdictul fără drept de apel al marelui critic, ce m-a scufundat în manuscrisul pe care altfel l-aș fi scris, aflat deasupra lui, cu vârful pixului sprijinit pe scriitura inversă, leonardescă și cabalistă a celui ce (iată, chiar și-n clipa asta) mănjește, cu cernelurile picurându-i în ochi, o derizorie Capelă Sixtină. Lumea mea, de-atunci, e cea pe care-o simțim toți pe propria piele: o lume-a ruinelor și-a dictaturii, o lume-a fricii, a foamei, a prostiei și-a frigului. M-am întrebat însă întotdeauna, înainte să mă plâng de soarta mea de profesor anonim de română din orașul cel mai trist de pe pământ: ar fi avut scriitorul casei sale, a căruia Cădere ar fi fost o-năltare, un solenoid încastrat în fundațiile casei sale? Ar fi putut el levita, tras în jos de buzunarele-nărcate-ale gloriei? Ar fi aflat el, ce și-ar fi dus viața în recepții, colocvii și turnee, despre pichetiști, iar dac-ar fi aflat, s-ar fi alăturat protestului lor? I s-ar fi desprins solzii adulației publice de pe ochi ca să poată vedea cum Virgil a fost strivit ca un gândac de bucătărie de talpa mării zeițe? Dar văd scriitorii ceva vreodată? Se deschid vreodată ușile lor pictate pe zidul infinit de gros al celei noastre de condamnați la moarte?

În acea seară teribilă de la Cenaclul Lunii nu doar traiectul vieții mele s-a bifurcat ca un trunchi cu două ramuri enorme, la rândul lor bifurcate la nesfârșit în mii de crengi ce-acoperă toată plaja realului, ci a plesnit întreaga lume, într-o mitoză cosmică, o fisiune universală care-au produs două realități infinitezimal distincte la-nceput, apoi din ce în ce mai stranii una față de alta pe măsura îndepărtării în timp. Nu știu cum arată acum lumea lui, deși poate ne desparte doar o membrană infinit de subțire. Poate-acolo dictatura a căzut de mult, poate o cometă a nimicit deja totul, lăsând stele reci și țărână astrală în urmă. Poate,

apoi, raiul a coborât pe pământ. Poate-n lumea scriitorului îndepărtat și celebru ce poartă numele meu nu s-a auzit de școala 86, deși ea există și-acolo, mărginașă ca insulele Marchize sau ca Hyadele, purtându-și inutila aseasonare de belferi ca niște sarcopti ai râiei în subterana lor dermică. Oricum, el continuă să scrie, să tatueze pieile cărților, înțesându-le cu lucruri frumoase și inutile, atroce și inutile, enigmatice și inutile pentru care oamenii îl admiră, cum îl admiră pe cel care jonglează cu zece farfurii deodată sau pe cel care ridică haltere de sute de kilograme sau pe cea cu sânii cei mai mari. Ca toată muzica, toată pictura, toată gândirea, toată rugăciunea și toată judecata lumii lui, cărțile sale rămân înăuntrul, sunt inofensive și ornamentale, fac închisoarea mai acceptabilă, salteaua mai moale, hârdăul mai curat, gardianul mai uman, securea mai ascuțită și mai grea. Uneori mă gândesc că poate ceva mă leagă totuși, poate chiar clipă de clipă, asemenea electronilor conectați nelocal, de geamănul meu atât de neasemănător, și uneori cred că aceste punți sunt visele. Poate că ne-ntâlnim acolo, poate că-n unele nopți deschide și el brusc ochii ca să privească-n ochii unui vizitator, simultan cu mine cel de dincolo de membrană, poate că și el rămâne trist și dezorientat, câte-o zi-ntreagă, după visul epileptoid în care țeasta-i zboară-n țândări, aruncată-n aer de un vifor de aur. Sau poate că, odată cu o altă lume, i s-au dat și alte vise, la fel de false și de demne de dispreț, în care ia premii internaționale, e adulat de femei care fac coadă-n fața patului său și privește-n jos de pe pedestal, devenit propria sa statuie ce domină un oraș curat, civilizat, aseptice, o Brazilie dâmbovițeană... În fine, mă gândesc uneori că, săpând decenii la rând la marele meu tunel de evadare, aruncând în urma mea, ca o cârtiță metafizică, metri cubi de pământ, am s-ajung până-la urmă, nefericit și hirsut abate Faria, nu în dumnezeiescul spațiu exterior de sub cerurile infinite, ci în celula lui, la fel de sufocantă, de infestată de miros de varză stricată, de claustrofobică și de îngropată-n miezul cetății uriașe ca și propria mea celulă. Nu ne-ar rămâne-atunci decât să ne luăm în brațe și să plângem, apoi să putrezim așa, două schelete îmbrățișate, în cârpe destrămate, asemenea cojițelor și picioarelor uscate de muscă din plasele păianjenilor. Toate diferențele dintre succes și eșec, viață și artă, edificii și ruine, lumină și întuneric anihilate de timpul exterminator, timpul care nu ia prizonieri. Soneria mă face să tresar puternic. Copiii sar în picioare și, fără să mai aștepte permisiunea mea, o iau la fugă-n toate părțile, zdrăgănind pupitrele, mângâind tabla, aplecându-se adânc pe fereastră și invadând coridorul. Sunt luat de valul lor, purtat pe brațe de ei, cu picioarele înainte, ca un mort care iese din capelă. Doi băieți și-o fată pe-o parte, o fată și doi băieți pe cealaltă. Sunt azvârlit pe culoar, cu catalog cu tot. Fata cea mai leneșă și mai grasă îmi ridică de pe jos catalogul și mi-l înmânează pe când mă ridic cu greu în capul oaselor, cu cămașa ieșită din pantaloni. Pe umărul ei mic și planturos, pistruiat ca o gutuie, pot vedea o clipă numărul matricol imprimat acolo, cu acul de tatuaj, pentru totdeauna. E un număr imaginar, un radical dintr-un număr negativ. Mă scutură ușor pe piept și pe mâneci, apoi se pierde în jocul colectiv. Cobor în cancelarie, unde-ajung după mulți ani, la capătul unor nenumărate peripecții.

37

Nicolae Vaschide visa mult, mai mult decât orice om care trăise vreodată, visa deliberat și cu metodă, dar nu visase niciodată șirul de femei, din ce în ce mai frumoase - fiecare de două ori mai frumoasă decât mama ei -, care izvorăseră din el, aproape fără mamă, și-apoi ieșiseră, aproape fără tați, una din alta până ce ultima din șir, la optzeci de ani de la moartea străbunicului, a ajuns să strălucească în toată exuberanța ei păgână. Strănepoata lui, Florabela, era, într-adevăr, o Venus din Ille pistruiată și cu coama roșie până la șale, cu călcătură grea și sâni cu sfârcuri imposibil de ascuns, țâșnind înfrigurați și excitați chiar și prin taioarele corecte pe care le purta iarna, cu glezne groase de zeitățe htonică și cu zeci de brățări de aur și crisolit clinchetuindu-i pe ambele brațe, și cu un lăntișor fin măsărându-i pașii, și cu kohl gros pe pleoape, și cu Salambo, ferfenițită de atâta citit prin tramvaie, în poșeta roșie, și cu acute în

glas imperceptibile, din fericire, pentru urechile noastre de maturi, dar care scurgeau firișoare de sânge din timpanele șirurilor de elevi și doborau moliile în zbor și derutau nopțile liliiecii. În ciuda sexualității ce radia din ea ca o aură multicoloră, colega noastră de matematică era inaccesibilă și pură în nișa ei în formă de scoică roz-sidefie. Florabela era cu desăvârșire singură, poate pentru că era imposibil să-ți imaginezi un bărbat potrivit pentru ea, în stare să reziste îmbrățișării averse a brațelor și picioarelor ei. Oriunde apărea, plină de aur și pistrui, în eternul tramvai 21 care ne ducea până la capăt, sau în pădurea Andronache, de unde strângeam ghindă cu copiii pentru nevoile industriei farmaceutice, sau pe culoarele școlii, Florabela carboniza totul pe-o rază de zeci de metri, rămânea singura ființă colorată într-un cimitir de cenușă, un irizat, imens fluture tropical, cu verdele curgând în purpură și-napoi în verde, cu ochi câprui catifelati, așezat în vârful unei dune de nisip întinse pe milioane de kilometri. Era de parcă străbunicul ei, enigmaticul Vaschide, și-ar fi filtrat ultimul vis printr-un sistem de lentile femele plasate la distanțe egale în timp până ce-ar fi ajuns la limita frumuseții suportabile pentru ochii și mintea umane. Căci, după ce ne arătase-ntr-o după-amiază fotografii ale mamei ei, și-apoi ale bunicii, fiica unică a cercetătorului viselor, Irina și cu mine ne-am privit deodată, peste albumul cu coperti kitsch - lotuși și crapi chinezești cu cozi străvezii -, și-am început să râdem, evident la același gând. „Să n-ai niciodată o fată”, i-a zis Irina, „gândește-te puțin și la bieții bărbați...” Ba chiar și la bietele femeii, i-am completat vorba în gând, căci fiecare dintre urmașele lui Vaschide era de două ori mai frumoasă decât precedentă, și un tsunami senzual de două ori mai violent ca al Florabelei ar fi ras totul de pe fața pământului. Florabela era limita de frumusețe tolerabilă, mai mult ar fi fost cumplit, scandalos și inconcevable ca a patra dimensiune.

În vremea asta de lipsuri și deprimare mergeam rar unii pe la alții. Oamenii n-au ce să-ți pună pe masă și nici cu ce să se laude. Casele celor mai mulți sunt cutiile de chibrituri muncitorești, cu pereții strâmți zidiți din BCA, fără izolare, în care vara te topești de cald și iernile mori de frig. Profesorii se văd în cancelarie și de cele mai multe ori le e prea de ajuns. Puțini s-au împrietenit atât de mult încât să-și facă și vizite, ca să nu mai vorbim de petreceri. Restaurantele sunt, toate, bodegi nenorocite unde nu poți mânca nimic, și unde de băut ai cel mult o zeamă apoasă și acră dată drept bere, cu fire de mărar plutind în ea. Oricum prea scump pentru mizerabilele noastre salarii. Sigur, Gheară e mai în fiecare duminică pe la Steluța, „îi bate covoarele” în prezența (și cu încuviințarea?) bărbatului ei dus de pe lume. Și, bineînțeles, sunt nedespărțitele Mototolescu și Călbătorescu, despre care se zvonește că împart același apartament și poate și același pat... „Honni soit qui maly pense”, aruncă din vârful buzelor Spirescu, „naiba să le ia, poate le place doar să doarmă-mbrățișate, să se-nălzească în nopțile de iarnă...” și toată lumea mustăcește, fiindcă învățătoarele, fără câțel, fără purcel amândouă, fuseseră, se pare, surprinse de copii acum câțiva ani într-o tabără, în același pat (deși-n cameră erau două), una cu capul la picioarele celeilalte, foarte asudate și cu privirile tulburi. Dar cine să creadă niște copii? În rest, suntem solitari, sau poate doar foarte discreți, cum e toată lumea, în toate instituțiile, în epoca nenorocită în care trăim. Fuseserăm, de aceea, luați prin surprindere, Irina și cu mine, când colega noastră de matematică ne chemase pe la ea, într-o seară, după ore, „ca să mai schimbăm o vorbă la un păhărel de vișinată”. Am ieșit într-un amurg verde-galben ca veninul de șarpe. Ca s-ajungem mai ușor în stația lui 21 am luat-o prin spatele școlii, pe lângă fabrica părăsită, profilată acum, îmbrăcată-n toamnă și-n melancolie, pe culoarea limpede a serii. Clădirea era tăcută și măreată, închisă-n ea însăși. Gata să-și ia zborul de pe cornișele ei de cărămidă străveche, îngeri de ghips se-ntindeau patetic spre cer, umbrind cu aripile lor sparte, din care ieșea câte o tijă de fier ruginit, ferestrele rotunde ca ochii-n triumfi din fruntea pânjenilor. Câte-un inger de stuc, în cămeșoaie de pe care curgea tencuiala, reușea să se desprindă de zid din când în când, dădea o roată ca de liliac peste cartier și-apoi revenea pe frontonul fabricii, încremenind iarăși acolo în dunga de lumină tot mai sângerie-a amurgului. Am ajuns la rond noroiți și-am așteptat să-

ntoarcă tramvaiul care deocamdată staționa în partea cealaltă, dincolo de pâlcul de meri carbonizați. În jur - o singurătate fără de margini: uzina de țevi sudate undeva departe, spre pod, castelul de apă cu marea sa cisternă albă din vârf și Șoseaua Colentina, dreptă ca săgeata, îngustându-se-n zare cu amărățile ei de vulcanizări, centre de pâine și cizmării. Nici țipenie de om, de parc-am fi fost aduși în palmă de o ființă enormă și depuși pe cartonul gros al unui oraș-machetă, fără istorie, realitate și destin. Tramvaiul s-a urnit târziu și și-a făcut lent jumătatea de cerc către noi. Am urcat la remorcă și ne-am așezat pe scaunele tari de plastic. Florabela în tramvai era o imagine din Magritte: scaunul trosnea sub fundul ei îmbrăcat în mătase, drumul, văzut pe fereastră, se aduna-n oglinda inelară a cerceilor ei, mari, aurii și rotunzi, atât de grei, că-i trăgeau vizibil sfârcurile urechilor spre partea de jos a fălcilor ei pufoase și puternice. Gura, mereu excesiv rujată, întingea totul în unanima culoare-a cireșei putrede. Râsul până la urechi, homeric l-ai fi numit dac-ar fi fost al unui bărbat, râsul ei excitat de bacantă, care-i iveau mereu nu doar strungăreața, nici doar limbuța de pisică, ci amigdalele și omușorul deopotrivă, spârgea-n țândări geamurile de securit. O zeiță indiană cu șase brațe într-un tramvai ce-ar fi trebuit de mult trimis la cimitirul ITB-ului, o zeiță scânteindu-și mudrele în spațiul funcțional și meschin, o sursă de viață și de moarte, fără viață și nemuritoare, între tablele zbârnăitoare și geamurile prinse-n garnituri de cauciuc jegos, și mânerulele ce trosneau lovindu-se de tavan...

După paisprezece stații de mers, timp în care traversaserăm Oborul, o luaserăm pe Calea Moșilor complet ruinată, ca un șir de dinți galbeni, spărți și stricați, trecuserăm de Bulevard și viraserăm, printre aceleași ruine apocaliptice, către Sfântul Gheorghe, celălalt capăt al liniei. Rareori ajunseserăm până-aici, în centru. Când am coborât am zărit luna deasupra magazinului „La Vulturul de mare”. Ce amintiri halucinante, din prima copilărie, aveam cu magazinul de mare! Cum ne urca liftul lui de cristal de-a lungul celor cinci etaje pline de haine, rochii, manechine care mă-nspăimântau... Cum mă țineam atât de strâns de mâna mamei, în mirosul acela nefamiliar de stoffe și de ceară de parchet, încât mânuța mi se uda flească... Centrul era plin de astfel de construcții ce păreau de hârtie, luminate spectral, era altă față-a orașului care, la trei-patru ani, trebuie să mi se fi părut nesfârșit. În fiecare piață erau statui, oameni colosali de piatră sau de bronz, dar tot străvezii și spectrali, căci ceea ce-i făcea astfel era iluminatul public, chior și palpăitor sub stelele ametoitoare. Și-acum am același sentiment de nefamiliaritate, de vis, de neadevăr în centru, când e noapte și bate vântul, și troleibuzele trec luminate pe străzile pustii...

Florabela stătea singură într-o garsonieră, la etajul doi al unui mic bloc foarte vechi. Acolo locuiseră și mama ei, și bunica, fiindcă era garsoniera în care, când se-ntorsese de la Paris și se așezase în orașul dâmbovițean, își mutase atelierul Vaschide. Un întreg perete, acoperit de fotografii vechi, în rame dreptunghiulare sau ovale, îi era dedicat, sau mai curând, fiindcă în fața sa ardeau mereu mici lumânări orientale, era ca un altar închinat stăpânului viselor. Pe podea erau, în dreptul aceluși perete evocator, sfeșnice de alamă, vase cu flori de mult uscate, teancuri înalte de cărți îngălbenite, gata să se prăbușească la fiecare trecere-a tramvaielor pe sub ferestrele casei. Fotografiile, pe care Irina și cu mine le-am privit îndelung, înainte să ne așezăm, îl înfățișau pe cercetătorul visului însoțit mereu de-o fetiță cu panglici în păr, pe care-o ținea când în brațe, când pe genunchi, când erau amândoi în picioare, ținându-se de mână, și în acest caz te uimea diferența de înălțime dintre ei: bărbatul părea nesfârșit de înalt, cu capul ușor aplecat ca să nu atingă tavanul, pe când fiica lui își înălța fețișoara doar puțin deasupra genunchilor lui, și-și întindea mâna cât putea de sus ca să-i cuprindă degetele acromegalice. Un aer poesc, de înstrăinare și melancolie, plutea, -ntr-adevăr, în fiecare dintre fotografii: o lume sepia, un terariu cu ființe incremenite, zâmbindu-ți strâmb din mijlocul singurătății lor.

Străbunicul Florabelei, bunicul Ortansei și tatăl Alesiei, era, într-adevăr, neobișnuit de înalt. Dar dincolo de faptul că, la promenadă, pe Calea Victoriei, sau, la Paris, pe Rue Saint-Denis, unde-și avusese multă vreme atelierul de modelat vise într-o odaie de la etaj din cele închiriate de sutele de târfe ce sprijineau

zidurile, depășea cu cel puțin un cap orice trecător, impresia pe care-o făcea era de înălțare pe verticală, de zbor prin el însuși, de parcă prin oasele lui tubulare și-nălțate ogival, gotic, către centura pelviană mai întâi, de unde-și luau un nou avânt ca să ajungă, ca niște lifturi printr-o clădire înaltă, la umeri, clavicule și omoplați, pentru ca-n cele din urmă să poposești în cupola craniului său, ar fi curs o șampanie sfârâitoare, ale cărei bobite s-ar fi înălțat tot mai sus, amenințând să-l ridice pe savantul oniric cu câțiva centimetri deasupra trotuarului pe care călca. Nu era doar înalt: se înălța, clipă de clipă, din el însuși, până ce, asemenea campanilelor, își împlinea forma pe verticală. Figura lui, în toate pozele, era aceeași: negricios, cu sprâncenele îmbinate și, sub ele, ochii strălucitori și neobișnuit de triști ai celor destinați să moară de ftizie, frunte foarte înaltă, reliefată puternic la tâmplă, nas drept și buze frumoase, senzuale, poate singurele nepotrivite pe fața sa austeră. Șirul de fete pornit din el, fiecare de două ori mai minunată decât mama ei, moștenise gura, ea însăși feminină, a stăpânului viselor.

Se născuse, din spusele Florabelei și din vagile mele cercetări ulterioare (am pierdut câteva după-amieze la Biblioteca Națională căutând faimoasa lui carte *Somnul și visele*, publicată-n 1911, din a cărei prefață am adunat câteva date mai curând nesigure și interpretabile), în 1875 la Buzău, în timpul unui vifor care-nconunase una dintre cele mai grele ierni de care se pomenise, iarnă albă, luminoasă, care estompase pentru o vreme nenorocirea orașului, unul despre care nu poți spune decât că nu se poate spune nimic despre el. Câteva case, câteva dughene, câteva maidane și, deasupra, un cer gălbui, fără speranță. Copilul vorbea greu și târziu, încât părintele său, negustorul de brânzeturi State Vaschide, n-avea altă speranță decât să-i lege, când avea să se facă mare, un șorț în față și să-l țină ca băiat de prăvălie ce-avea, toată viața, să scoată din butoaie calupurile mari de telemea și să taie din ele felii mai groase sau mai subțiri, după placul clienților. Mai ales că, după ce, la vârsta de patru ani, Nicu-ncepuse să-ngaime câteva cuvinte, ai lui ar fi preferat să fi fost mut de-a binelea. Căci copilul „vorbea în dodii”, amestecat, altfel decât frații și surorile lui mai mari, de parcă lumea pe care el o vedea n-ar fi fost și-a lor. Mama sa, Eufrosina, aflase, astfel, că toată noaptea trecută împletise un pulover „din mațe de porc”. Sora lui, Fevronia, ar fi născut un al doilea soare, care s-ar fi-nălțat din pântecul ei pe cer „ca un balon umflat cu gaz, de la bălci”. Însuși State ar fi tăiat în felii o bucată mare de cașcaval care-ar fi plâns, l-ar fi implorat să n-o ucidă, și din ea ar fi șiroit sânge, pe șorțul lui și pe podea, înecând într-o baltă uriașă tot orașul. Și câte și mai câte trăsni, încât, fiindu-le rușine să-l dea la școală, părinții l-au tăinu, în casa lor de pe strada Carol, până ce Nicu a-implinit vârsta de zece ani. Ajuta și el, veșnic ud de zer până la coate, în dugheana de sub etajul unde locuiau. Dar foarte curând, pe când State și Eufrosina primeau mai departe de la Nicu, în fiecare dimineață, în ciuda certurilor și bățăilor mâncate de copil, vești despre aventurile lor din noaptea precedentă (când le-ar fi crescut aripi de perla și s-ar fi-nălțat împreună, ca două vrăbii mari și grase, pe acoperișul ornamentat al casei, unde-ar fi stat între cei doi îngeri de ghips, bârfind și râzând cu ei și privind pustiul în lungul străzii, sau când l-ar fi apucat pe el, pe Nicu, și l-ar fi frământat și modelat ca pe-o cocă, făcându-i patru mâini și patru picioare și ochi în vârful unor cornițe de melc, sau când ar fi râs amândoi, stând împreună în spatele tarabei pline de calupuri de brânză, și toți dinții lor ar fi fost de aur, și fiul lor mai mare, Honoriu, ar fi fost desenat pe-o planșă de măcelărie atârnată pe zidul dughenei, împărțit în zone numerotate, rânjind și el cu aceiași dinți de aur), mușteriii începuseră să observe altceva: că Nicu știa să scrie, cu creionul chimic de după ureche, și să citească ziarele în care se mpacheta brânza, mai bine decât orice copil de vârsta lui, că era neobișnuit de deștept și știa o mulțime de lucruri. Începuseră să-i aducă almanahuri populare tipărite pe spatele calendarelor, cărți de povești și de aventuri... Copilul devora tot ce era tipărit. Într-o zi, taică-său îl scosese cu forța din closetul din fundul curții, de unde uitase să mai iasă: ținea-n mâini o carte fără coperti, îngălbenită, ale cărei pagini nu cuprindeau decât tabele logaritmice, încât State s-a crucit și-a uitat să-și mai scoată cureaua. „Nicușor,

tu pricepi numerele astea?" întrebasese el, ținându-și copilul, delicat, de ureche. „Nu, dar îmi place să le citesc...” „Unde-ai găsit-o?” „Pe maidan.” Găsea, într-adevăr, pe maidan, lângă groapa de gunoi a orașului, bucăți descusute din cărți, broșuri licențioase, foi desprinse din tratate de zoologie sau de arhitectură. Pe toate le căra-n odaia pe care o-mpărțea cu toți frații și le-nchidea-n lădița lui, singurul spațiu care-i aparținea cu totul și exclusiv. Citea, la lumânare, până mult după miezul nopții, când proiecțiile ortogonale ale edificiilor, anatomia pieselor bucale ale insectelor, sânii uriași ai femeilor, despletite și gemând în plăceri, șirurile de semne enigmatice ale tratatelor de logică simbolică, scenele din nuvele și romane fără-nceput sau fără paginile din mijloc se-ncurcau în mintea lui, ca un cernoziom făcut din mii de fibre neasemănătoare, și din humusul acesta eteroclit, odată cu-nchiderea pleoapelor, se hrăneau vedeniile sale nocturne, pe care-a doua zi, uimit, încântat sau cutremurat, le povestea părinților și cui mai voia, sau nu mai voia, s-audă.

Îl înscriaseră, în cele din urmă, direct în a patra clasă, după ce învățătorii, punându-l la-ncearcă, se-nchinaseră ca la biserică. E drept, copilul nu știa nimic din ce se-nvăța la școală, din ce era pentru vârsta lui. Dar citea și scria fără greșală și putea vorbi ore-n șir, el, mutul de altădată, despre orice ți-ar putea trece prin minte. În clasele a șasea și a șaptea colegii lui, copii simpli și zvâpăiați, cu hainele rupte-n coate, se pomeniseră cu foi mari, desprinse din caiete, cam umede, cam murdare, cam mirosind iute a mușegai, dar acoperite de desene înscrise-n pătrate. Erau povești desenate, în care unul și-același personaj trecea prin infinite aventuri, din epoca de piatră și până-n viitorul îndepărtat, pe fundul oceanelor și-n jungla amazoniană, luptând cu șerpi și păianjeni uriași, brontozăuri, pirați și savanți nebuni. Toate erau imaginate, desenate, colorate și împodobite cu balonașe pline de cuvinte ce ieșeau din gurile personajelor de către Nicu Vaschide, băiatul înalt și singuratic din fundul clasei. Luni de zile copiii n-au avut pasiune mai mare decât să-și treacă de la unul la altul foile colorate. Pe autorul lor îl priveau cu un fel de oroare sacră, menită să-l izoleze și mai tare, să facă să sclipască și mai puternic în jur aura sa întunecată. După ce producția de astfel de istorii ilustrate s-a mai potolit, o nouă surpriză le venise de la băiatul cel tăcut, care altfel nu se-amesteca în prietenii mereu făcute și desfăcute și-n jocurile lor. Era un ziar, un ziar adevărat, scris în întregime de Nicu, un ziar despre ei, despre clasa lor, despre viața lor de zi cu zi, dar care, deși nu inventa nimic, vedea totul altfel, ca sub o lupă puternică, încât copiii se minunau de duioșia și resemnarea și melancolia și râsul și întristările ce, acum își dădeau seama, însoțiseră mereu, ca umbrele norilor peste orașe, gesturile lor de zi de zi și ceas de ceas. Ziarul, apărut zilnic într-un singur exemplar, era citit de toți într-o ordine precizată de-o listă alcătuită după ce se dăduseră mulți pumni și se smulseseră multe smocuri de păr. Ziarul a mers ceas până la sfârșitul clasei a opta. Mai multe fete, pline de admirație pentru colegul lor atât de special, încercaseră să-i ceară prietenia, dar el le respinsese, cum părea că respinge, elastic, ca polii asemănători ai unui magnet, tot ce era-n jurul său. Dar adevărata senzație o produsese la o oră de fizică, în care fusesse scos la tablă, alături de mulți alții, când ajunseseră la probleme de optică: reflexie, refracție, unghiuri de incidență, lingurița scufundată-n ceai care pare frântă... Pe el, tânărul profesor cu ochi verzi, foarte inteligent, ce-avea să dispară din școală nu mult după-aceea, îl întrebasese cum se formează imaginea-n ochi. La care Nicu, spre uimirea copiilor, dar în mod sigur și-a profesorului, întrebasese la rândul său: „Din punct de vedere optic sau anatomic?” „Ambele”, aruncase amuzat profesorul. Și Nicu începuse să explice vederea: structura globului ocular, irisul, pupila și retina, imaginea inversată preluată de straturile de conuri și bastonașe, transformată în impulsuri electrice, nervii și chiasmul optic, proiecțiile pe talamus și-apoi în zona optică a lobilor occipitali. Adăugase tot ce știa despre razele de lumină, despre focalizarea lor în lentila moale a cristalinului și despre proiectarea lor pe retină, chiar și despre pata oarbă pe care toți o avem și toți o ignorăm - dar câte pete oarbe metafizice, emoționale, mistice și karmice nu are ființa noastră fantastică de carne și gânduri? -, în zona numită macula lutea... Vorbise meticulos, ca din carte, mai bine de o jumătate de oră, timp în care nu s-a auzit

din bănci nici o suflare. Nici un profesor nu le vorbise copiilor astfel vreodată. Când Nicu tăcuse, tânărul de la catedră rămase o vreme nemișcat, începu să spună ceva, dar renunță, privi pe fereastră, unde ochii lui verzi se intensificară de verdele ramurilor de dud ce băteau în geam, apoi își luase catalogul și ieșise fără o vorbă.

Din acel moment, Vaschide devenise o legendă a școlii și așa avea să rămână și mai departe, la Liceul „Sfântul Sava” din miezul Bucureștiului, noua urbe de reședință a părinților săi. Căci pe neașteptate un unchi al Eufrosinei murise și le lăsase moștenire, ca la singura rudă în viață, o pereche de case de-o nobilă și generoasă urâtenie (un neoclasic îngâlbénit ca o măsă stricată) într-un cartier bucureștean înțesat de astfel de clădiri negustorești, cu marchiză colorată deasupra intrării și curte cu statuie sau fântână în mijloc. Tânărul fusese admis cu brio la cel mai vestit liceu al vremii, recomandat de notele maxime, la toate materiile (doar la sport căpătase necinstit, în schimbul câte unei roți de cașcaval pe trimestru), luate la școala buzoiană. La „Sfântul Sava”, Vaschide își arătase pe deplin, asemenea cozii etalate a păunului, pletora de singularități și insolit ce-avea să-l însoțească întotdeauna, până la trista sa dispariție din 1907.

Bunica Alesia, care s-a călugărit la trei ani după ce a născut-o pe Ortansa - concepută cu un bărbat necunoscut sau cu nici unul, prin cine știe ce partenogeneză, așa cum și ea o concepuse pe Florabela -, povestea de multe ori, pe când nepoata o vizita la schit, că străbunicul fusese în adolescență unul dintre scrântiții faimoși ai Bucureștiului, alături de Chimiță, Sânge-Rece, Bărbucică sau onanistul Ibric, dar diferit de ei, căci extravaganța sa avea mai curând de-a face cu decadentismul și dandysmul pe-atunci în floare în Occident decât cu mahalagismul apoplectic bucureștean, și anunța bizareria asumată a suprarealiștilor. Ca și Baudelaire, ce murise murmurând „nom, crenom” cu peste două decenii în urmă, tânărul Vaschide apărea adesea, la liceu și-n public, cu sprâncenele rase și încondeiate apoi cu verde sau albastru. Odată stărnise leșinuri de cucoane pe Calea Victoriei când ieșise la promenadă cu o vergea ascuțită ce-i străpungea amândoi obrazii, pe capetele căreia, de-o parte și de alta, atârna câte-o șopârlă de smarald. Capul îl purta pe-atunci ras și împodobit cu tatuaje ce reproduceau exact oasele craniene delimitate de meandrele suturilor, pe deasupra numerotate și hașurate atent: osul frontal, etmoid, sfenoid, parietalele, temporalele și occipitalul. Oasele de la baza craniului erau sugerate doar prin racursiuri ingenioase. Mai târziu, când visul adolescentin i se resorbise și Vaschide devenise un savant onorabil, cu părul crescut peste tatuajul cranian ca o junglă ce-ar fi acoperit templele străvechi ale unei civilizații dispărute, el povestise că-și făcuse tatuajul de pe țeastă la închisoarea Văcărești, unde un maestru al acestei arte (și, de asemenea, un falsificator de bani învechit în rele) lucrase după o planșă anatomică ruptă dintr-un tratat de osteologie. Ce nu se vedea și încă nu știa nimeni, căci Vaschide se adâncise-n schizoidie și singurătate încă mai mult decât la școala primară, era că tatuajul de pe țeastă i se prelungea pe spinare, unde fiecare vertebră era desenată cu măiestrie și numerotată prin săgeți ce sfârșeau în laturile spinării. Dintr-un fel de fantezie, cele cinci vertebre lombare desenate pe pielea uscată a șalelor tânărului de nici șaptesprezece ani erau colorate: de sus în jos, oasele inelare, cu spinii și corpurile lor spongioase, erau roz-murdar, albastru-nchis, stacojiu, oranj-siena, galben luminos. Vaschide nu știuse niciodată de ce pușcăriașul îi depășise și indicațiile, și modelul de pe planșă. Pur și simplu descoperise vertebrele colorate acasă, după ce chinul tatuării luase sfârșit, așezându-se cu spatele la oglinda de pe ușa șifonierului și privind într-o altă oglindă, mică, pe care-o ținea-n mână. Dar combinația aceea de culori îi provocase un fel de plăcere extatică, de parcă și-ar fi văzut aura iradiind în jurul trupului ca un curcubeu în cinci magice nuanțe. „E bine”, își spusese, de parcă ar fi-nțelea deodată că așa trebuia să fie, apoi își dăduse adânc capul pe spate, încât, ca al unui înotător, craniul îi pătrunsese în apele oglinzii, până la urechi, apoi și cu întreaga față, cu ochii mereu larg deschiși, cu buzele lui feminine și cu bărbia, așa încât Vaschide se contopi pentru un minut ce-i păru secole de-a rândul cu împărția visului. Gândurile lui, până-atunci tubulare și reci ca niște fiole de cristal, plesniră cum

plesnește bobocul mare de crin, arcuindu-se și răsucindu-se într-o inflorescență mirifică: erau tablourile florale ale maeștrilor olandezi, era pletora de albastru și verde metalic a cozilor de păun, era dantelăria uscată a florilor de gheață, era anatomia de piele și guri de pisică a vulvei, era explozia de negru penat și vezicant a nefericirii în dragoste. Erau toate peisajele lumii, era fâlfâirea luminii peste toate golfurile, era cruzimea liniștită a tuturor fiarelor cu blana tăcată, era o rochie de nuntă cusută din toate orașele, era un bazin enorm, subteran, umplut cu toate lacrimile vărsate vreodată. Era omul întors pe dos, mănua umană cu organele interne la vedere, pomul uman de Crăciun cu ornamente de ganglioni limfatici, intestine, glande și oase, cu beteală de vene și de artere, pe când înăuntru ardeau din răputeri constelațiile, soarele și luna. Țeasta lui Vaschide nu mai aparținea cosmosului. Era deodată plină, ca potirul Sfântului Graal, cu hașișul hialin al visului. Când își scosesese capul din oglindă, încă plin de gelatina halucinării, tânărul înțelegea că adevărata cale duce către interior, asemenea galeriei minerului ce scoate din beznă mirificele flori de mină. Disprețui extravagantele superficiale ale vieții sale de pân-atunci. Își lăsa părul să crească peste tatuaje, îmbracă hainele potrivite unui tânăr studios și făcu uitată, până-n toamna acelui an, vechea sa personalitate pe care mulți o asociaseră hebefreniei.

Nu puteai să-ți vezi în lume, căci lumea însăși era un vis.

Sfârșitul de secol adusese însă, în cele mai moderne clinici din Viena și Paris, deși nici una nu se desprinsese încă bine de Gali, Lombroso și Mesmer, o resurrecție în cercetarea minții omenești. Romanticii descoperiseră, cu jumătate de secol în urmă, tărâmul pierdut al visului și-al copilăriei. Achim și Bettina von Arnim, Jean Paul, Hoffmann, Chamisso, Nerval... Poe... Scriseră de multe ori lăbărțat și prost, dar într-un fel știuseră să cuprindă, ca o flăcăruie ce se-nalță din lemne umede, lumina mare a visului. Eliberată de parabolă, taxinomie și explicații. Heterotopică și-nmămuritoare. Pe urmele lor, Nietzsche, Kierkegaard și Dostoievski săpaseră mai adânc, mai în răspăr cu progresismul inept al vremii, dezvăluind abisul minții, insondabil asemenea complexelor carstice: rușinea, penibilul, deznădejdea, frica animalică, ura, cupiditatea, ticăloșia ce zace-n noi, voința pervertită ce deformează castelul de cleștar al gândirii. De la poezi, stafeta căutărilor eului profund trecuse la filozofi, care o-nmănaseră-n cele din urmă clinicienilor. Charcot și Freud erau noii profeți, și tânărul savant Nicolae Vaschide intră, din aproape-n aproape, citind cărți care trimiteau la alte cărți, în domeniul psihologiei abisale și-al cercetării laturii celei mai enigmatice a vieții omenești: somnul și visele. Urmase câțiva ani filozofia și literele la București. În această perioadă își apropiase orașul halucinant, făcându-l cel mai trist din lume, marea aceea de acoperișuri bizare și de figurine ciobite de ghips, de calcane și luminatoare, și, cu banii de la brânzarul de-acasă, ce nu-și mai încăpea-n pene că are un fecior student, își închiriasă și-apoi reușise chiar să-și cumpere garsoniera în care ne aflăm acum cu Florabela, ascultându-i poveștile. De-atunci, lumea sa devenise spațiul dezolant de la Sfântul Gheorghe, unde-ntorceau tramvaiele în jurul unei biserici ce se zguduia din răputeri, la fiecare trecere a câte unui vagon plin cu călători, făcând aureolele sfinților zugrăviți în pronaos să vibreze sonor, asemenea unor mari baloane de săpun curcubeene. Serile, când aerul se făcea roșu-prăfos, când siluetele trecătorilor păreau umbre din infern, tânărul se plimba singur, ore-n șir, către Turnul Colței și-napoi, spre Spitalul Cantacuzino, nu arareori străbătând orașul vechi, miezul trandafirului de tencuială jupuită, un pâlcc de străzi și case ce se golea cu desăvârșire de oameni la vecernie. Se-ntorcea apoi acasă și-și începea ziua de lucru, care pentru el era noaptea. Curând, părăsi preocupările filologice, chiar și studiul filozofiei, și singurul său obiect de cercetare rămase visul.

Dacă n-ar fi fost visele, n-am fi știut niciodată că avem un suflet. Lumea reală, concretă, tangibilă ar fi fost tot ce este, singurul vis permis nouă, și pentru că singurul, incapabil să se recunoască pe sine drept vis. Ne îndoim de ea pentru că visăm. O percepem drept ceea ce este - o sinistră închisoare a minții - doar pentru că, închizând ochii în noapte, ne trezim mereu de cealaltă parte-a pleoapelor noastre. E asemenea călătoriilor ce-ți deschid ochii și mintea, asemenea zborului

pĂsĂrii, ce vede de la-nĂlțime tĂrĂmuri îndepĂrtate. Satul tău nu e singurul din lume și nu e ombilicul lumii. Visele sunt hĂrți pe care-apar întinsele teritorii ale vieții noastre interioare. Sunt lumi cu o dimensiune-n plus față de cea diurnĂ, și mai ales față de creierul nostru, care strĂbate noile peisaje fĂrĂ sĂ poată-nțelege. ÎncĂ de pe băncile facultĂții, unde-i studiase pe Schopenhauer și Nietzsche și-i citea pe Nerval, Barbey d'Aurevilly și Baudelaire, Nicolae Vaschide înțelesese mecanismul visului în detalii strĂlucitoare, așa cum Tesla putea vizualiza motoarele sale cu curent alternativ concretizate-n aer, piesĂ cu piesĂ, în fața ochilor sĂi.

Noapte de noapte adormim și apoi visĂm. Ne scufundĂm în cisterna de aur topit a viziunilor noastre. Asemenea pescuitorilor de perle, nu putem întârzia mult în aceste spații: nevoia de-a respira și presiunea din timpane ne silește sĂ ieșim, periodic, la suprafață. De patru ori pe noapte coborĂm în apele minții noastre profunde, adĂstĂm acolo o vreme și-apoi, aproape sufocați, ne croim drum cĂtre suprafață. Deschidem diminețile pumnul și, sclipind între liniile din palmĂ, dezvăluim perlele brumate pentru care ne-am pus viețile în pericol: mici fragmente din califatele noastre interioare. Deși ajungem în fiecare noapte acolo, de cele mai multe ori ne-ntoarcem însĂ cu mâna goalĂ. RĂmănem mirați și nefericiți, cĂci știm cĂ am coborât, ne amintim cum am desfĂcut cu jungherul valvele scoicilor, dar perlele s-au risipit pe drum, de parc-ar fi fost doar nori neobișnuit de compacți sau pești abisali, ce-ar fi explodat de propria lor presiune interioară. Între perlele pe care reușim sĂ le pĂstrĂm, așa-zisele vise (cum am zice, arĂtând un solz: iată peștele, și arĂtând un os hioid: iată omul), nu toate sunt de aceeași calitate: textura și culoarea, mĂrimea și dulceața la pipĂit variazĂ atât de mult - și starea noastră de fermecare și magie e atât de diferită -, încât chiar în vremurile când visele erau doar accesorii ale parabolelor și povestirilor și figurau în lungi tabele cu explicații univoce („dacĂ te vizezi urinand spre rĂsĂrit vei deveni rege”), taxinomii nopții le categorisneau cu grijĂ în insectare onirice. Pentru Chalcidius (pe care Vaschide-l citi într-o ediție a traducerii sale din Timaios ce cuprindea mai multe comentarii de subsol decăt text), filozof din al patrulea secol după Cristos, visele erau de trei feluri. Primele își aveau originea-n cele două suflete ale noastre, cel sublunar, inferior, și cel de deasupra lunii. Sufletul nostru mundan producea somnium sau phantasma, vise produse de impresii exterioare sau de rĂmĂșițele mnezice ale zilei precedente. Ele n-au nici o semnificație, sunt doar un îndepĂrtat zvon al lumii filtrat prin peretele pleoapelor închise. Sufletul superior produce vise enigmatice, labirinturi în care mintea sa rĂtĂcește: visum, oneiros. Nici ele n-au vreun sens înalt, sunt doar sfincși însetați de sânge. A doua categorie de vise e a celor trimise de îngeri sau de demoni: admonitio sau chrematismos. Sunt visele ce te urmĂresc, revelațiile promise dar încĂ neconcretizate, ca un cuvânt care-ți stĂ pe limbĂ și totuși nu ți-l poți aminti. Puțini dintre oameni au frecvent asemenea vise, dar cei ce le-au trăit nu le mai pot uita. Sunt cele-n care te-ntălnești cu ființe dragi, moarte de mult sau cu înspĂimĂntĂtorii pĂianjeni ce-ți cutreierĂ și-ți cĂpușesc cu mĂtase subteranele minții. Extazul și coșmarul, unite uneori în visele despre acuplĂri agonice, despre sexe ce se cautĂ și se penetrează la nesfârșit, eliberând aura de plăcere amoralĂ a viciului, sunt pedepse/recompense pe care le primim, cu buzele umflate de voluptate sau cu dinții dezveliți de urlet, de la îngerii din spațiul intersinaptic. Nici al doilea fel de vise nu spune ceva despre tine, despre icoana ta cea adevĂratĂ.

CĂci revelația, pe care-o primești doar de câteva ori în viață, visul esențial, mai adevĂrat decăt realitatea, și singurul tunel ce se deschide-n peretele timpului, prin care-ai putea evada, este adusĂ doar de-al treilea fel de vis, visul suprem, visul de evadare. El vine de din altĂ dimensiune și poartĂ numele de orama. E visul limpede, fĂrĂ ambiguitate, cĂci enigma, devenită hiper-enigmĂ, se dezvăluie sufletului cu o limpezime halucinantĂ, fĂrĂ umbre, ca o piramidĂ de cristal aflatĂ-n centrul minții noastre. Orama este planul de evadare pe care-l primești în celula ta, prin ciocĂnituri într-un zid aflat la zeci de metri deasupra mĂrii. Clar în fața ta, dar încĂ strĂin și inutilizabil, așa cum e o pagină tipĂritĂ pentru un analfabet, cum sunt șirurile de ecuații pentru profan. Vezi totul limpede, fiecare

literă cu serifele sale, fiecare cifră cu absurdul său, dar ce scrie acolo? Și cum se leagă ce scrie acolo de soarta ta? Primești instrucțiuni vitale într-o limbă necunoscută sau într-un cod imperceptibil de către simțurile tale, și totuși știi că acolo sunt cifrul și răspunsul, și te străduiești să le decodifici. Orama e vocea șoptită, fără coarde vocale și traiect fonator, care te cheamă-n miez de noapte pe nume. E ceea ce-ți șoptești ție însuși, tu, care știi cu mult mai mult, care știi de fapt totul, către tine, cel ce nu știe că știe. Vaschide părăsi facultatea bucureșteană fără să-și ia licența, pentru un safari pe care-l continuă toată viața: vânărea visului suprem, orama.

Ca să ajungi să-l trăiești lucid, să-l poți manipula cu propria minte și, mai cu seamă, să scapi viu și nevătămat din fantastica aventură, trebuia să trăiești într-un oraș de vis. Bucureștiul, cu sfâșietoarele lui ruine, frontoane, statui ciobite și luminoase cu sticla spartă, nu te putea conduce mai departe de chrematismos. Într-una dintre ultimele zile petrecute la Universitatea din București, Vaschide avusese șansa să-l întâlnească pe idolul său, Alfred Binet, ale cărui tratate de psihologie aplicată le citise, pasionat, din scoarță-n scoarță. Binet ținuse un discurs elegant în aula Facultății de Litere și Filozofie, vorbind despre foarte noua școală de măsurare a inteligenței umane, normale și patologice, care-i purta numele, alături de cel al colaboratorului său Simon. În final, Binet, ce părea decupat din fotografiile cu savanți din epocă, esențial compus din favoriți, mustăță-n furculiță și lornion sclipind când dintr-o lentilă, când dintr-alta, ceru voluntari pentru aplicarea testului său. Vaschide ridică primul mână, așa că după jumătate de oră migălea, alături de vreo cincisprezece alți studenți, la un formular straniu, ce părea mai curând o-nșiruire de coduri criptografice decât un test de inteligență. Când termină, celebrul savant adună el însuși foile și se retrase într-o mică încăpere alăturată. Se-ntoarse după doar câteva minute, palid, încât complexa podoabă capilară a buzelor și falcilor sale strălucea și mai tare în cârlionți alunii.

Qui est Monsieur Nicolas Vaschide?, întrebare cu glas tremurător. Cest moi, se ridicase, uimit, tânărul. Venez. Față-n față, la măsura din odaia de serviciu, Binet îi dezvăluise, privindu-l în ochi, că a deslușit în răspunsurile sale, total neobișnuite, semnele unui oniromant. Chiar ale unuia cu un talent excepțional. Pe când savantul se pierdea în exclamații și superlative, arătându-i din loc în loc, pe chestionar, cum dinamitase tânărul așteptările sale de la o inteligență normală, spărgând parametrii scalei către ceva care nu mai ținea de înțelegere sau rațiune, ci de un fel de levitație a minții deasupra ei însăși, Vaschide avea deja perspectiva Parisului, singurul loc de pe pământ în care puteai ajunge la orama. Și-ntr-adevăr, Binet, apucându-l, entuziast, de ambele mâini pe student, îi destăinui că are posibilitatea să-i acorde o bursă Hilel de doi ani ca să lucreze cu el la Paris, la Laboratorul de Psihologie Fiziologică de la Ecole des Hautes Etudes din Sorbona. Chiar din vara care-a urmat, a lui 1895, Vaschide se mută pe Rue Saint-Denis. Rătăcind pe lungile bulevarde pariziene, marginite de obsedante clădiri cu cinci caturi și umbrite de giganti, spălăciți platani, trăi în acele zile-nsorite o singură dată cu totul diferită de cea cu care fusese obișnuit. Era atât de singur, încât trupul său nici nu mai făcea umbră. Îi vizita doar pe Binet, o dată la câteva zile, și nici o vizită de-a sa nu dura mai puțin de șase sau șapte ore. Scrieră împreună, într-un fel de comuniune de idei, câteva lucrări atât de stranii, încât nu fură niciodată prezentate comunității științifice: „La logique morbide”, „Les hallucinations telepathique” și mai cu seamă teribila „Essay sur la psycho-physiologie des monstres humains”. Binet îl introduse, din toamnă (după ce, în fața unui juriu grav, cu fețele mascate, expusese marile virtuți de visător ale tânărului român), în obscura confrerie a Oniromanților, apărută de câțiva ani, și care cuprindea personalități din diverse domenii ce doreau să devină exploratori ai tărâmului viselor. Modelul societății fusese faimosul grup poetic al Hidropaților, fondat cu un deceniu în urmă, și-n care activaseră Jules Laforgue, Charles Cros, Rollinat și alți funambuli ai versului simbolist.

Proba de foc pe care trebui s-o treacă tânărul cercetător a fost aceeași pentru fiecare nou inițiat: sub fundațiile Sorbonei se cobora într-un habitacul ocupat aproape-n întregime de-un bazin cu apă caldă. Cel pus la-n cercare trebuia să

doarmă o noapte-n bazin, drept, cu tălpile lipite de fundul cisternei și doar cu capul, de la nări în sus, deasupra apei. În jurul său, plutind pe suprafața netulburată, cinci oniromanți își întindeau trupul ca niște petale de margaretă, cu capetele înconjurând îndeaproape capul visătorului central. Toți erau goi și toți dormeau, glisând doar ușor în clătinarea maselor lichide, în întuneric adânc. Dimineața, cei șase trebuiau să-și descrie în scris visele nopții precedente. Candidatul era admis dacă visele lor coincideau cel puțin pe jumătate, căci elementele comune erau puse pe seama talentului de visător și puterii de-a-și transmite experiența onirică a subiectului central. Nicolae, devenit Nicolas pentru toți acei străini, acceptase să fie miezul și tulpina florii acvatice. Firește, adormi cu greu în picioare, ajutat doar de completa deprivare senzorială pe care-o trăia. Cei cinci, ce intraseră unul câte unul, pe întuneric, în incintă, nu se cunoșteau între ei. Curând, ca urmare poate-a unui lung exercițiu, toți dormeau. Se auzeau numai respirațiile lor, filtrate desigur prin aceleași bărbi și mustăți ale tuturor personajelor epocii, apoi parcă nu se mai auziră nici ele. Vaschide-și vizualiza creierul, de parcă restul trupului i s-ar fi topit în apă, și-n jurul lui văzu alte cinci creiere, ca niște petale de lotus deschise-n mijlocul bazinului. Închise ochii și adormi, așa că nu putu vedea și bentițele de lumină aurie, timidă și retractilă asemenea cornițelor melcului, ce se-ntindeau de la mintea sa spre mințile înconjurătoare, strălucind în noapte ca vârfurile unei coroane. Nimeni nu le văzu, de altfel, căci încăperea cu boltă deasupra fusese ermetic închisă pe dinafară.

Dimineața, toți oniromanții, interogați separat, povestiseră același vis. Vaschide deveni un proeminent membru al grupului, ce cuprindea vreo două sute de bărbați din toate stările sociale. Dintr-un șovinism bine înrădăcinat în moravurile epocii, femeile, văzute ca un hibrid între copil și adult, nu erau admise. Păcat, pentru că savantul român credea mai cu seamă în sufletul feminin al stărilor onirice și voia să experimenteze cu femei, cât mai multe și mai felurite femei. Căderea sa catastrofală din grațiile grupului oniroman și reîntoarcerea la București s-au petrecut mai ales ca urmare-a acestui hybris.

Și mai ales din pricina lui Chloe. Din primele cuvinte cu care se prezenta necunoscuților, Florabela nu uita niciodată aluziile la sângele franțuzesc ce-i curgea prin vine. Cu cât devenea mai familiară cu cineva, cu atât privilegiatul primea mai multe amănunte despre străbunica ei Chloe, despre pletele ei de Venus botticelliană, dar roșii ca para focului, despre constelațiile de pistrui ce-i acopereau fiecare părțică a corpului, despre apetitul ei fabulos la masă, despre legătura ei cu un marchiz și despre moartea ei tragică, prevestind-o pe-a Isadorei Duncan: la un festival aeronautic, coama i se prinsese în împletitura de răchită a nacelei unui montgolfier care se-nălțase și-o purtase prin nori, sub ochii îngroziți ai spectatorilor, fără ca navigatorul să aibă habar ce leșt ducea cu el. Balonul se ridicase în stratosferă și, la aterizare, corpul lui Chloe se spărsese-n cioburi translucide și brumate ca al unei mari păpuși înghețate.

Însă pe vremea când Nicolae-și puneă la cale experimentele din chilia sa pariziană, roșcata era doar una dintre sutele de prostituate ce sprijineau zidurile din preajma porții Saint-Denis, fete de toate națiile, culorile și specializările, de la fee ca de marmură antică până la pitice hidoase, de la chinezoaice și javaneze impenetrabile - uneori la propriu - până la bătrâne fardate grotesc, cu pieile de pe gât atârându-le ca niște gușe de găini golașe, de la false femei de dublă folosință până la adolescente angelice, cu fustițe scurte și funde în părul pieptănat de câte-o mamă iubitoare. Prin viermuiala asta de parfumuri, țâțe scoase la vedere și bărbați sumbri ce pipăiau bine marfa înainte să cumpere, la lumina ca de urină a felinarelor, trecea noapte de noapte cercetătorul viselor în căutarea prăzii perfecte, pradă sexuală și-n același timp psihică fiindcă, fapt uimitor și neintuitiv, scandalos oarecum, fiecare târfa, chiar și cea mai bolnavă și mai decăzută, care nu deschidea gura fără să strige măscări și-n care se vărsau noapte de noapte șapte-opt bărbați, în toate găurile ei înroșite și tumefiate de uz și abuz, avea sub țeastă un creier indiscernabil de-al lui Volta, Flammarion, Immanuel Kant sau Leibniz, și prin el avea acces la spațiul logic, la sfera de cristal a stelelor fixe, la cunoașterea binelui și-a răului pe care doar arhanghelii au avut-

o cândva. Din carnea lor frământată de masculi și femele, plină de vânturi și excoziații, din hoitul lor verzui, trăit în lumină nesătușită de gaz lampant, din iadul spațiului lor uro-genital se înălța pe-o tijă subțire, prin tubul vertebrelor, ca să se deschidă sub cupola craniului, cel mai pur, mai diafan, mai virginal și mai fragil glob de pădure: cercul mistic al minții. Nu mintea gânditorilor, a matematicienilor și-a savanților era interesantă pentru Vaschide, ci a femeilor pierdute, a fiicelor plăcerii, căci diamantul se etalează pe negrul catifelii și raiul e luminat de flăcările iadului.

În fiecare noapte alegea o femeie, în fiecare noapte încerca împreună cu ea o nouă formă de voluptate. Deși posibilitățile de împreunare a trupurilor noastre par stereotipe și sărace, plăcerea țâșnește în mii de feluri diferite prin inepuizabila sete de voluptate a minții. Sexul dintre pulpe, sexul dintre fese și gura caldă, umedă, cu limba ei mai erotică decât labiile, sunt doar temelia, repede cartografiabilă, a edificiului iubirii carnale. Dar centrul plăcerii e-n creier, și-aici se deschide un labirint de cărări, întunecate și arzătoare, revelate mie de Irina prin poveștile pe care mi le șoptea la ureche, răgușit și găfâit, în timp ce mâinile noastre ne mângâiau obscen și delicat sexele, când pe-al nostru însuși, când pe-al celuilalt; revelate lui Vaschide, cu optzeci de ani în urmă, de sutele de femei ce-i trecuseră prin pat în perioada pariziană. Învăță astfel că există o inteligență a sexului la fel de uimitoare ca și cea a creierului, că, după cum creierul mustește de dorință, și sexul iradiază înțelepciune divină. Cele mai dorite și mai căutate femei de stradă nu erau marile frumuseți, multe frigide. Erau savantele plăcerii, gânditoarele pasiunii, poetele voluptății. Între ele, Chloe avea geniul, ireductibil și miraculos, al împreunării sexuale. Nu facea nimic special, diferit, pervers, era mai curând cuminte și timidă-n pat, ca o soție caldă și bună. Dar de ce bărbații erau storși în zori, de ce nu-și reveneau toată ziua următoare? De ce-o căutau, cu ochi sticloși, apoi, în fiecare noapte? De ce un sonet te lasă rece, iar altul, compus de un mare poet, urmând aceleași reguli prozodice și folosind tot cuvinte, te cutremură din adânc?

Vaschide privea sexul ca pe-un portal către adevăratul palat, care era creierul, ca și când tunelul vaginal, ca și celelalte, ar fi dus în adâncul castelului de cleștar. Căci noaptea sa, cu câte-o femeie zăcând în pat cu el, începea abia după ce încolăcirile și penetrările încetau. Când în odaie se lăsa liniștea abia tulburată de murmurul neconținut al străzii. Atunci cele două animale ce se contopiseră sălbatic și-nduioșător închideau pleoapele și, aproape-n același timp, pierdeau lumea. Timp de doi ani, Vaschide adormise de mână cu o femeie străină, împletindu-și degetele cu ale ei de parcă i-ar fi fost o dulce logodnică știută încă din copilărie.

Dormise și visase. Visase visele lor, ca și când ar fi tras pe nări, cu bancnote făcute sul, linii de cocaină, fiecare de altă nuanță, altă consistență și altă textură, asemenea celor treizeci de creioane colorate din trusele copilăriei. Visele kirghizei, ale hotentotei, ale uruguayencei, ale arăpoaicei. Visele lesbienei și-ale studentei strălucite ce practică prostituția din plăcere și perversitate. Visele cântăreței de cabaret, ale cerșetorei țigănci, ale fetei de cincisprezece ani și-ale femeii cărunte, mai dulce la-mbrățișare decât nubiila. Fiecare femeie era-n viața ei de zi cu zi un climat, o lume coaptă și mustoasă ca o smochină, cu soții ei și amanții ei de inimă și copiii și părinții și banii și lucrurile ei. Dar fiecare era ea însăși doar în vise. Acolo nu ajungea nici un bărbat, acolo trăiau singure cu voluptatea intimă și adâncă a celor care, în după-amieze leneșe, goale și desfăcute-n paturile lor, își dau singure, cu pleoapele-nchise, plăcerea. Nicolae se lăsa-nfășurat, noapte de noapte, în pletele de aur ale viziunilor lor, ca-ntr-o plasă aurie de fire de păianjen, conectată la mintea lor captivă, conectată la mintea lui nesătulă. Crease astfel, între craniile cu care venise-n contact, un fel de oraș subteran, un mușuroi sau o termitieră cu încăperi sferice legate prin tuneluri lungi și aerisite. În centru era țeasta lui de stăpân al viselor, în jurul ei erau sute de cranii de visătoare. Colinda nopți întregi în marele său castel, ajungea-n sfere îndepărtate, ca niște peșteri înțesate de pietre scumpe, vizita pe rând înspăimântătoare bordeluri și camere extatice de tortură. Experimenta ca un degustător de vinuri visul somnium și cel phantasma, visum și

oneiros, dar cel mai mult adăsta în cele trimise de îngerii răi și de demonii benigni, admonitio și chrematismos. Făptură înaltă și stranie, înfășurat în manta-i, aluneca, asemenea străvechiului rege Tla, prin labirintul subpământean al vieții sale nocturne. Deschidea uși ce dădeau toate în odăi circulare, urca și cobora scări în giganticele carcere de marmură, se bucura de toate bunurile templului său oniric. Doar într-una dintre camere nu avea îngăduință să intre, fiindcă știa că acolo, închis într-un butoi cu doage de oțel și legat în lanțuri groase ca mâna, aștepta un monstru înfricoșător. Căci nu există castel fără o cameră interzisă, acolo unde sălășluiește cel mai insuportabil obiect din cosmos: adevărul.

Timp de doi ani, Vaschide experimentase fericit, în chilia sa, plăcerile sexuale și visele, atât de strâns înrudite între ele. Dar până s-o cunoască pe Chloe nu-și putuse desăvârși nici cercetările, nici destinul. Blestemase de-atâtea ori ziua (19 noiembrie) când o-ntâlnise, dar și mai des mulțumise cerului că prin ea ajunsese la visul suprem, orama. Femeia-i păruse la-nceput banală, asemenea tuturor, în afara mirosului ei special, de roșcată, care-l luase prin surprindere și-l făcuse s-o prefere celorlalte tărfe ce sprijineau zidul. Chloe era masivă ca o statuie grea de aramă, cum aveau să fie și fiica, și nepoata, și strănepoata ei. Când s-a așezat pe pat, scândurile de sub saltea au trosnit, iar bărbatul înalt și melancolic a simțit că puterea-l părăsește. S-a-ntins lângă ea și-a-mbrățișat-o ca pe toate celelalte, dar sexul i-a rămas moale și mic asemenea unei omizi, și nici o efortare mintală, nici o imagine desfrânată, nici o mângâiere, cu mâna proprie sau a femeii, nu au izbutit să-l trezească. S-a mărginit doar s-o sărute, înfășurat în pletele ei de liță, pe prima femeie care-l făcuse vreodată neputincios, și-așa, cu buzele îmbinate și cu genele lungi încurcate între ele, au adormit amândoi, ea topindu-se-n pieptul lui, el adâncindu-și capul, mult dat pe spate, în oglinda visului.

În visul ei, care deveni și al lui, timp de aproape un an, cât au dormit noapte de noapte împreună, mergeau de mână printr-o ciclopică sală circulară, mai vastă decât spațiul deschis, mai încăpătoare decât mintea. Sala avea o boltă deasupra, la o înălțime ametoitoare, iar sub tălpile lor goale, căci erau cu desăvârșire goi, dalele dulci de piatră străvezie scoteau un lipăit abia auzibil. În urma lor, conturate cu ceață, dărele tălpilor se stingeau cu încetul, resorbindu-se-n pătratele de două culori, ca ale tablei de șah. În cuprinsul gigantic al sălii erau presărați, mărunți asemenea unei populații mirmicoide, oameni, oameni de toate felurile, femei și bărbați, bătrâni și copii, ce, nemișcați asemenea statuiilor, priveau cu toții într-o singură direcție. Era aceeași direcție-n care se-ndreptau și ei, centrul sacru al sălii. Totuși, când cuplul îmbrățișat trecea pe lângă ei, îl priveau cu o expresie enigmatică, un zâmbet întunecat, de parcă revelația ce-avea să-i aștepte în centru ar mai fi putut fi, încă, evitată. Dar Chloe și Nicolae mergeau înainte, atrași ca fluturii de flăcărie, prin mulțimile ce se-ndesau tot mai mult pe măsura apropierii de țintă. Aerul părea că se-ngroașă și el, căpătând consistența, vuietul surd și gustul alcalin al vântului pe timp de furtună.

Înaintaseră pe parcursul a sute de vise sub acea boltă mai amplă decât bolta cerească, lovindu-se de pâlcurile de inși în haine ciudate, unele din alte vremuri, croindu-și drum printre trupurile lor imobile, în cele din urmă îmbrâncindu-i de-a dreptul, când mulțimea devenise compactă. Pe parcursul viselor ce se contopeau într-unul singur și care devenise atât de obsedant și de material încât Vaschide uita instantaneu, seara, la întâlnirea cu Chloe, ce făcuse în timpul zilei, cumpărăturile, lecturile, studiile, lucrările de laborator, plimbările pe Rue Mouffetard și pe Rue Morgue, de parcă viața sa cotidiană ar fi fost un dezamăgitor șir de vise mortificate, pântecul lui Chloe începu să se umfle, încetișor, ca și când în el ar fi crescut un fruct magic. Deși niciodată n-o putuse pătrunde, Nicolae o-nsămânțase totuși cumva, căci marea roșcată goală devenea pe noapte ce trece mai greoaie, mai lividă, cu pântecul mai plin, cu mersul mai legănat, cu amprenta tălpii pe dulcile dale mai lată, conturată cu o măruntă rouă ce se evaporă după câteva clipe. Când, după aproape trei sute de nopți de înaintare prin sala circulară, de luptă cu mulțimea îmbulzită spre centru, cei doi au răzbit în primul șir de vizitatori, lui Chloe i se apropiase sorocul.

În centrul sălii se afla un pat ca de spital, cu tăblii albe, metalice. Deasupra unui cearșaf bine mulat pe saltea era o mușama cafenie ce acoperea trei sferturi

din pat. Un copilăș de vreo cinci ani, mititel în patul prea larg pentru el, era-ntins cu capul pe pernă. Nu dormea. Își privea din când în când degetele, se uita-n lături, își făcea de lucru cu nasturii pijămăluței cu modele de zebre și elefanți. Nu părea să vadă oamenii care se opriseră la douăzeci de metri de pat, ca și când în jurul său ar fi fost trasat un cerc dincolo de care nu era cu putință înaintarea. Vaschide, cel puțin, simțea asta cu tot trupul său. Aerul, ce devenise tot mai dens, se transforma, dincolo de cercul nevăzut, într-o gelatină sufocantă, și țipa inaudibil ca un liliac sau ca un cetaceu în adâncul mărilor. Te respingea elastic ca polul identic al unui magnet. Sute, mii de priviri străbăteau totuși, de jur împrejur, bariera și-mbrăcau scena din centru cu o tensiune de nesuportat. În ultimul vis, către primăvară, cercul privitorilor fusese, pe neașteptate, sfâșiat de-o mare femeie goală, gravidă, care deodată, desprinzându-se de înaltul și saturnianul său soț, înaintase prin spațiul vid și se apropiase de pat. Copilul o văzu imediat și, fără să se mire prea tare, se ridică-n capul oaselor pe mușamaua cafenie. Femeia se așeză lângă el, pe marginea patului, privindu-l intens, cu dragoste de mamă, în ochii săi negri și visători. Acolo ieși din pântecul ei o fetiță, curată, roză și cu ochii deschiși ca o păpușă vie, ce se-nălță în văzduh, deasupra lor, prinsă doar de cordonul ombilical, ca un balon umplut cu un gaz mai ușor decât aerul. Vaschide, uimit, privi-n jur și văzu că imensa mulțime, care scosese un strigăt de izbândă și bucurie supremă, avea ochii în lacrimi. Fetita levita, mișcându-și membrele dulci în spațiul chihlimbariu asemenea unui prunc coborât în mare și care înoată, neînvățat de nimeni, ca o focă suplă și agilă. Băiatul apucase cordonul ce se pierdea-ntr-o pulpele mamei, de unde nu cursese nici un strop de sânge, și mănua fetița ca pe-un zmeu, înălțând-o și coborând-o deasupra capetelor mulțimii. În cele din urmă se aplecase și, cu dinți strălucitori, mai ascuțiți decât ai fi crezut, retezase cordonul, lăsând la iveală, ca-ntr-un cablu izolat, cele două artere și singura venă, ale căror capete ieșeau de-un deget dincolo de pielea umedă ce le-nvelea. Îi dădu apoi drumul copilei să zboare, iar ea se-nălță tot mai mult către apexul bolții, până când se topi-n negura de ambră a înălțimii. Femeia totemică și copilășul se-mbrățișaseră, lipindu-și capetele și privind în sus, spre fetiță, iar apoi, când ea nu se mai văzu, rămaseră o vreme așa, ca un grup statuar al maternității și poate ca o Pietă, ninși de miile de priviri albastre, verzi și căprui, până ce Vaschide se decise să-nfrunte spațiul acela viu ce mărâia surd, spațiul psihic al obsesiilor și fobiilor, ca să-și ia femeia acasă. Se aruncă spre patul de spital din centrul sălii de parcar fi sărit dintr-un avion, fără parașută și fără nici o speranță de-a ajunge jos nevătămat. Aerul veșted, dens, îi zgâria pielea, i-o vâlurea către coaste, i-o flutura-n urmă ca pe niște fâlfâitoare panouri de stegozaur, privirea i se turtea de corne și se-ntorcea la loc în globii oculari, mănjindu-i retinele. Dar bărbatul înaintă mai departe prin viforul emoțional, cum și-ar înfrunta depresia, cum ar îndrăzni să-si sfideze halucinațiile fără medicație, cum ar sări de la un trapez la altul fără plasă, făcând șuruburi și răsturnări de virtuoz în văzduh. Când ajunse, se apucă de tăblia metalică dinspre picioarele copilului cu disperare, ca înecatul, și-ncercă s-o cuprindă pe Chloe după mijloc. Dar roșcata se golise de propria ei substanță, ca și când, ca la insecte, fetița i-ar fi ocupat tot trupul și-ar fi ieșit din ea crăpându-i longitudinal pielea, scoțându-și capul din capul femeii, trupul din trupul ei, picioarele din picioarele ei, brațele din brațele ei, lăsându-i în cele din urmă exuvia goală, simulacru ne-nsufletit, cojită translucidă menită să fie jerpelită și risipită de vânt. Chloe era acum încremenită și goală pe dinăuntru ca o păpușă sexuală. Și totuși abia acum, prea târziu, imaginea ei îl excită puternic pe bărbat, care în fine, în fine, își simți sexul în erecție, mai puternic și mai dur și mai țeapăn ca niciodată. Cum asta nu fusese niciodată cu putință în preajma lui Chloe, și cum știa deja că erecția însoțește întotdeauna visul, indiferent de conținutul lui, Nicolae știu că se află pe celălalt tărâm și hotărî că e timpul să se trezească. Sărută pe buze, ușor, păpușa gonflabilă ce încă stătea pe pat, sprijinită de tăblie și, sub privirile mirat-încântate-ale băiețelului, se plesni cu palmele peste obraji, se lovi cu capul de tăblie, se trânti jos și se zătu, rostogolindu-se și lovindu-se fără milă, până ce în sfârșit deschise ochii, în zori, în garsoniera sa de pe Rue Saint-Denis. Chloe nu era lângă

el și n-avea să mai fie niciodată.

Vaschide nu încercă s-o regăsească: literalmente, femeia ieșise din mintea lui. Nici nu-și duse mai departe experimentele cu vise - locul geometric unde sexul se aliază cu creierul, scoțând inima de pe eșichier -, căci fusese-n grota în care sirena-noată. Ajunsese, simțea, în cea mai afundă-ncăpere din palatul interior și contemplase adevărul său propriu sub chipul fetei ce se-nălțase la ceruri. După această fiică neașteptată și nesperată, produsă de lapții visului său, rătăci Vaschide cât i-a mai fost dat să trăiască. Rămase încă un an la Paris, singuratic, dedicat numai operei lui științifice. Aflase acum, și o demonstra în cele 80 de studii scrise cu înfrigurare, că visele nu sunt imagini, ci emoții copleșitoare, că emoțiile nestăpânite, fără chip, de multe ori fără nume, se-mbracă-n mantia spațiului vizual, în scene și personaje, ca să-și danseze dansurile lor nuptiale, hidoase, fermecătoare, perverse și până la urmă ucigăse. Așa că inima, izgonită din centrul lumii, dintre sex și creier, și azvârlită la gunoi ca o nemaipurtată zdreanță romantică, se-ntorcea în psihodramă ca adevăratul motor al ei, ascuns sub eșichier, magnet puternic ce adună pilitura de fier în arcuite, tensionate linii de forță.

Importantă însă era fetea. Înainte s-o regăsească îi dăduse deja nume: Alesia. O căutase întâi în orfelinatele Parisului, în care călugărițele aveau în grijă sute de fete fără viitor, păstorindu-le ca pe niște cirezi de purici de plante. Apoi încercase s-o afle prin parcuri, unde servitoarele plimbau marile landouri pe alei. Jandarmii fuseseră curând puși pe urmele unui bărbat maniac, înalt, slab și negricios, care privea cu atenție în toate căruțurile cu prunci și se apropia de băncile pe care doici corpolente hrăneau, în vâzul tuturor, sugarii. Fusese arestat, interogată, eliberat. Oniromanții, care-l priveau deja ca pe-un disident, căci feminitatea și visul, strâns îmbinate-n mintea savantului român, erau pentru ei o erezie, devenită, odată cu știrea arestării, de-a dreptul ostili lui Vaschide. O nouă bursă îi fu refuzată și orice posibilitate de angajare într-o clinică, în Franța, se subție până la dispariție. După patru ani parizieni, cei mai rodnici din viața lui, stăpânul viselor fu nevoit să revină în țară. Corespundă însă cu Binet până la sfârșitul scurtei sale vieți, încheiată brusc și bizar la vârsta de treizeci și doi de ani, în 1907. Rodul acestei strânse colaborări sunt cărțile fundamentale ale savantului buzoian, Eseu asupra psihologiei mâinii, Psihologia atenției, și mai cu seamă Somnul și visele, catedrala citadelei sale, care i-a asigurat, pe urmele Interpretării viselor a lui Freud, publicată cu un deceniu înainte, reputația de pionier al cartografiei onirice.

Întors la București, Vaschide deschise deodată ochii asupra unicei arhitecturi a acestei urbe care nu poate exista-n realitate. Îi pasionă corespondența dintre ruinele orașului și cele care-i populau propriile vise. Îl fascinară halele lui cu geamuri sparte, înduioșătoarele ornamente de stuc cățărâte pe cornișe și balcoane ca un popor de estropiați înălțând cioturi răzbunătoare spre cer, îl înmărmuriră calcanele: ziduri oarbe, pe toată-nălțimea caselor, abia ținute de scoabe și traverse de metal ruginit. Își făcu obiceiul să colinde prin orașul toropit de caniculă, să-i bată cartierele mărginașe, spre care se-ndreptau tramvaie cu cai huruitoare, să-i descopere podoabele triste: câte-un castel de apă profilat, negru ca smoala, pe amurg, câte-o veche fabrică mâncată până la os de norii ce-i pătrundeau în măruntaie, câte-o sifonărie ce băga-n bombe de sticlă albastră un gaz galben, sulfuros, aducător de uitare. Băgă de seamă că putea intra-n orice casă, mai mult, că putea trece din casă-n casă prin uși și tuneluri mascate mai bine sau mai neglijent. Bucureștiul era un burete de ghips, o colonie de madrepori, un loc neasemănător cu vreun altul de pe această lume.

În fiecare seară se-ntorcea cu altă imagine-n minte, așa cum la Paris se-ntorsesese cu câte-o femeie. Adusese, captive-n memoria lui, câinii galbeni, costelivi, pripășiți pe lângă gropile de gunoi, porumbeii cu ochi de om, sclipirea-n soare a șinelor de tramvai, răsfirarea și răscolirea frunzișului în rafalele de vânt fierbinte, disperarea din ochii umililor impiegați de care se ciocnea pe străzile pustii. De nenumărate ori, bătând străzile cartierelor îndepărtate, se-ntrebase dacă e trează, și mai ales ce-nseamnă să fii trează într-un asemenea oraș.

Într-o după-amiază plouase cu soare și apoi, către sudul orașului, se arcuise pe

cer, abia perceptibil și totuși strălucitor, curcubeul. Vaschide se-ndreptase direct către el. Îi pierdea câteodată, obliterat de etajul caselor cu tencuiala căzută, îl regăsea-n capul străduțelor sonore și pustii. Când ajunse sub marele său coviltir în șapte culori, stăpânul viselor văzu, fără să se mire, că arcul de aer pictat se-ncovoia deasupra unei coline ciudate, acoperită cu iarba arsă de fierbințeala verii. Curcubeul era ca o aură emanată de craniul unui iluminat, ca o diademă de opale strălucitoare pe fruntea unei frumuseți antice. Vaschide se afla-n Ferentari, cartier populat de bande și clanuri în continuă zbuciumare. Orice bărbat, țigan sau român, își purta aici cuțitul la brâu, cu lama de două palme sclipind în soare. Femeile-și lăsau cozile-mpletite să atârne peste balustradele pline de urechelnite ale balcoanelor. Purtau la sân bebeluși goi, animalici asemenea unor căței de casă.

Colina verde din capătul pâlcului de case putea fi un bazin de apă sau chiar acoperișul boltit al unui mare bordei. Sau era doar un dâmb de țărână adusă de vânt ca să-ngroape o casă dărâmată sau niscai oase. Vaschide știu însă că era o țeastă. O văzuse în prima noapte de la Sorbona, când plutise gol, vertical, în cisterna subterană, lăsându-și deasupra apei doar craniul. Atunci avusese visul pe care, prin canale obscure, în afara oricărei interferențe pe care cunoașterea umană s-o poată integra, îl transmisese în întregime, cu detaliile cele mai mărunte, celor cinci oniromanți plutind pe spate în jurul său. Mergea, în visul de-atunci, printr-un mare oraș ruinat. La un capăt al său se-nălța o colină înconjurată de curcubeu. În vis, Vaschide se-ndreptase către marea boltă de iarbă și urcase pe vârful ei, pătrunzând în aerul colorat de aura dimprejur. De-acolo-și strigase oamenii, muncitori cu unelte neobișnuite în mâini, ce se-apropiară din toate părțile și-ncepură să decoperteze dealul, îndepărtând vreo jumătate de metru de pământ ud de la ploaia din acea zi. În scurtă vreme țeastă ieși la iveală, ca o umflătură palidă de os lustruit. Părea carapacea dezgropată a unei broaște țestoase fosile, dar pe-ntinderea ei arcuită se vedeau limpede zonele de sutură dintre oase. Frontalul, temporalele și parietalele, ca și occipitalul, erau numerotate, cum se procedează cu craniile studiate-n laborator și prezentate ca material didactic studenților. Arcadele puternice de la baza uriașei țeste arătau că era vorba despre craniul unui bărbat. Cât despre mărimea sa, Vaschide putu s-o măsoare în vis, escaladând, dinspre occiput, tigva. Făcu cincisprezece pași până-n vârf, în locul numit fontanelă, și încă cincisprezece până la fruntea ce cobora vertical ca un zid de os. Se re-ntoarse în vârful capului, sub splendidul curcubeu, și-acolo percepuse vuietul. Era ca un murmur continuu, dar tot mai amplificat, de motoare. Venea de undeva, de dedesubt, și creștea neconținut. Curând ajunse dominator și monstruos ca urlatul marilor cascade, pulsând tot mai febril, ca o voce care-ți ordonă să te-arunci în abis. Nicolae se topi-n acest urlat, în acest șuvoi de teroare care-l lua pe sus, răsucindu-l ca o tornadă, și curând bărbatul urla și el, nu doar cu laringele, cu limba și cu dinții, cu întreaga gură căscată și îndreptată spre cer, ci cu fiecare organ al trupului său dizolvat în frică și tipăt. „Ajutor!” încercase să strige, contopit cu aurul topit ce se-nălța din marea fontanelă spre cerurile deja-n sângerate, dar nu reuși decât să scâncească, trezindu-se, acest cuvânt, pe când percepea răceala apei întunecate.

Și-acum, în Bucureștiul real, peste care se-ntorsesese de curând fila secolului, savantul auzea iarăși zgomotul surd venit de sub pământ. Parcă torcea acolo un animal mare și greu, cuibărit pentru un somn îndelungat. Toată colina vibra perceptibil de acel sforăit deocamdată ușor, dar destul de puternic ca să desprindă din păpădiile de pe deal două-trei minuscule parașute ce-și luau zborul către cartierul dărâpănat. Până și curcubeul vibra ușurel, amestecându-și, la îmbinare, benzile colorate. Vaschide coborâse și se-ntorsesese acasă, dar în noaptea care urmă veni cu o lopată și, în partea opusă caselor întunecate, începu să sape la baza colinei. Îi trebuiră două nopți pline de săpat sub Ursa Mare și Scaunul lui Dumnezeu, limpezi între miile de stele, ca să ajungă la orbită. Căinii urlau, ridicând doar capetele din culcușurile lor, căinii galbeni, cu ochi de om, ai orașului. Îi vedeai peste tot, căutând prin gunoaie, striviți de roțile căruțelor și aruncați pe marginea drumului, sau cerșind pe sub mesele bodegilor. Orbita ochiului drept se afunda mult în pământul în care mișunau rămele. Savantul o

eliberase în întregime și se adăpostea, spre zorii celei de-a doua nopți, în cavitatea ei unde, dac-ar fi fost mai scund, ar fi putut să stea în picioare. Osul era neted și dulce la pipăit. Dedesubt, între cele două orbite, se afla vomerul, pe jumătate dezvelit și el. Sub nivelul pământului urma mandibula, care, ca și vertebrele gâtului și întregul schelet gigantic ce se-nfîcea până la câteva zeci de metri spre adâncul pământului, n-avea să fie dezgropată niciodată. Dar Vaschide vedea deja întregul schelet în ochii minții și știa deja că în jurul vertebrelor cervicale se afla un colier împletit din cea mai curată aramă: solenoid în formă de tor, sursa vibrațiilor și-a zgomotului surd ce se percepea din afară. Acolo, în cavitatea-n formă de ou a orbitei, savantul ezită. Cumpăni câteva minute avantajele pătrunderii directe în craniu și cele ale unei prealabile decopertări. Tentația era uriașă, dar el își stăpânise pornirea compulsivă. Timp de două săptămâni, pretextând un interes arheologic, bărbatul se strădui, la fel ca-n visul sorbonez, să îndepărteze jumătatea de metru de pământ ce acoperea craniul. Îl ajutară muncitorii, ceferiștii și hoții din cartier, căroră Vaschide le promisese vise colorate cum nu avusese neam de neamul lor vreodată. „Omul îngropat aici a trăit pe vremea uriașilor”, le spunea. „Tot ce-și doreau ei li se realiza în vise.” Nu trecuse mult timp până ce craniul numerotat din Ferentari, sub numele de „Hala lui Vaschide”, devenise un loc de petrecere în oraș, înconjurat de-un bălci cu scrâncioburi și gherete de tras la țintă, țigănci cu ghiocul și forțoși ce rupeau lanțuri în gură. Țuica proastă, mustul și vinul curgeau în valuri la bodegile din preajmă. Pe-un brâu de câțiva metri lățime în jurul țestei erau așezate paturi, paturi simple, aduse de pe la bolnițe și lazarete, pline de ploșnițe și cu așternuturile dubioase, dar care se vindeau pe prețuri pipărate celor ce voiau să petreacă o noapte acolo, sub stele, în preajma enormei tigve. Visele lor erau absorbite de ea, cine știe-n ce fel, și făcute să defileze pe cerul nopții în culori pastelate, crude, veștede, obscene sau doar în sepia sau alb-negru, de parcă-n vârful țestei, în fontanelă, s-ar fi aflat o lentilă de proiector din cele folosite la farurile singuratiche de pe stâncile țărmurilor. Mulțimi de gură-cască se uitau la panarama de pe cer, lingându-și buzele la visele deocheate, îngrozindu-se și țipând la coșmaruri și căzând în visare la peisajele din lumea basmelor. Dar Vaschide însuși, proprietarul cu acte-n regulă al terenului unde se afla minunea, nu era atras de ciudatul cinematograf. Dădea târcoale țestei în fiecare noapte, împiedicându-se de bețivii lungiți în țărână, încercând să-și facă odată curaj pentru marea pătrundere. În cele din urmă se hotărî. Într-o noapte de duminică spre luni, când bălciul dormea adânc, se strecurase în orbită cu-o daltă și-un felinar și-ncepu să spargă osul în locul în care se afla deja, lată de-o palmă, crăpătura prin care nervul optic intra în craniu. După două ore de muncă susținută dădu de lumină. Mai întâi un punct intens, strălucitor, apoi un fel de bulgăre de foc, în cele din urmă, după alte lovituri de ciocan în țesătura dăltii, o intrare arzătoare, asemenea soarelui în crucea bolții, prin care visătorul se strecură cu inima zbătându-i-se-n piept.

Deși ardea, lumina era rece. Cu ea era plină marea cavitate unde odată dormise un creier ce trebuia să fi cântărit mai mult decât un elefant. Acum pereții erau goi și netezi, păstrând încă urma lobilor, cu pliurile lor, în adânciturile pereților. Părea o sală mare, alungită, cu bolta gălbuie și podeaua aplatizată. Lui Vaschide, ce o privea cu ochii strânși, îi trebui ceva timp ca să vadă și culorile, și detaliile din interiorul marelui craniu. Curând, lumina, de foc înghețat ai fi zis, nu i s-a mai părut atât de puternică, și începu să deslușească, tot mai uimit, ceea ce i se păruse la-nceput o moviliță ce înălța, în centru, podeaua de os. Văzu mai întâi că osul sfenoid, în centrul bazei craniului, era colorat ca un fluture tropical, pe când tot restul era de os palid. Aripile mari ale sfenoidului erau albastre electric, cele mici de un verde-smarald care, când unghiul privirii se schimba, își vira apele în violet. Corpul fluturelui, ce poate să fi avut patru metri-n lungime, era colorat stacojiu închis, atât cât se vedea sub corpul fetei. Iar franjurile dorsale, fosele scafoide și pterigoide, ca și hamutul și rostrul, erau de-un galben trist, stins, virând spre culoarea cojii de portocală. Niciodată un fluture mai minunat nu-și întinsese aripile sub sticla vreunui insectar. Dar fantasticul sfenoid nu zburase niciodată: soarta lui, asemenea celei a lui Atlas,

era să țină-n spinare sfera lumii, în care se află totul: incomprehensibilul nostru creier, cu drama lui godeliană.

Ghemuită pe spinarea marelui fluture se afla o fetiță goală, în vârstă de cam patru ani. Lumina era atât de puternică, încât trupușorul ei părea semitransparent de parc-ar fi fost dăltuit în marmură. I se vedea prin piele și carne interiorul, oasele delicate și peristaltismul intestinelor. Fetița dormea și, ghemuită astfel, era fără-ndoială cel mai frumos obiect din univers. Așa că n-avea cum să fie decât Alesia. Vaschide se apropiase de ea și o privise, dându-i câteva șuvițe de păr roșcat într-o parte. Văzu cu bucurie că fetița avea trăsăturile lui. O-nfășurase-n aripile fluturelui și-o ridicase cu el cu tot, purtând-o-n brațe până la spărtura orbitală. O trecuse pe celălalt tărâm având grijă să n-o trezească. Rătăcise cu ea-n brațe până la stația tramvaiului cu cai, ce nu se arătă decât la cinci dimineața. Ajunseră la Sfântul Gheorghe, unde era și capătul, și-o urcase pe scări în garsoniera sa. De-atunci se ocupase de Alesia toți cei șase ani câți mai avusese de trăit.

De-atunci încolo, obișnuirii maidanului vast de la Sfântul Gheorghe, cu biserica, tramvaiele cu cai și cele câteva case construite deja în ruină, vedeau zilnic spectacolul unui bărbat foarte înalt, îmbrăcat în negru, cu trăsături austere și ochi intenși, care bătea străzile cu o fetiță de mână. Ea era gătită ca o mică fee, cu panglici în părul moale și mătăsos, cu delicate rochițe de crepe de Chine și cu botine de lac în picioare. El părea dintr-o fotografie alb-negru, ea dintr-una pictată de mână, îndepărtată și tristă. Frumusețea fetei era supremă și lumina oribila lume scufundată dimprejur.

Vaschide era fericit, pentru prima dată în ciudata lui viață. Fetița-l iubea, pierdea multă vreme, acasă, pe genunchii lui, înalți și dreți și statuii lui Abraham Lincoln. Noptile visau împreună, tâmplă lângă tâmplă, împingându-și visele unul către altul cum ai sufla diafane baloane de săpun. El o salva din primejdii abominabile, ea îi așeza pe frunte coroane de suveran. De multe ori savantul strângea ochii și se ruga: „Eternizează, Doamne, clipele astea! Nu-mi trebuie nimic altceva în viață. Fă ca nimic să nu se mai schimbe vreodată, ca fiecare zi să fie la fel ca azi, cu fiecare umbră, fiecare nor și fiecare râset al Alesiei repetate identic... Dar într-o noapte, în mijlocul unui vis în care un tigru-i sfășia toracele, scuipe sânge. Dăra de sânge din colțul gurii se-ntinse pe pernă ca un deget lung ce arăta spre fetiță. Se mută la un lazaret de la Sfânta Vineri, unde Alesia, care-avea să facă șase ani în toamna aceea, ocupă un pat de alături. În cealaltă parte, Vaschide avea ca vecin un cocoșat. Ieși din spital după trei săptămâni, cu recomandarea de-a călători. Bătu, cu fetița de mână, în trenuri și-n diligențe, și-n care cu boi, Italia cea plină de marmure trandafirii. Pășiră pe sub bolți cu fresce alegorice, în vile toscane, văzură transparența mării lângă Capri. Se-mbarcară pe-un mare vapor ce călători săptămâni până la Valparaiso și coborâră pe enigmaticul pământ sud-american. Ajunseră mai târziu în Orient, la Petra, cu bazilicile ei sculptate-n stâncă roz. Se-ntoarseră-n Europa după doi ani, și continentul li se păru străin. În toată această vreme, în care fetița crescuse, inocentă și analfabetă, dar insuportabil de frumoasă, Vaschide continuă să scrie studii despre mecanismele somnului și viselor. Se simțea tot mai epuizat, oboseala devenise singurul său zeu, la care se-nchina, tot mai adânc, zi de zi. Întorși la București, în garsoniera care, acum observau, era teribil de meschină, încât abia dacă aveau loc să se miște unul pe lângă celălalt, bărbatul bolnav și mica domnișoară își reluară plimbările cotidiene.

Pe 4 octombrie 1907 Vaschide dispăru din lume, prăbușit în prăpastia ultimului său vis. Alesia se trezise singură, prima oară după ce dormise pe marele os sfenoid. Dar știa ce se-ntâmplase, căci visul final al tatălui său fusese, ca toate celelalte, receptat de senzorii ei delicați ca antenele stufoase ale fluturilor de noapte. Feromonii visului îi deschiseseră-n minte un peisaj fantastic și măreț. Era o cavernă mai mare decât putea fi descrisă, săpată-n piatră gâlbuie. Din ea de deschideau trei guri de tunel, ca niște trahee. Înălțimea lor trebuie să fi fost de sute și sute de metri. Tatăl ei, minuscul ca o termită, înainta pe podeaua cavernei, nescăpând din priviri cele trei guri ce se-nvaginau, organic, în piatra stâncii.

Se opri-se-n fața lor, insignifiant ca un fir de praf, ezitase, și-n cele din urmă o alesese pe cea din stânga. Mersese vieți întregi, coborând mereu, pe când se făcea tot mai întuneric, până când un crepuscul dezolant estompă totul. Departe, în față, se zăreau siluete monstruoase. Către acei idoli neiertători se-ndrepta acarianul negru, pășind aproape insesizabil prin marele tunel. Cu un efort de voință, Alesia se-ndreptă către el, reuși să-ntoarcă axa visului și să-i vadă îndeaproape fața. Vaschide plânga. Fetița-și văzu chipul deformat în lacrimile lui. Și el păru s-o vadă și-i zâmbi printre lacrimi, cum ar ploua cu soare. Apoi se topi în ambra densă a aceluia sfârșit.

Poliția îl căutase luni întregi pe savant, dar dispariția lui rămăsese, cum a rămas până azi, un mister. Părinții lui, vajnicii State și Eufrosina, încărunțiți acum și resemnați, îi făcuseră la Buzău un fel de-nmormântare, fără preoți, dar cu primarul și notabilitățile prezente-n păr. Fata roșcată făcuse din bietul târg de provincie, deodată, un oraș al luminilor, de parcă totul s-ar fi aprins de la culoarea părului ei. A rămas acolo, crescută de bunici, până ce, fără ca bărbatul să fie cândva cunoscut, dăduse naștere Ortansei. Și Ortansa se făcuse o tânără de două ori mai minunată ca mama ei. Căci timpul trecea cu viteza marilor uragane.

Iar acum, Irina și cu mine vorbeam liniștit, la o cafeluță și câteva fursecuri, cu Florabela, cea de două ori mai răpitoare ca Ortansa. Povestea lui Vaschide lumina într-un fel neobișnuit căutările mele, dădea sens și consistență propriei mele vieți nocturne. Am plecat după câteva ore, urmăriți de imaginea sanctuarului de pe peretele odăii: zecile de fotografii în care un bărbat foarte înalt, foarte grav, un străin în orice peisaj ar fi fost, ținea de mână o fetiță. Când am ajuns în fața blocului, Florabela ne-a strigat de la geamul deschis, și era ca și când Astarteea, împodobită fantastic, ne-ar fi făcut cu mâna de la-nălțimea celor două etaje. Am luat-o apoi, într-un acord subînțeles, nu spre capătul liniei de tramvai, ci-n direcție oblică, spre îndepărtatul Ferentari. Am schimbat mai multe autobuze, în noaptea adâncă, instelată, ce se lăsase peste București, și în cele din urmă am găsit locul. Nu mai era la marginea orașului. Dincolo de colină se construiseră sute de blocuri muncitorești, mizerabile cotețe locuite de oameni săraci și nefericiți. Și ele fuseseră proiectate-n ruină, sporind, cu gheenele lor împutite, cu fațadele scorjite și cu balcoanele strâmbe și ruginite, hidoșenia orașului. Înconjurată de blocuri cu intrările numerotate și Dacii rablagite parcate pe unde se nimerea, țeasta gigantului îngropat vertical în pământ fusese din nou acoperită cu țărână, peste care crescuse iarba. Am urcat, sub constelațiile toamnei, până-n vârful ei, și ne-am așezat jos, pe creștet, de unde cândva se proiectau pe cer visele adormiților dimprejur. Am rămas acolo, Irina și cu mine, la fel de-nsingurați, la fel de lipsiți de destin, așteptând ca viața să ni se termine. Marea evadare ni se părea, în acele clipe, un vis aidoma tuturor celorlalte. Ne-am ridicat după mult timp, ca să mai prindem ultimul tramvai, și, după drumuri exasperant de lungi, am ajuns la mine-acasă îmbrățișați, nu de pasiune, ci de frig. Ne-am culcat și-am adormit pe loc, dorindu-ne să nu ne mai trezim niciodată.

38

Dintre toate episoadele ultrabanalei mele vieți căsătoria m-a speriat cel mai tare. Poate pentru că e singurul care n-ar fi trebuit să existe, care n-are nimic de-a face cu ampatamentul vieții mele. N-am vrut niciodată să mă-nsor, și totuși am fost împins spre asta de-o forță pe care-am simțit-o mereu străină și ostilă. „Tinere”, mi-a sunat mereu în urechi vocea foanfă a lui Borcescu, chiar și la Sfatul popular de pe Olari, în dimineața cu -20 de grade, pe când ofițereasa stării civile, cu diagonală tricoloră, ne spunea că statul ocrotește familia, „Tinere, știi tu oare cum e-nsurat? Să-ți spun eu, care știu: ceva mai rău ca spânzurat! Nu mult mai rău: doar ceva-ceva.” Doar că directorul se-nșela și aveam să aflu, în cele paisprezece luni cât am trăit cu Ștefana, cu cât mai rău era să fii însurat decât spânzurat... Deocamdată, în acea zi de decembrie cu șosele înzăpezite, mi-era tare dragă fata de lângă mine, în deux-pieces-ul ei subțirel, roz-liliachiu, și cu grămada de flori în brațe. Cum a ajuns acasă, și le-a-mprăștiat, în zeci de borcane și pahare cu apă, prin toată casa, și vreme de câteva luni numărul camerelor locuinței noastre în

formă de vapor a rămas constant (exact patru), ca și când florile pe care le-am tot cumpărat, cu brațele, ca să le-nlocuim pe cele care se ofileau, ar fi fost ancorate mlădioase și puternice care-mpiedicau realitatea să o ia razna. Ștefana era mititică și puțin plinuță, energică și iubitoare, ceea ce se numește „o fată bună”: nu găseai la ea nimic deosebit, era însă concretă, era acolo, umplea spațiul în care-i flutura, clipă de clipă, ca într-un film care pâlpăie, trupul. Umplea, de asemenea timpul: pentru prima dată de când mă știam, el începuse să curgă cuminte, ca bătaile inimii unei ființe tandre și luminoase. Au urmat seri de reverie și confesiuni în bucătăria minusculă, cu câte-un pahăruț de vin fiert înainte, ținându-ne de mână, privindu-ne-n ochi și povestindu-ne ce n-am fi visat să ne povestim vreodată, pe când afară cădea un amurg posomorât și-n cele din urmă se făcea atât de ntuneric, că nu ne mai vedeam decât sclipirea ochilor și-a pahăruțelor fațetate, deja goale, de pe masă. Mergeam apoi în pat, și atunci patul devenea deodată atât de bun, de potrivit cu trupurile noastre, cearșafurile se boțeau atât de previzibil sub noi, dându-ne la timp căldură și răcoare... Făceam dragoste în cea mai simplă poziție, e motivul pentru care nu-mi mai amintesc cu adevărat corpul ei. Era banalitatea luminoasă a sexului cu cineva care ți-e drag, fără să-l iubești cu pasiune, era ca și când nu făceam sex, nici dragoste, ci doar ne-mbrățișam cum ar face-o doi prieteni buni la reîntâlnire. Niciodată, în reveriile mele erotice de mai târziu, nu m-am excitat gândindu-mă la nopțile cu Ștefana, dar nici nu le-am regretat. Ne țineam în brațe și asta era pentru mine deplin mulțumitor. Faptul că, oricât de mult am fi stat împreună în pat, acuplați și tandri, ea nu avea niciodată orgasm, nu mă nemulțumea: penetrarea nu a fost mai mult, în partea fericită a relației noastre, decât împletirea degetelor sau mângâierea pe obraz a doi oameni care făceau față lumii împreună. Eram împreună, asta a fost esența căsniciei mele în primele trei-patru luni. Plecam dimineața deodată, dar luând tramvaiele în sensuri diferite: ea spre centru, eu spre capătul Colentinei. Mă întorceam mai devreme decât ea și pregăteam pentru amândoi ceva de mâncare. Duminicile mergeam în piață, la Obor, ca să ne certăm cu țărani pentru câte-un tas de prune sau de ceapă, și ne-ntorceam acasă cu fulgi de zăpadă-n păr. Ne zâmbeam des, de fapt ne-am zâmbit atât de mult la-nceput, încât zâmbetul devenise grimasa mea firească: mă surprindeam zâmbind vânzătoarelor de la Pâine și taxatoarelor din tramvai, ca și fiecărui copil din clasele mele. Îmi plăcea, când stăteam serile și citeam, eu într-un capăt al sufrageriei, ea în celălalt, să-i scriu bilete și să fac apoi din ele avioane de hârtie: i le trimiteam prin aer în așa fel încât să-i aterizeze în poală sau la picioare sau să-o lovească, asemenea unei vrăbii dezorientate sau unei albine, peste față, ușor și uscat, făcând-o să tresară. Desfăcea avionul și citea, zâmbea înapoi, se cufunda iar în carte... În acea perioadă am abandonat căutarea: găsise. Lumea exista, pentru că exista ea. Din ea, ca dintr-o sursă centrală de prezență calmă și benignă, iradia certitudinea. Nu eram îndrăgostit, eram mai mult și mai temeinic: știam. O știam. Era ca suprafața mesei, care nu poate să nu fie tare și lucioasă. Era ca somnul: nu putea să nu vină. Era acolo unde mă așteptam să fie, ca podeaua, ca aerul. Câteodată, când mă-ntorceam de la ore, mergeam cu 21 până la Sfântul Gheorghe și coboram la capăt, apoi o luam spre Universitate și ajungeam la librăria ei. O găseam acolo, între cărți și clienți și, când mă vedea și ea, fața ei declanșa un zâmbet ca un aparat de fotografiat ce te orbește cu flash-ul lui. Stăteam cu ea până la 6 seara, acolo-ntr-o raftură până la tavan, și-apoi plecam amândoi spre casă, iarăși prin tramvaie, eu stând întors, pe scaun, spre scaunul ei din spate și sporovăind liniștit pe tot drumul. Nu doar casa noastră-și pierduse dimensiunile și transparența și vuietul, ca o elice care s-a oprit și-și arată încremenită structura simplă: trei omoplați sudați unul de altul. Școala mea însăși își resorbise virtualitățile, se solidificase, devenise banala instituție de învățământ populată de copii și profesori, care-și genera clipă de clipă propriul sens, stupid și mincinos, e adevărat, dar nu neliniștitor, cum îl percepușem până-atunci. Realitatea ei, a cataloagelor, a notelor, a scosului la tablă, a apucatului de perciuni, a ridicatului în picioare, a caietelor umplute cu calcule și formule, a păduchilor din cozile prinse cu elastice, a pachetelor cu mâncare ce umpleau de ulei manualele-mbrăcate-n hârtie

albastră, se întărise într-o formă clară ce nu mai lăsa loc zgrunțurilor, turturilor și scurgerilor solidificate. Lucrurile nu mai erau procese și nu mai depășeau limita ascuțită ca briciul a cuvintelor: clasa era clasă, tablourile erau tablouri, ferestrele erau ferestre. Era atât de simplu să trăiești. Măntorceam acasă într-un tramvai de tablă și sticlă, sub nori de abur, printr-un oraș de calcar, frunze și vânt. Aveam pe față un zâmbet, singurul imaterial, deși precis conturat, căci, precum viața e o anume dispoziție a trupului și precum sunetul lirei platonice e, în armonia sa, o anume dispoziție a părților lirei, zâmbetul apare doar când totul e așa cum trebuie să fie. Fericirea arde și se transmută înmărmuritor de repede în inversul ei, sau poate nu e decât un amalgam instabil fericire-nefericire, dar bucuria, starea luminoasă a sufletului, e adevărata substanță din care e alcătuită realitatea. Nimic concret și adevărat nu poate exista în afara ei, cum nu există vedere desprinsă de lumină.

O priveam de multe ori de aproape, îi luam bărbia-ntr-o degete și-i întorceam ușor capul ca s-o văd și din alte unghiuri. Mă amuza extraordinar de tare că era concretă și vie, ca o pisică, și nu ca o ființă de pe stradă sau din visele mele. Îi atingeam părul și mă umplea de mirare faptul că era sărmos și moale-n același timp și că fiecare fir, dacă-l prindeai între degete și le glisai de-a lungul lui, avea din loc în loc mici neregularități și nodulețe, ca nuielele de salcie sau ca trestiele. Îi desfăceam buzele cu degetul arătător, iar ea mi-l mușca încet, docilă și zâmbitoare, și-mi treceam atunci degetul peste zimții mărunți ai dinților ei. O dezbrăcăm câteodată-n fața oglinzii fără să simt nici un fel de voluptate, doar uimit și bucuros că-i ating pielea caldă, că împart casa cu nudul acela tridimensional, cu ființa aceea ce-și purta prin casă fesele și buricul și sânii și claviculele, lăsându-mă să i le ating oricând, să-i aflu și să-i uit și să-i aflu iar texturile, umezelile, aromele, asprimile. Spălam rufele împreună, în mașina de spălat antediluviană, eu dând pe răzătoare calupuri cadaverice de săpun de casă, ea amestecând în supă gălgâitoare de cearșafuri și cămăși și chiloți și șosete cu o bucată de lemn, apoi le limpezeam în apa albastră din cadă. Ascultam muzică la radioul, și el străvechi, cu picup deasupra, și uneori mai puneam câte-un disc de ebonită cu jazz ca să stăm pe canapea, mână-n mână, și să mișcăm capetele în ritm, uitându-ne pe fereastră. Asta era viața, încremenită pentru totdeauna sub un zâmbet unanim, ca pozele sub glazura lor străvezie, și viața nu putea fi altfel, căci altfel numele ei ar fi trebuit schimbat.

Într-o dimineață m-a trezit o rază ascuțită de soare primăvărat, pătrunsă ca o lamă orbitoare printre șipșurile storului. Era duminică, și duminicile ne sculam târziu, după ora zece și ne dezmeticeam cu adevărat abia pe la prânz. M-am uitat la deșteptător: nu era decât aproape șapte, fusese prima rază de lumină ce căzuse razant peste Maica Domnului, muind casa mea-n formă de vapor în apa-nghetată a dimineții. Ștefana nu era-n pat lângă mine, poate se dusese la baie. Dar nu s-antors nici după vreo zece minute. M-am dat jos din pat și am luat-o cu pași șovăitori către bucătărie. Am văzut-o acolo și n-am recunoscut-o. Stătea la geam, în lumina stridentă care-i mânca silueta și-i incendia părul. Privea încremenită afară, dreaptă, complet imobilă, cu brațele încrucișate. Era-mbrăcată de zi, deși până la prânz, în singura noastră zi liberă, nu ieșeam niciodată din pijamale. Totuși, ca-n vis, nu mi-am dat seama de la-nceput că e ceva neobișnuit și ciudat în imaginea ei însingurată, fără mine și aproape fără o lume-n jur, așa cum stătea nemișcată, privind pe fereastră. Fuseserăm până-atunci un trup dublu, plutind într-un zâmbet universal, iar acum fața lumii era gravă și imobilă. „Neața”, i-am spus, și s-antors brusc, și iarăși n-am recunoscut-o. „Ce naiba-i asta, ce se-ntâmplă?” s-a ridicat doar pentru o clipă, și aproape de neauzit, o voce în mine. Era fața Ștefanei, era gâtul ei, erau umerii ei, erau chiar și ochii ei, dar nu era ea. Sentimentul ăsta irațional, aiuritor, m-a izbit cu putere pe când o priveam cu vechiul zâmbet înghețat pe buze, dar l-am înăbușit și pe el. Era o prostie. Ce dacă peste chipul atât de cunoscut alunecase o umbră din altă lume? Nu era nici măcar tristețe pe fața ei, nu era tângire sau dor. Nu era nici plictis, mahmureală, furie, dezamăgire, silă. Era ceva ce nu puteam desluși, ce nu se arătase până-atunci vreodată, și care-o schimba în altă persoană.

N-aș fi putut desprinde nici un detaliu lămuritor, nici o trăsătură evident schimbată, dar mi-a fost, câteva clipe, atât de limpede că Ștefana nu mai era ea însăși, încât m-am speriat și firele de păr mi s-au zbârlit pe brațe. Ne-am privit câteva clipe incremeniți, ca două ființe din lumi diferite ce se trezesc deodată față-n față, apoi ne-am destins, și realitatea s-a reînchegat în jurul nostru. Nu fusese nimic: un accident deja uitat, o fisură aproape invizibilă în paharul de sticlă limpede al vieții noastre comune. Câteva săptămâni am ieșit iar, de mână, prin peisajul primăvărat, ne-am înghesuit în marea de oameni din târgurile de vechituri, am trecut la o ținută lejeră ce ne făcea să ne simțim ușori ca fulgii. Făceam dragoste, când cădea amurgul, la fel de liniștit și de previzibil. Mă bucuram atât de mult de trupul ei cald și docil, încât de cele mai multe ori îmi înfrânam și eu orgasmul, și ne desprindeam ca doi prieteni obosiți, rămânând culcați pe spate unul lângă altul în lumina sângerie ce venea de pe fereastră. Era ca mersul la serviciu, ca mâncatul împreună: fără extaz, contracții și gemete, doar cu sentimentul că realitatea era atunci mai completă, cum e întotdeauna când faci ce trebuie făcut. Umpluserăm o oră rezervată pentru dragoste, așa cum lampa de pe noptieră își umple forma în timp și în spațiu. Ne ridicam apoi încet, ca să nu-l deranjăm pe celălalt, parcă, făceam duș și apoi ne-mbrăcam direct în pijamale, și așa stăteam toată seara. De fiecare dată, după ora de dragoste, îi scriam un poem, dar nu unul care ar fi putut fi publicat, ci câteva cuvinte, uneori doar unul, uneori nici unul, doar un desen pe-o jumătate de pagină de caiet. Le citea și zâmbea, ca și pe cele trimise cu avionul. Le-am găsit mai târziu în sertarul de jos al noptierei din partea unde dormea, transformate în vreo douăzeci de drăcușori de hârtie, din cei împăturiți savant, ca niște origami, și care se umflă deodată și scot cornițe când suflă printr-un capăt al lor. Toți erau umflați, toți aveau desenați pe față ochi negri, uriași, ca de albine. Bietele mele versuri improvizate îi brăzdau în cruciș și-n curmeziș. I-am înșiruit pe pervaz, ușori și fragili, și-acolo au rămas până azi, îi privesc și acum, când scriu aici: ziua înghit lumină, noaptea o-mprăștie-n jurul lor, poliedrici și străvezii, ca petalele de mac uscate în ierbare.

Dar plesnitura, aproape invizibilă, a paharului nu fusese-o iluzie optică. Era acolo și se extindea, cu trosnete infinitezimale, lăsând să se vadă tot mai mult, în fisură, verdele neregulat al sticlei ciobite. N-am să uit niciodată cum, întorcându-mă de la școală pe o zloată mizeră din cel mai mohorât aprilie, am găsit-o ghemuită pe jos, pe covor, în întuneric total. Am aprins lumina și deodată era acolo, incremenită pe covorul persan cu o predominantă de roșu, ca un fetus mare și compact etalat pe placenta ce-l hrănea și-l scălda-n faldurile ei. Zăcea acolo, ca paralizată, doar ochiul negru, ca de animal rănit, mă privea oblic, într-un mod în care nu mai fusesem privit vreodată de-o ființă omenească. I-am vorbit și nu mi-a răspuns, am întors-o cu fața-n sus și-a rămas inertă, uitându-se mai departe la mine ca o vulpe prinsă-n capcană. Am luat-o-n brațe și-am așezat-o pe pat. Încerca uneori să spună ceva, dar din gâtul încordat îi ieșeau doar găjăituri slabe, modulate-ntr-un fel care mă speria. Am vrut să fug până la dispensar, să chem un doctor, dar mâna, până-atunci inertă, i s-a ncleștat de mâneca mea. Și-a revenit cu încetul, cam într-o jumătate de oră. S-a ridicat fără să-mi vorbească, a mers în baie, unde-a stat un timp, pentru mine, nesfârșit, după care-a mers la bucătărie, unde s-a așezat iarăși la fereastră, privind afară cu brațele-ncruciate pe piept. N-am putut comunica toată seara. O rugam să-mi vorbească, să-mi spună ce-i cu ea, ce s-a întâmplat, ce trebuie să facem. Fața ei, pe care-o știam atât de bine, era acum incremenită, în profil, la fereastră, de parcă n-ar fi fost un chip omenesc pe care se-aleargă umbrele și luminile interioare, cel mai expresiv și mai atrăgător segment al trupului nostru, ci un obiect inert, ca o vază sau ca o impersonală sculptură cu ochii albi și goi. După încă o jumătate de oră, aburul psihic i-a inundat din nou trăsăturile feței, care-au redevenit, printr-un efort comun, Ștefana. Era din nou ea, fără memoria a ce i se-ntâmplase („cred că mi-a fost puțin rău”), și fără să poată-nțelege spaima prin care trecusem. Ne-am așezat la masă, am mâncat, am mers apoi la culcare.

Episoadele de normalitate ale vieții noastre comune-au fost apoi, pe măsură ce primăvara glisa către vară, din ce în ce mai des întrerupte de benzi întunecate,

tot mai largi și mai dramatice, și mai de neînțeles. Trupul și viața Ștefanei deveniseră un fel de câmp de luptă: ceva o-nșfăca din când în când și-o lua pe sus, înfigându-și ghearele în toracele ei ca un mare vultur, începuse să lipsească de la slujbă și curând nu s-a mai dus la librărie deloc. O găseam acasă, stând uneori liniștită pe pat și citind, fără să-mi poată explica urma neagră și adâncită din perete, sub care, imprăștiată pe parchet, se aflau rămășițele unui ghiveci ce stătuse până-atunci cuminte pe pervaz: cioburi, bulgări de pământ, tulpini și frunze strivite, petale violete risipite peste tot. Cine, dacă nu ea, izbise ghiveciul-n perete cu o extraordinară furie, chiar dacă la întrebările mele nu răspundea, sau spunea ceva în doi peri.

Ce se-ntâmpla cu femeia cu care trăiam? Își pierdea mințile? Avea o depresie adâncă? Pentru că mă ignora cu desăvârșire, am îndrăznit odată, pe când stătea lungită pe pat cu fața-ntoarsă de la mine, să-i spun: „Ștefana, uită-te la mine, sunt eu, prietenul tău. Dacă nu mă mai iubești, spune-mi-o, măcar să știu ce-i cu tine.” Atunci a-nceput să râdă cu un râs care nu era al ei, cinic și răgușit ca al unei bețive: „De-asta te fute pe tine grija?”, a spus, uitându-se iar cu coada ochiului la mine, un ochi rău, înnebunit de ceva din interior, un ochi insuportabil.

Își revenea din ce în ce mai greu din stările astea, care, nici ele, nu mai durau o oră, ci zile-n șir. Când era bine, eram bucuros și plin de speranță. De fiecare dată am sperat ca episodul de neînțeles ce tocmai se-ncheiase să fie ultimul. Am fost și la psihiatru, un bătrân plictisit de la Spitalul 9, dar Ștefana n-a luat niciodată pastilele pe care i le-a prescris slujbașu-ăla ticăit. Le arunca în closet, cu regularitate, ca și când acolo, în bolul de porțelan, era locul lor, iar ele și-ar fi făcut efectul resorbindu-se-n sistemul de canalizare subteran, vindecând lumea de nebunia ei nesfârșită și prin asta luminând și spiritul chinuit al Ștefanei.

Într-o noapte am auzit țipete de undeva din casă, din apropiere. M-am ridicat în capul oaselor: ea nu era lângă mine. Am fugit pe culoar: țipetele se auzeau din baie. Deslușeam acum și zgomotul apei de la duș. Am aprins lumina și-am încercat să deschid ușa de la baie, strigând-o pe Ștefana, dar ușa era încuiată. Ea țipa din răspuțeri înăuntru, și strigătele ei reverberau în pereții sălii de baie.

„Deschide, deschide ușa!” am strigat, dar până la urmă, fiindcă țipetele nu încetau, am proptit umărul în placajul precar, care până la urmă a cedat. Ea era-n cadă, pe-ntunerice, în pijamaua udă flească, lipită pe corpul ei. Apa-i venea până la șolduri. Își ținea dușul, prin care venea apă rece ca gheața, direct deasupra capului. Apa-i curgea râuri prin păr și i se scurgea pe umeri, pe sâni, până se contopea cu cea, la fel de-nghetată, din cadă. Țipa cu ochii strânși, cu vițe de păr acoperindu-i fața, era vântată de frig și tremura cum n-am văzut pe nimeni să tremure vreodată. Auzeam clăntăniturile dinților ca o ciocnire de pahare. Nici nu mai știu cum am scos-o de-acolo, cum am cărat-o, cu apa și roind pe ea, până-n pat, cum am înfășurat-o-n pledul de iarnă ca să se-ncălzească. A zăcut până dimineața ca un porumbel aproape mort, singură cu agonia ei, cu lupta ei de neînțeles.

Dar a doua zi era iarăși bine și cu totul neinteresată de ce i se-ntâmplase. Puteam conta iarăși pe câteva zile senine. Mă puteam bucura iar de concretețea femeii mele, de anatomia și fiziologia ei, de textura pielii ei, de tensiunea mușchilor ei, de atmosfera de familiar și liniștitor în care-nfășura tot ce-i era-n preajmă. Niciodată nu mă mai săturam s-o ating, chiar și doar cu privirea, chiar și doar cu auzul. Mă uimea că avea degete, i le prindeam câte unul și-i pipăiam articulațiile, alunecam pe unghie și simțeam vibrația creștelor papilare. Îi mângăiam păruncrețit, roșcat, prins într-un abur cald, de la subțioară, îi apucam verigheta de pe inelar ca să privesc descuamarea pielii care, sub ea, nu vedea soarele niciodată. Asta era pentru mine căsnicia: bucuria de-a avea un al doilea trup, diferit de al tău și prin asta nesfârșit de fascinant, și un al doilea spirit, senin, normal, liniștit, ca un zâmbet la vederea căruia zâmbești și tu, fără să știi asta și fără să vrei s-o știi. Când se-ntuneca și cearșaful făcea, pe suprafața patului, cute violent delimitate de unghiuri și semilune de umbră, ne așezam în genunchi, în pat, unul în fața altuia, dezbrăcați, și-atunci îmi plăcea

să-i simt cu palmele umezeala de sub sâni, relieful coastelor clarobscurizate de lumina serii albastre, buricul scobit și pântecul neted de sub el, fesele deasupra căroră, pe spatelul vălurit, se ridica o coloană dublă de mușchi reliefați sub piele. Îmi plăcea s-o întind pe spate și să-i desfășor picioarele ca să-i privesc floarea întunecată, cu petale-nmuiate-n tanin, pe care le desfășoram cu degetele, umede și-ncrețite, ca să-mi afund privirea în purpura interioară: orificiul rotund cu margini zimțate ce se căsca spre pereții vaginului peristaltic. Îi desfășoram ușor fesele ca să mă bucur de steluța recluzivă dintre ele, aspră la pipăit și la fel de inocentă ca și floarea somnoroasă din fața ei. Coboram palmele de-a lungul picioarelor netede, moi și calde, pipăiam genunchii cu toate pietricelele lor mobile, cuprindeam în palmă bigemenii din josul lor, gleznelor și talpa arcuită, apoi simțeam fiecare deget de la picior, cu unghia sa zbârcită, cu crustele și excrescențele și micile lor bățături gălbui. Mă bucuram de Ștefana cum mă bucuram de zilele însorite, de nopțile înstelate, de iluzia cea mare în care trăim pe sfera noastră binecuvântată.

Am intrat în vară, copleșitoarea vară bucureșteană ce usucă orașul instantaneu, ca o explozie termonucleară. Numai soarele dogoritor de iulie și august era de-ajuns să incendieze clădirile, să topească pielea ingerilor de ghips de pe acoperișuri, să facă geamurile să curgă ca niște perdele de apă în golul neregulat al ferestrelor. Oamenii slăbeau brusc atât de tare, că puteai vedea vara ca un cancer unanim ce le sorbea energia interioară. Arborii, platani seculari și tecari întunecați, își lăsau umbrele crengilor pe calcane străpuse din loc în loc de câte-o ferestruică asimetrică. Asfaltul se topea și-ncepea să miroasă neașteptat de bine, te-ai fi lungit în balta lui groasă și-ai fi tras pe nări aroma halucinatorie de gudron.

Ieșeam cu Ștefana, pe inserat, la câte-o terasă micuță, anonimă, înghesuită între ziduri părăginite. Deasupra, cerul trandafiriu era atât de melancolic, de transparent, de mătășos, că părea burta unui uriaș animal de mare care-ar fi traversat neregularitățile de pe fundul unui vast ocean. Halbele de bere de pe masa rustică deveneau tot mai luminoase pe măsură ce seara înainta și cerul se făcea stacojiu. Până la urmă, doar ele ne mai luminau fețele. În curtea interioară ce ne strângea pur și simplu la umeri ca o haină prea strâmtă, vântul negru și cald ne învelea într-un fel de tristețe creolă, parcă venită din amintiri foarte vechi. „Am mai trăit seara asta cândva”, mi-a spus Ștefana odată, pe când chelnerița făcea să sclipească scrumiera de metal ca un obiect neidentificat și enigmatic. Eram ca-ntr-o fotografie, eram umbre lăsate pe-o emulsie, pe-un strat de azotat de argint care i-ar fi conturat femeii mele buzele și părul, fiecare za minusculă a lăntșorului de la gât, sideful nasturilor, pliseurile fustei ecosez... Eram în vacanță și aș fi vrut ca vara să expire mai departe, pentru totdeauna și fără sfârșit, halena ei fierbinte asupra orașului. De cele mai multe ori nu ne dădeam duși din grădinița de vară decât după ce, în micul spațiu dintre clădiri, printre cornișe și hornuri, ieșeau stelele, înmulțindu-se treptat asemenea crililor străvezii din apa mării. Eram pe fundul unui fantastic ocean, ce apăsa cu milioanele sale de tone de apă și pești, și alge, și monștri marini, și traulere, și pescadorean, atât de tare pe bițele noastre trupuri, că trebuia să-i opunem, din interior, cu aceeași presiune, apele amare ale nostalgiei. Mult după miezul nopții achitam nota cu câteva bancnote boțite și-o ploaie de mărunțiș rotindu-se ca titirezele pe masă, și ne ridicam, amorțiți, ca să ieșim de mână, strecurându-ne prin singurul gang de sub un bloc cu tencuială neagră, ca să ieșim în pântecul haotic al orașului. Câte-un tramvai vuia pe lângă noi pe șine strălucitoare de la luna de deasupra lor, atât de apropiată că părea că se rostogolește și ea pe șinele paralele. Nu era țipenie de om, nici pe străzi, nici la ferestrele luminate, acoperite cu pânză roșie, care mă intrigaseră cu enigma lor încă din copilărie. Ce fericit eram, cu ea de mână, pe străduțele întortocheate unde ne-nfundam! Nici nu mai ajungeam acasă: când oboseam și stelele ne deveneau dușmani personali, intram la-nțâmplare într-una din clădiri, cea mai ornamentată cu altoreliefuri absurde - satiri și bacante de ghips, gargui de bazalt, gryli și troli de cristal de stâncă, agățati ciorchine dedesubtul pervazurilor și străjuind porțile ogivale - și, pentru că toate ușile, în tot orașul, erau descuiate, treceam din cameră-n cameră în cele mai neașteptate

interioare. Un pat tot găseam oriunde-am fi pătruns, ca să ne-ntindem pe el de-a curmezișul, îmbrăcați, și să dormim acolo până dimineța. Peste vară am fost aproape nedespărțiți, ca doi siamezi lipiți simbolic, având o inimă comună, ce bătea pentru amândoi. Și totuși crizele ei s-au îndesit și-au devenit din ce în ce mai dramatice. O găseam trântită pe jos, pe holuri, în baie, o dată pe maidanul din fața casei, altădată pe scaunul de dentist din foișor, răsturnat aproape la orizontală, vântată la față, contorsionată în poziții fahirice, imposibile, sau conștientă, dar obtuză și vulgară. Am găsit-o într-o baltă de vomă după ce-nghițise cine știe ce mizerii. Am chemat Salvarea de cinci sau șase ori numai până-n septembrie și-am însoțit patul ei de fier, pe roți, pe culoare verzui, sinistre, de spital, pline de gândaci și de țânțari striviți pe pereți. Am vegheat-o-n saloane cu câte douăzeci de bolnave, ea cea mai tânără dintre ele, privindu-i părul asudat, lipit de craniu, și ochii ce se goleau treptat de suferință. Am găsit-o agățată de pervazul salonului, atârând în gol la șapte etaje înălțime și strigând că-și dă drumul dacă se apropie cineva. În cele din urmă a petrecut șase săptămâni la Spitalul nr. 9, primind medicație antipsihotică. După ce-au trecut astfel septembrie și jumătate din octombrie, Ștefana a ieșit din spital schimbată.

Nu schimbată-n bine, ci schimbată în altă persoană. N-a mai avut crize și nu și-a alterat în nici un fel înfățișarea, nici obiceiurile, nici micile maniere. Ca de obicei - spre uimirea mea cea mai mare, căci pentru mine totul fusese o tortură continuă, cu oaze de acalmie care făceau următoarea criză și mai dramatică - nu vorbea niciodată de ce i se-ntâmplase, ca și când totul s-ar fi petrecut în vieți paralele. Dar acum nu era numai asta. Ștefana fusese pentru mine un organ interior al corpului meu. O simțeam acolo, chiar când nu mă gândeam la ea. Amândoi trăiserăm înfășurați în aceeași atmosferă, fuseserăm parte din aceeași pictură, din același mit, ca Tezeu și Minotaurul, ca Leda și lebăda, ca Haman și Estera. Silueta ei se întindea într-a mea, ca două tușe de acuarelă umede, ce înfloresc pomișori de culoare una-n cealaltă. Oriunde-aș fi mers o purtam cu mine, orice-aș fi făcut era parte din cauza, scopul și sensul faptelor mele. Toate astea au dispărut din clipa în care-am adus-o, cu un taxi prăpădit, acasă. Era tot ea, dar cea care trebuie să fi fost înainte să ne cunoaștem. Putea fi orice femeie de pe stradă. Putea fi oricine. Niciodată, nici când am găsit-o cu dușul înghețat în cap, nici când am ridicat-o din balta de vomă, nici când am apucat-o de mâini, urlând și eu ca un nebun și trăgând-o-n sus, deasupra circulației de pe strada aflată la 30 de metri dedesubt, n-am fost mai înspăimântat decât în prima jumătate de oră a întoarcerii ei acasă. Totul era la fel și totul era complet schimbat. Statuia care cândva fusese pictată-n culoarea cărnii, al cărei păr era castaniu și-ai cărei ochi erau albaștri, era acum o mare păpușă de marmură albă, albă până-n albul ochilor, în tăcerea și susurul continuu al curentului din muzeu. Nu mai exista atmosfera de tandrețe și amintiri ce ne-nvelise cândva. Eram corpuri individuale din realități diferite, doar aparent coplanare, așa cum stelele din Orion sunt la adâncimi diferite în spațiu și-alcătuiesc silueta vântătorului mitic doar din pură-ntâmplare. Eram căsătoriți și împărțeam aceeași casă din pură-ntâmplare. Nici după o oră, nici după o zi, nici în cele trei luni care-au urmat - infernul cel mai adânc al vieții mele - n-am putut să mă obișnuiesc cu asta. Ștefana dispăruse și fusese înlocuită cu cineva nu doar străin, ci, într-un fel - o simțeam mult mai bine decât aș fi putut-o exprima -, străin de lumea asta. Citisem undeva despre agenții acoperiți care sunt trimiși în misiune-n străinătate, cu identitate falsă, care se integrează perfect în noua lume, merg la o slujbă oarecare, se căsătoresc și au copii, ies duminicile la o bere cu prietenii, dar în tot timpul asta sunt altcineva și voința lor nu e-n ei, ci-n altă parte, la sute sau mii de kilometri distanță, așa cum trupuri golite de suflet încă umblă-ntr-un pe când sufletul - spune Dante - e deja-n sumbrul edificiu al iadului. N-o puteam dovedi, nu puteam vorbi despre asta cu nimeni, dar în Ștefana era acum altcineva. Identicul era diferit, antagonic chiar.

Mi-era acum frică de ea, mult mai frică decât în momentele ei de criză. Era calmă acum și zâmbea, gătea, călca, mergea la cumpărături, făcea dragoste pe-nserat și citeam unul lângă altul, dar știam că mă pânzește, că mă vânează, că transmite

unde va departe toate mișcările mele. De câte ori eram împreună, stăteam încordat ca la dentist, ca nu cumva să știe că știu, și-ncearcam din răspuțuri să mă port firesc, să nu-i dau nimic de bănuț.

Ieșeam împreună serile, prin ploaie, în pardesie lungi și cu câte-o umbrelă delabrată deasupra capetelor, dar trebuie să fi fost palid ca moartea. Orașul însuși în jurul nostru se schimbă, căci cu fiecare dragoste trăiești altă realitate. Trăiam acum un oraș fără dragoste, cea mai înspăimântătoare termitieră, închisoarea ideală din care nu se poate scăpa. Puful tandru al dorului și nostalgiei care cândva îmbrăcase înserările bucureștene se schimbă acum în vid și disperare: cum să trăiești în casă cu o străină? Cum să coabitezi cu o sosie, cu o kaghemusha a unei ființe odată dragi? Cine te-ar înțelege dacă i-ai spune că soția ta, deși nu s-a schimbat deloc, a devenit o spioană odioasă care te vinde clipă de clipă cine știe cărei puteri teribile, în cine știe ce scop? Imposibila situație în care mă aflam îmi mărise exponențial singurătatea.

Într-o noapte am deschis ochii și-am deslușit-o în semiumbră: stătea așezată pe marginea patului și mă privea. Cine știe de când se tot uitase la mine. Asemenea vizitatorilor de care scrisesem în jurnal. Mai mult ca în cazul oricărei astfel de vizite, reacția corpului meu - pe când mintea mi-era într-un fel de prostrație, un refuz de-a înțelege - a fost devastatoare: am început să tremur atât de tare, că patul se zgâlțâia cu mine, și tot pârul de pe corp mi s-a zbârlit deodată. M-am smuls din pat cu cearșaf cu tot și-am fugit afară din cameră. Am stat pe podea, în fund, cu spatele lipit de peretele rece, până când am putut respira iarăși normal. M-am dus la fereastră de pe culoar: era lună plină. De-asta și puteam desluși atât de bine totul, în lumină albastră. Am stat acolo cel puțin o oră, până m-am întors în dormitor și-am intrat în pat. Ea dormea pe-o parte, respirând ușor. Dimineața ne-am băut cafeaua împreună, fără să vorbim despre ce se întâmplase. O priveam ca un amnezic căruia i se spune: asta e soția ta, sunteți căsătoriți de ani de zile, iar el vede, dincolo de masa din bucătărie, o femeie străină care-l privește-n ochi, o mizerabilă actriță care-i zâmbește obscen de familiar și pe care, oricât și-ar scormoni memoria, n-o poate identifica în vreun chip cât de cât cunoscut, necum de care l-ar lega umbra vreunui sentiment. Din noaptea aceea am început să am insomnii. Timp de patru sau cinci nopți n-am mai putut închide ochii, de parcă-aș fi împărțit o celulă cu un ucigaș sau aș fi fost silit să dorm în cușca unui tigru. Mă cutremura gândul că, dacă-aș fi adormit numai zece minute, aș fi rămas cu totul și cu totul în puterea ființei teribile cu care-mă așteptam odaia și patul. La capătul a patru nopți de nesomn și așteptare-ncordată am cedat. Nu se mai putea, trebuia ca mascarada să ia sfârșit.

„Ștefana, am să-ți spun ceva”, i-am zis într-o seară, înainte de culcare. Mă simțeam apăsător și vinovat de parcă totul ar fi fost real, deși nu era decât o stratagemă prostescă. Câteva nopți mă gândisem la o soluție prin care să mă pot despărți de ea fără să mă trădez. Dar n-aș fi crezut să-mi fie atât de greu. Ștefana mă privea, foarte puțin curioasă, doar așezase la loc pe noptieră cartea din, care citise până-atunci. Pe fața ei pălăiau umbre și lumini așa cum se luminează și se întunecă un peisaj alpin când curg norii deasupra, vâdind și obscurizând, alternativ, soarele. De zece ori pe minut era ea însăși, ca apoi să devină alta, ca și când nu în ea, ci în mine, în mecanismele mele mentale, ar fi fost problema, ca și când eu mi-aș fi pierdut abilitatea de-a o recunoaște emoțional, de-a simți că ea e femeia mea, cea care odată înaintase prin zăpadă cu brațele-ncărcate de flori și cu care ieșeam în serile de vară la câte-o terasă sub stelele parfumate, adunate-n micul pătrat dintre acoperișuri. Uneori o recunoșteam, atât de limpede și de fără-ndoială, că-mi venea să-i prind obrazii-n palme și s-o iau apoi în brațe fericit, pentru ca-n clipa următoare să redevină străina, pericolul suprem al vieții mele. „Uite... am cunoscut... am pe cineva.” Ștefana nu reacționase imediat. Nici n-a părut că-nțelege în primele minute. Stăteam culcați pe pat, unul lângă altul, doar cu fețele-ntoarse spre celălalt. Ochii-i erau transparentți, păreau goi de gânduri. În cameră era o liniște enervantă, greu de suportat. „Cine e? Irina?”, îmi răspunse liniștită. „Da...” Pe-atunci, abia dacă-i dădusem vreo atenție colegei mele de fizică și, din câte-mi aduceam aminte, nu-i vorbisem Ștefanei niciodată despre ea. Dar, când mă gândisem, în chinuitoarele

nopti de nesomn, la un pretext ca sã pot termina imposibila mea cãsnicie, și luasem hotãrãrea sã-mi inventez o iubitã, nu mã putusem, într-adevãr, gândi decât la Irina. Mã apãram de o femeie golitã de realitate cu o femeie ce n-avea încã realitate, opuneam o fantasmã unei fantasme într-un joc nebunesc pe care nu-l mai puteam controla. Faptul cã, fãrã nici o ezitare, Ștefana știuse la cine mã gândeam mi-a confirmat bãnuielile adunate de-atãta vreme și-a oprit pãlpãirea de pe chipul ei. Un nor unanim, nespãrt de vreo razã de incertitudine, îi întuneca din nou trãsãturile. Deodatã se ridicase-ntr-un cot și-și apropiase fața de-a mea. Mã domina acum cu ochii ei care, aflați în umbrã, pãreau negri ca smoala. „Nu trebuie sã-ți faci probleme în privința mea”, a zis. „Dacã tot am început sã vorbim - și eu am pe cineva.” Toatã scena se petrecea parcã într-un timp dens, cu mult mai lent decât cel ce cursese pân-atunci cu indiferența apei din robinet. Fiecare cuvânt, despãrțit de tãceri de minute-n șir, se materializa între noi cu luciul și rugozitatea unor obiecte pe cât de concrete, pe atât de ininteligibile. „Ce-ai spus?” am întrebat-o uimit, uitându-mã la fața ei impasibilã, aplecatã acum asupra mea. Nu mã așteptasem la asta și nu puteam crede. Cum adicã, avea pe cineva? Ștefana stãtuse, de când venise-napoi de la spital, aproape numai în casã, doar de douã-trei ori ieșiserãm împreunã pânã la Lacul Tei, ca sã-i dãm ocol și sã ne-ntoarcem. Unde sã fi cunoscut alt bãrbat?

Însãși ideea asta-mi era strãinã, și totuși mã lovise cu o forțã total neașteptatã. Mã nãucise. Întotdeauna o crezusem mai curând un dublu feminin al meu, o imagine-a mea în oglinda sexului. De asta nici n-o putusem iubi vreodatã cu pasiune, ci doar ca pe-o sorã, o virtualitate oprimatã-n mine, dar manifestã, miraculos, în vastul vis al realitãții. Chiar și dupã metamorfoza ei într-o ființã identicã și totuși complet diferitã, ideea cã ar putea avea sexualitate, cã ar putea intra în viața altcuiva, poate a celui care-i comanda de la distanțã gesturile și cuvintele, mi se pãrea o nebunie și-o absurditate. „Ce-ai auzit. Am și eu pe cineva, am un... iubit. Întrebarea e ce facem acum.” „Cine e?” am întrebat-o. „Nu-l cunoști. Oricum n-are rost sã vorbim despre asta.” Am tãcut amândoi câteva minute, privind în tavan, iar apoi ea a fãcut ceva uimitor. Cu aceiași ochi limpezi, și-a reluat cititul. Citea firesc, rãsuflând liniștit, pe când eu, fãrã sã-ndrãznesc sã mã mișc, stãteam cu ochii-n tavan în penumbra camerei, de parc-aș fi fost paralizat și-nfașurat pachet în fire elastice de pãianjen.

Deodatã n-am mai putut suporta nebunia și oroarea situației. Un val de urã s-a ridicat brusc în mine și mi-am pierdut controlul. Am sãrit pe ea, am apucat-o de umeri și-am început s-o zgâlțai și sã urlu ca scos din minți: „Cine ești? Cine ești?” Stãteam cãlare pe șoldurile ei, vedeam fragmente din fața ei, șuvițe din pãrul ei, sclipiri de ochi descompuse și recompuse halucinant la lumina veiozei, o loveam peste umeri, o ridicam și-o trãnteam cu spatele de saltea. Era moale ca o pãpușã de cauciuc, nici mãcar nu se apãra, aș fi putut s-o strangulez sau sã-i lovesc fața pân-aș fi lãsat-o-n nesimțire. Ceva m-a apãrat în noaptea aceea, ceva m-a oprit sã merg pânã unde mã-mpingea acel tsunami de disperare, fricã și neînțelegere. M-am prãbușit apoi alãturi și-am început sã plâng în hohote, ghemuit în patul mai boțit ca niciodatã. Dupã mult timp m-am ridicat și m-am dus la baie. În oglinda de deasupra chiuvetei aveam fața desfiguratã. Nu mai puteam. De luni întregi loveam cu capul și cu pumnii într-un zid impasibil. De fapt, el mã izbea, el mã zdrelea, el mã julea, el îmi spãrgea țeasta și-mi fractura oasele. Nu era nimic de fãcut. Ștefana se pietrificase în timp și devenise un alt zid al închisorii mele.

Într-o dimineațã am plecat spre școalã ca de obicei, dar era sãmbãta în care nu aveam ore, ci activitãți didactice la un liceu de la Iancului, unde tot ce se-ntâmpla, la așa-zisele consfãțuiri, era atât de stupid, încât lipseam de câte ori puteam. M-am ascuns dupã un morman de zãpadã depus peste o mașinã din care se mai vedea doar o roatã, cãci de la 1 decembrie începuse sã ningã cu fulgi mari și umezi. Am stat acolo, nins eu însumi și-nghețat, vreo orã și ceva, pânã când uitasem și ce așteptam, și de ce eram acolo. Strada Maica Domnului, cu maidanele și casele ei ciudate, era mai tãcutã ca oricând. Drumul nu se mai vedea sub zãpadã. Vechile carcase de frigidere Fram și cauciucurile de tractoare de pe terenul viran din fața casei mele erau acum doar movilițe albe cu umbre albãstrii. Zãpada cãdea

oblic, constant, liniștit, tăcut peste casa mea-n formă de vapor a cărei poartă de intrare, din fier forjat Art Nouveau, o țineam acum sub observație. Ochii mi se-nchideau de somn, când am văzut-o ieșind. Purta paltonul ei albastru și eșarfa pe care i le știam așa de bine, iar părul îi era lăsat în voia vântului și-a zăpezii. A traversat lumea aceea orbitor de albă și-a luat-o-n jos pe Maica Domnului. Mergea ciudat, puțin țeapăn, fără să dea atenție trecătorilor. Își infundase bărbia-n eșarfă și lăsa să i se-acopere părul de stelute sclipitoare. Mi s-a părut o clipă atât de frumoasă, că am simțit nevoia să fug către ea și s-o iau după umăr. Cât de bine fusese în primele noastre luni! Dar acum trebuia să știu cu cine se vedea, ce se-ntâmpla cu ea cu adevărat.

După câteva străzi a luat-o la stânga. S-a afundat într-un mic cartier de case pe unde fusesem foarte rar, mai mult ruine, cu câteva ziduri rămase-n picioare, și-a ieșit apoi, brusc, în Colentina. Șoseaua era și ea total înzăpezită. Mașinile treceau la minute distanță, câte-un tramvai de serviciu împrăștia sare pe șine. Blocurile muncitorești de câte zece-douăsprezece etaje ieșeau din valurile de zăpadă ca niște spinări cenușii de cetacee, pline de răni de la harpoanele timpului și delăsării. Un fel de crepuscul unanim, un roz-murdar acoperea dezolarea cartierului. Ștefana a traversat șoseaua și-a continuat drumul pe trotuarul celălalt, către Doamna Ghica. Mergeam după ea cu mâinile-n buzunarele paltonului, fără să mă feresc măcar, căci ea nu se uitase niciodată în urmă și simțeam că nici n-avea s-o facă. Nu trecuse un an, ci o viață de când, pe-aceeași șosea, la câțiva kilometri mai la vale, către centru, merseserăm împreună, îmbrăcați subțire, ea cu brațele pline de flori, pe mijlocul drumului încă și mai înzăpezit ca acum, și tramvaiul oprise-ntr-o stație ca să ne ia, și lumea dinăuntru ne aplaudase cu palmele-nghetate, râzând și bucurându-se, în ciuda nefericirii generale. Acum mergea ca trasă de-un fir ca să-și întâlnească iubitul sau superiorul ierarhic, sau Dumnezeu știe pe cine. Depăși Doamna Ghica și-o luă la dreapta pe Silistra, chiar strada unde m-am născut! Silistra 46, casa în formă de U plină de-o lume pestriță și veselă. De câte ori mai treceam pe-acolo, inima-ncepea să-mi bată până la sufocare. Silistra nu era o stradă din realitate, ci din lumea funambulescă de sub cupola craniului meu. Când dădeam colțul ca să intru pe stradă, ceva se răsucea-n mine și mă pomeneam deodată-n fața propriei mele frunți, al cărei os se limpezea cu încetul ca să vadă melancolica uliță, cu stâlpii ei de telegraf unși cu păcură, cu zmele încurcate în firele dintre ei, cu căsuțele de cărămidă, netencuite, cu copiii așezați pe trepte ca să joace șptic sau fotbal cu nasturi. Intram prin gelatina permisivă a osului frontal și-mi continuam drumul, bătând strada până-n capătul ei, de unde începea câmpul. Acolo, în capăt, când n-aveam mai mult de doi ani, scăpasem dintre degete, într-o baltă, un clopoțel auriu, primit de la cine-știe-cine, și-l căutasem plângând, prefirând apa cu mânuțele, fără să-l mai pot găsi vreodată.

Ștefana intrase acum hotărât pe Silistra și-nainta de-a lungul ei, lăsând în urmă Alimentara, clădirea pe care era desenat, cine știe de ce, un uriaș ibric albastru, curtea cu araci în vârful cărora erau înfipte globuri verzi, roșii, albastre în care se vedea adunată icoana străzii și-a casei de alături, casa cu turnuleț care mă fascinase mereu... A ajuns în dreptul casei de raport în care trăiseră ai mei în cămăruța cu ciment pe jos, dar nu s-a oprit în dreptul porții ei. M-am oprit în schimb eu, cu stelute de zăpadă-n gene și cu ochii-n lacrimi: pustiu, pustiu era acolo. Ferestrele îndesate cu ziare, obloanele rupte pocnind în vânt. O mașină străveche, pe butuci, în curte, învelită-n zăpadă. Oleandri uscați în ghivecele putrede din dreptul intrărilor. Nimeni la geamuri, nimeni în curte. Buncăr abandonat pe-un străvechi câmp de luptă. Era un pliu al spațiului, al timpului sau al filei de manuscris care le cuprinde, brana de univers se-ndoise asupra ei înseși, îndoindu-se de ea însăși, poate, și mă găseam acum de cealaltă parte-a unei bucle de mai bine de-un sfert de secol. Era ca atunci și nu era, era ca-ntr-o stare de deja-vu, în care nu imaginea, ah, Vaschide, ci emoția se revărsa peste tine, coplesindu-te. Era ca-ntr-o reverie de după-amiază sau ca-ntr-un vis, un vis cu case, înfașurate-n magia intensă a recunoașterii. Da, așa a fost! Da, am fost acolo! Îți spui încremenit de suferință și nostalgie, privind acel edificiu sculptat în substanța ta cerebrală, spălat de intemperiiile endorfinelor tale...

Am recunoscut imediat și calcanul casei vecine, mai ruinat, mai mâncat de vreme decât îl știam. În două locuri se bombase atât de tare, încât peretele de cărămizi străvechi trebuise susținut cu scoabe mari, strâmbe, acoperite de rugină. Zăpada îl troienise de-un stat de om și se prinsese în iregularitățile lui. Către stradă, casa avea o fațadă vopsită-ntr-un vernil mohorât, cu o poartă deasupra câtorva trepte și câteva ferestre acoperite cu draperii stacojii, de aceeași culoare cu poarta. Copil, privisem cândva în adâncul casei, de pe stradă, când cineva deschisese poarta. Mi s-a părut atunci că fac ceva nepermis și rușinos: culoarul de la intrare mi se păruse de carne, de carne roșie și palpitândă, de parcă-n cochilia de calcar a casei s-ar fi adăpostit o ființă vie...

Pe acea poartă-a intrat Ștefana, spre uimirea mea, descuind cu o cheie mare de fier. A dispărut în casă, lăsând ușa larg deschisă, ca și cum ar fi știut că o urmăresc și m-ar fi invitat să intru și eu. Niciodată nu mi-a bătut inima mai tare. Nu știam ce să fac, casa-mi inspira aceeași frică din copilărie, zăpada cădea fășâind pe stradă, eram în irealitate, în ireal. Doar spaima exista cu adevărat, ca un câmp care-ar uni și-ar da greutate evanescențelor lumi paralele. Am intrat până la urmă. Casa se simțea de la-nceput complet goală, rece, mirosind a iarnă și-a frig. Nu se mai locuise de mult acolo. Am străbătut tunelul holului, învelit și azi în tapet sângerieu, am urcat scara de lemn spre etaj. Un oleandru uscat, carbonizat aproape, și-a scuturat la trecerea mea, cu zgomot micuț și asurzitor, petalele negre, zbârcite. Cele patru camere aveau ușile date de perete: erau goale, înghețate, cu urme palide pe pereți, unde fuseseră cândva mobilele și tablourile. Pe geamurile crăpate venea lumina orbitoare-a zăpezii, care făcea să strălucească podelele date cu vopsea maro. În capăt era o baie, și lângă ea o scară abruptă ce ducea la mansardă. Am urcat-o încet. Câmpul vizual îmi zvâcnea odată cu bățările inimii. Gâfâiam, scoteam aburi ca un balaur, în fuioare și rotocoale ce se disipau în aerul sticlos. Am întârziat o vreme în fața ușii din capătul scării, stacojie ca o coajă de pe-o rană. Mi-am lipit urechea de lemnul ei rece și umed: de dincolo nu se auzea nici un zgomot, de parcă nici n-ar fi fost o odaie acolo, ci spațiu plin, gros de mai mulți metri. Am pus mâna pe clanță, și răceala ei mi-a înfiorat trupul. Am apăsat și-am deschis, fără un sunet, usa.

Odaia era goală ca și celelalte, dar aerul era fierbinte. Căci venea din miezul verii prin fereastra îngustă la care, proptită cu coatele pe pervaz, stătea, cu spatele la mine, Ștefana. Fulgii de zăpadă din păr i se topiseră de mult, căci din fanta geamului venea vânt fierbinte ca dintr-un cuptor. Lumina intensă, de aur topit, coroda silueta femeii, îi incendia părul. M-am apropiat încetișor. Zăpada topită de pe haina ei se scursesese pe podea într-o băltoacă azurie. Fiindcă pe ferestruică slava cerului se vedea de azur, cu nori albi răspândiți uniform până-n depărtare. Iar pe-acest fundal se zăreau, aproape obraz lângă obraz cu Ștefana, dar de partea cealaltă a fantei, mai multe capete de copii. Copii mici, mucoși, de mahala, fetițe și băieți în hăinuțe de joacă, rupte și peticite ca vai de ele. Se țineau unii de alții, țipând de spaimă și de surpriză. Ștefana îl privea doar pe unul, băiețelul cel mai prizărit, cu fețișoara ascuțită, cu ochi negri mari și grei, măriți și mai mult, acum, de spaimă. Așezat oblic față de ei, spre colțul camerei, cu profilul atât de cunoscut al femeii mele la doar doi pași, dar fără ca ea să dea semne că m-ar fi văzut sau simțit în preajmă, îi priveam cu aviditate. Ștefana nu zâmbea, fața ei arăta doar acea impersonalitate de insectă care mă exasperase în ultimele luni. Dar toată intensitatea privirii ei era fixată, ca a unui prădător, pe băiețelul palid care... nu mă puteam îndoi, eram eu, eu cel de-atunci, eu cel din casa în formă de U, încoronat cu dragostea mamei și-mplătoșat cu mireasma de oleandri din curtea străveche a primei mele copilării. Se priveau acum ochi în ochi, ea-l izolase cu totul de ceilalți, ce se pierduseră, străvezii, în peisajul cu nori curgători de iulie, și-acum erau numai ei doi, ca două piese ale unui joc straniu, ca un mecanism de cuplare gata să facă clic, închizând cine știe ce taină, deschizând cine știe ce portal. Băiețelul se destinse deodată, pe fața lui nu se mai citea frică, ci un fel de somn cu pleoapele întredeschise, când femeia întinse mâna spre el, sprijinind-o cu palma deschisă în sus, pe pervazul ferestrei. Copilul ezită, dar nu mult, și-n curând mânuța lui se odihnea în palma Ștefanei. Degetele ei cu unghii pure, „susținându-și foarte sus onixul”, se-

nchiseră încet peste ea, până ce nu se mai văzu. Rămaseră așa, ca o figură indescifrabilă, pe când eu m-am retras, cu spatele, către ușă, destins acum eu însumi și, într-un fel hidos, fericit. Simțisem eu însumi mâna femeii închizându-se peste-a mea. Contactul se produsese.

39

De-atunci au trecut trei ierni, și tot atâta timp de când scriu aici, în caietele manuscrisului meu. Le-am așezat pe masa de scris și mă uit la ele cum stau cuminți și tăcute, în lumina marea-a zăpezii ce-mi pătrunde pe fereastră. Primul e-mbrăcat în pânză pe care se-ntinde un model floral, în alb și albastru. L-am recitat de-atâtea ori, că-l știu aproape pe de rost. Păduchi, frică, matricole, vise. Ochiul care-nchis afară înăuntru se deșteaptă. Fabrica părăsită, cu utilajele ei bizare. Irina. Al doilea caiet e mai masiv, cu spirală metalică și coperti roșii, strălucitoare. Încă privindu-i mulțurile poți zări, ca niște intestine ale unor ființe strivite-ntre-pagini, dărele de pix, traiectul lor psihic, freamătul cuantic al paginii albe, care pe toate le naște. Morga, visele, pichetiștii, ghiulul, dintele smuls, icoana scuipată la cercul de ateism. Teseractul. Voila. Și ultimul caiet, pe trei sferturi plin și el, cu coperta neagră și albastră, singurul care mai are încă pagini imaculate, enigmatice ca niște zei fără fețe. Am știut mereu că scrisul e palimpsest, e răzuire-a unei foi ce deja cuprinde totul, e dezvelire a semnelor și buclelor, scoase prima oară la lumină, cum răsturnam pietre mari în copilărie ca să privesc, în adâncitura udă lăsată-n pământ, panica furnicilor deranjate, fuga lor cu larvele albicioase-n mandibule, desrăsucirea leneșă a câte unui miriapod tare ca sârma, evadarea bezmetică a vreunui păianjen străveziu. Rumoarea subterană a foilor albe, disponibilitatea lor avidă pentru toate poveștile, toată gloria și toată rușinea și toată gândirea și tot infernul de pe pământ. Am încheiat ieri, scriind „contactul se produsese” (fără să știu ce-nseamnă asta și fără să-mi pese că nu știu, mulțumit doar de senzația că exact așa trebuia să-nchei povestea chinuitoare a căsătoriei mele), pagina din stânga, ridicată mult deasupra celei cu care stă față în față, căci suta și mai bine de pagini deja scrise, pe deasupra afânate de presiunea vârfului de pix și-ngreunate de pasta albastră, mirosind periculos și amețitor, copleșește teancul modest al filelor albe, netede, rămase-n partea dreaptă, ce se vor umple-n viitor, deocamdată nu știu nici când, nici cu ce, mergând paralel cu viața de pe care se desfășoară. Am o singură presimțire, că e ultimul caiet, că povestea se va sfârși în clipa-n care nu va mai fi loc aici pentru nici o literă, așa cum marii tatuați își umplu în timpul vieții întreaga piele, până la ultimul centimetru pătrat, cel dintre sprâncene, în care se cuvine să tatuezi întotdeauna ochiul triumphiular ce privește înăuntru, și-apoi se retrag și mor undeva, lăsându-și muzeelor pielea. Deja și pagina din dreapta e tatuată pe jumătate, iar umbra brațului meu o-ntunecă în partea de jos, cea pudică asemenea zăpezii netede, necălcate de picior de om. De multe ori, după ce-am scris serile aici până când s-a-ntunecat și aerul din cameră s-a făcut galben murdar ca gazul lampant, am închis coperta țepănă-a ultimului caiet și l-am pus peste celelalte două, iar pe luciul copertii am făcut o floare din monezi de trei lei și de-un leu: una mare în mijloc și cinci împrejur, ca niște petale ce se-ating unele de celelalte. Lumina razantă de pe fereastră le reliefa zimții de pe margini și cifrele, literele, stema de pe fețele lor argintii. Le priveam până se-ntuneca de tot și rămăneau singurele sticliri în camera mohorâtă, încercând să-mi dau seama (să-mi amintesc?) ce-nseamnă asta, ca și când aș fi căutat intrigat un cuvânt care-mi stă pe limbă. Luam apoi o bucată neagră, curbă, ciobită la un cap, de magnet - cea găsită de mine cândva la Cooperativa Electrobobinajul, unde sărisem de-atâtea ori gardul în copilărie, - și-o apropiam de floarea din monezi de pe ciudatul Baalbek al caietelor mele. Mereu simțeam surpriză și bucurie la minunea alipirii lor bruște, cu clinchet, de piatra neagră, a agățării lor una de alta, formând un lanț în care monezile, acum verticale, vânturau în sclipiri și-ntunecări bruște amurgul. Trăgeam de ele, le desprindeam forțat de celelalte, simțind tensiunea nevăzută dintre ele, mistica lor solidaritate. Mereu am privit magnetismul cu ochi de copil, așa cum m-a uimit întotdeauna că se vede prin sticlă (dar nu și prin

pereti sau metale) si ca oglinzile repetă la nesfârșit realitatea, făcând lumea de două ori mai încăpătoare...

Al treilea caiet, încă doar pe jumătate scanat, decopertat, expus: Voila. Traian. Stăpânul viselor, Vaschide. Ștefana, cu strania ei înstrăinare. Personaje, locuri, figuri angajate-ntr-un balet fascinant și de ne-nțeles ca visul manifest ce se ncheagă, asemenea pielitei pe suprafața laptelui, deasupra a ceea ce ascunde și revelează: frumusețea de abis și de fiară a visului latent. Te trezești năucit, pe când afară e încă-ntuneric, întinzi mâna după ceas, când brusc îți fulgeră-n minte un amestec de pre-imagini și încă-nu-emoții, ceva ce nu apuci să vezi, nici să simți cu adevărat, dar care e acolo, ca o tăietură de pumnal în miezul minții tale, ca o senzație de deja-vu care dă cu tine de pământ, ca mirosul de pâr ars sau gustul de cocleală pe care-l simte epilepticul înainte de-a se prăbuși: da, da, a fost ceva, am trăit ceva, era... magic, era cu neputință de exprimat... Îți amintești cu degetele, cu limba, cu zidurile pe care-nflorea lichenii. Da, am fost acolo, ce straniu, am fost în acea lume... Rămâi încremenit, ca un păianjen în plasa lui, încerci să atragi alt mesaj, altă fulgerare din adânc. Și deodată vezi, și brusc simți, și-un fragment din viața ta paralelă devine palpabil, concret ca orice obiect din lumea ta. E o icoană, o fotografie, un film, dar aranjarea chipurilor și-ncăperilor și cuvintelor ce străbat din acea lume-ndepărtată nu justifică emoția ca de-ndrăgostire, jalea ca de priveghi ce te paralizează pe când zaci încă în patul tău și pe fereastră se luminează de ziuă. „Ce-o fi?” se-ntreba mama de câte ori își amintea câte-un vis, și și le amintea pe toate-ntotdeauna, ținându-le în insectarul infailibil al memoriei ei, în cartea ei nescrisă de poeme, demnă de Pliniu și de Lautreamont. Ce-o fi? te-ntrebi și tu, în ticăloșia ta silogistică, gândindu-te-n mod reflex, cum își face călugărița cuibul fară-a privi înapoi, la o interpretare, desfăcând visul cald, abia născut, în organele și aparatele lui, în roțile dințate, crucile și asteriscurile și semilunele lui, ca apoi, printr-o ineptă și inefficientă inginerie inversă, să reconstruiești o semnificație, un alfabet, un limbaj. Plimbi hârtia fotografică prin baia revelatoare, dar revelatorul nu poate revela revelația, dimpotrivă, o ascunde în spatele fotografiei, care-aduce nebunescul în lume pierzând lumea din care, mesaj teribil și sacru, provine. Orice vis e un mesaj, o chemare, un portal, o gaură de vierme, un obiect multidimensional pe care tu, interpretându-l, îl mistifici și-l irosești. Ești obișnuit cu cărți pe care le citești placid, mâncând un sandvici, într-o pauză-n cancelarie, sau în tramvai, mergând spre casă; cu ușile desenate pe perete, iluzionist, ale tuturor picturilor din toate pinacotecile lumii; cu legănarea capului în ritmul tuturor cântecelor. Dar ești surd, orb și mut la chemarea disperată din miezul lor. Visele sunt planuri de evadare, ca și muzica, metafizica și trigonometria sferică. Tot ce ne vorbește în lume ne spune același lucru: ieși de-aici! pleacă! locul tău nu e aici! Orice vis îți pune cu stăruință o întrebare. Nu-l înțelegi dacă i-ai dat o interpretare, ci numai dacă i-ai răspuns. Întotdeauna când te-auzi chemat, în miez de noapte, pe nume, nu ezita să răspunzi: „Aici sunt, Doamne!” Nu-ncerc să-nțeleg, doar merg mai departe cu povestea anomaliilor mele. Filozofii au interpretat lumea în fel și chip, îmi spun uneori, parodiind faimoasa frază din care-a țâșnit atâta sânge, important e însă a evada. Un fel de viziune pe care-am avut-o acum câteva seri a apărut, măcar în mintea mea avidă de indicii, ca să-mi arate, dacă nu o metodă, măcar o-ndepărtată lumină finală, cum vezi centrul unui labirint de cristal, atât de-aproape, dar de care te despart totuși kilometri de coridoare. Transparența parabolei, ca și-a zidurilor de sticlă, ironia porții de corn, a visului adevărat, trimis de zei, pe care totuși n-ai să-l înțelegi niciodată. Transcriu aici, la fel cum am transcris altădată visele mele străvezii și totuși obscure (cu cât mai limpezi, cu atât mai indescifrabile), mica istorie ce mi s-a năzărit atunci:

Cândva posedam domenii întinse, aș putea spune că soarele nu apunea niciodată în cuprinsul lor. Geografia lor era măreată și variată, bogățiile lor - nesfârșite. Ca să-mi protejiez proprietățile construisem în jurul lor un zid circular, flexibil ca o membrană și totuși aproape impenetrabil. Dușmanii mei erau pe potriva averii mele și mă-nconjurau de pretutindeni, dar circumferința zidului era atât de inimaginabil

de mare, încât nicăieri de-a lungul său nu se puteau aduna atâtea cât să poată face-o spărtură în zid.

Această stare de fapt a durat mult, azi o socotesc epoca mea de aur, era mea de oșios huzur.

A venit însă clipa când mi s-a vestit că, pe-o mică porțiune a zidului, ridicată într-o provincie de frontieră, numărul dușmanilor, din cine știe ce pricină, a ajuns puțin mai mare decât în celelalte părți. Nu suficient ca să poată penetra zidul, totuși îngrijorător pentru mine. Am decis să fac o tăietură în zid și să glisez cele două capete unul peste celălalt, în așa fel încât, pe porțiunea aceea, zidul să-și dubleze grosimea. A fost o măsură de precauție mult criticată de supușii mei la acea vreme, căci porțiunea respectivă nu era nici a mia parte din circumferință, iar dublarea zidului a fost aproape inobservabilă. Totuși, oricât de mică suprafață-a acoperit, dublarea zidului a avut consecințe asupra tuturor granițelor mele: regatul meu s-a strâmtat. Am pierdut din el o fâșie infinitezimală, poate doar de grosimea unui fir de păr, dar era o pierdere de teritoriu, și asta nu se mai întâmplase de secole. Măsură mea de precauție, poate puțin pripită, a avut, de altfel, și alte urmări, dintre cele mai paradoxale. Văzând că zidul e acum dublu, pe ntinderea acelei provincii, dușmanii au renunțat să mai atace-n acel loc și au mers către margini, adăugându-se celor ce deja luptau acolo cu gârziile mele.

Am fost astfel nevoit să mai trag de capătul zidului interior, mărind arcul de cerc pe care peretele era dublu. Câțiva ani am făcut față, astfel, înțetitelor atacuri, dar cu prețul unei noi îngustări a moșiilor mele. Pierzând nădejdea, dușmanii mei din acea zonă s-au mutat iarăși în provinciile marginale, ceea ce-a dus, din partea mea, la o nouă rotire a zidului interior de-a lungul celui dinafară. Curând, un sfert și apoi jumătate din circumferința - mereu mai strâmtă - a zidului exterior a fost dublată de cel interior, iar patrimoniul meu a scăzut dramatic. Am pierdut, în afara zidului, concentric, guvernii după guvernii, mine de metale prețioase, păduri de lemn nobil, sate și ogoare capturate de dușman, orașe și târguri, odinioară pline de veselie. Când am ajuns, de teama atacurilor mereu înțetite, să dublez toată circumferința zidului, după decenii de luptă neobosită cu dușmanii, m-am găsit mult mai sărac decât fusesem, rămânând totuși un nobil castelan important în ținuturile noastre. Întreaga mea stăpânire era protejată acum, e drept, de-un zid dublu, dar și dușmanii au crescut în putere, căci atacau acum pretutindeni un zid mult mai redus ca întindere decât cel de la-nceput. Astfel că situația mea, în loc să se mbunătățească, a devenit tot mai grea, căci resursele mi-au scăzut, iar războiul cere bani și iar bani.

N-am avut însă de-ales când, iarăși, într-una din zonele de la graniță, dușmanul a-nceput, din cine știe ce motive, să atace mai înverșunat ca-n alte părți. Am fost silit să trag iarăși de capătul zidului dinăuntru, triplând grosimea totală pe-un arc de cerc la-nceput modest, apoi tot mai amplu. Am acoperit tot mai mult din frontieră cu-acest zid triplu: un sfert, jumătate, trei sferturi și, în cele din urmă, întreaga graniță. Domeniul ce mi-a rămas, în urma acestei noi reduceri de circumferință și suprafață, nu mai depășea acum ținutul meu natal: castelul și câteva sate dimprejur, o mină de cositor, o moară de apă, un delușor cu pășuni presărate cu ciupoare de oi. Tot ce cucerisem cu spada, încă din zilele tinereții mele, era acum pentru totdeauna în mâinile dușmanului. Dar cu cât averea mea se ducea pe apa sâmbetei, cu atât adversarii erau mai numeroși, deși numărul lor nu crescuse, pe fiecare zonă a zidului de apărare. Avântul lor era acum atât de mare, încât parcă nu mai luptau doar de dragul bogățiilor mele, ci dintr-o mereu sporită ură față de mine și de ncăpățânarea mea de-a le rezista.

Curând, zidul meu s-a făcut împătrit, apoi încincit, curând am pierdut și mina, și moara, și satele, pe rând, și dealul cu turmele mele, încât, când zidul de apărare s-a îngroșat de șase ori, asemenea unui șarpe ce-nconjoară cu inelele lui cerbul sugrumat, m-am pomenit că porțiunea lui cea mai dinăuntru era lipită de zidul propriului meu castel, pe care pielea sidefie și elastică îl strângea-n chingile ei.

Dacă înșesirea zidului durase câteva zile, înșeptirea lui a durat ore. Sub strânsoarea zidului de apărare, meterezele castelului, socotite cândva de necucerit, s-au sfărâmat și-am putut atunci vedea, cu oroare și spaimă, cum zidul

exterior, pe cât de gros acum, pe atât de năpădit de dușmani, a ajuns să-nconjoare numai pereții sălii tronului, în care mă aflam captiv, fără putință de scăpare. Dușmanii erau acum atât de aproape, că le auzeam, dincolo de ceea ce devenise un zid întors de douăzeci de ori asupra lui însuși, urletele bestiale, le simțeam frustrarea de-a nu-și mai putea folosi armele de-atâta-nghesuială pe parapete, de-a fi siliți să muște și să zgârie ca să-și croiască loc către zidul asediat. Doar minute-au trecut până ce-am putut apuca eu însumi de partea interioară a zidului, și-am tras-o spre propriul meu trup, lipind-o de el, căci atât îmi mai rămăsese pe lume. Groaza, durerea și disperarea mea n-au mai avut margini când și granița pielii mele-a cedat, iar peretele circular, însutit și-nmiiit acum, mi-a invadat organele interne. Dușmanii mi-au cucerit, pe rând, în clipe tot mai scurte, inima, ficatul și mățele, vertebrele spinării, întocmai cum, de-a lungul deceniilor precedente, se făcuseră stăpâni pe-ntinsele, nenumăratele mele domenii. Acum zidul se-nfășura cu iuteala fulgerului în jurul lui însuși, cuprinzându-mi craniul și-apoi sfărâmându-l în țândări, înglobându-mi creierul și avansând către centrul său incandescent. Dușmanii luptau acum pentru zonele senzoriale, pentru cele motorii, cucereau deget cu deget homunculul diform proiectat pe emisferele cerebrale, îmi cotopeau amintirile și cugetările, îmi înrobeau spațiul vizual și cel logic, într-un asalt asupra zidului ce-avea acum zeci de milioane de spire și se rotea sfichiind, asemenea unei tenii neiertătoare, ca să cuprindă, în centrul centrului minții, bobul de mazăre al glandei mele pineale, despre care-nțelepții spun că e sediul sufletului. Și iată-mă acum, după doar o milionime de secundă, redus la cel care sunt cu adevărat, la cel care-am fost întotdeauna: perla din centrul spiralei ametoare a minții. Trăind aici, murind aici, fără timp, fără proprietăți, fără dușmani, cum am murit, trăind, întotdeauna.

Nu-i așa de rău, îmi spun, recitindu-mi mica parabolă. Poate-aș mai avea o șansă, poate chiar și acum, la atâția ani de la ședința de cenaclu care mi-a bifurcat viața, aș mai putea recupera, m-aș putea strecura cumva sub pielea Celuilalt, cel ce călătorește prin lume și dă autografe și scrie cărți strălucitoare pe alt pământ, sub alte ceruri. Numai gândindu-mă la asta îmi vine să vârs. Numai la gândul că aș putea scoate din casa-n flăcări pictura celebră și nu copilul viu, căruia limbile de foc îi ard pielea, îmi dă o senzație de insuportabilă ură de sine. Asta fac toți scriitorii, filozofii, muzicienii și pictorii lumii, asta fac iluzionistii de la circ și dresorii de purici: salvează capodopera și lasă să ardă copilul. Scriu aici, seară de seară, în casa mea din centrul orașului, universului, lumii mele, o anti-carte, opera pentru totdeauna obscură a unui anti-scriitor. Sunt nimeni și-am să rămân mereu așa, sunt singur și pentru asta nu există remediu, dar nu mint pe nimeni pictând uși ce nu se vor deschide niciodată pe pereții acestei lumi piranesiene. Aș putea să-mi iau povestea și s-o duc la o redacție de ziar. Mi-ar putea apărea într-un supliment literar de duminică. Aș mai putea scrie ceva-n acest gen și mi-aș publica un volumaș de o sută de pagini. Până și Kafka, până și Rotluft, până și Fyodor au făcut asta. Aș putea intra într-o zi în cancelarie cu proaspăt apăruta mea carte, le-aș putea-o arăta, cu o modestie bine jucată, Florabelei, lui Goia, doamnei Gionea și doamnei Uzun, m-aș apropia de Spirescu, profesorul de desen, ca să-l întreb, ipocrit, ce părere are despre copertă (el, marele specialist...), și-aș auzi de peste tot „felicitări, dom' profesor”, până și din tablourile verzui din jurul cancelariei, până și de la femeile de serviciu, până și de la școlarii cu pete de cerneală pe buze. Așa ar începe. Încă ar putea începe. Coșmarul transformării mele, după o noapte cu somn agitat, în Celălalt.

Școala noastră arăta mai bine primăvara. Înăuntru rămâne la fel de ntunecoasă, e drept, cu coridoarele ei nesfârșite, cu etajele ei care par că se multiplică deasupra și sub pământ, dar cel puțin când ajungi, dimineața, în dreptul ei, ți se pare scâldată-ntr-o apă înghețată și luminoasă, de parc-ai avea șaisprezece ani și-ai vedea lucrurile prima dată, nu cu ochii, ci direct cu ființa ta interioară. Până și galbenul murdar, zgrunțuros, al pereților sclipește atunci ca într-o camera lucida, până și umbrele, pe ziduri, ale nuielilor din pomii desfrunziți ți se par niște neuroni ciudați, împlețiți între ei și legându-se-n entuziasmanța briză-a dimineții.

Colegele mele se fardează și se coafează altfel primăvara. Se plâng mai puțin de bolile femeiești și de reumatisme. Se entuziasmează mai tare de eternele, deși mereu altele, țâcăneli din cancelarie: după epoca uleiului ținut sub limbă, cea a algelor băloase din borcan, a rădăcinii de șapte-frați-pătați, a cubului Rubik, a insectelor ținute-n pumn câte zece minute pe zi (acum vreo doi ani, după nebunia pichetiștilor, care a zguduit cartierul, nu mai era vânzătoare, instalator, tâmplar, profesoară sau cerșetor care să nu hrănească, acasă, câte-o lăcustă, o călugăriță, un gândac verde metalic, un cărăbuș, o rădașcă, un gândac de Colorado sau, greșind taxinomiile, un păianjen, o scolopendră, o mare căpușă pisicească sau un fluture de mătase, doar ca să fie și ei băgați în seamă ca membri ai sectei ce lupta obstinat împotriva morții, durerii și agoniei), a început acum furia fotografiilor cu aparatele cele mai ieftine din comerț, aproape de jucărie, care-au apărut iarna asta. Sunt niște cutii negre, fără nici un fel de lentilă, în care bagi filmul, te uiți prin vizorul de sticlă și-apeși pe buton. Lumina intră pe-un orificiu cât un vârf de ac făcut în capacul ce-ar trebui să acopere obiectivul, dac-ar exista unul. La dezvoltare, ai o surpriză teribilă, căci fotografiile făcute cu camera asta primitivă ies mai mult decât picturale: haloul de lumină orbitoare ce-nconjoară chipurile și irealizează peisajele e nostalgie pură. Așa vezi lucrurile și fețele în vise sau în cele mai vechi amintiri. Portretele, mai ales, apar ectoplasmatice, dizolvate-n lumină. Oamenii din ele par larve palide conservate-n formol, în cilindrii groși din muzeele de științe naturale. Toți profesorii și-au făcut albume de poze, și-și petrec vremea în pauze, în cancelarie, arătându-și-le unii altora de parc-ar fi imagini de pe planete îndepărtate. Joia trecută, Borcescu ne-a chemat la ședință. Ne-am adunat toți, învățătoarele și profesorii, în sala de clasă de lângă cancelarie. M-am așezat în prima bancă de lângă geam, și lângă mine-a venit Gheară, cu bancurile lui prostești și totuși înveselitoare. Multe învățătoare croșetau sau împleteau cu andrelele, altele citeau sau stăteau de vorbă în șoaptă. Deasupra tablei luceau portretul Tovarășului, cel „într-o ureche”, cu cravată sclipind metalic. Zâmbea din colțul gurii, încercând parcă să-și rețină ilaritatea stărnită de cine știe ce glumă pe care tocmai o auzise. Pe peretele opus ferestrelor erau inevitabilele planșe cu vaca, porcul și „geografia literară”, adică harta țării pe care erau lipite poze de scriitori, fiecare în locul unde se născuse. În fund, deasupra cuierelor pline de pardesie și pălării, se aflau două personalități albaneze care probabil nu mai încăpuseră-n cancelarie și, între ele, stema țării.

O ciudată veselie tâlâmbă, stărnită probabil de azurul intens al cerurilor de aprilie ce inundau sala de clasă ca pe-un acvariu plin de lumină, îi agita pe colegii mei, mai ales pe profesoarele ce nu mai tăceau din gură. „Am avut ieri fasching, dragă, ne-am costumat în cavalier, ne-am făcut băiat mare. L-a dus bărbatu-meu cu Volkswagenul la Palatul Pionierilor. Nu pot să vă spun ce costumaș a avut, închiriat de la Teatrul Național, o splendoare! Coif cu pană de cocoș, armură de zale, dragă, și manta de cruciat! M-a costat, dacă vă puteți închipui, opt sute de lei! Da, dragă, opt sute de lei pentru-o singură zi! Da' ce, fetelor, e poleit cu aur? Am dat, că o dată face și fiu-meu fasching-ul cu toți copiii celor de la Externe, da' să știți că... Ei, ce să mai vorbim, știți și voi cum e să ai copii. Tony al meu.” Lui Caty nu-i păsa dac-o ascultă cineva sau nu, și nu vedea cum colegele din jur își dădeau, acre, ochii peste cap. Ea stătea-n bancă, înfioată-n rochia ei mult prea elegantă, ca un fluture exotic printre molii, doar întorcându-și către una sau alta privirile umede, la fel de apetisantă ca atunci, în

secretariat, când îmi arătasem inocentă, unul câte unul, chiloții tocmai primiți „de la pachet”. De câte ori o vedeam îmi aduceam aminte de teribila noapte a pichetiștilor, de sala circulară și de gigantica statuie a Damnării care-l strivise cu talpa ei, ca pe-un gândac, pe Virgil, un Virgiliu ce nu călăuzise pe nimeni prin infernul immanent al lumii noastre. Mulți pichetiști fuseseră arestați de Miliție și de Securitate după acea noapte în care, în definitiv, se petrecuse un homicid, dar mișcarea părea - pare încă - de neoprit. Virgil a ajuns, firește, un fel de martir, fotografiile lui, multiplicare până la nemărecunoaștere, au năpădit orașul și le găsești în mai fiecare casă. Mulți dintre vechii pelerini urmează acum un fel de traseu mistic prin clădirile din centru, alegând mereu camerele în care se află poza, înrămată, pe vreun birou, pe perete, prinsă-n marginea oglinzii de la toaletă sau chiar făcută bucăți și aruncată-n coș, așa cum într-un labirint poți hotărî s-o iei mereu numai la stânga.

Povestea lui Ispas răscolise din nou toată afacerea, atât în primăvara în care dispăruse și-n care strigătele lui - se spune - putuseră fi auzite zile-ntregi de deasupra câmpului din marginea orașului, înspăimântând oamenii ce se-aventurau în brazdele mocirloase de dincolo de calea ferată, cât mai ales în toamna trecută, când portarul, de care-aproape că uitaseră toți, fusese regăsit deodată, viu și nevătămat, zăcând într-un șanț la trei străzi de școală, beat de nu mai știa de el și complet confuz. A fost atunci o emoție extraordinară în cartier. Farsele cu insecta din pumn dispăruseră brusc, căci gluma se-ngroșase: când își revenise din beție, portarul iscălise, se zicea, la poliție, o relatare care-ți îngheța sângele-n vine, și care schimbase cu totul sensul mării secte a pichetiștilor. Declarația lui Ispas circulă, se pare, și ea, asemenea fotografiei lui Virgil, copiată și răscopiată de mână, dar cu atâta fereală, că n-am putut deocamdată s-o citesc, nu că așa ține cine știe cât la asta. Fapt e că după întoarcerea portarului pâlcuiri de oameni îmbrăcați în negru au reînceput, ca pe vremea lui Virgil, să se-adune-n preajma celor mai sinistre locuri din oraș, reluându-și viața dublă care mă mirase atât de mult în cazul lui Caty. Nu trebuia să te lași înșelat de frivolitatea și de formele languroase și de gura ca o floare de mac a profesoarei de geografie: luna avea o față-ntunecată, desfigurată de spaime și dezamăgiri. Chiar fără silueta ostentivă a lui Virgil între ei - eroul mort se dovedea mai puternic și mai activ decât fusese cândva modelul lui în viață - pichetiștii se regrupau, și în aer plutește un damf de apocalips pe care-l simt, de săptămâni, pe propria mea piele. Bolile, dentistul, copiii și nepoții, serialul de sâmbătă seara - colegile mele n-au prea multe subiecte de discutat în cancelarie sau înainte să-nceapă ședințele. Fiecare se simte, în plus, stăpână pe „specialitatea” ei: și-au împărțit lumea-n bucăți și și-au îndesat în buzunare câte-o bucată. Profesoara de muzică, de obicei fină și decorativă ca o statuie mult prea polizată, și la fel de tăcută, se deșteaptă brusc de câte ori vine vorba despre Mozart sau Ceaikovski: ochii încep să-i sclipască, cerceii rotunzi să-i clinchetească, și detaliile despre concerte, uverturi, simfonii (sau doar picanterii din viața muzicienilor) ies ca dintr-o lădiță de perle, pedante și inutile ca doamna Bernini însăși. Nimic adevărat, nimic, nici măcar o prostie, gândită cu adevărat de ea însăși. La cea mai mică menționare a vreunui personaj din Dostoievski sare ca arsă profa de rusă, o adevărată comisară, cum se și cuvine, de care copiii se tem ca de-un demon: una-două le croiește la palmă cu o bucată de cablu cu miez de metal argintiu. Nu la puțină a reușit să le scrântească degetele și oasele palmei. „Da... Dostoievski... Feodor Mihailovici Dostoievski. A fost un mare scriitor rus care și-a arătat dragostea și compasiunea pentru mujic. Dar a avut și limite ideologice. Să știți, tovarășe profesor, că, orice-ați zice dumneavoastră, nu poate fi comparat cu marele Tolstoi, care-a cuprins în opera lui toată umanitatea.” Și-apoi Tolstoi în sus și Tolstoi în jos, ca o placă de patefon stricată, de câte ori mă vede, că am ajuns să-l prefer pe însuratul ceva mai rău ca spânzurat al lui Borcescu. Doamna Rădulescu, firește, e stăpână istoriei. Zici ceva de Mihai Viteazul (chiar dacă vorbești de liceul numit așa), sare și ea ca un automat: „1558-1601”. Spui că te duci la părinții tăi din Ștefan cel Mare? Aceeași voce adaugă cu impersonalitatea celei ce dă ora exactă la telefon: „1457-1504”. Pe lângă date (toate suirile pe tron și coborârile de pe tron) știe și ce numește ea „cauze”. De ce s-au purtat

rĂzboaiele napoleoniene? De ce s-au rĂsculat gladiatorii lui Spartacus? De ce s-a inventat mașina cu aburi? De ce se produc eclipsele? De ce sar puricii-n așternut? De ce se rĂstoarnĂ paharele pe masĂ? Cu un zĂmbet superior, doamna RĂdulescu are un rĂspuns care merge la orice-ntrebare: din cauza exploatĂrii omului de cĂtre om. „Scurmați puțin, domnule profesor, sub orice idee filozoficĂ, sub «idealisme» și «metafizicĂ», și-o sĂ gĂsiți mereu același lucru: poziții de clasĂ, apĂrarea privilegiilor celor avuți contra sĂracilor și nĂpĂstuiților lumii.” De decenii întregi colegii mei repetĂ legi, teorii, date, raționamente, poezii, citate, „cele mai bune lucruri care s-au spus și s-au scris de cĂtre umanitate”, și-i zvĂntĂ-n bĂtaie pe copiii care-a doua zi nu le repetĂ și ei pe de rost, cuvânt cu cuvânt, chiar dacĂ nu seamĂnĂ cu nimic din viața lor și, de aceea, uitĂ totul cĂt de repede le stĂ în putințĂ. Fiecare școlar din 86 trebuie cĂ are sub cupola translucidĂ a micului sĂu craniu un peisaj la fel de ruinat ca lumea din jur, ca școala însĂși și fabrica veche, și Automecanica, și Uzina de țevi sudate. Ce s-a spus și s-a scris mai bine de-a lungul secolelor ajunge pĂnĂ la el ca moloz, cĂrĂmizi sparte, țevi strĂmbe și ruginite, cofraje numai așchii ale unui Babel cĂzut în paraginĂ. La catedrĂ iau loc tovarĂșul director Borcescu, al cĂrui vitiligo a avansat în toți anii Ăștia de nu te mai poți uita la el: toatĂ fața-i e plinĂ de pete roz și întunecate, pe care stratul gros de fond de ten de deasupra le scoate-n evidențĂ și mai exuberant, încĂt de la prezidiu ne privește acum, hipnotic, o șopĂrlĂ cu pielea feței lĂțitĂ și cu doar doi dinți mari și galbeni ieșindu-i din gura de zeitate aztecĂ, și tovarĂșa BĂjenaru, secretara de partid, o gospodinĂ cloroticĂ, cu ptozĂ palpebralĂ, profesoarĂ de matematicĂ prin cine știe ce întorsĂturĂ ciudatĂ a sortii, cĂci mintea nu pare s-o ajute mai mult decĂt sĂ punĂ castraveți la murat în fiecare an. Ce-i drept, crocanți și bine condimentați, cĂci ne aduce cĂte-o farfurie, de degustare, la fiecare sfĂrșit de toamnĂ. Discuțiile se sting cu-ncetul și-n curĂnd nu se mai aude decĂt clinchetul stins al andrelor. Începe ședința-ntr-o plictisealĂ deznĂdĂjduitoare, mereu aceeași, cu Borcescu molfĂind directivele de partid, citate din TovarĂșul, truisme despre pedagogie, eticĂ și echitate în societatea noastrĂ socialistĂ, și asta timp de-o orĂ în care, dacĂ nu croșetezi, îți vine sĂ te urci pe pereți. Nu e lumea oricum un loc teribil? Nu trĂim o clipĂ pe-un fir de praf în eternitate? Nu înnebunim în pachetul moale, de șunci, zgĂrciuri și oase, al trupului nostru? Nu trebuie sĂ suportĂm, zi de zi și ceas de ceas, gĂndul cĂ îmbĂtrĂnim, cĂ ne cad dinții, cĂ vom cĂpĂta boli abominabile și infirmitĂți de coșmar, cĂ vom agoniza și vom dispĂrea apoi și cĂ nu vom mai fi niciodatĂ ca sĂ dĂm formĂ și noimĂ lumii? Ne mai trebuia și o tiranie? Și niște imbecili care-o predicĂ de la catedrĂ fĂrĂ sĂ creadĂ o iotĂ, cum nu cred nici în poeziile clasicilor, nici în teoremele matematice, nici în legile fizicii, nici în atomi, nici în zei, nici în lupta de clasĂ, care-ar predica orice pe-același ton doar ca sĂ-și apere somnul de dupĂ-amiazĂ, singurul lor zeu și prieten? Se trece apoi la ordinea de zi, care cuprinde un singur punct, cel mai important de cĂțiva ani încoace, și fațĂ de care procesul instructiv-educativ a ajuns doar un fel de apendice atavic: colectarea de sticle, borcane și maculaturĂ. Fiecare copil trebuie sĂ aducĂ lunar cĂte cincizeci de kilograme de hĂrtie și o sutĂ de sticle și borcane goale, bine spĂlate, gata sĂ intre iar în producție. Diriginții de la fiecare clasĂ erau rĂspunzĂtori pentru îndeplinirea planului la maculaturĂ și sticle. Fiecare trebuia sĂ cheme pĂrinții la ședințĂ, în cĂte o searĂ, cĂnd se-ntorceau de la slujbele lor, și sĂ-i prelucreze, cu cea mai mare fermitate, în privința datoriei patriotice de-a recicla deșeurile, contribuind astfel, dupĂ puterile fiecĂrui școlar, la binele patriei. Nu trebuiau admise vĂicĂreli, cĂ, adicĂ, de unde Dumnezeu sĂ facĂ rost bietul pĂrinte de cincizeci de kile de hĂrtie sau de-o sutĂ de sticle și borcane-n fiecare lunĂ? Trebuia ca profesorul sĂ le-o rezeze scurt celor ce se plĂngeau cĂ au cĂte doi și trei copii la școalĂ. Unde-i lege, nu-i tocmealĂ. AtĂt s-a stabilit pentru fiecare copil, atĂt trebuie sĂ aducĂ. Altfel - se merge pĂnĂ la eliminarea copilului din școalĂ, bineînțeles dupĂ pedepse preliminare ca trasul de perciuni, plesnirea la palmĂ cu rigla-n trei muchii, pantalonii jos în fața clasei, scĂderea notei la purtare, repetenția. Știam ce teroare-avea sĂ urmeze, cĂ doar se repeta-n fiecare an. Copiii disperați fĂceau razii prin magazine, furau ambalaje, devalizau chioșcurile de ziare.

Părinții cumpărau maculatură de la centrele de colectare sau mituiau portarii de la tipografia. Apăruseră bande de elevi care atacau depozitele școlilor vecine ca să fure prețioasele borcane, ce se plimbau adesea-n circuit de la o școală la alta. Bibliotecile din fiecare școală erau păzite special, căci nu puține rămăseseră doar cu rafturile goale: cărțile erau dezmembrate și date la maculatură. Copiii mergeau kilometri-nțregi, cu străvechile lor biciclete, până la gropile de gunoaie de la marginea orașului și scotoceau după ziare mocirloase și sticle ciobite, printre mortăciuni și excremente fermentând sub cerurile uriașe. Corupția și mita atingeau cote de neînchipuit. Din trei fabrici de hârtie, două produceau maculatură pentru școli. Fabricile de bere, de ulei și de conserve preferau să-și vândă sticlele și borcanele goale, căci valorau acum mai mult decât produsele îmbuteliate. În ziua colectării deșeurilor, la școala noastră, vedeai șiruri de copii cocoșați sub boccele uriașe, ca șerpașii din Himalaia, alunecând și căzând în zgomot asurzitor de sticlă spartă, gâfâind cu degetele tăiate de sforile cu care erau legate pachetele enorme de ziare îngălbenite. Totul era depozitat în câte-o clasă dezafectată (una dintre cele îndepărtate, numerotate cu numere imaginare și transfinite), după ce dirigintele făcea un tabel cu cât a adus fiecare copil. Pentru cine nu-și făcea norma, consecințele erau teribile. Mulți școlari care nu puteau aduna cât se ceruse fugeau de-acasă sau nu mai veneau la școală, unii încercaseră chiar să se spânzure. Deșeurile ajungeau repede să umple, până la tavan, sala de clasă. Vrafurile de ziare înalte de mai mulți metri se răsturnau mereu peste cei ce mai aduceau încă, sticlele se ciocneau unele de altele până rămăneau doar cioburi cafenii, verzui sau limpezi ca apa, care se fărâmițau la rândul lor până la nisipul din care proveneau. Se trecea la altă clasă, care se umplea și ea până la tavan. Maculatura bloca apoi coridoarele, se-ntindea tot mai mult în spațiul școlii, umplea câte-un etaj întreg, făcea nefuncțională centrala de la subsol, acapara podul și dependințele. La-nceput se lăsau culoare-nguste între teancurile de hârtie, prin care te puteai strecura până la laboratoare, la cabinetul medical și cel dentar, în secretariat și-n cancelarie. Dar în câteva zile erau umplute și ele. Nu se mai făceau ore, doar un profesor de serviciu mai venea ca să păzească, în dulapul lor, cataloagele, aflate-n mare pericol să fie furate și date la maculatură. Când tot spațiul școlii se umplea de nu mai puteai vâri un ac, elevii-și lăsau grelele sarcini pe lângă ziduri, se cățărau pe cele vechi ca să și le pună pe-ale lor cât mai sus. Asemenea felahilor de la piramide, construiau rampe pe care târau baloturile de hârtie și sacii de rafie cu sticle și borcane, încât în curând nimic din școală nu se mai zărea sub mormanul uriaș de maculatură. Veneau apoi șiruri lungi de basculante care-nărcău totul și plecau într-o direcție necunoscută. După încă o săptămână ne puteam lua din nou școala-n primire. „Stimați colegi”, îi dădea-nainte Borcescu scuiپând printre cei doi dinți, galbeni și arcuiți ca de mistreț, care-i rămăseseră-n gură, „Vă atrag atenția că e o sarcină de partid de prioritate zero, da, zero, tovarăși. Și mai avem, mai avem...” Directorul rămâne câteva clipe derutat, cu ochii-n gol. Scotocește printre hârtii, nu găsește... „Ce mai aveam, tovarășa Băjenaru?” Femeia gălbejită de lângă el se trezește ca dintr-un lung vis, tresărind: „Păi... ah, mai era și pluta...” „Da! da, dopuri de plută, economia românească are nevoie de dopuri, tovarăși... că de băut știm să bem, dar de colectat dopurile, mai încetișor. O sută de dopuri de copil pe lună și-am terminat discuția. Din pământ, din iarbă verde! Dacă nu le convine, să scrie-acasă, tovarăși!” adăugase directorul rânjind cu mare veselie, drept pentru care câteva învățătoare își arătaseră și ele dinții slugarnic. „Aaaa... dacă-mi dați voie”, reveni tovarășa Băjenaru după ce mai consultă niște documente boțite, din anii trecuți, „mai este și ghinda.” „Da, și ghinda, doamnelor și domnișoarelor, se-aude? Adică... la toamnă, nu acum, dar totuși trebuie avută-n vedere cu toată seriozitatea.”

După ghindă ne duceam toamnele la marginea orașului, în pădurea Andronache, și dacă nu găseam acolo (fiindcă în zonă era o altă școală concurentă) o luam, cu toți copiii când după noi, pe marginea șoselei, până ajungeam în comuna Voluntari și chiar dincolo de ea, până aproape de Afumați. Era acolo o frumoasă pădurice de stejari în care ne-nfundam ca să culegem în saci de cânepă ghindele dulci la pipăit, verzi și cafenii, cu căciulițe rugoase pe capete, amestecate pretutindeni

cu frunzele moarte. Anul trecut făcusem echipă cu Irina și, pe când copiii se alergau printre trunchiurile ude, ne-am adâncit către inima pădurii. Și-acolo am văzut deodată, printre copaci, ceva pe cât de neașteptat, pe-atât de frumos. La-nceput părea o pâlpăire de culori: stacojiu, azuriu, verde stins și din loc în loc spoturi tremurătoare de aur. Când copacii s-au rărit, ne-am găsit în fața unei capele părăsite, cu acoperișul spart și pereții-ntr-o rână, totuși încă-n picioare, zugrăvită de sus până jos cu sfinți și profeți cu creștetele înconjurate de nimburi, cu scene din Evanghelii și cu o naivă Judecată de Apoi pe peretele dinspre răsărit. O mică boltă cu o cruce mâncată de rugină încorona ruina povărnită de ambra și umbrele toamnei. Intraserăm cu sfială în singura încăpere, la fel de înduioșător încondeiată cu străvechile povești legate de înviere: Lazăr, Talita, sluga sutașului roman. Cineva coborâse la temeliile lumii ca să-i trezească din morți. Pe jos era pământ, iar pe-o latură, o firidă cu o statuie de lemn, atât de umflată de umezeală și-atât de mucegăită, încât nu se mai putea spune pe cine reprezintă. Ne bucuraserăm ca niște copii de descoperirea noastră. Ne-nchipuiserăm că trăiam acolo-mpreună, că era casa noastră, că respiram zi de zi culorile de pe ziduri, că ieșeam din sihăstria noastră direct în pădure când mergeam după apă, când mergeam după lemne...

Ca de obicei, ședința se terminase prin tragerea de urechi, la propriu aproape, a profesoarei de sport, Uzun, o tipă care-și bagă picioarele în toți și-n toate. Le-aruncă o minge copiilor și dispare, se vârnă-n cine știe ce cotlon, la țigară și cafea, și nu mai iese de-acolo până la sfârșitul orei. „Și paparuda asta zice că e și ea profesoară, ca noi toți, care ne cocoșăm cu caietele de teză și corectăm până ni se-ncețosează ochii... ia aceeași leafa ca noi, ba mai mult, că are și nu știu ce sporuri, că, vezi Doamne, se poate accidenta pe terenul de sport... Și ne sfidează, ne sfidează ca o țigancă borâtă ce e, că nu fac ură de rasă, da' altfel nu pot să-i spun.” Uzun n-are însă nici o problemă. Își știe rolul foarte bine: se scoală modestă-n picioare, cu ochii plecați și-un mic zâmbet în colțul gurii, se lasă bălăcărită de director și de toată lumea, iar apoi, cu mâinile-n buzunarele pantalonilor de trening, își face autocritica și promite că se va-ndrepta, spre marea satisfacție a tuturor. Are deplin conștiința importanței ei ca oaică neagră a școlii.

După ședință, profesoarele și-au strâns ghebele de lână și ne-am răspândit prin toată școala. De vineri s-a început colectarea sticlelor și borcanelor și strângerea, mai întâi prin colțurile claselor, a vrafurilor de ziare vechi, legate cu sfoară de împachetat. În câteva ore, mormanele de ziare înșirate de-a lungul pereților au crescut mai înalte decât copiii și deranjau orele prăbușindu-se cu zgomot pe podea. Mă-ndreptam spre a Vl-a G, cu catalogul sub braț, întrebându-mă la ce lecție-oi fi ajuns și dacă era de gramatică sau de literatură, când, cu colțul ochiului, am văzut sticlind ceva într-un colț întunecat al marelui hol de la etaj. Era-n colțul opus eternului șir de copii ce așteptau să-și ia vaccinul picurat pe bucățica de zahăr. Holul obscur, luminat doar, limpede și precis, de marile ferestre de pe-o latură, încât coloanele de lumină, ca-n carcerele lui Piranesi, cădeau oblic, orbindu-te, aveau din loc în loc neregularități bizare, ca un fel de găinațuri uriașe pe podeaua în dale de șah. Dacă le priveai mai atent, erau grămezi de sticle și borcane, ciobite, fărâmițate, cu câte-un carton alături pe care scria clasa. Carcinoamele astea fuseseră înseminate peste tot și amenințau să distrugă fragilul, inutilul, absurdul organism al școlii.

Într-o asemenea grămadă de cioburi verzi și cafenii, ce-și întăreau stropii de lumină din concavitățile lor reflectându-se unele-n altele, am perceput deodată o pâlpăire albastră. Mi-am amintit de-un poem și-am avut, brusc, viziunea unui gât de păun, albastru metalic: sub grămada de imagini sfărâmate era îngropat un păun, încă viu poate, care mă aștepta să-l eliberez, să-l trag afară de sub sticlele de ulei și borcanele de compot, să-l mângâi pe aripile gingașe, să-i ating cu degetele pleoapele roze ce se ridicau să-i acopere ochii, să-l văd cum își înfoaie deodată coada fantastică, făcând-o să ardă în dreptunghiurile de aur topit de pe dalele de piatră și să-și topească ochii colorați ai penelor în penumbră. Acolo aș fi rămas o eternitate, încremenit, în costum și cu catalogul sub braț, în fața păunului ce s-ar fi rotit încet, cu coada-nfoiată, agitându-și-o, împinsă emisferic înainte,

cĂtre toate punctele cardinale, consumat pe rĂnd de flĂcĂri și de umbre, dizolvĂndu-și coada-n ea însĂși, sferĂ de smarald și miniu avĂnd în miezul ei capul încoronat al pĂsĂrii imperiale.

Sclipirea intens albastrĂ din colțul holului era însĂ ceva încĂ mai minunat decăt viziunea marelui pĂun, pe care n-o nega, ci o-mpingea cĂtre extremul ei de halucinație și miracol. Nu era un găt de pĂun, ci, am vĂzut asta cĂnd m-am apropiat, un lujer de sticlĂ ultramarinĂ, ieșind, neașteptat de grațios, dintre cioburi și capace de tablĂ. PĂrea tija fragilĂ a unei plante abia ieșitĂ din sĂmĂnța ei, filmatĂ cu încetinitorul, astfel cĂ puteam vedea cum se-nalțĂ lent și șovĂitor,  mpingĂndu-și frunzulițele în vĂzduh pe gĂtul încĂ strĂveziu al tulpinii. M-am lĂsat pe vine în fața mormanului de sticle și borcane și-am atins, sfios, lujerul albĂstrui. Am simțit un fior în degete: obiectul nu pĂrea din lumea asta. L-am tras afarĂ și curĂnd m-am ridicat în picioare ținĂnd în palme un vas pe care-am încercat, acolo, pe loc, sĂ-l descriu pentru mine însumi și n-am reușit. Amfora albastrĂ, translucidĂ în luminĂ, nu era amforĂ, nici vreun altfel de vas cunoscut sau posibil în lumea noastrĂ. Era, de fapt, incognoscibil și indescriptibil. Țineam cu multĂ grijĂ-ntr-o palmă, în lumina oblicĂ, violentĂ, primĂvĂraticĂ a ferestrelor, un fruct gingaș de sticlĂ tremurĂtoare, un fel de parĂ mare, strĂvezie, a cĂrei porțiune îngustĂ se-nĂlța ca un găt, se curba și repĂtrundea în corpul curbat al pereii, fĂrĂ sĂ-l atingĂ, ca sĂ iasĂ prin partea ei de jos, cea mai lĂțitĂ, exvaginĂndu-se cĂtre suprafațĂ. Structura moale, curbatĂ,  ntricatĂ a acestui obiect era cu neputințĂ de-nțelese. Puteai urmĂri cu privirea tija de sticlĂ ultramarin, centimetru cu centimetru, și tot nu înțelegeai cum pĂtrunde ea înapoi în sticlĂ fĂrĂ sĂ-i atingĂ curbura, ca o toartĂ de ulcior care-ntr-un fel necunoscut ar fi devenit ulciorul însuși.  n lumea noastrĂ un astfel de obiect putea fi cel mult o iluzie opticĂ. Pentru cĂ gĂtul amforei nu se putea-ntoarce în sine decăt dacĂ era rotit într-o a patra dimensiune, pe o direcție pe care creierul nostru n-o putea gĂndi și nici vizualiza decăt prin analogie, și-apoi revenea în cele trei dimensiuni ale spațiului nostru și-ale sticlei.  n spațiul plan, cu douĂ dimensiuni, nu vei putea suprapune niciodatĂ mĂnușa dreaptĂ cu cea stĂngĂ. Ca sĂ le suprapui, trebuia sĂ rotești una dintre mĂnuși în spațiul tridimensional, ridicĂnd-o din plan, și-apoi s-o așezi la loc în plan, peste cealaltĂ mĂnușĂ. Așa era vasul pe care cine știe ce școlar îl adusese la colectarea de sticle și borcane și care, dacĂ nu l-aș fi zĂrit și salvat, ar fi fost retopit în vreo fabricĂ de sticlĂrie, pierzĂndu-se pentru totdeauna un artefact din altĂ lume: gĂtul sĂu se-nĂlțase, dar nu în sus, ci-ntr-o direcție fĂrĂ nume, ieșise în acel alt univers ca o plĂntuțĂ care rĂsare sub asfalt, umflĂndu-l, și se-ntorsese, miraculos, în lumea noastrĂ.

„IatĂ-l, cuprins în singura luminĂ

Ce-o altoiește cerul pe pĂmĂnt”,

am murmurat versurile argheziene, ținĂnd la piept obiectul cald și lustruit, cel pe care-acum, cĂnd scriu, îl vĂd în toatĂ imposibilitatea lui, sticlind în umbrĂ, pe biroul meu și aruncĂndu-și limbile albĂstrui pe manuscris. Și, de parcĂ șaptele mele în aerul înghețat, nemișcat de secole, al etajului școlii, ar fi avut puterea de a-nvia morții și-a sparge cercul eternitĂților iterative, am perceput deodatĂ o mișcare în celĂlalt colț al holului: dinspre acea zonĂ îndepĂrtatĂ venea cĂtre mine o coloanĂ de ființe ce treceau alternativ prin zone de beznĂ și zone de strĂlucire dizolvantĂ: era asistenta medicalĂ cu șirul ei de copii.

Le-au trebuit minute bune ca sĂ ajungĂ pĂnĂ la mine, sĂ mĂ-nconjoare, sĂ întindĂ degetele lungi și subțiri ca s-atingĂ trupul pĂsĂrii albastre: pitici cu capetele mari, cu ochi de insectĂ, cu pielea alburie-cenușie-n umbra adĂncĂ. Sora plutea parcĂ deasupra lor, cu seringă plinĂ de lichid roz, dens ca o pastĂ aproape, în mĂna stĂngĂ. Același lichid i se prelingea și dintr-un colț al buzelor, de parcĂ, pofticioasĂ, ar fi supt din cĂnd în cĂnd din seringĂ pe cĂnd le picura copiilor vaccinul pe bucĂțelele lor de zahăr cubic. Nu mi-a fost ușor sĂ ies, atunci, din încercuirea lor. MĂ copleșiserĂ și mĂ strĂngeau între trupurile lor mici și osoase, apucaserĂ de gĂtul vasului și-l trĂgeau din mĂinile mele cu o forțĂ pe care n-aș fi bĂnuit-o. „Dați-ne-o-napoi”, murmurau cu toții, „Dați-ne-o-napoi, e a noastrĂ, asta-i grĂmada de la clasa noastrĂ”. Sora mĂ-mpungea cu seringă-n piept de parc-ar fi fost un fel de armĂ sinistrĂ, noroc cĂ acul era scurt și bont, nefĂcut sĂ

penetreze pielea. A trebuit să mă răsucesc cu amfora până când am smuls-o din mânuțele-ntinse.

Sâmbătă am mers din nou la școală, după ce toată după-amiaza de vineri n-am făcut decât să privesc amfora albastră în întunericul luminos al camerei mele de lucru. Lumina care intra-n țevile ei curbate, ultramarine, se angaja-ntr-un fel de circuit fantastic, asemenea sângelui într-o inimă din care iese grațioasa cârjă aortă, și, la fel ca dintr-o inimă, lichidul luminos părea că pleacă să irige un tărâm îndepărtat, invizibil, de unde se-ntoarce mai dens, mai oxigenat, mai încărcat de nutrienți, de parcă ulciorul piriform ar fi-ntins o aripă-n altă dimensiune și-ar fi lăsat acolo printr-o lume psihică, aurorală, un mediu la fel de diferit de-al nostru cum este imensul ocean față de insulele pe care le scaldă. Sau poate-ntindea în acea lume falene ca ale cetaceelor, cu care filtra un cril străveziu și mișunător, și-ntr-adevăr uneori mi se părea că animalicule bizare, ca niște scântei stacojii sau de culoarea șofranului, se agită-n lumina rotitoare, și mă forțam, privind de foarte aproape gâtul lucios, să le zăresc antenele și piciorușele în continuă mișcare. Obiectul părea viu și, printr-un neobișnuit efect de tunelare, emana o aură azurie. Am mers la un moment dat în dormitor și l-am așezat pe pat, între pliurile cearșafului încrețit de satin. Stătea acolo, înclinat, ca o bijuterie enormă sau ca un mare gândac cu elitre albastru metalic. Am apăsat butonul și vasul a prins să se ridice lent, răsucindu-se leneș în jurul axei verticale, până când a rămas în levitație la un metru de suprafața patului. Reflecta în pântecul său fereastră și, când a venit amurgul, durerosul și tristul amurg de primăvară, roșul vâlurit al cerului de peste casele negustorești de vizavi de maidan s-a combinat cu albastrul intens al sticlei până la nuanța unui vioriu delicat, cum vezi pe aripile de fluture și pe fragedele petale de toporași. Graalul pâlpâitor semăna, astfel, mai mult ca oricând, cu o inimă.

Am mers din clasă-n clasă, am arătat tuturor copiilor vasul, și până la urmă s-au găsit câțiva care să-și aducă aminte cine-adusesse la școală, pentru colectarea de sticle și borcane, para albastră. Provenea de la a VIII-a C, una dintre clasele mele. O adusesse, printre sticle obișnuite, Valeria, cea care venea la școală cu unghiile de la mână dreaptă vopsite-n culorile utilajelor colosale din fabrica părăsită. Acum un an, după ce-și pierduse cunoștința pe culoarul școlii când i-am cerut să-mi arate unghiile, interveniseră și alți profesori, în primul rând Florabela, diriginta ei, indignată că o mucoasă îndrăzneală să vină la școală oțată, dar s-a dovedit repede că fata nu era de vină. Și ea, și mama ei - vânzătoare la alimentara din cartier - îi spusese Florabelei, foarte speriate, că doar la câteva zile după ce fetița avusese primul ciclu unghiile începuseră să i se coloreze treptat, laolaltă cu oasele trupului ei de preadolescentă, care ieșeau acum colorate intens chiar și pe radiografiile în alb-negru. Oasele bazinului, de pildă, îi deveniseră de-un roz-frezie încântător: un fluture roz gata să-și ia zborul! Prin urmare, departe de-a și le vopsi, unghiile fetei erau, pentru ea, prilej de rușine și obidă, și căuta să le țină cât mai ascunse cu putință, de parcă ar fi fost leproase...

Valeria lipsea de la școală în acea sâmbătă, așa că după ore, pe la patru după-masă, am luat-o-n sus pe străzile lungi și drepte ale cartierului spre Strada Puiandrului, unde stătea fata. Am trecut de alimentară, de centrul de butelii, de o sifonărie pe care nici n-o văzusem până-atunci. Cartierul părea, în lumina limpede a-nserării, un sat depopulat. Foarte puțini trecători mă salutau, de obicei: erau părinții elevilor mei. Încet-încet, după atâtea recensăminte ale animalelor și copiilor, după înscrierile de la-nceputul fiecărui an școlar, începusem să cunosc bine locul. Îmi plăceau îndeosebi zmele încurcate în firele de electricitate și de telefoane spânzurate deasupra străzilor, mirosul de lături din șanțuri, salcâmi tunși nemilos de la marginea drumului, cerurile opaline ca-n Chirico. Liniștea de un fel neîntâlnit decât acolo, pe străduțele pietruite ce se intersectau mereu în unghi drept și se duceau până unde străbătea privirea. În margine era calea ferată și apoi - câmpul, negru și mocirlos, întins până la orizont sub cerul uriaș. Ce ciudată e lumea în care trăiesc: parcă nu e-n realitate, parcă-i o butaforie construită doar pentru mine, și care dispare imediat cum n-o mai percep. De câte ori n-am vrut să mă-ntorc brusc, ca să surprind bălăiala mașiniștilor, ciocnirea-

ntre ele a decorurilor, prĂbușirea clĂdirilor fĂcute dintr-un singur perete proptit dinapoi, sau pur și simplu dizolvarea tuturor percepțiilor într-un gol asemĂnĂtor morții! Poate cĂ sunt singurul om rĂmas pe pĂmĂnt, poate labirintul în care înaintez e generat clipĂ de clipĂ doar pentru mine, poate cĂ însĂși conștiința mea e o proiecție a unei minți mult mai vaste, pe care-o contemplan fĂrĂ s-o pot înțelege, cum o pisică-și privește stĂpĂnul uriaș. Poate accepta o minte, odatĂ ce-și poate reprezenta și totalitatea, și eternitatea, cĂ nu e eternĂ și atotcuprinzĂtoare? Pot accepta cĂ mi-a fost dat, în aceastĂ viațĂ, sĂ contemplan universul cu un creier de pisică, de rac sau de rĂmĂ? Pot sĂ știu cĂ universul e comprehensibil, dar cĂ mie nu mi-e dat sĂ-l înțeleg?

Merg foarte mult, ore-n șir, la nesfărșit, pe strĂzile ce se intersectează continuu. Fac la dreapta, apoi la stânga, pe o stradĂ paralelĂ cu prima, și totul e la fel, aceleași case ca de țarĂ, aceleași garduri scorojite, aceleași fețe aspre, muncite, posomorĂte. Numai lumina se schimbĂ de la o clipĂ la alta: cade seara. Dunga de luminĂ gĂlbuie de la orizont, mirosind parcĂ a gaz lampant, se face curĂnd de sĂnge. SĂnge strĂlucitor vopsește acoperișurile, arborii, pereții caselor. TrecĂtorii nu mai șiroiesc, în urma lor, umbre întunecate, ci dĂre subțiri de sĂnge, ce se-ncheagĂ pe-n cetul într-un stacojiu unanim. Totul capĂtĂ granulația asprĂ și dureroasĂ-a unei coji de pe-o ranĂ. Prin case se-aprind luminile. Stacojiul se-ntunecĂ și mai tare, minut cu minut, pe mĂsurĂ ce strĂzile se fac și mai pustii. Singurele pete mai luminoase sunt zmeele încurcate-n firele de electricitate, și care-și lasĂ cozile, ca dragonii, sĂ atărne pĂnĂ aproape de pĂmĂnt. Ocolesc jumĂtate de emisferĂ, ajung pe partea-ntunecatĂ a lumii cĂnd, în fine, cotesc pe Puian drului, ultima stradĂ a cartierului. Dincolo de ea e șina feratĂ și-apoi noaptea. Pe stradĂ e luminĂ chioarĂ din cele cĂteva becuri ale iluminatului public.

Ajung la casa fetei, o știu de cĂnd am fĂcut recensĂmĂntul. Familia Olaru, el muncitor la Uzina de țevi sudate, ea vĂnzĂtoare. Au trei copii, doi bĂieți deja mari și, la distanțĂ de mai bine de zece ani, Valeria. MĂ uit la ceas, e nouĂ seara. Îmi dau seama deodatĂ de absurdul situației: ce sĂ caute un profesor, nici mĂcar diriginte, acasĂ la o elevĂ la ora aceea? RĂmĂn cĂteva minute în fața porții, privind pĂlpĂirile albastre de pe fereastrĂ - se uitĂ la televizor. Ce sĂ fac? DeodatĂ observ cĂ deasupra mea, pe cerul întunecat, au apĂrut milioane de stele. Vechea mea fricĂ de stele mĂ copleșește, aproape cĂ mĂ sufoc, de parc-aș fi pe fundul unei ape adĂnci, iar stelele-ar fi strĂlucirea valurilor la suprafațĂ. N-aș fi intrat, sĂmbĂtĂ seara, în casa Olarilor, m-aș fi-ntors și-aș fi luat-o-napoi prin labirintul de strĂzi pietruite, dacĂ n-aș fi simțit nevoia de adĂpost, urgența ieșirii de sub stele. Aproape cĂ m-am repezit în curte și mi-am proptit degetul de sonerie.

Mi-a deschis Valeria, care-a și-nchis repede ușa în urma ei, rĂmĂnĂnd pe prag, în fața mea, sub bolta presĂratĂ de faina stelarĂ. „BunĂ seara”, îmi spune. „PĂrinții mei nu sunt acasĂ.” „Dar unde pot sĂ fie la ora asta?” „S-au dus la nunta unui vĂr de-al meu.” RĂmĂne cu fața-n sus, întrebĂtoare. PoartĂ un trening destul de vechi și ponosit. Ca toți copiii din cartier cĂnd sunt pe-acasĂ. Nu știu ce sĂ-i spun, nu simt decăt nevoia panicatĂ de-a fugi undeva, fie și-ntr-o gaurĂ din pĂmĂnt, doar sĂ nu mĂ aflu noaptea sub cerul liber. În loc de orice, scot din geantĂ amfora albastrĂ - în acel moment aproape neagrĂ, dar reflectĂnd totuși, ca un sloi de smoalĂ, licĂririle din jur - și i-o întind pe palme. Ulciorul fermecat, imposibil în lumea noastrĂ, zvĂcnește acum, imperceptibil, între noi. Fata îi aruncĂ doar o privire furișĂ, apoi reîntoarce fața albĂstrie, cu ochi strĂlucitori, cĂtre mine. „Poftiți înĂuntru”, zice.

IntrĂm, și totul e ca în toate casele cartierului: ghivece de flori în ferestre, întunecĂndu-le, tablouri și gobelinuri înfĂțișĂnd coșuri cu pisoi, vitrina cu bibelouri și nelipsitul pește de sticlĂ, mașina de cusut într-un colț, televizorul, care acum merge, în alb-negru, fĂrĂ sonor. BĂrbați și femei îmbrĂcați de galĂ cĂntĂ și danseazĂ pe o estradĂ în spatele ecranului îngust și bombat. CĂte-o dungĂ latĂ trece-n susul imaginii din cĂnd în cĂnd. Ne așezĂm la masĂ în lumina ecranului. Mult mai târziu mi-am dat seama cĂ Valeria ar fi trebuit sĂ aprindĂ lumina în odaie. StĂm fațĂ-n fațĂ, cu vasul de sticlĂ-ntre noi, pe fața de masĂ acoperitĂ cu

un mare macrame. O privesc: cum stă cu spatele la ecran, fața ei grăsuță, încadrată de păr roșu-cărlionțat, e întunecată și tristă. Nu simțeam nevoia să-i spun nimic, deși făcusem atâta drum până-acolo, până la capătul lumii. Mă simțeam doar foarte jenat, întocmai ca acum câțiva ani, când făcusem meditații cu ea, pentru olimpiadă, până ce-n clasă se-ntunecase, și femeia de serviciu ne găsisse în aceeași bancă, aplecați asupra caietului pe care-abia se mai vedeau literele. Dar fata, ca și când abia ar fi așteptat să se destăinuie cuiwa, începu deodată, liniștit, să-mi vorbească, profilată pe ecranul strălucitor, iar povestea ei părea că pălpăie și ea, asemenea luminii albastre, pe pereții camerei modeste de casă de la periferie. Îmi închipuiam acoperișul îngreunat de stele, abia făcându-le față, curbându-se și trosnind la presiunea stelară.

„Am copilărit aici, în cartier, cu fetițele de pe strada mea. Verile scoteam o pătură chiar în fața casei și ne jucam acolo cu păpușile. Când am mai crescut, am început să ne atragă șina ferată, urcam de multe ori pe digul de pietre unsuroase pe care era-nălțată și mergeam în echilibru pe șina strălucitoare ce se curba, foarte departe, înconjurând poate tot orașul. Băieții de vârsta noastră puneau capace de bere pe șine: roțile trenului le transformau într-un cerc mare de tablă neted ca hârtia. Părinții ne spuneau să nu urcăm pe șine, că e periculos, dar noi știam orele când treceau trenurile. Așa că urcam fără grijă și-apoi coboram, pe același morman de pietre colțuroase, pline de ulei ars, în partea cealaltă, unde începea câmpul, care n-are sfârșit. E doar pământ negru, uneori tare și uscat, alteori mocirlos, iarna acoperit de zăpadă. Acolo ne-am jucat ani în șir, în rochițele noastre sărăcăcioase, jocurile copilăriei: «Am pierdut o batistută», «Zăresc un prinț călare», «Fata din dafin»... Băieții înălțau zmeie făcute de ei din hârtie și placaj, pictate cu acuarele și-mpodobite cu cozi lungi din panglici înodate. Toamna târziu, când pământul e brumat, căutam găurile în care trăiau păianjenii mari și puternici, gărgăunii. Îi scoteam de-acolo cu bile de smoală la capătul unui fir de ață. Ne era tare frică de ei. Băieții-i puneau să se lupte în câte-o conservă goală, încinsă pe foc.

Nu mai știu în ce vară am găsit locul. Dar nu eram încă la școală. Mama tocmai îmi cumpărase o rochiță galbenă, atât de galbenă că te dureau ochii. Ieșisem pe stradă ca s-o arăt prietenelor mele, dar în acea zi n-am găsit-o pe nici una acasă, deși vremea era frumoasă, foarte luminoasă, și bătea un vânt de primăvară înmiresmat. Așa că a trebuit să-mi fac singură de joacă. M-am învățat și-am dansat până am amețit în mijlocul străzii, în răcoarea dimineții, mi-am aruncat păpușa-n sus și-am și reușit s-o prind înapoi câteodată - oricum avea capul spart -, am sărit în căsuțele unui vechi șotron, dar până la urmă m-am plictisit și m-am gândit să intru în casă. Dar tocmai atunci un nor a dezvelit fața soarelui și calea ferată a strălucit ca aurul. Până la ea mai era, de-aici, de unde stăm noi, doar o casă. Pe-atunci, fiind micuță, nu mă suisem niciodată până pe șine. Trecerea marfarelor și-a vagoanelor de călători, cu zgomotul lor de sfârșit de lume, îmi făcea încă frică. Și noaptea se zdruncinau pereții casei când vuiau deodată la treizeci de metri de noi. Dar cum în acea dimineață îmi era foarte urât, și cum șinele străluceau ca niște dăre de foc, m-am apropiat de ele pas cu pas, fiind sigură până-n ultima clipă că n-o să am curaj. Și totuși tentația a fost mai mare: am început să mă cațăr pe dâmbul pietros, am alunecat, am început să mă sui din nou. Am ajuns sus nebună de bucurie, deși rochița mea nouă era acum plină de unsoare de la pietrele alea. Uleiul nici n-a mai ieșit la spălare, așa că viața rochiței mele galbene a fost doar de-o zi.

Am mers atunci prima dată în echilibru pe șină. Dacă puneai mâna pe ea, era caldă și vibra încetitor. M-am depărtat destul de mult, până-n dreptul străzii paralele cu a noastră, apoi m-am întors repede. Am coborât în cele din urmă dincolo, pe câmp.

Printre pietrele unsuroase creșteau scaieți ce produceau un moț de lână și buruieni cu flori albastre. Acum nu-mi mai vedeam casa, parcă pogorâsem pe celălalt tărâm din povești. M-am simțit deodată un copil singur într-o lume fără margini.

Abia traversasem de câteva clipe șinele, când am auzit, venind dinspre dreapta, zgomotul unui tren mare și greu care se-apropia fără grabă. Curând, din valea mea, am văzut uriașa locomotivă cu aburi, apoi zeci și zeci de vagoane ruginite,

cisterne unse cu pĂcurĂ, platforme pe care erau mari agregate împachetate în prelatĂ. Trenul și-a încetinit viteza și-a oprit chiar acolo, scrâșnind din roți. Eram despĂrțitĂ de lumea mea, nu mĂ mai puteam întoarce acasĂ! Am început sĂ plâng, dar nu m-a auzit nimeni. Locomotiva, aflatĂ undeva departe, scotea și ea zgomote feroase, izbucniri de aburi sub presiune și țipete groaznice de sirenĂ. Atunci, cu obrajii-n palme, am luat-o la fugĂ pe câmp, cĂtre orizont.

Așa am descoperit pata. Era dincolo de un dĂmbuleț aflat în mijlocul brazdelor, așa cĂ dinspre cartier nu se vedea. Trebuia sĂ ajungi acolo, la câțiva pași, după ce strĂbĂtuseși mai bine de-o sutĂ de metri de câmp, ca sĂ vezi acea insuliță, perfect rotundĂ, acoperitĂ de maci înfloriți și alte plante vizitate de sute și mii de fluturi multicolori. Acolo m-am oprit, uimitĂ, transpiratĂ leoarcĂ după fuga mea nebunĂ, cu lacrimile curgându-mi pe obraji și bărbie. Până la orizont nu mai era nimic, decât același câmp negru, arat, plin de găuri de pĂianjeni. De pe micul dĂmb am coborât acolo, în oaza înfloritĂ, și-am rămas așa, în picioare, cu florile până la piept. Pe tulpinele lor se cĂțĂrau buburuze și gândĂcei în armuri metalice, verzi și albastre. Soarele era acum chiar deasupra capului meu, și nimic nu lĂsa umbrĂ. În mijlocul insulei de vegetație, încetul cu încetul, m-am liniștit, de parcĂ macii mi-ar fi sorbit din trup, cu gurile lor, toxinele panicii. M-am așezat pe pĂmânt, între flori, și corolele roșii, creponate, s-au închis deasupra capului meu. Am cĂzut într-un fel de picotealĂ. RĂmĂsesem singurĂ pe lume, într-un ținut imens și fantastic.

DupĂ multĂ vreme, m-a deșteptat țiuitul strident al locomotivei. Trenul marfar se pusese-n mișcare și curând nu mai bloca accesul cĂtre lumea mea. M-am întors tot în fugĂ, am trecut de șina feratĂ și m-am deșteptat ca dintr-un vis.

Am mers apoi adesea în locul descoperit de mine, și despre care n-am spus nimic, nimĂnuui. Am mers verile, toamnele, iernile și primĂverile. Chiar și când ploua, și noroiul se făcea până la genunchi, îmi puneam cizme de cauciuc și tot răzbeam până la pata mea, unde găseam macii, după anotimp, îmbobociți, în floare, veștezi sau făcuți una cu pĂmântul. Chiar și în viscol, îmbroboditĂ până mi se mai vedeau doar ochii, tot ajungeam, măcar în două zile pe sĂptĂmână, acolo. Și cum sĂ nu te duci când zona rotundĂ îți trimitea daruri? Curând i-am și spus, de altfel, Insula Darurilor. Nu se-ntâmpla des, nici regulat. Cam o datĂ pe lunĂ. Dar nu cred cĂ luna de deasupra câmpului nesfărșit s-a arĂtat vreodată rotundĂ, apoi ca o felie de lĂmâie, apoi ca o unghie, apoi ca o jumĂtate de fațĂ și-apoi iar rotundĂ fĂrĂ sĂ nu primesc un dar de la pĂmântul meu fermecat. Veniți, vreau sĂ vi le arĂt."

Valeria s-a ridicat de pe scaun și m-a condus în camera ei. Acolo a aprins o micĂ veioză cu desene copilĂrești ce s-au rĂspândit pe pereți și tavan. Un pĂtuț, un șifonier, o masĂ cu cĂrți și caiete de școalĂ. DouĂ-trei jucĂrii delabrate. S-a apropiat de șifonier, ale cĂrui uși aveau chei de care-atărnau ciucuri tricotați. Când a deschis ușa, s-au revĂrsat deodată pe podea sute de obiecte viu colorate, pe care le-am luat mai întâi drept mingi. A fost însă de-ajuns sĂ iau unul în mâini ca sĂ-nțeleg. Obiectul era ușor ca hĂrtia, era de fapt fĂcut dintr-un fel de carton subțire. PĂrea un poliedru viu colorat (fiecare fațĂ a sa avea altĂ culoare), dar, ca și-n cazul micii „amfore” pe care-o găsisem la sticle și borcane, era ceva straniu cu el, pĂrea imposibil, nedesĂvârșit, cum ne-ar pĂrea fotografia unui poliedru în spațiul nostru cu o dimensiune în plus, acolo unde partea din spate a obiectului din pozĂ ne rĂmâne pentru totdeauna ascunsĂ. Și bizara formĂ pe care-o țineam între degete, deși tridimensionalĂ, pĂrea sĂ aibĂ un „spate”, un loc ascuns, ce nu ne era accesibil. CĂci poliedrul era doar o secțiune în trei dimensiuni a unui fantastic obiect cvadridimensional. Deodată mi-a fulgerat în minte Hinton, lordul dimensiunii a patra, experimentele lui psihice cu cuburi colorate, tesseractul sĂu (care era și el printre figurile de carton imprĂștiate pe covorul persan ieftin din odaie). M-am gândit la rĂvĂșeala eroticĂ din familia Boole, la cele cinci fiice geniale, vrĂjite de bărbatul amoral cu incredibili ochi albaștri, dintre care una s-a dedicat concretizĂrii nebuniei hintoniene, realizând cele mai neobișnuite secțiuni prin a patra dimensiune, nespuse de frumoase sculpturi matematice expuse de ea, pe polițe de mahon, sub numele de politopi. Erau toate aici, pe covor, în camera Valeriei, îngropându-ne picioarele până la glezne în fragile și policolore piese de origami.

„Le găseam în mijlocul petei, din când în când”, continuă visătoare fata. „Le luam acasă și, ore-n șir, le priveam pe toate părțile, apoi le-nchideam în șifonier, ca pe lucrurile mele cele mai prețioase. Câteodată găseam și câte-un mic obiect de sticlă, asemenea celui pe care l-am dat la școală, din greșeală, cu sticlele de bere ale lui tata. Cu ele m-am jucat de multe ori un joc cu furnici: am prins câte una mare și roșie și i-am dat drumul în scobitura din josul pereii. Am văzut-o prin peretele ei străveziu cum înaintează pe țeava ce iese din corpul vasului și cum, când țeava se-ntoarce inexplicabil și bizar în trupul pereii, dar fără s-o atingă, am văzut cum furnica dispăre, ca să reapară, după destulă vreme, colorată altfel: în cele mai vii nuanțe de albastru, galben, roz sau vioriu. Dacă o puneam la loc între semenele ei, lângă mușuroi, celelalte furnici o atacau cu o ferocitate extraordinară, o dezmembrau și-i duceau rămășițele cât mai departe. Așa că am preferat să le țin în borcănase de doctorii pân-au murit acolo. Acum doi ani au început să mi se coloreze unghiile de la o mână. Asta de când am văzut cum apar «darurile». Cred că nu trebuia să fiu, atunci, acolo. Era o seară de noiembrie. Am traversat șina pentru că aproape trecuse luna de când nu mai găsisem nici un dar. Pe atunci mi se părea că n-aș mai putea trăi fără bucuria nemaipomenită pe care mi-o făcea fiecare lucrușor pe care-l găseam acolo, între maci. Se-ntunecase devreme și erau nori grei pe cer. Bătea un vânt înghețat, care parcă împrăștiă singurele stele ce abia se iviseră către orizont, unde cerul încă era limpede. Am urcat pe dâmb și pata mi s-a arătat în toată tristețea ei autumnală: doar tulpine veștede, culcate la pământ. Corolele, insectele, fluturii dispăruseră de mult. Nici un cub, nici o minge multicoloră. Vântul îmi răvășea părul și rochia de parc-ar fi fost niște drapele. Mă pregătisem să mă-ntorc acasă, când am simțit că, deasupra capului meu, lumina se schimbă. Am privit în sus și-am văzut că norul întunecat, de ploaie, care atârna-n cer, începe să se lumineze dinăuntru. Un lucru moale și străveziu, ca un mare balon de săpun, cobora prin pâcla întunecată, emițând o lumină albăstruie. Când a ieșit din nor, continuând să coboare, l-am văzut mai bine: suprafața lui era ca mătasea, dar mult mai imaterială. Era o boare, o gingășie, o himeră ce cobora lent, cu o aură-n jur, lucrul cel mai frumos pe care l-am văzut vreodată. Era cumva viu, părea unul dintre animaliculele despre care-am învățat la biologie - cele care emit piciorușe de substanță gelatinoasă, cele care n-au o formă precisă -, dar uriaș și vâlurind pe cerul întunecat. S-a oprit la înălțimea unui bloc cu câteva etaje. În carnea lui imaterială ca aerul s-a produs un fel de frământare. Un picioruș moale, tremurător, s-a-ntins spre pământ și-a depus acolo, ca pe-un ou de insectă coborând printr-un ovipozitor străveziu, unul dintre lucrușoarele de hârtie pe care le așteptam cu atâta dor. Coloana moale s-a retras apoi, și balonul de săpun și-a început înălțarea pân-a intrat iar în stratul de nori și nu s-a mai văzut. Cred că n-ar fi trebuit să văd asta. Oricum, am ajuns acasă înfiorată, apăsată de-un sentiment de rușine și de vină. Apoi n-am mai trecut pe la pata mea. Se făcuse și iarnă, vremea era foarte rea. La școală aveam mult de-nvățat, acasă făceam treabă în gospodărie. Primăvara următoare am crescut mult, vecinii spuneau că «m-am făcut domnișoară». Abia după două primăveri am îndrăznit să trec iarăși șinele strălucitoare. Atunci am găsit, în iarba abia-ncolțită, vasul albastru. Era plin de noroi, aproape că nu se putea zări. Stătuse, probabil, multă vreme acolo, așteptându-mă. L-am dus acasă și l-am spălat bine. Apa, care curgea prin țevile lui curbate, se-ntorcea-napoi colorată și densă, ca jeleurile în formă de zmeură sau felii de portocală pe care mi le cumpără câteodată mama. Imediat au venit ploile, noroiul s-a făcut pân-la genunchi și-n zilele alea am auzit despre portarul de la școala noastră, care-a dispărut pe câmp. M-am dus și eu, ca toată lumea, să văd unde duceau urmele lui de cizme, care se-nterupeau brusc, în mijlocul arăturii. Spre uimirea mea, ele se opreau în mijlocul petei, care părea arsă acum, ca o coajă de lepră cenușie pe pământ. N-a mai crescut acolo nimic, niciodată.”

Am ajutat-o să culeagă de pe covor și să pună la loc în șifonier poliedrele de carton, cu fețele lor multicolore, apoi i-am spus la revedere și-am plecat. Când am ieșit, trebuie să fi fost două noaptea. Stelele străluceau nebunește pe tot cerul, fiindcă pe toată lungimea străzii abia dacă un bec sau două dădeau o lumină posacă. Am mers două ore prin noapte, pe Colentina, în totală singurătate, înnebunit de

huruitul surd al stelelor. Era de parcă fiecare-ar fi fost un pãianjen care, din clipă-n clipă, s-ar fi putut lăsa să cadă pe mine, pe un fir străveziu, cu labelle rășchirate, ca să-și inoculeze veninul în trupul meu. M-ar fi năpădit cu milioanele, nu m-aș mai fi văzut din viermuiala de picioare articulate. Am intrat pe Maica Domnului ca într-un port familiar, cu ape liniștite, și curând dormeam îmbrăcat, de-a curmezișul patului, în casa mea în formă de vapor, cochilia straniei mele vieți.

41

Am văzut cruci, stoluri de cruci desenate mizer, cu cerneală roșie învârtējindu-se pe cerul de furtună.
Am văzut orașe, la mii de kilometri dedesubt atacate de bombardiere străvezii însămânțate cu germenii focului, morții și disperării.
Am văzut nautili cu fiecare compartiment înțesat de hoarde umane navigând prin carnea tuturor oceanelor deodată.
Am văzut tenii de sidef în intestinalele omenirii căpușe de smarald sugând vitrosul globilor oculari.
Am văzut armate întregi de schelete, apărându-se cu capace de sicriu într-un peisaj de foc și pucioasă.
Am văzut zeitățile morții și-ale dragostei schimbându-și locul pe carele alegorice, acuplându-se cu cadavre și hăcuind fermecătoarele trupuri ale femeilor.
Am văzut frica devorându-ne craniul.

Am văzut icoane scuipate în școli metafizice adevăruri expectorate din plămâni stricați cālăi ai popoarelor încununați cu mentă și gențiană.
Am văzut berbeci cu miliarde de coarne înfipite în găurile de pãianjen ale tuturor stelelor.
Am văzut fața bestială-a bebelușilor de diavol exterminator.
Am văzut cele 10500 de universuri paralele deodată. Ele sunt celulele vii ale unui trup de stele. Ele formează vertebrele ficații și bojocii zeului necunoscut.
Am văzut dumnezei, turme de dumnezei îngenuncheați în fața lui, în fața ei în fața miliardelor sale de sexe pe când stoluri de cruci de sânge le dădeau roată.
Am văzut imperiile acarienilor disputându-și fulgii din perne.

Am văzut iadul, în deplinătatea bogăției grației și atrocității lui.
Am văzut litera M tăiată cu scalpul în toate palmele.
Am văzut cerurile deschise și intestinalele cerului prăbușindu-se peste noi.
Am văzut morala înnebunind, inteligența gângăvind focul udând, noaptea urlând luna gemând, caii lătrând cu picioarele lor de șerpi retezate.
Am văzut pământul acoperit de zece metri de muște galaxia sufocată de parseci cubi de rădaște.
Am văzut stoluri de cruci răpind la cer plante și animale.

Am văzut icoane cu buzele retezate.
Am văzut cranii înconjurând un cap de-nțelept.
Am văzut, am simțit, am prevestit și am profețit distrugerea care va veni, care venise, care-a și venit. Filamentele

cu care Domnul ne controlează gândirea.
Sânii negri ai melancoliei.
Ugerii negri ai femelei de arhanghel.
Tatuajele negre ale paginii albe.
Ochii albi ai fețelor negre.
Lujerii negri, lujerii negri ai morții!
Viața ca spectacol al morții!
Moartea ca spectacol al morții!
Ființa ca inel la degetul neființei!
Neființa ca inel la degetul nebuniei!
Am văzut Totul, o Doamne
totul într-o clipă
în urechile acului
în punctul geometric
în ardoarea creierului meu de lipitoare.
În serotonina quasarelor
în poemele monștrilor din abis.
Am văzut frica devorându-ne mintea.

Și azi, când îmi amintesc epifania neagră a desenelor lui Nicolae Minovici, am sentimentul că-mi explodează mintea. Pentru nimic în lume n-aș mai privi vreodată planșele lui scelerate, care, spunea el, erau umbrele umbrelor față de ceea ce văzuse cu adevărat în timpul ședințelor de spânzurare controlată. Când, atunci, acasă la Radu, reușisem să le văd cu adevărat (pe când în camera de-alături Anca țipa în orgasm), lăsându-mi cele două emisfere cerebrale să se destindă, să diveargă, să perceapă un alt câmp mental decât ce se permite minții noastre modelate de foame, de frig, de nevoia de-a ne acupla și-a ucide, am avut sentimentul că sunt și eu atârnat de-o grindă, am simțit funia zdrobindu-mi traheea și limba umflată, vânătă, încercată, ieșindu-mi grotesc din gură, și viziuni diavolești și îngerești perindându-se înaintea ochilor mei ieșiți din orbite, cu albul în afară și irisul înăuntru, privind direct în creier, adânc și fascinat în palatul nostru interior. M-am întrebat adesea de ce-avem cu toții, în palatul de marmură al minții, o cameră interzisă, poate aceeași pentru-ntreaga spiță umană. De ce monștri înspăimântători și priveriști de iad răsar din ea în momentele hipnagogice, când zăcem în pat, între două lumi, încă nedesprinși cu totul de visul realității și necaptivați cu totul de realitatea visului? Colți, fălci căscate, ochi injectați de ură, clești de raci uriași și cozi înveninate de scorpion, diavoli și dragoni și fiare teribile năpădesc incendiatul nostru câmp vizual, venind în horde, din adâncul codrilor și din miezul stelelor și din fundul pământului, ca să ne rupă mintea-n bucăți. Avem infernul în noi, avem și paradisul, avem poarta de corn, avem și poarta de fildeș, avem de ales între multe ieșiri, între nenumărate ieșiri, căci nenumărate sunt ușile stacojii, coborând pe mii de etaje, în edificiul hipogeic al minții noastre. Dar pentru cel ce caută adevărata ieșire, cea care dă-n afara țestei și-n afara marginilor universului, în afara cutiei craniene a celor trei dimensiuni, toate ușile cu lacăte moi pe ele sunt tot desene pe un perete, tot trape, iluzii, înșelăciuni cu care nici n-are rost să-ți pierzi timpul. Extrem de rar vei găsi indicii adevărate, care să-ți arate un drum adevărat spre o ieșire deodată orbitoare, cu ceruri noi și pământuri noi, întotdeauna căutate de sufletul nostru neliniștit. Larva care-a trăit ani de zile în gaura ei din pământ, rozând rădăcini și tuberculi, iese-ntr-o zi în plin soare, întinzând aripi multicolore sub bolta de-un albastru glorios și neîntinat. Dar insuportabilele momente de extaz al distrugerii pe care le-am avut cu desenele lui Minovici în față - atât de dureroase încât parcă mi-au fost tatuate cu un ac înroșit pe întreaga piele, și chiar și pe pielea fină a organelor interne - mi-au adus într-o clipă în minte alte planșe, din altă zonă a lumii, care mi-au dat același sentiment al enigmei, al ieșirii din lumea noastră. Când am scris pe fișa de bibliotecă, la sala de lectură de la Litere, Tăunul de Ethel Lilian Voynich, am văzut cu coada ochiului că în sertărașul cu cartoline ce purta eticheta VL-VU se mai aflau câteva bucăți de carton ce trimiteau la numele Voynich, înșirate toate pe

lunga bară de metal. Nu le-am dat atunci atenție, pentru că mă grăbeam să-mi capăt exemplarul din Tăunul, dar ceva mi-a rămas în minte, căci deodată linia Boole-Hinton-Lilian Voynich, cu coincidențele ei și inserția ei dureroasă în propria mea viață, mi-a apărut ca o zonă demnă de cercetare, despre care voiam să știu cât de mult se putea. Ea singură, sau în convergență cu altele, din alte continente ale curiozității mele, ar fi putut duce la singurul sens al viețuirii mele pe pământ: la completarea puzzle-ului, la cartografierea labirintului, la terminare, la mântuire, la evadare.

Așa că m-am întors, după ani, în acel transatlantic de cărți, în sala cu un număr nedefinit de etaje înțesate cu cărți, ca să deschid iar unul dintre multele sertărașe ale masivelor dulapuri de lemn și să scotocesc printre cartoline. Am regăsit Tăunul în cinci sau șase ediții, o biografie a autoarei tradusă din germană (apărută prima dată la Editura Volk und Welt din RDG în 1972), un alt autor numit Voynich ce trăise cu un secol în urma fiicei lui George Boole și care n-avea nici o legătură de familie cu ea și, în fine, o cartolină pe care scria doar „Manuscrisul Voynich”, fără nici un alt amănunt. Mai ciudat, pe când toate celelalte cartoline erau dactilografiate, cea din fața mea era scrisă de mână, cu litere minuscule, ca de miniatură. Abia puteau fi citite. Mi-au venit în minte Biblia scrisă-n întregime pe-o cutie de chibrituri sau Cartea despre Dao gravată pe-un bob de orez, despre care citisem în cine știe ce almanahuri. Nici atunci n-am înțeles ce era cu fișa aceea, am plecat de la Litere gândindu-mă la ea și țin minte că, pe drum, am intrat într-o cofetărie, pe Magheru. Am cerut o amandină și-un suc, m-am așezat la o masuță și, după ce-am terminat, am plecat fără să plătesc, atât de tare eram scufundat în gânduri. Chelnerița a alergat după mine și, în stradă, m-a făcut de doi bani, încât s-a oprit lumea ca la urs. Nici măcar nu mi-a păsă: mi-era clar că trebuia să mă-ntorc, că trebuia să știu ce era cu manuscrisul despre care tocmai aflasem. Trebuia să fie un indiciu care-mi scăpase. Am intrat iar în sala ciclopică, am chemat o bibliotecară, i-am arătat fișa, s-a uitat la ea cu o privire albă și m-a-ntrebat dacă mă țin de farse. Evident, nu era o fișă din sistemul lor. Fără să se mai obosească să facă ipoteze, fata – ce-avea o față rotundă de hipotiroidiană - a smuls pur și simplu cartonașul de pe bara lui de metal din sertar, l-a rupt în două și l-a aruncat în coșul de lângă dulap. L-am recuperat imediat ce s-a întors cu spatele, îndreptându-se spre tejișeaua ei.

L-am reconstituit acasă, și-atunci am observat liniuța de cerneală de pe spate. Era în dreapta, jos, abia dacă se zărea. Doar la lumina foarte puternică a veiozei, și sub lupa mea de filatelie, am reușit să descifrez secretul ei. Nu era de fapt o linie continuă, ci un șir de puncte care, mărite de patru ori, se dovedeau a fi cifre. Erau șase cifre grupate câte două, părea, deci, un număr de telefon.

Sunt un om timid, așa face orice, doar să n-am de-a face cu necunoscuți. La ghișeele unde plătesc lumina sau gazele mă pierd cu desăvârșire. Instalatorii și zugravii pe care trebuie să-i chem acasă din când în când mă intimidază de parc-ar fi cu toții savanți și universitari. Mi-au trebuit, de-aceea, câteva zile până să-mi iau inima-n dinți și să merg pe Lacul Tei, unde e cea mai apropiată cabină de telefon. Mereu e-n fața ei o coadă de inși nervoși care ascultă și comentează tot ce vorbește cel din cabină, și se ceartă pe locurile din rând. Când, în fine, mi-a venit rândul să intru, am vârat fisa și-am format numărul, dar m-a cuprins panica înainte să-mi răspundă cineva și-am închis. M-am mai plimbat vreun sfert de oră, m-am holbat la vitrinele sărace și prăfuite (oraș nenorocit, cel mai mizerabil de pe pământ) și-am stat iar la coadă. Nu-mi părea rău. Mi se părea că tocmai efortul pe care-l făceam arăta cât de mare era - ar fi putut fi - miza.

Am ascultat tonul de apel și cineva a răspuns. O voce obosită, pergamentoasă, de bărbat mai în vârstă, poate. „Bună seara”, am spus și-am tăcut. Nu mă gândisem ce-aveam să spun, cum aveam să mă prezint. „Bună seara”, a spus și el, după care-a așteptat. „Vă sun în legătură cu... am găsit numărul dumneavoastră la bibliotecă, la Litere... e vorba despre manuscrisul Voynich.” E ciudat cât de tare-mi bătea inima. Bătrânul nu mi-a răspuns decât după secunde bune. „De unde sunați?” I-am spus, iar el mi-a dat o adresă din capătul Pantelimonului. Mă aștepta cam în două ore. Apoi a-nchis fără să mai spună ceva politicos.

Am schimbat pân-acolo trei tramvaie. Șoseaua Pantelimon e nesfârșit de lungă. De-o

parte și de alta, ca un zid continuu, ca un baraj de lac de acumulare - blocuri muncitorești, cu tencuiala dusă, cu balcoanele strâmbe și ruginite, cu lăzi de gunoi la parter unde viermuiește și se acrește la soare o substanță imundă. Când cade seara, tramvaiele par de ambră străvezie și solidă. Călătorii par insectele imortalizate pentru totdeauna-n boaba lor de chihlimbar. De-a lungul șoselei, la parterul blocurilor, am numărat vreo douăzeci de cabinete dentare. Oamenii par să aibă aici dantura la fel de ruinată ca și clădirile-n care stau, unii peste alții, la grămadă, despărțiți de pereți subțiri ca hârtia. Când cineva trage apa la closet, se-aude-n tot blocul. Toți știu ce mănâncă fiecare la prânz, toți stau cu urechea lipită de zid când cineva își călărește nevasta, făcând-o să geamă în miez de noapte. Dar cel cu care vorbisem la telefon nu stătea la bloc. Am coborât la ultima stație, cea de lângă cinematograful Titan, în întuneric absolut. Stația era de fapt în câmp, dincolo de ultimul șir de case. Cinematograful, de numele căruia auzisem din ziare, de când mama își trecea degetul pe lista cinemaurilor ca să vadă unde mai joacă Scaramouchesau Comoara din lacul de argint, era o clădire străveche, plină de stucaturi rococo, având deasupra o cupolă bizară de tablă cu un inger ciobit, rozaliu, jupuit parcă de piele, în vârf. A trebuit să merg destul de mult înapoi ca să găsesc casa.

Cine știe cum, rămăsese la marginea cartierului un pâlț de case vechi, uitate de excavatoarele și compresoarele care le demolaseră pe celelalte. Erau case negustorești, vechi de mai bine de-un secol, hidoase, kitsch, părăsite cele mai multe într-o stare avansată de ruinare. Câteva erau pline de vegetație și licheni, în curtea altora statui de ghips priveau cu ochi orbi către stele. Multe ferestre nu mai aveau tocărie, erau pur și simplu găuri în zid prin care puteai vedea odăile goale, dezolante. Doar la trei-patru case era lumină, răzbătând prin câte-o pânză roșie sau portocalie întinsă peste geam. Am răătăcit mult pe aleile neluminate decât de vreun bec chior atârnat în vârful unui stâlp dat cu păcură până am ajuns în fața casei roz, roz ca primele ore ale amurgului, cu o fațadă lată, jupuită pe alocuri de stratul de tencuială. Trandafiriul zidurilor se vedea bine în lumina felinarului de fier forjat, în formă de cap de dragon, de deasupra intrării, ca să se estompeze pe margini într-un cenușiu posomorât. Ușa era stacojiu-întunecată ca o coajă de sânge pe-o rană. Mi-a deschis un om în vârstă, cărunt, cu ochi căprui, îmbrăcat într-un costum cenușiu, atât de uzat, încât mi-am spus că era singurul pe care-l avea. Mi-a întins mâna privindu-mă curios: „Palamar”. În interior, camerele prin care-am trecut erau bătrânești, sobre, fără nimic bătător la ochi, dar arătând semnele unei foste prosperități: tablouri în ulei, cu verniul întunecat, tăvițe de argint pe mese de cafea, cărți frumos legate în bibliotecă. Un aer veșted, oliv, de muzeu, o liniște activă, tensionată, anunțând ceva ce, probabil, nu avusese loc niciodată. Ne-am oprit într-un birou cu mobilier de lemn sculptat, al cărui întreg perete din stânga era acoperit de un mare dulap metalic. Griul perlat al dulapului, ce se-ntindea de la podea până-n tavanul înalt al încăperii, contrasta ciudat și neplăcut cu aspectul bătrânicios al odăii. Ne-am așezat față-n față de-o parte și de alta a biroului masiv, pe picioare de leu, a cărui tăblie era plină de cărți și foi scrise și carnete cu spiră, așezate-n câteva teancuri gata să se prăbușească.

„Măntreb când o să mă recunoști”, mi-a spus încet, protejându-și parcă vocea, și-apoi a tăcut, privindu-mă nemișcat ca un portret ce trebuie studiat într-o pinacotecă. Lămpița de pe birou îi lumina ochii până-n adânc, un căprui limpede și obosit. Părul cărunt, dat pe spate, lipit de craniu, mi-a adus, într-adevăr, aminte de ceva. Mi-am imaginat mecanismele de căutare din mintea mea, brațele articulate ce deschid și-nchid zeci de mii de fișiere deodată în bezna pulsândă a creierului, circuitele de comparare și validare, negativele azvârlite în toate fibrele rețelelor mnezice, așa cum fotografiile umplu coșuri mari de sârmă cu panglici buclate de celuloid. Fără să știu în ce fel, mintea mea căuta, băjbăia prin epoci și peisaje și fețe și gesturi și atitudini. Fiecare ființă pe care ne-o amintim e ca o statuie într-o piață publică, la răspântia unor lungi bulevarde spațiale, temporale și psihice. O invocăm din Hadesul amintirii cu un nume și-un poc al cu sânge aburind, o momim cu o promisiune. Ar trebui să ne-nspăimântăm de fantomele ce trăiesc în abisul nostru, hrănindu-se din noi, călărind pe hipotalamus, arătându-și

furioase colții în amigdală. Să chemi o figură în amintire înseamnă să conjuri un mort, să-l vezi cum se ridică din țărână cu o față de craniu, cu ochi vineți și triști, ca să-ți amintească de viața ta de stafie-n memoria altora. Mi-am amintit deodată, recuperând nu o față, ci un climat emoțional, de unde-l știam pe omul din fața mea.

Am doisprezece ani și încă duc o viață larvară în casa alor mei de pe Ștefan cel Mare. Lumea mea se-nșiră de-a lungul șoselei, de la Lizeanu, spre stânga, până la îndepărtatul cinema Volga, dincolo de intersecția de la Dorobanți. Restul se pierde-n ceață și-apoi în neființă, de parc-aș trăi doar pe-un petic de pământ, scăpat dintr-o catastrofă care-a distrus tot restul și plutind în spațiu, cu șinele de tramvai de pe mijloc, cu clădirile de pe cele două părți, cu trei-patru automobile ce trec lent în fiecare minut (Pobede și Wartburguri cu vopseaua cojită), cu un inexplicabil troleu care trece-n curmeziș, pe o stradă laterală, ca să dispară enigmatic în neantul plin de constelații, cu alimentara, autoservirea, gostatul și centrul de pâine, cu centrul unde se vindea gheață pe Tunari și de unde oamenii ieșeau cu câte-un bloc translucid, șiroind de apă, în plasele de rafie, și mai cu seamă cu cele trei mari puncte de interes pentru mine, și pe care le visez și azi atât de des. Banalul debit de tutun de pe colț nu era pe-atunci deloc banal pentru mine, era fascinant, îmbrăcat cum era în cămașa lui crepusculară. Împingeam o ușă grea, aproape de nedeschis, și intram într-un spațiu fantastic, ca din altă lume, în care mirosea puternic a tutun. Totul era îngust ca-ntr-un automobil, n-aveai loc să te răsucești printre stativile cu vederi, pachetele de țigări ieftine, „Carpați” și „Rarău” mai ales, misterioasele cutiute cu prezervative, cărțile la care mă uitam cu aviditate, ziarele proaspete, mirosind și ele a celuloză și cerneală de tipar. Era mereu amurg în debitul de tutun. După teighea era o femeie grasă, în halat, sora taxatoarelor din tramvaie, ale remaieuzelor de ciorapi de nailon și-ale asistentelor medicale, cu fața lucioasă și umflată ca un ganglion limfatic, cu trăsături asiatice pe care le găsisem și pe chipul îngrijitoarelor de la Voila. Ea nu părea să aibă o viață a ei proprie, o psihologie, ci doar minimul de fiziologie a unei ființe parazitare, vegetative, un sac de grăsime și ouă lipit de peretele de dincolo de teighea. Pe colțul opus al străzii ce se-ndrepta către o imposibilă și ultraîndepărtată Florească era și un chioșc de ziare, rotund, cu o mică deschidere prin care zăreai, între vrafuri de publicații, încă o geamănă a vânzătoarei de vizavi. În fiecare joi apăreau fasciculele din „Povestiri științifico-fantastice” și din „Clubul temerarilor”, pentru care mă trezeam în zori ca să le apuc. În fine, ultimul loc de unde mă aprovizionam cu cărți era biblioteca de cartier „B.P. Hașdeu”, aflată în blocul de peste drum, cel mai îndepărtat loc unde ajunsesem cu propriile puteri până atunci. Era atât de departe, încât blocul, cu magazinele lui de alimente și cu biblioteca mi se părea, ca și șoseaua, ca și norii văratici de deasupra, cioplit în cristal scânteietor, ce arunca scânteii și curcubeii în jur. La biblioteca de cartier mergeam să împrumut cărți cam de două ori pe lună.

De-acolo-l știam pe Palamar, era bibliotecarul de pe vremuri! Omul cenușiu, tăcut ca moartea, cu gesturi moi, cu pași neauziți pe mocheta camerei în care intrai, și unde nu-l zăreai decât pe el, așezat la un birou și citind. Am fost acolo de zeci de ori și-ntotdeauna l-am întrerupt din citit. Primea în tăcere cărțile împrumutate în săptămânile precedente și-mi făcea un gest către ușa din dreapta intrării. De fapt nu era nici o ușă. Se intra direct într-o a doua încăpere, nu mai mare decât o cameră obișnuită de bloc muncitoresc, dar care avea pe toți pereții rafturi cu cărți. Întârziam acolo cu orele. Niciodată nu intra altcineva, de parcă biblioteca ar fi fost făcută doar pentru mine. Niciodată nu auzeam vreun zgomot, decât, din timp în timp, huruitul îndepărtat al tramvaielor care treceau pe Ștefan cel Mare, care făceau să vibreze și pereții. Îmi plimbam degetele peste cotoarele cărților jerpelite, cu supracopertele sfâșiate și foile-ngălbenite, mă-necam de norii de praf ce-nsoțeau scoaterea câte-unui volum din raft, priveam curios micile insecte, galbene și ele, care se-adăposteau între pagini, rozându-le pielițele aspre. Aerul era, acolo, veșted ca la Palamar acasă, veșted și trist ca într-un hipogeu. Alegeam în cele din urmă trei cărți și ieșeam cu ele în camera bibliotecarului. În toți cei

trei sau patru ani cât am luat cărți de acolo nu i-am auzit vreodată vocea. Ridica doar capul din carte (aceeași carte cu planșe ciudate pe care-o citea, se pare, la nesfârșit), mă privea cu ochi câprui și adânci, își aranja o șuviță din părul încă șaten, pieptănând pe spate și lipit de țeastă, nota cărțile într-un registru și nu-mi răspundea la salutul final. Doar cobora din nou privirile-n cartea lui.

Nu alegeam niciodată cărțile după autor, după desenul copertii, uneori nici măcar după titlu. Le alegeam după o anume calitate a lor pe care, cu un cuvânt impropriu (dar unul adecvat nu există), aş numi-o „tactilitate”. Dar nu era simpla atingere a cotoarelor cu buricul degetelor. Unele cărți „frigeau”, altele mi se păreau „înghețate”. Dar și astea sunt metafore. Ceva făcea din când în când clic, asemenea monezilor culese cu un magnet. Mi se părea că deslușesc într-o secundă cărțile care erau pentru mine, așa cum mai târziu am intuit dintr-o singură privire-n ochi femeile cu care-aș fi putut trăi, cu care eram compatibil, care mi-ar fi putut deschide, în trupul și-n climatul și-n parfumul lor, paradisul. Simțeam, fără greșală, cărțile care m-ar fi putut face fericit-nefericit, și, chiar dacă pe unele (Castelul, Impudica moarte, Hinterland, Malpertuis) nu le-am putut citi cu adevărat atunci, totuși nu m-am înșelat, fiindcă au devenit cărțile mele esențiale de mai târziu. Acasă, mergeam în camera mea, de pe a cărei fereastră triplă vedeam tot orașul, până-n zare, cu arhitectura complicată a norilor deasupra, mă-ntindeam pe lada de la studio, în lumina aceea transfinită, și citeam până se-ntuneca de tot, până nu mai deslușeam literele.

„Sunteți bibliotecarul”, i-am spus. Cuvintele sunau brutal și obscen în clarobscurul veșted din birou, în tăcerea aceea de fotografie. „Dumneavoastră ați strecurat cartolina cu manuscrisul Voynich în...” „Da, bineînțeles, cine altcineva? Nu cred că mai știe și altă persoană despre manuscris în orașul ăsta. Mă tem că nici nu vrea cineva să audă despre el. Am aruncat, pur și simplu, o sticlă cu o scrisoare-n ocean, cu ani în urmă, când s-a ținut în sala mare de la Litere consfătuirea bibliotecarilor de cartier. Știam, firește, că va ajunge, mai curând sau mai târziu, la tine, căci totul ajunge la tine, de parc-ai fi un leu al furnicilor ascuns în pâlnia lui paranoidă, dar cumva speram că determinismul lumii noastre nu-i chiar atât de rigid, că sunt posibile vibrații și reverberații care să schimbe istoria, destinul, chiar dacă treptat, cu câte-o minusculă deviație la fiecare răscruce. Fiindcă e cumplit să fii înghețat în blocul unei lumi definitive, care curge ca o carte, de la prima la ultima ei pagină, fără ca personajele ei să poată spune și face altceva decât a fost scris (le-a fost scris) o dată pentru totdeauna. Am sperat ca altcineva, vreun student zăpăcit, vreo doctorandă care face o teză despre autoarea Tăunului, vreun vagabond care stă-n bibliotecă, lăsat de milă la căldură într-o zi geroasă de ianuarie, să dea de cartela mea, să se-ntrebe ce-i cu manuscrisul Voynich, să fie atât de intrigat, încât să studieze fiecare semn de pe cartonașul dreptunghiular, ca să găsească numărul de telefon. Timp de zece ani nu m-a sunat însă nimeni. Fișa a stat acolo, obscură și virtuală, ca o secvență străină în codul genetic al mării biblioteci, ca insertul despre Tlon în Enciclopedia Britannica, un spor, o structură lipsită de viață și energie, și care totuși se desface ca un lotus de hârtie sub ochii celui predestinat. Codul înscris în ea s-a activat deodată când ți-a întâlnit chipul engramat în memorie, și prima sa acțiune a fost să te trimită la mine. A declanșat, adică, un lanț de fapte, curgând una dintr-alta, care a fost prestabilit din vremuri imemoriale și care nu (mai) poate fi oprit. Ești aici, în fața mea, cum ai fost de-atâtea ori în copilărie, când îmi aduceai cărțile fără să știi cât de bine te cunoșteam și câtă certitudine aduceai, pentru mine, în lume. Știam că ne vom reîntâlni, și nu doar ca să-ți deschid în fața ochilor manuscrisul Voynich.”

Unii oameni sunt funcții, trăiesc la o margine de lume pentru un singur gest, o singură replică, lipsiți de viața și psihologia lor proprie, asemenea ușierilor și liftierilor din marile hoteluri. Așteptam acum, poate, în fața unei porți gigantice, ridicate până la cer. Dar Palamar era în fața ei, și fără încuviințarea lui nu puteam trece pragul. „Până la urmă, ce e acest manuscris? Îi aveți dumneavoastră?” „Da, îl am, în copie, firește, originalul e în America.” „Și de ce trebuie să știu și eu despre el? De ce sunt aici, până la urmă?” „Asta nu pot să știu. Poate fiindcă veneai să împrumuți cărți de la biblioteca «B.P. Hașdeu» (știi

cĂ ai fost, timp de șapte ani, singurul meu client? După ce-ai încetat să mai vii, biblioteca s-a desființat și pe locul ei e acum o cofetărie), sau fiindcă ai găsit fișa în biblioraft..." Sau fiindcă am plăns pentru prima dată citind o carte, scrisă tocmai de Ethel Lilian Voynich. Sau poate pentru că am aflat că autoarea era fiica lui George Boole și crescuse în preajma lui Hinton. Prin ce imposibilă coincidență manuscrisul misterios, pe care Palamar se pregătea să mi-l arate, purta numele scriitoarei și-al soțului ei, fostul revoluționar polonez?

„Am o copie foarte bună, color și la dimensiunile originale. A ajuns la mine pe căi încurcate, cu care nu vreau să te plictisesc. Când privești o pajiște plină de flori nu te interesează rădăcinile palide întinse-n pământ, printre rădăște și răme. Eu sunt doar cel care ți-o înmânează.”

Bătrânul se ridică de la birou și deschise un dulap aflat pe peretele opus fișetului de metal. Scoase o cutie ce părea de fildeș gălbui. Mi s-a părut o clipă că, de fapt, ține în mâini un craniu. A așezat cutia între noi, pe birou, și, încă în picioare, i-a scos capacul. Cu infinită delicatețe și-a strecurat degetele livide în cutie și-a ridicat, ca pe-un prunc nou-născut, manuscrisul pufos în lumină. L-a așezat rigid și solemn în fața mea. Era facsimilat profesionist, greu de distins de-un manuscris original. Până și hârtia, lucioasă stins, ca pergamentul, dădea impresia de autenticitate. Am vrut să-l răsfoiesc puțin, dar Palamar m-a oprit. „Mai târziu. Deocamdată vreau să-ți spun ce-am aflat eu însumi despre manuscris în câțiva ani de cercetare. Fiindcă ești în fața uneia dintre cele mai obscure - și mai strălucitoare, totuși - cărți de pe fața pământului, o adevărată floare de mină încă neadusă la suprafață.”

Manuscrisul Voynich, mi-a spus în seara aceea Palamar, are, poate, cinci sute de ani vechime. E scris pe pergament într-o limbă necunoscută și ilustrat cu imagini de plante de asemenea neidentificate. Alte ilustrații arată constelații și semne zodiacale, diagrame ce par alchimice. Stranii sunt imaginile de femei planturoase, livide, ce se-mbăiază goale în bazine cu un lichid verde, alimentate de rețele de canale și conducte ce par vegetale, de parcă lichidul ar fi seva unor plante gigantice, iar femeile - femele grase și imobile de păduchi lănoși, ascunse sub carapacele lor protectoare. Cele mai vechi informații despre această operă stranie au apărut la peste două sute de ani de când, se presupune, a fost scrisă și ilustrată undeva, în nordul Italiei, de-un învățat rămas total necunoscut. Deși, ca epocă de origine, textul aparține Renașterii, nu pare întâmplător că a fost cu adevărat descoperit în perioada-n care principii aveau grădini labirintice, cabinete de curiozități și orori, iar gustul pentru enigme și catacombe era format de scrieri pline de cifruri, alegorii, semne cabalistice și hermetice, cum au fost Hypnerotomachia Poliphili de Colonna sau Mundus Subterraneus a cărturarului, călugărului și poligrafului Athanasius Kircher. Hrănit de alchimie și Sefer Ha-Bahir, meditații despre timpul atotdevorator și deșertăciunea opulentă a vieții, veacul al XVII-lea a primit indescifrabilul manuscris ca pe-o nouă dovadă a monstruoziității baroce a lumii. Într-o scrisoare trimisă lui Kircher, boemianul Marcus Mărci, autor al scrierii Labyrinthus, in quo via ad circuli quadraturam pluribus modis exhibetur, trasa, după știința lui, istoricul fragmentar al manuscrisului.

Cu un secol în urmă, el ar fi fost în posesia împăratului Rudolf al II-lea, care l-ar fi cumpărat de la un necunoscut cu 600 de guldeni. Următorul posesor a fost, se pare, botanistul împăratului, ce crease minunea de parc imperial din Praga, cu serele și cuștile de animale exotice, cu păunii și fazanii ce păseau țănoși pe iarba smălțată de flori. Botanistul îi trecuse codexul lui Georg Baresch, unul dintre alchimiștii praghezi ce se prăsiseră ca iepurii sub oblăduirea împăratului, și care numise noua carte din biblioteca sa „un Sfinx” etern indescifrabil. Baresch fusese bântuit de sensul abstrus al cărții în așa măsură, încât îi trimisese o pagină copiată din el spre descifrare celui care era de asemenea cunoscut ca marele criptograf al vremii, același călugăr iezuit Kircher, ce pretindea a fi descifrat hieroglifile egiptene și care, în plus, cunoștea chineză, coptă și alte limbi exotice. Abia după moartea alchimistului codicele a intrat în posesia lui Marci, care, vechi discipol al iezuitului, i-a îndeplinit vechea dorință de-a vedea cu ochii lui manuscrisul. Athanasius Kircher era-n mijlocul mării sale scrieri Ars

magna lucis et umbrae când l-a primit, însoțit de scrisoarea lui Marci. Se spune că și-a lăsat baltă și opera în lucru, și bric-a-bracul de preocupări mineralogice, cristalografice, mecanice și biologice (tocmai începuse să privească prin microscop animalicule străvezii încă nevăzute de ochi omenești) ca să se ocupe, în săptămânile următoare, din zori până-n amurg, numai și numai de roțile, florile, femeile pântecoase și șirurile de litere fără noimă - dar erau măcar litere? - ale codicelui. Găsise, în cele 240 de pagini câte supraviețuiseră din cartea originală, mai multe secțiuni, cosmologice, botanice, aforistice sau greu de numit, dar mai ales găsise un text care curgea pe pagini fără ștersături sau adaosuri, monoton, despărțit în cuvinte de lungimi diferite, dar aparent lipsit de orice trăsături lingvistice după care poți ghici o limbă adevărată, chiar dacă una pe care n-o cunoști și n-o poți identifica. O farsă a marelui Leonardo? se-ntrebase învățatul. Încă din tinerețe divinul pictor scria ponciș, de la dreapta la stânga, dar n-aveai nevoie decât de-o oglindă ca scrisul să-i devină limpede ca-n palmă alături de planșa ce arată organul erect al bărbatului pătrunzând în teaca sa de carne din pântecul femeiesc, cea-n care e demonstrată albăstrirea munților datorită aerului dintre ei și ochiul care-i privește, sau cea a mașinilor hidraulice lângă care scrisese „O Lionardo, perche tanto penate?” Dar părea imposibil ca un condeier, fie și de geniu, să fie-n stare să scrie cursiv un text fără noimă, în care totuși unele litere apăreau doar la-nceputul cuvintelor, altele doar la sfârșit, unele cuvinte apăreau numai în anumite secțiuni - în definitiv câteva reguli, măcar statistice dacă nu lingvistice, păreau totuși să fie strict respectate. Dacă nu era o farsă pusă la cale pentru bani, mizând pe ciudățenia cărții (altfel ce meșter cu mintea-ntreagă s-ar fi muncit să inventeze o limbă, soiuri de plante inexistente pe pământ, cu florile, frunzele, tulpinile și rădăcinile lor, diagrame zodiacale și calendaristice de ne-nțeles, în loc să-și folosească talentul ca să descrie lucruri lăsate de Dumnezeu în marea sa mărinimie?), și Kircher fu nevoit să respingă definitiv posibilitatea asta, nu rămânea - excluzând și varianta unui maestru nebun - decât să privească totul ca pe-un document cifrat, ascunzând revelații poate demonice, poate divine, dar care puteau fi decriptate cu instrumentele ingeniului omenesc.

Călugărul aplicase manuscrisului toate șireteniile criptografiei din vremea sa. Scrisese textul pe fâșii de hârtie și-l înfășurase pe bastoane de grosimi diferite, îl răspândise-n căsuțele pătratelor magice, sub privirile grele ale ingerului cu capu-n palme, aplicase peste foi grile decupate-n mucava. Permutase literele după metode simple și combinate, dar în lipsa cunoașterii alfabetului în care era scris textul, a vreunei inscripții paralele într-o limbă cunoscută sau a oricărui alt indiciu, textul rezistase și călugărul nu putu descifra nici măcar un singur cuvânt, excepție făcând cele câteva vorbe latine și grecești presărate parcimonios peste ilustrații. În cele din urmă, învățatul se declarase învins și lăsase scrierea să se prăfuiască în rafturile bibliotecii din Collegio Romano.

În toiul mișcărilor de unificare a Italiei (chiar cele ce formează fundalul Tăunului), biblioteca a fost confiscată de soldații lui Vittorio Emanuele II, care-au mutat colecțiile de manuscrise vechi lângă Roma, la Villa Mondragone. În 1912 confreria iezuită a vândut, discret, parte din manuscrise unor particulari, între care negustorului polonez de cărți rare Wilfrid Voynich, căsătorit pe-atunci de zece ani cu Ethel Lilian Boole, fiica marelui matematician și logician englez, autoarea Tăunului.

Polonezul era nobil, născut într-o familie renumită, numele său întreg era Wilfrid Michal Habdank-Wojnicz. Făcuse studii de chimie la Moscova și avea diplomă de farmacist. Arăta ca un bursuc tocilar cu ochelari rotunzi, fapt pentru care avea foarte puțin succes la femei. Întors la Varșovia, tânărul, căruia părea că toate drumurile-i erau deschise, frecventase mai întâi balurile din înalta societate, dar mândrele vlăstare ce se roteau pe podelele lustruite, în rochiile lor înspumate de culoarea șofranului și lavandei, scânteind din răspuseri din miile de fațete ale briliantelor de la urechi, de la gât și de la încheieturile mâinilor, păreau a prefera tineri mai puțin nobili și mai puțin înstăriți, dar cu grație de dansatori, cu umeri puternici și privire arogantă. Încercase o vreme să-și facă meseria de farmacist, dar, deși mai târziu cunoștințele de chimie i-au adus o faimă de

fabricant de bombe artizanale, nu s-a descurcat prea bine în interioarele de faianță pline de rafturi cu borcane de porțelan miniat în care nuca vomica, laudanum, tincturi și ioduri, hapuri pentru potență și pentru avorturi, supozitoare în înveliș de parafină și alte nenumărate substanțe și preparate așteptau să-ntâlnească trupuri suferinde. Degetele-i erau prea boante pentru balanța fină de alamă de pe tejghea și era prea cinstit ca să prescrie vicioșilor ambrozia și nectarul după care le tremurau mâinile, mai cu seamă morfina, ce era atunci atât de răspândită, tinctura de opiu și eterul. „Îmbățați-vă cu orice”, scrisese de curând un poet excentric, „cu vin, cu poezie, cu virtute, n-are importanță”...

Când întâlnește întâmplător, mergând să-ngrijească un bolnav într-o mansardă igrasioasă, oameni care se-mbătau cu idealuri revoluționare, Wilfrid simțise cât de mică, de meschină, de haotică fusese viața sa până-atunci. Ludwik, un bărbat încă mai bicisnic la-nfățișare decât farmacistul, îi pusese-n mâini operele capitale ale socialiștilor. Cărți clandestine, multiplicare primitiv, soioase de la mâinile prin care trecuseră, semnate cu nume de care Wilfrid abia auzise până-atunci: Louis Blanc, Saint-Simon, Fourier, Engels, Marx, dar și scrierile teribililor nihilști ruși, Bakunin, Kropotkin și mai cu seamă demonicul Neceaeu, al cărui Catehism îi adusese nopți nedormite, petrecute-n fiori de febră. Înțelegea că destinul său avea prea puțin de-a face cu balurile și spițeriile. Lumea era un infern corupt și nedrept care trebuia distrus din temelie. Arhanghelul exterminării finale și eroul vremurilor ce-aveau să vină era revoluționarul. „Un revoluționar e un om blestemat. N-are interese private, nici afaceri, nici sentimente, nici legături, nici proprietate, nici măcar nume. Întreaga sa ființă e devorată de-un singur scop, un singur gând, o singură pasiune - revoluția. Trup și suflet, nu doar prin cuvinte și fapte, el și-a rupt toate legăturile cu ordinea socială și cu întreaga lume civilizată, cu legile, manierele, convențiile și morala lumii. El e inamicul lor nemilos ce continuă să trăiască în lume cu un singur scop: ca s-o distrugă”, scria teribilul Neceaeu. La vârsta de douăzeci de ani, Wilfrid își găsisese și cartea vieții, și tovarășul mai vârstnic și mai înțelept, și drumul pentru care se simțea din ce în ce mai pregătit. Intrase, printr-un ritual ce i se păruse cam de prost gust (dar bunul-gust intra în categoria valorilor ce trebuiau denunțate și distruse), în organizația lui Ludwik Warynski, „Proletariat”, și-ncepuse imediat acțiuni revoluționare dintre cele mai hazardate. În urma uneia dintre ele, o încercare de-a elibera doi condamnați la moarte din citadela Varșoviei, a fost prins de Ohrana și trimis în Siberia. După trei ani de muncă silnică a evadat, și și-a petrecut următorul an rătăcind prin păduri, hrănindu-se cu iagode și pâine furată de prin sat, întâlnind adesea ucigași fugari și mujici peste care coborâse sfîntenia prin rugăciunea inimii. Fusese-n cele din urmă salvat, mai mult mort decât viu, de tovarășii conspiratori, care-l trimiseseră-n China ca să i se șteargă urmele.

La Pekin avusese timp să mediteze la căile ascunse și-ncurcate ale revoluției.

Poate că totuși fața ei violentă nu i se potrivea.

Poate că nu era demn de asceza și martiriul pe care înspăimântătorul catehism le presupunea. Era încă tânăr, deși subrezit de anii de ocnă și rătăcirii, când s-a-ntors în Europa, întâi la Hamburg, apoi la Londra, unde s-a și stabilit. Întâlnirea cu Sergij Stepaniak, care milita pentru schimbarea Rusiei pe căi revoluționare, dar pașnice, i-a confirmat eroarea-n care rătăcise. Noua fondată Societate a prietenilor libertății Rusiei era frecventată de oameni înțelepți, ce acceptau schimbările treptat, pe căi politice, a năbădăioasei troici.

La întâlnirile Societății londoneze o cunoscuse pe Ethel Lilian, veche revoluționară și ea, cu lungi stadii de ședere în Rusia și activitate narodnicistă. Era urâtă și cu un an mai în vârstă decât Wilfrid, dar la fel de educată ca și el și la fel de devotată măicuții Rusii. Se căsătoriseră în 1902, în cerc restrâns de foști revoluționari, acum ușor încărunțiți, nițel îmburgheziți, cu idealurile transmutate în amintiri. Voynich își angliciză numele, își luă cetățenie britanică și deveni anticar, urmându-și o veche și multă vreme uitată pasiune pentru cărțile rare. Cu trecerea anilor, orice activitate revoluționară încetă pentru cuplul ce trăia acum în lumea cărților, ea scriindu-și romanele (Tăunul era deja publicat în America și Anglia și-i adusese oarecare notorietate), el

deschizând librării și achiziționând manuscrise și tipărituri vechi. Cum librăria din New York, deschisă în 1914, mergea foarte bine, cuplul de foști revoluționari se mută și el dincolo de ocean, unde cei doi trăiră până la moartea lui Wilfrid în 1930 și-a lui Ethel în 1960, când autoarea Tăunului avea adâncă vârstă de 96 de ani, iar eu, în Floreasca mea adăpostită sub cupola curcubeeană, de cealaltă parte-a pământului, numai patru.

„Poți să-l iei cu tine”, spusese în cele din urmă Palamar, trecându-și obosit palma peste părul cărunt, pieptănat pe spate, lipindu-l și mai tare de craniu. „E ultima carte pe care ți-o împrumut, acum, când biblioteca mea nu mai există de mult.” S-a ridicat și m-a privit impersonal: întrevederea se terminase, înainte să ies din odaie, am mai aruncat o privire către marele dulap metalic, gri perlat, întins pe tot peretele din stânga. Contrasta atât de tare cu tot ce văzusem în casa bibliotecarului, încât nu m-am putut opri să nu-ntreb în treacăt, cu jumătate de gură: „Ce-aveți în fișetul ăsta?” „Aa, tot un fel de cartoline”, mi-a răspuns fără să se mire. „Când îmi aduci manuscrisu-napoi (hai să respectăm regula celor trei săptămâni de altădată), am să-ți arăt. Dar poate că știi deja, poate deja i-ai văzut. Sau poate ți-au căzut privirile pe biroul meu din fosta bibliotecă, și-ai observat planșele din carte. Acolo lucram, de obicei, în orele lungi în care te așteptam.”

M-a condus până la ieșire și mi-a strâns mâna, privindu-mă cu ochii lui câprui, acum întunecați în penumbra antreului. „Te aștept”, mi-a mai spus, și m-am gândit că m-a așteptat întreaga lui viață. M-am îndepărtat pe aleea întunecoasă, am auzit ușa-nchizându-se și-atunci m-am întors ca să mai privesc o dată casa mare, sloi de smoală ce oblitera stelele, pălind în vântul rece al nopții. Singura fereastră luminată s-a stins după câteva secunde, și-apoi și felinarul în formă de cap de dragon. Lucrul ăsta m-a mirat și m-a făcut să aștept alte câteva minute, cu părul răvășit de vânt. Mă așteptam să se aprindă altă fereastră undeva, pe vreuna din fațadele casei, în definitiv Palamar nu putea sta pe-ntuneric, trebuia să mănânce, să se pregătească de culcare, să meargă la baie... Am cotit pe-o altă alee, apoi am dat ocol casei: nici o lumină. Doar un imobil mare și negru, înconjurat de stele. Când mă întorceam, de-a lungul zidului din dreapta, ca să ajung din nou la intrare, am auzit zumzăitul. Abia perceptibil, dar inconfundabil pentru mine. Pământul tremura de asemenea ușor sub pașii mei, căci zgomotul electric, de uzină în schimbul de nopți, venea de sub casă, din adânc. „Prin urmare are și el, ca și mine, un solenoid sub fundație. Prin urmare, domnule Palamar, sunteți parte din poveste chiar mai mult decât am crezut”, am șoptit și, după alte minute bune, am luat-o spre șosea. Trecând pe lângă cinematograful Titan, am auzit vocea graseiată a lui Fernandel, apoi vocea gingașă a cine știe cărei actrițe care-i dădea replica. Sala era probabil plină, căci din când în când izbucneau hohote înăbușite de râs. În stație nu era absolut nimeni. Am așteptat acolo tramvaiul mai bine de-o oră. În cele din urmă a venit, clătinându-se pe șine. Am urcat la remorcă, și ea complet goală. M-am așezat pe-un scaun, m-am văzut reflectat în geam: un strigoi într-o lumină bolnavă, apoi mi-am lipit tâmpla de spătar și-am adormit. M-am trezit într-un depou dintr-o zonă necunoscută-a orașului și-a trebuit să aștept dimineața ca să găsesc o cale de-a mă-ntoarce acasă.

42

Irina e însărcinată. E de negândit și de neimaginat ca lumea însăși, și la fel de înspăimântător pentru mine, căci „orice inger e cumplit” și „pe al treilea nu mai pot nici măcar eu să-l privesc”. Mă ascund după citate pentru că nu știu ce să fac și ce să cred. Ștefana n-a rămas niciodată gravidă, deși nici cu ea nu am împiedicat în vreun fel spectacolul ăsta de păpuși rusești, nici n-am fi avut cum: prezervativele de la debitul de tutun se sparg la prima folosire, iar pastile anticoncepționale sau spermicide nu există. Cu Irina nici nu mi-a trecut prin cap că momentele noastre de plăcere extremă, fie paradisiacă, levitând încolăciți în mijlocul odăii, la un metru deasupra patului nedesfacut, fie perversă și-ntunecată, între cearșafurile ude de transpirație, ar putea face parte din lanțul cauzal, obscur pentru primitivi și libertini, ce dă la capăt rodul ghemuit în miezul omului

care naște și alăptează. Când mă gândesc la graviditate, orice realitate-a maternității și-a obstetricienilor, a meselor de naștere și-a copilului plin de sânge și meconiu mi-e din capul locului interzisă. O gravidă din cele pe care le vezi uneori atât de des pe stradă, mai ales primăverile, călcând greoi printre bălțile în care se reflectă cerul, n-a fost niciodată pentru mine o femeie care va naște: ea există în sine, a fost astfel întotdeauna și va fi la fel întotdeauna, fără nici o legătură cu bărbății, copiii și femeile celelalte, care nu sunt gravide. E o stare a ființei omenești pe care mintea mea holonică nu și-o poate imagina decât ca pe-o eternă matrioșka: în pântecul oricărei gravide e o gravidă ce poartă-n pântec o gravidă, până la capătul capătului acestui șir, la scara Planck, unde se opresc din diviziune spațiul, timpul, cauzalitatea, graviditatea. De câte ori am văzut, de fapt, o femeie însărcinată, i-am transparentizat pântecul în imaginație ca să văd, acolo, inter urinas et faeces, mica femeie cu pântec străveziu legată ombilical de cea uriașă din jurul ei și nutrind-o la rândul ei pe cea din propriul pântec. Copilul, prin urmare, nu putea, nu poate fi pentru mine decât o fetiță. Un băiat expulzat dintr-un pântec n-ar putea fi decât un monstru melancolic, demn de-a fi expus, plutind într-un cilindru plin cu formol, într-un muzeu sinistru asemenea celui de la Morgă.

„Irina e-nsărcinată” înseamnă pentru mine, prin urmare, că vom avea o fetiță. Mi-a spus ieri, în cancelarie, la geam, pe când priveam amândoi fabrica părăsită și castelul de apă prin ceața subțire care se lăsase peste periferia noastră de la capătul lumii.

Mi-am amintit scena din adâncul timpului când am ieșit pe terasa casei mele, în vântul și mirosul de furtună care ne transformaseră în niște daimoni ai toamnei, când, bătuți și zdrențuiți de vânt ca niște drapele, ne roteam amestecându-ne hainele și părul, și când ea, femeia mea blondă și fantastă, îmi strigase printre rafalele pline și rotunde de vânt că și ea ar salva din casa-n flăcări copilul, chiar dac-ar fi Antihristul, chiar dac-ar fi Hitler, chiar dac-ar fi Lucrezia Borgia sau Messalina. M-am gândit că, dac-a fost vreodată un moment al însămânțării, al pătrunderii spermilor crepusculare-n receptacolul ei de sidef organic, el n-a fost în timpul încolăcirilor noastre plutitoare sau strivite-ntr-o cearșafuri de-o gravitație absurdă, ci atunci, când ne răsuceam fericiți, ca niște giruete sclipitoare, sub cerurile de furtună. Atunci o concepuserăm pe cea care urma să fie scoasă, în brațe, dintre grinzile-n flăcări care se prăbușeau peste tot, prin fumul care te orbea și sufoca, printre urletele sfâșietoare ale celor arși de vii, lăsând în centrul casei condamnate pictura surdă și oarbă și insensibilă la durere, „acel unic obiect prin care neantul se onorează”...

Pentru că eram singuri, am luat-o de mână și-am tăcut câteva minute mai departe amândoi, simțind din plin irealitatea acelei săli, a ferestrei, a peisajului de-afară și-a lumii. „Din clipa asta se schimbă totul”, m-am gândit, fără să-mi pot imagina schimbarea. Ea avea degete uscate și reci. Mâna ei pasivă stătea-n palma mea cu un fel de resemnare. Apoi am mers, fără să mai simțim nevoia să ne spunem ceva, la dulapul cu cataloage, unde mai rămăseseră doar ale noastre. Am ieșit cu ele sub braț pe culoarele pustii, apoi am fost, fiecare, singur, cum și eram, cum aveam să fim mereu, chiar și ca părinți ai copilei noastre, care, deocamdată, era doar o larvă minusculă, elastică, pulsândă, hrănindu-se cu trupul pe care-l parazita și-l sfîșea. Am urcat pe scara ce ducea spre etajul superior, scara aceea de mozaic ordinar, cu pereți verniți vopsiți în ulei, și care, în sus și-n jos, se prelingea cu un număr nedefinit de etaje, dar la clasa a VII-a S, unde aveam ora de română, am găsit ușa dată de perete și un singur elev de serviciu făcându-și de lucru la tablă cu un buret înmuiat în oțet.

Nimic nu mi s-a părut vreodată mai dezolant decât o clasă pustie, părăsită de populația ei de ființe mărunte, cu craniile disproporționat de mari și cu ochi care parcă vor să te-nghită. Când „Marie Celeste” a fost descoperită plutind în derivă pe nesfârșitul ocean, pe drumul înghețat al cetaceelor, a șocat și a-nspăimântat dispariția echipajului, pustietatea punții și-a cabinelor, inumanul oricărei înjghebări omenești golate de locuitorii care-i dau utilitate și noimă. Fiecare clasă goală, cu paltoanele încă atârunate-n cuiere și cu teancuri subțiri de cărți și caiete pe pupitrele măzgălite, cu câte-un geam deschis și cu briza de-afară

umflând fantomatic perdeaua, mi-a adus mereu lacrimi în ochi, căci mi-a amintit de-o zi din adâncul timpului, când am intrat, pe la mijlocul vacanței mari, în școala unde-nvățam, și-am găsit-o singură, melancolică și deșartă, încremenită sub glazura timpului ca o fotografie cu culori prost reproduse.

Elevul de serviciu, un băiețel care, nu se știe de ce, purta cravată de pionier la gât, mi-a spus că toți colegii lui au fost luați la control la cabinetul dentar. Ora de română nu se mai făcea. Nu știam ce să fac, aveam mintea în întregime ocupată cu copilul meu și-al Irinei, de parcă l-aș fi avut, aș fi avut-o, ghemuită în craniu. Am intrat totuși în clasă și m-am dus la geam. Pe pervaz erau câteva cutii de conserve pe post de ghivece, cu mușcate și cercezuși lipiți de geamuri. De-aici peisajul din spatele școlii se vedea mult mai bine și mult mai departe. Vedeam spinarea arcuită, colosală, a Șoselei Colentina străbătută de tramvaie, mașini mici și autobuze, castelul de apă cu marea lui sferă din vârf, rondul unde-ntoarce tramvaiul 21, și mai ales, strălucind într-un etern amurg, ca și când ar emana ea însăși, din toate puterile ei, un gaz galben, crepuscular, fabrica părăsită, în ale cărei catacombe de neuitat nu mai fusesem de ani de zile. Îmi aminteam de parc-ar fi fost ieri drumul meu cu profesorul de matematică Goia - același care-mi vorbea de Hinton, căci nimic nu e întâmplător în lumea asta de enigme și vis -, prin halele fantastice și printre utilajele nepământene ale acestei construcții, iar imaginea fetei colosale dormind ghemuită-n centrul sălii rotunde mi s-a părut atât de vie, atât de imperioasă, încât m-am hotărât să merg din nou acolo în ora liberă pe care-o aveam înaintea. Mai ales că, privind fix către silueta clădirii decupate pe cer, mi s-a părut că foarte înalta fereastră circulară din mijlocul frontonului de cărămidă sclipea nebunește, ca un far, ca ochii hipnotizatorului dintr-un film străvechi, decolorat.

Am ieșit din școală și-am luat-o iarăși pe străzile cartierului, am depășit iar alimentara și centrul de butelii, am cotit pe Depozitul și m-am trezit din nou, cu piele de găină pe trupul la fel de nfiorat ca și sufletul, față-n față cu uriașa clădire din mijlocul maidanului plin de gunoaie. Pereții orbi, de cărămidă, purtau urmele unor vechi incendii. La o-năltime ametoitoare, ferestre ovale erau încadrate de personaje de stuc, spasmodice și ciobite, ieșite din melancolia cine știe căror sculptori abstruși, și care parcă nu țineau de clădire, ci pluteau în jurul ei, în aerul tandru și trist al primăverii. Încet, am ocolit clădirea ca s-ajung în fața ei. Poarta-și purta mai departe lacătul cât un cap de copil, iar la treizeci de metri deasupra himera-și întindea încă aripile de liliac, țipând inaudibil, un țipăt vizual, un țipăt tactil, un țipăt osmic, deasupra întregului univers. Am găsit intrarea și m-am afundat iarăși, singur de data asta și fără lumină, în tunelul oblic ce m-a dus în adâncul construcției. Am regăsit groapa adâncă din miezul halei, mormintele și cavourile de marmură, calcedonie, malachită, în care se-ncrustau plăcuțe coclite de aramă. Am zăbovit fără voia mea printre ele, am citit inscripțiile scrise-n limbi necunoscute, cu simboluri pe care însă le știam atât de bine: cruci, stele, roți dințate, semi- lune, inele... Pe placa de deasupra porții celui mai mare cavou, cu caneluti dăltuite-n marmură trandafirie, am putut desluși, cu buricele degetelor mai curând, un rând bizar, pe care nu-l observasem prima dată:

SIGNA TE, SIGNA, TEMERE ME TANGIS ET ANGIS

Semne, teamă și atingere, m-am gândit, fără să-mi imaginez că pot traduce corect, dar am avut un moment de plăcere, chiar copleșit de imensitatea oliv-vested-trandafirie de deasupra, când am observat că stihul latin era un palindrom: se putea citi întocmai și de la sfârșit la-nceput.

Am urcat apoi pe una din marile grinzi care se-ncrucișau, oblic, sprijinite cu un capăt pe marginea de sus a gropii și m-am găsit iar în marea și melancolică hală. Fâșii late de lumină cădeau oblic din ferestrele ovale aflate la o înăltime colosală deasupra podelei din patrulater strălucitoare, ondulate și deformate de venele pulsând dedesubt cum se vâlurește pământul plin de rădăcini în preajma unui mare copac. Firele de praf, miliarde de minuscule lumi locuite, se roteau în valuri lente în acea precisă și cristalină lumină. Prin spărturile acoperișului se zărea cerul de primăvară, pe care se alergau norii. Dar aerul rămânea totuși întunecat și gelatinos în uriașa incintă, iar culoarea ce domina era un oliv dezolat, inducând

un sentiment de irepresibilă singurătate. Am înaintat, de-a lungul șinelor și benzilor de montaj (pentru ce obiecte ce nu erau din lumea noastră?), până m-am aflat din nou în fața celor cinci agregate complexe, de metal strălucitor, ce se-nălțau până la două treimi din înălțimea sălii, și ale căror baze cilindrice de beton erau vopsite, ca-ntr-un joc de copii, în culorile pe care le găsisem, în aceeași ordine, și pe unghiile Valeriei: roz-murdar, albastru-nchis, stacojiu, oranj-siena, galben intens. Le-am dat ocol, ca și prima dată, uimit de aerul lor însingurat și intangibil, de crusta imemorială a enigmei lor. Le puteai atinge cu degetele, pe vârfurile căroră rămânea un ulei fin, dar nu și cu înțelegerea ta omenească, umilită clipă de clipă de cei cinci îngeri tehnologici ce se-nălțau către acoperișul spart. Înfiorat de răcoarea din hală, mă gândeam să merg către capătul ei ca să-n cerc să regăsesc intrarea azurie, când am văzut cu coada ochiului, pe peretele opus celui în care descoperisem intrarea, ceva ce nu remarcasem înainte.

Erau, într-o ramă din același metal ce părea mercur solidificat și totuși cumva încă fluid ca o miere groasă, cinci cercuri trandafirii care mi-au atras atenția. Le-am privit mai bine și mi-am dat seama că erau cumva vii. Să fi avut diametrul cercului pe care-l formezi cu degetele celor două mâini, când îți atingi între ele degetele groase și arătătoare. Sau diametrul unui vagin dilatat complet în timpul unei nașteri, mi-a trecut prin minte. Cercurile aveau culoarea pielii și-o structură bombată și-mpletită. Cum se aflau chiar în dreptul feței mele, nu m-am mai putut îndoi: erau niște foarte mari burice de piele vie și sensibilă, încastrate-n metal. Se vedea bine felul în care fuseseră legate, cum pielea palidă se răsfrânsese peste firul chirurgical - sau poate, ca la nașterea mea, numai simpla sfoară de-mpachetat - într-un fel dulce și mișcător, căci fiecare dintre cei cinci butoni terminali cu diametrul unor mari trandafiri păreau nu doar înduioșător de roz în paloarea lor, dar și parfumați asemenea unor roze mistice. Păstrându-le proporțiile, fructele umane ce ar fi avut în mijlocul pântecului, cum merele păstrează încă adâncitura și codița prin care atârâaseră cândva de ram, aceste burice ar fi fost de-a dreptul niște uriași.

Știam, ceva în mine înțelesese imediat, ce-aveam de făcut. Mi-am așezat palma, cu toate degetele rășchirate, pe prima emisferă de piele vie și caldă. Deodată, -n jurul ei, pe buza metalului, a apărut un cerc de lumină fluorescentă, de culoare roz posorporât, și-n aceeași clipă (simțisem asta și-mi întorsesem deja capul spre celălalt capăt al sălii) piesele concatenate ale primului angrenaj începură să se desfacă lent, lăsând între ele spărturi de lumină puternică, omogenă. Metalul s-a retras tot mai mult către baza agregatului și către partea sa superioară, între care s-a arătat, în toată puritatea ei, o fiolă enormă, cu pereți cilindrici de sticlă groasă, plină de un lichid limpede și auriu asemenea celui cefalorahidian. În mijlocul fiolei am crezut că deslușesc o sferă mare, concretă, albicioasă, brăzdată de canale fine. „E o morulă”, mi-am spus, e o sferă de celule vii, apărute toate prin câteva diviziuni ale oului primordial. Când va crește destul, pereții ei se vor răsfrânge-n interior, conform planului divin, formând foițe embrionare, cum încep primele-ndoiri ale hârtiei în arta cea mai apropiată de embriologie, cea a figurilor de origami. Deocamdată însă, oul minunat părea cufundat în somn și poate-n incompreensibile vise.

Am apăsat apoi pe a doua emisferă și, în timp ce-i simțeam textura în palmă, cel de-al doilea cilindru s-a desferecat, în aceeași liniște desăvârșită. De data asta am mers lângă el, ca să nu scap nici unul dintre detaliile obiectului compact și pulsând din mijlocul lui. Dându-mi mult capul pe spate, l-am văzut, într-un racursi ce-l scurta ușor, deformându-l, așa cum vezi statuile de pe cornișele templelor. Trebuie să fi avut acum doi metri lungime și era, fără putință de greșală, un embrion uman așa cum arată el la vârsta de două luni, când deja-i poți zări capul uriaș, tronconic, adânc gârbovit, încât fața cu ochi încă-ngropați în carnea albicioasă, translucidă, i se lipește de torace, iar membrele, cu degetele deja formate, răsar boante de-o parte și de alta a trunchiului ca la marii pești Latimeria rătăciți anacronic în oceanele noastre. Părea, de altfel, un astfel de animal concret, elastic și-ntreg, un monstru saturnin căruia nu-i lipsește nimic și care n-are de ce să evolueze, pe care l-ai putea-ntâlni în mlaștini pline de plante

carnivore sau în apele calde ale tropicelor, încurcat în alge marine, hrănindu-se cu ființe ciliate și transparente.

Următoarele două tuburi gigantice, dezvelite, limpezi în încrucișarea coloanelor de lumină oblică venite dinspre oberlihturi, după ce-am apăsător pe al treilea și-al patrulea buton cald și moale și trandafiriu, cuprindeau imaginea răvășitoare a fetusului uman, la vârsta de patru luni și de șase luni, viu și pulsând, atârnat de cordonul ombilical ce, încrețit, se-nfășura-n lichidul auriu ca să dispară undeva-n baza fiolei. Fabuloasele ființe, cu frunțile mai departe aplecate spre piept, cu ochi enigmatici de insectă sub pielea străvezie a pleoapelor, cu mugurii urechilor deja formați, cu membre tot mai zvelte, dar cu, mai departe, capete fascinant de masive, disproporționate față de trupurile tot mai longiline, crescuseră mult față de cele din primii cilindri: păreau niște pui de balenă, dar visători și clorotici asemenea cārni hialine-a meduzelor. Organe și cartilagii se străvedeau întunecate, în tot trupul feților uriași, iar craniile moi erau brăzdate de artere-nodate, ramificate, albastre și purpurii. Privind de dedesubt, de la picioarele colosalelor eprubete (ce trebuie să fi avut o palmă grosime și să fi fost alcătuite din safir incolor sau cristal de stâncă), era ușor să-ți dai seama că embrionii erau de fetiță.

Ultimul făt, ce umplea-n grosime cilindrul cel mai apropiat de poarta de la intrare, cea lăcuită, aflată sub zborul și țipătul mut al mării himere, era masiv ca un elefant alburiu-trandafiriu, și era-ntors cu craniul către podea. Ghemuită, cu capu-ntr-un genunchi, îmbrăcată-ntr-o lanulă pufoasă ce strălucea-n lumină ca un glob de păpădie, și care se dizolva deja în lichidul scânteietor, fetița era gata să se nască. Nu se putea imagina o fețișoară mai gingașă, membre mai grațioase, degete mai suple, vrăjind în aerul lichid al cilindrului, spinare mai delicat curbată, cu insulițele de aur mat ale vertebrelor ivindu-se din loc în loc din pielea netedă și întinsă. Sub pleoape, ochi omenеști, dar mari cât jumătate de față, se zbăteau din când în când în bufeuri, dovadă că fetița visa.

M-am întors în fața plăcii de metal la timp ca să văd cum butoanele organice se retrag în mercurul gros ca mierea, pierind treptat, sub invazia lentă a substanței lucioase și cenușii. În câteva minute, numai cercurile luminoase, colorate în cele cinci nuanțe, rămăseseră ca mărturii oarbe ale întrerupătoarelor ombilicale. Hala tăcea din răspuțeri, încremenită în jalele aerului veșted. Mi-am rotit privirea-n jur: marea incintă fusese îndeajuns de stranie și până-atunci. Când o explorasem cu Goia fusesem fermecat și oripilat de amestecul ei de templu străvechi și spațiu industrial, de arhitectura ei ce-mbina oțelul cornier și figurile alegorice de stuc, de norii ei ce defilau, galbeni, prin spărturile plafonului de parc-ar fi fost pictați pe curbura lui de un melancolic Tiepolo. Acum însă, cu cei șase cilindri despuiați de crusta lor xenotehologică și cu fetușii uriași plutind în apa lor încremenită, sala își arăta deodată o altă față, cea a unei emoții sfâșietoare, de sfârșit de lume, a unui spațiu în care nu se poate respira și trăi. Am început să plâng, cu capul pe postamentul de ciment, vopsit în galben, al ultimului cilindru.

Mi-e greu să estimez cât timp a trecut astfel, dar când am ridicat capul am crezut că deslușesc o subtilă schimbare în structura luminii. Ziua se-nclinase, imperceptibil, spre seară. Coloanele de lumină căpătaseră o nuanță de ambră. Venele groase de sub podelele murdare, pline de span și de ulei, începuseră și ele, parcă, să gâlgâie lent, peristaltic, în liniștea edificiului părăsit: „Dacă hala asta e cu adevărat ceva de felul unui vechi radio cu lămpi și galenă”, m-am gândit, „acum el e deschis, primește mesaje de undeva, de la o distanță inimaginabilă, și-n curând va-ncepe să cânte”. Doar că acel cântec măreț și copleșitor izvorât din cilindrii fabricii părăsite ar fi putut să nu fie pentru minusculele noastre cohlee din stâncile temporale, spirale asimptotice oprite doar după două ocoluri în jurul columnei, al doilea de două ori mai departe decât primul.

Am dat ocol liniei de montaj celei mai apropiate de mine și-am mers în partea opusă a halei, acolo unde-mi aminteam că găsisem matricola desprinsă din copci și apoi ușa ce lumina, palid-albastru, -n penumbră. Am regăsit, pe perete, ramele pline de mecanisme, pârghii, ciocuri, tacheți și volanți, cadrane ce-și schimbau lent forma, comutatoare ce se umflau ca niște ciuperci buretoase, toate din metalul fluid

omniprezent în incintă. Am găsit, de data asta mult mai repede, caseta cu cifre mobile unde trebuia introdusă combinația adecvată. Am format degeaba vechiul cod, care-mi rămăsese gravat strălucitor în cine știe ce împletitură sinaptică din creier. Am încercat și alte numere. Conturul albăstrui al ușii rămânea încremenit. Și totuși, nu doar că trebuia să intru, că pentru asta eram aici în loc să-mi țin ora de română, dar știam sigur că aveam să intru, chiar dac-aș fi încercat zile-n șir, fără să mănânc și fără să dorm, combinații ale celor cinci cifre. Nu mai eram, de mult, atât de naiv încât să cred că puteam eșua, că puteam face gesturi aleatorii, care să nu ducă la nimic. Ar fi fost ca și când stiloul, în mână autorului, ar fi nceput să se opună degetelor care-l ghidează și să-și scrie pe pagina imaculată propria poveste, alta decât cea pornită dintr-o minte, revărsată-n delta nervilor motorii din braț și-apoi transformată-n micile și precisele gesturi ce conduc, fără putință de mpotrivire, instrumentul de scris pe hârtie. Cifrul eramprăștiat în memoria mea, poate venea chiar mai de departe de mine, ca spaima înăscută de șerpi și păianjeni. Fiindcă toată cunoașterea e anamneză, trebuia doar să-mi aduc aminte, ca de primele imagini din copilărie, ca de forma norilor din Floreasca și ca de buzele crăpate ale Ștefanei, de cele cinci cifre, cu declicurile lor atât de sonore-n tăcerea sălii. Și-ntr-adevăr, nu trecuse jumătate de oră și deja mă aflam în fața ușii deschise. Numărul fusese 96105. Eram cifrele ce-mi apăruseră, aurii, când vizualizasem, în imaginație, lungul șir de cifre de pe hârtia din geanta portarului răpit la ceruri, pe când primele și ultimele trei numere rămăseseră șterse și cenușii.

Eram pe drumul cel bun. Am mai privit o dată, peste umăr, cele cinci gigantice eprubete din sala-n care sticla și metalul se-mbrățișau atât de ciudat, și-am pătruns din nou în culoarul ce ducea spre Sfânta Sfintelor acestui templu decrepit. Măntrebam mereu, în timp ce parcurgeam labirintul de acvarii, terarii și diorame înțesate de ființele monstruoase din tratatele de parazitologie, dacă schimbarea cifrului avea să atragă după sine schimbarea ființei ce umplea sala semicirculară ce se afla, o știam, la capătul afundării mele-n coșmar. Probabil că așa era, căci nu umblam nici de-un sfert de oră prin sălile încărcate de exponate ce pluteau în lichidul lor în același timp placentar și cefalorahidian: tenii, limbrici, sarcopți, amibe, căpușe gigantice, urechelnite și lei ai furnicilor, și larve oribile de libelulă, când am observat, odată cu schimbarea luminii, o modificare-n alcătuirea ființelor implătoșate și-nghimpate din spatele pereților de sticlă. Din loc în loc, printre dioramele cu bestii a căror vedere carbonizează mintea, zăream câte unul ce nu conținea decât o mare și informă gogoasă, de mărimea unui om, lipită de câte-un trunchi de arbore sau pe câte-o stâncă. Eram țesute dintr-un fel de păslă alburie, ectoplasmatică, ai zice, asemenea fotografiilor truate cu medii care în timpul ședințelor de spiritism scoteau pe gură astfel de valuri de pânză de păianjen, deasă și orbitor de albă, vomă psihică ce stârnea consternarea. Foarte lent, de-a lungul parcursului, coconii aceștia în care pulsa ceva viu se-arătau în număr tot mai mare, pe când menajeria infernurilor diminuea ca număr și putere. Curând mă mișcam, înaintând ca hipnotizat într-o singură direcție, printre zeci de cutii de sticlă cu câte-o pupă agitată în mijloc, toate mari cât un om, ca niște bolnavi înfășurați cu totu-n cearșafuri ude, toate curbându-se-ntr-o parte și-ntr-alta ca și când ființele din interior ar fi vrut să rupă cu membrele încordate învelișul tare al crisalidei.

Tăcerea se făcuse aproape totală, trandafiriul întunecat lua în stăpânire muzeul de sub cine știe ce țeastă, ce părea acum o odaie vastă la ferestrele căreia cineva coborâse draperiile roze și vâlurite.

Eu însumi mă simțeam schimbat. Călcam parcă mai ușor pe dalele dulci ale sălii, iar mâna mea, care uneori atinge fața rece a straturilor de sticlă, mi se părea acum subțire, alburie, cu degete neobișnuit alungite. Hainele începuseră să mă stânjenească, rogojinile astea grosolane pe care le purtăm peste binecuvântata noastră piele caldă și suplă, așa că până la urmă le-am tras de pe mine, lăsându-le să cadă câte una pe dalele ce le oglindeau plutirea lentă, gândindu-mă că la-ntoarcere le voi recupera una câte una. Când am văzut prima crisalidă crăpând eram deja gol. Trupul, așa cum mi se reflecta vag în vitrine, îmi era acum subțire și palid, cu capul disproporționat de mare, ca al copiilor de doi sau trei ani, și

ochi mari, negri, hipnotici, de insectă înțeleaptă și tristă, pe o față cu celelalte trăsături mărunte, abia schițate. Mi-au venit în minte ființele ce răătăcesc timp de milenii pe drumurile lor de dincolo de moarte, ființele alburii ce-și caută șirul de monștri, despre care ne vorbea Traian când stăteam pe pervazul cald de deasupra caloriferelor, la Voila. Mi-am amintit cât de frică mi se făcuse-n acea noapte îndepărtată, cum fugisem în pat și-mi trăsesem pătura peste cap, pentru ca luna plină și ființele din povestea lui Traian să nu-mi devoreze creierul. Dar gândurile astea mi s-au risipit odată cu prima ecloziune la care-am asistat, urmată curând de altele și altele.

Căci din pupele rupte se zbăteau să iasă afară molii livide, cu fețe și mâini de om, cu statura unui om, cu obraji feminini, guri de copil somnoros, dar priviri albastre și ferme, de inteligențe conectate ombilical la spațiul logic. Pânțele inelate, de insecte, le erau acoperite de puf și pompau, în fibrele zgârcite ale aripilor, un lichid ce-avea să le-ndrepte și să le netezească.

Agățate încă de pupele păsloase cu gherulețele de la picioare, își uscau lent blănițele catifelate, aripile emanând praful solzilor minusculi și-acoperite de desene criptice, abia mai închise decât restul aripilor cenușiu-alburii. Erau frumoase dincolo de închipuire, deși crepusculare, iar când au început să se-nalțe din terarii și să se reunească deasupra, în grupuri compacte asemenea sfinților ce-și strivesc corolele unele de altele pe pereții bisericilor, lopătând leneș din marile aripi de păsări de noapte, nu puteai simți decât o mare și chinuitoare părere de rău că nu le poți zâmbi înapoi, atâta consolare și lumină era-n zămbetele lor. Dioramele pustii au rămas în urmă când, umbrit de stolurile de molii omenești, am ajuns în fața intrării în pântecul lumii. Moliile s-au strecurat în spațiul îngust dintre caverna de stâncă și geamul emisferic ce-o căptușea, acolo unde viermele de purpură-și făcuse încolăcirile meandrice altădată, și s-au risipit de-a lungul cupolei, acoperind-o cu fețele și aripile și pânțele lor, privind înăuntru ca sute și mii de spectatori din lojele unui teatru de operă. Am ezitat în prag, tulburat de spectacolul ce mi se desfășura înainte, de strălucirea de vis a sălii din mijlocul lumii.

Era o cavernă sferică, nu o jumătate de sferă, cum mi-o imaginasem. Podeaua era ea însăși o uriașă adâncitură, simetrică față de bolta ridicată deasupra, și cu care alcătuia o încăpere perfect rotundă și fără de seamă. Putea avea mai mulți kilometri în diametru și era căptușită cu un unanim perete de sticlă, ca un balon de săpun dincolo de care priveau miile și zecile de mii de ființe înaripate, cu aripile lipite electrostatic de pereții curbi și cu fețele adunate-n ochii unanim azurii. Stăteam pe pragul cavernei, de unde le puteam zări, până la marginea privirii, deasupra ca și dedesubt, răspândite uniform pe sferica dioramă și-n cele din urmă acoperind-o cu desăvârșire cu un mozaic escherian de aripi și fețe. Sfera era un craniu și-un uter în același timp, și era menită să adăpostească un fetus și-un creier. Căci creierul nostru-și ghemuiește în țeastă homunculul motor-senzorial, la fel de diform, cu proporții la fel de neomenești ca și ale fătului ghemuit în pântec, iar acesta din urmă e la rândul său produsul unei inteligențe supreme. În acest fel, timpul și spațiul, somaticul și cerebralul, lumina și bezna, bărbatul și femeia, visul și realitatea, polul animal și cel vegetativ al trupului nostru cu simetrie multiplă, iadul și raiul, extazul și abjecția, materia luminoasă și cea-ntunecată, corpuscularul și ondulatoriul fuzionau aici într-un obiect-notiune de ne-nțeles și de nenumit, căci el transcendea eternele noastre dualisme. Aici nu mai erau nici sus și jos, nici trecut și viitor, ci doar o ființă perfectă ce, asemenea unui glob de cristal, reflectă totul fără a fi nimic. Da, în centrul sfericeii caverne era o sferă. Ca o planetă de lavă, ca un soare ce se stinge cunctul. Razele ei de ambră lichidă umpleau enorma cavitate. Pe fața ei alunecau imaginile lumii, ca niște tatuaje pe-o piele mereu schimbătoare. Nu era frumoasă, era frumusețea. Dar acea frumusețe care arde și chinuie ca flăcările iadului. „Sunt în camera interzisă”, m-am gândit, și-a fost ultimul meu gând.

Între timp, mă schimbam din nou. Brațele mi se absorbiseră-n trunchi, iar picioarele mi se lipiseră-ntr-o coadă lungă și vibratilă. Capul îmi era acum cu mult mai mare decât întregul trup, bombat și plin de o substanță sidefie. Acum pluteam în acel aer gelatinos, sub privirile corurilor de ingeri. Și deodată-am

simțit dragoste, sexuală și cerebrală deodată, dragostea care mișcă soarele și celelalte astre, dragostea care-i mai presus de credință și speranță. Ca o zeamă de aur, ca un flux de fotoni, ca o protuberanță ieșită brusc din sfera centrală, din creierul central, din fătul central, din mireasa din miezul lumii. Fluturând din cilul meu vibratil, am înaintat, am fost atras, de-a lungul spațiului gol, plin de iubire, către globul de foc molcom și mereu schimbător din care răsună, cu o putere mereu mai mare, chemarea chimică, drogul disperat, adicția disperată a Dumnezeuirii. Vedeam acum cu tot craniul meu supradimensionat, de parc-aș fi fost un glob ocular de care-atârna codița nervului optic, iar ceea ce vedeam mă umplea de fericire și de teroare.

Soarele central era de o inimaginabilă complexitate. Mintea omenească nu-l putea nici cuprinde, nici înțelege, îl putea doar iubi cum nimeni n-a iubit pe lume vreodată. Înaintam spre el, spre ea, spre persoana a patra de negândit, spre a patra inconcevable dimensiune, cu un sentiment de triumf și fatalitate: fusesem ales, eram alesul din miliarde de semenii, toți cei ce trăiseră vreodată erau o singură ejaculare a unui zeu suprem. Se pierduseră toți, toți ce porniseră la drum odată cu mine, devorați de universul nostru coroziv, căzând unul câte unul pradă bucuriei și pradă tristeții, orbi la semne, incapabili să assembleze piesele de puzzle risipite pretutindeni, învârtindu-se-n cerc în labirintul tridimensional, cu buclă de brânză din centru. Rămăsesem doar eu pentru divinul martiriu al întâlnirii cu ovulul, iar acum stăteam față-n față și ochi în ochi cu el cum ar sta un tântar și un elefant alb, împodobit de luptă. Căci era de necuprins în privire, și-ți lipseau zecile de mii de simțuri ce-l puteau percepe așa cum era. O limbă de foc s-a-ntins către mine și m-a tras cu totul în corpul acela de aur topit, dându-mi moartea ce duce la naștere. Îmi amintesc țipătul suprem al contopirii noastre, scos nu de gura mea dispărută de mult, ci de craniul meu plesnind deodată în țândări.

După care tot ce-a rămas a fost orbitoarea lumină a începuturilor.

43

În dimineața asta m-am trezit târziu, cu capul îngreunat de prea mult somn, cum sunt de zece zile-ncoace, de când am concediu medical. Parcă mi-au dat concediul. Asta special ca să pot bolii-n voie. Nu sunt în apele mele. Dorm prea mult, visez prea mult, dar nici un vis, oricât de lipsit de speranță, nu se compară cu visul vast și iterativ ce ține de când deschid ochii, pe la 11 sau chiar 12 dimineața, și până-i închid iarăși, mult după miezul nopții. Visul în care se face că sunt în casa mea din Maica Domnului, că acolo am fost și ieri, explorând numărul ei nedefinit de odăi, și voi fi și mâine, și până la sfârșitul vieții mele. Visul în care sunt singur cu lumea mea într-o minusculă imperfecțiune a nopții infinite și compacte. O bulă de aer, inobservabilă, într-un sloi de smoală cu diametrul cât eternitatea. Aici e Bucureștiul, cel mai melancolic oraș din lume, cotropit de molia zidurilor, mâncat de acizii tari ai timpului și-ai nostalgiei, aici e cartierul cu școala 86 și centrul de butelii și Auto-mecanica, aici e Floreasca, intactă sub clopotul ei de sticlă, aici e macheta șoselei Ștefan cel Mare. Voila e și ea aici, cu pavilioanele și căsuțele ei din livada de meri înfloriți. Tot ce-am visat că trăiesc, tot ce mi s-a părut că mi se-ntâmplă. În fiecare dimineață, înainte de-a deschide ochii, mi se strânge inima: Tot aici voi ajunge? Tot asta voi numi realitate? Tot așa va fi viața mea: casă - școală - casă - școală, fără puțința spargerii acestui cerc distructiv și sinistru? De ce mi s-a dat, ca tuturor semenilor mei, o minte de zeu, dacă odată cu ea am primit un trup de sarcopt? De ce pot gândi, când nu pot gândi decât că voi pieri în galeria mea, săpată-n pielea unei ființe pe care n-o să ajung s-o cunosc? De ce pot înțelege totul dacă nu pot face nimic?

Apoi mă ridic din pat, merg la baie, mă privesc în oglindă: un bărbat ce-a depășit de mult vârsta de treizeci de ani și care n-a făcut nimic pe lumea asta. Ochi negri, buze ferme, obraji neărbierii și slabi. O pijama veche și decolorată acoperindu-i umerii. „Efimov”, îmi zic ca un ritual de trezire. Efimov cu vioara lui dezordonată și drăcească. După ce-a aflat cum sună muzica adevărată.

Mi-am spus-o și-n dimineața asta, cu mai multă îndreptățire ca altădată, pentru că spre zori, încă nedeșteptat cum trebuie, am avut un fel de halucinație pe care-am simțit nevoia să mi-o notez în jurnal. Am făcut-o grăbit și neglijent, temându-mă să nu pierd insolitul vedeniei, totuși o transcriu aici, în prelungirea manuscrisului meu tot mai de neînțeles:

Sunt într-un puț adânc, sau mai curând într-o clopotniță uriașă, goală pe dinăuntru. De foarte sus, atârână spre mine nenumărate sfori, de la unele subțiri ca firul de pânjen până la adevărate odgoane, groase ca pe mână. Dacă trag de oricare dintre sutele de frânghii și ațe, foarte sus sună un clopoțel, un clopot de aramă sau un enorm clopot de catedrală. Dar nu asta e-n mintea mea. Trebuie să evadesc din acel puț jegos și sinistru. Nu e nici o altă cale decât cea care duce-n sus, spre invizibilul cer de deasupra, plin de clopote invizibile.

Așa că-ncep, ca un pânjen ne-ndemânatic, să mă cațăr pe sfori în sus, stârnind o cacofonie îngrozitoare de clinchete și dangăte și sunete vibrânde de aramă. Cu timpul, urcând tot mai sus, observ că sui mai eficient dacă apuc, în ordine, anumite frânghii, trecând cu o metodă instinctivă de la firele subțiri la cele mai groase și înapoi. Încep să fac game și arpegii, apoi mici melodii, descopăr armonia și contrapunctul și deslușesc modelul ascuns al primelor fugi. Când ajung să compun piese mai complicate, simt că zbor în sus, prin țeava clopotniței, de parc-aș avea aripi.

Ajung, după ani de cățărare pe frânghii, parâme, sfori și ațe ce-mi taie palmele, la o muzică supremă. Acum mă-nalț, purtat de ea, cu o viteză fantastică, asemeni unui glonte de aur topit printr-o țeavă ghintuită de armă. Sunetele se concretizează, devin materie. Construiesc, acolo sus, din ele, o tupsie de lumină pură de fotoni înghețați, duri ca diamantul, de care mă izbesc, improșcând cu sânge și creier, cu urină și dinți zdrobiți, minunea.

Și doar așa, eliberat de coaja organelor mele, a pielii și-a simțurilor mele, pătrund în lumea de deasupra.

„Chiar așa”, mi-am spus atunci, după ce m-am trezit, cum mi-o spun și acum, încuviințând din cap fiecare frază. „Arta n-are sens dacă nu-i evadare. Dacă nu se naște din disperarea de-a fi prizonier. N-am respect pentru arta ce aduce confort și alinare, pentru romane și muzică și pictură ce-ți fac șederea-n celulă mai suportabilă. Nu vreau să pictez pe peretele coșcovit grădinile Tuileries și nici nu vreau să vopsesc hârdăul din colț în vreo nuanță de roz. Vreau să văd călăreața de circ așa cum e: tuberculoasă și plină de păduchi, și culcându-se cu toți pentru un pahar de absint. Vreau să pot vedea bine grațiile de la gemulețul de foarte sus, prin care nu coboară vreo rază ca să distrugă vedenia asta. Vreau să-mi înțeleg cu luciditate și cinism situația. Suntem prizonieri în închisori concentrice și multiple. Sunt prizonier în mintea mea, care-i prizonieră în corpul meu, care-i prizonier în lume. Scrisul meu e un reflex al demnității mele, e nevoia mea de căutare-a lumii făgăduite de propria minte, cum parfumul e făgăduința întrolocatului trandafir. Vreau să scriu nu ca un scriitor, fie el și de geniu, ci cum cânta Efimov, cu un orgoliu nemăsurat și-o imperfecțiune sublimă. El găsește calea, care nu se găsește prin tradiție, ci prin har, căci arta este credință și dacă nu e credință nu e nimic. Sunt diletant, o știu, nu cunosc trucerile milenare ale artei mele - cum sigur le știe celălalt, în lumea lui unde are succes și bani și glorie și femei -, dar în obscuritatea mea mă simt liber și văd de-o mie de ori mai acut adevărul. Înțeleg mai bine ca oricine de ce și-a lăsat Efimov vioara să putrezească, de ce Vergiliu și Kafka au vrut să-și transforme capodoperele în cenușă. Fiindcă tăcerea și cenușa sunt căi drepte, pe când muzica și cârțile aruncate în lume sunt răătăciri. Cenușa e soarta finală, oricum, a oricărei scrieri, de aceea nu voi suferi când și manuscrisul meu va-ntâlni focul. El nu e o carte, și cu atât mai puțin un roman: e un plan de evadare. Iar după evadare destinul lui firesc este cenușa.” Cât de singur sunt, îmi spun în fiecare clipă a vieții mele. Cât de spectrală e viața mea! Îmi zornăi în pumn, ca jucătorii de zaruri, vestigiile derizorii: dințișorii de lapte ce-au crescut odată din gingiile mele, bucățile mumificate de sfoară din buricul meu. Le-arunc pe masă și-ncerc să-mi ghicesc viitorul din configurația aleatorie, asemenea constelațiilor, pe care-o formează spontan și care nu se va repeta niciodată. Iar viitorul meu e-asemeni

trecutului, văzut într-o oglindă cu stratul de azotat de argint tot mai mâncat de vreme și de intemperii. Nu mă interesează. Oglinzile trebuie sparte. E misiunea catoptromantului să spargă toate oglinzile și să termine cu arta divinației. Iar pânza tabloului nu trebuie îngreunată de culori - e destul de grea și în împletitura ei imaculată de fibre -, ci sfâșiată, cum a făcut-o Fontana, în singurul exasperat gest de eliberare. Cum fac acum, chiar acum, cu pagina liniată-a caietului în care scriu, și pe care deja am sfârtecat-o cu vârful pixului. Acum voi apuca buzele răni și le voi depărta, ca să văd în golul ei scrisul de pe fila de dinainte. Citesc, acolo, între labiile uscate ale paginii mele, amestecând timpurile și scriitura: „De ce pot înțelege totul dacă nu pot face nimic?” O carte strâpunsă, înjunghiată-n grosimea ei de-un pix care să treacă pe partea cealaltă, o scriere perpendiculară pe volumul inextricabil, alcătuit din sute de suprafețe mângălite disperat - așa ar fi cartea mea, dacă ar fi vreodată: o scriere în adânc, prin foi, și nu împrăștiată pe fețele lor, o scriere nemaivăzută și nemăitrată vreodată.

M-au găsit zăcând în groapa cu morminte din fabrica părăsită, sub zidul marelui cavou trandafiriu, cel cu SIGNA TE, SIGNA... Probabil că am fost inconștient câteva ore, căci grupul de copii furișat prin tunel dăduse de mine pe seară și-ncercase să mă aducă-n simțiri chiar acolo, în funebra-mbinare de marmură și amurg. Cum n-au reușit, m-au scos, în cele din urmă, în răcoarea serii și m-am trezit lângă marele edificiu, pe maidan, în lumină de stele. Erau în jurul meu, fremătători, cu capete și ochi mari, inexpressivi, cu diferența de sex anulată de-ntunecime. M-au ridicat în picioare cu greutate și m-au purtat până pe Puindrului, acasă la cel ce locuia cel mai aproape. Părinții lui au chemat salvarea.

Nu știu cum am ajuns la spital, dar m-am trezit a doua zi într-un salon mic și îngust, cu doar patru paturi, o rezervă mai degrabă. Firește, nu mai fusesem acolo, din câte știam, niciodată, dar în același timp aveam o senzație de familiar, ca și când aș fi simțit un fel de câmp de forță-n jur și mi-aș fi amintit nu imagini, ci orientarea mea în el. Spațiul vuia aici într-o anume tonalitate după care mi-am dat seama unde mă aflu. Nu eram la Spitalul de Urgență, ci, cu toată certitudinea, la Policlinica Mașina de Pâine, unde mă duseseră ai mei de nenumărate ori când eram mic ca să-mi facă baterii întregi de injecții și să mă tortureze, plâpând și nevinovat, pe scaunele dentare. Lângă patul meu era un stativ cu două pungi moi de plastic atârinate la înălțime, una stacojie și alta pe jumătate plină cu un lichid vag gălbui. M-am ridicat în capul oaselor și-am văzut că eram îmbrăcat într-o pijama care nu era a mea și că-n braț îmi pătrundeau ace mari și groase, la capătul unor tuburi transparente. Celelalte trei paturi erau făcute, cearșafurile și mușamalele erau perfect netede, nu ca-ntr-o rezervă adevărată de spital, ci ca-ntr-un desen care-ar fi înfățișat-o. Singurul lucru viu și mișcător, de parcă s-ar fi plimbat pe marea poză, era un gândac de bucătărie ce-și târa burta inelată pe tăblia vopsită-n alb de la picioarele patului de vizavi.

Am rămas întins pe pat, uitându-mă prin fereastră la ramurile-nflorite ale unui vișin, ce se legănau ușor în vântul primăverii, într-o stare de visătorie care-a durat, poate, ore-n șir, timp în care în boxa mea n-a intrat nimeni. Abia când s-a nserat a venit o soră care mi-a pus termometrul și-apoi mi-a schimbat pungile agățate pe stativ. Apoi am rămas iarăși singur. Deși se-ntunecase de tot și cerul luase, timp de câteva minute, exact culoarea rozacee a florilor de vișin, încât inflorescența a părut să izbucnească brusc, obnubilând întreaga fereastră, tuburile de neon de deasupra patului au rămas stinse și, cu încetul, m-am pomenit într-o mare umbră. Lumea se-ntuneca și dispărea. Se dizolva în nimic și în niciodată. De spaimă, m-am ridicat brusc în capul oaselor: mai existam? Se putea spune că mai trăiesc? Mi-am scos brutal acele din vene și-am pășit în mijlocul camerei. Am deschis ușa și-am ieșit pe culoar.

Nu era nimeni, probabil nu mai era nimeni în toată clădirea cuprinsă de inserare. Câteva geamuri sclipeau în capătul culoarului asemenea unor bucăți de ambră. Nici un zgomot, în afară de cel al pașilor mei, al tălpilor mele lipăind desculțe pe mozaicul rece. Vernilul în care erau vopsite până la jumătate zidurile mi s-a părut neomenesc și sinistru în acea penumbră eternă. Banchetele de vinilin mizer lipite de pereți în fața cabinetelor păstrau încă forma feselor ce le turtiseră-n timpul

zilei. Am deschis o ușă de geam mat - care-a scârțâit teribil în tăcerea deplină - și m-am găsit deodată, minuscul, în holul din care porneau, în sus și-n jos, scările monumentale de piatră-nghețată. Clădirea policlinicii era una dintre acele construcții masive și greoaie, cu ziduri atât de groase încât spațiile dintre ele, ca-n interiorul piramidelor, păreau abia niște fisuri, niște galerii prin care-naintai aplecat. Însă din când în când nebunia arhitectonică producea în miezul lor goluri carstice, săli de-o sălbatică și absurdă grandoare, așa cum mi se arăta acum casa scârilor. Și treptele, și balustrada cu pilaștri din același travertin lucios erau prea înalte pentru un om obișnuit. Urcând, mă simțeam un copil de câțiva ani care trebuie să ridice serios genunchii ca să pășească pe trepte, și să se-nalțe pe vârfuri ca să poată apuca balustrada. Am urcat câteva etaje în singurătatea aceea de emulsie fotografică împietrită, am depășit paliere cu intrări pe care scria BOLI INTERNE, CARDIOLOGIE, GINECOLOGIE, OSTEOLOGIE, LABORATOR, înșirate de-a lungul culoarelor ce se pierdeau în întuneric. Mi-am amintit cât de reci erau plăcile de sticlă între care stăteau gol până la brâu când mi se făcea câte-o radiografie, și cum câte-un cabinet medical se umplea brusc de damful de mușgai al penicilinei când sora se-apropia cu seringă de fesele mele dezgolite. Mi-era frig și foame, nu mâncasem nimic de-o zi întreagă, dar continuam să urc, fără să știu ce caut, și după ce-am depășit trei paliere, răsucindu-mă odată cu marea scară în jurul unui gol în care-ar mai fi încăput o clădire, am ajuns în vastul pod al construcției, acolo unde era stomatologia.

Pentru că lumina n-avea cum să pătrundă până-aici, în spațiul larg, fără ferestre, al podului, ar fi trebuit ca umbra cafeniu-întunecată din restul clădirii să se-ndesească aici până aproape de bezna totală. Totuși, am putut urca în siguranță ultimele trepte ale scării-n spirală, cu masivele ei tronsoane lucioase de piatră, și-am găsit podul umplut de-o lumină câpruie, neașteptat de aurie pe-alocuri. Venea de pe geamurile mate ale celor patru uși ale cabinetului dentar din fund, care luceau stins ca patru lingouri de aur. Un sunet vag, pulsatil, ca un tors de pisică, venea din spatele ușilor. Asta-nsemna, mi-am zis înfiorat, că policlinica nu era totuși cu totul pustie, că în pragul nopții cabinetul dentar încă funcționa. Când ochii mi s-au obișnuit cu lumina scăzută ce lăsa colțurile marelui hol în beznă, am deslușit, pe banchetele de vinilin, câțiva pacienți care-și așteptau răbdător rândul. Ochii le luceau gălbui în semi-umbră. Nu mi-au dat nici o atenție, de parcă nu m-ar fi văzut ieșind din adâncul scârilor monumentale. Nu știam ce să fac, nu-nțelegeam de ce ucasem până acolo. Trebuia să mă așez și să aștept odată cu ceilalți, cum o făcusem de zeci de ori în copilărie, terorizat, lăsându-i pe toți să intre-naintea mea, sperând într-o minune ce-avea să mă salveze de inevitabila tortură? Trebuia să intru ca să văd ce se-ntâmplă? Am stat o vreme nehotărât în mijlocul holului, luminat de geamurile mate ale cabinetului ca o statuie de sare, și până la urmă mi-am luat inima-n dinți. M-am apropiat de prima ușă din stânga, am ciocănit ușor și-am așteptat. Nimeni dintre pacienții înșirați de-a lungul zidurilor n-a protestat. Nimeni nu mi-a răspuns din cabinet. Atunci am apăsat clanța și-am intrat.

Lumina venea aici exclusiv de la marile farfurii cu becuri de deasupra scaunelor dentare. Era un galben murdar, asemenea urinei concentrate dinspre zori. Cabinetul era gol, nu erau nici medici, nici pacienți, doar cele patru scaune identice, încremenite-n enigma lor, în liniște și singurătate. Cadrele lor metalice, tapițeria de vinilin cafeniu a spătarelor și-a sprijinitoarelor pentru cap, cleștii, acele, spatuiele și oglinjoarele de pe tăvițele din față, totul mi-era familiar, atât de familiar din alte vremuri, și-ntr-adevăr aveam puternica senzație că, pășind în cabinet, mă scufundasem în timp. Era un decalaj de vreo două decenii între vârsta scaunelor obtuze și masive, prinse cu buloane uriașe-n podea, modele străvechi, fosile hidoase ale artei stomatologiei, și timpul care curgea afară din cabinet, mai proaspăt și mai fluid.

Brusc, am avut sentimentul, pe care-l am atât de des când închid uși după mine și mă trezesc în camere izolate, că tot ce-i afară a dispărut pentru totdeauna, că am rămas zăvorât acolo pentru eternitate. Priveam cu spaimă către ușa de pe peretele cu vitrine de sticlă pline de instrumente sadice de tortură și cu planșe înfățișând masele și gingii: era cuibul păianjenului, gaura din fundul plasei, unde pânza albă

se-ngroașă ca o păsă și de unde ies două labe articulate, semn că înspăimântătorul animal e acolo și te pândește. Deocamdată, ușa era încă închisă. M-am plimbat un timp pe lângă scaunele dentare, apoi, înfiorat, m-am așezat într-unul dintre ele, sprijinindu-mi capul de perna tare de vinilin. Am deschis larg gura, sub lumina orbitoare, am strâns ochii și-am așteptat. Mă simțeam din nou copil, simțeam, prin carnea gingiei, fiecare nerv ce se strecura în canalele dinților: o floare de nervi, o actinie împingându-și filamentele în apa legănătoare-a oceanului. Cineva avea să vină, cum venise de-atâtea ori în trecut, ca să cânte, ca un harpist al durerii, un cântec de agonie pe strunele nervilor mei dentari. Așteptam urletul bormașinii și mârâitul frezei, cângile tijelor metalice, gustul de metal acru al aspiratorului de salivă. Așteptam animalul gras în halat alb, de dentist, să-și prăvălească pântecul peste mine, să-i simt bătaile inimii și gâlgăitul mațelor, să-i văd ochii neiertători infipți în ochii mei, respirația amestecată cu a mea, sudoarea lui de pe frunte picurându-mi în gura larg deschisă în timp ce, pentru un timp nedefinit, sunt stors de substanța durerii, cea mai limpede și mai intensă substanță din lume. Eram răstignit pe-un aparat de extras durere, unul dintre milioanele de mulgătoare de chin și de urlet din lume, toate conectate între-ele prin cabluri gofrate, organice, șerpuiind pe sub fundațiile realității. Și trebuia să fie un loc în care toate conductele de carne pulsândă, ca rădăcinile arborilor bătrâni, convergeau într-o singură enormă țeavă unde se amestecau țipetele de groază-ale omenirii, disperarea și deznădejdea madreporului cu mii și milioane de ființe tăi, cu gurile roșii căscate larg, urlând cu ochii strânși, pentru eternitate, în mâinile călăilor orbi și surzi și impersonali, instrumente ale teribilului nostru destin. Încotro ducea conducta verticală a suferinței umane?

Cine se hrănea cu plânsul și nefericirea și neputința și nimicnicia și vremelnicia noastră? Cine se bucura de trosnetul oaselor noastre, de chinul iubirii nempărtășite, de ravagiile cancerului și-ale morții celor apropiați, de pielea arsă, de ochii scoși, de venele explodate? Pentru cine substanța limpede ca lacrima a nenorocirii noastre era necesară ca aerul și ca apa? Îmi imaginam țeava cea verticală, ca un ac de seringă, dar cu diametrul celui mai bătrân baobab, coborând până-n centrul pământului și hrănind acolo, în hipogeica sferă goală, un popor de necromanți și telepați înrudiți cu ploșnițele, căpușele și sarcoptii. Hedoniști ai durerii, vizionari ai teroarei, arhangheli ai strivirii de viu, regi ai distrugerii și ai urii...

Eram din nou copilul așteptând cu inima strânsă venirea celui ce-avea să-l chinuiască, și când am auzit deodată ușa deschizându-se în fundul cabinetului, am tresărit violent, ca altădată. M-am ridicat brusc din scaunul dentar și, când l-am deslușit pe cel care ieșea încet din umbră, nu mi-a venit să cred. Nu era nici un fel de dentist, ci un biet om bătrân și ponosit, cu figura rătăcită, abia târându-și picioarele pe mozaicul rece al podelei. L-am recunoscut, deși nu-l mai văzusem de mult, pe paznicul nostru, nea Ispas, cel care fusese „răpit la ceruri” și-apoi se arătase din nou, tăvălit într-un șanț, murdar ca un porc și puțind a spirt ieftin. Mă gândisem de-atâtea ori la coincidența poveștii lui cu cea a Valeriei, la pata, cândva o oază de flori și fluturi, acum un neg cenușiu din care, după faimoasa lui declarație de la miliție, paznicul fusese absorbit de o forță irepresibilă, după care se trezise suspendat într-o noapte totală și fără margini. Și-n bezna aia simțise cum trupul îi e deschis și cum instrumente mecanice umblă-n el, i-l trepanează și-l modifică, îl leagă la alte trupuri din preajmă, îi împing sângele, limfa, urina și celelalte lichide în tuburi care ieșeau din el ca să ducă undeva, cine știe unde... Și mai ales, povestise el în declarația agramată, scrisă cu creion chimic, se umblase în creierul lui, i se nfipsese acolo ceva ce-l făcea să audă voci și porunci, pe când fiecare gând al său era captat și transmis mai departe undeva, unde era notat conștiincios. Schimbat astfel într-o ființă nouă și plin de duh sfânt (după cum scria în depoziție), fusese în cele din urmă coborât din nou între oameni.

Ispas nu s-a mirat că mă vede acolo. A făcut doar gestul lui obișnuit când profesorii intrau pe poarta școlii: și-a dus degetele la tâmplă într-o parodie de salut milităresc. Apoi, cu ochi goi, a trecut mai departe, cu damful lui obișnuit

de salam și țuică ieftină. A ieșit pe ușa cabinetului, lăsând-o deschisă-n urma lui, încât un murmur puternic de voci, multe voci, a pătruns, spre mirarea mea, înăuntru. Prin ușă vedeam acum, într-adevăr, un hol înțesat de lume. Am trecut și eu pragul și m-am găsit între sute de femei și de bărbați, de toate felurile, de toate vârstele și condițiile. N-aveai loc să arunci un ac în largul pod al clădirii, și-n plus aceeași mulțime năpădise și scara de travertin până unde putea ajunge privirea. Oamenii stăteau înghesuiți pe trepte și chiar pe larga balustradă ce se răsucea amplu către adânc. Când s-a arătat Ispas, murmurul alb al vocilor a crescut deodată până la un fel de strigăt sau mai curând de geamăt de agonie, iar pichetiștii, câci, îndoliați și cu creștetele acoperite, nu mai puteau fi confundați, și-au ridicat brusc pancartele grosolane, de carton gofrat sau placaj, pe care-și scriseseră protestele împotriva suferinței și morții: „Opriți tragedia umană!”, „Boicotați agonია!”, „Strigați împotriva morții luminii!”, „NU măcelului cotidian!”, „Jos leucemia!”, „Jos miliardele de secole în care nu vom mai fi!”, „NU prăbușirii în puțuri de lift!”, „Opriți deraierile!”, „Opriți accidentele aviatice!”, „Stop atacurilor cerebrale!”, „Stop morții sub orice formă!” Și, risipite printre sute de astfel de lozinci, scrijelite cu pixul, fără caligrafie și fără gramatică, pe carton și hârtie de mpachetat, din loc în loc, cu litere sângerii, asemenea macilor într-un lan de grâu, cuvântul cel mai dureros ce-a străbătut vreodată laringele uman făcându-l să plesnească în spută și sânge: „ajutor!” „ajutor!” „ajutor!” „ajutor!”

Când se adunaseră cu toții? și de ce aici? Poate fiindcă-n apropiere era cimitirul „Învierea”? Aveau de gând să coboare și să-l picheteze întreaga noapte? Portarul, înghesuit din toate părțile, câci fiecare voia parcă să-l atingă cu palmele-ntinse, le făcu semn să stea jos, așa că, strângându-se ca să ocupe cât mai puțin loc pe mozaicul rece, toți se așezară ca o gloată supusă în umbra și-n aerul livid, deja insuficient, al podului. Marele pod părea acum un recif întunecat, înțesat de ochi, toți îndreptați către portar. Mă așezasem și eu, strângându-mi la piept pijamaua prea largă, așa că-l priveam acum de jos pe portar, și poate de aceea mi se părea acum, gălbejit, neras și urduros cum era, totuși învelit într-un fel de mantie de palidă lumină.

„Fraților”, începu bătrânul cu o voce inegală de alcoolic, în liniștea de gravură care se lăsase: „Fraților, ați fost cu toții martorii răpirii mele de pe lume și știți că spusele mele sunt adevărate. A fost asta, oameni buni, anu’ trecut pe data de șapțișpe aprilie, când s-a deschis cerurile deasupra mea. Io... veneam de la cârciumă, de la «Vraja mării», veche meteahnă, bat-o vina, și nu eram în apele mele. Eram beat, fraților, ca să spun p-a dreaptă, dar nu mi se rupsesse de tot filmu’. Nu mai știu cum am venit cu tramvaiu’ până la capăt, și nu știu nici de ce am vrut să ies în câmp. Parcă mă chema ceva, parcă-mi zicea ceva în mine: «Ispase, du-te-n câmp, dincolo de șină, că ești așteptat acolo.» Am trecut de școală, am luat-o-n sus pe Dimitrie Herescu, mai mă frecam de câte-un gard, mai mă mpiedicam de vreun bolovan - că se făcuse noapte-nfricoșată! - și cân’ am ajuns în capăt auzeam chemarea aia tot mai tare, și mi-era frică, da’ ursu’ nu joacă de bunăvoie. Mi se părea că era ceva acolo, vezi că ei încă de pe-atunci îmi transmiteau tot ce voiau ei să fac și mă mânau încolo și-ncoace, că eu am știut, fraților, că ăi din cer, ăia cu farfuriile, încă de mic a pus ochii pe mine. Da, pe mine, așa cum mă vedeți, că ei nu se uită la fața omului, sau dacă-i bețiv sau curvar, la altceva se uită ei... La ce le trebuie lor. Io le tot spuneam la femeile de servicii și la profesori că-ntr-o zi o să mă ia, da’ și școlarii râdea de mine. Ei, să mai rădă și-acum, dacă le mai dă mâna. Nu pe ei i-a vrut ăia, nu pe ăi deștepți și bogați: pe mine, pe Ispas de la poarta școlii, a făcut ei experiențele lor. Și-am trecut peste șina de tren, fraților, și era o noapte întunecoasă, cu nori amestecați ca-ntr-un cazan. Nu vedeai unde se sfârșește pământu’ și-unde-ncepe ceru’. Și pe jos era noroiu’ până la genunchi, de făceau ghetele fleoșc-fleoșc și abia le puteai trage afară din mocirlă. Am luat-o peste câmp, că așa-mi spunea vocea, și-am căzut de vreo două-trei ori, de m-am făcut ca un porc. Și servieta aia mare mă mpiedica la mers, îmi venea să o arunc cât colo, da’ măcar atâta minte am mai avut și eu să o păstrez, că mai era-n ea ceva mâncare. De unde să fi știut io că n-o să-mi mai trebuiască? Am mers așa să tot fie vo sută de metri până-m găsit

locu'. M-am oprit acolo, am dat drumu' genții-n noroi și mi-am făcut numărul. Ce, era prima dată când mi se întâmpla? Mai simțisem eu imboldul-ăsta, tot așa, la beție, ca să mă duc la vreo răscruce și să aștept acolo să mă ia. Dar degeaba le strigasem, cu brațele-n cruce: «Uite-mă! Sunt pregătit! Veniți de mă luați!» că nu se întâmplase nimic, ba mă mai și-njura trecătorii. La fel am făcut și-acum. Mi-am dat capu' pe spate și-am răcnit în vânt cât am putut: «Aicea sunt! Hai de mă luați!» Am urlat așa vreun sfert de ceas, că acolo-n câmp chiar nu mă auzea nici naiba. Mă pregăteam să plec acasă și deja mă gândeam ce bine-o să fie la subsolu' meu, pe salteaua mea, când deodată, fraților, s-a petrecut ceva nemaivăzut".

Madreporul uman își ținea în clipa aceea și respirația. Liniștea se făcuse desăvârșită și înfiorătoare, de parcă niciodată nu fuseseră în lume vibrații pe care cohleea să le perceapă, cu care să intre-n rezonanță. Lumea redevenise compactă, fără părți mobile între care frecarea să producă măcar și sunetul diafan al răsuflării, măcar și adierea de petală-a clipitului din pleoape. Toți ochii erau fixați pe fața celui răpit la cer și-ntors miraculos printre semenii, ca și când el însuși ar fi fost un heruvim acoperit de ochi de sus și până jos. Am deslușit în mulțime câteva fețe cunoscute, cei care fuseseră în preajma mea în noaptea de la morgă, adânc scufundată-n timp și-n substanța hialină a creierului meu, când fantastica statuie-a Damării coborâse din cupolă, despuindu-se de cer, și stătuse pe tronul de judecată. Caty nu era, sau poate venise mai târziu și asculta cuvintele bătrânului de undeva din josul scării (căci mulțimea trebuie să fi umplut scara până jos, la parter), în schimb mi-a sărit în ochi negul trandafiriu dintre sprâncenele profesoarei de biologie, și l-am recunoscut după părul argintiu, lipit de craniu, pe bibliotecarul Palamar, care mi-a făcut și el un mic semn când ni s-au încrucișat privirile. Am tresărit fără să vreau când am deslușit într-un colț întunecat, în clarobscur, chipul lunatic al Ștefanei. Și alții mi se păreau cunoscuți. Poate-i văzusem doar o dată, pe stradă sau în tramvai, sau poate mă-ntâlneam zilnic cu ei, cum o făceam cu vânzătoarele de la care cumpăram lapte și pâine de pe platforma de la Teiul Doamnei, fără să le dau mai multă atenție decât mașinilor de pe stradă sau boscheților prăfuiți de pe marginea șoselei. Era acolo, de pildă, insul care umplea brichete, în colțișorul lui puțind a benzină, plin de tuburi de toate felurile și brichete ruginite, strâmbe, mâncate de piatră, din incinta magazinului de mobilă de la Teiul Doamnei.

„Cum stăteam în mijlocu' câmpului și strigam spre cer, și mă băteam cu pumnii-n piept, în bătaia vântului, am văzut cum se-adună și se-nvâlvorește un nor negru ca smoala chiar deasupra capului meu. Se-ngroșea și se-nvârtoșea acolo, răsucindu-se, cum dai cu lingurița prin ceașca de cafea. Și-n el lucea dăre de argint: apărea și dispărea ca niște năluci, oameni buni, era frumos și, așa, ți se-ncrâncena carnea pe tine. Știam că a sosit ceasu', că s-au arătat în sfârșit. Știam că ei mă vede de-acolo, de sus. Și deodată a strălucit o lumină-n jurul meu, care venea din nor, și-am auzit niște cuvinte, dar nu le-am putut desluși. Și ceva m-a apucat și m-a tras în sus, m-a sorbit cum sorbi ciorba din lingură. Fraților, vedeam cum se depărtează pământu' sub mine, și vedeam geanta rămasă-n mocirlă, și luminițele de la casele din cartier. Vântu' era turbat, îmi smulgea hainele după mine, îmi răvășea părul. Pe când mă-nălțam, mă și răsuceam încet, de vedeam când orașu', când câmpu', abia deslușite în noapte. Urlam de frică, și deodată nu m-am mai înălțat și s-a făcut întuneric. Beznă, oameni buni, nici să fii în pivniță, în fundu' pământului, n-ar fi fost așa beznă. Și tăcere. Era ca moartea, fraților. Nu mai era nimic pe lume. Nu-mi mai simțeam nici trupul, nu puteam să mă pipăi, nu puteam să strig. Eram ca-n coșciug, doar că eram viu. Și-am zăcut așa, doar cu groaza-n mine, nici io nu știu cât. Să fi fost zile, să fi fost luni - Dumnezeu știe. Nu era noapte, nici zi. Nu mai era nimic, nimic, nimic." Ispas rămase o clipă cu ochii holbați, ca și când și-ar fi pierdut șirul, se uită rătăcit în jur, și deodată izbucni-n plâns. Își luă capu-n palme și, plângând în hohote, se așază și el pe podeaua rece, în rând cu toți ceilalți. Plânse mult așa, ghemuit, după care-și șterse ochii și nasul cu mâneca. Fața lui de om al durerii, deja devastată de alcool și brăzdată ca un pământ uscat, era acum scăldată în lacrimi și părea a unui profet din vechime.

„N-a fost cinstiți cu mine", mormăi printre lacrimi și icnete. „Nu asta am vrut io

de la ei. Nu s-a arătat să mă-ntrebe ce e cu lumea asta care se răiește pe zi ce trece, în care nu mai poate trăi suflet de om. Nu m-a întrebat ce-i de făcut, cum trebuie îndreptate toate lucrurile. Că eu de mult mă gândisem ce să le spun ca să ne mai lase, să trăim și noi pe lângă ei. Crezusem c-o să-mi arate puterile lor, minunile lor, c-o să mă ducă pe alte planete sau unde-or fi orașele lor. Mă gândeam c-o să-mi spună leacul tuturor bolilor și cum să te faci nemuritor. Și io, fraților, asta mi-e crucea, aș fi coborât înapoi la oameni și le-aș fi spus tot, tot, fărâ bani, fărâ arginți... Doar să fie bine cu toată lumea, s-o ducem și noi ca ei, că tare mult se chinuie omul cât trăiește... Si-n loc de asta, uite ce mi-au făcut, fraților, uite cum și-a bătut ei joc de mine!"

Și, precum Virgil odată, bătrânul a-nceput să-și smulgă hainele de pe el până ce-a rămas gol, gârbov, dezgustător. Un strigăt unanim de oroare s-a auzit, și cei din primele rânduri s-au tras brusc înapoi, cu o frică animalică pe fețe. Căci Ispas avea pieptul și pânțele acoperite cu o carcasă transparentă, prin care se vedeau, ca-n manechinele anatomice de ghips, organele interne, moi și calde, într-o lumină albăstruie. De la gât până la pubis, pielea, oasele și mușchii fuseseră ndepărtate și înlocuite cu platoșa aceea flexibilă, îmbinată perfect, fărâ cusătură, cu pielea dimprejur. Inima se vedea zvâcnind ritmic între plămânii elastici, diafragma se ridica și cobora în ritmul respirației, iar intestinele și vezica, de carne verzuie și moale, adăposteau între ele lobii ficatului, evident mărit și bolnav. Cine-l schimbă pe bietul portar într-un preparat anatomic, pentru ce nevoi didactice ale unor ființe din altă lume? Priveliștea era patetică și deznădăjduitoare. „Ecce homo”, ai fi spus privind împletirea de cărnuri, oase, mățe și prapuri care este fiecare dintre noi, și pe care bătrânul, pradă cinismului unor făpturi cu altfel de minte și altfel de sentimente, o dezvăluia acum în însuși trupul său martirizat. „Îi simțeam dinainte. Nu știu cum, dar știam când se arată. Adică, nu se arăta, da' era acolo, cu mine, în noaptea aia. Începeam să urlu și nu se auzea nimic, și nu simțeam că am deschis gura. Dar când începeau să mă-nțepe, să mă taie și să mă coasă, simțeam. Dureri grozave, fraților, grozave dureri! Și neștiute de oameni! Ca pe hoții de cai mă muncea nemernicii, de-ajunsesem să cred că sunt în iad, în smoală topită, și că dracii mă-mpung cu furcile! Cumplite dureri, de rinichi ruși din carne și de ficăți împunși cu țepușa înroșită. Și asta a durat o veșnicie.” Ispas ridică brațele la orizontală, ca toată lumea să vadă mai bine ce-i făcuseră „nemernicii”, rămase așa, tăcut, cu bărbia-n piept, câteva minute și-apoi începu să-și tragă la loc pe el izmenele, cămașa și pantalonii. Abia când fu iarăși îmbrăcat și-ncălțat își reluă cuvântul.

„A trecut așa o veșnicie, oameni buni, până ce deodată s-a făcut acolo-năuntru lumină. Da' odată lumină, după întunerecu' dinainte. Albă, albă, de te orbea, nu vedeai nimic de strălucirea aia. Am simțit doar cum cobor, încet-încet, așa cum urcasem înainte, până m-am pomenit trântit pe pământu' rece ca un mormânt. Și lumina s-a stins și-am rămas într-o tulbureală de zori de zi, de primul cântat al cocoșilor. Eram pe câmpu' de dincolo de șina ferată, acolo de unde m-au luat, da' nu mai era mocirlă... Scăpasem. Nu mai puteam de bucurie, dar și de frică, gândindu-mă la câte-am îndurat. M-am uitat în sus: nimic, cer senin, cu două-trei stele, și la marginea câmpului prima dungă de lumină a zorilor. Atunci am îndrăznit să mă ridic și-am luat-o spre cartier. Am mers pe jos până-acasă, în subsolu' de bloc, unde nu era nimeni. Aveam eu sticla mea ascunsă după... și m-am făcut pulbere, și-am ieșit iar, să văd ce mai e, dar am căzut într-un șanț și-acolo am rămas, că eram tare... obosit. Acolo m-a găsit miliția. M-a dus la secție și m-a pus să scriu tot ce s-a-ntâmpnat, dar eu chiar pe când scriam am văzut ce mi-a făcut Aia, și-am zbierat ca nebunu', și vreo trei nopți am ținut-o tot așa. După-aia au venit securiștii, după-aia niște străini, m-a pus la aparate... Ce-am mai pătimit și de la ei până mi-a dat drumu'... Până la urmă tov. Gherghina de la Centrocoop, care e pichetist de-al nostru, m-a luat acasă la el și m-a tot dus să mă-ntălnesc cu voi, fraților, am fost la fabrica Laromet, la magazinu' «Vulturul de mare», la Casa Scânteii și uite-mă și-acilea, la Mașina de Pâine, ca să afle câți mai mulți oameni pățania mea. Și ca să audă mesajul. Peste tot a fost sute și mii de oameni, oameni ca voi, care nu mai îndură bătaia de joc a viețuirii noastre pe lume. Care cere socoteală. Care se răascoală, fraților, împotriva bătrâneții, bolilor și

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

strigase și el, cu noi odată, contra morții luminii, privea în jur cu ochi rătașiți și, când țipetele de ajutor deja se stinseseră aproape cu totul, ridică o mână și se făcu iar tăcere deplină. Am privit iarăși fețele, pe jumătate scufundate-n umbră, pe jumătate aurii de la geamurile luminate ale cabinetului dentar, ale celor care protestaseră contra supremei tiranii a iluziei și vremelniciei. Oamenii-și veniseră-n fire, și-acum dărzenia luase locul spaimei și deznădejdiei: aveau să lupte până la capăt. Ispas se așeză și el pe jos și, pământiu la față, nu se mai deosebi în nici un fel de ceilalți. Câteva minute a fost liniște desăvârșită, iar apoi, pe neașteptate și fără să putem înțelege-n ce fel, am primit cu toții mesajul.

L-am simțit ca pe-o undă sferică izvorând din creierul schimbat al lui Ispas, o undă aproape vizibilă, ca un ultradiafan, curcubeean balon de săpun ce ne-a-ncorporat în visul zaimfului său, trecând prin ziduri, prin podele, prin scările de marmură și înghițind în cele din urmă întreaga clădire-a policlinicii Mașina de Pâine, somnolând în noapte, sub luna rășfrântă-n șinele de tramvai. Nimeni n-a auzit nici un cuvânt, mesajul nu ținea de mecanica timpanului, a ciocanului, scăriței și nicovalei, a ferestrei ovale, a melcului tremurător din stânca temporală, aproape c-aș spune că nici măcar nu ținea de zonele decriptării limbajului din emisfera stângă. Era doar o palpăire de aripă de fluture, un „știu” liniștit, fără puțință de-ndoială, cum trebuie să fie-n mintea celui hipnotizat, care se trezește și-apoi, fără să știe de ce, se urcă pe masă și ia o atitudine statuară. Ispas nu ne transferase sugestii, ordine sau porunci, ci o bucată de viitor, la fel de certă ca și trecutul. Știam, vedeam, înțelegeam ce-avea să se-ntâmples, așa cum ne aducem aminte un detaliu al amplei și-ncălcitei noastre copilării. Și fiecare dintre noi aveam să-mplănim profeția-amintire ca și când ar fi fost deja realizată și dată la spate, căci în cele din urmă credința fără-ndoială e chiar asta: viitorul văzut ca trecut, ca iluminare deplină, încremenită într-o singură figură de dans, și nu ca buchet de posibilități infinite. N-aveam cum să nu mergem, de-atunci într-un an, din nou la Morgă, nu se putea să nu răzbunăm strivirea lui Virgil ca pe-un gândac de bucătărie, nu putea fi evitată, pentru nici unul dintre noi, confruntarea cu zeița de obsidian a Damnării. Dar ce-avea să fie cu ea și cu noi, mai departe, ce-avea să se-ntâmples cu lumea noastră mai tristă ca oricare dintre cele imaginate vreodată sub soarele negru al melancoliei, nu mai puteam vedea: dezlegarea enigmei, răspunsul dat Sfinxului, aranjamentul final al pieselor de puzzle îmbinate una cu alta ieșeau din cadrul imaterialului balon de săpun, căci nu țineau, în clipa aceea, de cele șapte binecuvântate lungimi de undă permise vederii noastre interioare și arcuite-n curbura balonului de săpun, ci erau infraviolete și ultradestin, mână ce desenează altă mână, ce iese din pagină și-o desenează pe prima, într-un circuit fără capăt. Ca și când impulsul cerebral l-ar fi epuizat cu totul, portarul se prăbuși pe-o parte și rămase așa, cenușiu-pământiu la față, până când, dezmeticindu-se, câteva femei din preajmă, cu veșminte și broboade negre, îl ridicară și-l purtară cu ele, sprijinindu-l ca pe-un rănit de pe câmpul de luptă. Căci oamenii, începând cu cei aflați adânc în măruntaiele clădirii, prinseră-ncet, pășind mărunț, ca la ieșirea dintr-un cinematograf, să plece. Dură mai bine de jumătate de oră să se golească treptele scării monumentale, prea fastuoasă pentru o amărată de policlinică, și-abia după aceea se putură urni și cei care înțesaseră podul. După încă jumătate de oră-am rămas singur, în împietrirea și tăcerea de fotografie de la-nceput. Am ridicat de pe jos o pancartă cu „ajutor!” uitată de mulțimea dispărută. Cuvântul era probabil mănjit pe carton cu degetul muiat în propriul sânge al celui care scrisese acolo numele secret al fiecăruia dintre noi și-al speciei noastre. Trăim o nanosecondă pe-un fir de praf pierdut în cosmos, mi-am zis, și m-am întors în cabinetul dentar, în care cele patru scaune străluceau, pure și desăvârșite, în lumina propriilor panouri cu becuri. Voiam să văd pe unde intrase Ispas, prin ce tunel secret săpat în pereții masivei clădiri. Am deschis ușa din fundul cabinetului, dintre două etajere de metal și sticlă pline de instrumentar stomatologic și mulaje, și-am dat de-o câmăruță cât o debara, cu pereții din cărămidă grosolană, în care nu putea încăpea nimic altceva decât un om în picioare. În spațiul dintre cărămizi erau pânze prăfuite de păianjen, și totul mirosea a

moloz și-a mizerie. Un ziar îngălbenit așternut pe jos era acoperit de-un strat gros de praf, în afara urmelor unor ghete, în conturul căroro coloanele și jumătățile de fotografii se puteau desluși bine. Nimic altceva, nici un fel de tunel, nici o trapă, nici o ușă camuflată. Omul-mulaj anatomic zăcuse acolo, ca un manechin, cine știe cât timp până când cine știe ce putere îl activase. La Voila, tovarășul Nistor avea măcar un pat pe care să se odihnească, să-și regenereze peste noapte bestialitatea.

Am închis ușa înfiorat și-am ieșit din cabinet. Am coborât scara de marmură, etaj după etaj, în monstruoasă singurătate a edificiului întunecat. Mi-am găsit cu greu camera, rătăcind pe coridoare și deschizând uși ce dădeau în laboratoare și cabinete pustii, și m-am trântit pe pat. Nu știu când am adormit, căci pentru prima dată mi s-a părut că trec dintr-un vis în altul. A doua zi a venit un medic, m-a consultat, mi s-au făcut alte analize și-am mai rămas încă două nopți în policlinică. Am fost externat cu diagnosticul de neurastenii, cu tratament cu Quilbriex, niște fiole fumurii ale căror gâturi de sticlă trebuia să le tai cu un mic ferăstrău și să-nghit lichidul uleios, și cu concediu medical de două săptămâni, din care zece zile au și trecut.

Am scris aici toată ziua, de când m-am trezit și până acum, la patru dimineața din noaptea următoare. Simt cu tot trupul meu că se apropie finalul, sau unul dintre ele. Al uneia, măcar, dintre viețile noastre multiple și multidimensionale. Dar nu mai pot gândi și nici scrie. Nici un rând măcar. Și mâine-o să fie o zi. Acum mă culc. Noapte bună, dulce prînt, noapte bună.

44

Eram la Automecanica, lângă școală, unde de obicei mănânc în pauza mare, când m-a străfulgerat amintirea. Vreau să fiu în pagina asta foarte calm, foarte rațional, vreau să privesc lucrurile în față. După teza la română de la a VI-a, am adunat caietele subțiri, fără învelitori - ca să nu fie prea grele când le car după mine acasă -, le-am legat cu sfoară și le-am lăsat pe masa din cancelarie. Am văzut-o o clipă pe Irina, ne-am zâmbit, apoi au intrat în grup Gheorghiță, Agripina și Băjenaru, cu cataloagele sub braț și ciudat de binedispuși. Muierea hătră dăduse și ea teză cu copiii și-și aruncase ochii pe paginile scrise agramat și lăbărțat ale celor dintr-a cincea. „Ia ascultă, dom' profesor, n-ai mai auzit așa ceva. Să mori de răs, nu alta! Hi-hiiii! Rădeam cu lacrimi acolo, în fața clasei. Uite ce-mi scrie Haralambescu la «Caracterizați personajul principal din Prâslea cel voinic și merele de aur». Ia uite, dom' profesor! «Împăratul avea o grădină mare și-un măr în fund»! Un măr în fund, dom' profesor, uite aici, scrie negru pe alb.” Tot grupul se tăvălește pe jos de răs. „Asta e tare, da' să vezi, dragă, ce mi s-a ntîmplat mie când corectam la admitere, la «Iulia Hașdeu». Dau de-o lucrare unde scria așa: «Mulți voievozi au săpat la temeliiile patriei noastre, dar numai unul i-a pus piatra funerară: tovarășul...»” Aici, doamna Rădulescu reduce vocea până la șoaptă, după care, transpirată, izbucnește într-un răs isteric. „Da, funerară, fetelor, de unde să știe săracul copil ce-i aia piatră unghiulară, cum scrie-n manual?” Iar și veselie mare, chicote și pufnituri, dar cumva în surdina, că zidurile au urechi, și nu se știe niciodată... Mi-era foame și n-am mai stat să-i ascult. Am ieșit din școală cu un cârd de copii mai mari și-am urcat la etajul Automecanicii, deasupra atelierului jegos, plin de mașini străvechi puse pe butuci și scule, furtunuri, cricuri, toate unse cu păcură, împrăștiate pe mozaicul podelei. Am stat la coadă, la bufet, pentru porția obișnuită de chiftele marinate și suc cu bizare impurități în sticla brobonată, și m-am dus cu tava mea la o masă. Muncitorii în salopete împuțite, nespălate probabil niciodată, rupeau chiflele, la masa de-alături, cu mâinile lor negre de unsoare. Dar în toată sala era lumină veselă de-nceput de vară, și trimestrul se apropia de sfârșit, și mâncarea, deși de cantină, mă atrăgea, căci foamea e cel mai bun bucătar, încât amintirea visului care n-a fost nici un fel de vis m-a luat prin surprindere, spintecând frumoasa zi ca și cum ai fi desfigurat un chip armonios cu-o lamă de ras. Poate că tocmai expresia asta, „foamea e cel mai bun bucătar”, să fi declanșat

amintirea, fiindcă o spunea adesea mama, fiindcă poate mi-a răsunat în minte, pentru o clipă, rostită de vocea mamei, în bucătăria noastră întunecată, din adâncul timpului, pe geamul căreia se vedea frontonul fantastic, de cărămidă, al Morii Dâmbovița. Poate mi-a fulgerat atunci în minte cel mai vechi vis al meu, cel în care străbăteam, de mână cu mama, un loc necunoscut, cu mici podețe de cărămidă peste un șanț, pe-o vreme roșie de zori-de-zi. Poate că el a fost liantul către coșmar. Fiindcă acum doi ani, când am transcris în caietul al doilea seria mea de vise inexplicabile, dar atât de prețioase pentru mine de parc-ar fi gravate-n altorelief în curbura interioară a osului frunții, n-am îndrăznit să-l notez și pe cel mai pătrunzător, mai inubliabil dintre ele, cel pe care-l alung cu gesturi desperate de câte ori îmi răsar-n minte, la fel cum îmi alung fantasmile cu globii ochilor tăiați de muchia unei foi de hârtie sau cu pânjenul care m-a năfăsurat în plasa lui și mă devorează... Azi, acum, vreau însă să-l transcriu aici, pentru că simt în el piesa de puzzle cu chipul Albei-ca-Zăpada sau al prințesei din povestea celor unsprezece lebede, piesa fără de care restul tabloului, chiar cu toate celelalte bucățele de carton îmbinate corect, n-ar avea nici un sens.

Amintirea visului cu „mama” m-a lovit drept în inimă. M-am ridicat de la masă lăsând chiftelutele aproape neatinsse. Am coborât și-am rămas să contemp lu, minute bune, într-o stare de uitare de sine, dezolarea atelierului cu pereții jupuiți și cu vechi afișe de protecția muncii agățate strâmb din loc în loc. Priveam fără să văd cele trei-patru mașini cu capacul motorului deschis și roți lipsă, jantele strâmbe, cârpele murdare și resturile de șpan de pe podea. Aș fi rămas acolo pentru totdeauna, căci toată realitatea mea era la fel și n-avea rost să fac efortul de-a merge în altă parte. Întreaga mea lume ar fi putut fi doar acea hală mizerabilă, cu geamuri mici încastate-n porți de tablă, cu bucăți de caroserie nevopsită sprijinită de pereți, cu mecanici brutali, plini de unsoare până la coate. M-am dezmeticit greu din prostrația asta și mi-am făcut orele care urmau ca în vis. Vreau să fiu foarte calm, foarte descriptiv, foarte rațional. Nu mai știu când am avut visul - deși parcă-mi amintesc data de 12 noiembrie (dar în ce an?), n-am răbdare să verific acum în jurnal, și de altfel n-are nici o importanță -, e singurul pe care nu l-am notat, de rușine și oroare, când m-am trezit dimineața. Ca și cel în care eram apucat de glezne și târât jos din pat, ca să fiu izbit cu o violență extraordinară de peretele opus, ca și cel în care mă roteam în pat ca o elice, cu cearșafuri cu tot, ca și alte câteva, cel cu mătușa, de pildă, care-mi rânjea de la picioarele patului, în visul cu „mama” am trăit a treia stare, n-am fost nici treaz, nici adormit. A fost ca și când as fi fost treaz și lucid, dar drogat, incapabil să mă opun, incapabil de emoții, dedublat, disociat, privindu-mi trupul din afara lui cu un fel de cunoaștere blândă și compasiune. Nu resimțeam ce se întâmpla cu mine ca și când ar fi fost un vis sau o amintire: era real, imediat, dar conștiința mea părea îngustată și pasivă. Demult, când mi-au scos amigdalele, am primit o pastilă albastră, după care-am asistat la retezarea bucăților de carne din gâtul meu fără frică și fără participare, în ciuda durerii ascuțite, insuportabile altfel, dar pe care n-o mai percepeam ca fiind durerea mea. În această stare s-a petrecut visul cel mai chinător al vieții mele.

M-am trezit dintr-o încrengătură acră de halucinații fără nici un sens. Era noapte, eram în camera mea din Ștefan cel Mare, cea cu tripla fereastră panoramică pe care încă se vedea întins tot Bucureștiul, luminat nocturn, cu lumini de neon ce se aprindeau și se stingeau. Să fi avut pe-atunci șaptesprezece sau optsprezece ani. În camera aceea nu era niciodată întuneric deplin, și rar se lăsa liniștea. Mereu trecea câte-un tramvai urlând și punând dungi mișcătoare de lumină pe tavan. Luminau și becurile de la casele îndepărtate, și reclamele din centru, și stâlpii dintre cele două șine de tramvai, cei în formă de cruce, care-și cărau Criștii răstigniți, cu capetele lor plecate, încoronate cu spini. Dar în loc de pat eram întins pe-un fel de masă acoperită cu un material asemănător mușamalei. Apăruse acolo, în camera altfel neschimbată, între pat și pupitrul pe care-mi făceam temele. Era răcoare, poate și fiindcă eram complet gol. Simțeam cu omoplații și cu fesele răceala mușamalei. Am ridicat o mână, mi-am privit-o: nu visam. Ce era cu mine? M-am ridicat în coate, dar deodată am auzit o voce interioară, sigură de sine și limpede cum pică un strop de apă într-un bazin carstic, care mi-a ordonat să mă

așez la loc. Ce se-ntâmpla? Nu mi-am amintit atunci de scena din copilărie, când am fost dus de mama la spital pentru o operație a cărei urmă nu mi-o regăsesc niciunde pe piele, și când am auzit aceeași voce, dar m-am gândit la asta mai târziu, fără să-ndrăznesc să-mi duc gândul până la capăt. Mi-am lăsat capul la loc pe masă, dar am rămas cu el întors spre ușă, pentru că, în întunericul luminos al odăii, deodată am văzut-o.

Mi-am propus să rămân calm, dar am piele de găină pe brațe și simt apropierea nebuniei. Fapt este că am văzut-o, fără putință de-ndoială, concretă și indescriptibilă. Era acolo, în semiumbră, feminină, dar neumană. Femela unei specii grotesc asemănătoare celei a noastre. Lividă și fără vestminte. Având pe față acea grimasă care mă-nspăimântase cu câteva luni în urmă, când îmi apăruse o pitică, rânjind, la picioarele patului. Și pe chipul celei de-acum era aceeași schimonosire a gurii, aceeași caricatură de zâmbet. Nici proporția membrelor ei nu era omenească: părea diformă, schilodită, infirmă cumva. Mersul îi era lent și schiopătat. Aveai, în plus, sentimentul că poți vedea prin trupul ei alburii. Sâni mari și pubisul plin de păr roșu ca focul nu se potriveau în nici un fel cu acel trup nepământean, clorotic, cu țeasta alungită, cu gâtul subțire, cu ochii plini de o pupilă uriașă. Nu mă pricep să spun mai mult, nici nu aveam, în acel moment, concentrarea și spiritul de observație care mi-ar fi trebuit ca s-o pot înțelege și descrie cum trebuie. Dacăș fi fost cu adevărat treaz, aș fi înnebunit de groază. Așa, o priveam impersonal, cu un fel de sentiment de fatalitate. Cineva în mine îi zicea „mama”, dar nu-nțelegea prin asta că era propria mea mamă. Era o mamă, pur și simplu, care mă privea cu ochi întunecați, de embrion sau de insectă. S-a apropiat și s-a lungit pe masa de operație alături de mine. Apoi am făcut dragoste într-un mod pe care nu-l înțeleg și nu-l pot descrie. S-a făcut, de fapt, dragoste sub ochii mei, în centrul țestei mele. Adolescentul a ejaculat, pentru prima dată-n viața lui, în pântecul acelei ființe. Cu sentimentul că e mulț de spermă, că i se extrage sperma, cum ți se ia sânge pentru analize.

Nu știu mai mult. Probabil am adormit imediat după aceea. Dimineată m-am trezit cu amintirea visului pe care nu-l simțeam ca vis, ci ca atroce realitate. În camera mea persista un miros slab, de medicament sau de substanță chimică necunoscută. M-am dus la baie și m-am privit în oglindă. Aveam pe față o expresie stranie, de o cruzime pe care nu mi-o recunosc, cu care n-am nimic de-a face.

Nu vreau să scriu nici un rând în plus. Nici nu e nimic în plus de scris. Acolo, în camera mea din Ștefan cel Mare, în huruitul tramvaielor și-n magia orașului revărsat pe ferestre, s-a-ntâmpnat ceva de o supremă importanță, dar de neînțeles pentru bietul meu creier, prizonier în țeasta lui stupidă.

45

Ambiguitatea esențială a scrisului meu. Nebunia lui ireductibilă. Am fost într-o lume care nu poate fi descrisă, și mai ales înțeleasă, prin altfel de scris, în măsura-n care este ea comprehensibilă cu adevărat. Căci una este dezvoltarea și alta procesul chinuitor de inginerie inversată care este adevărata înțelegere. Ai în fața ochilor un artefact din altă lume, cu-alte raiuri și alți zei, un enigmatic mecanism antikythera care strălucește, plutind în aer, în toate detaliile ramelor sale de metal încrustate cu simboluri și roți dințate. A fost teribil de greu să-l scoți din adâncul mărilor, plin de cuiburi de scoici și de alge unduitoare, să-l cureți meticuloasă de crustele de nisip pietrificat și rugină, să-l ungi cu ulei sclipitor, să-i așezi în lăcașul ei fiecare rotiță, după cum i se îmbină dinții cu celelalte, și manuscrisul meu asta a făcut până- aici: a dat la iveală, a scos la lumină, a dez-văluit ceea ce era ascuns de văluri, a de-criptat ceea ce era închis în criptă, a des-cifrat cifrul cutiei în care-a zăcut, fără ca măcar un strop din umbra și melancolia obiectului necunoscut să se reverse în lumea noastră. Cu cât vedem mai multe detalii, cu atât înțelegem mai puțin, căci înțelegerea înseamnă pătrunderea sensului pentru care există angrenajul, și care trăiește doar în mintea celui ce l-a conceput. A înțelege înseamnă-totdeauna a pătrunde în altă minte, orice obiect care se cere-nțele e un portal către ea, iar teroarea și enigma nesfârșită-ncep din momentu-n care, contemplând un obiect, ești sorbit de el și

aruncat într-o minte inumană, cu totul diferită de-a ta și pe care-o numești, cu toată ambiguitatea cuvântului, sacră, adică străină, aparent arbitrară, capabilă de miracole și de-absurdități, ce te poate hrăni și te poate strivi din motive la fel de obscure. Poți învăța manierismele acestei minți, poți folosi rugăciunea ca să primești, invocația ca să ți se înfățișeze, așa cum pisica își lingusește, la masă, stăpânul, dar cum își duce viața stăpânul, cum și-a construit casa, cum aprinde luminile, cum conduce automobilul, cum a aflat că soarele va răsări și mâine, cum de știe el că există un mâine, în ce fel descifrează simbolurile matematice și cum de se mișcă, fantomatic, în câmpul logic, și nenumărate alte detalii ale unei vieți inimaginabile într-o lume și într-o minte de un alt grad de complexitate - toate acestea rămân camuflate, pentru pisică, într-o altă dimensiune, pe altă spirală a existenței. Când stăpânul îi arată ceva cu degetul, pisica privește la deget, îl miroase, îl linge. Așa-nțelegem noi înșine Dumnezeu, incomprehensibilă altfel și dincolo de bine și rău, pierdută pentru noi într-o dimensiune de neatins. Religiiile sunt, și trebuie să fie, contemplarea năucă a degetului lui Dumnezeu, în neputința de a-nțelege că nu degetul e mesajul, că el doar arată către ceva. Gândim cu ganglionul de carne din țeastă, suntem cenzurați de limitările lui, cum musca-și folosește propriul ganglion în lumea ei, cum pisica-și folosește și ea creierul din mica ei țeastă ca să ceară hrană și afecțiune de la o ființă străină și de neînțeles.

*

Am fost la bibliotecar să-i înapoiez manuscrisul. Cât a durat convalescența, n-a trecut o zi să nu-l scot din cutia lui fildeșie și să nu-l răsfoiesc, în zadarnicul efort de-a găsi chiar și o soluție parțială la misterul său. Pagini după pagini scrise-n aceeași limbă necunoscută, cu regularități pe cât de evidente, pe-atât de obscure, cu o meticulozitate a transcrierii care făcea ideea de fraudă sau de operă-a unui dement aproape total neplauzibilă. Câțiva lingviști și câțiva amatori obsedați de scris își pierduseră mințile, se spunea, încercând, prin metode statistice, divinatorii, criptologice sau astrologice, să înțeleagă măcar câteva cuvinte din cuprinsul său, așa cum se-ntâmplase și-n alt moment al traiectului său - manuscrisul Voynich, cel al trusei de cuburi colorate prin care Hinton sperase să facă tangibilă minții noastre a patra dimensiune. Căci într-un fel ciudat, deși nu seamănă aparent, trusa lui Hinton, manuscrisul Voynich, desenele post-spânzurare ale lui Mina Minovici, ulciorul de sticlă ultramarină primit de Valeria din ceruri și manuscrisul meu scris mărunt între copertile celor trei caiete sunt același fel de obiecte, cele spre care arată același deget, un fel de cricuri ale minții poate, cum sunt clasicele calcule cu spirale exponențiale ale căror vârtejuri ies, foarte repede, din câmpul vizual al minții noastre și se-nfig, burghie delabrate, în infinitul cantorian: o foaie trebuie-ndoită doar de cincizeci de ori ca grosimea ei să ajungă de la pământ la lună; un bob de grâu pe prima căsuță a eșichierului, două pe a doua, patru pe a treia, opt pe a patra, pentru ca toate recoltele lumii să nu-ncapă pe-a șaizeci și patra căsuță; o celulă se divide doar de optzeci de ori ca să alcătuiască trupul uman. În felul ăsta ne revărsăm creierul peste lume, cum steaua-de-mare își eviscerează stomacul, cuprinzând crustaceele cu care se hrănește.

fachys ykal ar ataiin shd shory cthresy kor sboldy sory cthar ory kair chtaiin shar
are chtar chtar olan syaiir skey or ikaiin shadlcthoary chtes daraiin sa o 'oiin
oteey oteor roloty cthar daiin otaiin or okan sairy chear cthaiin cphar cfaiin
ydaraishi

Textul curge tot astfel, limpede ca lumina zilei și complet ininteligibil, așa cum orice scriere e de neînțeles pentru analfabet. E întrerupt de splendide planșe înfățișând plante necunoscute, cu frunze verzi și aurii, cu inflorescențe țepoase și capsule albastre, cu stranii și puternice rădăcini terminate uneori cu tuberculi bizari. E bântuit de șiruri de femei goale, albe ca laptele, îmbăindu-se-n căzi și-n canale și-n iazuri cu lichid verde sau albastru turcoaz. Zeci de femei goale cu

pântec proeminent, unele ținând în mână, departe de ele, cu un fel de oroare, ceva ce pare când un pește, când un embrion, când o floare. Femei rubiconde, vegetative, vărându-și mâinile-n țevi șerpuite și ramificate, stând în picioare, în aceeași apă albastră, în recipiente-n formă de corn al abundenței ce se prelungesc cu canale ce par vene sau intestine. E un sistem labirintic de iazuri și câzi, desfășurat pe zeci de pagini de manuscris și înconjurat îndeaproape de același scris calm, minuțios, ordonat, fără ezitări sau ștersături, dar sfidând înțelegerea în orice limbă de pe pământ.

Sunt apoi planșe ce se desfac, de trei ori mai late decât manuscrisul, înfățișând sfere concentrice, inimaginabil de complexe, asemenea structurii celulare văzute la microscop, cu țevi și compartimente ce par organice, cu simetrii și asimetrii imprevizibile, cu câte-un cuvânt în aceeași limbă de ne-nțeles servindu-le de legendă. Protozoare? Fetusii? Energii ce-și rotesc aurele ca pământii? Le-am privit de zeci și sute de ori, cu ochii mișiți, încercând să le pătrund desenul ascuns, înțelepciunea adâncă. Aceeași deznădăjduită obscuritate, același zid de sticlă despărțindu-mă de fascinantul axolot cu figură aztecă, aceeași neputință de-a avea ceva în comun cu xipehuzii, cu ielele, cu străinii de loc și timp care, nopțile, stau pe marginea patului meu și mă privesc.

Erau apoi planșe în care se arătau, în jungeene cercuri concentrice, infestate de aceleași litere ale unui alfabet ilizibil, imagini antropomorfe, soarele, poate, zodiile, poate, stelele și luna, probabil. Cu prelungiri indiscernabile între tehnic și floral. Cu carusele de chipuri închipuind alegorii la fel de obscure ca și comentariile din jurul lor. Acum jumătate de mileniu, cineva necunoscut, care nu mai făcuse nicicând ceva asemănător (căci ceva care să semene cât de cât cu manuscrisul Voynich nu mai există pe lume), construisese, cu o motivație care trebuie să fi fost puternică și clară, labirintul perfect, având în centru enigma totală. Ca toate profețiile, și a lui era pentru vremurile viitoare, când vom vedea nu ca prin oglindă, ci față către față. Erau pagini întregi cu asemenea sfere rotitoare, pline de stele și chipuri. Văzusem una dintre ele arcuită peste mine și strălucind mirific, cândva, în sala circulară unde fusesem operat. Vedeam câte una, terifiată, de câte ori ieșeam în toiul nopții sub stele. Erau cerurile unei alte lumi, cu alte constelații și cu aparate necunoscute mișcându-se tăcut printre ele. Cele mai fascinante dintre roțile astea dințate, semilunele, crucile și triunghiurile-ncrucșate ale unui limbaj ad-hoc erau locuite-n fiecare din cercurile lor concentrice, de paradis dantesc, de aceleași femei goale, planturoase, încoronate și ținând în mâini sceptre și stele. După figurile din centru, erau zodiacale. După imagerie, erau Grădina Desfătărilor. După enigma lor adâncă, erau un fel de broaște de ușă ce-și căutau disperat cheile.

Amurgea peste paginile manuscrisului, și tot nu mă-nduram să-l părăsesc, și-l răsfoiam mai departe-n speranța că tocmai întunecimea de purpură avea să estompeze ornamentele și să lase la vedere, în splendoarea ei omorătoare, sentința. Dar noaptea cădea deplin, și zgomotele scădeau pe Maica Domnului, și nici un dram din misterul cărții nu se dizolva odată în aer. „Cine știe'', îmi spuneam, sprijinindu-mi obrazii-n palme și trecând cu degetul peste cercul cel mai larg și mai ornamentat de pe străvechiul pergament, „dacă în cartea aceasta nu e semnul ce-i în stare de a te transpune în adâncimile sufletești, în lumi care se formează aievea așa cum le dorești, în spații iluminate de un albastru splendid, umed și curgător”...

*

Mi-a deschis Palamar, singur, ca de obicei, în toată casa. L-am urmat prin același șir de camere sobre, cu plafonul înalt, și-am rămas la fel de surprins de marele dulap de metal gri perlat care ocupa un perete întreg din biroul lui. Am vorbit o vreme despre manuscrisul care, în cutia lui de sidef, se afla iarăși între noi, apoi am tăcut, ca atunci când gazda nu mai are nimic să-ți spună și așteaptă să-nțelegi și tu că e cazul să-ți iei rămas-bun. Totuși nu puteam pleca până nu-nțelegeam ce se-ntâmplă cu adevărat în casa aceea de la marginea orașului. „Data trecută”, i-am spus fără să-l privesc în ochi, „când am ieșit pe poartă am auzit un

zumzet venind de la subsol..." „PĂi e solenoidul", mi-a răspuns Palamar imediat, cu o însuflețire și-o naturalețe la care nu mă așteptam, de parcă ar fi vrut de mult, el însuși, să-mi vorbească despre marea bobină și n-ar fi găsit prilejul până atunci. „Casele noastre, ca și alte câteva edificii din oraș, s-au construit pe nodurile rețelei de energie din oraș și au fiecare la subsol zbârnâitoarele astea de care, uneori, mai bine te lipsești. Pariez că tu îți folosești bobina ca să levitezi deasupra patului și nu te condamn, e mai plăcut să dormi așa decât strivit de atracția pământului pe salteaua noduroasă. Pentru mine, ea e însă cu mult mai importantă, aș putea spune, în glumă, că e «un instrument de lucru», ba încă «dintre cele mai perfecționate». În munca mea nu m-aș putea descurca fără lentila asta energetică, fără poarta asta între lumi atât de străine una alteia, deși coexistă pe câțiva metri pătrați, de parcă ar fi de pe planete sau din dimensiuni diferite." „În munca de bibliotecar?" Palamar mă privi ca trezit din vis: „Nu de bibliotecar. Am fost bibliotecar doar pentru tine. N-ai avut niciodată curiozitatea să vezi ce citeam eu, ore-n șir, în anticamera Sfintei Sfintelor de unde-ți alegeai cărțile (nici măcar ele arbitrar, cum poate crezi și acum, ci selectate cu cea mai mare grijă pentru ca lectura lor să te-aducă aici, în clipa asta, fără puțință de greșeală. N-ai ales la ntâmplare Muzeul negru, nici Malpertuis, nici poemele lui Nerval, nici Malte Laurids Brigge, nici Le Horla, nici Maldoror, nici geniala scriere a Președintelui Schreber, nici Blecher, nici Kavafis, nici stăpânul viselor, Kafka): acea carte unică, deschisă pe birou în fața mea, pe care-ai văzut-o fără s-o vezi în toți anii-n care-ai venit la biblioteca „B.P. Hașdeu". Uite, ai ocazia s-o contempli acum." Îi priveam speriat: fotografia sepia se însuflețise și părea aproape o ființă adevărată. Ce era cu Palamar? Devenise persuasiv, entuziast, ca și când s-ar fi aflat în fata unei ocazii unice. Părea un negustor care-și lăuda marfa, ahotnic să mai atragă un client în prăvălie. L-am văzut că se ridică din scaun, se ndreaptă spre fișetul cenușiu și-l descuie, dându-i ușile-n lături cu gesturi largi și demonstrative, de iluzionist: iată, nu-i nici o înșelătorie... Înăuntru erau zeci și sute de mici sertare având etichete cu coduri de cifre și litere, asemenea cartotecilor din marile biblioteci. Palamar a tras, zâmbind larg, aproape pofticios, unul dintre ele: în loc de fișele de carton la care mă așteptam, era plin cu lamele de sticlă, din cele pe care se află preparatele biologice privite la microscop. Erau verzui pe margini, aparent goale și limpezi, așezate oblic și paralel unele față de altele. Pe alt raft erau cutiute rotunde și eprubete de diferite mărimi, dar trei sferturi din marele dulap era ocupat de sertarele cu lamele. Pe raftul cel mai de jos se afla o carte cu câteva nume mărunte, ale autorilor, în partea de sus a copertii, urmate de un titlu enorm, ocupând jumătate din spațiu: „ACARIENIU". Palamar se aplecă greu, îndoind genunchii, ca unul ce suferea, probabil, de dureri de șale, apucă masivul volum și-l aduse pe birou, trântindu-l de-a dreptul lângă cutia de sidef. „Uită-te puțin prin tratatul ăsta și-ai să-nțelegi care-i adevărata mea profesie, vocație, pasiune sau cum vrei să-i spui. Deși e mult mai mult decât asta."

Am rășfoit o clipă cartea înainte s-o deschid la ntâmplare. Am rămas uluit. Între pagini acoperite cu un scris mărunț, volumul avea poate vreo treizeci de planșe înfățișând ființe coșmarești, mai bizare, mai pline de apendice neverosimile, mai fantastic alcătuite decât insectele cu cel puțin câteva ordine de mărime. Și în plus, cum arătau măsurătorile de sub fiecare ilustrație, la fel de mărunte față de insecte ca insectele față de mamifere. Uitându-mă la animaliculele-astea înrudite cu pegra și abominația absolută a regnului animal, cu păianjenii, căpușele și sarcopții râiei, cu sugătorii de sânge și mâncătorii de țesuturi vii, mă mira mai puțin, totuși, cruzimea oarbă a naturii, cât fantezia ei fără sfârșit. Pe una dintre planșe am găsit viziunea crepusculară-a Irinei și-a mea de-acum un an, când, după ce-am vorbit despre dispariția portarului de la școala noastră și-am făcut dragoste în patul răvășit, uitând să mai plutim în aerul vested al dormitorului, am mers în foișorul cu scaunul dentar și-am privit prin hubloul rotund al încăperii. Erau acarieni din aceeași specie, elefanți leproși, pe picioare subțiri și multiarticulate, asemenea celor de care, în pictura lui Dali, se apăsă sfântul Anton cu pateticul său crucifix. Cafeniu-gălbui, leneș și oarbe, cu fire lungi și curbe de păr pe spinarea uriașă și cu cângi enorme înainte, înaintând în procesiuni

printre mormane de piele descumată, animalele pântecoase păreau produsele unei creații demonice, imposibil saturnine. Pe alte planșe erau sarcopti violeți sau purpurii, cu limbi galben-țipătoare, cu peri la încheieturile labelor, ca tarantulele, alții netezi ca fildeşul, cu ace și coarne arătând absurd de periculoase, alții moi ca niște picături de apă, cu gheare negre, rășchirate-n jur, alții pestriți și străvezii ca niște jeleurii, dar toți orbi, croindu-și drum prin altfel de lumi, ivite din neant prin altfel de simțuri. „Insectele insectelor”, mi-am spus, a treia spiră a containerelor organice purtătoare de lumi, legiunea fără număr a ființelor aflate sub puterea ochiului omenesc de-a percepe și totuși vii și reale și alcătuite din aceleași substanțe organice ca și tristul trup care nenchide-n sine, soma-sema, purtându-ne prin trecătoarea noastră lume.

„Pe fiecare din lamelele de microscop din fișet am câte-un exemplar din toate speciile cunoscute până azi. Unele sunt unice, neîntâlnite nici în cele mai mari muzee de științe naturale. Toți cei ce ne ocupăm de acarieni - suntem câteva sute în lume - purtăm corespondență, ne cunoaștem bine, ne trimitem adesea specimene, facem schimburi... Mereu m-a mirat că secta noastră e atât de restrânsă, pentru că nu-mi pot imagina domeniu al cunoașterii mai fascinant. De ce nu studiază toți entomologii numai și numai acarieni? De ce-și pierde vremea mirmecologii? Ce să găsești interesant la o albină sau chiar la un păianjen, ca să nu mai vorbesc de kitschul jalnic al lepidopterelor? Uite-aici sarcoptul râiei, această bijuterie-a creației, cu sublimele, grăsuțele sale piciorușe, cu pumnalele de la capetele lor, cu care-și taie drum prin derma umană, cu fruntea sa adăpostind cine știe ce gânduri. Uite acarianul de pat, cu botul său în formă de peniță, uite micul păianjen de purpură care sugă sângele căpușelor pe când ele sunt ocupate să sugă sânge omenesc. Câtă variație, câtă fantezie, ce culori florale, ce azur și ce verde metalic și ce roz impudic și ce livid cadaveric... Dragul meu, dacă-ai fi poet ai cheltui zece ani din viață ca să scriu epopeea acestor nestemate vii, iubirile și războaiele lor, turpitudinea și gloria lor, imperiile lor de câțiva centimetri pătrați, dar la fel de bogate-n priveliști tactile și-auditive, termice și vibratile ca și cele din ținuturile noastre. Cât despre numărul lor, ajunge să-ți spun că un sfert din greutatea fiecărei perne pe care-și odihnesc capul, noapte de noapte, truditorii pământului constă în acarieni, care ne invadează noapte de noapte asemenea liliputanilor pe Gulliver, dar mulți ca nisipul plajelor și stelele cerurilor, națiuni întregi, legiuni și falange ce ne devorează pielea descumată de pe trupuri. Îi găsești, invizibili ca atomii aerului pe care-l respiri, în toate zonele, de la poli la ecuator, în toate climatele, la toate altitudinile, în zeci de mii de planuri corporale, de culori și de obiceiuri atroce. Un sfert din masa vie de pe pământ îl formează infimele lor trupuri. Citesc uneori articole-n ziare despre căutarea febrilă a vieții ce-ar putea fi omniprezentă în univers. Dacă-i așa, și nu poate fi altfel, planetele din toate sistemele solare, din toate galaxiile, până la cele mai îndepărtate, sunt infestate, supraaglomerate, mâncate de vii de acarieni. Sunt ciucure pe ele, ca râia, își sapă canale-n mantaua lor universală, fojgăie și colcăie, unii peste alții, unii în alții, devorându-se reciproc, depunându-și ouăle-n propriile trupuri, sufocant și insuportabil și de netrăit. Ce viziune dantescă, ce multitudine de lumi sfărâmându-se una de alta, la nesfârșit, fără speranță, într-o infimă zonă a marelui nimic! Unde să găsești exobiologii, exosociologii, exopsihologii acestei mișune universale? Unde sunt paleontologii și istoricii acestor societăți? Unde etnologii, unde filozofii și teologii?”

Palamar scotea, una după alta, câte-o lamelă și-o privea-n lumină, ca și când ar fi putut vedea ființa invizibilă strivită-nre cele două plăci de sticlă, cu cele opt picioare răsfirate patetic în jur, ca un mic soare biologic, ca un Krishna cu multe brațe dansând dansul vieții creatoare și distrugătoare. Am privit și eu una dintre ele: nimeni, nimic, plăcuța limpede reflectându-mi fugitiv chipul. „Cele mai multe specii nu au nici măcar nume”, continuă colecționarul, „sunt cunoscute printr-un cod de cifre și litere, asemenea supernovelor și quasarelor. Dar cum sunt atât de numeroase, angelologia și demonologia s-ar fi dovedit oricum prea sărace ca să le numească în latina lor abstrusă. Straniu și incredibil pentru mine e că acarienii sunt ființe după chipul și asemănarea noastră. Un coleg din America Latină s-a

specializat în disecarea lor: sunt construcții organice alcătuite din sisteme și aparate. Toate organele trupului nostru au echivalente într-ale lor, deși, bineînțeles, scheletul lor este extern, ca al insectelor. Celulele din care sunt formate nu diferă de ale noastre. Se hrănesc și se reproduc în minusculele lor lumi la fel ca noi, încât te-ntrebi - nu-i așa că-ntrebarea asta-i inevitabilă? - dacă nu cumva suntem și noi acarienii unei lumi superioare, atât de uriașă încât iese din puterea percepției noastre. Dacă nu cumva gigantismul acestei lumi nu ține doar de un alt grad de mărime în spațiul tridimensional, ci de-o altă dimensiune, dată de aderența noastră la spațiul logic... La ce altfel de spațiu, inimaginabil cu ganglionul nostru protejat de țeastă, ar putea adera ființa la fel de mare și de complexă față de mine cât sunt eu față de - uite, de micro-găza invizibilă de pe lamela asta? Nu cumva chiar acum vreun zeu care-mi iese din priviri ca un edificiu prea vast îmi privește trupul martirizat, aplatizat în dimensiunea mea pe-o lamelă nesfârșit de mare? Și nu cumva, fără s-o știe, e și el răstignit pe-o lamelă ținută-ntre degete de-un zeu și mai înalt, și mai incomprehensibil, și tot astfel la nesfârșit? Și nu se poate imagina o zeitate finală, care transcende scala nesfârșită-a dimensiunilor, pentru că ea e însăși această scală, însuși eșichierul divin, cu căsuțele pe care boabele de grâu se tot dublează?... Hai să-ți arăt acum altceva”.

Palamar puse cu grijă lamelele la locul lor și încuie marele dulap. Se reasează pe scaun, și m-am așezat și eu în partea opusă-a biroului. Aprinse lămpia de pe birou și-ntinse-n cercul ei de lumină mâna dreaptă, cu palma-n jos. Rășchiră degetele și-mi șopti: „Uită-te cu atenție aici, în triumghiul dintre degetul mare și arătător. Vezi ceva?” În lumina razantă, pielea de pe dosul palmei bătrânului părea solzoasă ca de șopârlă, cu vene varicoase și fire de păr alb, și pete cafenii care-i arătau vârsta. Pe triumghiul de piele dintre degetele întinse am zărit, într-adevăr, ceva neobișnuit. Erau liniuțe fine, albe, ce, abia vizibile, alcătuiau o rețea ca a pistelor de pe aeroporturi. Nu ocupau mai mult de vreo doi centimetri pătrați. Între liniile drepte întretăiate, mi s-a părut a zări și câteva imagini figurative, o maimuță, o pasăre cu aripile-ntinse și coada-n evantai, un cameleon parcă, desenate foarte schematic. Ochii mei au făcut însă un efort prea mare ca să le deslușesc, și imediat au început să lăcrimeze. „E un fel de tatuaj?” l-am întrebat. „E râie”, mi-a răspuns, zâmbind fericit. „E-o colonie de sarcopti cultivată de mine pe propria piele. Am început cu o singură femelă plină de ouă. Acum trebuie să fie un mic popor de milioane de indivizi. Liniile sunt galeriile săpate-n derma mea. Noptile mă mănâncă aproape insuportabil, dar rezist bucuros, și nu i-aș distruge pentru nimic în lume. Sunt creația mea, într-un fel alcătuiți după chipul și asemănarea mea, căci aceiași aminoacizi, aceleași baze purinice și pirimidinice, aceleași funcții și aceleași organe, aceleași legi fizice, aceeași materie și-aceleași câmpuri care-mi animă trupul îl animă și pe-al lor, generând improbabilul, inexplicabilul și inextricabilul fenomen al vieții. Am creat o lume în însuși trupul meu, o rețea de canale în derma mea, locuită, explorată și extinsă mereu de un popor ce se crede, ca și noi, unicul din univers. S-au succedat deja sute de generații de la Facere, trebuie să fi apărut deja, în lumea lor, o glorie chimică: mituri ale originii, ale strămoșilor totemici, ale unei ființe oțioase care le-a dat chip și nume ca să se retragă apoi în insesizabilul și incomprehensibilul său. M-am întrebat adesea dacă, trăind și murind, copulând și defecând, sfârtecând și devorând materia organică a trupului și sângelui meu, au avut vreodată intuiția singurătății, a neajutorării lor. Dacă au strigat vreodată, din adânc, către mine. Dacă, provocându-mi chinurile unor mâncărimi atât de mari, încât uneori îmi vine să-mi torn acid pe mâna martirizată, s-au gândit la păcatul lor de neiertat. Aproape sigur că n-au știință, încă, nici de mine, nici de palierele asimptotice, din străfunduri în înalțuri, ale lumilor înșurubate-n alte lumi, înșurubate-n alte lumi, la nesfârșit, fiecare de două ori mai vastă decât precedentă... Se cred singuri, fără sens și fără soartă, iviți nu se știe de ce într-o lume de galerii săpate-n derma elastică și fermă. Percep vibrații, mirosuri și gusturi, și senzații pe care noi nu ni le putem închipui, cum ei nu-și imaginează vederea. Tot gândindu-mă la poporul meu, în nopțile mele de insomnie și chin, am început să-i iubesc cu iubire mare, mai mult decât mă iubesc pe mine

însumi."

Era nebun? În acele momente, pe când seara înainta, avea într-adevăr o lucire mai mult decât bizară în priviri. Îmi amintea de sclipirea dementă a geamului din vârful marelui Castel. Tot timpul ținuse mâna-n aceeași poziție, cu palma-n jos și degetele rășchirate. Liniile albicioase dintre police și arătător păreau planul unei așezări incase, dezvăluită de zborul unui monoplan peste deșertul fără sfârșit. Din când în când, își trecea degetele celeilalte mâini peste ele, cu un fel de tandrețe, ca și când și-ar fi mângâiat supușii invizibili, neștiutori de împăratul lor din ceruri. Altădată își apropia încetișor palma rășchirată de ochi, până la câțiva milimetri, sperând poate că, din tranșeele lor străvezii, cetățenii catacombelor râiei ar fi putut observa sistemul dublu, căprui, al unor sori colosali.

„Mi s-a făcut milă de ei, de neștiința și ntunecimea lor. De tristețea neagră a sortii lor, de faptul că mor în păcatele lor, fără speranță și ajutor de nicăieri. M-am întrebat cum să le deschid ochii pe care nu-i au, cum să vorbesc urechilor neadâncite încă-n carnea tâmpelilor lor. Cum să vorbesc unor neamuri ce nu-mi înțeleg vorba, care au alte simțuri și trăiesc pe altă spiră a lumii noastre. Cum să ajungă la ei vestea cea bună-a existenței mele, a iubirii mele pentru ei, a voinței mele de sacrificiu? Încerc de luni de zile să-mi imaginez o dâră chimică, o vibrație, o geană de lumină care să le poată transmite mesajul meu: bucu- rați-vă! Nu sunteți singuri! Aveți o noimă pe lume, un creator care nu v-a uitat. Toți veți fi în cele din urmă salvați, toți veți cunoaște ceruri și pământuri noi într-o viață mai radiantă și mai vastă! Sau să le spună doar atât: nu vă fie frică! Fiindcă-n porunca asta sunt cuprinse legile și profeții.

Nopti în șir m-am frământat până când, într-o clipă, mi-am dat seama cât de simplu e totul. Acum știu că mă pot revela lor oricând, că mi s-au dat toate instrumentele, că totul e-aici, în casă. Trebuie doar ca tu să mă ajuți. Asta te voi ruga ca pe-un fiu. Hai să vezi ce am la subsol."

Palamar se ridică de pe scaun cu neașteptată vioiciune și deschise, către colțul biroului, în partea opusă dulapului metalic, o ușă pe care până-atunci n-o observasem, îngustă și vopsită-n alb, ca de toaletă sau de debara. Imediat în spatele ei începea o scară abruptă de ciment care ducea undeva în subsolul casei. „Către solenoid, firește", mi-am zis, aducându-mi aminte bătăitul slab pe care-l auzisem data trecută. „Atenție la tavan", îmi spuse Palamar, care coborî primul, cu capul aplecat, căci scara era în pantă pronunțată. Am coborât și eu în urma lui, până ce ne-am găsit într-o încăpere circulară, nu foarte mare (era înscrisă în pătratul clădirii), căreia-i dădea roată, de-a lungul pereților, o mare bobină de sârmă groasă de cupru, unsă și strălucitoare, împletită-ntr-un mod sofisticat, greu de descris, ca niște cozi de fată roșcată prinse coc în vârful capului. Torul arămiu trebuie să fi avut grosimea de mai mult de un metru. În mijlocul hipogeeului, altfel gol și alb, bine luminat de ferestre aflate lângă tavan, se afla o consolă cu cadrane și manete, ca și câteva stative cu accesorii pe care nu le puteam identifica. Chiar în centrul sălii mai era, ca un pilastru ce ajungea la tavan, un cilindru de sticlă groasă, albăstruie, destul de mare ca să poată cuprinde un om în picioare. Pașii noștri răsunau puternic și limpede pe dalele podelei, ce păreau din sticlă mată.

Bătrânul se așeză pe taburetul din fața consolei, potrive înălțimea unui stativ ce purta o placă neagră, orizontală, acoperită de-o boltă de plexiglas, apoi, cu un fel de nerăbdare, întinse degetul către un buton de pe panou. Șovăi însă și își trase mâna înapoi. Rămase câțeva vreme pe gânduri, ca un om care-ar vrea să-nceapă o discuție importantă și nu știe cum s-o facă, apoi se-ntoarse cu totul către mine. Îmi spuse ferm, aproape brutal ceea ce-avea să-mi spună, cu subitului curaj al celui care se știe refuzat dinainte, dar nu mai are loc de-ntoarcere: „Vei fi mesagerul meu. Te trimit la ei cu mesajul meu de izbăvire. Să nu-ți fie teamă, totul va dura doar câteva ore aici, tot atâția ani acolo. Pot transfera, prin puterea solenoidului meu, întreaga ființă interioară a unei făpturi omenești în trupul unui sarcopt orb, născut și crescut acolo, în lumea oarbă a galeriilor lui, între mormane de ouă și dejecții. Va fi un acarian fără cusur, ales de mine încă din pântecul mamei sale, cum și pe tine te-am ales, fără s-o știi. Veneai la vechea

bibliotecă, ademenit de mireasma de tipăritură a vizuinii mele din Ștefan cel Mare, și de-acolo ai urmat dăra de feromoni a Tăunului, ce te-a purtat către manuscrisul Voynich. A fost traiectoria corectă, previzibilă ca una balistică, arcul metafizic ce te-a adus în centrul solenoidului meu. Ești la fruntariile holarhiei, unde se-ngemănează două lumi pe-o spirală asimptotică de-o măreție pe care nici tu, nici eu nu ne-o putem închipui. Deși știu că o vei face, totuși te rog s-o faci, deși vei pleca, totuși te rog să pleci, drumeț cu toiagul în mână, spre lumea lor însetată de adevăr. Te rog să pleci, prietene.”

L-am ascultat cu cea mai mare seninătate. Știam și eu că aveam să plec. Nu-mi puteam permite să ignor nici un por al enormului burete în care trăiam: fiecare dintre ei putea fi ieșirea. Așa că, fără un cuvânt, m-am apropiat de cilindrul care, bănuiam, avea să-mi cuprindă trupul și să-l mențină într-o stare vegetativă cât avea să dureze călătoria. „Chiar așa, chiar așa”, murmură Palamar, de parcă mi-ar fi auzit gândurile. „Dar mai întâi vreau să-ți arăt noul tău trup, sper să-l găsești confortabil și demn de tine. Privește aici, prin lentilă.”

Bibliotecarul își așează palma dreaptă pe placa de marmură neagră și ajustează deasupra ei cupola ce părea acum cristalinul unui ochi, în așa fel încât centrul ei să fie chiar deasupra zonei brăzdate de dăre albe dintre degetul mare și arătător. M-am aplecat și-am privit prin acel vizor ce părea nu doar o sticlă rece, ci un vizor inteligent și selectiv. Ce-am văzut atunci avea să-mi se întipărească profund în memorie. Prin pielea translucidă se vedeau foarte bine canalele, iar în canale, ca pe bulevardele unui mare și melancolic oraș, procesiunile nesfârșite ale sarcoptilor, mulțimile lor fojgăitoare, intersectându-se, împletindu-se, ciocnindu-se și risipindu-se ca să se adune iar, mereu și mereu, în piețele largi și pe străzile laterale și-n fundăturile și-n curțile interioare ale orașului de sub lupă. Construcțiile ciclopice, de substanță neagră și sticloasă ca smoala, se ridicau pe marginea șanțurilor subterane, cu ferestre și balcoane și terase populate de animaliculele în lentă și eternă agitație. Îngroșându-se ca o lentilă organică, de zgârci limpede ca apa de mare, cupola focaliză pe una dintre galerii, apoi transfocă și mai tare pe cea mai apropiată clădire. În cele din urmă, dintr-un grup de acarieni ce rodeau la baza edificiului, rămase-n cercul clar al cristalinului doar unul singur, vizibil în toate detaliile lui, ca și când ar fi fost desenat în peniță pe-o planșă anatomică și-apoi colorat cu cele mai gingașe atingeri ale pensulei îmbibate cu acuarelă. Era sarcoptul scabiei, așa cum îl văzusem în adolescență, în tratatul de parazitologie, o ființă ale cărei fiecare trăsături și fiecare organe erau altfel modelate de raportul diferit, la acea scară microscopică, dintre suprafață, gravitație și volum. Picioarele cele mai subțiri, ca de păianjen, puteau susține acolo ființele cele mai pântecoase, precum elefanții încărcați de toate ispitele lumii în faimoasa pictură daliniană. Trupul pe care, renunțând la al meu, aveam să-l iau curând în stăpânire era perfect și emoționant în fiecare trăsătură a sa. O mare boabă sidefiu-trandafirie, cu pliuri și comisuri ce-i delimitau, ca la rinoceri, plăcile cuirasei, cu striuri și hașuri abia schițate, cu carouri tandre și umbre șovăielnice, dădea mai mulți muguri pe margini, cel de dinaintea fiind capul. Pe suprafața lui bizară, ca de hieroglifa aztecă, nu se desluseau, în lipsa ochilor, decât masivele piese bucale. Ceilalți muguri crescători pe trupul sferic abia dacă se deosebeau de cap: patru picioare îndreptate-naainte și patru-napoi păreau niște tuberculi din care țâșnea câte-un păr lung, curbat, mai gros decât restul perilor împrăștiați pe restul trupului. Șiruri de orificii ce se deschideau și se-nchideau spasmodic de fiecare latură a marelui pântec întregeau imaginea unui trup la fel de monstruos și de frumos în alcătuirea sa ca și al meu, ca și al tău. Ființa aceea, deși minusculă, era completă și vie. Se mișca abia vizibil, căci timpul însuși curgea învățat, ca mierea, sub lentilă.

„Vei intra-n el ca tanchistul în strâmta sa chilie blindată, te vei obișnui cu tabloul său de bord neural, îi vei explora posibilitățile, vei prelua sistemul lui senzorial diferit de al nostru, care va roti o lume stranie-n jurul tău, vei avea nevoile lui, te vei mișca după logica ființei lui. Vei gândi cu câțiva ganglioni rudimentari, vei comunica prin dăre chimice și feromoni, vei pipăi și vei percepe zvonuri ale inepuizabilei materii pe care nici nu le pot visa făpturile omenești.

Vei fi ca ei, dar vei ști că nu ești dintre ei. Vei trăi cu ei, dar ca unul coborât din ceruri, incomprehensibil și de neatins. Și-n ciuda acestei prăpăstii dintre lumi din alt plan și altă dimensiune, va trebui să le transmiți, printr-un efect de tunelare, mesajul. Planul de evadare. Bunavestire fără de care sunt morți vii, îngropați în păcatele lor.”

„Am să-ncerc”, i-am spus înfiorat, dar n-a părut să m-audă, fiindcă mai avea ceva de adăugat.

„Iar apoi am să te scot de-acolo și-o să fii iarăși cel care-ai fost întotdeauna, tu însuși în corpul tău legitim de carne, de care nu ești mândru, dar care-i tot ce ți s-a dat. Carne ca și a lor, deloc mai nobilă sau mai pură, căci, dacă diferim, nu diferim prin asta. Suntem, și unii, și alții, tuburi digestive cu creier la un capăt și sex la celălalt, vârtejuri ale materiei care există, ca și titirezurile, doar câtă vreme rotirea le ține în echilibru...”

„Sigur”, i-am spus din nou, privindu-l liniștit. „Sunt gata să plec oricând.” Și-n momentul acela chiar nu-mi păsa dacă aveam să pier în experimentul bizarului cercetător al acarienilor, dac-aveam să rămân cu noul meu trup, popor și lume pentru totdeauna, fără să mai găsesc calea de-ntoarcere, trăind viața lor, procreând cu ei, mâncând cu ei (mâncându-i pe ei și lăsându-mă mâncat), împărțându-le credințele chimice și ideile vibratile, sau dac-aveam să mă re-ntorc aici, în lumea albă, săpată desigur în pielea unui zeu de neconceput, cel ce ne răbdă pe toți, în ciuda chinurilor și insomniilor pe care i le provocăm. Căci miza mea era să aflu, chiar dac-aveam o infimă șansă, dacă mântuirea este posibilă. Dacă mesajul poate trece de pe-o spiră pe alta în ciuda deosebirilor tragice dintre lumi aflate la altă scară, percepute cu alte simțuri, în ciuda aderenței la alte câmpuri ontice, alte reflexe, altă dragoste și altă morală, alte raiuri și alți zei... Voiam să știu dacă pisica va privi vreodată-n direcția arătată de deget. Dacă vom auzi vreodată codul de ciocănituri în peretele pușcăriei, dacă vom fi smulși la cer din mijlocul curții noastre înzăpezite. Dacă vom putea ieși de-aici, izbăviți de frica noastră cea de toate zilele. Voiam un strop de certitudine, chiar dac-ar fi-nsemnat părăsirea oricărei speranțe, îmi poți auzi Tu vocea, Tu, care n-ai timpane și ureche internă? Mă vezi Tu din ceruri, fără cornee, nici cristalin, nici retină, nici nervi optici, pe mine, tocmai pe mine, cel ce trăiește-o nanosecundă pe-un fir de praf dintr-o lume cu miliarde de miliarde de stele? Și dacă Tu mi-ai vorbi, cum aș putea să te-aud? Căci vocea ta ar putea rosti nu cuvinte, ci trupuri, lucruri, nori și poate universuri întregi pentru care nu am organe de simț. Ai putea aparține de-un spațiu hiperlogic și ultrametafizic, ce-ar sfâșia biata mea lume ca pe pânza diafană-a unui păianjen... Puteam oare ieși vreodată la larg, lăsând în urmă bilioane de crisalide însângerate?

Bătrânul acționează o manetă și cilindrul de sticlă începu să coboare lent, până ce buza sa de sus a ajuns la nivelul podelei. Am pășit în cercul ei albăstrui, lăsându-mă înconjurat de peretele curb pe măsură ce el se ridica înapoi, la fel de lin, către tavan. Prin coaja lui ușor aburită vedeam sala de sub casa lui Palamar ușor deformată, iar sunetele deveniseră dulci și liniștitoare ca-n vis. Așa am auzit zumzetul mării bobine, mai întâi aproape imperceptibil, ca răsuflarea unui copil adormit, apoi tot mai puternic și mai acut. După un minut, bâzâitul ei deveni la fel de intens ca al morii Dâmbovița, ce-și tremura zi și noapte sitele electrice în spatele blocului nostru din Ștefan cel Mare. Crescu apoi, imperativ și oscilant, ca de sirenă de poliție, se amplifică până la rănirea timpanelor, la depășirea auzului, după care, fără să mai aibă nimic de-a face cu bietele mele urechi, se amplifică, asimptotic, nebunesc, pustiitor, ca-n visul meu epileptoid, devenind un uragan galben, o mare de flăcări de-o furie nemaiauzită, în miezul căreia mi s-a sfâșiat pielea, mi s-au risipit vertebrele, mi s-au împrăștiat sângele, limfa și fierea, mi s-a spart beregata. Numai osu-ncăpățânat al craniului mi-a mai rezistat o clipă, ca să plesnească și el în țândări, lăsându-mi creierul să urle timp de eoni întregi, ca-n cel mai adânc dintre iaduri.

Apoi, deodată, s-a făcut tăcere.

M-am trezit în noaptea trupului de sarcopt, cu substanța mentală-mpinsă-n apendicele și organele lui, cu dorințele mele dizolvate-n dorințele lui, cu simțurile mele defuncte, de parcă n-ar fi fost niciodată, pe când lumea se lumina de priveliști venite prin alte porți, minunate și incomunicabile. Cum să-i arăți unui orb binecuvântarea luminii, peisajele mărețe ale lumii, cum să-i explici că trupul tău percepe lucruri aflate la o mare distanță, acoperite de culori, scânteieri, ape și umbre care le fac miraculoase și de o frumusețe sfâșietoare? Iar cel surd din naștere nu va-nțelege niciodată binecuvântarea muzicii, degetele delicate ce se plimbă pe claviatura minții. Nu pot acum exprima și nici nu-mi pot cu adevărat aminti, acum, când sunt lipsit de noile mele simțuri de acarian, peisajele incredibile și abstruse în mijlocul cărora, Gulliver în ținutul microscopic din derma unei mâini, am fost fericit de echivalențele neechivalente ale pădurilor și câmpiilor și fânețelor și miresmelor și trilului pășărilor, dar și înspăimântat de ce-aș putea traduce, trădător și neputincios, prin suferință extremă și agonie, îngropare de viu și jupuire de piele, tragere sadică-n țepă și zdrobire în mandibule monstruoase. Peisaje de mirosuri și gusturi, panorame de acid gastric, obiecte simțite cu aerul din jurul perilor, cu aura electromagnetică a gurguielor de pe pântec. Am învățat să mă orientez după mipliogvnn și quznzdz, să simt în gură shvrnv, să mișc cele opt picioare după o algebră primitivă, dar eficientă. Homunculul meu motor și cel senzorial s-au remodelat după schema gândacului, a păianjenului și-a căpușei.

Am trăit între ei, în galeriile lor pline de gunoaie și miresme, formaldehide și acid cianhidric, am explorat cu ei edificiul de grăsimi și de bitum, am devorat cu ei substanța hialină, tremurătoare care era însuși spațiul, după cum furnăitul continuu al semenilor mei era timpul, am copulat cu femelele lor monstruoase, și asta mi-a produs plăcerea unui miliard de injecții de heroină pură, am lăsat în urmă dărele mele, dărele proprii, caligrafiate la-nceput stângaci, apoi tot mai sigur, de bizare chimicale, combinate-n cloaca mea imundă și ejaculate-n țâsniri scurte sau în șuvoaie interminabile prin gurguiile posterioare. M-am târât orb, pe perii mei, împleticindu-mă și rostogolindu-mă până am învățat mersul. Mi-am împletit firele senzoriale cu ale sarcoptilor din preajmă, pe care-am început să-i disting de ceilalți până când l-am putut recunoaște pe fiecare-n parte ca și când ar fi avut o față odorată, la fel de expresivă ca fața omenească. Le-am înțeles, cu timpul, extazul și nefericirea, blândețea și abjecția, cruzimea nemiloasă și toleranța scelerată, destinul cărnii lor de la ieșirea din ouă și până la sfârșitul obștesc: ruperea-n bucăți, de către cei mai apropiați semeni, a trupurilor îmbătrânite. Am împărtășit diferențele lor, am luptat luptele lor, am înțeles credințele lor, trecute din generație-n generație prin atingeri complexe și delicate ca legănarea unei petale de trandafir pe o pânză de păianjen, dar și scabroase, perverse, sadice asemenea unei orgii libertine: zeitățile lor cu zeci de mii de picioare, vibrând încontinuu în sanctuare de sulf și salpetru, sfinții lor muiați într-o substanță necunoscută numită lumină, martirii lor spintecați de sus până jos, cu ovarele gigantice la vedere, ca niște aripi înțesate de ouă străvezii. Mi-am început misiunea plecând din galeria mea neînsemnată, de la marginea orașului de coridoare întretăiate, și străbătând mai multe districte înțesate de-o gloată joasă, fojgăitoare, a cărei ignoranță mi-a stârnit o milă adâncă. Mi-am rostit predicile, strivit de acarieni, într-o piață largă, din care porneau trei uriașe galerii ce duceau în adânc, acolo unde legenda spune că dădeai de sânge. Am folosit limba sqwiwhltl, ale cărei foneme sunt valuri ritmate subtil ale propriului pântec, transmise prin lipirea de alte pânțe, și tot astfel, spre marginile gloatei ce te-nconjoară. Și am folosit limba haaslaaslaah, ce vorbește cu câmpuri magnetice ca niște harpe vrăjite, și prin care nu se exprimă concepte, ci dureri, de la durerea smulgerii unui picior la cea a părăsirii unei credințe. Și am folosit limbajul înalt al flatulațiilor și eructațiilor, potrivit pentru manipularea mulțimilor în agora, de asemenea limbajul pârșos al proxenetilor și sofistilor. Mi-a fost greu să le vorbesc despre lumea de afară, căci stirpea sarcoptilor n-are intuiția unui „afară”. Am înlocuit-o cu imaginea unei galerii îndepărtate, populate de sarcopti gigantici. Am eșuat să le explic aderența lor la o boltă hialină numită „spațiu

logic". Nu m-am priceput să le transmit iubirea infinită pe care cel ce le-a dat ființă o are pentru ei, veghea și îngrijorarea sa, aplecarea sa continuă asupra lumii lor. Le-am insuflat însă o tângire pe care până atunci n-o simțeau, un dor după ceva imposibil de nchipuit, absurd și opus tuturor credințelor lor anterioare, o nevoie de-a pleca, de-a-și abandona metropola în căutarea alteia, din altă dimensiune, unde să-și întâlnească fantasticul creator. Pe care, în ciuda tuturor eforturilor mele, nu l-au putut închipui decât ca pe un acarian nesfârșit de leneș și indescriptibil de trist, înfășurat în miresme baroc-fetide, în care putridul și santalul, formolul și oleandru, scorțișoara și hidrogenul sulfurat, ca și inconcevablele pentru noi miresme de ochi, de cer, de păianjen, de țipăt, de foame, de gheară, de bronz, de zeu, de aproape, de și, de nici, de probabil se-mpleteau ca să-i țeasă o hlamidă metafizică de-o măreție fără de margini. Am făcut apoi minuni, căci spiritul meu omenesc, înglobat în boaba de borhot și grăsimă a noului meu trup, radia un câmp gnostic care le-nchidea rănille și le vindeca stenahoria. În răstimpul cât mi-a fost îngăduit să rămân în mijlocul minusculului popor le-am adus tuturor vestea cea bună că nu sunt singuri pe lume, îngropați în patria lor efemeră și fără destin, că sunt vegheați de-o putere înaltă și nevăzută, că nici unul dintre perii senzoriali de pe carcasa lor uleioasă și oarbă nu se clintește fără știrea acesteia, că fiecare-n parte e prețios și nu va pieri. Spre deznădejdea mea, însă, am văzut cum totul e răstălmăcit, retradus adică, dar nu dintr-o limbă-n alta, ci dintr-o lume-n alta, încât dragostea devine yivringzw și credința devine sumnmao și Dumnezeu devine Ialdabaoth și viața, și moartea, și visul, și crima devin simboluri pentru a căror descifrare n-ar ajunge o mie de vieți. În cele din urmă mi s-a făcut frică. Măcar asta au înțeles, pentru că frica e comună șiragului de lumi, ca așa pe care se-nșiră perlele în colier. Le-am comunicat cătorva, care mă-nsoțiseră de la-nceput, că voi pleca în curând. Le-am promis ca mă voi întoarce, deși știam că frica avea să fie mai mare. Am profetizat martiriul la care-aveam să fiu supus în acea derizorie lume, care-și permitea totuși luxul suferinței. Apoi am fost capturat și, cu lipsa de imaginație-a lumilor în care spiritul locuiește în carne, mi-a fost zdrelită carnea ca să-mi fie rănit spiritul. Și carnea mea mizerabilă, dezgustătoare, supurândă, de sarcopt m-a chinuit mai mult decât voi putea spune vreodată. Simțeam în jur duhoarea a zeci și sute de semenii, și duhoarea asta era neiertătoare. Martiriul meu s-a petrecut într-una dintre piețele cele mai largi ale orașului. Zeci de guri de canal coborau din ea ducând departe în pielea groasă și stratificată a zeului necunoscut. Acolo, în centru, mi-au fost smulse și devorate cele opt picioare, iar apoi mi s-a demantelat trupul. Așteptam în suferință cumplită și dezamăgire și deznădejde să fiu scos de-acolo, să se deschidă cerurile și să se audă glasul tunător al Celui viu și îndepărtat. Dar nu s-a întâmplat nimic până la capăt. Am pierit devorat de cei pe care am vrut să-i trezesc din letargie, să-i scot din lumea lor, ca și când ar putea supraviețui, cu trupul lor grotesc, în lumea noastră, să le descui ușa celulei ca să le revelez o celulă cu mult mai vastă.

Și-apoi am fost din nou în propriul meu corp din cilindru în care mă așteptase, insensibil și inutil ca o halcă de carne, doar câteva ore, și nu ani, cât trăisem în labirinticele galerii. Am pătruns cu greu, iarăși, în creierul, inima, intestinele, ficatul, scrotul, membrele mele, cum îmbraci hainele care te-așteaptă dimineața pe speteaza scaunului. Cilindru a coborât și m-am prăbușit pe podea, de unde nu m-am mai putut ridica o vreme. Doar m-am târât pe burtă, folosindu-mi mâinile și picioarele ca pe niște vâsle. M-a ridicat Palamar și m-a susținut, prinzându-mă de umeri, ca să nu mă prăbușesc iarăși. Stăteam față-n față, tremuram amândoi din tot corpul, de parcă și el ar fi coborât acolo, de parcă și el ar fi trăit drama teribilă ce se produsese. Avea ochii plini de lacrimi, dar mai ales plini de o uriașă întrebare, poate cea mai mare-ntrebare pe care ganglionul nostru cerebral o poate pune.

La care, făcând un gest aproape imperceptibil cu capul, am răspuns că nu.

Fetița noastră se va numi tot Irina. În privința asta ne-am înțeles din priviri, atât de liniștiți și zâmbitori, de parc-am fi putut vedea-n viitor la fel de limpede cum vedem trecutul. Da, vedem o linie a viitorului, îngroșată de mii și sute de mii de linii individuale, care dansează în jurul acestei măști a tuturor și-a nimănui. Ce-a mai fost va mai fi, ne spunem: soarele va răsări și mâine, pentru c-a răsărit în zori de când știm, iar cei de dinaintea noastră au lăsat măturie că răsărea zilnic și pe vremea lor. Oamenii s-au născut, au trăit, au procreat și-au murit. Durata vieții lor a fost de șaptezeci de ani, iar a celor mai viguroși, de optzeci. Așa va fi și de-aici încolo, pentru cât va dura pământul. Vedem cu toții acest viitor împletit din milioane de exemple, întărit de milioane de linii fantomatice. E ca și când am vedea în fața ochilor un pod peste un râu, dar numai pentru că a fost acolo și ieri, și în trecut, și de zeci de ani buni încoace. Așa că pășim peste râu cu certitudinea c-avem pământ ferm sub tălpi. M-am întrebat de multe ori ce este credința fără îndoială, cea care mută munții din loc, cea care știe și poate totul. Cum se poate ca, atunci când te rogi pentru un lucru, să ai siguranța deplină că l-ai și primit. De fapt, rugăciunea și certitudinea sunt unul și-același lucru, și înseamnă puterea de-a privi cu adevărat în viitor, în cel adevărat, și nu în cel doar bănuț pe baza eternei reîntoarceri a trecutului: nimeni nu se roagă ca soarele să răsare și mâine. Prin credință vedem viitorul și deja-l locuim. Și avem puterea credinței pentru că suntem din viitor, în așa fel încât nu putem fi salvați decât dac-am fost deja salvați, dacă deja locuim pe pământul cel nou de sub un cer nou. Vedem paradisul doar dacă suntem deja locuitorii lui, altfel nu ni s-ar da puterea de a-l vedea, care e credința fără îndoială. Nimeni nu va fi mântuit dacă nu e deja mântuit de la începutul timpurilor, nu în efemera noastră prezentă în această lume, ci-n adevărata noastră ființă desfășurată-n a patra dimensiune.

Vedem viitorul ca un prezbitier care deslușește doar liniile îngroșate, șabloanele și clișeele, dar ai cărui ochi cu cristalinul rigid nu mai pot percepe liniile fine, abaterile de la monotonia eternelor repetiții. De la o zi la alta se pot schimba toate planurile. Certitudinea e mereu ciobită de palpăirea de monedă azvârlită în aer a universului nostru stocastic. Moneda proiectată-n sus, fantomatic glob ca de păpădie sfărâind spre tavan, cade pe cap sau pe pajură, imprevizibil, și doar la un număr foarte mare de aruncări linia dintre cele două fețe, ca un ac de balanță, se-așază, cu tot mai mare precizie, între cele două talere. În ciuda acestei egalități statistice, nimeni nu poate prezice pe ce față va cădea moneda la următoarea aruncare.

Nu putem ști acest lucru pentru că ne aflăm în aceeași lume cu moneda. Nu putem desluși viitorul pentru că el face parte din lumea noastră, pentru că e lipit fără fisură de prezent și trecut, cu care alcătuiește același bloc, aceeași lume monolitică, încremenită-n enigma ei. Dac-am trăi în două dimensiuni, n-am putea trece niciodată de-o simplă linie trasă în fața noastră. N-am putea vedea niciodată ceva aflat într-un pătrat. Ca să deslușim tot ce e-n desen, inclusiv pe noi înșine, ar trebui să-I putem privi de sus, din a treia dimensiune. Dimensiunea în plus e perspectiva necesară ce aduce deplina cunoaștere. Cel aflat într-o lume cu patru dimensiuni va ști întotdeauna pe ce parte cade moneda în lumea noastră, căreia îi va cunoaște viitorul complet la fel de bine ca și trecutul. Devenirea lumii noastre va fi pentru el o simplă dimensiune spațială. Pentru el, eu, cel aflat într-o lume cu o dimensiune în minus, voi apărea ca o ființă prelungă, ce va începe cu nașterea mea și se va termina cu moartea, așa cum, aici, începem cu tălpile și ne terminăm cu creștetul capului. Pentru el, trupul meu, obiectele din jur și toate celelalte prezențe ale lumii vor fi transparente. Va putea privi-n corpul meu și-mi va putea spune în orice moment de ce boli sufăr, și mă va putea tămădui. Va putea scoate lucrurile de preț încuiate în seifuri inexpugnabile, va putea intra în încăperi cu ușile zăvorâte. Mă va putea scula din morți, pentru că va vedea în viitor că voi fi sculat din morți de el. Pentru el, lumea mea va fi etern încremenită, fără libertate de mișcare și conștiință, fără liber-arbitru, cea mai inumană dintre ublietele imaginate de-un diavol sadic și pervers. Mă va vedea închis în boaba de chihlimbar a destinului meu, încuiat în propria mea statuie, o minte vie într-un trup etern paralizat, asemenea celor blocați într-o fotografie sau într-un film în

care, oricât de des l-ai vedea, nu se petrece nimic nou, niciodată. E lumea înfricoșătoare din care trebuie să scapi, mormântul în care putrezești de viu, crisalida pe care trebuie s-o spargi ca să devii fluture. Ca asta să se poată întâmpla, trebuie să apară undeva o fisură în blocul de ambră ce te ncleștează. Un defect în mașinăria de predicții statistice. Moneda cade aproape jumătate din timp pe-o față și aproape jumătate pe fața cealaltă. Dar ea nu este un disc cu două fețe, ci un cilindru foarte plat, ascunzând între fețele lui o altă dimensiune, grosimea, foarte mică, dar nu cu totul neglijabilă. La câteva mii sau zeci de mii de aruncări moneda cade pe muchie, chiar și pe o suprafață uniformă, de marmură unanimă. Rămâne acolo, în picioare, după ce s-a răsucit și-a oscilat o vreme clinchetind pe dulcea suprafață, luptându-se cu toți demonii statisticii. Uneori, foarte rar, ieși teafăr din lupta cu ingerul. Toate speranțele noastre se leagă de imposibilitatea asta, de fisura asta-n smalțul altfel uniform și neiertător al lumii. De câte ori dăm cu banul, avem speranța ca el să cadă pe muchie. Irina, ca și toți ceilalți copii ce vin pe lume din dragoste și întâmplare, sunt astfel de căderi pe muchia monedei crude și oarbe, imposibilități devenite realitate, adică miracole ce dovedesc că evadarea este posibilă. Încrustată-n boaba de chihlimbar a Irinei celei mari, Irina cea mică e deja acolo, își devorează deja mama pe dinăuntru ca o larvă de ihneumonidă și, în șase luni, va ieși triumfătoare în lume, fragedă și dulce, cu ochi strălucitori, lăsând-o pe Irina cea mare în urmă ca pe-o piele năpărlită de șarpe. Asta-i istoria neamului nostru: femei ieșind din femei ieșind din femei, într-un lanț de explozii de viață și frumusețe, dar și de cruzime fără de margini. E un șir ne-ntrerupt de zeițe cu două chipuri, unul de copilă contemplând viitorul, altul de bătrână, mască tragică, însângerată de ruptura nașterii, încercând să ghicească în petele aleatoriei noastre trecut.

De câte ori mă gândesc la toate astea, levitând, în canicula verii, deasupra cearșafurilor boțite ale patului meu și-nconjurat, de parc-aș fi fost înghițit de-un mare rechin, de dințișorii de lapte smulși din gingiile mele în copilărie, care-mi conturează acum trupul cu pietricelele lor de calcar lustruit, mă gândesc răutăcios la celălalt, la autorul de romane, volume de versuri, eseuri, Dumnezeu știe mai ce, desprins de mine în acea toamnă îndepărtată de la Cenaclul Lunii, separat de mine ca un siamez, printr-o operație intruzivă, traumatizantă și mutilatoare. Îl văd, îl știu, îl simt de pe partea cealaltă-a monezii, îl aud prin metalul ei rece, stanțat c-un cap pe-o parte și-o pajură pe cealaltă. Încerc să-i transmit prin ciocănituri ritmate un plan de evadare. Dar el e surd, orb și obtuz, cum e bântuit de blestemata nevoie de glorie. Lui nu-i poți vorbi decât de festivaluri, turnee, tiraje, autografe, interviuri. E mulțumit cu falsele evadări promise cititorilor lui, cu falsele lui uși pictate iluzionist pe pereții groși ai muzeului literaturii. E profesionistul stăpân pe mijloacele lui, virtuozul din Moscova care-i arată jerpelitului, alcoolicului, vanitosului Efimov ce este arta adevărată. Care-nalță prin sunetele viorii sale portaluri mărețe pictate pe pereții minții, incomparabile cu bizareriile muzicantului pierdut în provincia lui. Doar că prin ușile urâte și chinuite zgrăvite de Efimov se poate ieși. Poți apuca ferm clanța lor, poți apăsa și poți trage spre tine. Și se întâmplă atunci adevăratul miracol. Nu al frumuseții desăvârșite ce rămâne în planul peretelui, păcălind ochiul naiv al minții noastre, ci al deschiderii ușii, al spargerii zidului, al ieșirii din muzeu cu tot riscul de-a ieși cu asta chiar din literatură.

Numai eternul Efimov, eternul diletant, mai poate spune ceva în lumea tristă a imposturii noastre. Doar cel care, departe de vuietul de apă mare al gloriei, umple caiete cu bizareriile și anomaliiile animalului moale dintre valvele scoicii, scriind doar pentru el, doar ca să-și înțeleagă situația, în afara regulilor și cutumelor artei sale, afară din marele mausoleu. Doar amatorul care nici măcar nu știe ce va face cu manuscrisul lui, care nici măcar nu știe dacă el există într-adevăr (de câte ori n-am visat caiete groase, pline cu povestiri, scrise de mine poate în alte vise, întorcând zeci de pagini entuziasmante, pentru ca dimineața totul să devină cenușă...), doar disprețuitul om de serviciu morocânos și taciturn care lasă-n urma lui mii de pagini, ilustrate fantastic cu fete, dragoni, fluturi și măceluri, strungarul care scrie jurnal, descriind meticulos cum își face norma

la uzină, cum folosește prezervativele, ce mănâncă și cum defechează, coafeza care-și descrie-n pagini compulsive durerile teribile ale tratamentului pentru fertilitate, școlarul hebefren care scrie cea mai lungă compunere din lume despre cum și-a petrecut vacanța de vară, amestecând în ea pirați și extraterestri, toți acești apucați, agramați uneori, inculți aproape-ntotdeauna, făcând artă din petice, gunoaie și nimicuri, numai ei cunosc secretul cel mai bine păstrat al oricărei arte: bătaia orbului și fuga schiopului, în afara căroră totul e rit sterp și fariseism. Cărțile lor sunt destinate focului și uitării. Așa e bine, așa e adevărat. Fiecare dintre noi trebuie la un moment dat să scoată din casa în flăcări fie opera de artă, fie copilul. Cu un singur lucru din cele două ne putem înfățișa Judecării, și e singurul fel în care vom fi judecați. Profesionistul va scoate din foc, întotdeauna, capodopera. Cea pe care tocmai a scris-o, a pictat-o, a compus-o. Diletantul va scoate copilul, lăsând să ardă propria lui scriere, odată cu trupul și mintea lui.

O să-i spunem tot Irina, deci, și va fi blondă, cu ochii albaștri, ca mama ei. Acum, la mai bine de șase luni, e bine formată în pântecul ei, grea și compactă ca o piatră de râu. Deja sarcina se vede bine, și Irina nu face nimic s-o ascundă. Bărfele, bineînțeles, sunt în toi în cancelarie și, cum nimeni nu mă bănuiește, îmi sunt împărtășite adesea și mie. Noi doar tăcem, tăcem împreună, ca un grup statuar de-a căruia unitate doar noi suntem conștienți. Nu mai stăm unul lângă altul nici măcar cât stăteam înainte, nu ne mai permitem, de pildă, să fim văzuți alături la fereastră, contemplând neatent vastul și melancolicul peisaj industrial din capătul Colentinei. Abia intrați în cancelarie, ne lăsăm cataloagele pe masă și ne-afundăm, fiecare-n alt grup, în sporovăială cotidiană, fără cap și coadă, la care iau parte și personalitățile bulgare din tablourile înșirate pe pereți. Profesorii intră și ies, ca pe-o scenă prăfoasă, provincială, unde se joacă un spectacol grotesc. Chimia, istoria, matematica, desenul, muzica, biologia, în haine învechite, cu gesturi mereu aceleași, cu aceleași cuvinte despre aceleași seriale de la televizor, de sâmbătă seara și duminică dimineața. Despre mâncarea tot mai greu de procurat. Despre copiii care petrec deja mai bine de jumătate din timp în fabrica veche. Toți au revenit la școală-n septembrie cu sentimentul că e ultimul an de predare, poate ultimul an din viața lor și-a lumii. Toți simt că e prea mult, prea trist, prea irespirabil ca totul să mai poată continua. Și școala s-a ruinat peste vară, și nimeni n-a mai zăgrăvit-o, nimeni n-a mai șters băncile și podelele ca-n anii trecuți. Dacă privești dinspre stradă, ți se umplu ochii de lacrimi: sub cerul sever și înalt, între copacii ce-ncep să-și schimbe culoarea, școala pare strâmbă, aplecată-ntr-o rână, cu fulgii tencuielii luați de vânt și purtați de-a lungul trotuarelor. De pe-acoperiș lipsesc țigle și, în vârf, pe hornurile rămase de când clădirea era încălzită cu lemne, și-au făcut cuib păsări de-un soi necunoscut. Corpul nou, din spate, e cufundat în umbră și seamănă mai mult ca oricând a-nchisoare. Privind clădirea care, deja, mi-a mâncat mai bine de nouă ani din viață, mă simt stingher și nefericit ca un copil în prima lui zi de școală, când știe atât de bine că de-acum cea mai bună parte a vieții s-a dus. Stă acum în fața sinistrului abator, cu șira spinării strâmbată de la ghiozdanul greu ca plumbul. În fața unei școli ruinate ești mereu singur, mai singur decât dac-ai fi ultimul om de pe pământ.

Lumina rece de septembrie-a adus-o pe Irina de două ori pe la mine. Mai întâi ca să-mi lase două volume de Krishnamurti, găsite te miri pe unde și pe care știe prea bine că n-o să le citesc. Am levitat goi în după-amiaza aceea, plutind deasupra patului în auriul delicat, răcoros, ce venea prin fereastră, așa că i-am putut contempla în voie pântecul rotund, cu buricul ieșit în afară, hemisfera de piele gingașă sub care, ghemuită ca o mică fee sub un clopot de sticlă, dormea fetița noastră. Am sărutat acel pântec pe care strălucea câte-un firisor de păr, apoi mi-am așezat palmele deasupra, una peste alta, într-un gest de binecuvântare. Am făcut dragoste cu o tandrețe specială, așa cum o poți face numai cu o gravidă, rotindu-ne și legănându-ne pe invizibila, elastica, magica suprafață magnetică de deasupra cearșafurilor apretate și luminoase.

A doua oară a fost aseară, când a venit, agitată și surâzătoare, să-mi aducă „un strop de speranță”, cum mi-a spus chiar din hol. Nu eram în cea mai bună stare ca

sĂ-l primesc. Tocmai scriam în jurnal cĂ zeii visului m-au pĂrĂsit: peste noapte, de luni întregi, nu mai deslușeam decât o-ncălceală de fețe, brațe și gesturi, într-o lumină sepie, în absența înmĂrmuritoare-a enigmei. Uite peste ce-am dat, peste ce minune de poveste! Îți aduci aminte fragmentul Ăla din Herodot, cu regele Xerxes, cea pe care Pichetiștii au tot rĂspândit-o, cea de pe foaia lui Virgil?

Sigur: cel în care regele își contemplĂ, de pe un tron de piatrĂ aflat la înĂlțime, trupele care trec Hellespontul. Și mai întâi se bucurĂ de priveliștea marțialĂ, dar apoi începe șĂ plângĂ, pentru cĂ deodată-și dĂ seama cĂ toți acei nenumĂrați oșteni, ca și el însuși, vor fi morți peste o sutĂ de ani. Și cĂ viața omului, da, chiar și-a unui mare rege, e un șir nesfârșit de necazuri, suferințe și încercĂri. Toată povestea umanitĂții, din Istoriile lui, pare cĂ se rezumĂ aici, în imaginea regelui plângând. Și totuși, tot în Herodot am găsit o lumină, un strop de speranță, o pagină gingașĂ cum nu se poate. De fapt, nu direct în cartea lui: am dat peste fragmentul cu pruncul într-o notĂ de subsol din Helena Blavatsky, știi, Doctrina secretĂ, unde se vorbea despre întemeierea Corintului. Se spunea acolo, mĂ rog, despre un oarecare copilaș Cyspelus, fiul lui Aetion și-al Labdei (am notat numele astea pe spatele foii), despre care oracolul profețise cĂ va ajunge rege. Ca-n povești și ca-n Scripturi, regele ce domnea atunci a trimis soldați sĂ-l găsească pe prunc și sĂ-l ucidĂ. Poveste previzibilĂ și plicticoasă, dar uite frumusețea de text ce urmează, scuzĂ-mi scrisul de farmacistĂ.

Am despĂturit hĂrtia și-am citit amĂndoi deodată, ca doi siamezi uniți doar prin globii oculari:

„Astfel, imediat ce soția sa a nĂscut, au trimis zece dintre ei în orașul unde locuia Aetion, cu ordin sĂ ucidĂ copilul. Astfel cĂ oamenii au venit la Petra, și s-au dus la casa lui Aetion, și-au întrebat dacĂ pot vedea copilul. Și Labda, care nu știa nimic despre scopul lor, ci credea cĂ cererea lor venea din prietenie pentru soțul ei, a adus copilul și l-a pus în mâinile unuia dintre ei. Ei hotĂrĂserĂ pe drum ca oricine dintre ei ar fi primit primul copilul sĂ-l izbească de pĂmânt. S-a-ntĂmplat totuși, printr-un noroc providențial, ca pruncul, imediat cum Labda l-a pus în brațele bărbatului, sĂ-i zĂmbească în față. Omul a vĂzut zĂmbetul și-a fost cuprins de milĂ, așa cĂ n-a putut sĂ-l ucidĂ. Prin urmare, l-a dat celui de lângĂ el, care l-a dat unui al treilea, și așa a trecut pe la toți cei zece fĂrĂ ca vreunul sĂ aleagĂ sĂ-l ucidĂ. Mama a primit copilul înapoi și bărbății au ieșit din casĂ și-au stat la ușĂ, acuzându-se fiecare și aruncând vina asupra celorlalți.”

– Îți dai seama? GĂndește-te la bărbății războinici de-atunci: niște barbari, niște mașini de ucis. Nu cred cĂ ne putem închipui azi cruzimea și ne-ndurarea pe care le arĂtau în războaie. Fiecare din cei zece spintecase oameni, scosese ochi și retezase mâini.

Erau cu-atât mai bine vĂzuți cu cât arĂtau mai multĂ nepĂsare în fața suferinței umane și-a propriei lor suferințe. Pe de altĂ parte, erau deprinși sĂ asculte ordinele superiorilor cu sfințenie. Pentru ei era o glumĂ sĂ dea de pĂmânt cu un prunc în fața mamei sale. Dar iată cĂ pruncul a zĂmbit. I-a zĂmbit fiecĂruia „în față”. Și bătrânii cĂlĂi s-au topit de milĂ și de plăcere, iar mâinile lor vĂnoase, de sugrumĂtori, le-au devenit slabe și neputincioase.

Așa e, nu pruncul i-a înduioșat, ci zĂmbetul lui. ZĂmbetul copilului i-a îmblânzit...

SĂ nu mai vorbim, mi-a zis Irina, punându-mi un deget pe buze. Orice-am adĂuga știrbește frumusețea poveștii. E atât de frumos, nu ca o istorisire, ci ca un nor sau ca o floare...

Izbucni-n plâns și-a plâns mult, în hohote, în brațele mele. A rămas la mine peste noapte și-a plecat abia azi în zori, cum n-a mai facut-o până acum niciodată, deși suntem de ani buni împreună. Am privit-o visând: se frĂmănta și se zbĂtea asemenea cuiva legat strâns, cu sfori de mĂtase, încât nu-și poate mișca decât degetele, buzele, pleoapele. După ce-a plecat mi-am fĂcut o cafea și-am recitit, în toamna ca o apĂ-nghețată, povestea din Herodot, ce-a ajuns după mii de ani până la noi. Un prunc mort de mult, o mamă moartă de mult, soldați anonimi morți de tot atâta vreme, ca și când n-ar fi trăit niciodată. Dar un zĂmbet nemuritor înĂlțat

curcubeean deasupra lumii, transparentizând-o, dându-i noimă și ființă, peste timp, substanță, viață, suferință și alte iluzii.

În fața zeilor cumpliți ai morții și-ai sfârtecării, copilul zâmbise. La fel de miraculos și de contraintuitiv cum opunem materiei brute improbabilă noastră conștiință. Căci zâmbetul e o dispunere specială-a materiei, o cută a gurii noastre, așa cum conștiința e-o poziție specială-a sinapselor din creierul nostru. Toți suntem un zâmbet al vidului și-al nopții, o cută a înfricoșătoarelor, tăcutelor spații pascalene. Suntem o formă imposibilă-a lumii aleatorii și fără de margini, suntem căderea pe muchie a unei monezi cu muchia atât de subțire, încât se taie pe sine însăși de miliarde de ori pe secundă. Această continuă spintecare de sine e patetica noastră ființare. Doar Simmias avea dreptate în marea dispută a nemuririi, cel care numea spiritul o armonie, imposibilă în absența lirei, căci se iveau din îmbinarea specială, unică, a părților ei: coarnele de fildeș și strunele din măte de oaie, acordate cu o finețe ce va sfida-ntotdeauna huruitul monstruos al materiei. Suntem corzi înfășurate pe corzi înfășurate pe corzi, straturi peste straturi de cute-ale spațiului și timpului și energiilor, de la zâmbetul quarcilor cu neputință de izolat unii de alții la cel al bosonilor și fermionilor, de la zâmbetul atomic la cel molecular, cu contorsiunile lor tridimensionale, de la zâmbetul substanței vii ultra-hiper-superorganizate, inflorescență desfăcându-se mirific în pofida legilor statisticii și-ale termodinamicii, la marele și biruitorul zâmbet al cunoașterii de sine. O holarhie de zâmbete, miracole și imposibilități ce-a dus la pruncul care-am fost cu toții, trecut din brațe-n brațe de îngeri distrugerii și totuși supraviețuind, prin zâmbet, lungului șir de orori care e viața noastră pe lume. Conștiința omenească („acel unic obiect prin care neantul se onorează”) e zâmbet, zâmbet providențial. Moartea sa e crima absolută, cea care nu poate fi acceptată și cu atât mai puțin iertată. Cea contra căreia trebuie să strigi din răspuțuri: „Ah, strigă, strigă contra stingerii de sori!”

47

N-am mai scris aici de mai bine de două luni, iar în tot timpul-ăsta n-am făcut decât să adâncesc șanțul dintre casă și școală săpat de pașii mei de-un deceniu încoace. O groapă în care acum dispar cu totul. Nu-mi mai arde de ore, și de fapt de nimic. Nu fac, toată ziua, decât să mi-o închipui pe cea care-i încă ascunsă în burta Irinei, pe cea care, deja, de câteva zile, s-a răsucit cu capu-n jos, gata să coboare prin canalul prin care, cândva, spermile mele au înotat în amonte, asemenea păsărilor, în căutarea miresei lumii, ce le venea, glob dogoritor, în întâmpinare. Mi-am imaginat-o, iar și iar, ca pe-o fetiță cu părul de aur, cu trupul plin de o substanță densă ca mierea, cu ochi strălucitori și cu un trandafir între degete, ca și când s-ar fi născut cu el deodată, ca parte a trupului ei. Aseară am răscolit toată biblioteca după foaia (o am în față acum, friabilă și descuamată) pe care măzgălisem odinioară câteva rânduri, fără să-nțeleg ce-nsemnau ele, dar știind cât sunt de importante. Când o rătăcisem într-un caiet de teză, alergasem până-n fundul cartierului, la Bazavani, ca s-o recuperez. Acasă, am pus-o-ntr-o carte, dar care? O zi-ntreagă le-am luat la rând, aproape sufocat de praf, până-am dat de ea în ultima la care m-aș fi așteptat, un exemplar ferfenițit, putred aproape, mâncat de minuscule insecte străvezii, din Hebdomeros:

Când visez, o fetiță sare din patul ei, se duce la fereastră și, cu obrazul lipit de geam, privește cum soarele apune peste casele roze și gălbui. Se-ntoarce cu fața către dormitorul roșu ca sângele și se ghemuiește iar sub cearșaful umed.

Ceva, când visez, se-apropie de corpul meu paralizat, îmi ia capul în palme și mușcă din el ca dintr-un fruct translucid. Deschid ochii, dar nu-ndrăznesc să fac nici o mișcare. Sar brusc din pat și mă duc la fereastră. Tot cerul e numai stele.

Da, mi-am adus iarăși aminte cu aceeași greutate, cu același vertij: fusesem crescut în copilărie ca fetiță, cu cozi lungi și moi, pe care mama mi le-a tăiat abia pe la patru ani. De-atunci le-am păstrat într-o pungă de hârtie, azi îngălbenită de vreme. Cândva trecusem, nici acum nu știu în ce fel, pe versantul celălalt al sexului și-al umanității. Undeva în palatul meu interior, de marmură înghețată, poate-n camera lui interzisă, trăia încă mica prizonieră, famelică și murdară, cu

rochița numai zdrențe, cu buzele cusute, cu privirea nebunească în ochii negri, proprii mei ochi. Auzeam nopțile bățăile ei disperate cu pumnii în zidul rece dintre noi, lovături pe care le converteam în cruci, stele, roți dințate și alte simboluri ce deslușeau, cu-nțetul, marele plan de evadare. Pentru sora mea captivă (sau pentru fiica mea, poate) am scris toată noaptea trecută, în jurnal, un fel de poveste, terminată abia în zori, după care-am hotărât să nu mă mai duc la școală și-am dormit până aproape de prânz. O transcriu aici fără nici un orgoliu, doar fiindcă simt că aici e locul ei adevărat:

Cândva, într-o lume incomprehensibilă și sufocantă, o femeie rămase gravidă. Cum nu un bărbat, ci un fel de presentiment o umbrise, ea știa din prima clipă că rodul ei avea să fie o fată. Femeia însăși locuise cândva într-o ființă asemenea ei, iar acum era și ea locuită. Din cele patru sute de ouă transparente pe care le purta, ca o insectă, în pântec, unul crescuse și-i umplea acum burta ca un bob de strugure enorm.

După ce fetița se născu, la un spital dintr-un cartier îndepărtat, mama le spuse doctorilor să mai aștepte, căci mai simțea ceva în pântec. Și, sub privirea lor uimită, mai dădu naștere unui săculeț sidefiu de pieliț, asemenea bășicii de pește, dar de mărimea unui copil. Pe pielea moale erau niște semne nedesluite, mângălite cu creion chimic. Doctorii secționaseră săculețul cu un scalpel strălucitor și-l desfăcuseră pe masa de naștere, alături de mama extenuată. O privești de necrezut li se-nfățișă. Înăuntru se aflau, frumos orânduite-n buzunărașe, organe calde și vii. Degete, dințișori, un ochi cu privire cafenie, câteva oscioare, câteva tuburi moi, un rinichi... Și, în trei buzunare mai mari, din aceeași piele cu reflexe trandafirii, trei inimi zvâcnind leneș: una de cristal, una de fier și una de plumb. „E primul copil care-a venit pe lume-nsoțit de piese de schimb”, spuse unul dintre doctori, liniștindu-se deodată. De fapt, așa era firesc, își repetă el zâmbind. Nu trebuia să fii doctor ca să-nțelegi că una dintre greșelile cele mai mari în urzeala divină era să lași delicatul trup omenesc să se macine de-a lungul vieții fără ca gingașele lui detalii, împletite-ntr-un complicat mecanism moale, să se poată regenera. Poate de-acum încolo toți copiii se vor naște astfel, se gândi doctorul, plin de speranță. Dar nici până atunci, nici de-atunci încolo nu se mai ivi vreun copil astfel înzestrat.

Fetița creșcu la marginea orașului, în curtea unei case cu pereți galbeni. Nu avea inimă. În singurul pom din curte, un păr încărcat de pere zemoase, mama ei îi făcuse un leagăn. Dar fetița prefera să chinuiască micile vietăți din iarbă și din pământ. Nu privea pe nimeni în ochi. Vorbea doar când era singură. Ore-nțregi stătea cu fața la gardul de fier forjat, privind cum rugina înaintea lent pe metalul ud de la ploaie.

Disperată, mama își aminti de inimile din gogoșa de pieliț. Într-o după-amiază, pe când fetița dormea, ca de obicei, cu fața-n sus în cămăruța-nțesată de jucării inutile, femeia se-apropiase de ea și-i desfăcuse cei doi butoni de piele, ca două burice micuțe, de sub sânul stâng. O ușiță organică se deschise și un spațiu oval, cu căptușeală roz-violetă, se ivi în spatele coastelor. Mama așezase acolo, cu infinită delicatețe, inima de cristal caldă și moale.

Fetița se trezi invadată de-o fericire pe care n-o cunoscuse nicicând până-atunci. Pielea și părul îi străluceau, ochii îi deveniseră vii și iscoditori. Văzu prima dată păpușile de care camera era literalmente plină. Își văzu prima dată și mama, cea mai mare dintre păpuși, și o-mbrățișă din tot sufletul. Ieși afară, și deodată cerul albastru, plin de nori de vară, și florile ciclopice o copleșiră. Simți mirosul sevei, atinse grunjurile pământului. Deschise prima dată poarta casei și văzu cărarea care ducea de la ea până la treptele școlii din cartier.

După ani, merse la școală, își privi colegii prin curcubeul riglei de plastic. Simți gustul amar al cernelii pe limbă. Desenă litere cu creta pe tabla de sticlă neagră, ce scârțâia teribil. În pauze își mănca sandwichul și ciorchinele de struguri, apoi alergă împreună cu toți colegii ei, bezmetică, prin curtea cu melancolice panouri de baschet.

Creștea, corpul de fată i se modifica subtil. După-amiezele, după ce-și termina lecțiile, se-nchidea-n cămăruța ei și-și începea ciudatul ritual. Scotea din cutia frigorifică de la capătul patului, așezată în lada unde-ar fi trebuit să fie

plăpumi și cearșafuri, vechiul săculeț cu organe de schimb și-ncepea să și le atașeze în locuri anume plăsmuite de pe trupul ei. Era, pe rând, fata cu câte șapte degete la fiecare mână, fata cu un ochi în frunte, fata cu urechi la glezne, fata cu buze pe pantece. Se privea-n oglindă cu amuzamentul celei care-ar fi purtat rochia sau pantofii cu toc ai mamei.

Așa a ajuns să-și schimbe și inimile. Și-a pus-o mai întâi pe cea de fier, și în pieptul ei fierul a devenit fier înroșit, ca din forjă. O ardea, o zăpăcea, o făcea să tânjească după un lucru necunoscut, nedorit și totuși necesar ca aerul, un lucru în lipsa căruia se sufoca. Își smulse imediat din piept inima asta crudă și răvășitoare, hotărâtă să n-o mai încerce niciodată. Apoi își pusese inima de plumb, care deveni-n pieptul ei o pungă de lichid gros și negru, cu sumbre reflexe indigo. O tristețe și-o sfâșiere de necrezut, o melancolie întunecată, fără orizont și fără viitor, o copleșiră. Nimic nu exista cu adevărat, lumea era absurdă, înfășurată-n infinitul nopții și al uitării. Mai bine nu te-ai fi născut, mai bine să-ți iei zilele cât mai repede. Era insuportabil. Fata-și scoase noua inimă cu ultimele puteri și decise să o lase pentru totdeauna în săculețul cu buzunare organice. Numai inima de cristal era adevărată. Numai pe aceea avea s-o simtă-n piept pentru totdeauna.

Dar inimile de schimb nu durau la nesfârșit.

Toamna, pe când castanii din curtea liceului se aplecau sub un cer de furtună, fata simți cum lumina inimii de cristal pălește. Din zi în zi, palpăirea ei devenea tot mai stinsă. Când o ținea în palme, în fața oglinzii, vedea limpede cum un fel de sare, un fel de calcar opaciza limpezimea de altădată, așa cum îmbătrânesc în cutiile de bijuterii mărgăritarele. În cele din urmă, inima de cristal deveni sfărâmicioasă și mată.

Cum orice era mai bun decât inumanul vieții fără inimă, fata-ncepu să poarte inima de fier incandescent. Trăi cu noua ei inimă anii adolescenței și-ai tinereții. Se ndrăgosti și suferi teribil din dragoste. Se căsătorii, avu copii, apoi divorț. Se recăsătorii. Fericirea și nefericirea alternau rapid cu această inimă neliniștită, amândouă-mpinse până-n pragul de la care deveneau dureri de ne-ndurat. Devenită femeie, fetița de altădată născu la rândul ei doi copii și-i crescuseră până ce aceștia, ajunși oameni mari, o părăsiră și ei. O viață confuză o târa-n josul curentului, fără un pai de care s-ar fi putut agăța.

După ce al doilea copil al femeii se căsătorii și el, incandescența inimii de fier se stinse cu-ncetul. De ani de zile metalul începuse să se răcească, dar acum el devenise ca un sloi greu și-ntunecat în piept, sub sânul stâng al femeii. Privindu-și această a doua inimă-n oglindă, femeia o văzu acoperită de cenușă. Nu-ndrăzni să ridice ochii mai sus, ca să vadă o față devastată de vreme. Resemnată, știu că tot ce-i mai rămânea era temuta inimă de plumb.

Femeia se-ntoarse-n casa copilăriei sale. Inima de plumb îi atârna grea în locașul ei din piept. Îi răspândea-n trup o lumină neagră, a stingerii și a disperării.

Femeia se-ntinse în vechiul pat al mamei ei, așteptându-și sfârșitul. Imagini din copilărie, apoi din adolescență îi fulgerau prin minte. Trăi ani de zile-n singurătate deplină, în aerul stătut, mirosind a medicamente. Foarte rar se mai ridica din așternut ca să-și privească-n oglindă inima ținută-n palme. Într-un amurg în care se simțise mai părăsită și mai nefericită ca oricând, femeia își smulse inima, hotărâtă s-o lase să se sfărâme pe podea. Dar un zvâcnit neașteptat o opri. Deodată simți că inima ei de plumb, în loc să se distrugă, asemenea celorlalte, devenise cărnoasă și grea ca un fruct. Speriată, și-o așeză-napoi, în pieptul ei slab și uscat. Căci acum știa că minunea avea să se-ntâmpale, că o a patra inimă, nepământescă, îi era dată, de-acum, pentru totdeauna.

Organul, de mărimea unui pumn, hrănit cu suferință și deznădejde, s-a metamorfozat de-atunci cu-ncetul, a căpătat membre dulci și curburi ca ale capetelor de ferigă încă înfășurate. Bătrâna abia aștepta acum sfârșitul zilei ca să vadă cum i s-a mai schimbat inima. A deslușit curând un căpsor cu bărbia-n piept, ochi încă înveliți ca-ntr-un abur, piele dulce și străvezie. În palmele ei, greu și plăpând, ajunsese să odihnească un făt bine format, un copilăș cât o portocală. „Bindecuvântată fie această ultimă naștere-a mea”, rosti bătrâna, și-mpinse trupușorul cel nou, plin de o lumină fragedă, în apele oglinzii. Acolo, fiica minusculă și gracilă plecă înot

cĂtre regatul de unde toți am venit și unde toți ne întoarcem.
Abia atunci, cuprinsĂ de-o liniște pe care n-o simțise cu nici una dintre inimile dinainte, bătrăna închise ochii pentru totdeauna. În aceeași clipĂ, într-un spital dintr-un cartier îndepĂrtat, se nĂscu o minunatĂ fetiță.
Nu știu ce-nseamnĂ povestea asta și-n ce fel se-mbinĂ cu toate celelalte, cum nu știu nimic nici despre ele. În doar vreo zece zile o fatĂ va curge din altĂ fatĂ, coborând umedĂ dintre picioarele ei, agĂtându-se ferm cu gheruțele de creanga zbărcitĂ și crĂpatĂ și zvântându-se în vântul ce agitĂ smocurile de frunze. Aripile mototolite i se vor desface cu-ncetul, apoi se vor întinde netede și țepene în vĂzduh. Pe cĂnd noua Irina-și va lua, expertĂ incĂ de la primele fĂlfĂiri, zborul, eu am sĂ rĂmĂn lĂngĂ coaja goalĂ a vechii Irine, pateticĂ asemenea unei statui mutilate, pĂnĂ cĂnd vĂntul îi va risipi, inevitabil, fĂptura.

48

N-am avut destul loc pe masĂ, aș a cĂ am întins harta Bucureștiului pe jos, între masĂ și pat. Un colț al ei stĂ ciulit ca o ureche de pisicĂ din cauza scĂrii care duce la chepengul din tavan. Dar nu e o parte esențialĂ. Am harta de mult, am cumpĂrat-o din centru, de la librĂria de la sala Dalles (nu mai țin minte cum se numește, n-am mai fost în centru de mult), în 1976, în toamna luminoasĂ, exaltantĂ, plinĂ de funigiei, în care-am mers prima datĂ la facultate. CurĂnd aveam sĂ-mi uluiesc colegii și profesorii cu lucrĂri monstruoase, sĂ mĂ-ndrĂgostesc nebunește și sĂ merg la Cenaclul Lunii ca sĂ-mi citesc nefericita CĂdere, dar deocamdatĂ umblam nĂuc printre clĂdirile a cĂror stare de avansatĂ ruinĂ incĂ n-o observam și printre trecĂtori cĂrora nu le vedeam adĂncă melancolie. Trebuia sĂ-mi cunosc mai bine orașul, în haosul cĂruia pĂrinții mei veniți de la țarĂ își refĂcuserĂ satul în perimetrul a trei cinematografe. De-asta am luat harta și-am studiat-o apoi seri întregi, fermecat și inspĂimĂntat de marele labirint bucureștean, în stare de avansatĂ ruinĂ, desenat acolo atĂt de minuțios, incĂ puteai desluși nu numai strĂzile, râurile și lacurile de pe hĂrțile convenționale, ci fiecare clĂdire-n parte cu apartamentele ei, cu bucĂtĂriile și băile ei, cu igrasia de pe pereți, cu pantofii de la intrare, cu hainele din dulapuri, cu scamele de pe haine și cu fibrele microscopice din alcĂtuirea scamelor, și fiecare arbore cu crengile și frunzele lui, cu nervurile fiecĂrei frunze și petele lor de tanin, în formĂ de fețe, de nori sau de îndepĂrtate țĂri africane. Așteptam ora în care amurgul se fĂcea de ambrĂ lichidĂ pentru ca foaia vĂluritĂ, cu liniile de pliery intersectându-se-n unghiuri drepte, sĂ devinĂ cu adevĂrat vie. Atunci și Bucureștiul învia, ca un animal extraplat, ca un calcan lipit de fundul mĂrii. MĂ aplecam asupra hĂrții ca sĂ privesc circulația de pe bulevarde și sĂ spionez prin ferestre incolĂcirile din dormitoare. Vedeam Șoseaua Ștefan cel Mare ca un semicerc larg, ce se prelungea cu Mihai Bravu pe cercul șinelor tramvaiului 26, cel care dĂdea ocol orașului. Acolo aveam o camerĂ, spre stradĂ, în apartamentul pĂrinților mei. Aproape lipindu-mi ochiul de hĂrtia poroasĂ a hĂrții, mĂ vedeam acolo prin geam: un puști costeliv aplecat adĂnc asupra unei hĂrți, aproape lipindu-și ochiul de hĂrtia poroasĂ a hĂrții.
De-atunci, de-atĂt pliat și depliat, liniile de-ndoire ale hĂrții s-au uzat de tot. Au apĂrut rosĂturi mari, rombice, la intersecția lor, asemenea celor de pe giulgiul din Torino, iar unele bucĂți abia se mai țin solidare cu celelalte. Acum e o hartĂ veche, efasatĂ, abia dacĂ incĂ lizibilĂ. O folosesc - și va fi ultima ei folosire înainte sĂ fie mototolitĂ și aruncatĂ la gunoi - doar ca sĂ însemnez pe ea locul solenoizilor. FiindcĂ mi-a fost clarĂ de mult simetria și coerența lor în spațiul putrid al marelui oraș. Am știut de la-nceput cĂ trebuie sĂ fie cinci, înconjurĂnd ca niște monezi mĂrunte un al șaselea, cu mult mai puternic, așezat în centru, aș a cum fĂceam cĂndva flori de monezi pe luciul mesei din sufragerie: un leu în centru și cinci piese de 25 de bani împrejur. Am mai știut cĂ, în ciuda palavrelor lui Borina, solenoizii trebuie sĂ fi fost eterni și indestructibili, încastrăți mai curĂnd în structura realitĂții decĂt în fundațiile orașului. Nu doar Tesla, ci și Newton și Da Vinci (urmași ai miticului Betaleel, bărbați fĂrĂ femei vizitați de vedenii și inspirați de porumbițe) îmi pĂreau cumva pĂrtași la miracolul lor. În

lumea mea nu te puteai îndoi de ei, așa cum într-o altă lume, poate, ai fi jurat că așa ceva nu poate exista. Dar cât de ușor îți poți imagina lumi diferind doar prin câte-un singur detaliu de altele aproape identice: în lumea din oglinzi purtăm verigheta pe inelarul mâinii drepte...

Ca să-i marchez pe hartă am ales metoda cea mai la-ndemână. În jurnal, presate-ntre pagini, semne de carte pentru visele cele mai importante, am zeci de poleieli de la bomboanele „de salon” pe care ai mei le atârnavă în pomul de iarnă. După ce mâncam câte-o bomboană, întindeam cu unghia folia de staniol până când rămânea perfect întinsă și netedă, trosnind ușor la fiecare atingere. Pe spate erau toate la fel: argintii cu modele imprimate: romburi sau floricele minuscule. Dar pe partea cealaltă aveau culorile cele mai tandre, mai dulci, mai enigmatice, emoționante până la leșin pentru mine, pentru că metalul le dădea o strălucire și-o viață pe care niciodată un creion colorat nu le-ar fi obținut pe hârtie. Le priveam ore-n șir cu aceeași visătorie dureroasă: verdele smarald și albastrul miniat, rozul animat de modelul repetitiv, vioriul brândușei și-al toporașilor... Zeci de nuanțe neasemănătoare, doar trosnind la fel, încetișor, la atingerea cu degetul și tremurând la răsuflarea mea și la orice adiere venită de pe fereastră.

Din ele-am decupat buline cât un capac de sticlă de lapte pentru solenoidul central și cât unghia pentru cele marginale, adunate în jurul primului. Pentru Institutul de Medicină Legală „Mina Minovici”, din centrul orașului, am ales o bulină neagră cu ape indigo, tăiată din singura poleială cu culoarea asta pe care-am găsit-o vreodată într-o pungă de bomboane de salon. Lipită pe hartă, pare un mare ametist împrăștiindu-și stelutele de lumină de jur-mprejur. Pentru casa mea în formă de vapor din Maica Domnului am folosit poleială de-un roz murdar, ca dintr-o găleată de zugrav, culoarea plasticului reciclat de zeci de ori din care se fac păpușile „Arădeanca”. Am pus o bulină albastru-nchis peste solenoidul din Ferentari, din jurul gâtului marelui schelet îngropat în picioare, astfel că și acum se vede colina de iarbă sub care i se bombează țeasta. Pentru marea bobină de sub casa lui Palamar de la capătul Pantelimonului mi s-a părut potrivită culoarea stacojie. Pentru cea de sub școala noastră din Colentina (am povestit oare cum, în zilele astea în care nu se mai vine la școală, din cauza viforului și-a căderilor de zăpadă, cu adevărat apocaliptice, am coborât la subsol, pe lângă cabinetul stomatologic, pe scara de ciment, am dat la o parte un raft de bibliotecă umflat de umezeală, înțesat de cărți putrede, pline de insecte ce se hrănesc cu celuloza lor cenușie, și-am coborât pe altă scăriță, ducând și mai adânc, într-o sală mizerabilă plină de bănci sfărâmate, cuiere delabrate, bureți imputiți, șobolani famelici, căreia, abia lucind din loc în loc de-a lungul pereților păienjeniți, îi dădea roată gloriosul, uriașul inel de cupru? Când am pornit curentul și-am urcat la suprafață, m-am găsit pe-un maidan mărginit de Automecanica și de casa idiotului ce stătea veșnic pe gard și dădea mâna cu toți trecătorii. A trebuit să privesc în sus ca să regăsesc școala, care plutea-n vifor la câțiva metri deasupra propriilor ei fundații dezgolite, obliterate de rafalele de zăpadă...) am ales oranjul-siena, o culoare mai puternică decât aș fi crezut. Iar galbenul intens l-am păstrat pentru...

Nu m-am îndoit niciodată unde era al șaselea solenoid. Chiar și dacă n-aș fi avut puternicul presentiment, de fapt aproape certitudine, aș fi bănuțat poate locul, căci celelalte centre energetice erau distribuite simetric în jurul celui central, așa că un loc gol în partea de sud-vest a hărții și-a orașului era atât de flagrant, de parcă l-ar fi marcat deja o bulină invizibilă. Era în cartierul Dudești-Cioplea, unde locuia mătușa mea, sora mai mare a mamei. Avea acolo o casă de cărămidă aparentă, care-n timpul zilei acumula căldura și lumina de la soare, pentru ca noaptea să le elibereze sfios și tandru-mprejur. În curtea plină de legume atârând pe araci se afla un camion fără roți, în cabina căruia îmi plăcea atât de mult să mă joc, sucind de volan în mirosul de plastic încins și închipuindu-mi că străbat ținuturi întinse, fantastice, cum nu pot exista în lumea adevărată. Mai era lângă casă și un cireș amar, cu coaja netedă și lucioasă, în care mă suiam până-n vârf ca să privesc câmpul, căci mătușa locuia la marginea orașului. În câmp, dincolo de casa ei, se afla un fel de magazie care mă fascinase-ntotdeauna. O vedeam din vârful cireșului amar și mi se părea că strălucește,

serile, de parc-ar fi fost vopsită cu lumină. Acolo, dedesubtul vechii magazii, era ultimul solenoid. Simțisem mereu asta, dar mi-a devenit limpede acum trei săptămâni, când am făcut un drum spre mătusa, în Dudești-Cioplea, după mai bine de zece ani.

Ce straniu a fost să urc iarăși în tramvaiul 4, să trec iar pe străzile atât de cunoscute mie, atât de asemănătoare mie, atât de organic săpate-n creierul meu! Ce ciudat a fost să înaintez din nou sub ceruri galbene, sub o boltă ce nu putea fi decât a propriului meu craniu! Am schimbat la Rond, piață circulară având în centru o strivitoare statuie de erou din cine știe ce război, l-am luat pe 27, care m-a dus, ca altădată, ca-n altă viață de fapt, prin fața Institutului de Endocrinologie „C.I. Parhon”, pentru ca apoi să mă-nfund într-o zonă de maidane, depozite de chereștea, sifonării și cârciumi prăpădite, o zonă nesfârșită și-ntortocheată prin care-am parcurs mai bine de zece stații de tramvai. Am coborât în stația cea mai apropiată de Dudești-Cioplea și în câteva minute de mers vioi am ajuns pe strada mătusei. Nimic nu întrece, pentru mine măcar, melancolia străzilor de periferie, pustii și părăsite, cu zmee încurcate în firele electrice și cu iarba crescând printre pietrele caldarâmului. Cu corcoduși și duzi pricâjiți în fața gardurilor. Cu mirosul de lături vârsate-n șanț, cu case ciudate exilate-n fundul curților. De data asta am trecut de casa mătusei și-am luat-o peste câmp până la magazie. Pe ușa ei de scândură dată cu var, mâncată de vuietul vremii, era un lacăt greu, încrustat într-o masă informă de rugină. L-am luat în palmă, i-am simțit greutatea apăsând peste liniile vieții, norocului și dragostei, peste M-ul scris în palma tuturor, care nu poate veni, în această lume, decât de la Mors, și l-am fărâmițat între degete ca pe-o frunză uscată. Poarta s-a deschis și-am intrat în magazia plină de unelte ruginite, găleți cu vopsea pietrificată, grămezi de var și de cărămizi. Păianjenii-și țesuseră plasele peste pereții de scândură cenușie până-i acoperiseră cu totul de imateriala lor mătase. Un mârâit surd, ca vibrația unei ființe subterane, făcea pereții să tremure. Acolo era, sub podea. N-aveam nevoie să-l văd cu ochii, cărora le dăam, oricum, prea mare importanță.

Așa că acum pot lipi pe harta întinsă în dormitor ultima bulină, cea galbenă asemenea luminii strălucitoare a zilelor de septembrie, deasupra locului din Dudești-Cioplea, unde se află REM-ul.

49

Cea mică a-mplinit azi o lună, și de câteva zile levitează ca o broscuță, cu mâinile-n sus, încadrându-i căpșorul chel, și cu picioarele chircite, deasupra patului nostru din dormitor, pe când noi am dormit de-a curmezișul mereu altui pat din mereu altă odaie a casei noastre, niciodată regăsită apoi, oricât de mult am fi colindat pe coridoare și oricâte uși am fi deschis. La plânsul din miez de noapte-al copilului, Irina a sărit mereu ca arsă, terorizată de gândul că n-avea să regăsească drumul spre dormitor, dar după împleticiri și băjbăiri prin culoare-nghetate, săli de baie cu două intrări, camere cu pereții înțesați de cărți, sufragerii cu fețe de masă de olandă și tacâmuri gălbui de argint, sere cu flori niciodată întâlnite-n atlasele botanice (dar familiare mie, căci recunoșteam mereu în ele fragedele himere din paginile manuscrisului Voynich), sordide debarale și closete cu porțelanul fisurat, ghidată de plânsul subțirel al fetei ca și când ar înfășura pe braț un fir strălucitor de mătase, femeia ajungea mereu la Irina cea mică, o lua-n brațe, scoțând-o din apa invizibilă în care plutea, și, cu ea la sân, cu palma stângă cuprinzându-i căpșorul, dansa prin cameră într-un vârtej de oboseală și fericire, amândouă epuizante și neomenești. Laptele din trupul ei pătrundea-n trupul copilei, unde, euharistie, devenea carne și sânge, lichid cefalorahidian și endorfine, printr-o magie și-o taină pe care mintea nu le poate cuprinde. Fetița era, în aceste momente, un organ extern al mamei, un organ vital a căruia rănire ar fi dus la transformarea grupului lor statuar în cenușă.

Ochii Irinei n-au avut nici o clipă tulbureala de haos și increat dintre pleoapele, întredeschise somnoros, ale bebelușilor. De când am ținut-o prima dată-n brațe, mânjit ca și ea de sânge și meconiu, uimit că e fetiță deși știusem asta cât se poate de bine, i-am văzut și culoarea ochilor: azuriul triumfător al ochilor mamei

ei, discurile de lapis lazuli încrustate-ntre pleoapele statuilor antice. Și restul trupului îi era minunat, cum se ivea ca un fruct elastic, luminos și compact la capătul cordonului ombilical ce încă atârna dintre pulpele mamei. Fiecare membru al trupului ei era perfect, fiecare gropiță și fiecare perișor auriu, dar fața nu-i era dulce, ci fermă și liniștită, ca și când ființa ei atât de nouă pe pământ n-ar fi fost o entitate în sine, ci parte a unei irezistibile voințe incorporale. Prin pieptul ei roz, încă murdar de lichide amestecate, se vedea bătând, rapid ca la animalele mici, inima. De la-nceput, copilul pe care-l îmbrățișam nu mi s-a părut o făptură biologică la fel ca toți nou-născuții, ci un idol, greu ca o piatră de râu de aceeași mărime, dincolo de bine și de rău, scos din timp și din cele trei dimensiuni ale lumii noastre. În primele minute cât l-am ținut în brațe am simțit față de el nu căldura animalică, instinctivă, la care mă așteptasem, ci un fel de adulație înfricoșată.

Am asistat, într-adevăr, la nașterea fetei noastre. Cum știam foarte bine oroarea din maternități, ne-am hotărât ca Irina să nască acasă, ajutată doar de mine. Aici, în casa noastră-n formă de vapor. Dar nu în dormitor și nici într-una dintre odăile mereu schimbătoare. Ci-ntr-un loc care mai cunoscuse suferința fizică, sfârtecarea și tortura, așa cum în trecut monumentele se ridicau pe ruinele altor monumente. Femeia mea blondă mai fusese acolo, se mai întinsese, ca-n joacă - dar joaca devine adeseori serioasă ca moartea -, pe scaunul ce se transforma atât de ușor în masă de operație, mă mai aplecasem asupra ei având în mână un instrument metalic vuitor, mai auziserăm gâlgăitul lacom al venelor de sub podea, atât de asemănătoare celor umede, înnodate, albăstrui, de sub limbă. Fuseserăm adesea, în acel loc atemporal, imaterializați și orbiți de lumina neiertătoare ce umplea mica-ncăpere.

Fiindcă Irina a născut în foișor, răstignită pe scaunul dentar coborât la orizontală, cu capul sprijinit de cele două discuri rotunde de piele, cu părul flească atârându-i spre podea. Cum n-au avut pe ce să se sprijine, pulpele i-au atârnat dureros de-o parte și de alta a scaunului, învinețite de la circulația aproape-ntreruptă. A zăcut așa ore-n șir, țipând și însângărându-mi brațele cu unghiile convulsive. După o noapte-ntreagă de tortură barbară, timp în care-am văzut limpede, prin tulpina groasă de metal ce sprijinea patul improvizat, care devenise-acum translucidă, cum țâsniri lungi, fluorescente de durere pură erau captate de tuburi hialine ca să transporte-apoi șuvoaiele în sistemul de rădăcini ce vâlurea plăcile podelei, după ce-am strivit multe dintre ele sub picioare, cu ură, înnebunit de înghițiturile de porci abjecți prin care chinul celei ce năștea se scurgea în pământ, copilul a ieșit, încet, în mâinile mele, rupând țesuturile mamei lui, încoronat cu limbile de foc ale urletelor ei supreme.

Acum doarme liniștită, cu pleoapele lăsate și gurița întredeschisă, înălțată și coborâtă de undele unui iaz invizibil, pe când eu înnegresc filele celui de-al patrulea caiet, simțind deplin voluptatea iernii și-a sfârșitului.

Căci lumea mea va lua sfârșit în curând, odată cu sfârșitul manuscrisului meu. Nici un hiatus nu le-a despărțit vreodată. Niciodată realitatea n-a fost mai încastrată în ficțiune, mai una cu ea, mai disperat lipsită de spațiu de mișcare și de speranță. Ca un pește închis într-un acvariu lipit fără fisură de fiecare solz al său, de fiecare curbă moale a burții lui albicioase. Ca un actor dintr-un film, silit să spună de fiecare dată aceleași cuvinte, ca o rubedenie dintr-o poză, încremenită în aceeași grimasă. Dacă-ăș urla de ură și neputință, urletul meu a fost prevăzut de la-nceputul timpurilor. Dacă mi-aș lua viața, aș urma scenariul în fiecare literă-a lui, de mult așternută pe hârtie. Gândurile mele sunt pre-gândite, gesturile mele pre-concepute, crima vieții mele pre-meditată. Citesc și recitesc jurnalul lui Kafka doar ca să dau mereu peste pasajul pe care, în adâncul adolescenței mele, l-am însemnat cu creionul ca pe vârful suprem al ideii de literatură: „Stăpânul viselor, marele Isachar, era așezat în fața oglinzii, cu spinarea lipită de suprafața ei, cu capul mult răsturnat pe spate și cufundat adânc în oglindă. Atunci a apărut Hermana, stăpâna amurgului, și s-a topit în pieptul lui Isachar, până când a dispărut cu totul acolo.” Niciodată, ori de câte ori aș reciti fragmentul ăsta, nu se va-ntâmpla ca stăpâna amurgului să-l ia-n brațe pe marele Isachar, să-i smulgă capul din oglindă, să-i pipăie cu degete lungi vertebrele gâtului fracturate, măduva secționată și să-l întindă, gol, pe pământ. Să-l

jelească, aruncată peste el, în veștmântul ei de doliu. Manuscrisul meu și lumea mea se-mbrățișează asemenea omului și reptilei din cercul dantesc: trec unul prin altul, se schimbă unu-ntr-altul după ce intestinalele li s-au amestecat indiscernabil.

Mi-am pregătit deja armele pentru înfruntarea finală. Am chiar aici, așezați pe fila din dreapta, cea imaculată, a caietului (pe când cea din stânga e pe trei sferturi acoperită de scrisul meu anancast) dințișorii mei de lapte, scoși din cutia de tic-tac și așezați în ordinea lor, așa cum mi-au stat cândva în gură. Fiecare lasă o umbră vag cenușie pe pagină, fiecare e lucios și nenatural de alb, ca o picătură pietrificată de lapte. De parcă mama ar fi stors din sfârcurile ei nu șuvoaie de lapte, ci de-a dreptul dințișorii mei lustruiți. Mai am pe masă, într-o scrumieră străveche, bucățelele de sfoară de împachetat pe care, până-acum cinci-șase ani, mi le-am tot scos din buric și care par fitile arse de lumânări. Am matricola cu număr nebunesc găsită de Goia în fabrica veche. Mai am și planșele cu viziunile lui Nicolae Minovici din timpul când era campion mondial la spânzurare controlată (o singură privire aruncată pe ele îți face rău pentru-o săptămână întreagă). Apoi, cutia cu manuscrisul Voynich, care până la urmă n-a rămas la Palamar: bătrânul mi-o pusese în brațe, la ultima despărțire, ca un dar suprem sau ca o consolare pentru imersiunea mea în lumea acarienilor. Mai am și jurnalele, mai am și-un mic teanc de fotografii din cele vechi, cu zimți, îngălbenite de trecerea timpului. Am, în fine, codițele mele de când eram mic.

Cu flecușetele astea heterotopice și absurde, cu piesele astea de puzzle, cele mai inutile obiecte de pe pământ, voi veni în fața judecății. Dar aş putea veni tot așa de bine cu Critica rațiunii pure sau cu Madona între stânci, sau cu Principia Mathematica. N-ar fi nici o diferență. Eșichierul e infinit, căsuțele lui sunt strâmbe și curgătoare ca apa, în plus fiecare de altă culoare. Regele și regina adverși sunt atât de măreți, încât nu poți spera să contempli vreodată mai mult de-un atom din lemnul lor de abanos. Iar tu, cu toate piesele tale, ocupi doar unghiul cât un vârf de ac al unei singure căsuțe.

Irina s-a trezit și plânge de foame. Apăs pe buton și copila coboară lent, ca prin farmec, între cearșafuri. O iau în brațe și, ocrotindu-i trupuşorul asudat de atâta plâns, atingându-i scutecul de bumbac din care și-a scos picioarele afară, privindu-i fața micuță, roșie și indignată, simt deodată, cu o putere extraordinară, realitatea, ca și când m-ar fi izbit undă ei de șoc în față.

Perdeaua țeară, cu model fractalic. Semiumbra oliv. Scara. Dulapul. Patul. Scrisul meu maniacal, fără nici o ștersătură, deja coborât peste dinții de lapte de pe pagina din dreapta, ce par acum stânci plutitoare într-o mare de semne. Fața mea, în oglinda ferestrei, aplecată peste fața Irinei. Cerul roz. Zăpada care cade și cade.

50

Se pare că puterile cerurilor au fost clătinate, fiindcă într-o singură zi de caniculă, caniculă de aprilie, nenaturală și copleșitoare, zăpada grea sub care-a zăcut orașul s-a topit ca și când n-ar fi fost. De dimineață ne-a trezit soarele orbitor ce ne-a intrat prin ferestre înainte de vreme, și până la prânz străzile erau inundate, circulația dată peste cap, autobuzele transformate-n amfibii, oamenii suiți pe câte-un gard și privind cu gurile căscate uriașele bălți în care se răsfrângea cerul. Să treci brusc de la șubele și paltoanele groase ale unei ierni ce nu se mai termina, cea mai grea de la-nceputul secolului, la cămăși și rochii fără mâneci, ce se udau flească de transpirație cum ieșai din umbra vreunui zid - așa ceva, vorbeau oamenii prin tramvaie și prin bufete, nu se mai pomenise. Phaeton scăpase hăturile cailor soarelui și țipa cu fața în palme, chircit în fundul carului ce se prăbușea peste lume. Pe cerul intens albastru se rășchirau crengile negre ale arborilor, și toți arborii erau morți, atât de uscați de parcă nici nu trăiseră vreodată. Dar schimbarea cea mai mare, mai uimitoare chiar decât spectacolul mașinilor ce se-afundau până la geamuri în puhoiul apelor, se vedea în dezolarea și decăderea clădirilor din tot orașul. Când mormanele de zăpadă au dispărut, Bucureștiul s-a ivit privirilor ca un schelet

cu oasele risipite. N-ai fi crezut că decrepitudinea lui dintotdeauna - barocul sinistru al ruinei sale - putea ajunge de două ori mai tristă și mai fără speranță. Am ieșit pe la prânz toți trei, pentru ca fetița să ia puțin aer, și ne-am îndreptat mai întâi, cum rareori am făcut-o, nu spre veșnicul cartier al școlii, ci în direcția opusă, către oraș. Am luat-o pe Teiul Doamnei, și chiar de pe strada asta, niciodată prea îngrijită, ni s-a strâns inima: în calcanele oarbe ce retezau brusc clădirile negustorești, cu etaj, apăruseră găuri ca după un cutremur. Zidăria lor, umflată de decenii și susținută precar de câteva scoabe, se prăbușise acum, încât puteai vedea în odăile oamenilor, în sălile lor de baie, în mizeriile lor bucătării. Tocurile ferestrelor erau putrede, geamurile sparte și înlocuite cu ziare, ornamentele de pe fațade - poporul de figuri mitologice ce infestază orașul din vremuri imemorabile - căzuseră aproape toate, așa că de jur-împrejurul vechilor case negustorești puteai vedea acum mormane de brațe, capete ciobite, bucăți de aripi de ghips, fese bucălate, plete de șerpi împlețiți, lire și flaute sfărâmate, roze, albăstrii, oliv, cum zac cadavrele vreunui străvechi masacru pe fundul gropilor comune. Sinistră, sinistră hecatombă!

La Lizeanu tramvaiele înaintau prin apă clopoțind din toate puterile printre mercerii, gogoșerii, sifonării, cizmării, prăvălii meschine cu firme vopsite tipător. Am luat-o și noi, cum am putut, pe Moșilor, cu picioarele fleoșcând în apa din ghetă, cu fetița cărată când de unul, când de celălalt, uitându-se peste umărul nostru cu ochii mari. Curând i-am scos căciulița - soarele ardea ca-n miezul lui iulie - și când ne-am văzut în vitrina mizeră a cinematografului Miorița, cu afișele și pozele din filme mâncate de putreziciune, am avut un moment sentimentul limpede că-i văd pe părinții mei ducându-mă, cu treizeci și ceva de ani în urmă, în brațe. „El nu se mai îndoaia...”, mi-a venit deodată în minte, „de o mână nevăzută el era tras în trecut...”

Centrul era pustiu și dezolat. Marile edificii neoclasice, cu cupolele lor ca de observatoare astronomice, păreau memorialele, rămase ca prin minune-n picioare, ale unor războaie nimicitoare. Aș fi-nceput să plâng la lugubra priveliște dacă n-aș fi știut că au fost proiectate și construite anume așa, în părăsire și ruină, ca un protest etern contra războiului pe care timpul îl poartă cu oamenii și cu lucrurile. Fragile ca de carton, tremurând în adierile vântului, risipindu-și peliculele tencuielii ca un fel de ninsoare peste bulevardele goale și parcurile pustii, construcțiile de dincolo de Romarta Copiilor, până spre Kogălniceanu, apăreau privirilor noastre ca un Persepolis pe jumătate îngropat în nisipuri: balcoane strâmbe, ziduri gata să se prăbușească peste puținele automobile parcate imprudent sub ele, fațade cu mari bucăți de tencuială căzute și sfărâmate pe trotuar. Stâlpii cocliți ai iluminatului public, mortăciunile scârboase, cu mațele albăstrii ieșite din burtă, aruncate lângă pubele, ferestrele zidite sau acoperite de scânduri bătute-n cuie - totul te făcea să-ți dorești nu doar să mori în clipa următoare, ci să nu fi fost niciodată pe lume. Și-n același timp știai, asta e ciudat și de neînțeles, că așa trebuia să fie, că doar într-o astfel de lume se cade ca omul să trăiască, pentru că nimic nu ne definește mai mult decât tortura dulce a nostalgiei.

Ca să ne odihnim un pic, am intrat într-unul dintre zecile de cinematografe de pe bulevard. Ce bine le știam pe toate, cu butaforia lor strâmbă și cu numele lor absurde! Corso, Festival, București, Capitol și altele multe în care văzusem cândva, după ore de stat la coadă pentru bilete, filme cu indieni și vikingi, fără să-mi mai amintesc apoi decât continuul ronțait de semințe al celor din jur. Fiecare sală era altfel, ornamentată bizar, pompos și kitsch, cu scaune vandalizate, strâmbe ca vai de ele și cu pânza ecranului cusută-n zece locuri. Spre cel mai obscur dintre cinema-uri ducea un gang ce mai adăpostea un studio foto și un atelier de remaiat ciorapi de damă. La capătul gangului se deschidea o piațetă, și sala era acolo, în spate, cu intrarea mărginită de două vitrine înguste, pline de străvechi fotografii. Ușile erau deschise larg, ca toate celelalte din tot centrul orașului, părăsit, parcă, pentru totdeauna. Numele cinematografului Astuia, pe care nu-l remarcasem înainte niciodată, era Himera.

Am intrat în liniștea solemnă a sălii, aflată-ntr-o umbră deasă și grea, ca de cavou. Înăuntru nu era nimeni. Mirosea puternic a petrosinul cu care cândva se

frecau toate podelele. Sala era-mbrăcată-n pluș violet. Bolta tavanului era pictată fantastic cu femei și bărbați goi, animați de pasiune, încremeniți în gesturi de neînțeles. Ne-am strâmbat gâturile ca să deslușim alegoria complicată, din care câteva fragmente căzuseră, lăsând la vedere un ciment posomorât. Ne-am așezat pe ultimul rând de scaune, ca niște oameni care-ar fi venit la film. În fața noastră, încadrat de două mari statui de ghips identice, înfățișând doi bărbați tineri, înaripați, întorcând capul unul către altul, se întindea ecranul, o pânză ca un cearșaf îngălbenit de transpirație. Irina și-a descheiat bluza și-a pus fetița la sân.

Mi s-a părut deodată că am mai trăit scena asta. În zorii copilăriei mergeam cu părinții mei, simpli muncitori, la cinematograful. Mulțimea de necunoscuți ce se frământa pe scaune într-o lumină posomorâtă mă nspăimânta. Mama mă ținea în brațe ca să văd mai bine. Se făcea deodată-ntuneric și pe ecran apăreau capete uriașe. Boxele hârâiau de-ți spărgeau urechile. Mi-era frică, începeam să scâncesc, cei din jur țâstâiau și se-ntorceau spre noi: „Nu mai luați, dom'le, copilul' la film! Nu vedeți că nu stă?” „Și cu cine să-l las, deșteptule? Mi-l ții tu acasă?” le-ontorcea și mama, legănându-mă pe genunchi. Fantomele-și continuau perindarea pe ecran, mă smuceam din brațele mamei, o luam la fugă, țipând, printre genunchi ce-mi veneau până la gât... Trebuia să ieșim după nici un sfert de oră, mereu se-ntâmpla așa. Mergeam apoi spre casă în tăcere, sub luna plină, dus în brațe de-ai mei. Mi se părea că levitez deasupra stradelor pietruite.

Am stat vreo jumătate de oră privind cum fetița sugă liniștită. Fiecare șoaptă a noastră reverbera-n sală, tulbura aerul rece și imobil. Cinematograful părea un mare rezervor plin până sus cu un lichid întunecat. Ne usturau ochii de mirosul de petrosin ce venea din podelele acoperite cu coji uscate de semințe. Nici nu ne-am dat seama când și ultimele lumini s-au stins încetișor și pe ecranul murdar au început să defileze scene, pete, cifre muiate-n zaț tipografic, ectoplasme ce săreau dintr-o parte-ntr-alta. Poate pentru că sonorul nu funcționa, n-am fost atenți la primele imagini, alb-negru, atât de mizerabil înecate în bălți de tuș, încât abia dacă se deslușeau. Irina a fost prima care s-a-ntors spre zidul din spate, din fanta căruia țâșneau raze albastre. „Se dă un film”, mi-a spus intrigată, „pentru cine Dumnezeu, că sala e goală...” Oare la toate cinematografele astea părăginite, cu plafoanele stând să cadă peste spectatori, se proiectau încă filme? Fetița dăduse drumul la sân și-acum lăsase obrăzorul pe umărul Irinei. Ne-am ridicat, am luat-o către ieșire și eram gata să părăsim sala, când o mare lumină venită din spate, o lumină-sentiment sau presentiment, o strângere de inimă, o emoție copleșitoare, ce nici n-avea nevoie de simțuri, m-a făcut să mă-ntorc. Am înaintat pe culoar și m-am trântit pe unul dintre scaunele primului șir de bănci, în fața ecranului deodată însuflețit fantastic. Am rămas acolo, paralizat, ca-n fața unui uriaș portal spre altă lume.

Pentru că ecranul se limpezise deodată și acum difuza o lumină de ambră lichidă în toată sala. Devenise o largă fereastră către panorama unui golf nocturn, plin de corăbii cu pânzele umflate, luate de o duzină de lune sângerii ce atârnavă ca niște baloane de purpură din cerul nemărginit. Apa golfului facea valuri crețe, sticloase, ce-și amestecau verdele întunecat cu strălucirea lunelor și cu dantela albă a spumei. În fundul uriașei diorame se-nălța un promontoriu încărcat de palate, plin până sus de fațade și coloane și capiteluri de marmură ridicate unele peste altele, roze și străvezii în lumina aceea crepusculară. M-am cufundat deodată în visul meu din adolescență. Pluteam pe puntea uneia dintre feluci către țărmul cu zvelte campanele, cu ferestre minuscule presărate peste fațadele străvezii, asemenea porilor unui friabil madrepor. Golful era atât de vast, încât, odată cu sutele de barcaze ce lăsau un siaj de sânge în urmă, am ajuns la țărm abia când lunele se pregăteau să coboare sub buza orizontului. Am pășit pe esplanada mărginită de fațade ornamentate cu nenumărate, convulsive statui și m-am afundat pe străzile reci ce suiau către vârf. Am ajuns într-o piață pustie în al cărei centru se afla un bazin de piatră plin cu o apă neagră, prea grea ca să facă valuri. De jur-împrejur - temple și catedrale săpate-n aceeași marmură roză, cristalină și străvezie. M-am aplecat și-am privit adânc în apele bazinului. Am văzut un chip care nu era al meu. Mi-am amintit deodată de răătăcitorii livizi, cu uriași ochi

negri, din povestea lui Traian despre ce va fi după moarte.

Un copil venea spre bazin dinspre porțile catedralei. Când a ajuns în fața mea, mi-a zâmbit ca și când m-ar fi cunoscut bine, de foarte multă vreme. A ridicat către mine mâna dreaptă, cu pumnul închis și degetele-ntoarse-n sus, apoi a deschis încetișor palma, privindu-mă-n ochi. În podul palmei avea un gândac mare și greu, cu armura de-un albastru adânc, strălucitor, ce reflecta culorile din preajmă. Ridicat pe picioare subțiri, ca de smoală, gândacul își mișca lent antenele scurte, cu smocuri de pene în capete. Am încremenit la vederea lui. „Așa trebuia să fie”, mi-am șoptit, „Asta e semnul, asta e ce-așteptam”. Băiatul m-a luat de mână și, călăuziți ca doi orbi de scarabeul din palma întinsă, am înaintat către marea catedrală. Fațada ei de porfir era însuflețită de-o enormă rozetă cu vitraliu. După ce am trecut de portal, ne-am găsit într-o încăpere înaltă, dar între pereți atât de strâmți, că părea că ne aflăm pe fundul unui puț. Fațada lată-a bisericii ne păcălise, cum o fac multe edificii de cult. Încăperea era ocupată doar de un mare cavou de marmură rozacee, în jurul căruia rămânea numai atâta loc încât să-i poți da ocol. L-am recunoscut imediat, era cel din fabrica veche. Deasupra porții lui, pe care se afla un lacăt cu cifru alcătuit din cinci piese mobile, scria cu majuscule săpate în piatră:

SIGNA TE, SIGNA, TEMERE ME TANGIS ET ANGIS

Semne, teamă și atingere, îmi veni din nou în minte, pe când îmi făceam de lucru cu paralelipipedul de metal cu litere mobile. Care era combinația ce deschidea cavoul? Și, dac-aș fi putut-o găsi cândva, ce mă aștepta în cutia de marmură canelată? Vei rămâne aici o eternitate, -mi spuneam. Miliarde de ani în care n-ai să faci altceva decât să încerci combinații, bilioane de combinații, sub ochii ironici, dar și-ncurajatori ai ingerului. Până când într-o clipă, identică și interșanjabilă cu oricare alta, cuvântul mistic va străluci, cu fiecare dintre cele cinci litere așezată la locul ei, cum fusese de la începutul timpurilor. Copilul închisese iarăși pumnul și mă privea întrebător. Metronomul inimii mele pornise, și era vai de mine dacă nu dădeam răspunsul înainte de ultima lui bătaie.

N-a trebuit să aștept până-n pragul morții mele. Am format combinația cu degete sigure și de la prima-ncercare. De fapt, nici n-a fost vreo-ncercare, ci pură și neșămutată certitudine. Fiindcă acum, înfiorat tot și totuși mai liniștit decât am fost vreodată, înțelegem, ca și când aș fi fost deja acolo, ce se afla în cavoul trandafiriu. Cuvântul pe care l-am format fără șovăire era MARIA. Și lacătul s-a deschis, și copilul a rămas afară cu capul plecat, lăsându-mă să intru singur în incinta secretă.

Acolo, pe catafalcul ei, dreaptă și tânără și șatenă și frumoasă, cu ochii deschiși, umplând întreaga încăpere cu parfumul ei de oleandri, dormea mama. În rochia ei cuminte, rochie de anii '60, albă cu cercuri negre. Cu șirul ei de măgele ieftine pe piept. Cu sandalele ei modeste, cu unghiile ei nefăcute cu oje. Pe când o priveam, stându-i la căpătâi, îmi aminteam sunetul vocii ei, neasemănător cu nici un altul de pe pământ. Știusese întotdeauna ce se afla-n camera interzisă-a castelului meu. M-am aplecat asupra ei și, plângând deodată în hohote, ca un copil, i-am șoptit întretăiat: „Mamă, niciodată n-am aprins o lumânare pentru tine!” M-am așezat pe podeaua rece, cu capul lipit de catafalc, și-am plâns până n-am mai avut lacrimi, cerându-i, printre suspine și gemete, mereu și mereu, iertare.

M-am liniștit în cele din urmă. M-am ridicat și-am mai privit-o o dată cum doarme cu ochii deschiși, răsuflând liniștit. M-am aplecat și-am sărutat-o pe frunte. Apoi am ieșit din cavou și din catedrală ca să pătrund iarăși în sala de cinematograf, la timp ca să văd, tremurând pe ecranul negru, ca-n filmele copilăriei, cuvântul FIN

Irinele mele mă așteptau la ieșire. Am luat-o-napoi prin centrul inundat, în care câte-o mașină făcea valuri în părți, ca o șalupă. Eram secăt de-atâta plâns. Dar acum cea mică-mi zâmbea din brațele mamei ei, cu firele rare de perișor blond sclipind în soare. „Seamă-nă cu mine”, îmi zic și-i zâmbesc înapoi. O iau din brațele Irinei și mergem mai departe spre biserică Armenească, apoi intrăm pe Moșilor. De-aici, nu ne-a trebuit mai mult de-o oră ca să ajungem acasă.

Ne-am văzut în cele din urmă în fața clădirii în formă de vapor, pe care-am contemplat-o cu o tristețe fără margini, de parc-aș fi știut c-o vedeam pentru

ultima dată. Biata mea cochilie, adăpostul spart de timp și intemperii al trupului meu moale. Fereastră rotundă din foișor lucea gălbui în începutul de amurg, iar carpenul de-alături, cu crengile dezgolite și negre, aplecate spre stânga, zgâria tencuiala pereților de care se sprijinea. Fetele-au intrat, dar eu am mers în spatele casei, de-a lungul zidurilor măcinăte de vreme. Calcanul de cărămidă care reteza casa brusc n-avea nici o fereastră. În schimb, în mijlocul marelui perete orb era o intrare zidită cu un șir de cărămizi de altă nuanță, lipite cu același mortar cenușiu, farâmicios, plin de găuri de pânjen, ușa zidită pe care-o văzusem de prima dată când ajunsesem acolo, înainte să cumpăr casa și care, țin minte, mă emoționase adânc încă de pe-atunci. Acum eram iarăși în fața ei. Mult deasupra capului meu, o scoabă de fier ruginit susținea zidul ce se umflase și sta să cadă. Mi-am lipit urechea de ușa zidită și-am rămas așa, ascultând atent, până când, într-un târziu, am început să aud ciocăniturile. Grupuri de două. Grupuri de trei. Bătăi puternice alternând cu altele mai slabe. Pauze mai lungi, pauze foarte scurte. Răcâieli prelungi și mici trosnete împrăștiate pe toată suprafața zidită. Planul de evadare.

Am intrat în casă abia când se arătau zorii.

51

Am coborât pe coate și pe genunchi panta către buza prăpastiei, prin aerul de culoarea gazului lampant, și, cu inima tremurând (dar a mai rămas ceva din biata mea inimă?), am privit în abis. Nemăsurata adâncime a pâlniei căscate, ca după izbirea unui meteorit gigantic, în scoarța pământului, lărgimea ei de treizeci de kilometri, fumul ca de cuptor ce se ridica din genune ca să se dizolve-n aerul galben al dimineții mi-au ridicat părul în creștet și pe brațe. Înainte să mă trag înapoi și să mă rostogolesc în iarba unsă cu păcură de dincolo de podul Voluntari, am apucat să-nțeleg, prin simțuri mai curând decât prin inutilul, de-acum, spațiu logic, dezolarea fără de margini a acelui loc damnat pentru totdeauna.

Podul Voluntari era acum rupt în două și atârna strâmb în gol, dar capătul lui era înțesat de lume. Toți cei ce fugiseră de fantastica înălțare. Cei ce, ca și noi, apucaseră să ajungă dincolo de centură. Mulțime de oameni, asemenea celor ce ieșeau după meciuri de pe stadioane, se-ngrămădea cât vedeai cu ochii pe câmpul de pe marginea prăpastiei, și probabil aceeași priveliște putea fi văzută de jur-împrejurul locului unde se-ntinsese odată, cu mărșălașii să melancolică, Bucureștiul. Foștii lui locuitori formau acum un inel uman ce dădea roată gropii dinspre comunele mărginașe, Cernica, Gлина, Jilava, Popești-Leordeni, Bragadiru, Ciorogârla, Chiajna, Chitila, Aergistal, Ștefănești, Pantelimon, scâpate întregi, cu cârciumile, depozitele de butelii și stațiunile lor de mașini și tractoare, cu Sfaturile Populare spoite cu alb, statuile de ghips ale eroilor din primul război și căminele culturale cu lacăt pe poartă. Puțini dintre cei pe care-i puteam zări, pensionari și elevi, gospodine și muncitori, țigănci cu fuste-nflorate și pălării bărbătești pe cap, tipi suspecti în haine de piele, milițieni inutil agitați, se-ncumetau să se-apropie de buza râpei. De fapt, mulțimile, mii și mii de oameni umăr lângă umăr, la fel de uimiți ca-n primele ore-ale smulgerii din temelii, priveau în sus, numai în sus, de parcă-ar fi implorat orașul în care-și trăiseră viețile amărâte să nu-i lase orfani, să nu-i lepede ca pe niște copii ai nimănui. Dar orașul din inima Bărganului, bătut de secole de vânturile lui prăfoase, părea să aibă acum alte planuri.

Când mi-am revenit după teribila viziune, m-am întors în umbra piciorului de pod unde le lăsasem pe fete culcate pe-un pulover așternut peste buruieni. Am luat-o-n brațe pe cea mică, încetișor, ca să n-o trezesc, dar ea a deschis ochii și m-a apucat cu mânuțele de gât. Apoi, cu degetul întins în sus, mi-a arătat, gângurind încântată, orașul. Cum stăteam amândoi, obraz lângă obraz, privind la icoana incredibilă ce încremenise pe cer, umplându-l cu o grandoare nemărginită, cu valuri de lumină nepământască, m-am simțit deodată cuprins de dragoste și de nostalgie, fără să știu dacă erau pentru fetița cu păr auriu din brațele mele sau pentru funebru, nefericitul oraș ce levita acum la zece kilometri deasupra noastră ca o

Laputa amestecată cu norii.

Căci Bucureștiul, lumea mea, atârna acum în vâzduh deasupra gropii de infern pe care-o ascunsese întotdeauna, ca o coajă pe-o rană purulentă, și pe care-acum, printr-o dezrădăcinare supremă, o scosese în sfârșit la iveală. Părea un platou gigantic încărcat cu edificii fragile, decrepite, cu mii de ferestre lucind în soarele de deasupra. Ca niște pocături de cristal și aramă luceau în soare cupolele, turlile și clopotnițele orașului. Marea tîpsie era înconjurată de nori luminoși și minunați, ca de caolin, plutind inofensivi pe cerul de aprilie.

Fundațiile construcțiilor atârnav dedesubt, împletindu-se anarhic cu țevile de canalizare și cablurile electrice, tunelele de metrou și etajele subterane ale Casei Poporului, ca o păslă, ca o plasă prăfuită de păianjen. Spre vest se vedea bine, deși minuscul la acea depărtare, scheletul din Ferentari, atârănând în gol de la umeri în jos. În câteva locuri, țesătura asta subterană părea incendiată de inele de metal înroșit. Era un inel de flacără-n centru, înconjurat de alte cinci, la periferii, de jur-împrejurul orașului. Lumina lor cristalină, coborând din solenoizi ca din niște duze puternice, înălțase Bucureștiul la ceruri.

Dar ceea ce-i dădea acum înfățișarea unei meduze plutind solemn între ape nu erau cofrajele și cablurile, nici rădăcinile marilor arbori, atârănând acum în gol, ci un fantastic sistem de tuburi flexibile, ca niște vene și artere cenușii, care din cauza depărtării păreau filamente unduind leneș la kilometri dedesubt, unele atârănând liber, dar cele mai multe unindu-se ca să pătrundă-ntr-un colosal tub central ce cobora până aproape de suprafața pământului. „Aorta durerii”, mi-am spus când am văzut-o prima dată, „canalul colector al suferinței umane”. Fiecare filament sorbise durerea locuitorilor urbei, răstigniți pe scaune dentare și paturi de spital și mese de tortură, înnebunind de nefericire în garsoniere confort patru, scuiându-și plămânii în țesăturii și-n fabrici de ebonită, bătuți în școli, bătuți la miliție, bătuți de soartă, stând la cozi nesfârșite la butelii și-n fața alimentarelor, orbi, amărâți, fără rost în lume, fără casă și fără destin.

Sorbiseră durerea femeilor ce avortau ilegal, a cerșetorilor îngenunchați în crivăț, a bețivilor din boschete și cavouri, a copiilor înfometați, a poezilor cu viața distrusă. Fiecare tub gălgăise de substanța cea mai prețioasă din lume, de extrasul de creier, de concentratul de soartă din care-i țesută batjocura noastră de realitate. Colectată de pretutindeni, substanța scânteietoare-a durerii se scurgea-n marele tub ce-avea atârnată sub el o sferă de pieleț sidefie, străvezie, flexibilă ca bășica de pește, vâlvurind ectoplasmatic pe jumătate cufundată-n pâlnia infernală de dedesubt. Sfera avea mulți kilometri în diametru și se balansa ușor sub orașul încremenit în vâzduh. Îi vedeam cu toții acum, în receptacolul lor rotund de pieleț străvezie, pe cei hrăniți cu pâinea zilnică-a suferinței noastre: poporul crepuscular din miezul pământului, ființele fragile, lunatice, estropiate, cu ochi uriași de insectă, cei care urcau nopțile prin aceleași tuburi ramificate, asemenea somonilor în amonte, ca să ni se arate în halucinații și-n vise. Acum, în marele lor polis devastat, smulși din pământul ce-i adăpostise și le dăduse căldură, privați deodată de porția de sevă psihică izvorâtă din carnea noastră, își lipeau frunțile de sticla lăptoasă și făceau către noi gesturi lente, gesturi imploratoare. Erau zeci de mii, ca niște larve de viespi umplând alveolele cuibului lor de hârtie. Irina mi-i arăta din când în când cu degetelul întins, amuzându-se de freacățul lor, de capetele lor palide, numai ochi, de schița de zâmbet strâmb de pe fețe, ce voia să arate, poate, o servilă bunăvoință. Îi văzusem, în nopțile mele agitate din Ștefan cel Mare, ițindu-și capetele lunatice la geam, deși eram la etajul cinci. Zăcusem pe podea, paralizat și abulic, cu spatele lipit de șifonier, pe când ei dansau senzual și grotesc în camera-ntunecată.

Pe când priveam incredibila panoramă alături de cei din jurul meu, părinți ai copiilor de la 86, vânzătoare pe care le cunoșteam, vatmani ai tramvaielor prăbușite în gigantica pâlnie, solenoizii s-au aprins deodată mai tare, ca niște inflorescențe de flacără albastră. Orașul a-nceput să se-nalțe din nou, lent și grav, ca unul dintre străvechile lifturi din magazinele din centru, obliterat tot mai tare de nori și incendiat de soarele ce, iată, își arăta acum discul dincolo de marginea orașului zburător. Se micșora tot mai mult, ducându-i cu el pe toți cei care nu reușiseră să treacă de periferii, pe toți cei ce nu voiseră să-și

abandoneze casele, care se prăbușeau acum cu sutele de la vibrațiile înălțării, ducând spre stratosferă demonii din sfera sidefie ce se umfla tot mai tare, și care-n curând avea să plesnească. Până la urmă, din toate-a rămas o fantasmă, un norișor alburiu care s-a topit și el în cerurile prăfoase arcuite peste Bărăgan. Îmi imaginam statuia Damnării, ne-ndurătoarea zeiță de obsidian, așezată-n marele scaun dentar din clădirea Morgii, în centrul discului zburător, ca un pilot al unei nave celeste, vâlcind cu degetele peste butoanele rotunde ale consolei, formând combinații ce-ndreptau orașul smuls din pământul și vechimea lui către praful și faina stelară. Vedeam orașul meu înfășurat în cosmos. Cu-ncetul, marginile marii tipsii se fărâmițau și rămâneau în urmă - cartierul școlii, fabrica veche și castelul de apă, și rondul unde-ntorcea 21, Pantelimonul cu casa lui Palamar, Ferentarii cu marele schelet, Dudești-Cioplea cu magazia REM-ului. Toate erau acum insulite rostogolindu-se-n noaptea fără margini, erodându-se pe măsură ce le-nghițea frigul sfârșitului. Pe-o bucată de pământ plutind în nimic, cu șinele de tramvai rupte brutal și Criștii răstigniți pe stâlpii iluminatului public privind fără să-nțeleagă în jur, se-ntindea încă șoseaua Ștefan cel Mare, cu blocul părinților mei arătând ca după bombardament, cu Moara Dâmbovița, cu alimentara de vizavi și chioșcul de ziare, cu biblioteca „B.P. Hașdeu” și, spre marginea insulei, cu depoul de tramvaie în care odată intrasem ca-ntr-o stranie catedrală. Alte și alte zone-ale orașului se desfăceau din alcătuirea precară și se pierdeau în nimic, încă întregi, cu vile și cinematografe, arbori seculari și gări insalubre parazitându-le ca niște cuiburi de scoici pe o stâncă. Fiecare se desfăcea apoi mai departe, casă cu casă, mobilă cu mobilă, lăsând să plutească-n singurătate scaune desfăcute, bănuți, piepteni, litere de firmă, bucăți de cărămidă, câini morți, cu blana noroiță, arcuri de tapițerie, păpuși cu rochii de burete... Pulverizarea continua până la moloz și la praf și la molecule și la atomi și la bosoni și la fermioni și la quarci, până ce toate se resorbeau în țesătura spațiului, a timpului și-a gândirii, la scara Planck a lumii și minții mele.

Miezul orașului avea să reziste multă vreme, bolovan masiv pe care se desluseau încă Universitatea, într-o sală a căreia citisem odată Căderea, Teatrul Național și bulevardul cu cinematografe, Morga și Casa Poporului, din ce în ce mai măcinate și mai diminuate de puterea distructivă a timpului. Mă vedeam acolo, în fața blocului „Dunărea”, în primele zile de studenție, fericit în toamna luminoasă a lui 1976, în aerul încărcat de funigei, un puști înnebunit de lecturi și de vise, și care încă mai avea un viitor pe pământ. Acum, însă, bucata de rocă plutind în cosmos avea rugozitatea neagră a meteoriților, iar figurile de ghips de pe frontonul Universității se făcuseră de mult numai cioburi. Sub această mare bucată de oraș rămasă întreagă încă atârna sfera de pieleț, ca o cireasă monstruoasă pe codița ei, și mi-am închipuit explozia bruscă a capsulei sinistre și eliberarea ființelor din interior ca pe micile parașute ale globului de apăvie, ca niște spori ai fricii răspândiți în nemăsuratul și derizoriul univers. Aveau să prindă poate rădăcini în alte lumi, sorbindu-le și lor substanța altor dureri, din care-aveau să țeasă pânăza altor iluzorii realități.

Ultimul care-avea să reziste întreg era edificiul Morgii, cu marea ei sală centrală, al cărei acoperiș căscat ca o gură urlând spre noaptea eternă lăsa să se vadă femeia ca un sloi negru de smoală din scaunul dentar. Nepăsătoare și dreaptă pe tronul ei, părea o divinitate asiriană, un obiect cosmic ce doar întâmplător avea formă omenească. În jurul ei, zidurile se prăbușeau unele după altele, podeaua se crăpa și dalele de piatră se risipeau, până când, la capătul unei vremi nesfârșite, avea să rămână doar ea, Damnarea, pe tronul ei de metal, înconjurată de cele douăsprezece statui negre ce ornaseră cupola: Tristețea, Disperarea, Groaza, Nostalgia, Amărăciunea, Mânia, Revolta, Melancolia, Greața, Oroarea, Jalea și Resemnarea, cortegiul ei, stările de umbră-ale sufletului. Acolo-n adânc, în increat, în pliul cel mai secret al lumii și-al minții, aveau să sclipească etern semintele negre din miezul măruului, monograma neagră, însingurată și indestructibilă a celor 10500 de universuri.

Plâng și scriu, indiscernabil, de parc-aș scrie cu lacrimi și-aș plânge cu cerneală. Manuscrisul meu a pierit de mult în flăcări: știusese de mult că focul avea să fie singurul lui cititor. Scriu acum câteva foi finale, pentru ca lumea mea

să nu rămână neterminată. Și pe ele le va parcurge, pasionat sau indiferent, imediat cum voi sfârși, același foc, marele cititor al tuturor bibliotecilor lumii. Apoi îmi voi lua fetița pe umeri și, cu femeia mea alături, o să mergem, în amurgul tot mai sângerieu, încotro ne vor vedea ochii, ieșind din carte și din poveste. La un an, fără-o zi în plus sau în minus, de la-nălnirea din Mașina de Pâine, când am simțit cu toții unda de șoc a mesajului emis de mintea torturată-a lui Ispas, ne-am regăsit în fața mării fortărețe a Morgii. Eram acolo toți cei ce-nțesaserăm podul și scara monumentală ca să ascultăm mărturia omului durerii, cerniți și încercânați, strângându-ne la piept pancartele boțite de-atât agitat către ceruri, muiate de ploii până la ștergerea literelor, mușcate la colțuri, dar strigându-și încă obida și indignarea. Era noapte-nstelată, pe care edificiul se profila ca o mare faleză de smolă. Arborii seculari măturau, la fiecare balansare-n vântul aspru al primăverii, făina luminoasă a bolții, vâlturind-o dintr-un colț în altul al cerurilor bucureștene.

Irina era lângă mine, cu copilul în brațe, cum fuseseră, zi de zi, lângă mine, în mine, în mintea și-n inima mea, de când venise fetița pe lume. Era ca și când întreaga capelă a testei mele fusese umplută de-o singură statuie de marmură străvezie, lustruită și canelată, cu vițe roze și vițe cenușii prin carnea ei de zahăr mineral: Irina cu fetița în brațe, ambele cu ochii goi și-același zâmbet pe buze. Privindu-le când se joacă-mpreună, ore-n șir, fără să se plictisească una de alta vreodată, când râd obraz lângă obraz, sau pe când îi facem Irinei baie în cădița de plastic roz, împingându-i apa caldă peste piept, sau când o ridicăm în picioare, ținând-o de mânuțe, și-o privim cum pășeste pe vârful degetelor, cu o grație de lujer translucid, mi-am dorit de-atâtea ori ca timpul să-ncremenească acolo, într-o perlă de splendoare supremă, să nu mai existe nici viitor, nici istorie, nici iluzie, nici viață, nici moarte. Mi s-a părut de-atâtea ori, în acele clipe pe care nu credeam să le trăiesc vreodată, c-am evadat în sfârșit, că zbor deodată-n toate dimensiunile într-o năprasnică eliberare de sine.

M-am apropiat de grupul colegilor mei de la 86. De data asta era aproape toată școala: Goia, cu fața sa de mare mutilat, doamna Rădulescu având teribilul ghiul pe deget, Florabela, marea roșcată, plină de aur și pistrui, Caty, cu gura ei ca o petală de mac, Eftene, știrb de dintele lui de aur, Gheară, căruia nu-i mai venea răsul pe buze. Învățătoarele erau și ele, înghesuie ca oile una-n alta, dezvățata Zarzăre și perfida Higena, și doamna Mototolescu, și doamna Călbătorescu, ultima având încă lucrul și andreelele atârinate de gât. Păreau însă supraviețuitorii înspăimântați ai unui naufragiu: pe fețele lor atât de diferite, atât de cunoscute mie, era imprimată acum o singură expresie: cea de adâncă și neconsolată pierdere, ca după pierderea unui soț, ca după pierderea unui copil. Atunci am știut că, în cearcănele mele, în brazdele dintre sprâncene, în febrilitatea ochilor înroșiți, în buzele palide aveam și eu aceeași înfățișare de doliu adânc, de doliu neconsolat. Eram cu toții omenirea aflată la ananghie, cu valorile dizolvate, cu nici o rațiune de-a trăi rămasă-n picioare, omenirea redusă la strigătul ei de ajutor. Ce-avea să ne-aștepte în restul vieților noastre? Ce dezamăgiri, suferințe, boli teribile, dureri cu neputință de stăvilit? Cum aveam să rezistăm trecerii timpului care târăște cu el bucăți din trupul și lumea noastră? Care duce cu el paradisul îndepărtat al copilăriei? Ne așteptau de-acum bătrânețea, agonia și moartea.

Așteptam la rând, într-o lungă coadă, intrarea în abator. Nu mai era nimeni să ne conducă prin infern, acum, când Virgil fusese strivit, neatent și fără ură, cum strivești o mușcă. Nimeni n-avea să ne mai deschidă porțile, cu altorelieful lor patetic, nimeni nu ne mai putea conduce până la sala centrală. Aveam să rămânem toată noaptea acolo, în fața clădirii ciclopice, mergând în cerc și agitându-ne ridicolele, neputincioasele pancarte. „Jos moartea!”, dar moartea era sus, la zenit, arzând din rășputeri ca un soare negru. „NU nebuniei!”, dar, dar dacă mai rămăseseră zei pe pământ, erau zeii scelerați ai paranoiei, ai schizofreniei și-ai depresiei. „Opriți carnagiul uman!”, dar oamenii se ucideau între ei mai departe, era singurul lucru pe care știuseră de la-nceput să-l facă, și-n care deveneau din ce în ce mai pricepuți. Nu mai mureau câte unul, străpunși de lame de oțel și de săgeți, piereau acum în masă, injectați, popoare întregi, cu substanța urii universale scursă-n oceanul de rău metafizic ce ne înconjura de pretutindeni.

„Ajutor!” strigam în cele din urmă cu toții, înotând în apele negre, înghețate, fără de margini.

Asta am și făcut timp de câteva ore, am pichetat clădirea Morgii, privind din când în când către statuile din vârf, ce-nconjurau cupola. Brațele lor negre înălțate spre cer păreau, la acea distanță, picioare subțiri de căpușă, cu gheare puternice la capăt. Marea statuie ce levita în vârf se zărea doar de la piept în sus, restul era acoperit de foarte înalta cornișă a templului funerar. Se făcuse foarte frig și mergeam în cerc, pe mai multe rânduri, înghesuiți unii în alții, când deodată-am simțit impulsul care-a declanșat totul. Nu venea din interiorul meu. Era ca și când un filament sau o rază, pornită din altă lume, mi-ar fi atins creierul. M-am simțit deodată umplut de-un gând care nu era al meu, dar care n-ar fi putut pătrunde decât în mintea mea, asemenea inspirației ce-l înșfacă deodată pe artist, asemenea raptusului care-l face pe epileptic săucidă. Lângă mine, cu o broboadă neagră pe cap, cu pancarta pe care scria „Încetați masacrul copiilor!” ridicată mai sus decât toate, pășea Florabela, al cărei doliu nu putea acoperi exuberanța unui trup de zeiță. Când gândul din altă dimensiune m-a săgetat, am privit către fața ei încadrată de vițe de păr roșu ca focul, și Florabela, ca și când ar fi știut, a dat din cap a aprobare.

Atunci n-am mai avut nici o-ndoială. Am pășit, în foarte stinsă lumină-a unui bec atârnat deasupra pieței, în mijlocul roții în care, alcătuiți dantești de umbre și lumini, pășeau pichetiștii. Roata s-a oprit, oamenii s-au strâns în jurul meu (erau sute) și așteptau, evident așteptau să le vorbesc, privindu-mă ca și când toți ar fi știut, cum îl priviseră pe Virgil altădată, cum îl înconjuraseră pe Ispas cu oripilata lor adulație. „Virgil, Ispas, Palamar”, mi-a venit în minte. Aveam și noi profeții noștri, cei ce ne vorbiseră cu voci care nu erau ale lor. Aveam să fac și eu același lucru, căci cel mai obscen act de pe pământ era să vorbești de la sine, cu propria ta minte, pretinzând că îți pune vorbele-n gură un zeu. Falșii profeți erau alți zugravi de subțire ce desenau uși pe pereții craniului tău. Uși baroce, gotice, clasice sau Art Nouveau, dar care-aveau toate aceeași hibă: nu se deschideau niciodată.

N-am vorbit cu vorbele mele. Am scos din buzunar o foaie scâmoșată, cea pe care-o primisem cândva de la Virgil, și am citit cu glas tare poemul lui Dylan Thomas:

„Nu intra lin în noaptea bună, fără zori
Bătrânii-ar trebui să urle-n asfințit
Ah, strigă, strigă contra stingerii de sori!

Deși-nțelepții au uitat adeseori
Să fulgere, și bezna i-a-nvelit,
Nu intră lin în noaptea bună, fără zori.

Cei buni, cei de pe urmă, orbitori,
Vestindu-și faptele în golful cel umbrat
Ah, strigă, strigă contra stingerii de sori.

Cei ne-mblânziți, ce-au prins soarele-n zbor
Și prea târziu sfârșitul i-au simțit
Nu intră lin în noaptea bună, fără zori.

Cei gravi, ce văd că ochii orbi nu dor,
Ci strălucesc ca meteorii, fericit,
Ah, strigă, strigă contra stingerii de sori.

Și tu, părinte, în al tău pridvor
Blesteamă-mă, alină-mă cernit.
Nu intra lin în noaptea bună, fără zori,
Ci strigă, strigă contra stingerii de sori!”

Apoi, urmat de pichetiști, m-am îndreptat hotărât spre marea poartă. Irina mergea

lângă mine cu fetița în brațe. Din masivul altorelief nenumărate mâini omenești se-ntindeau către noi, desperate să scape din închisoarea bidimensională. N-am avut decât să-mi împletesc și eu degetele cu ale uneia dintre mâini, cum făcuse Virgil cândva, ca porțile masive să-nceapă să se deschidă. Și-am pătruns cu toții, într-o tăcere ca de muzeu, în coridorul ce ducea către sala centrală. Totul era acolo atât de schimbat, că m-au străbătut fiori de emoție copleșitoare. Aliniat de-a lungul pereților erau aceleași vitrine, dar în ele nu mai puteai vedea aceleași străvechi și ruginite instrumente de tortură. Căci vitrinele erau acum pline... cu lucruri care țineau de viața mea, cu lucruri care cândva îmi aparținuseră. Am văzut acolo fotografiile părinților mei, învechite de trecerea timpului, de un sepiu palid și brăzdate de plesnituri: cea de la născut și cea de la nuntă. Erau acum mărite, de peste un metru înălțime, iar sub ele era un text atât de mărunț, încât nu se putea desluși. Am văzut poza părinților mei zâmbind fericiți, mama ținându-mă-n brațe pe mine, iar tatăl pe fratele meu geamăn, sau poate invers: doi copii identici, zâmbindu-și unul altuia ca-n oglindă. Am văzut apoi scutece îngălbenite, hăinuțe din primul an al copilăriei, prima mea poză în care privesc plângând, cu pumnul la ochi, către fotograf, o foaie de ierbar cu o floare uscată de oleandru, un clopoțel pe care-l pierdusem pe strada Silistra, într-o băltoacă. Am văzut mizeriile mele jucării, căluțul diform cu șa roșie și coamă de ață, cu ochii căzuți de mult, și căruțul tras de cai de tablă. Am văzut rigla de plastic prin care-mi priveam clasa ca să văd totul înconjurat de curcubeu, creionul „Papagal” cu vârful de patru culori, cravata mea de pionier destrămată, ajunsă ca o cârpă de șters praful. Am văzut cele două sandale, una neagră și una maro, cu care mă-nălțasem din greșeală ca să mă duc la Autoservire după o punguță de cafea măcinată. Am văzut mai departe câteva cărți jerpelite împrumutate de la biblioteca „B.P. Hașdeu” și câteva exemplare din colecțiile „Povestiri științifico-fantastice” și „Clubul temerarilor”. Într-o altă vitrină zăcea o bicicletă grosolană, strâmbă, cu spițe lipsă, cu tabla mâncată de rugină. Am recunoscut-o imediat: era cea pe care, în Herăstrău, făcusem mii de cercuri meschine, fără să vreau să mă mai opresc vreodată, pe când cădea noaptea și câte-un păn țipa de-ți spărgea auzul. Am văzut primele mele poezii amărâte, mângălite-n caiete școlare, apoi o suviță din părul Esterei, prima mea dragoste din liceu. În ultimele vitrine-am văzut cursuri de facultate, un pulover croșetat de mama, vopsit roșu cu duco de caroserii. Am văzut lucrarea mea de seminar despre psalmi din anul întâi și foaia oficială a repartiției mele la școala nr. 86 din capătul Colentinei. Cataloage de la școală, caiete de teză mângălite cu cerneală roșie, o poză de-a mea în mijlocul unei clase de elevi ce par toți halucinați, ca și multe alte paraphernalia ale unei vieți de belfer, cea mai tristă din lume, ocupau penultima vitrină. Pentru ca ultima să fie goală și sinistă, așteptându-și poate exponatele ce nu sosiseră încă. Doar când m-am uitat mai bine-am văzut, în mijlocul ei, o insectă neagră și masivă, cu coarne uriașe ca de cerb. Era o rădașcă vie, ce stătea bine-nțepenită pe picioarele ei de smoală și părea că mă privește. Am deschis capacul vitrinei, singurul fără lacăt din toate dioramele, și am luat gândacul în palmă. Era mai greu decât mi-l închipuisem, părea de metal masiv. Cu el în palma deschisă, întoarsă-n sus, am pășit în încăperea următoare, pe care mi-o aminteam plină de mese de zinc pe care se aflau cadavre. Dar mirarea mea, care crescuse de-a lungul zilei până la o emoție de nestăpânit, a devenit acum panică și oroare. Am vârat rădașca-n buzunar, ca și când ea n-ar fi trebuit să vadă. Și-acum, pe zecile de mese printre care treceam uluit, erau tot cadavre, dar toate erau ale mele, de la vârste diferite, ca niște secțiuni ale ființei mele desfașurate-n timp! M-am recunoscut în nou-născutul minuscul și cu picioarele chircite, înțepenit pe marea masă de morgă, în pruncul de șase luni înfășurat într-o cămășuță albastră, în copilul de-un an apoi, tot în rigor mortis, tot cu ochii deschiși, tot cu mânuțele împreunate pe piept. Am recunoscut costumașul de catifea, cu pieptar pe care se aflau două ciupercuțe, al meu de când aveam cinci ani, purtat acum de copilul mort, cu ochi blânzi și câprui, de pe masa alăturată. Am recunoscut uniformă mea de școlar, cu șorțulețul pepit, de la șapte ani, și uniformă de pionier a cadavrului meu de la nouă ani. Și tot astfel, până la capătul sălii, se-nșirau zeci de trupuri, fiecare mai înalt decât cele dinainte, ale adolescentului

și-apoi ale bărbatului tânăr care-am fost, înveșmântați cu hainele pe care le știam bine, toți rigizi ca-n fotografii, toți privind cu ochi goi în tavan, toți cu brațele pe piept, un șir lung de morți, căci toți murim în fiecare clipă ca să ne transmutăm, asemenea pagurilor, într-o cochilie mai încăpătoare. Era muzeul meu, muzeul vieții mele, treceam acum prin el în fruntea șirurilor de pichetiști care se răspândiseră printre zecile mele de trupuri, privindu-le curios, arătându-și unii altora detalii neînsemnate: matricola de pe braț, noița de pe-un deget, zămbetul amar din colțul unei guri. Am rămas mult acolo, ca și când ar fi trebuit să-i priveghem, ca și când i-am fi jelit pe fiecare-n parte, băieți, tineri și bărbați pieriți deodată în cine știe ce înspăimântător cataclism. Ultimul dintre ei era o copie fidelă a mea, îmbrăcată-n negru ca și mine, cu un șiret dezlegat la pantof, cum aveam și eu chiar atunci. Puțin sub bărbie am observat mica tăietură pe care mi-o făcusem în dimineața trecută când mă bărbierisem, și pe care mi-o drenasem îndelung cu-o buclă de hârtie.

Cu părul ridicat pe brațe, cu sentimentul clar al sfârșitului, m-am repezit cu tot trupul în ușa albă și banală din capăt, făcând să cadă de deasupra ei o ninsoare de tencuială. Așa că, înainte să trec în spațiul următor, am putut vedea numărul acoperit altădată. Era inimaginabilul a la puterea a, numărul dumnezeirii, numărul în care se află totul. Am deschis ușa și, ca o infimă populație de purici de plante, am pătruns cu toții în sala exorbitantă. Deși mai fuseserăm o dată acolo, nimic nu ne-a pregătit pentru acel spațiu închis mai mare decât mintea, sprijinit pe coloane de-o grosime la altă scară decât cea umană. În centrul ei am putut contempla iarăși scaunul dentar, ca un mastodont de metal prins în buloane de podeaua ce-i suporta miraculos greutatea. Ne-am apropiat de el înconjurându-l din toate părțile, cu capetele date pe spate ca să putem vedea, la înălțimea unui bloc cu opt etaje, cupola cu becuri susținută de stâlpul ce pornea din spătar, sprijinitorul de cap formată din două discuri de piele, brațele fotoliului, tava cu instrumente dentare de dinainte, oribilii șerpi de metal ai frezelor și turbinelor. Capetele noastre se aflau la nivelul pedalelor cu care scaunul cobora și se ridica și al sprijinitoarelor pentru picioare. Am dat cu toții roată de câteva ori, în tăcere, uriașului tron, agitându-ne doar pancartele, pentru ca apoi să așteptăm, numai ochi, să se producă iarăși monstruosul miracol: coborârea din ceruri a Damării și așezarea ei, din nou, în scaunul de judecată.

De data aceasta eu am fost preotul în efod, cu diademă de aur pe frunte, cu poala veșmântului tivită cu clopoței și rodii, pentru ca, auzind clinchetele, făptura divină să mă tolereze în spațiul ei sfânt, în halena ei de fiară. Eu am fost cel care, pe urmele lui Virgil, am intrat între sprijinitoarele de tălpi ca să aflu acolo consola cu butoane hemisferice. Am format o combinație pe care o ignorasem cu mintea, dar pe care degetele mele păreau s-o fi știut dintotdeauna și, ca și-atunci, lambriurile s-au ridicat de-a lungul pereților curbi ca să dezvăluie un solenoid arămiu, asemenea cozii împletite a unei roșcate uriașe, o mare bobină de sârmă groasă de cupru ce dădea impresia de perfecțiune supremă. Alerga, strălucitoare, de-a lungul pereților sălii până ce se pierdea în ceața celui alt capăt. O altă fluturare de degete și solenoidul, însuflețit de curent, începu să zbârnâie-ncetișor, umplând aerul verzuu de-un tremur continuu. Apoi zumzetul se amplifică, lent și solemn, până când ajunse la intensitatea rumorii unui nor de lăcuste, apoi la intolerabilul unor motoare de avion. Ne simțeam plămânii vibrând în cutia toracică, ne simțeam dinții zbârnâind în gură. Mâna mea s-a-ntins din nou către butoanele rotunjite, multicolore, de diferite texturi și limpezimi, și-a-nfiripat pe ele, ca pe-o țiteră cu sunete ascuțite, o mică melodie desprinsă ca un firisor de mătase din bașii zgomotului de solenoid. Și bolta s-a desfăcut din nou, strângându-și petalele în spirală, și-am văzut din nou cerul rotit deasupra noastră, încărcat de recolta sa îmbelșugată de stele. Destul ca să ne-aducem aminte ceea ce uităm adesea, luându-ne cu bucuriile și suferințele vieții: că suntem copiii cosmosului, trăind o nanosecundă pe-un fir de praf din adâncul infinit al nopții.

Cu câtă grandioasă lentoare, cu ce fluturări ale rochiei și părului ei de obsidian, cu ce noblețe a figurii ei oarbe și inexpresive ca fața unei insecte a coborât din ceruri statuia colosală, acoperind și descoperind praful de aur astral îmbrășțiat

pe boltă. Cât de grațios a levitat deasupra noastră, în vântul nopții de aprilie, care pătrunsese deodată-n sală aducând răcoare și zgomote de tramvaie îndepărtate! Și totuși, când trupul ei acoperit de vâluri ce nu păreau veșminte, ci excrescențe ale pielii ei negre ca un sloi de smoală, s-a așezat în scaunul dentar, el a trosnit și s-a adâncit spre pământ ca încărcat de-o nemăsurată povară. Acum, zeița aștepta iarăși pe tronul ei imperial, rotindu-și ușor capul ca o mantidă. Iar pichetiștii, care cu un an în urmă strigaseră din răspuțeri contra morții luminii, stăteau acum tăcuți și fără vlagă, cu fălcile-nclăștate, cu limbile lipite de cerul gurii, uitându-se fascinați în ochii orbi ai statuii. Erau ca oile duse la abator, ca osândiții pe drumul morții. Petalele cupolei s-au închis la fel de lent deasupra, asemenea celor ale unei avide plante carnivore, și nu mai era scăpare. M-am tras înapoi vreo zece pași, pe dalele sticloase, și panoul cu butoane sferice s-a resorbit în podea ca și când n-ar fi fost. Statuia Damnării atârna acum deasupra mea într-un racursi care-i accentua și mai mult formele imperiale. Curând, m-a perceput, la picioarele ei, și s-a aplecat adânc, din scaun, către mine, ca o mare umbră căzută peste inima mea. Îi priveam ochii impersonali, ochii fără pupilă, ochii goi ai copiilor ce rup aripi de muscă și picioare de lăcustă, sau strivesc cu călcăiul un mușuroi întreg. Mă așteptam ca din clipă-n clipă să am soarta lui Virgil, și n-aș fi făcut nici un gest ca s-o evit. Totul mi se părea pierdut, pierdut pentru toți, pierdut pentru totdeauna. Dar degetele mele au știut ieri-noapte mult mai mult decât mine. Am scos din buzunar rădașca și, ținând-o-n podul palmei, i-am întins-o cât am putut mai sus zeiței întunecate. Și în tăcerea imensei săli circulare am văzut-o cu toții cum își ridică brațul drept de pe rezemătoarea scaunului dentar și-l îndreaptă încetitor, cu palma-n sus și degetele întinse, către mine. Curând, degetul ei cel mai lung îmi atinge degetul, și gândacul greu, cu coarne de smoală, își începu drumul către palma statuii. Era misterul spațiului dintre sinapse, era stropul de serotonină ce străbate minusculul gol ca un înger sau ca un mesager. Găza se opri, mai mărunț decât un purice, în mijlocul palmei negre, fără linii și se resorbi acolo. Contactul se produsese. Atunci am îngenuncheat și-am scos din geantă amărătecele mele lucrătoare. Am dat la iveală, din cutiuța lor, dinții mei de lapte de când eram copil, i-am zornăit în pumn și i-am azvârlit în aer, înaintea ochilor mării femei de piatră. Când au ajuns la înălțimea de unde-ncepeau să recadă spre pământ, au plutit câteva clipe liber, în afara gravitației, așezându-se, în dreptul ochilor statuii, în chiar poziția în care stătuseră-n gura copilului de-odinioară. Dar zeița-i calcină, în aer, cu suflarea ei, schimbându-i într-o cenușă fină. Buclele și cozile mele-au avut aceeași soartă, ca și micile bucăți de sfoară pe care, până acum câțiva ani, mi le-am tot scos din buric. Am înălțat în palme cele câteva poze cu părinții mei și cu mine pe care le-aveam, spălăcite, cu zimțisorii ruși și un scris cu creion chimic pe spate, pentru ca în curând să ofer neantului, între degetele desfăcute ca un poc, numai câteva limbi de foc în urma căroră a rămas doar țărână. Rămăneam, cu încetul, fără viață și fără soartă.

Am așezat alături planșele viziunilor din timpul spânzurării controlate ale lui Nicolae Minovici, Somnul și visele de Vaschide și manuscrisul Voynich primit de mine de la Palamar. Statuia se aplecă și mai adânc, privindu-le parcă nu cu ochii, ci cu toată fața. Făcu un mic gest cu vârful degetelor, și foile se ridicară lent în aer, se desprinseră din cotoarele lor și se amestecară-ntre ele, generând o nouă magnifică operă, mai intensă, mai adâncă, mai poetică decât tot ce-mpodobise vreodată rafturile unei biblioteci, în care fiecare pagină se oglindea-n celelalte și fiecare cuvânt genera o icoană străluminată, care genera la rândul ei, din nou, cuvântul. Era evanghelia minții mele și pecetea imprimată dulce și brutal în ceara lumii-n care viețuiam. Pe coperta ei masivă de mucava avea una dintre planșele concentrice din manuscrisul Voynich: planete, semne zodiacale, femei planturoase cu diademe pe creștete. Și-atunci, ah, Dionis, am știut cum o puteam însufleți. Fără să ezit, am așezat arătătorul mâinii drepte în centrul diagramei, care m-a ars ca o sârmă-nroșită. Cartea se-nălță, plutind la fel de lent spre tavan, iar statuia gigantică se-ndreptă și ea la loc până ce ajunse să stea iarăși țeapănă, cu spatele lipit de spătar. În fața ochilor ei, cartea se topi-ntr-o singură substanță, o masă alburie-cenușie, care se desfăcu repede în opt cuburi. Golindu-se de aburul lăptos,

ele scânteiară curând asemenea cristalului de stâncă și formară-mpreună un fel de șotron în spațiu, un crucifix cu două bârne transversale întrepătrunse cu cea verticală. Apoi, sub privirile noastre, laturile cubice se-nchiseră unele peste altele, într-un fel pe care mintea omenească nu-l poate nici pricepe, nici observa, nici descrie, ca în cele din urmă să scânteieze din rășputeri în fața noastră obiectul nepământesc visat de Hinton, profetul celei de-a patra dimensiuni: misticul tesseract. Îl priveam, deși era cu neputință de văzut, cum nu vezi în plan, în locul cubului, decât un pătrat în spatele căruia, adâncit în altă lume, se ascunde volumul. Hipervolumul tesseractului, istoria sa secretă, ne era interzisă pentru totdeauna. Strălucirea obiectului de neconceput proiectă un mănunchi de raze care zugrăvi pe perețele curb al sălii o ușă. Nu una simplă, nici una ornamentată, o ușă pur și simplu, fără trăsături, o ușă conceptuală, o ușă din lumea ideilor neatinse de jegul și puroiul lumilor. Era ușa promisă, ușa mării ieșiri. Atunci, abia, statua nu mai avu nici o-ndoială. Eram cel din spatele zidului, atent la ciocănituri, traducându-le febril în cruci, semilune și roți dințate. Cel din mijlocul zăpezii imaculate, gata să se-nalțe la cer pentru beatitudine sau damnare. Eram cel destinat evadării, cel ce urma să plece. Se ridică deodată din fotoliu și păși-n fața mea. Pichetiștii, lipiți de ziduri, țipară cu disperare. Aveau să-mi vadă trupul crăpând, mațele-mpărăștiindu-se, țeasta plesnind ca un ulcior vechi și uscat sub piciorul răzbunător al zeiței? În loc de toate astea, dreaptă și nemăsurat de înaltă, Damnarea începu să vorbească. A fost un discurs lung într-o limbă nu doar străină, ci și fără nici o legătură cu vreun aparat fonator, cu plămânii și traheea și laringele și coardele vocale și limba și dinții și buzele prin care, muiate-n salivă și-n acreala papilelor gustative, se strecoară cuvântul în lume. Era un amestec de târâituri de cicadă, de flajeolări de chitară, de uguieli de ferăstrău atins cu arcușul, de acute ale reginei nopții. Dacă-ai putea transcrie în alfabetul nostru acele zgomote nepronunțate de gură omenească, m-am gândit înfiorat, poate că rândurile ar arăta astfel:

ycbtaiis aiichy doi aiin otaiin aiidy okchd otor daiin poar keeo daiin qoair ar aiphhey qoed eody qokaiin qotedais aporair apy sheody tair oteey oteeo ol otaiin okeey qokaiin ar aiir al dai dcheo fcheeody ckheey dar aiin al dar ar daiiidy otedy oteody ytaiin

Apoi, cu un gest larg al brațului, deschise-ntre mine și ea, pe podeaua cadrilată, o copcă largă prin care țâșniră flăcări. Erau limbi de flacăară, balauri de foc impletindu-și gaturile, năpârci de flacăară lichidă, vie, înspăimântător de furioasă, foc de iad, foc nestins. Din miezul lui ni se păru c-auzim zbieretele eternilor osândiți. Statuia întinse apoi spre mine amândouă mâinile, cu palmele-n sus: alege!

Am privit înapoi și-am văzut-o pe Irina cu fetița-n brațe. I-am făcut semn să se apropie. Am scos apoi din geantă ultimul meu obiect, ultima posesiune, ultima justificare a mea pe pământ. Manuscrisul meu, caietele umile, umflate de greutatea cernelii, pătate de urme circulare de cafea, în care scrisesem ani în șir încercând să-mi înțeleg anomaliile, mintea și viața. Am izbucnit în plâns și i-am udat pagina finală cu lacrimi, cum se cuvine să sărezi o jertfă în fața altarului. Irina, palidă ca moartea, era acum umăr lângă umăr cu mine. Am întins în același timp, deasupra focului, fetița și manuscrisul. Am dat drumul caietelor, unul câte unul, în foc, pe când iubita mea și-a tras înapoi copilul la piept. Ne-am îmbrățișat, cu fetița-ntre noi, deodată incredibil de fericiți, fără să ne mai pese de vreo statuie sau de vreo poartă. De-acum, zeița putea să-și ridice talpa și să ne strivească pe toți: trăiam în dragoste, și asta nu ne-o mai putea lua nimeni. Tesseractul păli și se topi în văzduh, și ușa zugrăvită pe perete se stinse cu totul. Aveam să rămân pentru totdeauna prizonier în această vale. Știam acum însă că n-aș mai fi plecat de unul singur, că eram legat prin frăție și iubire de toți semenii mei, de cei din șirul morții, de cei a căror urmă avea să se șteargă curând de pe lume. De pichetiști, de colegi, de fiecare chip pe care-l văzusem vreodată. N-aș fi plecat fără Irinele mele, care-mi luminau acum viața. Căci abia de când manuscrisul meu se destrămase în flăcări începeam să simt că am cu adevărat o viață.

Copca apărută-n podea s-a-nchis ca un ochi peste care se lasă o pleoapă, iar statuia, mulțumită de mireasma jertfei primite, se lăsă iarăși în fotoliu. Dezmeticindu-se din halucinația colectivă, pichetiștii începură să se scurgă prin ușa pe care intraseră-n sală. Cei mai mulți bombăneau și izbeau cu pancartele de pământ: așteptaseră să-l răz bun pe Virgil, să anihilez cumva divinitatea distrugerii și-a morții. Dar n-avură timp să se gândească prea mult la asta, fiindcă pământul deodată se cutremură și-o ploaie de tencuială și moloz căzu peste ei. Pământul se mișca, se smulgea parcă din rădăcini, încerca să se rupă de adâncul de sub el. Rămași ultimii în sala Morgii, am înțeles: era solenoidul. Așezată-n fotoliul ei, statuia de obsidian pornise enorma bobină la puterea ei cea mai mare. Probabil și celelalte, de la periferii, porniseră simultan. Acum tot pământul se zguduia, cablurile subterane se rupeau, tuburile canalizărilor crăpau, cofrajele fundațiilor trosneau din încheieturi. Un zgomot sinistru umpluse Morga, și frica s-a-nălțat deodată-n noi cu-o putere neașteptată. „Explodează!” i-am strigat Irinei, smulgându-i copilul din brațe. „Explodează!” Și-am luat-o la fugă pe culoar, fără să mai privim funebrele exponate ale marelui muzeu. Când am năvălit afară, se revărsase de ziuă.

Am fugit două ore pe străzile orașului, înnebuniți de șinele de tramvai care se rupeau și se-nălțau către cer, de casele care se prăbușeau cu zgomot apocaliptic, de mulțimile desperate care alergau către periferii, de huruitul ca de bombardiere din aer. Am intrat mai întâi pe Moșilor, pe la Armenească, oprindu-ne din când în când ca să ne tragem sufletul prin vreun local părăsit de alimentară, am ajuns la Obor, în piața uriașă, pietruită, puțind îngrozitor de la hala de pește și-am traversat Colentina pe la Ziduri-Moși ca s-ajungem acasă. Ne-am schimbat însă planul: orașul începuse, extrem de lent, să se înalțe, rupându-se ca o coajă de pe o rană. Trebuia să ajungem, cu orice preț, în afara lui. Ne-am dat sufletul fugind, cu fetița plângând în brațe, dar după popasuri la fel de dese ca stațiile de tramvai - vagoanele deraiaseră și le vedeai răsturnate, blocând șoseaua - am ajuns în fine la capătul lui 21. Castelul de apă se clătina ca un catarg de corabie în furtună. Fabrica de țevi sudate avea toate geamurile sparte. N-am mai intrat pe Dimitrie Herescu, n-avea rost, abia dincolo de Centură eram salvați. Când am ajuns sub podul Voluntari am auzit în urmă un zgomot ca de trăsnet prelung: podul se rupsesse-n două și partea lui dinspre București se ridica vizibil în văzduh. Ne-am prăbușit, roșii la față și cu suflarea tăiată, în buruienile de sub pod. De-acolo-am contemplat, alături de toți cei ce se salvaseră, fantastica ascensiune. Ultimele rădăcini și cabluri s-au smuls, ultimele automobile strâmbe au alunecat în răpă și Bucureștiul, lumea mea, s-a-nălțat la ceruri. În locul lui a rămas conul unei gropi fără fund, mergând poate până-n centrul Pământului și-având corespondent, în emisfera cealaltă, un munte alb ca laptele, înălțat din valuri verzi și limpezi, poate. Când marele oraș zburător s-a-nălțat destul, am văzut cu oroare punga de iad pe care durerea noastră-o hrănește: legiunile de demoni ce ne parazitaseră, ca niște larve de trichinela, viața interioară.

Iar acum, în câteva clipe, voi da foc și-acestor ultime foi deasupra prăpastiei. Voi privi o vreme cum fulgii de cenușă coboară, în spirale largi, spre adâncul ei insondabil. Apoi o să plecăm către răsărit. Am vorbit cu Irina și știm ce vom face. Vom trece, pe marginea șoselei, dincolo de comuna Voluntari și, către Afumați, vom intra-n păduricea de stejari unde cândva culegeam ghindă. Ne-așteaptă acolo capela ruinată, care va fi, cum am știut de când am găsit-o, ultima noastră locuință. Acolo, între pereții ei dărăpănați și-acoperiți de fresce, ne vom muta, acolo ne vom iubi și ne vom crește fetița, acolo vom îmbătrâni împreună. Îmi voi împinge, acolo, adânc, capul în apele visului, iar Irina se va topi ca amurgul în pieptul meu.

Vom rămâne acolo pentru totdeauna, la adăpost de înspăimântătoare stele.

SFÂRȘIT